CORPUS DIPLOMATICUM

NEERLANDO-INDICUM

VERZAMELING

van Politieke Contracten verdere Verdragen door Nederlanders het Oosten gesloten; van Privilegebrieven; aan hen verleend enz

VIFDE DEEL

(1726 1752).

VERZAMELD EN TOEGELICHT

DOOR

DR: F. W. STAPEL. Prlvaat-docedt de Universiteit Amsterdam

INHOUD

Bladzijde

1. Makassar Soembawa, December 1726. 57
2. 738
3. Koromandel, 18 Januari 1727 8 13
4. Makassar- Soembawa 30 januari 1727 . 13 16
5. Sumiatra ’s Westkust, Maart 1727 16 19
6. Molukken- Minahassa 2 Juli 1727 19 20
7. Bengalen, 30 November 1727 22
8.
9. Makassar- Boni, 10 Juni 1728 23 25
10. Ternate Tidore; 21-23 Juni 1728 25 32
11. Molukken Halmaheira 30 Juli 1728 32 35
12. Koromandel, Juli-Augustus 1728
13. Perzie, 18 October 1728.
14. 21 Januari 1729
15. 46 48
16. Februari Maart 1729
17. Molukken Sanggir-eilanden, 21 Maart 1729
18. Molukken Sanggir-eilanden, Mei 1729 52 55

19. Basra, 13 Juli 1729 55
20. Molukken-Kaidipang. Augustus
21. Sanggir-eilanden Augustus 1729
22. Suratte, Augustus(?) 1729
23. Perziz, Januari April 1730
24. 79 78
25.
26.
27. Koromandel, 24 Maart 1730
28. April 1730
29. Gorontalo Limborto 26 September 1730
30. Perzie, October Novemiber 1730
31. Sumatra’s Westkust, 22 Maart 1731 98 101
32. Molukken Bolaang, 30 April 1731, 101 103
33. Basra Juli 1731 104 105
34. Mokka, Juli 1731 105
35. Koromandel, 16 Juli 1731 106 109
36. Bantain, Augustus 1731 109 110
37. H40-111
38. 2-113
39. 1 120
40. Perzic, October 1731 121-122
41. Koromandel, 12 Noverber 1731 123
42. Makassar Soembawa December 1731 124 125
43. Molukken Noord-Celebes, December 1731 126 134
44. Perzie, Januari 1732 134 135
45. Koromandel, 22 Januari 1732 135 136
46. Bengalen, 18 Februari 1732 136 137
47. Moiukken Batjan, 31 Mei 1732 137-139
48. Bengalen, 26 Juni 1732. 139 140
49. Suratte, 15 26 Augustus 1732 141 143
50. Bengalen 28 Augustus 1732 143 145
51. Pasoeroean, 13 October 1732 146 147
52. Prirseneiland Maart 1733 147 150
53. Makassar Soembawa, 30 April 1733 150 152
54. Molukken Tidore, Juni 1733 153 157
55. Malabaar, Juli 1733 157 160
56. Bantam , 31 Juli 1733 161 162
57. Bengaler; 30. Augustus 1733 162 165
58. Borneo Bandjarmasin; September 1733 165 170
59. Koromandel, 13 October 1733 715-173
60. Molukken- Noord-Celebes October 1733 8 Januari 1734 173 176
61. Java Matarant, 28 November 1733 176 183
62. Bantam; December 1733 183 195
63. Makassat Soembawa, 21 Januari 1734. 195 197
64. Bengalen, 25 Januari 1734 197 199
65. Malabaar, 17 Februari 1734 199 203
66. Koromandel, Mei 1734 203 204
67. 205
68. Septemnber 1734 207 209
69. 209 210

70. Molukken Halmaleirz, December 1734 210-220
71. Bengalen, 12 December 1734 221
72. Ternate Tidore; 22 Decerber 1734 222 2
73. Gorontalo, 29 Maart 1735 225
74. Gorontalo Bintaoena, April 1735 226
75. Banda Aroc cilanden, Juni 1735 229 231
76. 232 233
77. Bengalen, Februari 1736 233 234
78. 235
79. November 1736 236
80. China December 1736 237 239
81. Malabaat, Deccmber 1736 239 241
82. Java Mataran; Maart 1737 242-245
83. Molukken Noord-Celebes Maart 1737 246 248
84. Molukken Noord-Celebes Maart 1737 248 254
85. Gorontalo, 8 Juni 1737 255 236
86. Suratte, 23 Juni 1737 256 260
87. Sumatra's Westkust, 20 Decernber 1737 261 262
88. Makassar; 15 Jalari 1738 262 267
89. 26 Februari 1738 265
90. Mokka 15 Augustus 1738 268 E
91. Makassar, Augustus 1738 269
92. Bantar Lampongs, 9 September 1738 270
93. Makassar Saleier-eilanden, December 1738 275 276
94. Makassat, 20 Juni 1739 276 278
95. Ternate Tidore, 30 Juli 1739 278 281
96. Japan, Augustus 1739 281 282
97. Molukken Noord-Celebes Maart 1740 282 285
98. Malabaar, 29 April 1740 285 287
99. Malabaar, 20 Mei 1740 287 290
100. Molukken-Sanggir-eilanden, September 1740 290 292
101. Koromandel, 19 September 1740 292 295
102. Malabaar, 29 September 1740 295 298
103. Makassar, 8 October 1740 298 302
104. Malabaar, 13 October 1740 303 304
105. Makassar, Vovember 1740 305 306
106. Molukken Ternate Halmaheira, Februari Mei 1741 306 310
107. Koromandel, Februari 1741 310 311
108. Perzic, 8 Maart 1741 312 313
109. Makassar Maart 1741 314 316
110. Koromandel, 16 Mei 1741 316 317
111. 317 318
112. Japar, 18 Augustus 1741 319 320
113. Sumatra's Westkust, 21 October 1741 320 323
114. Molukken Batjan October 1741 323 325
115. Molukken Banggai-Archipel, November 1741 325 333
116. Banda Zuidwester-eilanden Mei 1742 333 337
117. Malabaar, 19 Mei 1742 337 339
118. Limbotto, Juli 1742 340 341
119. Java Mataram; Augustus December 1742 342 343
120. Molukken- Kaidipang, 3 September 1742 343 345
121. Djambi, 13 Februari 1743 345 346

122. Malabaar, 22 Mei 1743 346 3
123. Koromandel, 27 Juni 1743 354
124. Ternate Soela-eilanden, Juli i743 356 359
125. Java Mataram, 1 13 November 1743 359 379
126. 11 December 1743 379 381
127. Malabaar , Maart 1744 381 383
128. Java Mataram September 1743 383 386
129. Makassar, 16 November 1744 386 387
130. Ternate Tidore 18 20 October 1745 387 390
131. Bengalen, October November 1744 390 392
132. Molukken Noord-Celebes November 1745 393 395
133. Java Madocra 15 November 1745 395 401
134. Koromandel, 17 Novcmber 1745 401-402
135. Malakka-Djohor - Siak, December 1745 402 403
136. Java Mataram, 10 Feburari 1746 40 405
137. 1. 405
138. 10 Maart 1746 406 409
139. Gorontalo Limbotto, Maart 1746 409 413
140. Java -Madoera April 1746 413 417
141. 417 420
142. 420 422
143. Mataram; 18 Mei 1746 423 425
144. Malakka Djohor- Siak, 23 Mei 1746 425 426
145. Naning; 24 Mei 1746 426 430
146. Perak, 25 Juli 1746 430 432
147. Bengalen, Augustus 1746. 432 433
148. 25 September 1746 433
149. October 1746 434 435
150. October Noveinber 1746 435 436
151. Molukken Batjan, 20 December 1746 436 439
152. Bengalen 29 Januari 1747 439 440
153. Bantam, Februari 1746. 440 443
154.
155. Bengalen, Il Maart 1747
156. Sanggir-eilanden 22 April 1747
157. Mci 1747
158. Bandjarmasin, 18 Mei 1747 448 454
159. Perzie 31 Januari 1748 454 455
160. Februari 1748 456 457
161. Suratte, 30 Maart 1748 457 463
162. Ternate Tidore; 16 April 1748 463
163. Sanggir-eilanden, Mei 1748 469 476
164. Molukken Noord-Celebes, 20 November 1748 476 481
165. Bantam, 28 November 1748 481 486
166. Molukken Makjan, 27 December 1748 486 489
167. Timor, Januari 1749 489 491
168. Bengalen, 13 September 1749 49 493
169. 493 494
170. Java Mataram, 1 December 1749 494 495
171. Java Mataram; 14 15 Decerber 1749 496 S00
172. Koromandel, Maart 1750 500 501
173. 502

174. 503 504
175. Ceilon Madura, 13 April 1750 504 507
176. Timor, Mei (?) 1750 509 508
177. Bengalen 14 September 1750 510
178. Timor Soemba 1750 511 512
179. Java Madoera 30 April 1751 514
180. 514 515
181. Molukken Noord-Celebes, Mej 1750 [1] 516 525
182. Molukken-Golf van Tomini, 5 Juli 1751 526 532
183. Bengalen; 18 Juli 1751 533 534
184. Cheribon, 18 Januari 1752 534 536
185. Bengalen, 20 Januari 1752 537 538
186. 538 539
187. Java Noordoostkust; Februari 1752, 539-544
188. Ternate;, Februari. 1752 544-547
189. Bantam, 16 17 April 1752 560
190. April 1752 ” 563
191. Bengalen, 30 April 1752 564
192. Molukken Sanggir-eilanden; Juni 1752 564 573
193. Ternate Makjan, 24 Juni 1752 573 578
194. Molukken Sanggir-eilanden; Juli 1752 578 579
195. Malakka Perak, 25 Juli 1752 580
196. Bengalen Augustus 1752 581 583
197. Japan, September 1752 583 589
198. Koromandel, November 1752 589 591
199. 591
200. 592
201. Molukken Sanggir-eilanden December 1752 592 600

VERBETERINGEX

601

RECISTER VAN GERAADPLEEGDE WERKEN

605

RECISTER VAX PERSOONSNAMEN

618

REGISTER VA FPLAATSNANEN

VERKLARING VAN DOCUMENTEN VOORKOMENDE UITDRUKKINGEN

INLEIDING

Voor het verzamelen van de volledige reeks der contracten in de 18de eeuw gesloten tusschen de Verecnigde Oostindische Comnpagnie talrijke inheemsche vorsten in verschillende declen van Azie, bevat het Compagnies-archief, Toot zoover dat in Nederland aanwezig onvoldoende gegevens: Immers ket Contractbock-Amslcrdam geeit als laatstc document een orereenkomnst van September 1742, Iet Kaidipang op Noord-Celebes nadat in de daaraan voorafgaande jaren opteekening al heel onvolledig slordig geweest was, vaak met alleronbegrijpelijkste kopieerfouten. Men treft dan nog wel enkele contracten jan in de verzameling der Kamer-Zeeland 8368, doch die hebben slechts betrekking op Voor - Indie. In het archief der Kamer-Arnsterdam virdt men verder nOg een portefeuille met cen aantal losse contracten die het opschrift draagt = Contracten' 1753–1791" (Kol Archief, 464 Q*) maar afgezien van den hiaat over de jaren 1742 tot 1753, geeft deze verzamneling ok voor de jaren 1753 maar een klein deel der toen aigesloten overeenkomsten.

Nog meer dan te voren was dus de bewerker voor dit vijfde deel aange- wezen op de uit Intdie Overgecomen Brieven" doch ook dic lieten hetn rcor deze periode herhaaldelijk in den steck: gezaghebbers der buytencomptoiren zonden: van door hen afgesloten overeenkomsten meestal nog wel een origineel exemplaar, dan wel een authen. tieke kopie naar Batavia maar daar achtte de Hooge Regeering het nict mecr noodig steeds een afschriit naar Patria te zenden, Slechts en toe doet zij dit; doch beperkt zich meest-tot een uittreksel parafrase, volstaat soms met de bloote mededeeling dat een contract is gesloten of vernieuwd, terwijl ten slotte zelis die mededeeling ok nog wel eens achterwege blijit: Er bleef den bewerker dus gcer andere weg open, wilde hij recks z00 volledig mogelijk maken dan zich in verbinding te stellen met hct Lands-Archief te Batavia, waar van buitenkantoren opgezonden overeenkomsten nog grootendeels aanwezig zijn in Kontractbocken die gewests-gewijze zijn ingericht. Zoowel de voor enkele jaren aigetreden Landsarchivaris Prof. Dr. E C Godee Molsbergen, als diens opvolger, Dr R J. Verhoevcn, benevens de tijdelijke vervanger dezen laatsten, Ir; P J. Willekes Macdonald, zijn hem daarbij op de meest welwillende

wijze tegemoet gekomen, wairvoor hun hier de welgemeende dank vanl het Koninklijk Instituut van ondergeteckeride wordt gebracht:

Men vindt in dit deel de overeenkomsten van December 1726 tot met December 1752, in totaal 201 stuks; loopende over 26 jaren, gemiddeld per jaar, wat circa 30 procent Ieer is dan de in het voorgaande deel behandelde periode; Deze aantallen zeggen op zich- zelf weinig: Mcn misschien geneigd zijn uit het toenemend aantal overcenkomsten een vermeerdering van Compagnies invloed af te leiden, doch uit den inhoud van aantal dier overeenkomsten Inaar nog Iniecr uit de Overgecomen Brieven, blijkt evenwel, dat de macht en invloed der Compagnie in de 18e eeww geleidelijk verminderen, vooral de landen buiten den Archipel. Een sprekend voorbeeld daarvan is de dalende beteekenis Van haren handel in Perzie Vele jaren lang had dit land een meest winstgevende directie van de Compagnie gevormd, die er kantoren had te Gamron of Ben- der-Abbas te Ispahan, Lar en Shiras; Slechts Japan (Decima) had in de eerste drie kwart der 17de eeuw nog iets Ieer opgeleverd Maar wij zagen reeds in Corfus IV (blz. XVII), dat het de Compagnie in den aanvang van de 182 eeuw in Perzic niet naar den vleeze ging voornamelik als gevolg van binnenlandsche oorlogen stond zij aan allerlei atpersingen bloot. Nadat de kantoren te Lar en Shiras reeds eerder waren opgcheven besloot de Hooge Regcering te Batavia bij resolutie van 6 April 1747, ook de loge te Ispahan Op te breken. Ruim twee jaar daarna 24 Juni 1749, ging zij er toe over de afzonderlijke directie den Perzischen handel Op te heffen en sleckts het kan- tOOr te Gamror als cenvoudige residentie onder Batavia geplaatst, te handhaven Maar ookhier bleek zij steeds minder opgewassen tegen de afpersingen der Perzische hertogen” en de corcurrentie der Engelschen, en in cen volgend deel zullen wij zien, dat Perzie weldra als handelsgebied voor de Compagnie geheel verloren ging Ook aan de Kust van Malabaar , in Bengalen Koromandel, was de Compagnie in deze jaren van de cerste naar de derde plaats afge- zakt Cn waren d Engelschen en Franschen haar voorbijgestreeid, Slechts op Ccilon wist zij haar bevoorrechte positie onbetwist te hand- haven.

Tlat dcn Archipel letreft, ralt slechts op de WVestkast Sumatra achteruitgang te constateEren orergens, met mamc 0p’ Jara cnl in de Molukken, breict zij haar territoriale macht i4 deze periode niet onbelangrijk #it; terwijjl zij wetler een blijrende restiging sticht op Bandjarmassin: Het totale heeld, dat wij uit dle contracten in deze periodle I dcn toestanc der Cowpagnie krijgen, rertoont ecn sterke acnteruitgang Tan aar positie in Perzie onr- Iualie, ccI concentratie VCI - dieping daarvan in den Archipel. Overigens blijkt uit de opgenomcn documenicn dat dle breetlsprakigheid en het deftigheidsvertoon, die kenmerkend zijn VOor de vaderlandsche regentenkringen der 18de trut ook tot de

Indlische machthebhers zijn dloorgedrongen. Het zijn helaas niet de eenige lewijzeri, dat cle pruikentiid ok daar zijn intrede had gedaan.

‘oor tle hevelenaars Tli’ Judische geschiedenis 5de deel onget#iifeld ran veel n)ut kunncn zijn, Ingewijclen wetcn dlat Olze kennis ran de 17de ecun bclangrijk grooter en gefunceerder is dan die van dle]Sde eeuu clat het orergroote deel der koloniaal-his- torische btonien- detailstudies zich Iezig houdt met eerste honderd jaren der Cumpagnie: Dit is hegrijpelijk : die eerste eeuu als in het raderland. ecn glorie-tijdperk, een gouder eeuw, die ecn expansie aut alle zijden te aanschouwen gceit Maar de historicus zal toch ok den pruikentijdl niet moger rerwaarioozen al moge het beeld daarvan dan niet z00 aantrekkelijk en opwekkend zijn. leerzaan blijft het stellig; ook al doordat het bewijst, hoe de geschiedenis het Moederland Indie reeds toen parallel liepen en elkander hein- vloedden: Dit vijfde deel geelt cen belangrijk studlie-materiaal roor de 1Sde eeuw rermeldt ecn nenigte weinig of nict bekende dietails Nog sterker zal dit het gclal blijken het nog samen te stellen zescle of laatste deel, dlat tot het eincle Tam de Compagnie zal loopen.

Het is den bewerker im de Fele jaren, dat zich miet dezc stof heeft bezig gehouden, steeds meer duidlelijk geworden, hoe groot belang Foor de grondige keunis der geschiedenis an Nedlerlandsch- Indie het initiatief #ijlcn Prof _ Mr. J E Heeres is geweest, tocn ornstreeks 1900 tot het uitgeven ecn gedocumenteerde contracten-rerzameling besloot: En hoe gelukkig het 4ar dlat hij bij het Bestuur het Koninklijk Instituut weerklank Vono zoodat het deze onwvangrijke kostbare uitgave roor zijn rekening ueen Me VGTV de Wleduwe S. Heeres Van roostenburg de Bruyn heeft die samenwerking voortgezet cn ook voor dit vijfde deel weder - O.n een7 helangrijk suhsicie verleend Daarvcor moge haar hierbij nogmaals dank en hulde worden gehracht. Ook ambtenaren beambten het lgemeen Rijks-Archief is de bewerker wederom veel dlank: verschuldigd voor de Hninter Ja17- genanie hulpvaardige wijze, waarop zij hem bij zijn archiefonder- zockilgen zijn tegemoet gekonen Vaast het register van persoonsnamen e dat Ta plaatsnaten. ook in dit deel wecr opgenonen een Verklaring an de in de dlocu- menen voorkomende cemde woorden uitdrukkingen Cit eenige daarover ontvangen mededeelingen was het den bewerker ge: bleken, dat de daaraan bestede arheid en tijd niet rerspild waren:

Den Haag: Maart 1938.

FISTAPEL

DOCUMENTEN

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE OOST-INDISCHE COMPAGNIE

1602 1800

DCCL. MAKASSAR-SOEMBAWA

Dccembcr 1726.

oucrccnroinet 27 October 1716 Corfus Iv blz. 486 cv w4s caeng Mamangon afgezet als koning Tanbora Tertenacn door Abdul Hasis, met bepa_ bing cvemwcl, dat de, ambulatoire Succcseie Wechen beider aistamiclingcn vastgesteld in 1701 Corfns IV, blijven gchandhaaid Toen evenwcl Abdul Hasis overleden; dus der afstammelirgen daeng Mamangon z0u moeten opvolger; Vrcckem allc grodtcn Tambora raarvan bevrijd" mogen bliiven, willen bepalen; dat de opvolging Worden beperkt tot de afstammclingcn Abdul Hasis Dit werd lccgestaan; de volgende Overttn-OmSI mogclijk maakte, cigenlijk wiiziging contrac: 1701.

Op het ernstig versoek der prinsen grooten van Tambora, dat de successie ran de croon mogt devolreeren Op de kinderen van Abdul Hasis, en dat berrijd mogten blijren van alle rerkies- singe, die nooit of ooyt van den ak ran dain Mamangon geno- men souden mogen werden, also hy sig sijn persoon nakomelingen onwaerdig gemaekt had tot de rastgestelde 3[TI- bulatoire successie ran 1701 by het contract ran dien tijt art 17, is tegenwoordig onder hooge goedkeuring van den Hoog' Ed; Heere Gouverneur-Generaal en d'E Heeren Raden ran Indii tot Batavia door presente bondgenooten Tin Bitna, Dompo cn Pekat overweging genomen of mcn het gemelte 17 articul van dat contract sal t€ niet doen; dan welby continuatie doen stand houden, mitsgaders in aenmerking of men met een finacl besluyt dierwegen sal roortgaen; nadien gene der bond- genoten Fan Sumbawa present sijn en die van Sanger buyten staat g'oordeeld moeten werden eerder tot dese saek in te laten sijn als wanneer den wonderlyken toestand ran dat rijkje opge heldert sal Wescn

Ui: de Ozcrgccomce bricrcn J72S, I6de bocck; afdceling Macassat, folio 42. Lccs Jinaenmerking Penerctl elt laaiste woord Eccontrahccrd he: voorgaande: in overwcging genomcn; Sanggar. koning Sarggar W7as; Q kcnoo dcn Jast daartoc ontvangcn hcbbcrdc, nict medc niar Makassar {ekomien; Icrwil zorcerlingc

Gcruchten ovcr zijn optreden dc ronde dcden. Men bereiddc Op Makassar ingrijpen Tvor nadict dat koningjc gcdagt Word krarksinnig sijn”

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Waerop gedelibereerd sijnde hebben eerstgemelte bondge notel voor den welstand van de overwalsche landen, mitsgaders tot een bestendige rust; specialijk voor Tambora en dier resort, ten besluyte naest geoordeelt: ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Eerstelijk dat finalijk alle Saeken van de overwall alhier dienen aegedaen te werden, hoe liever, door de bondgenooten die er tans sijn, mitsgaders dat men het voorschreven 17 articul vernietigt, behoudens het heyliglijk gevestigd blyven en stand houden van allen verderen inhoud des gemelten contracts in alle dies deele en leden, sonder afwyken, eeuwiglijk; en dus alleenlijk so verre dat tegenwoordig de successie tot de croon genomen worden sal uyt eene der 2 kinderen van den jongst gestorven koning van Tambora Abdul Hasis met naamen Tureli Tambora, ook genoemd Djeneli Kadingding of anders Abdul Rachman, en Anko Rato, anders Abdul Chalim; voorts dat eene van beyde na de verkiesing alsdan vastelijk Wescn sa] rijxbestierder. By welke sentimenten den gouverneur en raed vanwegen de Generale Compagnie sig voegt tot een slot deser saek, uyt kragte der qualificatie; by Haer HoogEd missive van ultimo Februari 1725, nogtans onder guarandering van alle de Tamborese princen grooten, tans presend desen mede sullende ondertekenen; ter besorging van een bestendige rust, alles ongeprejudiceerd hoogwyser schicking verandering; die Haer Edelh, Hooge Regeering van India tot Batavia, souden mogen meenen te behooren, ten allen tyden waeraen sy sig als getrouwe bondgenoten volgens de contracten gedragen sullen in allen deelen en waertoe dese acte behoorlijck naer de Mahometaense wijs met eede werden gesterckt, ook dat een igelijk omtrent dese besluyten verkiesing niet anders betragt heeit ook ooit betragten sal als een waeragtige goede intentie tot alle rust bestendig genoegen voor de Generale Compagnie en de overwalse bondgenoten.

Aldus besloten door de voornamste van Tambora, ter presentie van den gouverneur en raed, mitsgaders de koningen voornaemste der bondgenoten van de overwal besworen Onder stond Macassar, in casteel Rotterdam den 5 December anno 1726 getekend Joan Fredrik Gobius; J. Steenhof, P Van der Snippe, Roman, Nuyts H. Nipoort; Ter syde stond Comp zegel, gedrukt in

roode lacque daaronder: Ter ordonnantie van den Agtb Heer gouverneur en raed getekend Theodorus van den Bosch, secretaris.

DCCLI; MAKASSAR_SOEMBAWA.

December 1726.

Zie de inleiding bij het hiervoorgaande document.

December.

Den koning Abdul Rachman en het gantse volk van Tambora verklaren by dezen door de nieuwe rerkiesing van gemelte koning; na het bewiiligde ter acte van den dezer, by dezen net solemneelen eede te renoveeren en te houden als in deezen gerenoveerd alle contracten die met Generale Nederlandse Comp en onse vaders voorvaders gemaakt en niet speciaal gederogeerd sijn, belorende alle deelen leden daarby rervat, na te komen mitsgaders te doen nakomen met ons goed bloed stand houden eeuwiglijk, onder de hoogwyser schikking goedkeuring vanwegens hooggemelte Comp alsoo die volgens het 19 articul des contracts van den 18 April 1701 in volle keure vryheid behoud en altoos, dezelve te renoveeren, vermeerderen verminderen, dezelve mcynd indertijd zouden goeddunken te behooren, zonder dat zig imand daartegens mogen kanten, verpligtende den koning en alle her Tamborase volk zig te samen yder In byzonder alle, die zig zulks zoude durven onderwinden, te verklaren by dezen voor hzar absolute vyanden.

Aldus gedaan en besworen ter presentie van den gouverneur en raden vanwegen de Generale Comp en alle bontgenoten; thans hier op Oedjong Pandang aan casteel Rotterdam vergadert zijnde, wzarvan de koningen voornaanstc dezen ten blyke met haren naam handtekeningen hebben bekragtigt, benevens den koning en groten van Tambora, na het presenteren van den eed op den alcoran door den laast genoemde:

Macassar, casteel Rotterdam, den December UAE getekend F. Gobius, Steenhoff, P d. Snippe, J Roman, E. Nuyts, J. H. Nipoort: Ter zyden stond Comp zegel, gedrukt in roden lacque daaronder: Ter ordonnantie van den E Agtb Heer gouverneur en raad was getekend Th van den Bosch:

DCLII: KOROMANDEL:

18 Januari 1727.[2]

Het volgende document dat voor zichzelf spreekt, een der zeer weinige bewijzen samenwerking tusschen de Nederlandsche Deensche Compagnieen Dit Teden dat wij overigens weinig belang zijrdc stuk.

Contract; aangegaan gesloten tussen den Wel-Edelen heer Rasmus Attrup; commandant vanwegen Zijn Koninglyken Mayestijd van Denemarken over de steden, forten en affaires der Royale Deense Oostindische Comp etc nerens den raad, residerende in casteel Dansborg[3] tot Tranquebare uyt naam vanwegens de hooge heeren directeurs van de Royale Deense Oostindische Comp ter eenre, en den Wel-Edelen Agtbaren heer en Mr. Dik Yan Cloon, Raad extraordinair van India, mitsgaders gouverneur directeur over de steden, forten affaires der Generale Nederlandse Geoctroyeerde Oostindische Comp ter custe Cormandel Orixa etc etc nevens den raad tot Nagapatnam in den naam vanwegen Edele Hoogagtbare heeren Bewindhebberen der welgemelte Nederlandse Oostindische Comp den Hoog Edelen Heer Gouverneur-Generaal en de Edelen Heeren Raden van India tot Batavia ter andere zyde.

Aangeziet men van tijd tot tijd langs hoe meer is moeilijk te ervaren, hoe vele eedvergetene trouwelose dienaren der wedersijdse magtige Compagnien uyt pure moedwillighijd zonder redenen oorsake; andere na het maken van quade schulden of ook wel het perpetreren van zware delicten, zig niet ontsien hebben hun te ontsteeler uyt den dienst en gehoorsaamheid van hare wettige overighijd, en over te lopen zoowel van de Royale Deense tot de Hollandse, als van de Hollandse tot de Deense Comp tot groot ongerieff der welgemelte Compagnien, zonder dat de gestatueerde strafoeffening aan sommige derselver, welke en dan in hunne voortvlugt gegrepen zijn, bequaam geweest is dat zoo frequent en pernitieux quaad dempen; ter Oor sake der wederzijdse verleende protectie aan diegene; dewelke in hare schandeleusen desertie niet zijn onderschept geworden, gemerkt het te dugten zij, dat byaldien daartegens met kragt niet wierd voorsien; het voorschreven wedersijds deserteeren nog al grover grover zoude komen door te breken, sno is ’t, dat men tot weyringe van dat heylloos quaad van de uytterste noodsakelijkheid geoordeelt heeft te treden tot het maken oprigten van dit jegenwoordig liteel contract.

Eerstelijk, dat van nu voortaan alle deserteurs Van wederzyden; zoo die van de Royale Deense tot de Hollandse, als van de Hollandse tot de Deense Compagnien te dezer custe zullen overlopen en binnen de vastigheden en dependentien van welgemelte Compagnien zullen komen, van de commercie, de militie ofte zeevaart, van hoedanigen kwaliteit of conditie dezelve sou den mogen wesen, ter goeder trouwe zullen werden aangehouden ende bewaard om eerster reclame zonder tegenseggen of eenig voorbeding overgeleverd te werden aan diegeene, welke daartoe van derselver respective oppergebieders

nu of in der tijd gelast en afgezonden mogte werden, zooals in zelver voegen Ook wederom zullen werden overgeleverd allerly slag van woonders zonder onderschijd, welke van des eenes tot des anderens jurisdictie mogte overlopen ter ontwykinge van straffe Over geperpetreerde delicten, tzy tegens hunne wettige overighijd of andere particuliere personen, dog inders niet als alles ter goedere trouwe:

Dat byaldien eenige deserteurs van de voorseyde Compagnien zig mogte blyven onthouden onder de jurisdicties of onderhoorigheden der steden en forten van de welgemelte ompagnien en aldaar ontdekt of agterhaald werdende, door de gecommandeerde manschap, was het zelfs tot voor de stadspoorten zullen mogen worden aangegrepen, vastgehouden met voorkennis van den oppergebieder of desselfs gevolmachtigde opgebragt; zonder tegenzeggen van imand.

Dat wanneer men mogte komen rernemen, dat eenig deserteur of deserteurs sig hadden weten te versteken en schuyl te houden of door imand onders clandestin verstoken of schuyl gehouden wierden in steder, forten of onderhorigheden der wel melte Comp de wederzijdsche heeren gouverneurs of andere gezaghebbers alle nodige en behoorlyke ordre zullen stellen deselve ook werkelijk doen uytvoeren ter ontdekkinge en agterhalinge van sodanige verstoke en schuylgehouden werdende deserteurs dat ook alle suspecte plaatsen, zonder onderschijd, des versogt werdende, door de respective officieren der justitie exactelijk zullen werden gevisiteerd in cas van ontdekkinge van eenig verstoken deserteur of deserteurs met dezelve zonder eenige oogluykinge zal werden gehandelt, als in eerste articul staat geexpresseert.

Dat in cas eenig deserteur of deserteurs by agterhalinge zig feytelijk versetteden tegens de daarop uytgesondene manschap of dat zodanige gecommandeerde manschap niet sterk genoeg waren; zal men in dezelven, des versogt zijnde, de nodige hulpe assistentie wedersijds getrouwelijk werkelijk moeten wysen en doen bewysen, opdat zodanigen wegloper of weglopers mogen werden vat gekregen opgebragt, na den inhoude van voorschreven eerste articul.

Dat aan alle onderhorige der welgemelte Compagnien; die naeren, vrye ingesetene en alle andere, zonder onderschijd, op sekeren scherpe poene zal werden geinterdiceerd, eenige deserteur of deserteuren te versteken verschuylen, herberge te verlenen den weg tot hunne verdere voortvlugt te wyzen of wel dezelve op eenige andere indirecte wyse in derzelver voortvlugt te begunstigen of behulpig te wezen.

Onder voorschreven deserteurs, welke, als voorsegt, inderzyden moeten werden overgegeven, zullen egter niet begrepen syn geboren onderdanen der Deense krone of wel der Nederlandse

Geoctroyeerde Provintien dies resort des zullen aan de eene zyde geboren Deenen hare natie overlopende uyt den dienst der Hollandse Comp aan dezelve, nog ook geen geboren onderdanen des Nederlandse staat aan de andere syde; die van de heeren Deenen na het Hollans gebied aufugeeren, behocren overgeleverd te werden.

Van dit contract zijn gemaakt twee eensluydende geschriften van welke een onder de Royale Deense Oostindische Comp een onder de Generale Nederlandse Oostindische Maatschappy zal blyven berusten.

Aldus gedaan en gecontracteerd vastgestelt Op dato 18 der maand January des jaars 1727, eygenhandig onderteekend in onse wedersijdse residentien Tranquebare Nagapatnam was getekend Attrup; P Pank; Chr. Hanssen; Sach: Kleinstrom en F Feddesen, secretaris Wyders getekend van Cloon, de Munt; A. Pla, E Guil-lot; L W, Prins, Hend Haak; B. Duyn, Gallart, Steenhuysen en J Dormieux: Op het spatium[4] stonden, in roden lacque gedrukt; zeguls der Royale Deense en Geoctroyeerde Nederlandse Oostindische Compagnien. Onder stond Accordeert getekend J Steenhuysen, secretaris.

Seperaat secreet articul.

Op heden door ons, ondergeschrevenen nevens onse respective raden aangegaan gesloten getekend zijnde zeker mutueel contract; concerncercnde de restitutie der wedersijdse deserteuren soo hebben wy ondergeschrevenen, buyten de punten daarinne vervat, met advijs van onse voorschreven raden goedgevonden vast te stellen arresteeren, gelijk vaststellen arresteeren by deezen, dit ondervolgende separaat articul; met dien verstande; dat hetselve zooveel mogelijk zal werden gesecreteerd, door het contrarie aan niemand occasie te geven sig daarop verstouten, zullende zelve egter kragt vigeur gehouden werden in alle opregtighijd.

Dat van de bedonge overgave uytgezondert bevrijd zullen wesen alle personen, welke door toevallen; onvoorzien ongesogt krakeel, by ongeluk eenen manslag begingen naar daarentegen zullen alle degeene welke op eene oneerlyke, schelmse of moorddadige wyse imand doden, of wel met een ongepermitteerd voornemen feytelijk onderstaan getendeerd hadden eenen anderen quaadaardiglijk te aggresseren, te quetsen of ter neder te slaan; strictelijk ghandelt werden na den inhoude van het eerste articul van voorschreven contracte.

In teken der waarheid bevestigen wy dezen met onse gewone paraphe in onse respective residentieplaatsen Tranquebare Nagapatnam, den 18 January 1727 was getekend Attrup. Onder stond het segul der Deense Oostindische Comp raden lacque, onder hetzelve getekend, Frans Feddesen, secretaris. Wyders

getekend: D. Cloon: Lager stond Comp segul, roden lacque gedrukt, daarnevens: Ter ordonnantie van den WelEdelen Heere Raad-extraordinaar van Nederlands-India mitegaders Cormandels gouverneur directeur, Cloon was getekend J Steenhuysen, secretaris. Onder stond: Accordeert was getekend J Steenhuysen, secretaris.

Approbatie van bovenstaande overeenkomst door Gouverneur-Generaal Rade Op 19 Mei 1727. Voorts is resolutie verstaan te approbeeren het gemaakte contract tusschen de gouverneur Van Cloon den neuwen commandeur der Deense Compagnie Rasmus Attrup en raad tot Tranquebare, ter overgave van wederzeydse deserteurs, sonder eenige voorwaarde; in verwagtinge sulx sal sijn van oogde effect: Batavia in casteel, dato voorschreven getekent Matheus de Haan, I. Huysman, Corn Hasselaar, W Blom, Durven P. Gabry, J W Dubbeldekop; J E van der Schuur; M Westpalm; H van Baarle en W Hendrix, secretaris.

DCCLIII MAKASSAR_SOEMBAWA_

30 Januari 1727.[5]

Tijdens de aanwezigheid de Soembawasche vorsten Makassar hiervoor, blz kwam een kwestie aangaande het rijkje Dompo sprake. Dee Domposche koning, daeng Manombong, had ernstige moeilijkheden Een rebellighen neef dain Talolo die met samta hargers Crcncen s op MakassaC aangekoren: onder deze zaak liet Makasaar den opstandigen neef arresteren; hij werd volgens door aanwezige bondgenooten algemene stemmen ter dood veroordeeld: Kort daarop, Januari 1727 stierf echter de Domposche Vorst, Wyaima zijn zoon Samsoedin Abdul Joesocp, opvolger werd uitgeroepen, nadat bestaande contracten behoorlijk had geëedigd.

Aldus Samsoedin Abdul Joesoeph door erffelyke wettige successie, mitsgaders uytterste wil van synen vader, koning van Dompo, dain Manangbong die den 19 January deses jaers alhier gestorven is vervolgens mlet onse voorkennisse ook verkooren is na de Dompose rijxwetten door de Dompose rijx-grooten tot koning over het rijk van Dompo, in plaetse van welgemelte synen vader; mitsgaders ersogt heeft door Ons in voorschreven verkiesinge te mogen werden bevestigd, so is hetzelve, dewijl ons geen redenen voorgekomen sijn waerom sulx souden weygeren, onder de nadere gunstige approbatie van Haer Hoog Ed toegestaan, onder conditie en voorwaerde nogtans dat Samsoedan Abdul Joesoeph, de contracten articulen in syn voorsaten successie gemaekt, en nog jongst door den Agtb. Heer Cornelis Beernink, gouverneur directeur Vanwegens den Staet der Nederlandsche Oostindische Comp den 18 April 1701 opgesteld door den koningen van Bima, Dompo, Tambora Sumbawa, Sangar Pekat besworen

ondergetekend[6] heyliglijk by desen renoveert ter opvolging onderhouding, buyten het jongst vernietigde 17e art: rakende de ambulatoire successie van Tambora blyvende ingevolge van het 19 articul de magt aen den HoogEd Heer Gouverneur-Generael benevens de Edele Heeren Raden van India tot Batavia om de gemelte articulen, geene uytgesonderd, mogen extenderen, besnoeyen of wel eenige verandering daarin te maken, naer dat Haer HoogEd sulx sullen meenen behooren, alle hetgeene by gemelte contracten bedongen g'accordeert, voorel bondgenoten betref, even of al hetselve in desen van woord tot woord ware g'insereerd. Tot welken eynde den koning van Dompo de voorschreven contracten; ten bywesen van den gouverneur en raed, mitsgaders de koningen van Bima, Dompo Tambora en Pekat, duydelijk sijn voorgelesen en te verstaen gegeven;

Om te dienen tot verificatie en blijk van de renovatie derselve, heeft hy, Samsoedin Abdoel Joesoeph, een en ander onder het drinken van christenwater de alcoran solemnelijk sworen, met zijn rijxsegel versegeld met sijn handtekening bekragtigt:

Aldus gerenoveerd en besworen Macassar in 't casteel Rotterdam, den 30 January 1727 was getekend Joan Gobius J Steenhof, d. Snippe, J. Roman, E Nuyts en J. H. Nypoort: Ter syde stond Comp segel, gedrukt in roden lacque daeronder: Ter ordonnantie van den E Agtb. Heer gouverneur en raed getekend Theodorus van den Bosch, secretaris.

Approbatie der overeenkomsten met de Soembawasche vorsten grooten, de datis December 1726 en 30 Januari 1727.

Wyders ook gesien sijnde, hoe na het overlijden van den koning tot Tambora Abdul Hasis, desselfs oudste soon; Abdul Rahman was gesuccedeerd synes vaders plaatse, uyt kragte van gedane verkiesing door een gecombineerde vergadering der overwalse bondgenoten; voorgaande abolitie van het 17e articul uyt het contract; met de geciteerde vorsten anno 1701 by renovatie gesloten, concerneerende de over en wedergaande successie, soo is verstaan sulx in de presente toestand van saken approbeeren, en soo mede de aanstelling van Samsoedin Abdul Joesocph tot koning van Dompo, insgelijks mits het overlijden van synen vader, in verwagtinge dat hierdoor, en voornamelijk het vonnis des doods met algemeene stemmen der bondgenoten uytgesproken tegen den oproerigen prins van Dompo, dain Talolo, de vereyste rust en vreede onder de overwalse regenten weder volkomen sal wesen hersteld.

Batavia casteel, dato voorschreven getekend Hasselaer, W Blom; van der Schuer; M Westpalm, H van Baarle, J Fs. de Witte van Schooten, R van Heyningen, Wouter Hendrix, secretaris.

DCCLIV. SUMATRA’S WESTKUST_

11 Maart 1727.[7]

De heiden volkeren de Tigablas- en Doeapoeloch-Kotta, door welche intrigues tezel gebracht, weken tcor een belangriik deel uit stad het gebergte Gczaghetber rad Padang besloten hen daarheen niet doen Mazcan Thaat nanicn maatregelen; dat geen levensmiddelen; Tcona LccML zul dat noxlsakelijk corscrvatif naam rebelleeren gcvocrd ronden woocu Spoedig soon dan ook uge wekenten Padang hun verontschuldiging aan, sloten nieuwe overeenkomst Compagnic.

Accoord en eeuwigdurend verbond, gesloten tussen den opperkoopman Emond Buyk; gesaghebher vanwegen de Generaale Nederlandse Geoctroyeerde Oostindische Comp benevens den raad tot Padang ter eenre; ende de gezamentlykc landgroten over Tigablas en Doeapoelo Cotta’s ter andere syde:

Eerstelijk is geaccordeert ende besloten een euwigdurende vreede ende bondgenootschap tussen voormelte Generale Comp ende zij, heeren groten van de twintig en dertien negoryen.

Verklaren zij, heeren groten, alle Atchinders en andere Comp vyanden mede voor haren vyanden, uyt welke hoofde zy, landgroten hun verbinden zoo er eenige vyanden van d’E Comp daar mogten verschijnen, hetzy nu egenwoordig ofte in toekomende, deselre, hetzy levende of dood, in handen zien krygen en aan d’E Comp over te leveren, alsmede zoo eenige quade geintentioneerden van vreemde ofte andere volkeren haar landen wilden passeeren Om de E Comp eenig quaad, olte derzelver gemeente strandbewvonders etc aan doen; zullen haar de doortogt beletten, hetzy met vriendelijke vermaningen tot vredensgedagten oft anders door de wapenen.

Verklaren zij, landheeren groten, dat nooyt geene bescherming van nu aff aan meer zullen verleenen aan eenige Padangnesen, Pauwers ofte andere strandvolkeren en onderdanen van d’E Comp dewelke tegens dezelve vyandelijk mogten opstaan maar zullen gehouden wesen dezelver, by verschyning aldaar, met de wapenen enderbrengen tegen te gaan.

Is overeengekomen dat voortaan, gelijk als bevorens, een vredigen handel tussen d’E Comp en de voormelden landgroten zal weesema.

Verklaren zy, landgroten voor haar zelven en hare komelingen onderdanen te verbinden; dat niet toestaan nog consenteren zullen dat er niemand van hare ondersaten dat tot den handel ergens anders zullen begeren dan alhier tot Padang Poeloe Chinco, aldaar d’E Comp den stapel hunner coopmanschappen heeft, en dat se voorts sullen besorgen dat van haar kant

denselven handel nooit gestremt, maar altoos bloeyend ende gehouden werd. Ende zoo het gebeurden dat daarover eenige differentien kwamen ontstaan, zullen niet vermogen daarover in wapenen komen; maar zullen zy, landgroten gehouden wezen de questien alhier by de E Comp in der minne naar behoren te komen aldoen. Daar tegen beloofd d'E Comp alle afikomende Doepoloe- en Tigablas-Cotters alhier tegen de molestien der Padangnesen, zoo groot als kleen, zullen protegeren [8] nabillikhijd:

Is geaccordeert ende overeengekomen, dat wanneer de ingesetenen eenig goud presenteren zullen te verkopen, de ministers van d'E Comp hetzelve, alvorens [9] d'prijs te maken, om alle valshijd en bedrog voor te komen zullen vermogen te probeeren uyt oite zodanigen andere wyse, als zullen goed finden.

Wanneer eenig geschil ontstaan oite misdaad mogte gaan worden tussen ofte tegen het volk van d'E Comp ende imand van de volkeren in dit verdrag begrepen zoo zal daarover gecommitteerd werden gemeenen raad, bestaande uyt gelijk getal Nederlanders en die van de in dezen begrepen landgroten, dewelke hetzelve zil afgedaan ende gesententieerd werden zooals na reden ende billikhijd geoordeelt zal werden te behooren.

Eenig dienaar ofte onderdaan van d'E Comp hetzy vrye ofte lijffeygenen, hem in de Douapoelo- oft Tiegablas-Cottas kornende te versteken of schuyl te houden, en zal niemand van de inwoonderen, groot off kleen hem vermogen aan te houden oite verbergen, maar zal een ider dezulke gehouden ezen terstond hem te geven en aan d'E Comp overhandigen. Ende opdat hiervan een ider ten aller tyden ten genoegen mogen blyken, zoo hebben wy deezen onse verbintenisse tot de getrouwe onderhouding van dien met eygen hand onder tekend en zullen die in onse onderhoorige negoryen en plaatsen alomme, daar een gewoon is iets aan de gemeente bekend maken, voor onse onderdanen en volkeren laten afkondigen; Aldus gedaan binnen 's Comp vestinge tot Padang op Sumatra's Westcust, den 11 dag van de maand Maart in jaar

1727, zijnde na den Mahumetaanse stijl den 17 dag van de maand Radjab des jaar 1136 was getekend E. Buyk, Arent van Broyel, Piper, Graswinkel en van der Hoeven. De terzyde stond Comp zegul, gedrukt in roden lacque, daaronder Ter ordonnantie van den neer gezaghebber raad, Padang Sumatra Westcust, dato voorschreren was getekent J. J. Sas, secretaris. Onder stond Accordeert was getekend J. J. Sas, secretaris.

DCCLV, MOLUKKEN MINAHASSA

Juli 1727.

Tot de rijkjcs op Noord-Celebes behoorden ook Kaidipan en Bolang o Bolaing zie Corpis III; blz. 9 ev. Een deel van het laatste rijkic, Bolaing-itang, onder koning Kaidipan gekomen zie ook Pictcr Dum $ Beschrjzinge, II, blz, 85. Oneenigheden tusschen den koning Kaidipan de bobatih' of rijksgrooten Bolazng-itang gonden ongersaano gebleven door Compagnie bijgelegd.

Reconsiliatie ofte vereeniging tusschen den koning van Caudipan, Willem Cornput; zijn onderhorige rijksstenden van de negory Boelang-itang, door den gezaghebber Jacob Boner en raad bewerkt en teweeggebracht, opdat de tranquilliteyt, rust ende tot welvaard van het Caudipanse koningrijk in fleur en in vervolg heyliglijk geconserreerd of bewaard blyre.

Den koning van Caudipan, Willem Cornput; Op den 19 April jongstleeden en de rijxgrooten van Boelang-itang den 23 Maart bevoorens ten desen casteele $\frac{10}{}$ arriveert; mitsgaders door deselve nu onlangs aan den heer gesaghebber wederzijts in scriptis vertoond daarbij gebleeken sijnde de misverstanden die een korten tijd herwaarts tusschen die Hoogheyt emelte rijxgroten sijn geresulteert, dewijjl dheylsame willekeur begeerte aan Haar Ho. Ed, Groot Agtbare, de illustre regeering van India tot Batavia en by derselver gevenereerde missive van den 19ste February deses jaars [gebleken] meedebrengt; dat de ontstane geschillen tot behoud en welstant van Caudipanse rijk dienen uyt den weg geruymt en ter neder gelegd te werden, soo verklaren de Boelang-itangse rijxgroten by desen. Op de minsame intercessie van den gezaghebber raad, met voorschreren Willem Cornput vrundelijck versoent, verdragen en hem als hunner wettigen koning alle trouwe, eerbied en gehoorsaamheyt schuldig te zijn; haar de novo onderwerpende het geteekend en besworen contract van den 17ste Maart anno 1702, waarby welge melte Willem Cornput; ter ordre van Hooggedagte Haar Ho. Ed. Gr. Agtb. tot koning oret de negory Darw en Boelang-itang is aangestelt, beloovende selve in alle poincten deelen, voor scoverre hun land betrekkelijk is, stipt sullen agtervolgen en onverbreekelijk te houden, gelykerwijs hy, koning; ook belooit sijn rijk en onderdanen in alle opregtigheyt als een getrou bondgenoot van d'E. Comp te sullen regeeren en bestieren zoo als betaamt. Tot welkers nakominge hiervan gemaakt door voormelte koning en rijxgroten ter presentie van den gesaghebber Jacob Boner taat eygenhandig onderteekent bekragtigt zijn 2 geschriiten van deesen inhout, waaryan eene Comp andere onder den koning van Caudipan berustende blijit.

Aldus gedaan gereconsilieert tot Ternaten casteel Orange, den 24 July 1727 onder stont was geteckent Jacob Boner; van Stade, van Cortenbosch, Blok; Augier, J. H. Mey en Th. Heymans. Onder stont Accordeert was geteekend Th. Heymans, secretaris pl. margine: Door ons gecollationeert was geteekent W. de Leus Chevalier.

DCCLV, BENGALEN

30 November 1727 [11].

In het rik den Groot mogol kwam de Compagnic, ondanks alle Gunstbrieven privilegts, telkens tuur onaangenaamheiden van het optreden nieuwe tollenaar district Calcutta aanleiding, dat niet alleen weder pretentie op de inkomstcn E Comp door Baragoor gemaakt, waer Europaer en Koopmans verboden word eenige inlandse viter binnen dit rijk te verkopen. Oischoon Compagnie korten tijd in slaapde, door schenking 30 ropias aan den nieuwen tollenaar deze besluitcn; noonzoo haar betroef, ingetrokken krijg laten hier tot vollen.

Translaat Persizanse perwanna bevelschrift door den nabab Sousa-chan uyt Moxudabath den Houglysen foundaar Hassen Ulla-chan dato 30 November verleent en December daaraan ontfangen.

Naar de gewoone eertytel Abdul Kaddues, tollenaar van het district Hougly enz heeft mijn geschreven dat het dorp Berrenegger legt in de perganna district van Calcutta zijnde het jagier [12] van den overleden viceroy Jafier-chan de Hollanders behoorendc niet meer dan hun jaarlijx vastgestelde grondpagt daaran opbrengen zonder eenige andere ongelden en daerdoor zijn gemelte Hollanders grote zomma aan die extra gelden ter agteren. Daerom kome ik aan U.E te ordonneeren dat de Hollanders moet aanseggen; hunne agterstallen dacrin ten eersten voldoen, ook rolgens die rekeninge alle jaren die gelden dan te betalen, van dien opgenoemde dorp en den tollenaar over geven als andere landeryen de penningen daer in te rorderen. Dit werd U.E op het ernstigste gerecommandeerd.

DCCLVIL BENGALEN

30 November 1727

Zie de inleiding bij het vorige document

Translaat Persiaanse perwanna, door azn als-rogren op gemelte datum gecarteert en ontfangen:

Abdul Kaddues, tollenaar van Hougly, heeft mijn geschreven; Engelse, Hollanders verdere hoededragers voeren coopmanschappen van inlandse cooplieden onder haar destek [13], sonder daervan conings thol betalen, waerdoor conings thollen seer werden verkort; Daerom kome ik U.E bekent maken, dat die fraudes aan den coning door dese gene zijn aangedient, waerop Zyne Mogolse Majesteit mij heeft geordonneert, hoededragers aan zeggen dat se hetgeene hier kome negotieeren, wel aan hare

heeren meesters kunnen verzenden, maer niet dat de inlandse coopmanschappen hier zullen verkopen den koning zijn inkomsten daerdoor verkorten. En daerom zult moeten verbieden die hoededragers in aanstaande zulx niet meer komen pleegen, daer over is geklaagd maer voorheen hunne negotie dryven, en imand van harentwegen altij d by den tollenaar laten verblijven. Dit is de stipte ordre, door den coning mijn aangeschreren.

Onder stont : Getranslateert door my was geteekent Corn. de Jonge: Onder stont Accordeert was geteekent Bosch secretaris.

DCCLVIII: MAKASSAR-BONI

10 Juni 1728 [14].

Het volgende document behoeft niet worden ingeleid. Voor bijzonderheden over de persclien zie men Roelor Bloor, Beknopte geschiedenis van het Macassarsche Celebes Onderhoorigheid, biz volgende:

Alsoo Aroe Timoeroe, koninginne van Bony, door sterfvan van haren vader Totinro Ronga Woelan [15] den 19 September 1714 in de wettige successie van dat rijk met volkomcn toestemming der kiesheeren en rijxgrooten genomineerd en herestigt ziinde den Augusto 1715 de regering over voorschreren rijk van Bony vrywillig aigestaan opgedragen heeft aan haren broeder, den prince Aroe Palacca; dog deze zoowel als den daarop gerolgden Mandangran en Aroe Mampoe haar zulks verontwaardigt hebben in derroegen, dat zijlieden zedert door de kiesheeren zijn gedetroneerd en Aroe Timoeroe lands retten regten andermaal tot koninginne van Bony verklaard wierde gelijk Haar Hooghijd dan ook anno 1724 met eet algemeene toejuyging der riixgrooten Bonyse volkeren in Tsinranz voorgesteld zijnde; al verder met toestemming der gemelte kiesheeren in Maart 1716 getrouwd is aan den heere Aroe Kayoe, anders genaamd Dain Mamantoeli ende van deeze hoofdverandering nog den 22 October desselven jaars door cen ordentelijk essandschap met brieven aan Haar Hoog-Edelens kennis gegeven welmelde Haar Hoog-Edelens approbatie ontvangd hebben, nadat zulks alvorens een plegtige wyse ook den gouverneur Tadjong-Pandang in het casteel Rotterdam ecommuniceerd was, zooals Haar Hoogheden Aroe Timoeroe Aroe Kayoe gemelt, tans nader by den gouverneur raad, als uyt name van Zijn Hoog Edelhijd, den heere Gouverneur-Generaal Mattheus de Haan en de Edele heeren Raden van India, representerende de Generale Nederlandse Oostindische Comp hebben laten versoek doen als exempel hunner voorsaten tot het besweren van het Bongayse contract geadmitteerd te wercen. En hiertoe bestemd sijnde den dag van heden, zoo verklaren Haar Hoogheden voor haar zelven ende vanwegen het gantse rijk van Bony, waarbij, gelijk hare voorsaten meermalen bewegelijk [16] alle

trouwe opregtigheijd betuygt hebben dat d'E Comp naast God-Almagtig, de eenigste zy, die het volk van Bony uyt slaverny vrye een vrye staat gestelt heeft, welke door Godes genaden tot nog toe gerustelijk genieten beleven; dat de E Comp alleen de oorsake is, dat hare hoofden op hare lichamen staan; dat Hare Hoogheden met de kiesheren, groten en al het volk van Bony, mitsgaders hare nakomelingen, de voorschreven weldaden van d'E. Comp nimmer meer zullen vergeten, maar dezelfde altoos in liefde en trouwe dankbaarlijk erkennen zoolange de zon en maan aan den hemel schynen zullen. En dewijl zoowel de vorige koningen van Loeboe, Turatte, Layoe etc als koningen van Ternaten, Tidore Botiton onder den inderen eendragtelijk ingesloten zijn in een bondgenootschap; dat onder de naam van het Bongays contract aan allen bekend gesloten omtrend Boronbon Comp eygen grond; den 18 November 1667, zoo beloven sweeren Hare Hoogheden heyliglijk voor God, zoo voor haarzelven als net geheele rik, stiptelijk naar te komen en te agtervolgen alle hetgeene concernerende de getrouwe bondgenootschap etc gemelte contract is bedongen geaccordeert, even of hetzelven van woord tot woord hierinne geinsereert was. Ten welken eynden Haar Hoogheden het voorschreven contract, uyt de minute in het Maleys met Arabische letteren geschreven en hier ter secretary berustende ten bywesen van den gouverneur raad en alle de rijxgroten van Bone en verdere Comp hooge bondgenoten duydelijk voorgelesen is, mitsgaders tot de verificatie blyke van dies renovatie hebben voorschreren Hoogheden een en ander na lands wyze solemnelijk besworen en deeze acte van renovatie met het rijkszegul er hare handtekeningen bekragtigt. Aldus gedaan besworen in het casteel Rotterdam den Juny 1728 onder stond Comp zegul, gedrukt in roden lacque, was getekend van Arrewyne; Labourdette Joan Steenhoff, J. H. Niport; E. Nuyts, Walburg: Onder het Maleys stonden de handtekeningen van den koning koninginne van Bony, nevens hare seguls.

DCCLIX. TERNATE TIDORE

21-23 Juni 1728 [17].

Het optreden nieuwen koning in het rik van Tidore was voor gouverneur raad der Molukken aanleiding om de oude contracten nieuw doen beedigen terens de moeilijkheden tusschen Ternate Tidore die met de zeeschuimers Haba, Weda Patari uit WCC Fuimcn sodaat iser vergetoeginge Uw HoogEd Tonren rcrectecret alle de geschillen sedert net vertrek den Edele Heer Hasselacr zijn opgekomer by de afst jacren geduurd hebben; geneel sijn afgedaan.

Articulen van overeenkomingen, beraamd besloten tussen den Agtb heer Jacob Christiaan Pielat, gouverneur en directeur; benevens den raad in Molucco as representerende de personen

van Zijn HoogEdelhijd, den WelEdelen Grootagtbaren Heere Mattheus de Haan, Gouverneur-Generaal, de Edele Heeren Raden van India, en dus vanwege de Generale Nederlandse Comp ter eenre, mitsgaders Kitjili Gape Sulthan Miri Bifalalihi genaamd, ettw ara voorstander van de Mahometaansc religie zoon van den Zulthan, die van cen Zulthan alkomstig is, door de gratie Godes geweest den alwyzen koning, Abal Talalil Mangsoeri genaamd, benevens de gesamentlyke rijxgroten van Tidor ter andere zyde en waarop goedgevonden is, na het besweren op den alcoran van deeze onderstaande articulen door gemelten prins Gape rijxgroten, den genoemden prins op approbatie van Haar Edele Grootagtb tot Batarit, als koning tot het rijk van Tidor te erkennen.

Wy beloven en sweeren voor ons en onse nakomelingen alle contracten andere verbandschriften die door onse voorsaten met de Hollandse Comp gemaakt zijn, heyliglijk en opregtelijk ten allen tyden zonder de minste uytklugten naarkomen en gehoorsamen, net en op dezelide wyse, alsoff die nu selfs hadde gemaakt, onder welke contracten wy al voornamentlijk begrypen diegeene, welke met koningen Sayfoedlin, Hamsa Farahoedin, Kitjily Molucco Abal Falalil Mangsoery en Kitjily Gassea Hassanoedin, benevens de gezamentlyke rijxgroten gemaakt zijn den 29 Maart anno 1667 ultimo July 1689 May 1700, 21 May 1705 en 2 Januari 1709 op diezelide wyze alsof se van woord tot woord hierin geinsereerd waren.

Wy beloven ende sweeren, dat alle verwijderingen, die er geweest zin tussen den overleden koning Zijn Hooghijd van Ternaten; en die door bemiddeling in onsen vader, den heere gouverneur en directeur deser Moluccos Jacob Christiaan Pielat en onse edersijdse gecommitteerdens op den 15 dezer ten genoegen gedaan zijn, nooyt wederom zullen werden opgehaalt om de Comp daarmede te vermoeyelyker, ter contrarie beloven wy voortaan onse gedagten niet anders te zullen laten gaan dan om den waren dienst van d’E Comp verrigten en wel voornamentlijk in extirpeeren der speceryenboomen en het stellen van Comp marken; opdat eens alle moeyelijkheden een eynde mogen nemen.

Wy beloven en sweeren, dat buyten de extirpatie der specerybomen, die de Comp volgens contracten zoo dikwils als hetselve begeeren, op onse landen konnen doen, en waartoe wy verpligt zijn de nodige manschappen en correccorren [18] te verleenen, nog buyten dien overal aan onse onderdanen en houden over landstreken en negeryen ordre sullen senden [19] dat op het verbeurte van haar ampten en verdere zwaren straffen zullen hebben uyt te roeyen alle sodanige specerybomen, die se in de bosse, wanneer se daarin zijn om haar levensmiddelen en andere nooddruft zoeken mogte ontmoeten ofte ontdekken waarvan wy nette aantekening zullen houden die telkens aan den

gouverneur toesenden; welke ordre wy alomme zullen doen verkondigen zoodra wederom in ons koninglijk palais op Tidor zullen gekomen weezen.

En dewijl onse vader, den heer gouverneur, ons vertoond heeft, dat de barmhartighijd pryzelijk in vorsten is, zoo beloven sweeren wy, dat wy zullen geven, gelijk wy by deezen doen, een generaale pardon aan alle onse onderdanen, geene uytgezondert, wie so ook zoude mogen wesen, die zig tegen de overleden koning gerebelleerd hebben, onder die mits nogtans dat se binnen den tijd van ses maanden na het tekenen dezer zig aan onse koninglyke persoon zullen moeten kome onderwerpen. En ingevalle voor onse straffe bedugt waren, laten wy haar de vryhijd om sig alvorens by de E. Comp te addresseeren, die haar versekering van onse genade parole een bondige wyze zal mogen geven.

Ten laasten beloven sweeren wy [20], dat zoodra wy wederom op Tidor zullen gekomen zijr, alle juwelen, goud ofte silverwerken, die tot de kroon off rijksregalia horende, net en accuraat te zullen doen opnemen, aan onsen presenten en wettigen koning overgeven, wzaronder wy speciaal begrypen drie stuks goudwerken, in den jare 1694 door Haar HoogEdelens aan den koning Hamsa Farahoedin over het geriff van cen stuk amber de Brijs geschonken, item een groote goude ketting medalje, door Haar HoogEdelens 1705 aan den koning Abal Falalil Mansoery vereerd [21], omme van geslagten tot geslagten door de successive koningen gebruykt te werden van welke goederen beloven accurate lijst, door ons alle ondertekend den heer gouverneur ten spoedigsten ter hand te zullen stellen, verders de nalatenschap van den overleden koning onder de erfgenamen te verdeelen als in geregtighijd zil behoren.

Aldus besloten bevestigt, mitsgaders vorige contracten vernieuwd ter gecombineerde vergaderinge van den heer gouverneur en raad van Molucco mitsgaders den koning en rijxgroten in Tidor, dewelke den eed in handen van den heer gouverneur Pielat na hare wyze op den alcoran hebben gepresteerd.

Tot bevestiginge der waarhijd is deeze onder het Hollans getekend door den gouverneur en raad en onder het Arabis door de aangestelde koning van Tidor alle zyne present zijnde rijxgroten, Ternaten casteel Orange den Juny 1728. Daaronder stond Comp zegul, gedrukt in roden lacque, was getekend Pielat, J Boner, J. H. de Mey, Jacobus Augier, Lelivelt: Lager: Ter ordonnantie van den heer gouverneur en raad getekent Wm Beseler, provisioneel secretaris. Onder aan het Arabis stond het segul handtekening Lamic den Koning van Tidor, geassisteerd met die van syne rijxgroten.

Translaat van een Malayts geschrift, door den koning van Tidor aan den Eagtb Heer Jacob Christiaan Pielat, gouverneur en directeur in Molucco gedaan ter hand stellen op den 23 Juny 1728.

Wy, ondergeteekende Paducca Siry Zulthaan Miri Bifalalihi-siah, koning van Tidor nevens myne bobatos, bekennen ende verklaren; dat op den 15 Juny 1728 door bemiddeling van onsen vader, den Agtbaren Heer Jacob Christiaan Pielat, gouverneur en directeur in Molucco, in desselfs vergadering is besloten met onse gecommitteerde bobatos den goegoegoe [22]. Soemna, den hoecum Balowari en secretaris Abdul Cadir, met bobatos van Ternaten, die gecommitteerd waren van den Paducca Siry Sulthan van Ternaten, te weeten den kimelaha- Marasoeleh Midja sengadje-Toloca Binoen[23], den secretaris- Moloco Tandja, sengadje-Limatohoe Banoe senghadje-Malayoe-Koknorna Djamboela geheel hebben algedaan alle sodanige pretensien geschillen die tussen den overleden koning vzn Tidor, Paducca Siry Sulthan Hassaan Oedin, en den koning van Ternaten Kitjil Radja Lauwt, het leven van gemeiten Tidors koning zijn geweest, hetgunt den heer gouverneur Jacob Pielat, nevens Onsc wedersijdse gecommitteerdens ten enemaal hebben afgemaakt; waaronder wel speciaal begrepen zijn de pretentie van sodanige eenhondert stuks Tidoreese onderdanen die na de negery Tiebo onder het gebied van Ternaats koning zijn overgeloopen zoomede de twee afgewekene priinsen genaamd Bocki Bongsool en Bokki Djohora, die almede na Ternaten zijn overgegaan, mitsgaders alle de slaven Fan prinsen princessen van Tidor cativen van alle Tidoreese onderdanen die van tijd tot tijd zijn gefugeerd na het Ternaats gebied en tot nogtoe haer aldaar komen te onthouder wyders nog van alle andere pretentien en geschillen, hoe die ook mogte genaamd sijn ran alle hetwelke onse gecommitteerdens gemelte vergadering hebben aistand gedaan, welke behande ling accepteeren, bevestigen off sterken, gelijk wy sulks by het contract, waarvan woordelyke inhoud consteerd in ’t tweede articul van dezelve, Op den 21 Juny 1728 gepasseerd, daan besworen hebben belovende wyders by dit geschrift, geene van die zake ooyt ofte ooyd weder te zullen ophalen off daarvan reppen Om Je Ex Comp” den koning van Ternaten daarmede te vermoeyelyken hare hoofden te breken, dewijl

GENERALE NEDERLANDSCIE GEOCTROYEERDE

wy verklaren dat alle geschillen die zedert het Fertrek van den Ed, heer commissaris Hasselaar ziji geresulteerd en eene- maal is ten eynde gebragt en wy tegenwoordig met hert en ziele genegen zijn met den koning van Ternaten en desselis bobatos vrcede, rust, onderlinge liefde eendragt vriendschap leven broeders onder

Ikanderen, bedankende wyders den heer gouverneur Pielat VooT gedane moeyte Fan Zijn Agtb. dienaangaande; Tot bevestiging der waarhijd hebben wy dit geschriit met onse handtekening ondertekend met het zegul Van my koning bekragtigt. Was getekend door den koning ran Tidor, Kitjil Gape Kolano Tidore Sulthan Miri Bifalalihi Adji Limoc Hidjidin Billahi Malihil Manaar, en bevestigt met desselfs segul, Op roden lacque gedrukt; item nog getekend door den goegoegoe Soema den hoecum Balowari en secretaris Abdul Kadir

Onder stond Getranslateerd door my Corn” van Hamme, gesworen translateur Onder stond Accordeert getekend provisioneel secretaris

Was getekend

van Beseler,

Translaat van een Maleyts geschrift, door den koning Fan Tcrnaten aan den Ed Agtb Heer Jacob Christiaan Pielat, gourerneur en directeur in Molucca gedaan ter hand stellen op den 23 Juny 1728

OOST-INDISCHE COMPAGMIE 602 1800.

Decsen brieff Vin uwci UUI; Kitjil Radja Lauwt Paducca Siry Sulthan van Ternaten en desselis rijxgroten, is verselt van desselis groetenisse eerbied Ju vader, den Ed. Agtb. Heer Jacob Christiaan Pielat, gouverneur directeur in Molucco, nevens den ganschen raad dewelke Comp magt bekleden en met regt geregtighijd het gebied roeren over de Molucco, amen; Eerstelijk ratificeerd bevestigt uAcn SOOn, den Paducca Siry Sulthan Amir Iskander Djoel Karnaine Saffoedin en zijn rijxgroten, hetgunt dat zyne bobatos; genaamd quimnelaha- Marasaoleh Midjoe sengadje- Toloca Binoen, secretaris-Moloco Tandal, sengadje-Limotahoe Bane senghadja-Malayoe- Knorre Djambela hebben gesloten met onsen vader, den heer Jacob Christiaan Pielat, gouverneur directeur in Molucco den Juny 1728, na de Europesiaanse wyze gerekend, namentlijk at wY ons niet meer aan gelegen sullen laten olte nimmermeer gedogen dat een der Patanise volkeren Op Ons land sal verblyven oil wooren; mzar sullen die rolkeren aanseggen, dat zy na haren coning zullen hebben te gaan

Ten tweeden bevestigen den ced, die uwen soon bobatos gedaan hebben doe hy Op deeze koninglyke zetel is ge- treden dat de roorschreven bobatos zijn overeengekomen met onsen vader cat niet meer zullen vervoeren de slaven van den prins Djoubiang en Ook van alle de andere ’Ternatanen; dewelke zy rermeenen dat na Tidor zijn gefugcert, en voors dat sullen leven in alle opregte vrede en vriendschap met den nieuwen koning van Tidor, als

etrouwe broeders met den deren betamen ook wyders ons aan alle contracten te zullen houden als wy byde koningen hebben gemaakt en beswooren, omdat waarlijk met hert ziele genegen zijn in Fust leven met den koning van Tidor; dicrhalven verklaren wY, dat tans ratificeeren de beloften, door onse bobatos in casteel Orange gedaan Daarom hebben wy ook, navolgens Comp begeerte, in handen van onsen rader overgeleverd de rolgende ses personcn als Lahabatre, Tawakali Gape, Paloe, Maksoet Panegara voor alle welke behandeling van herten onse dankbaarhijd betuygen a4n den gouverneur Jacob Christiaan Pielat. omdat WY esien hebben dat dien heer alle mogelyke vlijt daartoe heeft aangewend; zodanig als oyt vader aan zijn kind zoude kunnen doen, opdat alle twist onenigheden uyt den weg geruymt ten ecnemaal vernietigt werd die het leren ran den overleden Tidors koning zijn geweest: Alle hetwelke nu daardoor ten eenemaal is ten eynde gebragt.

Boven om de hoofden ezes[24] stond het segul van den koning van Ternaten gedrukt in swarten int: Onder stond: Getranslateerd door my was getekend Hamme gesworen translateur:

Onder stond Accordeert Provisioneel secretaris

was getekend

W” van Beseler;

DCCLX MOLUKKEN HALMAHEIRA_

Juli 1728[25].

In aansluiting bij het comract ran 21 Juni hicribbr blz Werd orcrterkoist Jangegaan met den sengadji Patani, Oostkust Zuid-Halmaheirz, wzarbij OCz Zch order konirg Tidore plaatste, Wuen anotroaat hij “rorger Waee MuFLT nictdc Tacto Ecwccst: Doordat ’Tidcre EcnStiai Compagnie wcrd Patani ook onder oppcrnooghcid dlze gcplaatst: (Rapfort ovcr Comfugnies rcgl 0p de ’Groolc Oost, blz 12-13).

Articulen, beraand en besloten tussen den gouverneur dezer Moluccos, Jacob Christiaan Pielat, benevens den raad ter eenre; en het senghadje van Pattany, Manoeweri genaamd en zijn bobatos ter andere zyde, OI zig aa3 haren wettigen vorst, den koning ram Tidor, te onderwerpen.

Articul

Wy beloven ende sweerer dat den goeden raad 0n5 door den heer gouverneur Pielat gegeven ons zonder de minste gevijnshijd, maar ter contrarie met een opregt hert, onderwerpen gelijk wy Ons

Onderwerpen by deezen Jan onsen wettigen heer vorst, den zulthan Miri Bifalalihi Adjis Limoe Hadjidin Billahi Malikil Manan Kitjil Gape koning van Tidor, met be loite dat de Hollandse Comp’ benevens Zyne Coninglyke Majestijd altijd zullen gehouw gettouw weesen en OnS goed en bloed soo voor de E. Comp’ als Tidors koning, ten allen ty den, als het sal nodig weesen, Op te offeren.

Wy beloven en sweeren; dat nooyt sullen denken off zoeken IC vreeken hetgeene agt jaren na den anderen geschied hetzy wat het ook mogte weezen verzoeken desgelijks eerbiedig, dat onsen vorst, den koning van Tidor, ons zulx ge” liere[26] te Feg ercn daaraan nooyt te willen gedenken, naar ter contrarie als zijn getrouwe onderdanen on5 gelieve aan merken.

Wy beloven SWCCtCIe dat Wy, zoodra vederom Patany zullen gekeerd zijn met de soldaten, die ons de E. Comp ons instantig versoek medegeren, ons best zullen docn Patany wederom zijn rorigen uyster herstellen, Comp’ merkpilaar op ons land te doen plaatsen, dc extir patie der specerybоomen beginnen en die continueerchl {Ol[27] alles sal uytgeroeyt weesen waartoe de noodige man- schappen vaartuygen zullen besorgen

Wy beloven en sweeren dal; ingeralle het de E. Comp mogte goed vinden Om altijd ecnige militairen, hetzy zooreel weynig alse sullen gelieven ons te laten FOOr dezelre een loge, rondomn beset mct pallisaden, zullen opregten de nodige woningen daarin te plaatsen en alles contribueeren wat tot wel- sijn Tan Comp’ besettelingen, Z00 omtrent mondkost als andere nooddruiten zoude benodligt Kccze gelijk “y Ook be- loren alle drie maanden de nodige vaartuyge te zullen besorgen; Om goede maanden en andere nooddruften Van Ternaten af te halen zullende altijd, wanneer de posthouder aan den heer gourerneur wat te schryven heeft; zorge dragen, dat de brieven, hetzy te land of te water, ten eersten haar bestelling erlangen.

GENERALE Meenep ANDSCHE CbnctRoyeepng

Wy beloven en sweeren, dat z0o wy inand mogte ontdekken hetzy wie het ook Tef Cr mogte, die de E. Comp sogt te Inis- iydcn, hetzy met het niet ontdekken der specerybomen olte wel het sluyken van dezelve, dat wy ons best zullcn doen om dezelve te bemagtigen; om die aan dE. Comp’ over te leveren, #44tiat wy ten eersten onsen koning ran Tidor zullen kennis even:

Wy beloren cn swreeren twee maal jaars met roorkennis ran Tidors koning; 4is het d’E Comp z2[goedvinden, met haar manschappen cn Omse vaartuygcn gjan cruyssen vam de hoek 4a47 Pattany tot de hoek van Pitsjoly toe alsook verder rond- de Papoese eylanden OI Z00 ontdekken overlangs gehelen Oostkant

Fan Halmahera off ook Faartuygen ge- ronden werden die sonder passe van dE, Comp” dan wel Ter- naats off Tidors koning: mogte Steryet met beloften dat in- geralle wy die mogten vinden dezelve aanstons sullen soeken te overweldigen die zonder de minste pretext aan d’E. Comp’ overleveren.

Laastelijk beloren sweCIEn WY Tvur ons onse kinderen kindskinderen verdere komnelinger, nooyt niets zullen ondernemen eenige vyandschap off hostiliteyt pleegen ten Watct Wy eerst wierden aangedaan sonder dat ons alvorens daartoe permissie door d’E. Comp’ en onsen wettigen koning van Tidor zal zijn verleend, dewijl Fan voornemens zijn O1n als ware onderdanen in rust en vreede roortaan te leeven:

Aldus gesloten, vastgestelt op den alcoran besworen ter presentie van den gourerneur en directeur dezer Moluccos; Jacob Christiaan Pielat, benevens den raad ran het casteel Orange den 30 July 1728 was getekend J: C. Pielat, Boner,] Mcy, Lelivelt; van Beseier Ter zyden stond Comp’ zegul, gedrukt in roden lacque, en daaronder: Ter ordonnantie van den EAgtb heer gouverneur

Boven om de hoofden ezes[28] stond het segul van den koning van Ternaten gedrukt in swarten int: Onder stond: Getranslateerd door my was getekend Hamme gesworen translateur:

raad voorschreven wws getekent van Beseler, se cretaris; Onder aan het Malijts stonden handtekeningen Van het senghadje rin Pattany boven gemelt en zyne bobatos; nevens die der gecommitteerdens van de koningen van Tidor cni Ternaten.

DCCLXI KOROMANDEL:

Juli__Augustus 1728

Ycriocl dc hoofden det Compagnic in Mazulipatnam vcrleende dc gouvcrneur Ragiemahindrawaron, ccn provincie Golkonda ondcrstaand parwanna; Comipagnie schenkage cutca 28n kosttc;

Translaat Persiaanse parwanna door den heer Ma- homet Sayda- chan, nabab orer de provincie Ragima- hindrawarom Op desselis onderhoorige bediendcns verleend, sijnde Vin volgender bewoordinge

Alle modsedijs 500 presente als degeene die na dezen zullen komien, mitsgaders de samoekar, sapandiaer goeserbanaar chaukidaars[29] in de provintie Fan Ragimahindrawarom, onder het gesag Vdil Golconda moeten verstendigt ezen, dat de Hollandse Comp’ in deeze landstreek Op firmans dcr vorige koningen parwanna’s Van soubaas en andere magtvoerders altijd hun handel tolvry hebben gedreven; dierhalven werden UE’ generaal clk in bysonder gelast, den gantsen handel var die natic en hare

bediendens, soo wegens det Vers voeren harer lywaten granen als de andere diensten haar aangaande, etc onder het bestier van het Masulipatnar msen op- perhoofd, den EE Heer Adriaan Pia onverhindert voortgang docn nemen, Folgens het aloud gebruyk Laat wyders deeze saak U.E strickt aanbevolen sijn.

Verleend den 446 van de maand Ielaadje[30] inno 1140 na de Persiaanse stijl en den Augustus anno 1728 na de onse. Onder stond Voor oversetting volgens vertaling Van Conp" tolk Pella Bruyn en molila Seek Aliem, Daatcherom den 16 Augusto 1728 was getekent A' Iperdijk: Lager: Accordeerd getekent Herm" Taarling, eerste clercq:

DCCLXII PERZIE_

18 October 1728.

De nieuwe dynastic; die der Agwaren Aiganen in 1722 den Perzischen tronn gcromen Corcus IV, blz. 549 tong nict alge- mccn ainhang Hun ruwe vogste onitedcn bezorgde hun vele vijaiiden Gok Nederlandsche Compagnie had het door dc verandcring nict Eeter ekregci Vooral sederr 1727 UJten conilicten de orde ran Gcn cag de greote kofschuld de Compagnic wcrn nict afbrtzald, Compagnies huis in Ispahan in besiag genomen nct personccl htt Nederlandsche hooidkantoo: Gamron door allerlei kwellingen zclfs lichamelike mishandelingen in hooge mnarc geprikkeld Het lict zich Fericiden opstand tcgcn de regecring Gebruik: maken Om te trachten zijn Doxtic verscntcm door zich aan1 sluiten bij de bezctting van hct bekcnde ciland Ormuzd, die tegen ntutc dynastie G-G. Rade nocmden dit Iater #ccn winderig concep:" Hct was avontuurlijker, omngan Engclschel, dc Perzischc bricren zangcdvid als ,de cotmpeti tcuron "Onic mederryers (FZC gclegenkcid darkbaar 4ngreccr hun positic ten kosle der Ncdcrlanders ereerken; Hier volgt allereerst coniracl #aarbij de bczctling Ormuzd het ciland mc: hct kasteel hepaalde voorwjaruen aan de Nederlarders orergeef.

Translaat contract, Soo als hetselre tusschen d'E Comp en die ran Ormus Op den 1887 October anno 1728 gesloten en in debita forma wederzijds gezegeld is, ais

Eerstelijk, de geluckige redenen van dit geschrift zijnde dat Persien al een zeer langen tijd in onrust geweest en alle rerseke- ringe Toor ecn rder acn ecn syde gesmeten is, item dat niemand door den "yand ecn 1UT werd net rrecn gelaten, soo is ket dat degeene die vrundschap over hebben roor de stanme Sefie[31] de oude Persische koningen haare een sooreel hun MOCACT te weege brengen dat haere vastigheden e steden tcgen den vyand werden bewaard, iot een der regte Tersische Crici magts genoeg aen handen kriigt svne meermelte"yanden roverwinnen en sijn

eygen rjick weder aan sig te brengen sul lende alle degeene; die d’cude kroon die Trundschap bevesem hebben alsdan daarroor seekerlijk reel eer en gunste genieten; ueron orersien cn soldaatcn Valn geluckig casteel eyland Ormus in deese maand Rebbie Awel Cenne Hasjari Cetto Tjekilo Jek by ons de maand en jaere roorschreren e

by haer anno 1141 den scer in credit en hoogverhevenen capitain van groot-vermogende Hollandse Com pagnie cer opregt, getrouw W’edigt rerbond hebben geslooten en ge- maekt, hierin bestaende dat Dit geluckig castee) en eiland van Ormus met het allerminste dat daertoe gehoord off alles wat hetselve geeft en heeft; sonder dat ymand anders daerop eenige de minste praetensic sal hebben macker o smeeden; in rollen eigendom hebben getranspor- teert en ter eygene dispositie overgegeren aen roormelte groot vermogende Hollandsche Maatschappye, mits dat de praesente joesbasjes eigentlijk overstens over duysend en mostaffe- saas in de gemeene sin schildergasten dog is ook betreckelijk Op een yder die jets te bewaeren is gegeven van de syde der mecrmelde Hollandsche Comp’ op gedagte casteel eiland naar voorige gewoonte sullen blyven bewaaken, als het noodig zy dat den Hollandschen capitain alle de Hollanders zyne negotie off andere goederen, die in Compagnies Too ninge zijn, van daer- neme, opbreeke en in dit casteel en eiland overkome de Hollandsche vlagge op beide aanslaat, omme daer synen handel dryven, sonder dat ymand buyten wel- melde Maatschappye met alle de haere en Wy, oversten sol- daaten, aldaar ooyt of ooit verblijfplaats ofte grond, tenzy met wederzijdse bewillinge sal werden Tergund ofte gegeven, op wat LuOt waarden suIx oock soude Iogen weesen

Ten tweeden sullen de maandgelden van dikgedagte overstens en soldaaten; getal, naam voornaam opgenomen wesende, n degeene die hier thans zijn, in contant sooreel sylieden bevorens altijd geroten hebben by d’E Comp’ werden betaald en Fan diegeene, die binnen den tijd van een maand nog opdagen dog dan hier nog niet g’arrireert sijnde, sullen ook geen diener[32] te praetenderen hebben of genieten

Ten derden: Soo wanneer gunt God geliere te rerhoe den sig eenigen vand aen d’ecn off andere syde mogt komen op te doen sO0 sal men wederzijds gehouden weesen den anderen met alle rermogen t’adsisteeren, tcgc1 welke ryand het ook soude mogen wesen, sy Mosselnoen regte Godkenners andere Europeen oite Arabiers etc’

Ten vierden Soo hebben wY orerstens soldaaten, onse lan Dinar, MVNI Kaarde Jio Tomar Nederlandsck e ceni

1. Dit is lastpost voor dE Comp door dc ncgotie, cicr soorce) inect dan hier, dacr rict als Kragt geweld hccrscht; Kunnen wcrdcn gccaitiveert, het dathecn dirigeerena cat mnet Cotnp goedercu IcLcn prijs; Winioor cocplieden dcselve acnslaen wctdcn

betaald, den inkomst Ihollen gcregtigheden, Datc DmS gedagten 0co den tijd wcl rykelijk Funmen #cden utgcwonncn neeit Ttof Vrmile Ost reetgercptc Jwutcd nenself hct roldoen driejarig agtcrstal dcn Toonrank haerer TconJEE zoldyer naer ouJcr Bewooiitc Yoor opgcdagte stuk Waro haddcn ecpracscmiect (anders kunnen werden bedongen ; sal lang - Sarerhang Ocor Versicre FftinotThr einclik Moeten ie nict Oopen, omoat dic besoldelingen gesprooken Werd welke dacr stacnde Fct slutcn przesent Kacrer binmcn dcn ran nialo stonden Komen daer Facre dienstcr beroorens de vadcrs Op de zoonen Rcrerol cert en alsoo erilik gewccst ziin.

2. dE Comp” dcscro naerc inlandsche bediendens vereschten dienst genitten, ook gehouden hacr potcgctren; dal; Fcm Maci Temech deze possessic casteel cyland %inde, faciler. coor ontsag, dcsen cigendom Hacr Edele dcsc gcwestcn getren, kunnen doeT dan tkans , omdlat 0MSc swakhcid rar Europcesche Iman schap; die door ziekte ncesltijds dermaaten aigemat is dat, gcsond schynende, pa5 krart genceg hecft den wazpcnhandcl; dese brusken, Nact regt DOg Terocn Jursterende Tnon aigeregten regent soldact, dese T291 stou: mekt, dat OmSt 0D @C rolle straat Carfen attacqueeren cnierCn slaan, stcoten en aile Smaadhecden des werclds aendocn ja selfs gccn Eurapcaancn rarg ontsicn gelijk CCeE gerirge bricren Iaer Batavia als NedcrJand; datis 26 January primo Aoril atcrn Auguslus Octobcr descs jacrs gecartcert; sulke niminer genourdlc cnoriE staaltjes kriclen; vasistellen dat, ecns Opgebrooken ziin; Jancols suler cosecrci insonder braldicn rcgent sict, dat nicr Lal Tesudeniie Wero gelaten ginder gestabileert Ter de Ianden nict gchcel var Persien trekt, Eeliik sommige dommcrickcn DOG susimnctrcn Daarhecn.

GENERALE NZDERLL DSCHE GEOCTRO YEERDE

deryer Minauw[33], waervan jaerlijks Frugten tol ons onderhoud trecken daermede ons voordecl doen WCS Mcer - melde capitain met wederzijdse adsistentie het datheen moeten schicken dat dat usufruct aan onS blijit en in handen komt; of indien dat niet mogelijck sy, den capitain, naerdat onse geleedene schade wel verseekert opgenomen is, gehouden Wcsen on5 sodanig ais zijn goeden raad gedraagt, deselve te doen vergoeden.

Ten vijfden : Sal alles wat ran dc inkomende en uytroerende thollen en geregtigheeden waarvan alleen sullen blyren g’eximeert WY, hooiden en soldaaten d’E. Comp’ met alle de haere komt, niets uytgesonderd Waat aftreck der te makenen guas- tos

de af gevene maand gelden ad] oms, orerstens soldaaten, werdcn gesplist in twee gelyke deeler, Taeran d’eene helite aan ons d’andere aen d’E Comp’ sal vervallen blyven;

Minab; tecenover Ormuzd rzste kust gelcger, Oosten Gamron_ 2 Dit indien hact, Ormuusianen, in dat Minauw (cmen onsc Eedagten, gelijk s00-Ecm Eescgt zy, al ctrigen Otcniist of schadc in haercn daadclocgst mogt komnen WerueiL aengcdien almecde voor den ineerderen aankweck den kandel de voardeclen die di: crland der tijd afwerpt, mnociti werdcr gcrcsconireert oite gepracvenicerd door FhuT Oudentonaet € goede “Tundschap den bugervoogd aldacr, Xelte Iccde mcct sudsstcercn sylicden daer al tcuig radccl lydende, soudc mnei dat nic: op hatre taxatie alleen laten afstuyten alsoo hacre hehbsugt voldccn, kunnen calculceren gchoomtens dacr hchben hoevecl dic gcrcn n Traorcn is ; item hen sulx insgelijks mogelijk COnn goederct; markigangsprijs; Fodaft andersints, door cenc besendmnge”aer Passoura tinwier Ccg sodanigen bodcm Iedig moct tetour- nedien Rooucci packcn tannucr Kunnen Wirden gcrestitucert dan Elansulis Aldfren kriidgcratkt alhocwel, gcliik ten gericld, nict knncn gcloovcn ccns nacr ooswit nchhende ” nacr cen WCing stel in Ormus wesende; dic vergocdinge oh andere wysc noodig uetdtr oMdat sustinccren benedenicgent dE Maatschappye carr meerder nocen icen eerbieden “reesen dit hoofd- stuk hcbben Ormusiancti, alicede door soc”ecl voordeeliger Janbid der mcerecreMt Engcischcn verleckerd scdanig Gesaen dacnnne geliiks “gcck Mnshe reranderinge versagtingc Jntier #cynif ancere disfavorabile articulcn koe Iaag rilden Fedoogen_ Gastos, Portugcesch onkosten, Voor nog Macr WC} lgC jacren hecit dit vlek jacrliiks thollcn gerestighedcn niet minder opgcbragt dan thotans 25 30 U00 of 062 500 1275 000. Ten tyden der Portugecser Op O-mus #crd”ctscckcto dat dic revcnuin dacr sjaers niet ininder <ijn gewcest dan thomans 70 30 OCn

Oost-INDISCHE COMFAGNIE 1602_-1800.

Ten sesden: Byaldien dat God nict wil ymant der Europeesche, Moorsche off Benjaanse bediendens der E_ Comp’ zig in een quaad mogten vergrypen; sal dat het opperhoofd der Hollandsche natie werden acng egeven en die hen naar alles te hebben ondersogt, straffen Iier eigene gewoonte[34], Ook sullen de daar (’overlydene Hollanders sonder cenige de minste hinder- nisse naer eigen gebruyk usantie werden ter aerden besteld.

2 975 OCd 400 €10 Ingcralle den nandcl daer plactsc in ccrete thicn Jacien Macr Soo Tente konde Wtrocm voor(Reseth; dat dat inKOIEen maer op thomans CDo door denanderen mogt werden gctaxccrd Gammen Tncn den koopinan gcgocde godloos Uicrckd Wtro nog doot elkander aneer als dat montant geschat soudc nict alleem dien Gcheelen cigendom cn alle dcpences; rcede gcdacn of nog tc macken, Fykkeliik of wiid en breed in dicn tijd kuntcn uytgewonnel, matr boven- ticn Gok Froalc hoope WC CM het n1og

cens Tette sullen kunnen brenger; naastenby op ectstgcmeite drat schoktc, omdat apparent da; alle hardelaers, die bcvoorens dit `lck Forde Hac decien hebben genegoticert gehad tans, de geweldenaryen vken 71c7 eiders hegevcn, Uccr ran on1s€ noseeseic Sp dat ciland ncbbendc; ecccesstc soucen Komrr toevlocycm, cinde daer te brenger dat hun hitr dikwils stccde van afkoop naer de verthollinge Iret geweld werd ontnoncn daer haalen VICCsE UCc dic cxtorsien raclacten Waerlot nog Tnefroler aouat nncn courionec-eni irdien Haer HoogEdelGcstrenge Grootagthacrhecdcns tot Batavia Kongen mogten gelieven goed vinden alomime sOOCanine off dergelyke vlaggen cascet aen d’ Irlandsche scheeu I7774 Cest goiv handelende , tt dacn uytdcelei, als #} hiet beter wcten Comp” schecpcn hcbben dic, Nedcrland komendc; slacnde alle mogentkeden; Wuurcu bon dgenaoten Sacl suppoosten der E Maatschappy, Funt kuniende geschicden Olse Grootste parthyc, d’ Engclschcn, de hander altoos soudLI cocn Iuys houdcn sylieder dus gekecl onvemmosens ziin & Inlandsche cominCTcIc Mct Gns travcrseeren Ucricencn er Remcenc vrygelcidebricven gesigt onscr vlaggen sonale misschien Acteeraa Ecnutl LEGSCN eindc ten cas subject doem stilsitten _ dit contract Wel corsacke Tunacn wcrden dat hacr inkomen Tnomans 100, vaar Ovcrscicn Persiancn UTMus tyde Sjah Abbas de Groote Tnttd begon stil t€ stacm; hieren handel grooteliiks beleth en Ootioz God geliere verhoeden Ircquentecrcn desct Iedhaton mocyclijk Gcmata dcelinge ovcrschictcndc tollen auncccc nzer allc apparentien “rionn J0 jacrer geheelik moccn cphouden d’E Comp devolreeren; want %y inacr driehonderd koppcn Etery zijnde; kunucr jacrs macr thicn honderd nacr #ed igheyd gaende; rolgens; gemeen Wcrfasck verloop al niet Ycttee noten dien tijd komcn_ Ainnrcn of Mohamcdancn ; Kenjancn of Hindoes Hicr schijud de roogdye Comp’ ccnigermaatcn ucrdcn Inurkt nnidat Orcreens volgende lid kwansuys de strafc der Hae6t zig wilden bckouden Edog dact cens gestabileert sijnde, oudc hen dat point hun ccnC 5nsimnige WVSC Ecpaard Eord beleid_ In I6 drucken dal alle Dicratten Ly gevolge suuacnut andcrc nnSe gchooi sacmlcit, soowel _ls andcre stedclingen, welke dacr rccds zijn of in der tijd #OE

GENERALE XEDERL AXDSCHE GEOCTROYEERIE

Edog soowanneer een off meerdere mostaffesaes[35] of ccnige Mhahometaanen eenig kwaad mogten aenregten, sal sulx d’overstens mnoeten werden aengediend_ en die gehouden zijn haer corrigeeren naar exigentie Vn saeken.

En eindelijk sullen wY_ overstens soldaaten ran geluckig casteel Ormus, deesen geheelen insul of in casteel nog Engelschen nog Fortugeesen_ nog Francen oft eenige andere Europeen dan #el Arabieren offte Agwanen of wien het inders ook soude mogcn

wesen, buyten de Hollanders, Op geenige voet ol condities gedoogen_ eenige plaats off wijk geren; nog hier- naer; gelijk die ook aen hen niet hebben gegeren, nog ooit stuan te geven.

Onder stond Desen is_ om dit rerbond kond te doen, geschree ren en was in den hoofde gezeegeld door den geestelyken regter,

mogten komen nacr saczcn , onderyordcn Wiren wel langsamerhard Kuncn Werdcn bctwist, alswannecr hacre practensic; Insonder byaldien sagen de mnoderatie rigcur prcvalcerde wacrschijulijk welhacst souu Sinten Soldater ; wakers, Dil, ocllenen godsdienst ctc’ Uldrt maldien tnct nen; gcwoci gcwroct dik gedagte Engelschen principael niet #ille haddcr moeten zijn; omda: dic natic allcen allcs Voor Jnccr- getrelde stuk lands aanbood_ vuor dtn eigcndom Fan castecl cilard haddcn Rcgcvcn stonden te geven, bedongen of nog coniracie -ci ratT nOg LlnG scoveei bovendlien ingevalle macr ons breekcn haar sluyten rilden, als #CnF ~ansti spreekende saeke niet cens rodig gewccst wedcrzijds Rord vinden, nadcmael dat natuurlijk vlocyt uyt hct IrCestct - sckap, door voormclder cigendam vcrkrecgcn off nacr Onsc oporackc van nicr cetst etlaneen

cpittel Ferklacid duydelik acnjuz behocid derhalven Rtln Madcrem u}tlcg #opcn; dit gchccl contract Tdcrs principalen ccrbiedeliik gedragcn soo aen onse resolutien sub datis 1J,22,27 en 29 October Ano 1728, als SctkCt twel bricvcr van 18 dersclvc macnd odor de gecommit [ccrdens werk gebruykt; den coupmaT negoticboekkouder , den Henric Moolcngraaf , onse nrovisioncclcn accretars Gcorge Gutchi acn den prorisioncel Resaghebber Pieter Lam geschreven er by die weder beant- Wnoro alle wclke papicren conncnrlaar ronsiccro dat &f ncsc brok mccrmclte OnsC hulren otcr Ihncsirt lacten uytsluyten, den Gamronscn handcl by hcn sicn Ttrcmmcn of mecdc doen nacr verklocken naer OMSC gedagten Comp” dicnst hevordcren, in Foope bcede da; dit verbord, roormelte ecene gerocgsacm gcdwongcm ingcgacn, TE Maatschappye binnen weynige jaeren dat voordccl sal docn gaudeerer, gunt venmneyen daerinne kunnen prospicieren dat hetselve suowel by Hacr Hoog Edel - Gestrenge GrootAgthaerhedens Batavia vaderland gunstig

Oost-INDISCHE COMPAGNIE 1602_1800.

met dit in- en omschrift; vervattende synen naame Mhicr Mha- med Jaffer; zoone van Mhier Seyid ul Sanie_ En daerhy Alle d’overstens en soldaaten zijn by my gekomen en hebben betuygd met dit contract volkomen terreeden te wee- sen vervolgens gecachetteerd door sesthien orerstcnis drie absent vijff veertig gemeene_ die hun geheele corpS hebben gerepresenteerd gehad Lager : Aldus rolgens Opgave van Comp Persiaans schry - ver,

Camber Alic, uyt het Persiaansch in Nederduytsch olet- gebragt door was geteekent Picter Lam Onder stond Accordeert geteeckent J” J Korsgens eerste gesworen clercq:

Wcnden gepasseerd Jengemerkt als salutaire en genoodsackte verrigtirge dic sondcr Comp grontelijx tc bcnaccelcn nict ncctt mogcn nog kunncn werden nagelacten , ons daermecde mcer vlyende; omdat een enkel sluk lands onse capitaale mccdedingeren eens ve[waerdig Rewcest ziindc, het ook n ttoncctsruct dat dcn gchcclen cigendom van Suer coneoenanian Jort, rervallen als het Irats minsten Aom 7n1 < 10 Q00 of 425 Q00 waerdye werd gctaxecrt; d’E Comp’* boren dc Gedacne depences rttds riicklijk bctaeld ongcrccrent nOg avanccs dic dat cilard zOut, swevel; roode acrde en stecn of andere acnkwcekingen buyten dic cultuure handel, reciprocc voormclte thollen, “crrolg tijd statt ah Keticn_ andzi ccnt Ocsit rchaycnet datr gfootc klecne sckeepen; gedckt voor alle #tden; schier bot tcgcn wall kunncn Icggen, aisco Osscn laaden sccr Tacic Mackcn gantsch Indiz is cerstgeteekcnde durft zig bysonderlijk flatteeren, roor SOOUCITc dit sonder Orcro cndcrwomcnle do8 Genocesicm Redyonzcnc Icrk insitn, dE Comp dacr gescten coinmtrac Lanz zijnde, in”ccle Tierer uotunte Kcei favorabiler cunducst kaw kcbbch gcdacn. dan di: soude ninncn wcrdcr En in dat concept z12 allc; Des God blyren biddcr , dat het Sync divine Mayesteyt Gelicve, dCSt affaires uiclwcescn Maatschappye in gererael, als bevorderinge onscr bysondcre cctC Zynen kragtigen zegen overstroomen

Gamron ten daage, maand en jaere als in desen hoofde was geteeckent Pieter Lam_ Hendrik Moolengraal, Hendrik Aarnout Michielsz_ Care] Koenad George Gutchi, raed secretaris: Onder stond: Accordeerd geteeckent J” J Korsgens eerste gesworen clercq-_

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

DCCLXIII PERZIE.

21 Januari 1729_

Het Ormued avontuur Ila MI a[spotdig enigunstige wending Nadat dc Comnagnieshedienden bezetting eiland drie maarden gage haddcn vooruitbetaald, begonncn Engelschen geld Werken; Het gevolg de bezetting Urmuzd, ook a lie: yoarloopig nOg de Nedcrlandschc vlag Laiicn acli enkclen Nederlander binrcr hct kastcel toclict De Engelschen daarertegcn bezetten hetciland Kishin. Uit Ispahan Vetscheet “ertcgenwoordiger den sjan, hertog Abdullah chan; en de Nederlandsche residenien in Ispahan hadden hun collcga’ hct hoofdkantoor Gamron orcrwezing Regcren_ dicn nthr ccruo wiize ontvanger ‘nen besprekingcn

houden Daartoe ~erd besioten de gczaghebber Pieler Lamn zijn secunoc Hendrik Moolengraai benevcns Hendrik Aarnout Michielsz trok- ken uit Gamron den hertog tcgcmoct. Buiten de stad erenwcl Vcrucn alle dric door hun geleiders aarggrepen, mishandeld cn geburid Michielsz sticri Revolgc mishardelinger ; beide andcren ucrden cenigen tijd, L@en Vederlandsche bezctting UatrOM poging dced hen Omizelen gedood_ Jaittom verd opcnlikc corlog tusachen den hertog Nederlanders, vcrsterkt Waren door de bcmamning cnkcle aangekonen schcpen #elke hun bombardiers' Perzen vecl schadc tocbraclten. Ten slotte bcgon mar ondcrhandclen kwamen dz volgende vredes tractatcn sat6

Translaat contract tusschen ons; ondergeschrere- cen, Kompagnies wegen met den rijxgeneralissimus hertog der hertogen Oter alle beredenlanden_ namen Abdulla-chan, getroffen den 21"" January 1729.

Wy, den capiteyn, item hooft der militie_ den wasier pak- huysmeester fiscael en secretaris, gelooi hebbende bediendens der E Comp bekennen dat nadien den hoogrerhevenen rijxgeneralissimus en kertog der hertogen Orer de benedenlanden_ zyne affaires daerinne willende waernemen, ook dese stad inet syne #enkorste heeft begunstigt, dewijl ecnige valsche enschen in den weg van vyandschap aen de grooten des conings naer hoff leugenagtige berigten hebben uytgestrooyt gehad, alsof den voriden capiteyn Wyt eygere beweginge casteel Fan Ormus hadde willen vermeesteren, "yt welke ooirsacke genoemde Zijn Hoogheyt heeit gelast, geciteerden capiteyn in Zijn Excellenties

woninge te securefen tot hem Kutc gebleken hoe daermede gelegen zy macr aengezien geciteerden capiteyn affront, dat hem in presentie van eguale aensienlycke personen zijns cric ters was aengedaen, wel wetende, heeft hy met veele der zyne, bevoreus dat de saek nog was ondersogt, beraadslaegt, die wyse "oorsacke synes doods geweest_ willende gemelte Zijn Hoogheyt Om die redenen aenstonds revenge neemen Dog dato reguart neemende op de goede hulpe en vrund- schap van onse hooggebiedende grooten, mitsgaders wy altijd gastvrienden waren geweest, zulx van Zijn Hoogheyt niet executeerd dus ons geconsenteerd zijnde de goedheyt en gun- ste van gedagte Zijn Hoogheyt; hebben wy Ons verpligt bevonden Compagnies wegen dit accoord met eede te bekragtigen dat W} van af aen toekomende ons verbinden zodanig zullen gedragen, gelijk naar vorige usanticn, welke met de ge regeerd hebbende coningen uyt den stam Sevenie geschied met verdere betragtinge van alle opregtigheyt_ Dog Sc0 desen ran onse kant de verbondene vriendschap gebroken wett, iets quaats _ dat naer oite sodanigen onder nemen als gepasseert is, gelijk

werkstellig maeken, mag ons de straffe van Jesus Christus God der geheelen weereld, gunst onser grooten overkomen_ als het zout niet waerdig zijnde_

Onder stond: Wieste jekoehm mag Djoeradi-ul-Sani hasaar sedtieel ou jek; overcenkomende met het jaer Christi 1729, den January. hooft deses stond aen de regte en eerste regul het groot zegel der Ej Comp en was geteekend F Heeverman;] van Slingerland_ Koenad_ Gutchi en R, van Naarsen_ Aldus door voorbeduiding van Comp' tolk en molla_ voorts getrouwelijk overgeset by wds getekend C' Kocnad, Onder stond Accordeert getekent Heynitsz, ecrste ciercg:

Namelijk Vuchten. Het twcede hicrbovcn gcnocmde afschrift heeit : d" corsaeke synes daeds, Datum niet ingcvuld Dc titcl gceft 21 January 1729. Gclcerde = Krntirt dcn Faran

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

DCCLXIV_ PERZIE

23 Januari 1728_

Zie de inleiding bij he: roorgaande cantrac

Translaat Persiaans contract tusschen Sijn Excel- lentie den rijxgeneralissimus hertog der hertogen over alle benedenlanden_ in naemen Abdulla-chan_ met ministers Van hoogverhevene Hollandsche Comp' getrotien

Den inhoud deses is_ dat nademael eenigen tijd geleden acn de grooten Van hov is ter kennisse gebragt dat den geweest zijnde hoogrerherenen capitain van d'Illustre Comp uit eigene motiven was heenen gegaen (om] kasteel Ormus; leggende onder de gehoorsaemheid van Gamrons bestier, verieeste- Tci ten dien einde zyne rlagge daerop geplant; soo leelt het Zijn Majesteit gelieren behagen my Dadvanceeren tot rijx- generalissimus hertog der hertogen, mitsgaders over alle benedenlanden bevolen_ om nact beneden t€ trecken en ondersocken ran wien Zijn Majesteit goede quade diensten mogten Wcsen edaen; ten iine dat de welg intentioneerden door myne berigten van Zijn Majesteit mogten werden gefavoriseert, en die contratie bevond dat eenige onderdaenen mogten zijn gedrukt geworden; naer haere merites te straffen, mitsgaders door mijn bestier alle saeken ten welzijn der croone cen goede Foet mogten gebragt werden: Om welke reeden dan ter deser plaatse gekomen aen IyY bekent gemaekt zijnde de gedoentens an gemelte capitain, soo heb ik denselven by my laeten bewaeren omme t€ ontwaren; wat eigentlijk de waerheid van dien behelsde_ Maer denselven heeit gedagten

gemaekt, dat wanneer het onder- zoek de waerheid ontdekte_ het hem by anderen van synen rangh grote affront soude causeeren_ en dus heeft hy, roordat de waer- Jcid ofte onwaerheid gebleken was, met verschcidene Fan zyne beraadslaegt om tot zyne vorige vryheid te komen en In welke onderneminge hy ok gesneuvelt is

Dewyl nu de verdere gevolgen ende gedoentens van deselver geheelijk tegens de vorige Hollandse gebruyken sijn gewcest, ben 1k seer verbitterd en van meninge gewordcn daerover wracke te neemen ; dog de andere van dE Comp” tot replicq gevende, dat den vorigen capitain over het guede quade sijn loon weg hadde; en dat onse vyanden egter niers dan leugens voortbragter ten onsen opsigte 500 was nogtans geen ander but van deselve, dan in vrundschap cn opregtigheid met yder te willen leven en den handel voort te setten; sc ndende in gevolge van dien cen nieuw verdragh met haer grootzegul en naer haere geloovswyse bekragtigt, dat aile hetgeene was gepasseert, niet meer geschic den soude; met verdere bekragtinge dat; wat in haer ermOgen was, te sullen aenwenden tot meerder cultiveering der vrunusehap, als by vorige koningen gebruykelijk, opdat derselver negotie als onder de voorige regeeringen_ VTy en ongemoeyd mog - ten doorsetten en geen voet buyten d’oude gewoontens treeden: dese tijd dan reguard necmende Op gemelte saeke neigtheit van de Hollandse grooten die eygentlijk gastvrunden in Persien zijn , soo heb ik mein hand van vyandelijkheden afge trocken: Na desen kunnen doverige ministers en andere bedien- dens van d’E Comp’ gerust en Van conings gunsten versekerd zijn ; ook dat het roorige gedoente in het Iinste niet meer gedagt sal werden: En dewijl die ministers instaen roor goede vtund- schap eensg esindheyt; kunnen sy liber en gerust haer besig houden in haere negotie, op deselve voet als haer bevorens 15 vergund, item alle vreese aen de kant stellen en volkomen gerust zijn. Soo God wil sal ik haere genegentheid eensgesindheid op sodanige wyse aen den koning voordragen, dat Zijn Majes- teyts gunste vermeerderen. Ik sweere by den grooten God by den barmhartigen God by den geest des propheets en by hoovd van den coning Ove reele rolkeren groater als desen ced kan geen van konings slaven doen dat ’er geen het allerminste overblijvsel van hact of vyandschap over het vorige gedoente by my is resteert en dat ik; nz maete Fan haere vriendschap en opregtig- heid sal blyken *ook Vin myne kant myne pligt sal quyten* dat sylicden allesinds gerust zijn dat voigens de vorige mandamen ten, ook mandament van den presenten koning: 1) alle gunste

Dat September-October 1725. Zie Cortus IV, 368 volgende

GENERALE VEDERT AMDSCHE GEOCTROYEERDE

voorregten sullen genieten, dcnken; selvs meer als sylieden selve

Geschreven in de maend Jemadie-ul-Zani 1141, overeenkomende met ouse reequening den 23 January anno 1729. En onderaen ter linker hoek stond het zegul van Abdulla-chan: Onder stond Aldus door voorbeduiding Fan Compagnies tolk en molla uit het Persiaens overgeseth by Was getekent Koenad_ Lager : Accordeert getekent Heynitsz, eerste ge- sworcn clerq: ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602–1800

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

DCCLXV. PERZIE

Februari Maart 1729

het volgende mandament geecht de Sjah zijn zelf aan de gesotenen Vedcesorereenkonsen bevestigt oude voorrechten der Compagnie, mits deze zich in het vervolg houden binnen bestek Uw Ed’ eigene affaires

Translaat mandament, door den koning Assjeraff aan den capitain der Hollandse Comp in loco geschreven door een sjajpaar[36], begeleid van den sar off dispensier van Abdulla-chan in namen Awas-beek, op den 2 Maart 1729 hier aengebracht:

Koninglijk berel is dit, dat den verhevene capitain der grootrermogenide Hollandse Comp wiens heere door konings gunste vermeerdere, weeten dewijl door Godes gunste desen throon geseten ben my magt gegeren is vrienden met vruntschap te beloonen en quadwillige haere verdiende straffe te doen genieten; mitsgaders vyandcn met geweld dwingen:

Omdat er eenige onlusten in de benedenlanden waeren heb ik Abdulla-chan aigesonden en helast by syne aenkomste tot costy alle inwoonders e myne genegene vrienden alle vriendschap e beleevdheid te bewysen en de klagten der onderdanen te hooren mistastingen redresseeren mitsgaders straffe over de schuldigen ende ongehoorsaemen te oeffenen, alsmede die rebellie roeden met kragt wederstand te doen. Hieromme dan, nadat geciteerde Abdulla de schuldige estraft en de rerdrukte gered hadde, heeft hy ons een omstandig berigt gegeren van geneigtheid hoe Uw E in plaets van den vroegen capitain opgetreden sijt; waerom iy dan dit mandament tot uwe gerustheid Uw Ed. hebben doen afgaen en

bevooler, dat uwe goedwilligheid en opregtigheid allesints gerust en in goede hoope sy desen stil vredig in Gamron sijn eigen affaires waernete wyse, onder de rorige koningen bruykelijk, in volle rust en onbeschroomden gemoed blijre handelen geene vrees opratten dat met Gods hulpe geene orerstens nog gebiede ers; die geluk hebben dese rerherene plaets aenbidden; haerlieden tegen haer pligt eenig molest zullen doen maer alles vriendelijk met haer omgaen, SOO lange geen reden tot nieuwe Onlusten of vriendschap gegeren werden in vrede en vriendschap laeten leven. Weest wyders in alles gerust houd Uw Ed binnen het bestek van Uw Ed eigene affaires. Soo God wil sal ik Uw Ed, neer gunste bewysen als UE by myne voorsaten hebd genoten;

Geschreven maend Radjeb 1141, overeenkomende mnet de maend February 1729. Bovenaen stond het zegul des konings, onder; agteraen dat van den attuma-douwleth Onder stond Aldus door voorbeduiding van Comp tolk rolla uyt het Persiaens overgeset by was geteekent Carel Koenad. Onder stond: Accordeert getekent van Nacrssen, sectetaris.

DL: 9.

DCCLXVI MOLUKKEN SANGGIR-EILANDEN

Maart 1729

Tusschen de koninkjes Siauw Manganitoe, beiden Christener, heerschte eenige jaren oneenigheid over occupatie enkele kleine eilandjes, waarop beiden rechten te eerden hadden den loop 1728 werden zelfs een atai Manganitoe ers door onerdinen van Siauw rermoord. Oischoon Torst Siauw daarottr ziju verontschuldiging had aargeboden etens beloolid had de moordenaars zullen straffen meende Compagnie toch zich de zaa moeten l’union definitif Aunde de geschillen Toe Maken Beide Forsicn Wenem at Ternate omlboden dhar Terden aantal Punten voorgclegd door den Gouverneur zijn raad Voren opgesteld; haer- tede zij akkoord gingen

Acte van associatie en versoening tussen de koningen van Chiauw en Manganitoe wegens verscheyde verschillen; die over de drie jaeren onder haer en der- selver onderdanen geweest zijn

Wy ondergetekenden Daniel Jacob, koning van Chiauw, Jacob Marten Lasarus, koning van Manganitoe, benevens onse wedersij se hier present Sijnde ’tye groten, verclaren Ewe0- Soo Voot onse nakome lingen dat Wy voor goet, bondig Voor altoos van waerde sullen houden sodanige decision als den Agtbaren Heer gouverneur directeur deser Moluccos Jacob Christiaan Pielat, nerens den raed hebben gelieven te nemen op den 3 Maert 1729 in haere vergadering omtrent onSe verschillen pretensien en

oneenigheden sonder dat iewand van ons ofte onse direct oite indirectelijk, sig daaregens sullen mogen kanten op poene van daerover narigeur goetvinden van Comp te sullen worden gestraft; te contrarie beloven Wy letterlijk te sullen naarcomen het besluyt van gemelte heer gouverneur en raed soo als hetselve extracts gewyse in dese acte van rersoening geroegd en in het Malais vertaald is.

Extract uyt de resolutie genomen in rade van politie tot Ternaten in casteel Orange op Dingsdag den 15 Maart 1729

derhalve g arresteerd; dit wedersijds een pcte van vriendschap sullen beseeren wajrin dese unse resolutic ten uhare narigte sarden g'insereert en die dese koningen houden sullen sijn opregtelijk na te komen. Eerstelijk sal den koning van Chiauw sijn jongst gesworen geschriit van den Norember passado niet alleen noeten naer- comen; SOO omitent net frenquenteeren der eilanden als het opvangen der moordenaars, die d'Manganiters souden rermoord hebben; Jaat ook moeten SOrg dragen dat op d'eilanden Ta, Kartikang Keana zijn onderdanen niet anders comen dan om levensmiddelen te soeken; sonder meer; S0o ils dat in allc Sangirse potentaatjes gepermitteerd is dog Sal niemand rermiongen eenige heerschappye te voeren verders dan haar by contract is toegelaten ofte sullen daerover strafbaar sijn, aisoo sulx alleen d'E. Comp is competeerende Eilanden Poelo Para[37], Poelo Saloenkere Poelo Siha en Poelo Mutoe sullen na het aloud gebruyk blyren volgens den teneur deses contracten dof Chiauws koning die mogen be varen e sijn levensmniddelen daer afhalen sonder sig egter al daar rast metterwoon te begeren; dewijl daaruyt niet als lusten souden konnen ontstazn Tamako, alwaar Manganiters Chiauweesen wonen rertaan wy dat een yder sig gerust sal houden, sonder dat den eene tot den anderen sal mogen gaan Om clappus ofte andere ngoederen van daer te halen, als met volkornen toestemming van beide de koningen van Chiauw en Manganitoe Vervolgens ontseggen wy alle verdere pretensien; die den ced oite cen and eren heeit geformeerd oite nog Oret dese questy soude willen iormeeren; ordonneercn haerlieden Comp wegen als ware rrunden met malcanderen te leren sonder ooit dese gepasseerde rerschillen wederom op te halen

Ook beloven en sweeren wy niet alleen onse vreede en vruntschap, op den 7 deser gemaekt, heylig opregtelijk te sullen onderhouden, ma- selvs ons uvtterste termogen aanwenden om al de Sangirse koningen in waare vriendschap te doen leven de gereformeerde Christelyke godsdienst hoe lang hoe meerder voort leplanten en voorts ons in alles te geclragen als waere Christenen en getrouwe lecnheeren van d'E. Comp betaamd

Wy beloven eeren nooit eenige feytelijckheden tegens malcanderen ofte wedersijdse onderdanen sullen doen ofte laten doen, maar ingevalle dat God rerhoede ecnig rerschil tusschen

ons mogt ontstaan, hetselve aan V’E Comp waatheyt sullen schryven aan deselre decisie erlaten, 500 als dat van ouds altijd gebruykelijk is geweest.

Ten laaste belooven en sweeren wY alle de vorige contracten, SOO als die door ons by onse aanstellingen tot koningen beswoorcn zijn, in allen delen hevliglijk te sullen obserrecren komen

Aldus gedaan en besworen in ’s Compagnies rergaderinge in casteel Orange op het eiland Ternaten op Maendag den 21 Maart 1729, presentie van den heer gouverneur en raad deser Moluccos, die deese acte nerens ons mede hebben onderteekend met Comp segul bekragtigd. Onder stond Joan Christiaen Pielat; J Doner, Elias van Stade, Johan Hendrik de Mey, Marten Lelivelt Lager Compagnies segul, gedrukt in rode lacque daer- nevens: Ter ordonnantie van der EdelAgtbaren Heer gouverneur en raed was getekend Willem van Beseler, sccretaris

DCCLXVII: MOLUKKEN SANGGIR-EILANDEN

Mei 1729

Het overlijden den koning Kandahar maakte de aanwijzing nieuwen vorst noodig. Het Grootste deel onderdanen

gevoegd rijkje ertu Christeuth onbelangriike minderhcid Monammedancn. De hooiden van beide partiicn wcrder naar Tenate boden doch alleer de Christencn Timen Den 15 April is dew Christen Candharcesch prins Manaboung, nadat omtrend jaar Mahonctaarer riixgrooten hadden gcwagl koning Jrer rijkje Caudhaar Ucttoren vcrvolgens den 3den May; nadat de vorige contacen Ferncuit Urartn hy dcsclve hesworen had, docr dcn gcuvE lVT hand gestellt Iegimentssta- scgul van Fenocmd rijkjc’

Articulen van overeenkominge beraamd en besio- ten tussen den EEJ Agtb Heer Jacoh Christiaan Pielat; gourerneur directeur, benerens den Raad in Molucco als representerende de personen van Sijn Hoog Ed den Wel-Edelen Grootagtbaren Heere Mattheus de Haan; Gouverneur-Generaal, Edele Heeren Raden van Nederlands-India dus vanwegen Generale Nederlandse Comp tcr cente mitsgaders den Christen prince Andries Manaboung koning van Kandahar, ende zyne byhebbende rijxgroten ter andere zyde;

beloren en sweeren dewijl het de Comp gunstelijk behaagt heeft den Christen prinse Manaboung den 15 April 1729 op den troon van Kandahaar te rerheffen dat wY ten allen tyden ons als trouwe onderdanen van d’Comp sullen gedragen alle de rorige contracten in allen delen opregtelijk nakomen net en diese fde wyse alsoli die van woord woord in deezen ge insereert wiren en raaroncer wy wel speciaal begrypen dlie van den jare 1677 tussen den E.E

Agtbaren gourerneur Robertus Padbrugge ende Sijn Hooghiid Francesco Maccampo, koning tot Taboecan, op den Norember door genoemden koning op den Decembe van gemelte jaar door de Candhareesen tekend item die van den jare 1688, den September; tussen den EAgtbaren Heer gouverneur Johan Hendrik Tim Zijn Hooghijd Datoe Boeisan, koning tot Candahaar nog die in den jare 1704, den 31 January tussen den EEAgtbaren Hcer gouverneur Pieter Roselaar den Candhaarsen prince Siam Sialam, soon van den overledenen koning Dato Bocisan[38]; en laatstelijk die van den jare 1716, den 8 October, tussen den heer gourerneur Jacob Bottendorp en den Candaharsen prince Johannes Carumboto zoone van den overledenen koning van Candahaar, Dato Bocisang, en broeder van den jongst overledenen koning Siam Sialam

Wy beloven sweeren geralle ecnige questie, onder onse onderdanen dan we met de andere Sangierse potentaatjes mogte ontstaan daarvan illico kcnnisse te geven aan den heer gcurerneur van Ternaten, opdat dezehe het aloude gebruyk onse rerschillen mogen decideeren aan welkers decisie wy ons ten allen tyden zullen gedragen gelijk Ferders belo- fen, dat ons sodanig sullen Eedragen; dat WY nog onse bobatos geen oorsaak tot verwydering ofte questie zullen geven

Wy beloren Sieeten niet te zullen gedogen, dat cenige rreemde natien onder wat pretext hoe genaamd, oif oin wat redencn; die dezelven, somwclen onder ons gebied komende mogte roorgercn te zullen dulden of aanhouden maar ter contrarie beloven Wy dezelve te verjagen gecn huysresting rergunnen mitsgaders daar aanstons kennisse aan den gouverneur in Molucco van te geven

Nog beloven en sweerem wy geen religie aan te nemen voor de ware Christelyke dan allecn de Gereformeerde die wy zullen onderhouden voortplanten, gelijk Wy aannemen om onder Godes segen het Mahometaanse geloof, zoreel als inogeliik zal zijn, doen vervallen, tot welken eynde wy steeds Gods hulpe zullen afbidden en onse Christenen onderdlanen estadig met een goed exempel voorgaan.

Wy beloven steeren wat gevallen Comp Odeel dienste mogt nodig hebbcn ten oorlog oftewel andcrs, dat wy al ons vermogen zullen aanwe ncen om de Comj als trouwe onderdanen te dienen; wa5 hetzclrc ten kosten van ons goed en bloed

Aldus besloten berestigt besworen ter presentie van den gcurerneur directeur deser Moluccos Jacob Christiaen Pielat, benevens den raed van casteel Orange op den 3 Mey 1729 u.a5 getekend Jacob Christiaan Pielat, Jacob Boner, Elias van Staden, Johannes Hendrik de Mey, J de Lille, Marten Lelivelt. Daaronder

Comp zegul, gedrukt in roden lacque en daar- nerens Ter ordonnantie van den KE Agtbaren heer gouverneur en raad was getekend Willem van Beseler, secfetaris

DCCLXVIII BASRA

13 Juli 1729

Reeds 1645 de Compagnie in contact gekomen met Basra had daar cen kanlo ur gerestigd. Met uitzondering de periode 1691 1693 bleef dit kantoor bestaan 1754. Gedurende Ormuzd-arontuur de gevangenschap Nederlandsche leiders Perzia nierroor blz had Wnenr Fatt alle zckerheid Basta tijdelik hooidkanoor den erzisc iem hande proIrOveerd hoewel het zcli Turksche plaats Nadat Vredc met Perzie was kersteld de opperkoopman Lendert de Cleen[39] etr naar Gamron terucrerren: soot eerse tieuwe Otcnthmcomsi den Facha basja Basra

Translaat van sodaenigen geschrivt; als van den basja van Bassoura Mamet basja genzemd ten fer soeke van den EE Heer Leendert de Cleen, opper- coopman g'eligeerd gesaghebber over Comp belangen in 't rijk van Persia met de ressorten van dien tot reguleering van den handel etc ter deser plaetse aan d'E Comp is verleend geworden den 16 van de maand Zilhadja, jaer 1141, of naer onse reekening dato 13 July 1729.

Alle geene WY uyt onse rrye wille aan de Nederlandse natie hier ter plaetse gestabilieerd, haer versoek om moogen blyven jouisseeren van de voorregten en preveligien, ten fine haeren handel daerna te kunnen rigten toestaan behelsd in substantic dat voor de Janbrengende coopmanschappen niet meer aan thollen sal betaelt moeten worden dan de stukgoederen tot pond-e dito tot 6 percento item per mille voor dallalie of macklaerdy, welverstaende nadat verkogt sullen ucesem niet eer; Want alle soodaenige handelwhaeren die sy niet willen of kunnen vernegotieeren en alsoo onvervent blyven leggen dan wel wederom uyt het lant mogten worden vervoerd, begeeren niet dat de voorschreven servituyten onderhaavig sullen wesen; daaroin sal niemand vermogen daarvoor minste of meeste vord eren Ook sullen geene gocd eren hoe die oock genoemd mogten zijn, in het tolhuys, maar in haar eygen wooninge direct opge- draagen en aldaar aan den sjabandhaer verthoond en opgegeven werden. Tot meerder vergenoeginge en verseekeringe van haare per- soonen alle diegene die van haar dependent zijn, belooven wy met dit ons eschrift; onder Gods zeegen haar alle mooglyke contentement geeven, zelvs IncCI als sy kunen denken, nemende Got tot getuygen, dat onse intentie is sulks te onder houden.

Onder stond Aldus door voorbeduyding van een inlandsen schryver uyt het Arabies in het Nederduyts overgeset door my was geteekent Heye. Accordeert: Heye.

DCCLXIX MOLUKKEN KAIDIPANG

Augustus 1729

Articulen van overeenkominge beraamt en beslotcn tusschen EdelAgtb Heer Jacob Christiaan Piclat, gouverneur directeur, benevens den raad Molucco als representeerende persooncn van Zijn HoogEdelheyt den WelEdelen Grootagtbaren Heere Mattheur de Haan, Gouverneur-Generaal, en d'Edele Heeren Raden van Nederlands-India en dus vanwegen de Generale Nederlandse Compagnie ter eenre mitsgaders den prince Albertus Cornput, koning van Caudipan; zyne byhebbende rijxgroten ter andere zyde.

Nademaal Haar Edelens; de hooge illustre regering van India tot Batzviz missive van den 20 Februari anno 1728 hebben gelieven te considereren in rersoek van den regeerende koning van Caudipan, Willem Cornput; om rijk wegens hoogen ouderdom te mogen transporteeren te dragen aan desselfs oudste zoon Albertus Cornput voornoemit, soo is 't dat den gouvetmeut Taad om reden haar die tijd geen zaken zijn vooren gekomen waarom men met de aanstelling van hem, prins voorschreven tot koning over rijk van Dauw of Coudipan in stelle van zijn vader niet zoude dienen roort te giin, weshalven men thans, dewijl dien prins alhier ten dien eynde gekomen is, de navolgende conditien en Toor waarden daartoe komt te treeden

Eerstelijk beloven en sweeren WY[40], dewijl het de Ed. Comp gunstelijk behaagd heeft den prince Albertus Cornput den 27 jongstleden den throon van Caudipan plaatse van zijn koning rijksgrooter te verheffen, dat Wy ten alleen teyden ons als trouwe onderdanen van de ES Comp sullen gedragen alle de vorige contracten in allen deelen opregtiglijk naarkomen alsof deselve alhier tull woord tot woord g'insereerd waren waaronder special begrepen werd dat van den 17 Maart anno 1702, waarby Sijn Hoogheyt Willem Corrput als koning van Boelang-itang ook met-eenen tot koning van Dauw door d'E Comp g'instal- lerd is, die beyde ryken tot ecn gebragt zijn onder de benaming van Caudipan; alsmede de reconsiliatie tusschen den koning Willem Cornput zyne onderhoorige rijxstenden van de negory Boelang itam, door den gewesene gesaghebber Jacob Boner werke

Ten tweeden sod belooven en swreeren wy koning van rijxgrooten te sullen besorgen dat de Gereformeerde Godsdienst in koningrijk van Coudipan na behocren in de kerke en schoolen g'oeffent werd idem dat alle superstitie en duyvelse oiferhan den uyterste vermogen te sullen weeren tegengzan de school en leermeesters

daaromtrent maintineeren mitsgaders degeene die onwillig zijn om haar kinderen in kerk en scholen ter onderwysing te senden of selis haer daarin te oeftenen; bevinding van zaken te corrigeeren, alsmede dat degeene; die eenige hostiliteiten omtrent den godsdienst komen te plegen aan d'E, Comp ter straffe te zullen lereren.

Ten derden, soo beloven sueeten wy dewijl er thans goud in de aarde van gebergte omtrent Caudipan als Tomocallang, Andigiling en andere plaatsen volgens de gerugter gevonden werd en de E, Comnp van ons benevens de volkeren van Gorontalo, Limbotto, Attimgola Boelanga permissie verleend neeft om aldaar vry en onverhindert met den anderen te gtatcn en in dat gehergte thuynen maken tot lerensonderhoud, dat wy onse onderdanen sooveel doenlijk derwaarts sullen senden om goud te graven en hetselve aan niemand dan aan d'E. Comp

Op sware straffe te verkopen maar gemelte mineraal onvervalst aan d'Ed Comp te sullen leveren tegens 10 rijxdaelders tcaal swaerte, wzartoor wy lywaten ofte andere benoodigheden van de E Comp sullen ontiangen

Ten vierde nademael er thans veel van de volkeren van Gorontalo, Limbotto en Boelanga die Moorse godsdienst omhelsen naar de plaetsen; daar goud gegraven werd gaan randaar na Caudipan e Boelang-itam om levensmiddelen te kopen of deselve met dle vrouwspersoonen van riik van Caudipan, ralgcns direrscingekomene berigten, publicq in hoerery zijn lerende selvs kinderen procreceren; mnitsgaders sulx tot groot nadeel van Christendom is streckende, soo beloven eeten Wy dat wy degeene, die daaraan schuldig sijn zullen constringeeren mer den anderen touwen, en sulx niet wil- lende doen aan d'E. Comp bekendmaken derselrer nader ordere dienaangaande te mogen erlangen;

Ten vijfden soo beloven sweetcm allen dengeene die met ordere en behoorlyke instructie van d'E. Comp rersien zijn om op ons land goud te komcn graren niet hinderlijk te sullen wesen; maar ter contrary alle hulpe idjude te verleencn, gelijk wy ok beloven en sweeren alle vreemde swervers soo Macas- Sared, Bougineesen, Mandareesen, Boetonders, Magindanat ers, Baliers en andere natien meer, die sonder Comnp passe aldaar et op Tomocallang ten handel verschynen; na ons uytterste verinogen te sullen helpen verdryven

Ten sesden soo belooven en sweeren WY, dat al 't carret[41] of schildpadshoorn geen of onse onderdanen komen te be magtigen; aan d'E Comp ter redelyken prys en aan niemand anders, zy wie hy sy sal verkogt geleverd werden, op verbeurte van voorschreven carret en correctie na bevinding van saken:

Ten sevenden beloven en sweeren wY dat wy met onse onderdanen en nabuuren in rust en vreede sullen tragten te leven dog ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

watneer er eenige gcschillen, 800 onder ons onse onderdanen als de andere Celebese potentaatjes mogten komen te ontstaan sullen wy daarvan ten eersten kennisse geven Jan den heer gouverneur voornoemt opdat deselre het aloude gebrnyk onse geschillen moge decideeren waaraan ons ten allen tden sullen gedragen.

Aldus besloten bevestigd beswooren presentie ran den gouverneur directeur, Jacob Christiaan Pielat, benerens den raad van casteel Orange Op den 4” Augustus 1729 was ge teekent Pielat, J Boner; E van Stade, Jan Hendrik de Mey, J De Lille, M Lclivelt; W van Beseler

Onder stond des Comp zegul, rooden lak gedrukt; daaronder Ter ordonnantie Fan d’EdelAgtbaren Heer gourer neur raad voormelt geteekent Willem van Bcscler, secretaris

DCCLXX MOLUKKEN SANGGIR-EILANDEN:

18 22 Augustus 1729

Van de aanwezigkcid tal-iike Sanggirschz potentaatjes Op Ternate Inaalcr Zobtcrncur raad Fchruik, Zanta nog restecrende schillen tit den ruMeI Di: coniac cirbreiding hieryoor, blz vo gende.

Contract Va! versoening assopiatie door den Agtbaren Heer gouverneur directeur deser Moluccos[42] Jacob Christiaan Pielat; nerens die ran zrnen taade, bewerkt in gecombineerde vergadering op den 18*” Augustus 1729 tusschen Sangareesche koningen van Manganitoc Taboecan en Candhaar, sulx Otcr alle sodanige geschillen oneenigheden; als tot dato deses, onder w]t benaminge die souden mogen wesen onder haar geweest hebben: En opdat dese reconciliatie bondig van duur soude wescn

Oort INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

s00 belooven wy dese naarvolgende articulen, soodra die sullen overgeset zijn, sollemnneelijk besweeren met onse handteekening te bekragtigen.

Articul Het land van Salocrang sal blyven aan den koning vin Taboecan; soo als dat by de vorige contracten; en wel vernamentlijk by dat Tan 14 Ajuril 1705 politicq-raadsbesluyt van

dcn Mey daaraan; is vastgesteld sonder dat Manganitoes koning daar ooit eenige pretensie onder wat benaming dat het zv sal op mogen maken, schoon eenige vin zin Frinden op hetselre land zijn oonende; dog het zal Manganitocs koning “TY staan van dat land sagoe en mondspyse Le laten halen sonder dat Taboecans koning onder wat pretext het fk wesen mag sulx soude konnen beletten: Iter sa) den koning IaMI Manganitoe, als hy Gp dat land komt, alle eer fatsoen na lands wFse moeten werden aangedaan

Dewijl de vrinden ran Manganitoes koning, op Saloerang #Oc nende; en volgens alle billijkheid onder Taboecans konings ge hoorsaamheid meten blyren; Soo beloofd Taboecans koning deselve met iatsoen en moderatie gebieden hzar niets t€ ordonneeren dan geen in regt en billikheid is bestaande, opdat hierdoor allc verwy eringe geweert werde en dus dese gemaakte vreede tusschen Mangenitoes Taboecans koning voor altijd duursaam mag zijn

Ter derder; soo belooren sweeren wY, koning en rijxgrooten ran Taboecar, dat wy by desen alstand doen van onse [wee onderdanen, met name Maccasoepehe Tabagie, geboortig van Saloerang, deselve vollen eigendom overgeven a4n den koning Ae Manganitoe onder conditie nogtans dat deselve TOcyC Saloerang buyten onse permissic Sullen mogen kome maat Op Manganitoe moeten verblyven Ook sal den koning van Manganitoe nogte zyne komelingen nooyt geen pretensie mogen maken Op de lijfeigenen van emelte 2 onderdanen, nog land dat aldaar van haar soude zijn.
43

Daarentegen 50Q belooven sweeren WY, koning zijn grooten van Manganitoe, dat wy in gevalle meermnelte Maccasoepehe Tabagie weder cenige mlinste vyandelijkheden komen a1n te rigten; deselre 2anstonds ter strafie Jan d’E Comp te sullen overleveren.

Ten vijfden s00 belooven Swecrci W koning rijxgrooten van Manganitoe, afstand doen van Onsc praetensien den koning Tan Candhaar wegens sodanige drichonderd rijx daelders Voor ed jonk; die den coning Fan Candhar, Datoe Boeisang, Fan det koning Martin Takanetang geleend heeft, alsmede van stuk cinon die door den voormelten Candareesen koning sodanig geladen is geweest, dat by het aischieten Vam dien deselve aan stukken gesprongen

Daarentegen belooven en sweeren WY, koning en rijxgrooten van Candhaar, insgelijks afstand doen ran Onise pretensie den koning van Manganitoe wegens de kinderen e kindskinde Ten Van den Candarees Antara; met namen Pacadatoe, Sandean Paransoen, Jebel, Tandong, Helang Tallang, alsmede van lijveigener, genaamt Somponaiman Manguly, die den Candarees Mapauw souden

toebehooren verklarende by dese dat soowel den eene als den anderen der hierboven genoemde per soonen voortaan onderdaanen 1an Manganitoes koning zullen zijn.

De koning rijxgrooten ran Manganitoe verbinder zig sonI der la minste uytstel, soodra 2y OP haar land sullen gekomen zijn, 4an den koning van Candhaar weder te geven een stukje canon, geen Manganitoes koning van de Candareese rijxgrooten geleend heeft.

Wanneer d'onderdanen van den cenen Sangireese koning na des anderen land sullen gaan sal zulx niet mogen geschieden sone der een passe olte afdruksel Fan konings zegel, tot teken van verkregen permissie Fin haarcn koning; welk ook aan die koning of aan degeene, die elders wegens den koning van land, dlaar gaan, gesag voerd, sal moeten vertoond werdlen; Sul lende degeene, die dit komen overtreden opgevat lands wyse gestraft werden door den koning, wiens onderdanen het zullen zijn.

d'Onderdanen van een koning, die thans onder gebied Fan eenen ander koning zijn woonende, zy door het Jngaan Van cen huwelijk als andersints, daar ter woon sullen moeten ver blyven als warc onderdanen van die koning, Op wiens land zy thans ZIjn woonende sonder dat daaromtrent roortaan de ninste pretensie mogen gemjakt werden

Daar sullen geen onderdanen van 2 koningen met den anderen mogen trouwen dan met volkomen consent van byde koningen wiens onderdanen het zijn, onder dien verstande nogtans dat wy koningen; het trouwen niet sullen mogen beletten dan om wet tige redenen, die alsdan nog ter decisie van den heer gouverneur raad sullen moeten gelaten werden; sal het alsdan ook Jan degeene die met malkanderen met toestemming ran byde koninge en komen te [Fouwen, volkomen vrystaan onder at koning se sig na trouwen ter woon willen begeven; en daar se ter woon gaan, sullen deselve als onderdanen van die koning, wiens land zy woonagtig zijn, moeten aangemerkt werden.

Soo beloren en sweeren wY koningen rijxgrooter, dat wy sullen sorge dragen dat de Gereformeerde Godsdienst in onse landen na behooren soo in kerk als schoolen, g'oeffend, en alle goddeloose superstitien en bygeloovigheden geweert werden sul lende wy tot dien eynde de heeren predikanten als se de visite komen doen mitsgaders de schoolmeesteren die daar zijn tot dien eynde, als het gerequireerd werd alle hulpe bystand bewy sen

Verklaren wy, koningen van Manganitoe Taboecan en Candhaar, benevens alle ons presente bobatosse S0O voor ons als onse nakome lingen IOL 44n het cinde der dagen, dat wy d'E^{44} Comp' nooyt meer sullen vernoeylyken met voorgaande questie oite oude historie, die voor desen onder ons oite onse onderdanen mogte voorgevallen wescn dewijl wy betuygen met een goed en opregt hart malkanderen Over en weder alle voorgaarde geschil len en

oneenigheden te vergeeren sonder daaraan ten eeuwigen dage sullen gedenken, beloovende vcortaan als waare Christenkoningen met malkanderen in opregte vriendschap te sullen leven En suodra eenige geschillen mogten opkomen, S6 eeren #Y daar de 1ninste fytelijkheden niet over te Sullen aanregter, maar alleen deselre met moderatie aan den gouverneur direc teur deser Moluccos bekend makcn omdat de E Comp” aloude gebruyk onse verschillen mag decideeren, aan wclkers uytspraak Ons sonder de minste tegenspraak met alle eerbied sullen gedragen

Alle roorgaande contracten, die met onse voorouderen ofle ons gemaakt zijn sullen wy opregtiglijk vakomen alsof se van wourd tot woord hier geinsereerd waren, wveeten Voof C0c Verre deselve tegens dit contract niet zijn streydende

Aldus gecontracteerd en besloten ten dage, maande en jaare als den hoofde deses bekend staat, mitsgaders ter presentie van den Agtbaren Heer gouverneur en directeur Jacob Chris tiaan Pielat, benevens den raad in Moluccos door ons, drie koningen van Manganitoe, Taboecan en Candhaar, benevens onse hier present zijnde rijxgrooten deswooren met onse hand teekening bekragtigd in castecl Orange Op het eiland Ternatcn den 22 Augustus anno 1729 was geteekent Jacob Chris tiaan Pielat, Jacob Boncr , van Stade Jan Hendrik de Mey, J C. DLille en M Lelivelt: Onder stond het Compagnies zegel, rood lack, daar under Ter ordonnantie van den EE Agtbaren Heer gouverneur en raad voornoemd was geteekent Willem van Beseler[45]

DCCLXXI: SURATTE

Augustus (?) 1729.

Al Reruimcn tijd werd in Suratte de bekocfte gevceld aan groter, serker veiliger gelegen Gebouw der Nederlandsche Compagnie aldaar, In dcr aanvang 1729 aordccldcr Gczaghebber raad oogenblik gunstig daaaot Ulicischi aanttalt dorn zondtn mhcemacne makelzars Ruderam Aram ieL bedrag vzn 35 000 ropias Maar Dclhi; 437 Gczcn slaagden toestemming krijgen totIiet boywen niclwc loge aan ririer, buiten dc cigenlijke stad waar men buyten ket getak OM Iet minder kosten mcerder spoed Foederen Klnnen ortiangen e afschepen, 200 !ccl Gerazr orznd tumult, jegenwcordig binnen stad, nict soudt ondc-haiig Weesen De beide mkelaars brachten de 35 000 ropias; die allcen Gebruikt flochten worden ,to: ontcrnii delyke spendatien” slechis ccn kleine C5 Icde {CTUg;

Translaat copia firman oft koninglyke gunstbrieff ran den monarch Mhanoet-sia ten behoere der Nederlandse Comp verleend wegens derselver handel in de provintie van Gousouratta als opbouwen

eenel nieuwe logie in Jengiebander[46] aan de rivierkant leg gende; binnen de buyten stadsmuur van Souratta, Ge dateerd den 592 Rebuil-auwel t 10 jaar Fin conings regeering hier ontfangen den 27 Augustus 1729 van den voornaem heyden[47] Juwendas Heridas zijnde roor de accoorde bekragtigd met het zegul van den geestelyken regter ten hove, mei name Saaa Uldien-chan:

De hedientens van Zijn Majesteyt, zoo praesenst[48] als toeko mende, Yin Amed-abad aff tot Souratta zijn in verwagting

all Majesteyds gunste kennelijk; dat in deese daagen; vol Van genader en opregtigheyd, FdOr ranweegen den gesaghebber, dic uyt namen van de Nederlandse Comp' als saakbesorger van de grootste onder de haren door dengeene die staat Toor den throon, vol barmhartigherd blinkende en soodanig "ytmunt als den hemel boven de aarden voorgedragen weesend dat tot hee den, navolgens de firmans der roorige monarchen, den handelvan d'E Comp' Amed-abad, Brontchia Souratta gedreven wierde hiervan de geluckige regeering van Zijn presente aanbiddelyke Majesteyd versogte meede zvodanige Gunstbrieff mogen Verwericn voorts dat geluckige zeestad Souratta roor ie aangehragt werdende goederen als die aldaar genegotieerd en ingesaamt werder, geen behcorelyke plaats hadde ter berging; des in rerwagting waren dat door Zijn Majesteydts onuytsprekelyke gunste die oneyndig zijnde mogt toegeson den[49] in Jengicbander en aen de ririerkant Op eygene te kopene gronden ter berging der voormelde coopmanschappen een logie te bouwen; en om hierin geen verhindering te hebben, vzn Zijn Majesteydt, die alle zielen moeten gehoorzamen, baade, dat zoodanige beveelen mogt [en] egeren werden Des hierop Majesteyds gebod dat goddelijk sonder TCr andering moet wrerden jengenomen gerolgt is, dat narolgeus de voorige firmans haar saaken zullen moeten rerrigten den thol genomen en niet daarboren egaen off eenige de minste hinder pale toegebragt werden roorts, dat in soorerre den Hollandsen directeur tot Souratta Op de in te kopene grond in Jengibander aen de rivierkand zijn [de] gclegen binnen de buytenstadsmuuren cen gebouw tot berging der goederen voortsetien Vinl den handel Foor eygene penningen liet maken, niemand hiertegens minste te mogen seggen of eenige beletzelen toe te brengen Dese orders zijn vast en onwederspreekelijk en mnogen dier Ialven door niemand tegengegaen werden, sonder dat jaarlijx audere werden vereyscht; Dierhalven mogen de Hollanders met vaste versekering blyren continueeren haren handel roortsetten der negotie en den coning, waaraen geen verande ring is, een geluckige regeering toewenschen Gegeven den 5*" Rebuilauwel in 10" jaar van Zijn Majesteyts bestier.

Agter Op den dorso #tond memoriaal staat geregistreerd op Vrijdag den 26" van Jilhaid in het 10* jaar van conings re geering, in 1149 ran Mhamoets vlugt, zijnde den 21" dag Fan conings mand amardaed hoe dat by den beschermer Tan groot geluk; den

grootste vertrouweling des conings, den Seyed off nakomeling Vam Mahomet; de suyvere armier off grootvorst, staat eloofskender den regterarm en steun des conings, beschutter ran den throon en opregte lieveling ran Zijn Majesteyd Voofve egter in den strijd; hoogste aller wassieren en andere Forstcn heer Fan de pen het swaard getrouwe en wyse raadsman Trumd sonder verindering; de grootste des TCo relds cn albeschick, den wassier momalek[50] (canselier Fan rijk), met name Otmade Dhola Commerdie-chan Tjcug Bhadur Nosretsjeug, door Glam-Alie wiens tour off beurt desen da; als wackinawees oif dagregisterhouder was dit is aangeteekend ende daarby rerders genoteerd dat den coning bevoolen heeit t€ registreerer; hoe Zijn Majesteyd was roorgedragen dat de thollen oi geregtigheeden van Amed-abaad aff tot in Souratta toe #oor vanweegen de Hollandse directeur gevolmagtigde am haren grooten generaal, bij firmans zijnde rastgestelt; tot nog betaalt #ierden dies coniimatie van Zijn Majesterd rerzogt zijnde; item dat de cooplieden 1OUT haar handelswharen soo die vin buye Len aangebragt als ter Souratta ingesaamt wierden, geen plaats hadde ter berging en houden der noodige toesigt, waar rertrouwde grootgunstiglijk zoude toegestaan werden om in Jengibander en &an de ririerkant een stuk grond te mogen koo pen tot het opbouwen eener logie, waarop de order, die de ge heele weereld moet gehoorszmen, gevolgd bestaande dat nzvolgens de voorige firmans Soo in den thol als anders den handel der Hollandse C omp sal moeten werden voortgeset, so der haar eenige nieuwe geregtigheeden Op te leggen off hinder palcn toe te brengen, en dat den Souratscn directeur in Jengie bander aen de rivierkant tot berging der coopranschappcn sal mogen bouwen een logie op soodanige grond als z3] komen roopen gelijk dit den 15*” der maand Seket, na volgens bovenstaande aanteekening gcinsereert is Zijnde UlT ders door de opregte voorstander des geloois, de grootste onder de vorsten des weerelds; op wie alle swaarte rust; wassier (nx cancelier) ul momalek, Tjerg Bhadur Nosretjeg eygenhandig geschreven “nsereert dit papier oorts heeft de wackenawes (dagregisterhouder) daarby ge roteerd : Is geregistreerd warop den cancelier (met voorige lofftitulen verhaald) geschreven heefd: Draagt dit ver soek nogmaels den koning Voor Na welck Alie Amet-chan eerste requestreester, aengetekend heeft ; Den 12” Jumadul Louwel is versoek UUOI tweede maal voorgedragen vervolgens door den rijxcancelier daarhy rerder geschreven “Maakt de firman op’

Hieronder stond ecn zegu, met swarte inkt gedrukt; van den in den hoofde deses gemelte cagie, met name Said Uldicn-gan

Een firman; 4l5 net hovcnaninoc krecF slechts kracht [ucnisiz door uitvaardiging daarbi behovrende hasbul-hocku, Jatcn volgen

Translaat copia hasbulhockum of bevelschrift on der het zegul van den rijxcancelier Commerdie-chan verleend den 29” Siauwel thiende jaar Fan conings regeering: en door den geestelyken

regter ten hove met zijn zegull bekragtigt; duor den Toor Wae heyden Juwendas Herridas herwaards gesonden ontfangen den 27 Augustus 1729.

De bedientens; soo present als toekomende, ter geluckige LCe plaats Sourat, als andere onder de provintie Tan Gousaratta; kennelijk dat vanwegen de gemagtigde van de generaal der Hollandse Comp' voorgedraagen is, hoe dat navolgens Suc cessive voorige firmans der paradijs overgebragte Godes genade opgenomene coningen, voor haren meester Op de goedcren betaald wierden soo in Amed-abad Brootchia als Sourattz den ordinairen thol en haren handel gedreeven; des Zijn praesenten hoogblinkende Majesteyd hierop meede een firman heeft verleend En wijl er verder door voormelte saakhesorger is verthoond geworden, dat in deese stad Souratta ter bewaring der coopmanschajpen, die Fat buy ten aangebragt aldaar inge saamt wierden geen plaats hadden ter berging, waarom versogte dat in Jengibander aan de rivierkant Op eygene te kopene gron den een versekerde plaats mogt laten opbouwen, dat daar omtrent nooyt eenige minste moeyelijkheeden mogten En gedaan werden, onder "erttouwen hieromtrent meede cen Dcr wanna te sullen verkrvgen Zoo dat uyt conings vertrouwde registerboeken ontwaard hebbende by Zijn presente Monarch na rerzoek van dien zaakbezorger een firman aan haar enadig is verleend, Fan inhoude dat volgens Qude gewoonte dcn thol moct genomen cn uiet taarboven gepretendeert werden; en dat in Jengibinder op eygene te kopene gronden aan de rivierkant een logie mogten opbouwen sonder minste beletselen, meede acnschr;re; dat aan haar, Hollanders, navolgens de oude firmans Soowel als de presente afgegevene, roortsetten van haren handel sullen toelaaten en geen meerder thol genomen off moeyelijkheden 3an gedaan werden; Vourts dat in ophouwen cener logie ter plaatse roorschreven niets mag werden tegengesproken off beletselen toegebragt, op dat zy gerusteliji: den handel moger: dryren gelijk ernstig gete commandeert berolen werc[51]

DCCLXXII. PERZIE

Januari-April 1730.

In den Jaanl 1729 brak in Perzie Dcuw opstand uit tegen d;nastie der Agwantn Aiganen; die zich in 1722 mct geweid de hcerschappij meestcr gcmzakt, De Nedcrlanders, door CITJtMl #iis gewordem; beslotor zich streng ncutrzal kouder. aamhaueers ollde vorstenhuis Seleriden behaalden de overwinning sjah Asseraf Assjerafi Meesi Huchten Wicutn koning ui: hct oude, gelieide verstenhuis, bestecg Thamz; den oCIL Ecn ander kostic de Compagtic natuurlik Itcet noodige ~schene*agies' totalc Waaroc circj 20 000, maar het resuitaz diarran bevestiging Jer

oude privileges: (Zie Gamron gcnouden Daghrcgislcr Onuilgegezcn #rNdal hat Pcvsorccl Gomron 6-6. Rede Balovis , d.d. Am 1730)

Translaat Persiaanse mandament, door den tegen woordigen Persischen koning Thamasb[52] grcotvermogende Hollandse Comp dit rijk ver leent en alhier op den 17 April 1730 door Compag nies lopers Cassum cn Abdula uyt Spahan aangebragt

Daar is een koninglijk gebod uytgegaan gund de werelt sal hebben te gehoorsamnen; [e weter Jat, rerinits ik in desen tijd binnen koninglyke hoistad Spahan ben geseten 500 is den hoogverheven Hollandsen capitain uytstekende onder des Messiaans volk; in name Nicolaus Schorer, by Ty met behoor lyke reverentie komen supplieeren ten fyne seker bevelschrifft, gund door den vorigen Persischen koning, mijn vader sulthan Hossein; in de maand Ziekade thul harom de maand Sep [ember 1722 anmo duysend een honderd rier dertig, naaryolgens het gedanen rersoek voorbeduydinge ran opge[53] melden hoogrerheren copitain rerleent geworden. sup stantie: dat in rorigen tijd [54] den hoogrerheren ainbassadeur Vanre gens de grootvermogende Joorlugtige Hollandse Comp’ naan Jacob Hoogkamer; aan de hoogterherene en aansienelyke porte rerschenen zijnde dcn koning rerstendigt heeft gchad, dat de grootmagtige bevelhehberen in welmlde Comp’ ket Trel geerne hadden, dat orntrent de Sdlenegotie in yse als an ouds, jaarlijks cen quantitiid van 30 esel ragten en ider rgl gere kend tegens 44 thonans soude mogen werden gecontinueerd; rersoekende yders een mandement, waarby alle de rarige rerleende regammen berelschrilten in haar rolle tercur e kragt souden werden rernieuwt ende bevestigt; dog om redenen in de steeden Daar-ul-Merse en Gulaenaad de pest seer herig heeft geregeert gehad kunnen er in desen tijd als voor desen geen 300 eselsvragten met syde ingesamelt ogte cenegotieerd werde, waaromnie dies prijs dan ook ongemeen is komen st”YB’ en, sodanig, dat den koning door desen handel reele schade heeit komen te lyden: cshalven dese Majestijds werklieden die negotie ook niet nebben kunnen oortsetten Welmelden afgesand had insgelijks versproken sodanige specery confituuren e ander cocpmansschappen jaarlijks aan den koning te sullen rerschenken, als hieronder werden gespecificeerd, namentlijk : 10.000 Mam tebries poedersuyker, 1120 candysurker, 144 cardamon 144 giroffel nagulen 284 caneel, 284 peper, 10O0 Hollands nolen muscaten, 130 foely off macis 650 aguilhout; man-tebries benjuin wit sandelhout, radix China; geconfyte noten, nagulen

Knor het becoelde mandaineni Corpus IV, blz, 202 rolgende, Racain koninkliik berelschrift: Di: woord bij de Portugcezen her in Indie koiende Europcaten dikwijls “crhaaicrd rcsam: Mers cn Gilan: Etn man-tcbrics is Hollalids. NB; Moct snoicc Irathats Icecn.

GENERALE NEDERL ANDSCHE GEOCTROYEERDE

2000 & Holl 55 Wnen tebries

En by dies verstreckinge soude de syde-leverantie van de soort ketgoda passent, waarvan Let verse gult monster in bewaringe leyd; ook jaarlijks door den koning ter reelhijd van 100 eselsvragten mocten geschieden sulks ter voormelden usueelen Dryse ran thoman 44 voor ider selsvragt, als wanneer op Zijn Majestijds ordre aan socdanig ecn persoon in Gamron, als door Sijn Majestijd zouden werden genomineert, gedagte schenkagie-goederen moesten werden geintragueerd, Op conditie dat, als de zydeleverantie by rersuym des konings geen succes hadde; als dan voormelde geschenk ook niet soude mogen werden gepreten-deert; dog de zyde by de Comp niet werdende geaccepteerd, alsdan evenwel het geschenk diende te werden gedistribueerd. En ingevalle de Comp meerder dan I00 off 300 cargas dier syde mogte begeeren, soo sa] men daarorer met wedersijds goedvin den tragten te contracteeren, egter werd mits deesen den stilstand dier negotie Tan ettelyke jarcn herwaarts-aan dien inbassadeur excuseerd

Ter Saake dan kennelijk zy dopregte vrundschap onbesmette couleur der hoogvermogende Hollanderen, soo is in maand Jaemadie-ul-Sany elf hondert ertien een bevel den rijxbestierder verleend 56 tcn fynen al verder te ordonneerel jaarlijks 100 eselsvragten opregt goede syde van de soort ketgoda-passent, waarvan ecn monster rersegelt is, aan dc Hollandse MaatschappY geleverd en den prijs tegen 44 thomans per carga daarvoor genadert werde iter: sal van deesen jaar Ilauille en in, ’t vervolg den Gamronsen tholroogd de geschenkgoederen, Soo als die voorwaars gespecificeerd staan hchben aanvaerden en RoOrs Spahanwaarts Op te senden; vervolgens sal, ingevalle de syde mogt komen te manqueren; er geene schenkagie werden gepretendeert; dog soo de aanvaardinge van dien by dE. Comp gestaakt werd Soo sal egter het geschenk moeten afgegeren werdcn Wyders sal een igelijk bevel- ofte gesagvoerder allesins hebben te respecteeren gehoorsamen alle sodanige

regammen bevelschriiten als rees door myne koninglyke voorsaten van ouds aan de grootvermogende Hollandse Comp' sijn verleend, mitsgaders alle desulke waarmede dezelve door my begunstigt geworden sonder dat imand der gedachte bevel- off gesagvoerders daarvan in minste poynt sal hebben af te wyken.

Sooals voortijds is toegestaan dat de grootmagtige Hollandse Maatschappy waarde van 20.000 thomans AT goederen koopmanschappen sonder betaling van tollen ofte eenige andere geregtigheden wederom buyten dit rijk sal mogcn Vetvoeren hebbe ik alsnu meede duswysig ingewilligt, Iitsgaders aan dcn ambassadeur kwijtgescholdcn hct bedragen van alsulke tholpennirgen als er sedert den stilstaid der sydenegotie op de in dit rijk aangebragte koopmanschappen successive sijn gevallen; in dier voegen dat nemand naar deesen dzarvan its hebben te pretenderen, gunt den secretaris ofte cancelier van conings gehijm cabinet sodanig sal hebben te registreeren

Voor decsen heb ik door des rijkshestierders tabijn [57] substituyt Mohamet Jaffer-beg; aan den grcotcn der hoog ctmogenden Comp een regaI afgesonden meldende, dat voortaan In voriger wyse den sydenhandel succes sal behouden met een leveranlie van 300 eselsvragten cn ider vragt bedongen tegens 48 thomans Op datselve subject is den hoogverheven ambassadeur, het puyk onder de Christenhijd en aansienelyke directeur wegens de hoogmagtige Hollanse Comp' genaamt Jan Josua Ketelaar, voor my verschenen my voorhoudende hoe de grooten dier hOOg vermogende Comp' geerne wilden sien, dat het bevelschrilt, verleend in de maand Joemady ul Sany des jaars elf hondert cn dertien, [58] door my souden werden vernieuwt geaffirmeert, onder de deze voorwaarde dat de sydenegotie wederom als vorigen tijd soude succedeeren met een leverantie van 100 cargas van beste syde ofte soort ketgada-passent, sulk tcn pryse van thomans per cirgi mits dat het voorwaarts gemelde geschenk; hetsy de sydeleverantie geschied dan niet, ofte dat die van hoff dezelve niet komen te leveren, dan wel de E Comp' die niet comt te acccpteren; enw naar luyd der meer melte schenkagielijste jaarlijks sal moeten affgegeren werden dat in erkentenisse der roor deezen quijtgescholdene conings geregtigheden, sullende buyten Opgemelde schenkagiegoederen oak nietwes meerder werden gevergt Wyders werd Comp gepermitteerd de waarde van 20.000 thomans aan koop manschappen ofte anderc goederen sonder betalinge Tan thols geregtigheden, rhadaryen wegsongelden sedjek honderste penning wes meer, in en uyt dit rijk, hetsy naar hunne eygene dan wel andere quartieren, roeren; sonder dat irnand der tholbediendens ietwes ran hunlieden sa] hebben vorderer, dog op die conditie een ongemunt goud off silrer

uyt dit rijk te slepen, nog ook niet te gedogen er eenige goederen of koopmanschappen VaTl andere kooplieden onder haare verborgen werden. Ende inaldien het ontdekt sal weesen eenige ongemunt goud silver oite goederen Fan andere cooplieden onder de haare sullen verborgen ofte vermengd sijn, alsdan sodanig ongemunt goud, silver ende goederen gesamentlijk ten profijt des conings werden econfisqueert:

Byaldien wyders een jaar boren de gepermitteerde 20.000 thomans aan goederen ofte waardy door hunlieden binnen off buyten het rik staan verroerd werden, soo sullen sylieden benevens andere cooplieden eguaal gehouden weesem Fan dat suTmon tant tollen, radaryen, honderste penning eu andere daarop te vallene geregtigheden te moeten voldoen

Ingevolge dan Fan dien hoogverheven amnbassadeurs gedane instantie hebbe ik Sijn Hooghijd [59] in de maand Ramasin Elmo harecq anno elf hondert negen en twintig een gelnkkig genege bevel schrift verleend, waarinne geboden dat het regam van de maand Soemadie ul Sanie anno een duysend een hondert cn dertien nopens den sydenhandel ofte leverantie Fan 100 cargas en ider carga tegen 44 thomans, mitsgaders het Verdere daarinne geexprimeerde ten vollen en stiptelijk sal werden nagekomen iten, dat de hoogermogende Hollanderen jaarlijks de waarde van Z0000 thomans aan goederen coopmanschappen sonder betalinge ran eenige tollen off geregtigheden binnen dit rijk; dan wel naar najr oite andere plaatse, sullen mogen Vervoetcn item belangende de schenkagie goederen hetgeen den hoogverheren commissaris wyders hieromtrent heeft versogt gehad, werd alles in alles den aanvzng iot den uyteynde, mits deesen geaffirmeert ende bekragtigt; en ccn yegelijk Vanl conings onderhoorige bevelhebberer opperhooiden wel ernstig aanbevolen geordonneert, deese sodanig te obedieeren en te respecteeren werdende ingevolge van dien insgeliiks by deesen vernietigt, geroyeert kragteloos verklaart hetgeen in voormelde berelschrift anl Mohamet Jafier-beg slaat tgedrukt sal door niemand daarop eenige reilectie werden geslaagen.

In deesen tijd heeit Sijn Exelientie [60] der capitain der hoog-vermogende Hollandse Comp naam Nicolaus Schorer, my eerbiedig versogt, dat ik seker mandament, gund in de maand Ramasoen Elmoharecg, anno een duysend een honderd negen twintig Op desselfs name is verleend geworden namentlijk dat alle naar deesen te verleenen regammen of bevelschriiten, welke met de voor deesen verleende eenigsins mogten komen te stryden, in geenen deel souden werden gerespecteerd off gehoorsaamt; maar voOr invalide aangemerkt, tans wilde vernieuwen bevestigen MCs om de koninglyken gunste, welke ik dien capitain ben toedragende, ter sake hy my en alle de Muselmannen ten tijd deese hoffstad door kwaadaardige vyanden is Delegert geweest, goede hulp heett beweesen gehed door menigte gedaane depences en aan de kroon ter leen geschotene penningen Soo heb

Sijn Exellenties rersoek geerne ingewil ligt en het gemelde bevelschrift van den begin tot den eynde volkomen geaffirmeert; het opgeld der ducaten en de 5 per cento het witgelt, Voor den uytroer waarvan Voor deezen nooyt vrydom is verleend geweest, werd by deesen aan grootvermogende Hollandse Comp' kwijtgescholden; de schenkagiegoederen sullen niet gevordert werden, soo de sydeleverantie Fan konings kant komt te manqueeren

Wyders is mijn gebod, dat hetsy zydenegotie werd gedreven dan niet, egter d'E. Comp' gepermitteerd blijft jaarlijks 20.000 tnomans aan goederen koopmanschappen in dit rijk en wederuyt te voeren naar haar ofte andere gewesten, sooals dat hun sal komen te gevallen sonder bepalinge waarinne dat montant te sullen besteeden, hetsy aam ongemunt goud, silver; ducaten; wit gelt off eenige andere goederen cn koopmanschappen, als hunnen raad in ras subject sal konen te gedragen

Derhalven sy alle opperhoofden berelhebberen; soo groote als klyne, onder de subjectie leser croon sorteerende, mits deesen kennelijk, dat alle bevelschriften, welke naar deesen mogte WCt den verleent tegens de vorige komen stryden; in geenen deel sal gerespecteerd, nogte daarop eenige reflectie geslagen werden En sullen voorgedagte opperhoofden en de bevelhebberen alle voorwaars ofte Tan ouds aan de grootrermogende Hollandsen Comp' ende de capitain verleende mandamerten ofte bevelschriften stiptelijk hebben t opserveeren Wati te komen sonder sig in allerminste poinct daartegen aan te kanten off iets te contraricrer peene dat alle tegenstrevers conttaventeurs de straffe Godes c de ongunste des konings op hunne hooiden sullen behaalen Om alle welke redene cn motiven ik geboden hebbe dat deeze rar den begin tot den eynde in zijn volle teneur en kragt sal werden gehoorsaamt naargekomen, sonder dat daar ietswes aff oite toegedaan werde De groote mustoffies off prinicipalen secretarissen Tan nings gehijmeabinet sullen deesen met compleete sin woordinge in het regamboek hebben registreeren

Gegeven in de maand Soemadie ul Sanie in 't jaar 1142 [61] in jaar naar de vlugt Mahornets uyt Mecca naar Medina.

Op den dorso, ter plaatse daar het segul van den cartji bassie [62] off generalissimus van conings troupes het origineel was gestelt, stonden deese woorden : Deese is geschreven in byweesen en Onder het gesigte des conings

Een wynig lager Op de ecne syde stond, door den mustoffie el momelek en mustoffie-cassa geschreven - Deese ter ordre des konings regamboek behoorlijk gerc gistreert: Op de andere syde des Papicrs stonden twee voornaame seguls edrukt; met deese bygevoegde woorden : Deese is de copia van origineel, gunt met des konings segul is bekragtigt, welk getuygen Mohamed Ismael en Alic Nachic: Onder stond: Aldus volgens opgave van des E

Comp’ Persiaanse schryrer Camber Alie njar beste kennisse; doch niet soider bedugtinge VQuT eenige misslagcn, zyt oorsake van ge tinge taalkuide samengestelt door was getekent Gutchy:

Onder stond: Accordeert, M: Heynits eerste gesworen clercg

DCCLXXIII PERZIE

Januari-Apri] 1730

nicrtc herscher bclooide ook zijn vader gcdarc iecningen zullen fbetalen; Aaritue ncl !olgende docunent begin Fnzkt

Translaet Persiaanse mandament, door den koning Thamas op den tholvoogd der seehavenen verleend omme een somma van SQOC tlomans aflegzing Tat Sijn Hooghijds vaders schulden; uyt de inkomste van de sjabenderie in Gamron betaalen; als:

Het berel, dat de wrereld te gehoorsamen heeft,is dat den thol Perzisch Mustore belasiinggarder ol ambtenaar konings Inkomsten mustofi-c-chazineh; Finscle de sckatkist = mustofi c-momelek, hoofd mum. Sic: Uit het Contracibock. Ook in dc Oerrgccomen bricven 1733 , Unamn lueemaa roorkomt wel boeck, folio 3607 49stc bocck, folio 526. Sjalbandaar ayenmcester sjahbandarye het gebied haven- Necsic?;

voogt van de seehavenen van Faars; 63 met de koninglyke gunst verheven sijnde; wete dat voor deese rolgens eercn nianda ment van den koning mijn vader wiens rustplactse in het paradijs is, geordonneert is geworden dat den vorigen tholvoogd over scehavenen Tar Faars een somma Van 5CC0 thomans Tebriese van de inkomende geregtigheden, in steede van sOO een somme, die doentertijd Fan puyk van Messias volk, Nico laus Schorer, capitzin van de hoogvermogende grooten der Hollanders raor den dienst van den koning ter leen genamen is, aan voormelte capitain soude voldoen En dewijl in deesen tijd gedagte mandament 1OOI o15 Is de zon schynelde gesigt bragt gerequestreert is dat tot heeden dito som door de opgekomen troubelen door den vorigen tholvoogd niet roldaan is, gelijk sulks ook volgens gemelte mnandarent gebleken Sy, Soo beveelen WY dito somme in der haast van de inkomende geregtig heeden volgens quitantie aan meermelte capitain te voldoen ende daeromtrent niet nalatig blyven, terwijl na luyd van quitantie reekening daarvoor 821 worden goedgedaan Dit geordonneerde dan moet stiptelijk naargekomen, gehoorsaamt verders alle possibilitijd daartoe aangewent werden.

Onder stond Aldus volgens vertaling van Compagnies tolk Elias Sahid samengestelt door my was getekent var Leypsig: Onder stond Accordeert was getekend Heynitz eerste gesworen clercq

DCCLXXIV PERZIE

Januari-April 1730

Zic de inleiding kiervoor, blz Dit stuk ccns Dersoonliikc Eevestiging door sjah van het cersle der hicrvoor gaarde documenter. Translaat Persiaanse missive by forma van regam off berelschriit, door den presenten Persischen coning Thamas gecarteerd aan den EE Heer oppercoopman gezaghebber deser directie, Leendert Clecn zijnde alhier door Comp’ loopers Cassum Ab dulla Op den 17 April anno 1730 aangebragt

Naar voorafigaande civile expressien Myne begeerte is, dat den capitain der grootvermog ende Compagnie van de hoogverhevene en luysterryken Hollandsche ning, welkers hoovd-deksel de zonre gelijck is, in name Leendert de Cleen; als het Puik des Messias’ volk en zuyverste van Jesu navolgers, kennelijck zy, hy door myne dierbaare koninklyke gunst en enegentheit hooglijck vcrheeven zy geworden Om reeden tusschen den groctmagtigen en roemryke Hollandsche coning cn de voorzaaten myner familie althoos volle rriend scna Genesertheid seer ast en bestendig is geweest; iten dat d’ondersaten Vdml Zijn rerherene Mayesteyt [64] steeds met suyver herte en reine couleur omtrent d’onderdanen van de Persischen croor in alle plaatsen des rijks hebben gehandelt ge had sodanig dat haarlieder natie ten tyden der troubles Spahan geheel Persien reele onheylen zijn overgekomen, heb om alle die beleerd genegentheeden alle bevelschriiten door de vorige koningen, myne pred ecesseuten; rerleend oock seer geerne willen vernieuwen bevestigen. En z1l onder de zeegen des almagtigen Gods Foori den soodra mogelijk aan alle afhangelingen van die hoogvermogende coop- THAi nog nadere blyken Tan myne affectie goede genegentheyt bewyzen , die met de reeds aan Ulieden bewezene nict alleen zullen orereenkomcn Taar selv seer verre overtrefien En moet tusschen die doorlugtige Mayesteit, alle de zyne my steeds een Onveranderlyke vrundschap eendragt, gelijk van ouds, werden gecultivcert; en moeten met het affcn aanvoeren vai scheepen en goederen als voorheen; tot aankwekinge van den handel, blyren voortraren; Weest voor het verdere in alle geralle Fan myne koninklyke gunste volkomentlijk verseeckerd

Geschreven in de maand Rammason ecn duisend een honderd twee en veertig: Onder stond Aldus door voorbeduyding F2n Comp’ Per siaanse schryrer Camber-Alie in zoorerre het my

verstaanbaar mogelijck geweest zy, orergehragt door my Was gete rent George Gutchi: Lager Accordecrt Ias getekent Heynitz eerste gesworen clercy

DCCLXXV PERZIE

Januari-April 1730 [65]

Zic de inleiding bij dacunent

Translaat Persiaanse regam door den jegenwoor digen koning van Persien, Thamasb [66] op dE Comp' verleent en pet s E Comp lopers Casum en Abdula den 17 April 1730 aangebracht;

Daar is een koninglijk bevel uytgegaan, gund de wereid sal hebben te obedieeren In deesen tijd dat Myne Koninglyke Majestijd binnen Spahan gearriveerd, is den verheren capitain der grootmogende Hollandse Comp' het puyk onder des Messias' volk; Nicolaus Schorer, by my ter roetkts genaderL, sodanige regammen als hieronder especificeerd staar, onder mijn gesigte, dat in helder- hija de sonne gelijk is, rertonende

- Het regam, egeven in de maand Ziehidje duysend een hondert Vier dertig meldende wegens het opgelt der ducaten vjjff per cento het witgelt, hetgund zylieden naar hunne plaatsen willen vervoeren, ingevolgcn van welke de bedien dens vam meyhaar monialek oppermuntmeester roortaan sullen hebben te segulcn:
- Een ander bevelschrift Tan dienselfden datum wegens maklaardye op de lywaten, pondgoederen; assa-foetida [67] en de Moorse scheepent tot Bander Abassie aa41 de familie van Francois verleent voor den tijd ran 30 agtereen volgende jaaren
- Een derde dito Vam opgemelde dagtekening, dat de Hollandse capitain van iemand gelt te pretens ceren hebbende, door dwang van den diwang begie heer der justitie selve sal xunfen vorderen
- Een ander; dat niemand gelt ter leen ran de Hollandse tolken sal hebben te vorderen nogte ook geen schattinge met onderdanen eguaal sal werden opgelegt, dog andere gevallen voorregten als d 'onderdanen sullen genieten:
- Een ander van voormelten datum; dat niemand de dienaren van Compagnies Suppoosten, vermits deselve vrienden des konings sijn, Op geenerly wyse sal hebben te molestecren;
- Een ander van dienselven datum dat de Benjaanse makelaars der Hollandse Comp' miet haar adheerenten, bestaande te samcn in zeventien persoonen; ITy Fan hooftgelden sullen werden laten.

- Een ander Tan meermelte: datum dat de Hollandse tolken en prineipaalste bediendens der E Comp’ epermitteert uercen schoenen met hooge houljes te dragen
- Van gemelten datum, dat de lasten ran 20 jerieb tuyns off lands, welke den tolk Frangois in de Maxiroen, buyten Spahan gelegen is hebbende, a1n den capitain wierden kwijtgescholden
- Van ad idem, dat niemand Tin de familie Tan Franceis eerige hoofdgelden hebben tc vorderen;
- Ad idemn datum de lastpenningen Op sekere landeryen, gele gen aan de Oostkant buyten Spahan in dorp, Joubejoen naamnt, werden gelibereert:
- Een ander van de maand Radjeb al Maradjeb een duyzend een honderd en ses, dat de Hollandse natie haar goederen LUUN manschappen aan een igelijk koopman, die hun komt te behagen, vryelijk en sonder verhinderinge der tholbediendens sa] mogen verkopen; 68
- 1. Van een en denselfden datum, dat imand der Hlollinderen, Juaar het ook wesen mag ietwes ontsiolen werdende sullen de gouverneurs ofte Opperhooiden gehouden Treesen dieren ## OOST-INDISCHE LUMTAGIE 1602 1800.

agterhalen, rangen; de gestolene goederen afigenomen Te sende, deselve restitueeren do; den dieli off dieven niet ge rangen krygende nogte de gestolen goederen onderscheppende, sullen de gedagte gouverneurs olfte opperhooiden dies waardye aan de Hollanders moeten rergoeden

In datum alsrooren dat niemand buyten permissie der Hollanders en sal vermogen eenige harer pakken oite gvederen ojenen ofte Fsiteeren

Datum SupI?, dat niemand Fn de Hollandse cpitainen eenige landeryen oite andere Vaste goederen dat tijk hel)- bende; eenige lasten off schattingen daarvoor sullen hebben betaalen

Datum ut supra, dat de Hollanders jaarlijks 3gt Stuks paarden najr hunne (juartiercn Sullen mogen vervoeren.

Als eren, dat in Chiraas sorcel rosewater sullen mogcn stoken als selre bege eetem; selre rerrolgens heenroeren waar het hun sal komen te behaagen

Als roren, dat de wernen, die sylieden in Chiraas sullen ae ken ook mogen veri Oeren Wtar het hun sal behagen

Als boven, waarby geoorlooid sy hunne graaisteden met tombes te mogen vercieren

Als rDoret is hun gepermitteerd de rlagge ofte eenige andere tekenen; waardoor haare Uytmuntenthijd rerbeelden, tot Gamron te mogen rertonen

Ibidem blz: 103 16. Ibidem Ibidem blz. 89 ibiden blz 12 Ibidem blz 114 Ibidem blz. 91 Ibidem blz Xn Ibidem blz. 98 02.

GENERALE NEDERLANDSCIIE GEOCTROYEERDE

Selven datum werd hun toegestaan roode #arde cn Soud Van Bhender Lareck naar hunne quartieren te vervoeren

Ad idem, dat hunne dooden volgens haarlieder gewoonte mnogen ter aarde bestelien

Als even ymand der Hollandse natie hunne lijiieygenen willen opkopen; sal hun door niemand werden verhindert.

Ais vorCM, dat niemand in der Hollandercn wningen sal mn Fen gaam sonder noodsakelyke DorsR ken

Datum ils Foren dat niemand sonder conscnt dier natie sig met hunne goederen Sal hebben te misceeren.

Als cren eenige kemels oite andere lastbeesten te huwr begeerende sullen deselve in alle plaatsen mogen opsoeken gebruyken en eenige manschap de wegen vam dagreis tot dagrijs begeerende; sullen hun door de rhadaars off wegbewaarders moeten werden versogt

Als vooren de capitains net haare inlandse bediendens eenige schulden uytstaande hebbende, sullen deselve met hunlieden, sonder iemants bemoeyinge, mogen verettenen

Als gesegt: de wol dog geene zyde sullen de Hollanders Tan een igelijk sonder imans rerhinderinge mnogen opkopen

Als vooren: de Hollanders eenige nieuwe extructics ofte gebouwen willende aanleggen sal hun door niemand werden Vet hindert

Ibidem blz. Ibidem blz. 112 Ibidem blz. 50 91. Hct Faat hier Orer in slavernij gcraaktc Hollandcrs, Ibidem blz Ibidcm blz 94 Vcor hcn opgezocht; Ibidem blz 1041 105 Ibidem blz. 96. Ibidem blz. 122 volgende; Ibidem blz 109.

OOST-INDISCHE CCMPAGNE 602_*1800*

Als even alle goederen, die de Hollanders uyt Indien in Per sier komen aan te voeren sullen sylieden gehouden sijn ook in dit rijk verventen daarentegen mogen Sylieden sodanige andere

goederen opkopen als selve begeeren, ten eynden naar haarlieder quartieren vervoeren; uytgenomen de syde, die sylieden ran den koning gehouden sijn te negotieeren

Als andere, dat wanneer eenige van Comp scheepen ter Gamronse rcede mogten komen te verongelukken daarvan eenige goederen in handen Fan conings onderdanen geraken, deselve sonder vermindering te moeten restitueeren

Als even, dat niemand van de Hollanderen eenig ankergeld oite andere scheepsongelden sa] hebben te Forderen, maar dat sylieden alle hare goederen en coopmanschappen in eygene WO ningen sullen mogen omsetten verkopen

En my ver soekend, dat alle deselve door my mogten werden bevestigd, Soo heb ik; ter sake my des capitains goede intentie gebleken zy, mitsgaders om de wille myner opregte geneigthijd tot hoogvermogende Hollandse Comp' alle dese bovren staande regammen, welke tans in handen van gemelden capitain sijn berustende, ran den beginne tot den eynde in alle deelen en met dies volle inhoude volkomcntlijk berestigt Niemand sal sig tegens dies teneur in allerminste mogen opposeeren ofte daar tegen streren En sullen wyders de groote secretarissen ran conings gehijmcabinet deese haar rolle kragt bew oor dingen hebben te registreeren.

Dit bevelschrilt is gegeven In maand Soumadi ul Sanie anno en duysend een honderd twee en veertig Op de rugge des gesckrilts in plaatse daar het segul Henn den cortsje-bassie generalissimus Fan conings krijgstroepen by het origineel was gestelt, stonden de volgende Koor den: Deese geschreren presentie onder het OOg des konings

Ibidem blz, 101 102. Ibidem blz; 100 101. Ibidet blz. 92 Zie hitrvoor, noot op blz

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Een weinig lager Op de ecne syde stond door den mustoffie l-momaleek en mustoflie cassa geschreven Deese is ter ordre des konings mandaatboek behoorlijk geregistreerd, Op de andere syde des papiers stonden twee principaale segels gedrukt mnet deese bygeroegde woorden: Deese is het aischrift Fan oorspronkelijk dat met conings segul bekragtigt; gunt getuygt Mamet Ismael en Alie Nachie. Onder stond Aklus volgcns wnarhedluyalinge Fan Comp' Ersiaans schryrer, molla Camber Alic naar beste kennisse, dog nict sonder bedugtinge Fam

erreuren uyt hoofde ran geringe taalkunde, te samen gestelt by geteekent Gutchi: Onder stond Accoord Heynitsz, eerste gesworen clercq

DCCLXXVI: KOROMANDEL.

24 Maart 1730. [69]

Ter gelegenheid het oplreden nirvucu Tcrst ovcr hct rijk Tanjore zond de Compagnie eir gczuntschap OML denselten congratueren de successie Iot de regcring die gel egenhcid rece Ncn bcvestiging Dudc privilcgcs, Dencycns “ccnige nadcrt Fccontracteerde gecorceccerdt noincter”

Cauwel, door den orst Toelasjagie-Ragie aan den Hollandsen gourerneli tot Nagapatnam, Mr. Dirk van Cloon rerleend

Tot berestiging der cauwls, in rorige tyden door mnyne nu in de glorie sijnde voorsaten afgegeren, werd het jegenwoordige verleend om bewaart te werden en daarop gerust te Wesen Salla seyna may alaph, den ran de Inaand Ramoejan anno 1730, den 24 Maart

Onder stond: Voor oversetting rolgens rertaling ran den net Eontraclbock. Ook in dererzaleling der Kemcr-Zcclaud, No. 365, V; folio 188 alsinede in de Ozcracconen bricien 1731, ZGE boeck; aidecling Cormandel, folio 402, Hicr stond ket zegel Fan dCl Forst r”irtet inckt gedrukt.

OOST-IND SCHE COXPAGNIE 1602 1800.

bramina Wengetaramma, Nagapatnam den 3 April 1730 was getekend C; Schaller. Lager stond Accordeerd getekend J: de Vos eerste clercq

DCCLXXVII KOROMANDEL.

April 1730.

Zie dc inleiding bij het docnent hicrrcnr

Transiaat Fam een takiet Marratyse geschreven etc

parwanna

Ter ordre van den vorst Toelasiagie- Ragie werd deze takiet Ditwamna gerigt 4im de thollenaars in landen van Sijn Hooghijd, den Tansjoursen rorst, door den soubidar Gewinda Donmodra, present te Trival loer.

Nademaal het altijd gewoonte is geweest van de doeken Ivwaten; uyt alle kanten Tam rorsten gebied voor de Hollandse Comp' naar Ng patram aangebragt werdende, maar halre thol nemen; werden UE geordonneert hetselve Jn staande op de evgenste maniere strikt te obserreeren

Die van het Noorden werden expresselijk gelast Om Comp Europeese dienaren; derselver Inlandse coopluyden anidere, mel haar palenquins off paarden in hunne teyse by "crtoning der pasporten met het segul van welgemelte Compagnie bekrag tigt, te laten passeeren en repasseeren.

Ui Iet Controclbock; Ook in Ozcrgccomet bricuen 1731, 20e hocck afdeeling Cormandel, folio 401, Verdcr Fcrzameling der Kamc Zreland 8368, iolio 188 189. Parwalli volpens omnschrijving der Compagnie = Onderkoninglijk Isvel takid bevelsckriit: Soubadar of stadhouder

De nely en andere eetbare waren VJn alle canten na de stad Nagapatnam markt gebragt werdende, moeten geenderly wyse zangehouden werden Tot Chiekel moeten bovcn de rees geboude boutiques geen andere opnieuw opgehaalt werden: Uyt kragte van gemelde ordre moet dit alles wel in sijn werk ga3m, sonder de Comp minst molest ain tc doen sullende de wederspannigen cas contratie vervallen in de stralle van den vorst, Salla seyna ' maya alaph, den 12 van de maand Rammoejan anno 1730 den 1 April

Onder stond Hiervan moeten copyen genomen e origineel aan de Comp' weder inhandigt werden Verder stond met de eygen hand van den soubadaar geschre ven: Roesjoe welk beduyt: dit is opregt: Onder stond Voor de oversetting volgens vertaling Van den bramine Wengetarama, Nagapatnam, den 3 April 1730 getekend Christiaan Schallcr: Onder stond Accordeert getekend J Vos, eerste clercg

DCCLXXVIII GORONTALO EN LIMBOTTO

26 September 1730. [70]

Dc Noordelike Cclebes trok in dcze jaren sterk de aardacht, GoOI ket ontdekker goud aldaar (zic hicryoor, blz. 58). Gourertcur Taao Molukken zonden 17J0 den kapitcin Elizs Stade hcen mzatrcgcicn ntmnET tegen de Boegincesche Makassaareche mcrvets andere

licfhcbbcrs nct goud zauden afkomen zijn terugkecr naam ernate bracht gciocmde kapitein eenige ErinSCMi Gorontalo Limbotto medc, mct bestaandc conttactcn werden “crnetwd uitgebreid

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

Articulen beraamd, besioten en vastgestelt tussen den heere Jacob Christiaan Pielat, gouverneur en directeur dezer Moluccos benevens die van zijn rade in naam en vanwegen Zijn Hoog Edelhijd, den Wel- Edelen Grootagtbaren Heere Diederik Durven, Gouvernenr-Generaal, mitsgaders Edele Heercn Raden van Nederlands-India tot Batavia represen [erende Generaale Nederlandse Geoctroyeerde Oostindische Comp Staat der Vereenigde Nederlanden in deze gewesten ter cener ende den prins Tolucco at Gorontalo, Venerens den prins Tuleabo Fan Limbotto, als expresse alge santen Fan de tans regerende coningen van Gorontalo Limbotto, benevens desselfs rijxraden ter andere syde en sulks ingevolge van de besoignes, die den 15 en 16 Septernber 1730 in het casteel Orange op het eyland Ternaten by gecombineerde vergadering be sloten zijn

Eerstelijk sullen alle contracten; die met de Comp van tijd tot tijd aangegaan zijn door de coningen van Gorontalo Limbotto, benevens hare rijxraden, successivelijk besworcn hey liglijk moeten geobserveert agtervolgt werden, sonder daar eenige verand ering in t€ mogen maken als met roorkennisse van Haar Hoog Edele tot Bataria, Onder wat benaming ofte pretext zulks soude mogen zijn, en wel voornamentlijk dat van den 25 Maart 1678 met den heere gourerneur Robertus Padtbrugge die van zynen raad gemaakt item die van den 29 Maart 1689 ten tyde van den heer gouverneur Johan Hendrik Thim [71]; 17 July 1694 ten tyden van den heer gouverneur Pieter Roselaar [72] Juli 1710 ten tyde van den gouverneur Jacob Claasz, mits gaders de ampliatic op gemelte rernieuwde contracten Jange gaan den 16 December 1720 ten tyden ran den heer gQuverneur Antony Heynsius, en zulks, orndat deze volgende pointen maar gerigt zijn naar den tijd, waarin sig de E. Comp mitsgacers landen ran Gorontalo en Limboto present in zijn bevindende

Den gouverneur rad in Molucco neemt aan om de coningen Fan Attingola Boelanga Bone te recommandeerew dat z8 het aloude gebruyk, met de Gorontaalders Limbotter $ Comp” werk sonder de minste tegenspreken sullen moeten Ver rigten, soo omtrend het besorgen van Comp” saken als het vervoer der goederen na Tomacallang etc tot welken dienst ider het zijn moeten contribueeren mate het getal der onderdanen die onder gemelte coningen zijn staande

Alle Comnp vaartu}gcn die in de qual ofte rivicren Fam Gorontalo komen en gelost ofl geladen nioeten werden; sa] ge schieden door de Gorontaalders en Limbotters; om redenen andere genoemde volkeren te ver van de hand zijn

Gemelten afsendelingen beloven in naam hunner principalen zullen besorgen, dat al het schilpatshoorn geer haar onder danen kunnen bemagtigen 470 de Compagnie niemand anders geleverd werden mits dat de Comp hetselre ter redelyke pryse komt te betalen egter betuygen sy niet te weten off daar een quantitijd Fan sullen kunnen leveren, om redenen de Bou guineesen en Mandareesen de baas in de bogt van Tominy spelen

Op emelte aigesanten haar versoek beloofd den gotrerneur en raad niet alleen de bekruysinge, buyten wettige verhindering, oer twee maanden met een klijn groot vaartuyg sullen and ernetnen ter verdryvinge V4I swerrers die Comp’ landen en onderdanen in la hogt van Tominy komen ontrusten maar daarenboren beloven Haar Agtbare ook over eenige dagen een schip na de Manado te senden OMI ran die plaas gedurende den tjjd ran twee maanden tot aan de N hoek van Tontoly te cruysen, dan wel Voor Tomocallang beveyling Fan goudsoekers te anker te komen

Daarentegen beloven gemelte afsendelingen te zullen besorgen soodra sy Op Gorontalo gekomen sijn dat een goed getal inlandse raartuygen manschappen tegen de comst ran Comp’ Iaar tuygen in gereedhijd gebragt werden, opdat de bekruysing sonder rertoeter en met goed succes na behoren vol bbragt werde; gelijk verders dat point beloven sonder tegenspreken te rolbrergen als het de E. Comp goed sal vinden de bekruysing in la bogt Tan Tominy te ondernemen

Den gouverneur en raad neemt aan Zijn Hoog Edele; den heere Gouverneur-Generaal en Edele heeren Raden Van India tot Batavia eerbiedig rersoekcn dat Haar Ed” de goedhijd lieven t€ hebben vin Maccasserse coningen Haar Ed” brielf te demonstreeren, dat het ten uyttersten nodig is die Tol stem ecn swaar erbod tegcns derselver ingesetenen gelieren laten uytgaan, opdat het STCtVeI stropen la bogt van Tominy, indien het mogelijk is sonder veel bloed te storten cen eynde mag nemen gelijk den gourerneur en raad Ook aanneemd het nodige hierover aan den heer gourerneur tot Maccassar mede schryven

Gelijk den gouverneur en raad aan gemelte afsendelingcn ck beloofd, Haar Hoog Edelens tot Batavia een Iavorable wyse te zullen voordragen Om de negoryen Saoesoe, Soenko Poesoe Palapie, digt aan Gorontalo mogen verplaatsen, opdat die volkeren tot Comp dienst en het graven Fan goud konnen gebruykt werden, onder die mits nogtans, dat soo gemelte Ff soek geaccordeert werd, men dic mensen door minsaamhijd niet door brutalitijd

daaitoe sal constringeeren; item dat coningen rijxgrooten van Gorontalo Limbotto gehoudc sullen cesen deeze mensen op ecne eerlyke wyse e regeeren als haar goedeni Frienden behandelen

De inwoonders van de negoryen Lemboebega en Parigie etc die nu sedert eenigen tija haar de gehoorsaamhijd van Gorontalo en Limbotto hebben ontrokken sullen by deezen #anstaande be kruysing uyt name van la Comp' een algemeene pardon ainge bodeni werden, onder die mits, dat Se weder tot haar pligt sullen keereti sig met de swervende Maccassaren Bougineesen Mandareesen niet bemoeyen; dog gevalle ze deeze minnelyke aanbiedinge niet willen accepteeren SOO sal de E. Cornp" mnet de coningen van Gorontalo Limbotto mniddelen beramen Om haar tot gehoorsaamhijd constringeren En ingevalle het So0 verIC quam; dat men gewelt Fan wapenen mnoest gebruy ken; sullen de Gorontaalders en Limbotters verpligt weesen haar te attaqueeren gesouteneerd werdende door Comp' bodems manschappen die de bekruysing z00 tijd sullen doen sullende de gevangene, die by soo Pc occasie gekregen werden aan la Comp moeten orerleveren haar bevindinge Fan saken; te straffen

Den gouverneur raad neemd aan op het versoek Fan gemelte fgesanten aan den resident Nebhens te zenden 40 p' musquetten en 10 p' snaphanen benerens eenige andere am monitie van oorlog, die la koningen van Gorontalo en Limbotto tegens de ordinare prysen, een musquet tegens ecn snaphaan tegens 8 rijxdaelders stuk; sullen Kunnen inkopen mits dat de betaling geschied by la leverantie en sulks met contanten, dan #el goud ofte slaven

Den gouverneur cn raad sijn met la afgesanten orereengeko men, dat al het goud, hetgeen op let land van Tommakallang als op andere plaatsen gevonden werd, tegens rijxdaelders 10 reaal swaarte; aan la Comp' sonder eenige uytvlugt onvervalst moeten geleverd werden sullende degeene, die gemelt mia neraal komen tc verralsen ofte aan particulieren te verkopen ten exempel van anderen op let rigoreusten werden gestraft, hou dende lE. Comp' aan sig gereserreerd, over dit point in der tijd sodanige naderen placaten en ordonnantien te puhliceeren als men na bevinding van saken soude oordeelen te behoren

Den gouverneur en raad neemt Jan ingeralle een groote quantitijd goud ran lald van Pagoe Jamma, [73] 't geen dle 3f gesantcn oordeelen Fan beter alooy als dat van Tommacallang te sijn, aan la Comp' gelevert wert; zy aisdan den Hoog Edelen Heer Gouverneur-Generaal en Raden van India tot Batavia uur biedig sullen voordragen, off het Vanl Haar Ed" behagen was dat mer Foor dit genoemde goud ecn halve rijxdaelder meerder VoC de rezal swaarte soude mogen betalen welk versoek egter nict

geschieden sal voor en al eet Inen Inet waarhijd heclt onder vonden, dat genoemde goud beter is dan hetgeen tot nog toc jan ’E. Comp geleverd

Dewijl men redenen, d’E. Comp” daartoe moverendc, ook om alle morshandel You te komer; niet heelt konnen gocd vinden de Gorontaalders Limbotters haar versoek t€ aCcor deren op Kema, Kaboe off Boelang rijs off pady te gaan copen Soo lan5 de plaatsen, daar haar pady voor desen vandaan gchaalt hebben, ais Togia-ampana en Mambomba door Bougineesen en Mandareesen beset sijn, soo belooid den gouvernur raad haarlieden hierin tegemoet te komen dat in ge valle er ambondantie Van rijs pady de Manado is, sullen SOrg dragen dat buyten ontrieff van la Comp een party van die granen soo Gorontalo als Tommocallang, indien let nodig is; sullen gesonden werden welke granen met la groote off klyne maat sullen rerkogt werden aan een ider, sonder derschijd, die tot let goudsoeken gebruykt werd die dezelve met goud soude mogen betalen

Daarentegen beloven de afgesanten; dat se sullen sorg dragen dat den landbouw door de Gorontaelders en Limbotters en la verdere bogtvoikeren tet alle ernst Werd voortgeset, opdat haare onderdanen in staat souden mogen weesen Sig met la Frugten van haar eygen land t€ kunncn spysigen

Den gouverneur en raad neemd aan, la regering ran Bwol te schryven en te ordonneeren dat se afsendelingen na herwaart sullen hebben te depecheeren ten cyide haar Toor t€ houden la aloude pretensie der Gorontaelders en Limbotters wegens slaven, die in verschyde partyen van haar sijn weggelopen nder la gering van la heeren gouverneurs Padtbrugge Thim; Van der Duyn en Roselaar en wanneer gemelte afsendelingen hier geko men sijn, neemd den gourerneur rad aan cen vaartuyg na Gorontalo en Limbotto te senden om la afsendelingen Van die koningen af te halcn tcn crnde bywescn der wedersijds ge committeerdens die langwylige en rerdrietige pretensie door toe doen ran dE. Comp’ ecns een cyude mag nemen. En om hiertoe des te beter te geraken; verbinden sig de alsendelingen, in maam hunner principalen, alles voor goed te keuren wat la Comp’ deeze saak sal komen te doen

Den gouverncur cn raad permitteerd, dat alle Gorontaalders Limbotters die alhier over particulieren schulden aangehou den werden, met deese afsendelingen weder na haar land sullen mogen keeren

Daarentegen beloven afsendelingen, name Tan hunne koningen rijxgroten, tc sullen besorgen dat alle eerlyke regtmalige schulden die Conp” onderdanen bij haar inge setenen hebben binnen maanden rekenen den dag ran hare komst op Gorontalo, sullen werden afbetaalt oite ten minste la schuldenaars vreede gestelt.

Den rang onder la Celebeese koningen sal blyrer na let oude gebruyk; sullende la verandering, die den gesaghebber Van Staal” buyten qualificatie en een Onberoegde wyse In den jaar 1727 daarin heeit gemaakt, Vjn niet en geender waarde ge houden werden

Bwool, Oost Tontoli. [74]

Alle Gorontaalders en Limbotters, die te water oif te land na Tomocallang sullen gaan sullen met passen van la coningen en Comp’ resident moeten wresen rersien; en zullen Vaertuygen gehouden esen Op la Manado komende, haer passen te vertoncn en let visiteren harer vaertuygen onderhavig zijn, om door dit middel, mogelijk; alle morshandel met let goud roor te komen

Dewijl la plaas, daar den resident tot Gorontalo huys houd seer slegt nemen de algesanten in naan hunner meesters acn ran te besorgen soodra se Op haar land sullen ekomen sijn, dat er cen nieuwe logie met een schoon pakhuys, en rondom bepag gert; werden Opgeregt Aa qua] ofte nond van de rivier; Op la plaas Ilolodoa genaamd

Gemelde aisendelingen nemen aan te sullen besorgen; dat ten minste een der koningen; benerens la helft der rijxgroter, digte by la logie hare woningen sullen opregten Ook hebben gemelte afsendelingen; naam hunner principaler, beloofd te besorgen, dat aan Comp resident alle dagen tot de nodige hoffdiensten sullen werden gegeven, welke menschen morgens met der dag an Comp logie sullen moeten verschynen en tot avens blyven ; dog by extraordinare gerallen sal een ider, die onder d’E Comp sorteert; soovecl volk geven als het den dienst sal mede brengen.

Gemelte afsendelingen nemen ook aan eerenstige kragtige termen te recommandeeren aan degeem, wiers werk het Comp pakhuysen te besorgen dat sullen moeten sorg dragen dat dezelve wel leccasie besorgt werden; off dat ’E Comp haar anders sal doen vergoeden de schade die se door leccasie als and ersins aan haar coopmanschappen komen te lyden.

Gemelte afgesanten nemen aan te besorgen, dat alle eggelopene slaren, rolgens contract van 25 Maart 1678, die se mogten opvangen aan Comp resident sullen werden ter hand gestelt ; item dat den gecondemneerden Kimat benevens den Limbotsen kitjil [75] Datouw, Ternaten werden gesonden, wel namentlijk; dat den capitain-Jauwt Tometo; den goegoega Batolige den Limbotsen capitain-lauwt Boelananava aan Comp volgens het aloude gebruyk; haar eerbewysing komez te doen, met Sig Voor den gouverneur en raad der Moluccos te vertonen en Haar Agtbares approbatie confirmnatie cmtren haar qualityten te versoeken.

Alle deese articulen en de hierboren aangeroerde conferentien, beraamt en besloten, beloren WY, afsendelingen, in naam van de koningen van Gorontalo en Limbotto, mitsgaders alle rijxgroten heyliglijk na den woordelyken letter, sonder daeraan verkeerde uytlegginge te geven, sullen naarkomen, gehoorsamen agtervolgen ; derhalven hebben Wy tot teken van onse opregte mening, dit contract, voor soorerre het ons en onse principalen is rakende; met solemneele eede op den Alcoran bevestigt en met onse gewoone handtekening bekragtigt tot Ternaten in casteel Orange den 26 September 1730, ter presentie van den Agtbaren Heer gourerneur en directeur dezer Moluccos Jacob Christiaan Pielat, benevens die van zynen raad die gemelt contract meede hebben ondertekend en met Comp zegul versterckt, zullende alle gernelte articulen komen te rervallen soodra den inhoud daarvan voldaan is was getekend Chr. Pielat; Boner, Stade Lelivelt, Beseler, Reaal, Ter zyde stond de hanateekening beyde afsendelingen hieronder Comp zegul, gedrukt in roden lacke ter syden Ter ordonnantie van den EE Agtbaren Heer gouverneur raad getekent J. d’Lillc sectetaris.

Prins: Capitan-Iaoet hoofdman admiraal; dicgoegoc: rijksbestuurder.

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

DCCLXXIX PERZIE

October November 1730.

aansluiting bij de mnandamenten overiicwt provincic Faar (crugbetaling dcr QQJ tnoinang

Januari-April hierroor vaardigde ordomnantic uit tot spordige

Translaat Persiaansche talliga ordonnantie [76] door den beglerbegi Mamed Alie-chan op de Gamtonse sjabandhaars leend tot spoedige betaalinge der Fijfduysend thomans velke alhier Op den 11 November 1730 per Compagnies looper Cassum is aangebragt.

Diar is een hoog gebod uytgegaan, dat de sjabandhaars oft d’ uytgaande en inkomende tholsgeregtigheden van gelukkig Beudher Abassi dienen te eetcn dat naarrolgens het berel, dat in desen tijd door den koning is verleent geworden; zylieden wt de tholsgeregtigheden aan den capitain der Hollanasche Comp zullen

hebben te betaalen een somma vijfduysend thomans minderinge van een meerder montant; dat den koning van den Hollandschen capitain leen neett genonen Weshalven sal naarvolgens dit bevel in desen dienen gehandelt te werden, zullende zylieden de tot heden ingesamelde tholpenningen in minering opgedagte schuld dienen te hetaicn en daarroor vorderen ochoorlyke quitantie in forma. En belangende het resteerende zullen zylieden successire by parthyen dinsatnelinge rolgens gebruyk ten eersten afleggen, waaraan miets moet komen te mailqueeren En sullen in allen deele naarvolgens helgeene roorschreren en bevolen is exactelijk hebben te handelen, sonder sele te buyten te gaan: Dit gebod moet geschieden Geschreven in de maand Rebbiasani een duysend een honderd drie veertig.

Onder stond Aldus rolgens opgaare van Compagnies Persiaansch schryver Camber Alie uyt het Persiaansch in Nederduytsch naar beste kennisse overgeset door 4i5 geteekent Gutchi.

DCCLXXX SUMATRA'S WESTKUST

22 Maart 1731. [77]

Oneenigheden tussen de inwoners Pasariboe Baros; waarby de eerstgenoemden uyt het gebergte afgekoien; in de Omgeving Baros vestangels gelegd hadden; leidden gevanzemneming panglocs Pasariboe door Baros. Nederlandsche resident Baros wist beide partijen vctzolmen Pasariboe kregen hul vriheid eer betaling 40 rijksdael ders boete en het afleggen nienten van getrouwigherd aan de Comp (Omtritgcacvet Daghregister, gchoiden tot Padong i 1731).

Articulen van nieuw verbond, geslooten tusschen den resident tot Baros Jacobus Scholten, uyt naame en vanwegens de E Comp ter eenre zijde e pongoulous van Passeriboe, leggende in bergte tot Surcam, miet namen Mamnara Bakorea Popoeni, Rottam, Amaindoen, Ponjallang Radja Mandobar ter andere syde, presentie van Radja-Baros, Radja-Ibrahim, Radja-Bongsoe, Radja Sittia-moeda Pongoul-Hackim, Radja-Sittia-lela en Maharadja-moeda door my ondergeschrevene; haarlieden Voorgehouden en duydelijk in de Battasse tale te verstaan gegeven sijnde:

Eerst:

Wy, hoofdponglous en gemeene Battassers tot Surcam uyt de negorye Passeriboe, in hooft hiervooren genoemt; belooven en sweeren heyliglijk; dat voortaan met Comp regering te Baros in een eeuwige vreede zullen leven, sonder oyt of oyt tegens de E. Comp en de regeeringe tot Baros ets te doen; dat vriendschap mogt komen te gelykcn.

Dat ’s E, Comp vrienden onse vrienden, Comp vyanden onse vyanden sullen zijn, alsmed soo eenige Battassers of ind ete volckeren onse landen wilden passeren eenige quaat Comp of de regeering tot Baros derselver gemeente, strantbewoonders en landen etc aan te doen; sullen haar de doortogt beletten, hetzy met rundelyke vermaninge tot vredige gedagten; of anders door de wapenen.

Ook belaoren dat geene vrandelke daaden tegens dese geene zullen bedryren als voorgaande consent van d’E Comp daartoe verkregen 78 te hebben, sullende saken van questien, die by ons nict konnen vereifent werden, ter afdoeninge van de E Comp laten, ons met derselver uytspraak te reden houden.

Sullen radja-Baros in plaats van radja de Houlou onder het hooger gesagh van Comp voor onsen konink erkennen, eeren en respecteeren, en alles toebrengen wat roorheen van radja de Houlou gedaan hebben.

De wegloopende Comp dienaaren, lijieygene, alsmede die van het district Baros zijn, onse negoryen of landen passerende, sullen wanneer Wy dat gewaar werden eselve opvatten aan den eygenaar overhandigen, mits voor het loon genieten als er toe staat waartegens soc daarin latigh zij, ehouden blyren de waardye derzelve te vergoeden, med dat ten danke te betaalen.

En dat alle bensuim, camphur; ook eetbare wharen, sooveel daarvan missen konnen; Wat dies meer zy, tot Baros geen andere plaatsen; sullen ter markt brengen aan de E Comp leveren. Zullen sorg dragen dat de bensuim, witte en bequaame eder terugh eemen; die lererbaar te maken En soo mede van de camphur etc.

Waartegens Comp haar als goede onderdanen aan neemt, geen gepasseerd is in een eeuuige vergeetinge stelt, haar soo veel doenlijk tegens alle gewelt zal beschermen.

Alle welk voorschrevcn staat en by articulen is uytgedrukt, wy als hooftponglous en gemeene Battassers van het gebergte, den hooft deser gemelt, sweeren heyliglijk sullen naarkomen en doen naarkomen, sonder de minste inbreuk daartegens te dulden of edoogen; ten welke eynde wy dese naer Batasse wyse met het eeten van rauw buffelvlees, in kleene vierkante stuckjes gekapt vermengt met wat zoul, peper, camphur, rijst cutkuma geroert door een kris, met onder eenige woorden daarby te spreken, beduydende dat haar lighame soodanigh gesulden gekorven wercen etc pligtelijk besweeren; bevestigen met onse naemen onderteerenen.

Onder stond: Aldus gedaan, besioaten b’eedigt en getekend Nederlands comnptoir Baros den 22 Maart 1731 was getekend Lager: Door my voorgehouden was getekent Jacobus Scholten.

Benjuin of bcizce Dit staat beide afschriften. Men moctan lczcc dat de benjuin we sullende bruyne onbe quame weder tecugh mecinen Zie ook Corpis IV blz. 21 en vooral Er staal SCD Curcutra, Malcisch koenjit Gcle wortc arut verfstof medicijn wordt Gemaakt Zie Pictor in Domi' s Beschrijvinge, II, elossarium op CTOCUS Kris, Gczouten beide afschriften ontoreken hier handteckeningen inheemsche contractantcn, wizrschiinlijk in Arabische letterteekens Traren Reschrcvem.

In margine: Ons present als getuygen getekent H. Altona, Theodorus van Rijn. Oider stond Accordeert als getekent Dirk Havelaar; secretaris.

DCCLXXXI MOLUKKEN BOLAANG

30 April 1731. [79]

Op Noord-Celebes lagen twee rijkjes met den name Boelang, Bolalg oi Bolaang: Een derzelve een zelfstandig rijkje, in hierroor contracten medeen behardt Gewoonlijk genaamd Bolang Jing. Het andere razalstaaije Gorontalo dusyct had dit nog geen zelfstandige overeenkomsten met de Compagnie gesloten; rcor ectsi geschiedde.

Verbond articulen beraamd rastgesteld tus- sen heer Jacob Christiaan Pielat, gourerneur directeur der Moluccos, nerens die van synen raade, in naam vanwegens Sijn HoogEdelhijd; den Edel-Edelen Grootaarbaren heer Ar; Diederik Durren, Gourerneur-Generaal, mitsgaders Edele heercn Raden van ederlans-Indiz tot Bataria represcntee rende de Generaale Nederlandsche Geoctroyeerde Oost-indische Maatschap en Staat der ereenigde Ne derlandcn in deese gewesten ter eenre,

den prins Gobol, geeligeert koning van Bolonga nerens Syne rijxgrooten ter andere syde.

Alzo de koningcn van Bolanga voorheenen nooit geen particuliere verbonden met de E Comp hebben gemaakt, als noegsaam gehouden sijnde aan de contracten successicelijk tus- scn de E Comp en de koningen van Gorontalo e Limbotto aingegaan, soo heeft nogtans de verandering van tijds en saaks gestaltenisse de Comp tans oorsaak en reden gegeven, omme

afsonderlijk met voorschreven prins Gobol e syne rijxraden contracteeren te meer dewijl hy den eersten van alle syne voorsaten is, die tot de bevestiging van koninglyke waardighijd over het rijk Bolanga van het casteel Orange tot Ternaten verscheenen. En nadat Sijn Hooghijd nevens syne rijxgroten de gemelde verbonden van Gorontalo en Limbotto duydelijk voor gelesen te verstaan gegeven sijn, verklaren zy daarvan volkomen kennisse ook: steeds nagekomen te hebben gelijk ze dezelve tot een heylige en bestendige opservantie in deesen houden voor

geinsereert, met alsulke orereengekomen bewilligde ampliatie, als den tegenwoordige tijd gesteltheid der saken, soo ten nutte van de Comp als het rijk van Bolanga, vereyst en medebrengt, als

Eerstelijk verbindt sig de koning van Boelanga sijn rijxgrooten om nerens de koningen van Gorontalo, Limbotto Attingola het aloude gebruyk Comp werk sonder minste tegenspraak te helpen Ferrigten. Soo omtrent den opbouw van Comp logie tot Holodoa als het overvoeren der goederen van Tomocalang andere diensten meer, die met de billikhijd oft noodsakelijkhijd overeenkomstig sullen erden vonden; en sulks pro rato na het getal menigte van ieders derdanen; werwegens geen exeptie, die en onwillighijd smaakt; sal mogen hervoort gebragt; maar daarentegen volkomen moeten geobserveerd werden Comp regtmatige en onsydige limitatie ofte bemiddeling, tot deze relatie.

De koning en rijxgroten verpligtcn rerbinden sig ook by deezem, alle schildpadshoorn oft karet; dat door hare onderdanen sal wercen bemagtigt, ten redelyken prysen na dies valeur aan de E. Comp en niemand anders te doen leveren.

Gelijk wyders al het goud, dat door den koning van Bolanga, syne rijxgrooten andere onderdanen werd bemagtigt, ingesamelt oft gegraven, tegens 10 rijksdaelders de reaal swaarte aan de Comp alleen; en dat suyrer en onvervalst, sal moeten wer- 80

den geleverd peene dat degeen, die dit mineraal mengen oft rervalsen, dan wel aan particulieren verkopen op het rigoreusten, ten cxenpes van anderen, sullen werden gestraft.

Alle welke geamplieerde articulen, buyten bchalven het hiervooren geciteerde contract met de koningen van Gorontalo en Limbotto, sullen soo lang staand houden en bestendig blyren totdat de Comp goedvind; verijs van saken billikhijd anders te ordomneeren. En sullen respective coningen hun oud gebruyk moeten houden omtrend de sitplaatsen hunne vergaderingen tot Gorontalo, sonder dat daaromitrend eenige verandering sa mogen gemaakt worden.

Alle welke pointen bevattinge door den prins Gobol syne presente rijxraden tot een heylige, duursame onderhouding solemueel beeedigt sijnde werd die Hooghijd daarop tot koning over het rijk van Bolanga ten absolute berestigt.

Aldus gedaan, gesloten, getekend, besegelt en besworen casteel Orange den 30 April 1731 getekent J. C. Pielat; Boner, E. Stade M. Lelivelt; Beseler. In margine onder Maleytse eenige tekenen waarby geschreven : Gestelt by Abraham Panomanigi, goegoegoe capitan-lauwt Into Into, marsaola Bileito, hoecuni Balaiya sengadie Banta. Onder stond Comp zegul, in roden lacke gedrukt,

en daar ter weerszy Ter ordonnantie van den EE Agtbaren heer gouverneur en raad roormneld van getekend Reaal, eerste gesworen clercq.

Het exemplaar in de Overgecomen brieven heelt hier Javaans De titel marsaoli is Gorontalo'sch waart gegeven een districts-hoofd ; de andere titels zijn Ternataanach, djogoegae of rijksbestuurder capitan-laoet hoofd, hoekoem of ockoce volkshoofd, opperste kamponghoofd sengadji, districtshood.

DCCLXXXII BASRA

Juli 1731.

Dit stuk behoeft niet te worden ingeltid.

Translaat van sodaenigen geschrift, als er van den bassa van Bassoura Abdullar Haman genoemd, ten versoeke van residenten deses comptoirs verleend geworden den 30 van de maand Silhidje, het jaer 1143 of naer onse reekening dato 5 July anno 1731.

Kennelijk het den Bissouraschen casie [81] of geestelyken regter en de defterdaer of superintendent van den grooten heers domeynen, vervolgens alle en een ieder die het mogte aengaen dat onse vrienden, de bedienden van de Nederlandsche Oost-indische Compagnie, ter deeser plaetse handelende, zedert eenigen tijd zijn genoodzaakt geworden voor alle met haer scheepen aengebragte goederen te betaelen de thollen, van stukgoederen tegen de weegbacre dito 5 per cento met nog per mille amerie oft maekelaerdye ; wijl voordagte bedienaers onse vrienden ons en onsen duwan zulx hebben vertoond voorts versogt een geschrift moogen erlangen; waerby haer eenige vermindering in de thollen werde toegestaen in aanmerking van deselve, wijl tot opluycking van den handel deeser haeven voor eenige tijd de alhier handel dryrende Franschen Engelschen hebben begunstigt met vermindering in de thollen toe te staen, en vervolgens te niet gedaen de servituyt van per mille amerie oft maekelaerdye, deese haer versoek meede niet willen ontseggen maer ingerolge van dien oude costumien alhier; toegestaen, gelijk wy toestaen deesen, dat gemelte bediendens van de Nederlandsche Oostindische Compagnie, alhier handelende, voortaen dat alle aenbrengere goederen coopmanschappen niet meerder zullen hebben te betaelen als per cento, zowel de stuk- als de pond-goederen; eens sonder meer item dat de amiri of maekelaerdye van per mille na deesen van gemelte bediendens van de N. I. Comp niet meer werden gevorderd, ondat aanmerking als vooren goedgeronden hebben haer daaran try spreeken; zoals als een gift wij gesproocken worden mits deesen, beveelende ondertusscnen den casie ofte geestelyken regter ons dit ons berel, maniere gebruykelijk, authentiseeren de deffterdaer supperintendent van

den grooten heers domeynen, om dit boeken van den reeckencaner van den grooten heer te registreeren en sorge te draegen, dat voortaen er nimmer van voormelte bediendens van de Nederlandsche Comp iets meer werd genomen als in dese haer opgelegd is, poene van aen lijf en leeven gestraft te worden.

Boven dit geschrift staet het zegel van den bassa, in de hoofde deeses gemelt, met swar inct gedruckt, onder gedateert ultimo Silhadje anno 1143 Aldus door voorleesen van een inlandsche schrijver uyt het Turks in het Neederduyts overgeset door was geteckent Koenad. Lager : Accordeerd was geteekent Heynitsz, eerste gesworen clercq.

DCCLXXXIII MOKKA

Juli 1731.

Hoewel Indie sterk concurreerende Europecsche Compagnies ookindor de 18de eeuw altede meer als ongewenste mededingers gingen beschouwen; zelve vijandelijk handelden ter zij toch af toe genoodzaakt samen werken, Soms lezen over de inheemsche vorsten; soms tegen hun eigen dienaren; Oischoon dergelijke overeenkomsten niet politicke beteekenis zijn; nemer toch enkele.

Copia translaat contract tussen de wedersijtse ondergetekende, betreffende het deserteeren der scheepsvoikeren.

Vermits der sooveel zeeluydcn weggelopen sijn van schip Westerbeek; capitain Pieter Blv, rersoekende de dienst en protextie op een der Engelse scheepen hier ter reede Mocha en In deselve manieren hebben wij van Engels schip de Hatkoth, capitain David Wilke, rerschyde manschappen verloren, die over geloopen sijn, deselve protextie versoekende onder de Hollandsche vlag. Dierhalven sijn wij overeenkominge geresolveert; Francois Dickinson, president en Opperhooit der Engelse Comp en capitain David Wilke, commandeerende het schip d’Hatkoth ter eenre; en Jan Willem van der Sturck en Willem van den Bergen, residenten van de noble Hollandsche Oostindische Comp ter andere syde, omme dat nooit des een nogte des anderen deserteur ofte deserteurs eenige protextie geven maar wij over weder; wie hy ook sy denselven jam siin ge bieder over sullen geven.

In kennisse deses hebben Wy den anderen over en weder hier van een schriftelijk geteekend contract overgegeten door onse samentlyke handtekeningen bekragtigt In Mocha, den 6en July oude stijl, anno 1731 was getekend Jan Willem van der Sturck, Willem van den Bergen; Francois Dickinson, David Wilke, Onder stond : Accordeert als getekend J W, van der Sturck.

DCCLXXXIV KOROMANDEL

16 Juli 1731. De plaatselijke regenten belangrijke handelsstad Golkonda nadem het Nederlanders en andere kooplieden sedert cenigen tijd mnceieliik gemaakt. Een aantal mutatie; anderen hoogere inheemsche ambtenaren in geheel Golkonda voor de Nederlandsche vertegenwoordigers leiding, aan den rijkskanselier bevestiging tragen oude Coorcchier der Compagnic, bij de Bende stukken werd toegestaan (Onmittegeerde Tstle Ncgapalnam tot de Hooge Regering Batavia, d.d. 27 October 1731).

Translaat Persiaanse parwanna door Sijn Doorluchtighijd, den eer rijkscancelier aan ’t Mogolse hofi, Sijn Erelentie Nisanmamolk; dat de Masulipatnanse opperhoofden van de Hollandse Comp uyt Quranga dabad den 5ten der maand Maharom in jaar 1141 verleend, sijnde na onse tijdrekening den 16 July anno 1731 , en den October staaty met de overkomst van den Armenier Allawardi-beek als algesant alhier ontfangen. Alsoo den carroda der stad Golconda Noujoulou Cador - chati, Sijnde een man Vin regtraardig oordeel, my onlangs ter kennisse heeit gebragt, dat der heeren Hollanderen gemagtigde Jlm hen ersoek hadde edian om ecn parwanna cau oft Tersekerschrift op alle fausdaars Cn derselver substituyten onder het gehied van Golconda gehorende, te mogcn erlangen tot FtFe onverhinderde opafvoer harer wharen; Soo na als an Golconda opdat gedachte Comp haar cantoor aldaar gerustelijk mogte herstellen en de dabboes-tanksael daar ter plaatse doen houden; gelijk ten tyde van den keyser Ourang Seeph ? geschied waardoor den keyser groot oordeel soude werdlen toe gebragt met het innen der geregtigheden off joncquam Fan de copers welke der gedachte Comp” menigvuldige coopman- schappen verhandelen rerroeren; SOo werd dit gesehrift op gedachte requisit van de heer Cador-chan aan het hooft der Hol landeren tot Masulipatnan verleent; opdat navolgens hun versoek; vry Vatl alle geregtigheden derselrer wharen gerustelijk Golconda konnen opvoeren- hebbende tot onverhinderde coers- neming Va dien aan alle myne substituyten reeds de behoorlyke[8283]

CECERALF NEDERLAYDSCHE GCOCTROYEERDS

ordres afgesonden, welkers principaale geschriiten nerens deesen Tan het Masulipatnams opperhoofd der Hollandse Comp tot syne versekering overgzan, ten eynde onbeschroomt roornoemde haar handelwharen na Golconca konnen opsenden en hun comp- tOl, sooals voorheen; restabileercn ophelderen; mitsgaders de tanksael der daboesen aldaar ook opserreeren Taarnee men soodat dan alle subalternen, onder het bestier van Golconda sorteerende te samen by deesen gelast en schriitelijk geordon-

neert werden alle dier Compagnies goedercn, affaires Ues eer, cgeene uytgesondert, allerwegen tholry ongemoles- teerd te Iatcn Msseeten cours houden mitsgaders dceze, ten dier eynde rerlecnd sijnde, als strikt berelschrifft 17/1 51C12 niet crertreden

Translaet Tersiaanse takkiet[84] Danramn; Voar alsvooren op de heer Mahamadoe Hassan-chan TCT- leend, in dato Wt antc ontfangen.

Soo-eren ontiing ik schrrrens Tin den Golcondasen carroda Noujoulou Cador-chan uyt een sufrer gcmoet gerigt, wrzarby te Kennen geeft dat de heercn Hollanderen voornemens zijn hun comptoir Op Golconda, sooals roorheen, te herstellen en hnnen handel aldaar te dryren net rersoek dat hun een parwannia cazl of rersekerschrift der Iryherd van jonquam allerw eegen mogt werden Ferleent. Uyt dien hooide dan Gao late U.E deese Toe komcn niet strikt berel ran dies Compagnies gvedercn aliai- res_ egeene uytgesondert, alle tholiry ongemolesteert te laten passeeren cours houden mitsgaders dit als een strikt berel aan te Sien en riet te Orertreden, latende derselrer handel; ider sijn gebied_ onverhindert onberreest synen gerusten Toor- gang houden;

Sic! De onderieckening Onlbreekt cnler hetvolgcnde, bi; behoorende docmineni Takid is ccn syronicm parwana het Ixteekent crnceng bevelschriit. Zie WILSON in Tucc Het 7ccg siordige Asterdansche Contractback heelt Hier Wryhcercn Overigens het aantal verschrijvingen Trooc hicr allc signalecren.

QOST-CDISCHF (OMDACME 1602 1800.

Onder stond Voor orersetting rolgens rertaling Tan Comp brimine Tellagappa, Masulipatnam, den October 1731 was getek:end F’]’ Thielens.

Diergelyke parwanna is aan dcn Condawierscn iausdaar Codja Rana Tulla-chan ook afgevaardigt s0o ouk aan Lala Toularam_ fausdaar ran Condapilly meede Jan Sulthan beek-chan; fzusdaar van Cambammetloe e Willigandela by Golconda_

Onder stond: Accordeert Tas getekend Jong, ecrste gesworen clercq: Lager Accoraeett getekent Willem van Zijil, de jonge, eerste gesworer clercq:

DCCLXXXV BANTAM.

Augustus 1731.

In 1731 cischten de toestauden in Bantall de bijzondere zandacht der Fooge Regeering Inede omdat de oude qunan duUI een subite berocrte’ erd Eerofien; Ziin Hoogheid schcen ~door dcte attacque

nadere impressic gekregen hebben dat het JZer als tjjd #ierd SWCce5at Bamamscn Ihroon reguiceren” De in 1708 als opvolger gewczci} kocuprils Cortus I, 3du en ralgende sas in 1723 vefuord scderi had de sultzn geen nievwe regeling gemzakt Hij MLCi ui: zijn velc zoon: anderc Wrulitan pangcran Rina Maugala als oprolger Rnf diem al: zoodamg titel pangcran Ratoc, “erzocht a3n &–G en Radc cen Feloniwaardige Femaptigde’ zenden ziren verter rcecletz- Hooge Regterig had ook Zkcrc Trenechet tng den Raad Indie MichieL Westpalm 0aar Bantati; vergczeld Jantz nequali ficeerds dcraten Hij had Fcen makkclke taak; aT saagde slotte Aalei Jar? Janbouden veel mccrc nct 500 Tcrte brcngen, dat ce koming by dcupdelycke donaticbrici dE_ Comp rolitn exgendom hceit aigestaan genaimde Lange Eyland olte Foulou Panjang, lcpgende sodaniz di mond Yan de Bantamsen inbogt, dat men des noocs door hct Oiecrnen patterucn Qost- Westeynde; tydc Wvancc)czC Juacole gantsche bhay Icude kunien sluyten 4+- inzeylen schcepen pc-ten” Bovendien Eingen kong kroonprins nieuv contract Nct Compagnic (Gcucralc Missite Odoke 1731 DE JovcE, Ot- POnui IX XXXV volgende volgende).[85]

Overgecomen oricucr 1732 _ 34st0 bacck,

GENERALE FEDERLANDSCHE GEUCTKO EERDE

Translaat Maleyds geschrift, waarby den Padoeka Siry Suthan, koning van Bantam eygendom Jan de ereenigde Nederlandse Oostindische Comp’ koint te geren het efland Poulo Pandjang; zijnde hetzelve schriftuur met gemelte Zijn HoogEdelhijds zegul roden lacque bekragtigt, luydende in de Nederduytse spraak aldus

Desen brieff behelst het esegde Vam den grooten heer com missaris Westpalm, die als gerolmagtigde Fan de Comp’ Ol dlen Padoeka Siry Sulthatn Due Machasin Moehamad Sin-oel- Abaidin sijnde igesonden rersegt heeit het exland Poulo Panjang; mct bege eerie 47i anr huys gelegentheyt maken tot het bergen Tan ankers ankerstouwen; idem verdere equipagiegoederen vdor Comp ontramponeerde scheepen nite dat de Bantamsche rolkeren hierdoor rerstaat mien de- geene, die met tingans canous uyt rissen gaan omtrend dat eyland blyren toegelaten, sodanig als dat altoos gebruyk is geweest; Soo is dat den Paduca Siny Sultham 7an de Nedlerlandse Comp’ het voorschrerene accordeert .

Geschreven Op Vrydag, den 12”” dag van de maand Saphar in jaar 1144.

DCCLXXXVI BANTAM.

Augustus 1731.

De hiervoor gaandc scltenking sbricf was aan Westpalm overhandigd op zeet plechtige “ijze volle vergadering ecnter Mic: door de riiksgrooten bekrachtigd onmiddeliijk na ailoop commissaris daar ziju ver wondering ovcr lc kenner a7nLi pourparlers necrde men zijn bczwarcu het rolgcnue document te kunnen wegnemen

Nader translaat van zekere Malijdse verklaringen_ die den rijxbestierder Pangerang Aria Pourba Nagara,[86]

OOST IDISCHE COMFAGNIE 1602 i800.

deu geestelyken opperregter Pangerang Cally San- soedin; den eersten tweeden peperopsigter Fan- geran Coessoema di Radia_ mitsgaders den Ratoe Ba - goes Mangsa Doeta, Gedaan en in scriptis onder Voor schreven conings schrittuur hebben laten stellen tot certificatie, dat den inhoud van dat geschrift was behelsende des vorsten gedane gifte in eygendom aan de Nederlands Oostindische Conp” van het eyland Poulo Panjang voormelt; sijnde gedagte verklaring gedaan op ner te kcnnen geret van den keer coni missaris, dat Zijn Edele den inhout van voorschreren koningsbriefi Tam duyster te Eho quam, luydende emelte verklaring aldus

Wat aangaat den inhoud van deesen bricll ran den Padoeka Siry Sulthan, die behelst; alsdat den Padoeka Siry Sulthan daarby geeft het eyland Foelo Panjang aan d’Comp

Welke certificatie bekragtigt eerstelijk met het segul, roden lacque gedrukt, Fan den rijxbestierder Pangerang Aria Poerba Nagara en verders door de segels handtekeningen van 1COI aingetooge conings gedeputeerdens Lager stond Voor de acceptatie van het eyland Poclo Pan- jang by het voorenstaanden esckrift door den cuning vin Ban- tam aan Vereenigde Nederlandse Oostindische Comp eygendom geschonken, Bantam den 17 Aug’ ustus 1731 was getekend Westpalm_ Lager: Ons present getekent Bogaerd; Patras_ D J: Bake _ J. D Koldedchorn_ Nog lager : My present als tolk was gelekent Wils- huysen, staande onder iders naam sijn signature in roden lacque gedrukt, Onder stond Accordeert getekent Wilshuysen: Naast deze onderschriften stond het zegel vin den Bantamsen Majesteyl; rden lacque gedrukt.

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROTEERDE

DCCLXXXVII BANTAM:

Augustus 1731.’)

Ten slottc “erkrecg Westpalm de volgcnde officiecle schenkingsacte, in optina Torna Geredigeerd.

Padoeka Siry Sulthan Aboel Machasin Moehamet Sin-oel- Abadin koning van Bantam etc” verklaren by deezen dnt by ons in Orer weging genomen sijnde de goede intelligentie_ die er altijd tusser ons rijk de Vereenigde Nederlandse Comp’ is geweest, waaidoor onse personen 0iJ rijk, als onderdanen reel ialen Van gedrijgde gevaren gered bewaart en beschermt sijn gewor den; dat WY ook gesien hebbende de inclinatie ran welgemelte Comp ons door haren commissaris_ den Raad-ordinaris Fin India Micliel Westpalm, roorgedragen uyt den naam ende ran- wegen den Gourerneur-Generaal de Raden Fan India; ten eynden in evgendom erlangen ec7 onser erlanden; Poulo Panjang, om dat te appropieeren tot een plaas om ankers, Louwen andere cquipagiegoederen Fn opgernelte Comp’ te bergen_ daartoe aldaar doen extrueeren een bequaam magasijn, met dies ap dependentie ten fine de quade off Westerse mov sson de scheepen; wanneer door storm off onreer hare kers touwen komen verli escn; van dat bygelegen eyland, Waaragler deselve ooir veylig “Oor de Westelyke stormwinden kunnen leggen te voorsien gerust- te werden: Zoo is dat WY, Paduca Siry Suithan, uyt onsen sourerynen magt en authoritijd_ om de s0o menigvuldige getrouwe diensten, Ons en ons rijk door roormelte Compagnie bew eeen verklaart hebben; gelk wY rerklarer by deezen s0o FOor ons onisen soon, den erffprins Pangeran Ratoe Ziechatoel Gamiel, mitsga- ders die in der Lijd den koninglyke zetel ran Bantam sullen beklimmen_ liberalijk te hebben geschonken, gelijk schenken eezen_ het voormelte eyland Poulo Panjang Jam opgemelten onse bontgenoten; den Gouverneu -Generaal de Raden Vam India tot Batavia, representerende Vereenigden Nederlandse Maatschappij, die wy het gemelte eyland Poelo Panjang in vollen eygendom overgeren_ omne hetselven ten fine boren aangehaalt,[87]

OOST-INDISCHE COMTAGNIE 1602 – 1800.

dan wel sodanig dat anders in der tijd benodigt mogten sijn, possideren en besittcn sonder contradictie off tegenseggen Fin imand als begerende; dat ram Toortaan niemand Toor- schreven Comp” den warem eygenaar daarvan weesen sulks sonder dat imand oif te eeniger tijdt, “yt wat hoofde het ook soude mogen weesen daarop eenige pretensie sulien mogen maken, #lsoo WY V1n ons regt eygendom, dal #Y voorschreven cyland hebbcn gehad, Tvur ong onse succes seuren aigestaan zijn, gelijk wy dat afstaan by deezen tcm be- hoeven Vam opgemelte Comp Beloovende daarentegen Vuor OIlS onse nakomelingen de- gecne, die opgemelte Comp” in de vredige possessie van gedagte eyland mag tenturberen en daarvan tragtcn te depossideeren_ als getrouwe bondgenooten betaamt, te zullen tegengaan niet alle onae magt, alsoo Wy hetselre ter onderhoudinge der contracten ten besten Vann Ons ons rijk onderdanen_ sodanig hebben be- vonden en verstaan te behooren. WVelke donatie ran geciteerde eyland Foulo Panjang door den heer commissaris Westpalm bovengenoemd, naam Fan gemelte Nederlandse Oostindische Comp dankelijk geaccep- tcerd is ran Padoeka Siry Sulthan op #icns rersoek het gemelte volk Tan Bantam; gebruyk; met haat Faartuygen aan het eyland Poulo Panjang sullen mogen komen ankeren:

Aldus gedaan den 18*“” Augustus 1731 castee den Diamand tot Sourousoang; de grootste stad in koningrijk Bantam, hetwelk met ons koninglyke zegul, in rodle lacque ge- drukt; kome te bekragtigen; gelijk hetselve ook nader sal werden bevestigd door onsen erlfprins; Pangeran Ratoe den ruxbe sticrder; Pangerang Aria Poerbanagara Onder stond Accordeert met Sijn principaal getekend Wilshuysen.

GENERALE NEDEXLANDSCIE GEOCTROYEERDE

DCCLXXXVILL: BANTAM: Augustus 1731,1) Bovendien KWaTl den Z1en Augustus nieuw comiract tusschen Rantanische regcering de Compagilie tot stand: Verdrag en orereenkomste, bywegcn 1117 contract, besloten ende getekend tussen den heer Raad- ordina- ris van Nederlans-India en plenipotentiaris wegen den heer Gouverneur-Generaal en dc Radcn van India tot Batavia representerende Generale Vederlandsen eoctroyeerde Oostindische Comp ter ecnre, Iitsga” ders den Faducca Siry Sulthan boel Mahasim Moe hamet ’Zinuel Abaidin; koning tot Bantam, ter andere syde

Art.

Eerstelijk en vooraff beloven de wedersijdse contrahenten de contracten cessive tussen d’E Comp en het rijk van Bantam gesloten, Soo verre dezelve ten esem niet werden verandert; heyliglijk en opregtelijk te stllen onderhouden doen onder- houden na de letter en “ytgedrukten ZITI

Voor5 neemt den heer commissaris aan belooft sorg sullen dragen dat dengeen die nu oif in der tijd het ge-28 Comp wegen Op Bantam sal voeren, sig met het hoofdgelt der Chineesen niet sa} moeyen, direct nOg indirect, nemaar de hef- sing daarvan oveclaten aan den koning omme net gebruyk Tam vorige tyden daarmede te handelen hetselve toe te oegen dengeenen, die Zijn Majestijd genegen sal Teescn daammede te begunstigen.

Wyders dat Waaeer buyten noop verwackting eenige moeyelijkheeden tussen Comp’ Europeese dienaren Bantamse Javaanen conings Onderdanen; mogte komen te teeren, deselve zonder censydige passie, Comp’ egen zullcn werden afigedaan_

Verder stait den heer commnissaris toe accordeert aan den Padoeka Siry Sulthan dat alle Smalle overwalse handelaars als daar sijn Bancaneesen; Malerers Oosterse Javaanen, die met hunne waren 1 JT buyten Jancoomen, dezelre ter markt brengen verkopen Jan meest daarvoor biedende_ sulks vryelijk sullen rermogen te doen_ sonder dat den gesaghebber 0P Bantam sig met dezelre Op eenigerhande wyse daarmede sal mogen melleeren, rcel min die kooplieden eenige hinder off letsel aandoen, 1nits en met deeze verstainde nogtans, dat door deese stnallc handlelaars Op Bantam niet sullen mlogen #erden aa”gebragt eenige #afen, die de Comp” de exclusive coil- tracten alleen gepermitteerd S1JIl negotieeren, peene, dezelre contracten gestatueerd.

Eyndelijk accordeert den heer cOmtissaris a211 den koning van Bantam; dat waneer het mnogt komen te gebeurcn dat een ofi meer Chineesen tot het Mahometsdom quame over gaan, dezelve door deese rerandering in religie niet meer onder Comp maar direct onder den Sulthan van Bantam zullen ctia sodanig evenwel dat gecn Chinees, die sig aan moorderyen Oit andere grove misdaden_ waaronder Ouk cen schelms banqueroet ook begrepen werd, heeit schullig gemaakt, en om syne welrer- diende straife t’ontwyken STne crediteuren niet voldoen; sig tot de Mahometaanse religie begeeft, Fan dit voorregt , Jan andere Chineese rergunt, die uyt een scont ran 500 genaamd godvrugtighijd Mahometaans worden, geenszins zal mogen gJu- deeren cff daaronder gereekend werdem, majr ten versock vin Jen gesaghebber ianstuns Jueien werden orergegeten ter striifie

En ten laastcn heeft den keer commissaris an Zijn Bantimsen Majestijd ingewilligt, dat wanneer de Bantamse smalle hande- laars genegen mogten zij” op Jara te varen rijst andere eetbare waaren, hetselve aan hun niet sal werden gewygert, mits deeze inschikkinge door gemelte Bantamse handelaars niet mis- bruy kt werden benadelinge van d’E Comp’

GENERALE REUERL ADSCHE GEOCTROYEERDE

Daartegens neemt den Paduca Siry Sulthan a3n beloofd nodige orders te sullen stellen cn sOrg te dragen, dat de peper tot Bantam een Vry grooter quantitijd, als t’sedert eenige jaren geschied is, sal werden aingebragt, ten welken eynden den Sulthan beloofd de rolkeren van Lampong; onder het gebied van Zijn Majestijd softerende; door alle minnelyke wegen, ais een prompte betaling e regtmatige behandeling; daartoe te sullen annimeeren; steede van die mensen door te harde behande lingen Van sommigcn Bantamsen grooten daarran af te schrik- ken, gelijk sulks tot leetwesen groot nadeel van Sijn Majestijd eenigen tijd edaan waardoor de Lampongse Fepercultuur; en dienvolgenden den opulenten aanvoer van dien corl; in verval is geweest:

neemt den Sulthan verder aan SOrg te sullen dragen, dat geen peper in desselfs pakhuysen werde opgeslagen; als desulke, die droog Vi17 corl, item behoorlijk van sand en steenen gesuy- verd is, volgens de contracten

Dat ook de peper S0o voor desen altoos gedaan is door off voor rekening van den koning direct, en niet syner sonen tol voorkoming Van alle onhebbelijkheden omtrent de Lamponders die door een harde behandeling van conings kinderen; in plaas Fan geanimeerd aigeschrikt siju werden ingekogt, die mensen aanstonds Vmot dien kor] voldaan geen hun competeerd met Spaanse realen steden Tan gecargeerde kleeden_ die voorschreven kooplieden veeltijds tegens wil en dank sijn opge- drongen. 10. Ook neetnt den Sulthan Jan ten spoedigsten te sullen laten voldoen in contant sodanige somme, als welke de Lamponders uyt hoofde Va reeds geleverde peper nog competeerende Sijn.[88]

OOET- INDISCHE COMPAGYIE 1602 800 .

Zoo mede dat de peper; die Fan Lampong Op Bantam werd aangebragt, ilico uyt de raartuygen gelost sal werden; sulks hy, die het eerst tot Bantam met Sijn peper aankomt, voor andere, die na nem aanlanden_ sal moeten werden geholpen cn daarran

ontlast, waarmede de kiagten der Lamponders dat hun peper door het ling leggen in de vaartuygen 0p Bantam komt te De- derren en rerrotten; tot schade van hunlieden son Fre] als den koning en tot ongerieff van de Comp van selven sullen ces- seeren_

Ook neemt den Sulthin 44m1 en beloofd zOrg te zullen dragen, dat door zyne koninglyken magt en authoritijd, in voldoeninge en naarkoominge contra [em; alle morshandel en sluykeryen die door den Lamponder met Chineesen gedreren word niet alieen op de suykerianden “an den koning, gencemd Kattapang Soemoerang-Sana Tanjong Kart, manr ook het eland Poelo Baby ofi Poelo Toenda, item in de straat Suudz, sal wer- den tegengegaan belet na uyterste rermogen, ook ten dien eynde Compagnies manschap, die indertijd op Poeloe Panjang geposteerd za] wrorden_ de Bantanmers niet alleen zal adsistee- Tcn; maar ook ter plaatse_ daar gewend zijn met haar 1aa tuygen te harenen, laten verblyven_ SOO lange dat Toor eselre Wan noodsakelijkheyt wesen

Wyders belooid den Sulthan rereyste ordres sullcn stellen doen executeercn ten eynde desselfs koningrijk van alle weglopen slaven andere snood geboelte rerde suyvett, ezelve opgepakt en de Comp ter stralfe overgegeren insonderhijd mede sodanige 30 mans en 22 Tourren_ als jongst van den berg Crio rrye aftogd verleend, tot nog toe verduystert de gerugten onder Bantamse rijxgroten rerdeelt sou- den sijn_

Geliik al verder den Paduca Siry Sulthan tot bevordering Vim justitie opdat de quaaddoenders gestralt werden na merite, aanneemd en belooid sijn uyterste devoir te sullen aanwenden eynde complicen van den binnen Speeluijk gedetineerde menseudiefl Dauw roor dense Iven werden gesisteerd en ter exz”

CENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTRO ’EERDE

minatie gebragt, als namentlijk Mcenda; die ecn onderhorige van den Sulthan is; Bandsir Bindo Ky Bangsa, sorterende onder konings socn_ Pangerang Radja Ningrat voorts Prangi Daym; de eerste onder des Sulthans sOon_ Pangerang Bantam; en de laatste onder conings neve_ Pangerarg Sadja_ staande; alsoo die allen door denselven Douw beschuldigd werden, handen in voorschreven vuylen daad #alel menschendicvery gebad te hebben; ten eynce by orertuiging alle deselve aan den koning ter straffe_ rolgens de contractcn; wederom werden gcintra- gueerd, die 2l verder aanneen bielemtd] coniormite Fan contract ran den jare 686 het articul; Ia der teneur vim deselve te doen straffen met de dond alle degeenen sonder aansien van persoon die hun

aan het stelen van vrye lieden off slaven schuldig maken, in steede van hun net een geldboete te laten volstaan, soo eenigen tijd herwaars, dog verkeerdelijk en tegens de contracten, gedaan

En dat oversulks den Pangerang Sattiz di Cara_ voedsterheer Fn conings SOCn Radecn Poetra, die de algemeene ge rugten VOOI een aanhouder steelder verkooper van slaven te boek staat; by volkomen orertayging condigre straffe erlangt.

Ook bewilligt den Sulthan hierin, dat Comp” weegen, SOO Tc aan de Westsijdse rivier voor Speelwijk; als de Oostsijdse rivier Op Caranganto, erden gestelt een off meer Nederlanders, pennisten off andere_ ten eynde mevens de bediendens ae den koning te waken tegen te gian alle morshandel sluy- keryen in de peper, met-cenen te beletten, dat de Lamponders ofi andere Smalle handelaars in hare niet verkort off meerder thollen aigeperst werden als %Y gehouden zijn te roldoen; luyt het 22 en 23 articul van boven geciteerde contract van den jare 1686.

Wyders staat den koning Ioe dat cem wagthuys roor FOr - sten en Comp’ patrouljanten Op Carangantoe gemaakt werde ten spoedigsten, dan wel het begonne wag thuys werde voltooyt. Corf 356. Deze zorg de Compagrie voor de arie Lampongers tocrenei zijn, Mire net Ihiet dat z4j dic Jieden Faarn? geld zag verdienen_ opdat zij hun hazr Koromandelscke Kleeden hhoorlijken winst linncn Terkoodcn

OOET- INDISCHE COMPAGYIE 1602 800 .

En beloold wyders sorg te sullen dragen, dat aan de Comp behoorlyke voldoeninge geschieden van het hout, dat ter ordre Vanl Arria Natta di Radja, ofl eygentlijk heeden Pangerang Cassoema Radja eerste peperopsigter, Comp grond off territoir ter lengte van 740 en breede vin 300 roeden is gekapt.

Dat ook Sijn Miajestijd, des mogelijk, binnen Speelwijk sa[docn sisteren den Raden Tjacra Mandala, alsoo die door den aldaar gedetineerden Rouguinees Tjampe beschuldigt werd eer False mnunter off ecn namaker van Spaanse matten te sijn ten cynde by confessie off overtuyging merite kinnen werden gestraft:

Eyndelijk neemd den Sulthan aan een belooft by deezen sullen besorgen dat het raartuyg goederen, die den Chinees Tanjouko op een geweldadige wyse ontroofd sijn geworden, aan denselven Chinees sullen weraCn gerestitueerd als een saak sijnde van uvtterste billikhijt; airran het Bantanse hoff ten Follcn orertargt is Van !OOr lange, gelijk sulks, tot schaainte; hy de papieren; daartoe relatiefi, kornt te blyken_

En tcn laaster neemd den Sulthan uam beloofd heyliglijk te sullen onderhouden doen Oderhouden point, namentlijk dat niemand; wie hy ook sijn mag, off onder wat pretext hoenaamd, de Comp in de rredige possessie van het eyland Poulo Panjang, dat den Sulthan Op den._ deser aan de E. Comp geschonken heeft, komen te turbeeren off eenige orerlast aan te docn, nemaar sal den Sulthan als cen waar getrouwe bondenoot Tin gemelde Comp de contracten desulke met alle magt tegengaan en de Comp in ’t rredige besit van dat eylandt mainteneeren tegen alle en een igelijk, die iets schadelijks daara omtrent mogt ondernemen; Aldus gedaan; geaccordeert en besloten in casteel den Diamant tol Souroesoeang, grootste stad coningrijk Bantar den . Augustus anno 1731 en na de Machometaanse tijdrekeninge den 174 = dag van de maand Saphar in jaar 1144. Niet ingeruld dar 4cotenden Nict ingerzld ; lecs Z1stcu.

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Daaronder signetts roden lacke daarby getekent; M’ Westpalm, G’ Bogaerd, A” Patras, D. J Bake, Jn. Koldedehorn _ Terzyde diverse cachetten, soo des konings, der princen als verdere rijxgrooten; daarby geteekend eenige caracters Onder stond Accordeert getekent van Imhoff, secretaris:

Acte van ratificatie door de Hooge Regc eering te Batavia van het hiervoor gaande contract met Bantam: Den Gouverneur Generaal Diderik Durven ende de Raden van Inidia, gesien en gelesen hebbende het roorenstaande contracl; sodanig als hetselve door den Paduca Ziri Zulthan Aboel Mocharin Mochamed Zinoel Abadin nevens de verdere grooten van Bantam met handtekeningen bekragtigd is, gelijk ook vanwegens Generale Vereenigde Nederlandse Geoctroyeerde Oostindische Compagnie uyt naare ma mt al5 daartoe geauthoriseerd zijnde, gedaan heeft den heer Raad-ordinair comnissaris Michiel Westpalm ten overstaan van den tweeden secretaris deser regcering; Godefridus Bogaert, den oud-directeur van Bengale, Abraham Patras; den oud-waterfiscaal Darid Johan Bake en den onderkoopman Joan Daniel Koldedehorn verklaren mits desen hetselve, invoegen als het legd Le approbeeren en t€ ratificeeren, beloovende overzulx den inhoud van dien Compagnies wegen eeuwig onverbrekelijk te sullen naarkotnen onderhouden, mitsgaders door alle die onder Comp” gehoorsaemheyt Sor teeren, doen naarkomen en onderhouden, mits welke wy dit contract door onse ratilicatie en approbatie met eygen handtekeningen het zegel vam hoogge emelde Compagnie hebben bekragtigt: Gedaan in casteel Batavia Op het eyland Groot-Java. in onse vergaderinge den 2ten November ano 1731 geteckent Diderik Durven, C’ Hassclaar, W’ Blom, van Cloon, J’ van der Schuer; M: Westpalm, van Bacrlc, J. Witte VAn Schooten; Oostwalt; Valkenier, C. Pielat, J P Schaghen, H van Bayen Ter zyde

stond Comnp zegel, in roode lacque gedrukt, cn daaronder Ter ordonnantie van Hooggemelde Haar Ed” teekent van Imhoff, secretaris,

Uit de Rcsolutiz# Vozcinbcr 1731.

Gown Sncur-Gccraol

Rode

Indiz , 44

OOST-INDISCHE COMPAGSIE 1602__1800

DCCLXXXIX PERZIE:

October 1731.[89]

Het ging de Compagnic in dcze Jared in Perzie nict naar dcn vlceze ; TWCYC koring, Thamas, die toch wel verplichtingen Compagnic had; kwam zijn Voceere toczeggingen nict aant] zijner ngoid_ btenaren Irad Rccr eigenmachtig op lict zich allcen leiden door cigene belang anceren ctan slechis doot Koaitare geschenken bcrcgen; ouct privilezcs Compagnic uit vocrcn_ In de missive uit Pcrzie nair Batavia van 19 Juli 1732 lezen wij Veze verzuchting : ncgotic nOE coor continueerende wissc vallighceden deescs riiks getubeerd blyvende, kunen nicts anders docn ziel oerend Icenwvceen Uw HoogEdelheedens VCor popen brengen geringe qucccs em Laaramtrent aigelcgde boekuar 17 30,31 naderkand tot kecden_ wcucona tot ons dcchnecit ghad, alhoewel Uw Hoog- Edelheedens durven verseckcren; dat alle moogelyken xer ccn mcerdcr vetticr Compagnies coopmanschappen doot btragt geworden”[90] . Op net cind van 1731 bcgin 1732 slaagde Ae Thamas een J7ntz mandamenien verkrijgen; die evenwel bij nauwkcurige lezing bliikert Ecerweing waatoc tc zijn. ciperie herauen Wcinig andere moolc woorden toezcpgingcn; dat dc Compagnic zich Llijvcnd in konings gunst mag verheugen Van dee hevelschriiten nemen dan slechts enkelle icts Meer Eeteckenis

Translaat Perseaans mandament, door den koning Thamas awn den EE_ heer Leendert de Cleen, opperecoopman gesaghebber over Compagnies swaarwigtige belangen in ’t rijk van Persia met den resorte van dien, geschreven wegens de Op den Gamrons tolvoogd geassigneerd[e] 5,000 thomans,

Daar is cen bevel uytgegaan, dat de wereld te gehoorsamen heeft, namentlijk dit, dat puyk en de beste onder des Messias volk; de Hollandsche capitain; met onse koninglijke gunsten Verheerlijkt

geworden zijnde weete,_ dat het in dees tijd expresselijk geschrevene aangaande de geassigneerde somma van C00 tho. mans-Tebriesie, die gelast wacren van den thollenaer tot Gamron te vorderen; waarover ain ’ stof onscr geluckige voeten gerequestreerd is geworden als dat Miersa Ismael tot nog toe maar omtrent €en duysend thomans Tebriesie van de vrugten der

geregtigheden ingepalmd; en daarvan cen summa Vin 600 thomans-Tebriesie roldoeningc Tn de 5,000 thomans afgelegt hadde, sijnde sulx dan roor ons als de son schynend gesigt gekomen in dier maniere, als het puyk onder de beste self gerequestreerd heeft: En alsoo ons rolgens dien te vooren gekofien is er niel mneer dan O0O thomans aan geregtigheeden ingekomen zijn en wy aan hem Ook andere diensten gelast hadden, soo heeft hy, nlel ncer gehad hebbende; ook niet meer konnen geven als gedaan heeft. En dewijl Zijn Exellentie, den begler-begie van de geheele provincie Faars; Mahmed Alie-chan; in dees tijd sijn verlof van dit doorlugtig holl gekregen heeit om na de benedenplaatsen de reyse te ondernemen S0o hebben TY diening Van invorderaar der geregtigheeden Tan denselven Miersa Ismael afgenomen e gemnelde begler-begie daarmede begiftigd_ mitsgaders hem gelast seli een ander persoon tot die bedieninge aan te stellen ert is volgens mandement bevoorens geordonneert geworden om het restand ran die geassigneerde gelden by parthyen te voldocn Dog rermits hem ook gelast hebben om van die inkomsten tot andere diensten eenige penningen te employeeren sco moet CE: onitrent dle inninge ran die assigneerde gelden 1 711] dic kant met te haastig zij”, doordien den emelden begler-begic niet 1nanqueeren zal om by parthyen dien debet te betalen_ Voor verdere kan UE: Tal ons koninglyke gunste ten vollen verseeckert zijn.

Geschreven in de maand Rabiel-auwel anno 114, overeenkomende met onse maand October 1731 Onder stond Aldus door vertaalinge rn E. Comp’ tolk Elias Sahid orergeset door my Ws geteekend van Leypsigh, Onder stond Accordeert getekend Heynitsz , eerste gesworen clercq;

Gouvcracur letterlijk hccr der hcercn.

DCCXC. KOROMANDEL.

12 Novembcr 1731.

Ecn dcr moticren roor samcnwcrkimg tusschcn de Hollandsche en Engelsche Compagniecn Cczc Jaren hardncrkiec concurrenlic Ostendcnaren de “ertegenwooidigers in 1722 in Ostende opgFichte Zuidnederlandsche Caslennukacne Oostindische

Compagnic[91] lczamenia Ween Hollailers e Eue ceeche powerrc dat dc Groot - togdl dc Ostcndenaren dch hardel en het verblijt in ziin Tcrbood

Translaat uyt een copia parwanna_ met nabalis groot segul bekrachtigt ain Said Mustaffa afgevaar: digt den 12* ran de maand Jemadi-el Hawal; in het 14” jaar van keysers troonsitting: [92] Uyt een brieff van het Palliacats opperhoofd heb ik vernomen_ dat in UE district de Oostendenaren een sterkte opwerpen Dit is een rerderff voor alle de zeesteden langs deese cust daarom schrijff ik UE,, dat UE. de Oostendenaren ernstelijk kunt waanschuwcn Fan geen casteel in UE; gebied bouwen_ zullende andersins groote schade voor alle voorschreren steden wreescn On ecn WYnIg voordeel te halen moet UE; soo een saak niet hy der hand neemen, maar mnijn schry Fens naarkonen cn haarlieden geen de minste schaduw verleenen: UE_ kunt haar rolmagt alhier aan hoff zenden

Onder stond Voor de oversetting volgens vertaling van den molla Mahomet Hassirass, Falliacatta_ den 21 November 1731 wa $ geteekend J” Dormieux, gesworen schriba Lager: Accordeert getekent Dormieux, gesworen schriba, Onder stond Accordeert geteekend Wilhclm van Sijl, eerste gesworen clercq

Uit hct Contracibock. Zij zond in 1724 hazr cerste schcpen naar Indie. Naast dezen titel stond hc: zcgcl vih dcn ukhagic’ er daaronder copic ran CC Parwanna[93] Zic hicrvior, noot op biz, 45.

GENERALE “EDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

DCCXCI MAKASSAR_SOEMBAWA:

28 December 1731.

Een Dede-onttenendr roning rijkje Bima op Soembawa Kerd rerzork der riksgrootcn dcor Compaguie erkend nadat hij de docr zijn Aoum gangers gesiotcn contT ictcr cpieuu had pewcren_

Acte Fan renoratie

besweeren der centracten met de Orerwalsche rorsten den koning 1an Bima gecombineerde rergadering, op den 28” December ano 1731 gehouden_ Alsoo Abdui Moesalimie Alisa door erfflyke en Irettige suc cessie conform de uyterste wil van sijn vader, den Jaast lot Bima overleden coning Hassan Oedin Makomet Alisa Bimase rijxgrooten het algemeen “a haar lands wetten is veikoren tot koning in sijn overleden vaders plaats imet !ersock der voor-

schreven rijxgrooten, by dirersc hriercn ecn ordentelijk gesantschap aan deese regeering, dat denselven daarvoor by de E Comp erkent en dout ons In Je roorschreren rerkiesing mogte werden berestigt, z00 zelve med advijs der gezamentlyke orerwalse bondgenoten e hare gemagtigdens in onse rade den 28 December 1731 onder de nadere gunstige approbatie van Haar Aoog Edelens toegestaan dewijl ons geen redlenen 4VO; - gekomen sijn waarom zulks souden wygeren ook niet volgens sijn versoek door het besweeren der contracten het bondgenootschap der vorsten en koningen ter orerwal te werden aangenomen dies al verder verstaan bem admittceren tot het beeedigen der contracten, successive met sijn voorsaten ge Iaakt; ende nog jongst op den 18 April 1701 by den Edelagtbaren heer Cornelis Beernink; gourerneur directeur wegens Generaale Nederlandse Oostindische Comp in deeze pro rintie; opgestelt en door koningen Fan Bima_ Dompo, Tam bora, Sumbawa, Sangar en Pekat heyliglijk beswooren, zodanig die tans by renovatie, exemt het 17”* articul der ambulatoire JucC essie Van Tambora_ den koning Abdul Moesalita Alisa[94]

Yun woord woordt in de Malijtse tale duydelijk zijn roorge_ houden ende teffens te verstaan gegeever_ dat ingevolge het 19 articul den heere Gouverneur-Generaal Edele Agtbare heeren Raden Fan Nederlands-India tot Batavia de magt aan haar behouden, omme de ruorschreven articulen, geene uytge sundert, te mogen extendeeren; besnoeyen en veranderen_ nadat Haar Hoog Edele sullen #erme enen te behooren in al hetgeen de bondgenoten betreit, als whare hetselve in deese van) woord tot woorde geinsereert, en waarvan den nieuwen coning sig [em vollen onderregt houdende, vervolgens de roorschreren contrac ten ten bywesen Fin den gourerneur raad mitsgaders coningen ran Tambora e Pekat;, gecombineerd met de verdere erwalse vorsten hare evolmagtigdens, solemneel beswoo ren heeft op den alcoran Inet het drinken Van chritse-water; gelk dan al verder ten blyke verilicatie dezer renovatie al hetgeenen voorschreren staat met sijn rijxsegul versegelt ende ook ondertekend heeit met sijn gewoone handteekening, beneiiens die der overwalse vorSten haar gevolmagtigdens t’onser overstaan

Aldus gerenoreert en beswooren tot Maccasser in castee Rotterdam den 28 December 1731 Fzs getekend van Arrewync_ Corn Roel, Joan Steenhoff; J H. Nipoort; J” Lursenius e A de Visser. Ter syden stond Comp’ segul, gedrukt in roden lacque daaronder Ter ordonnantie van den Edelagt tbaren heer gourerneul en raad getekend J” Wognum_ secretaris; En an de andere syde stond het Malijtse segul, gedrukt rooden lacque, daaronder eenige caracters_ waarby gestelt: Boemi Notjo, Jeneli Monta en Boemi Poentie;

Verstz de grmachtigden dcr Yerderc orerwnlsche bondgcnooten. Watcr;, Crazim roraten krissen hadden eedoop:[95]

GE NEKALE FEDERLATOSCME GEOCTROTTERDE

DCCXCII: MOLUKKEN_NOORD-CELEBES

December 1731 _

Het wverlijden van den koning Bolaing - Mulangongd hct crkenner dicos opvoleer werd voor de Compagric aanleiding om in de bestaande couuttacicr_ enkele #izigingen En uitbreidingen brengcm; VCrhand geschiilen LlSsCMEi de onderdanen dezc rorst Mneren Menadosche; Cm tevens in reaband iet het vinden goud Ncord- Celebes Overigens Teiuem alle bestaande punten de ! roegere orereem komsicn bekrachtigd

Verbond H aarden, aangegaan rastgestelt, geslooten en versegelt tussen den heer Elias de Haeze gourerneut directeut_ neren5 die Tan Syncn raade_ in name ende vanwegens den Hoog Edelen Groot Agtbaren hecr M” Diederik Durven_ Gouverneur-Generaal, Edele heeren Raden ran India, als presenterende Generaale Oostindische Comp’ den Staal der Vrye Vereenigde Nederlaniden in deeze gewesten ter CeniC. En dcn prince Franciscus Manoppo nevens de presente rijxgrooten Fan Boelang en Mogondo ter andere syde,

Nademaal het rijk V4M Bolang en Mogondo mits het overlyden Va den koning Jacobus Manoppo sub dato 22 Octoher ann0 passado van een bestierder ontbloot is geraakt, totdat eyndelijk op het gercitereerde aanschryren dezer regeeringe den 21 en 22 Augustus jongstleden den roorschreren prince Franciscus Manoppo nevens sijn Qom Tan halren bedde; Salomon Maccalalaq, met eenige voornzanste rijxgrooten ziji gedaagt Omn ofer koninglyke waardighijd en de successie van dat rijk te handelen Z00 IS conform het gearresteerde in Moluxen rade ten enuegen der presente rijxgrooten tot navolger en koning tot Boelang Mogondo verkooren den meermelden prince Franciscis Manoppo dewelke dan ook verrolgens door den gourernewr raad in dat bestier word berestigt Op de conditien en Yoctiaat- den hierna volgende:[96]

Articul

Eerstelijk rerklaren ende erkennen den koning nevens syne rijxgrooten, voor hem derselver nakomelingen_ altoos Op het rijk en de landen Fan Boelang Mogondo als eygen aa[1 dE Comp zijnde geen het minste regt te kunnen fundeeren onder wat pretext off voorwendsel sulks ook souden willen trag ten te

onderneemen, 4JatonJ geen swarighijd hebben geronden daarvan opnieus aiistand doen, gelyk wel expres sijn doende by desen, gemelde landen met den resorte van dien aan d'E Comp' cedeerende; zonder ooyt ofte ooyt, en vervolgens ten eeuwgen dage, daarop eenige actie off pretentie sullen maken[97]

Oversulks Ferklaaren den koning rijxgrooten huinne landen als leenen ran dE Comp te neemen, aanvaarden; houden bezetten welk ook door de koningen rijxgrocten Vam Boclang en Mogondo successivelijk by verkiesing en op a2n- ncemen van rijk sal moetcn werden geheit ende getilt;

Sonder welke omstandigheeden geene koningen op voorschre- ren landen zullen moogen gekoozen nog ook niet daarroor kend werden; tenzy van door d'E Comp worden aangesteit en in rijk bevestigt; vernogende de rijxgrooten eenlijk imand daartoe te ncemen Tan wiens bequaamhijd, goedwille genegenthijd alsdan volkomen versekering moeten doen en daarop Comp' goedvinden bevesting afwagten-

Sullende wyders alle sodanige successiere koningen voor de verkiesing aanniminge deiselve deese jeg' enwaordige Toor- waarden moeten goedkeuren belcoven allen deelen pvinten te agterrolgen en naarkomen ook deselven onderteeke- em beswcere; werdende tot voorkomingc van alle misver standen e disputen hier bygevoegd de ampliatie op dit articul, anno 1714, mer den overleeden coning Jacobus Manoppo, voor hem en syne nakomelinger, gemaakt en aangegaan1, te wceten, Versta Jicntcr gevolge Een heffen tillen is Icen aanvaarden.

dat het gebied, jurisdictie off landstreek Van Boelang zig aan de eene cant niet verder sal uitstrekken als tot Poegiaar en aan de anderen cant tot Pontak; mitsgaders rerdere Janden, tot Boeras toe_ to hoeverre, nict wyder Manadowaars, de volkcren van Mogondo Boelang het land, OM hare nooddruft ran levensmiddelen te saeken sullen mogen frequenteeren_ zonder voorby Foegiaar, Poutak e Boeras voorschreven te mogen komen gelijk aan andere srde Manadose Alphoereesen gerelde drie landschydingen ook niet sullen mogen pesseeren; blyvende dienvolgens Tonsawan; Fonosacken Amoerang met derselver inwoonderen aa0 landen Tn Manado onafschydelijk gehegt Edog imand der Mongondose volkeren off andere onderdaanen van Boelangs coning dan wel de Manadose Alphoreesen, willende voormelde landschydinge om sulficinte oorsaak passeeren zullen sulks niet vermogen te doen sonder alvorens daartoe schriftelyke permissie van het tot Manado Comp wegen resideerende subaltern hoofd te hebben erlangd, die hem etselre sal mogen toestaall wyeeren, gelegenthijd van tijd en saken: Dierhalven sal den koning Tan Boelang off syne nasateh ten ceuwigen dage

rerderen Manadose bovenlanden speciaal de hiervoren gesegde negoryen Tonsawan, Poenoesackan Amoerang; geen pretensie mogen maken:[98]

De gekozene coningen alsdan op sodanigen wyse berestigt sijnde _ zullen door niemand refmogen algezet ecn andere weder in de plaas aangesteld werden_ Sonder goedvinden, bewilliging toes stemming der E Comp

De koning en sal ook niet vermogen eenigen syner rijxgrooten Tzy goegoegoc capitain-lauwt of regter, af te setten; reel min eenige anderen in haare stecden Jan Le stellen dan met rcor- weten bewilliging toestemming als booren

Geen andercn dan de Gereiormeerde Christelyke godsdienst, zodanig als in de Nederlandse kerke; agtervolgens de algemeene receptie en vaststelling te Dordregt in den jaare 1619, word ge leerd belooid den coning sfne rijxgrooten in de negoryen_ 4an het strand van Boelang geleegen, zullen dulden, mits gaders alle ende een igelijk , die van de Mogonders CJ daaronder sorteerende volkeren de Christelyke religie zouden willen overkomen; daarin geen belet te doen_ nog te hinderen mwar sal Sulks deselven vry en in geenderhanden manieren mogen tegen- gestaan werden: En sal d'E. Comp' Waneer des geraden rind, vermogen Mogondo alle daaronder gehorende negoryen een off meer predikanten, siekentroosters ofte schoolmeesters plaatsen tot onderwysing dergeene_ dic in de Gereformeerden Godsdienst sig souden willen begeeven, sonder dat dien persoo1l oite persoonen eenig leed ofte schade soude mogen werden tOC gebragt ofi aangedaai, maar integendeel gehandhaaft en nevens anderen onderdanen For alle erlast bevrijd bescherint werden

Ende soo sullen tot dien eynde uyt nunte anden gebiet mocten geweerd werden alle Roomsgezinde Spaanse off andere papen, monnikken, priesters schoolmeesters oif leeken, belo- Vende geenszins te zullen gedoogen dat dezelre cen roet Can land setten miar buyten kennisse ergens hun gebied territoor gekoomen sijnde; hetselve haar ontseggen wederstrevighijd geweldig daaruit te dryven dan wel gevangelijk Manado off Ternaten te sullen senden; alsoo die luyden niet anders als verwarringen en onlusten met sig brengen;

Ook beloofd gemelde koning syne rijxgrooten geen Europeanen_ Spanjaars, Portugeeser, Fransen, Engelsen, Deenen_ Sweeden, Oostendenaren, off hoedanig en van waar die souden mogen sijn, nog Ook geen Maccassarer, Bougineesen, Mandareesen, die niet onder de Moluccos corteeren item Javanen Atchinders off eenige audercn Comnp vyanden, schuymers rovers, hoe die ook genaamd mogten wercen, in syne landen te ontfangen dulden off laten onthouden maar de Luropeanen af te wysen Ternaten, a02

dengeencn_ die als- dan Comp’ wegen het bestier handhaaft, off wel dezelven_ cis van Oppositie, gerangen necmen derwaars overbrengen_

Dicnaren de Oosteurijksche Oostindische Compagnie in Ostende:

gelijk de rerdere geciteerde Inlandse strervers, rovers Sttoppets die aldaar sonder pasquedulle 4a den Molux bestierder, onder wat pretext het soude mogen waesen KOICHI Ter schynen des mogelijk sullen noeten werden geapprehendeert en Manado dan wel Ternaten rersekert overgebragt werden:

Zullende zig allesins €n oreral toonen Frindcn “3n7 Comp vricnden vyanden Fan derselver vyanden te wescn, ook tot sodanige ten oif oorloogen, nevctis andere bondgenoten Comp ten diensten 5ijn, als buyten geraar ran hun landen MarT billikhijd sal konnen geschieden, waarlegens de E. Comp aile voorrallende gelegentheden ongemakken dezelve getrouwelijk naar vermogen zal helpen tragten redden, voor sooreel de nood tijds gelegenthijd vereyssen sullen. Geen oorlog oil Freede,”zy mnet “ien het ook veesen mogte, en sal den coning van Boelang en Mogondo, nog Zyne rijxgtoo ECl; vermogen aan gaan nogte beginnen, zonder alvoorens van Comp’ daartoe verloif oif toestemming hebben_ dog door andere aangetast”erdende hun selfs rerweeren moeten zonder verder iets te ondernemen_ ter tijd en wylen den gouverneur tot Ternaten de kennisse daarran heeft,

Ingevalle eenige verschillen onder de bondgenoten off Kel onder den coning en synen rijxgrooten Ontstonden, daarinne sai wedersijds niet gedaan dan goede aantekeninge gehoude Ker den; oni nar billijkhijd door den gouverneur ofte synen gecommitteerdens partyen gehoord, ondersogt en beslegt te werden verey$ van Saken:

Soo het egter minder geringer saken wharen_ die onder elkanderen konden bygelegt vereffend werden, kan sulks geschieden door keus van wedersijdse schijdsheeren_ die partyen niet verdagt en de naam hebben van trotw en opregt te sijn; off anders by den resident tot Manado sullende daardoor veel kleene begindselen, tol grooter onheylen een weg banende; kunnen geweerd en in de geboorte gesmoord werden:

Blyvende den coning van Boelang en Mongondo nerens zyncn rijxgrooten rerpligt, imand der bondgenoten ongelegenthijd zijnde olf dloor eenige Tin buy ten aangerant werdende; staan alle mogelyke hulpe t0e roegen_ relk die te Boelang en Mogondo roornamentlijk zallen rerpligt Teesen $\frac{99}{}$ doen omntrend het rijk en volk van Tontolv, wanneer dlezelre by wederaanral der Mandhareesen andere roofigespuys hare assistentie benodigt hebben e die daartoe komen te Versoeken; gelijk de verderen hongenolen jok schuidlig sijn den coning van Mogondo en snen rijxgteuiten; landen underdaanen in diergelijk geval te helpen na

rerinogen, SOU reel de nocd en leegenthijd des tijds Sal verey Sen, by t stzzn #aartoc expes een cotrecor #ebben houden Om ten eersten Iydende party daarmede by te springen, sonder daartoe ordre van Manado”$ resident te rorderen

Off by geral door Storn_ Stat weer; als andersIns eenige Comp scheepen chaloupen off andere mindere raarturgen Toor Boelang daaromtrent onder gebied van Mogondo mogten konen te verrallcn e cenig gebrek: hebben, sou belvoid den coning rijxgrooten alle hulpe en bystand te doen zooree mogelijk sal sijn, en dezelven ran geen benodigt mogten Lr| zen [C adsisteeren welk den heer gouverneur hy gel eegenthijd seer gaarne sal rergoeden;

vaard naar Amboina; Banda, Maccassar; Magindanao; off werwaars het ook Sijn mogte_ CT sal by de onderdanen van den coning van Boelang e Mogonduo niet Ondernomen uerden_ het Sy ok wie het sy onder Wat “oorwendse het ook mnogte weesen dan alleen met speciael consent Iar den heer gouverneut, alsdan ook: niet rerder dan na sodanige plaatsen, die haar iingeneezen sa| werden sullende degeene, die sig tegens deeze comer te misgryper, ten rigoureusten werden gestralt.

Indien onder Boelangs Mongondose gebied eenigen spe ceryboomen mogten groeven henlieden bekend werden, S00

Ett

01 snelvareinc corlogspraux.

beloven voorSchreven koning rijxgrooten dezelve opstons doen uytroeyen off wel de E. Comp” daarvan kennis te geven, om door haar omgevelt en onder de voet te mogen werden gehakt; verders nooyt gedogen_ dat op hun landen eenige specerybоomen werdcn aangequeekt

Alle lijffeygenen die van Comp dienaren en onderdanen hun vlugtig na Boclang off onder hct gebied van dien begeeven hebben nog niet overgeleverd Sijn, beloven den coning rijxgrooten a2nStOnis te sullen doen opvatten ‘s Comp’ handen leveren_ aan de eygenaars derselver gerestitueerd te werden, gelijk den coning rijxgroten sig verbinden alle sod1nige slaven als in toekomende mogte komen weg te loopen Boelang oft Mogondo vlugten, J7t de E Comp” off de lijfhecren van dien te sullen orerleveren, mits dat Foor ider Lijefeygene aan de opbrengers derselve thien rijxdaelders sal moeten betaalt werden

Byaldien den gouverteur ofte den resident Iot Manado om cen vaartuyg, correcorfe_ gilalo tot transport van den predicant; bestellen Tan brieren off wel eenige houtwerken tot het maken off repareercn van chialoup als andersins, benodigt werden; SuQ den coning van Boelang en Mogondo nevens desselfs rijxgrooten

gehouden sijn, de E Comp’ in alzulken ge leegenthijd Soo veel doenelijk genoegen te geevcn het aan roorschrevcn gerieff niet laten ontbreeken

Wyders wanneer het mogte komen te gebeuren dat er op [erritoir van Boelang off Mogondo eenige rivieren, spruyten, aders Off plaatsen wierden opgedaan en bekend_ daar goud vinden Soo sal den coning syne rijxgrooten van Comp en nemand inders, al ten eersten daatran moeten condschap gever, Om alsdan dierwegens sodanige ordres te stellen, als de billijkhijd Comp’ prerogatieff off vroorregt; sal KCr-eyssen, sonder dat hy, coning, off syne rijxgrooten, inmiddels alsulke ontdekte plaatsen die goud in hebben_ door de Boelangse off Mogondose onderdanen sal vermogen te laten minerer; frequenteeren cn b’arbyden, tensv alvorens tot dien eynde het goedrinden, toestemminge bewilliging, van den gouTerneur Taad in Molucco hebben erlangd; als dewelke ook niet sullen manqueeren die saak ten meesten nutle van Comp” weleescn van Boelangse rijk ni vermogen tragtcn te dirigee- rn1 vreshalven ingeralle den coning’ zyne rijxgrooten dersalcn sig omtrcnt dit point mogten comen te rergti pCI 17741 sodanige goudneynen spruye ten, rivieren olf plaatsen, daar dat mineraal evonden werd_ gehein} te houden off bedektelijk ror har selfs te laten graren, dan wrel toe te latcn dat sulks door andercn gesckied, sullen sonder onderschijd, “an de mteste tol dc minste_ als mcineedige en ! ersmaders van dit bes#oren 4a tract heyl saan Oogmerk, het rigoureuste naar exigcntic Ke saken anderen ten exempel, werden gestraft, waarom den coning syne rijxgrooten ook gehouden sijn en haar verpligten; alzulke contrarenteus in Comp handen sonder conniventie Orer lereren

Cora-cora 0f snekarenoe Focidrzu gilala areneens [a47 langer smaller. snel rueivaartug;

Gelijk sig den coning riixgrooten “yders nog rerbinden rerpligten al schildpadshoorn off caret, nitsgaders parlemoer- schuipen cn wrax; wclk door %aar cn haare ondersaten sal wer den bemagtigt, ten redelyken prysen dies raletr 4am d’E Comp en nicmand anders, te levereni.

Ten laasten belooff ik, coning rijxgrooten, alle geene voorschreven staat; als Ttoone, getrouwe vassalen en leenman ncn van de E. Comp in allen deugt opregtighijd te onderhouden Yilm mijn onderhorigen in allen deeien te doen onderhouden sonde dat deese off geene delerentien; die er inder- tijd souden mogen off connen Ontstaan, eenige rerbreeking Hle voorschreren contract sal geleeden werden_ geen wy dan teken van waarhijd, ik, coning en Christen rijxgroter; met solemlneele cede na de Hollandse en d’andere bobatos op de Celebeese wvse berestigen mct onse gewoone handtekening ckragti- gcn; werdende sele door den heer gourerneur Elias de Haaze die an synen rade mede ondertekend_

Aldus gedaan, besloten, ondertekend, besegelt besworcn; Ternalen in casteci Orange, den 31 December 1731 ondler het Hollands Was geteekend Hacze , J” Boner; E van Stade, Lelivelt; Nebbens_ Rcael en € Bakker: Ter syde stond Comp’ segul, gedrukt in roden lacque, daaronder Ter ordonnantie van den EdelAgtbaren heer gouverneur en raad voortneld etekend Fellie eerste gesivoreil clercq: En onder het Malijdse Francisco Manopo Pieter Andricsz _ rijtf cruyssen waarby geschreer stond in Malijts : Dit het teken van capitain-launt Boelang, Barend d Wocloe, van capitain Mogondo Dato Ella Far segnadje Pinomolis, Fran sadaha Tologida van den lieutenant Langkop.

DCCXCIII. PERZIE.

Januari 1732.

Zie de inleiding hicrraor, blz 121.

Translaat van soodanigen koninglyke regam bevelschrift als het Zyne Persise Majesteyt Thamas gelieit heeit in de Iaand Redjab 1144 ongeveer met onse maand January overeenkomstig den EE heer Leendert de Cleen, oppercoopman gesaghebber deser directie, goedgunstiglijk te verleenen_ zijnde hetselve op dcn 19 February 1732 alhier per casset aangebragt

Daar is een hoog gebod uytgegaan_ dat de weereld sal dienen te gehoorsamen, namentlijk dat den suyrersten onder des Messias volk; den capitain der grootvermogende Hollandse Comp” welkers hoofd onder des konings gunste rerheven 2y, by desen bekend werde, dat myile groottnagtige begeerte strekt omme, als van ouds _ltoos gebruykelijk is geweest; de Moorsche; Armeen-

sche; Benjaansche en alle andere soorten van kooplicden Dermissie wrerde rergund soowel uyt Holland als uyt alle de Indische essorten der E Comp met haare coopmanschappen gocc deren per derselrer scheepen trinsport naar dit tijk Ver. Ieenen, opdat door den opulenten aanroer van lywaten andere negotiegoederen Jit rijk wederon mooge geraeken to: zyne roorige handelryke florisantie Weshalren werd welnelde Hollandse cajitain mitz desen “el ernstig gerecomanlcert Leh spoedigsten sodanige middelen werkstellig te maken; als Man_ dloor dese myne koninklyke genegene intentie allen deele, SOo als hierraoren is gewaagd_ mooge werden gecompleteerd_ gunt dan ook tengerolge sal hebhen dat zeylurden ut dit rijk sullen moogen rerroeren alle saranige goederen en coopmansehappen, als by hun sullen #erden gewild en ingekogt. ecst Toor het rerdere op mijn koninglyke gunste altoos hoopende

Geschreven in de maand Redjab in jaar 1144 Op den dorso aan het ondereynde stond het zegui 177 dcn attumad ouueth Miersa Rahin, met brroeginge cesei Aah den Dit berelschrift is ter ordre

des konings dusuysig ingerigt geworden. Onder stond Aldus rolgens opgare van Comp Fersiaanse schiyrer Camber Alie uVt het Persiaans in Nederduytsch naar beste kemnisse ergeset door was getekend Gutchie. Onder stond 4ccordeert getekend M’ Heynitz, cctele gesworen clercq

DCCXCIV KOROMANDEL

22 Januari 1732_

Naar aanleiding Kiachlet ziide der Compagnie Werocn odcrstean documcni niar oudc rechicn in Tanjore herricuwd berestigd Takiet parwannz ter OrCTC Tin den Tansjoursen Forst Tokogie-ragie Jan de hoofdjonkeniers Sijn Hoogheyds landen geschreeren: Bedoeld atimad-Jauleth, Grootvizict of rijksbestuurder, Zic Corfus blz . 60l Uit de contractenverzameling der Kawcr-Zecland 8368 , afdecling Jolio 190, Vcdt dc datecring nool kct slut_ Takie 0i takid berelschriit _ parwann onderkoninglijk Levelschrif” .

Nademaal de Compagnie van Nagapatnam_ die vermaarder is als alle andere de copye van een gezegelde caul Jan hoff ge sonden heeft, z0 heeit den vorst geordonneerd Van goederen, die van de eene plaats de andere gebragt werden, agtervolgende de aloude gewoonte de halre thol te neemen, gelijk U by deesen geordonneert werd den halven thol te neemcn alsmeede den Europeer zowel andere menschen, die onder gemelte Compagnie sorteeren en zy per palenquin of te paart, dan wel in draagstoelcn of te voet heen weer reysen; mitsgaders orer en weder gebragt werdende brieven pakjes met nonster- kleedcn rolgens consiante usantie sonder hindernisse laten pisseeren repassceren_ heer Rauw Madarzuw heeit gelast hetgunt voorschreven staat in dier voegcn volgens het aloude gebruyk te doen gerolgneemen. Onder stond Den 12*e” dag Van maand Raatsjaboe des jaars Chedee, zijnde onse tijdrekening den 22 Januari anno 1732.

DCCXCV BENGALEN.

18 Fcbruari 1732.,

Zie dc inleiding hicrvoor, blz:

Translaat parwanna (bevelschrift) door den nabal Souja-chan Persiaanse taale verleend den Houglysen fausdaar Mamet Pier, onder den 21 der mnzand Shawan 14’ Jaar des conings regeringe, ofte na onse reekening den 18 Februari 1732, die; met behulp der Portugeese spraake in ’ Nederduyts OtCt- gebragt Sijnde deesen sin behelst, namentlijk :

” Radschab 114+A Etgint op 30 Drcembcr 1731 ; 12de dag dicr Maaio dus I Januari valleri: De ondertcekening wegeciatcn Uit hct Contractbock waarin dit stuk twcemaa voorkomt, wcl ceS grdatecrd Januari cons 18 Februari: Ook Overncconicn biat 4732, zoste bocck, Rengalcn Sde register, iolio 330, Waar Janari 1733, J6ste bocck folio 1387, Tair 18 Februari is gedatecrd, Zie voOr die verschillcnde dati bercden

De Oostendenaars sijn seer onrustige mensen; die altoos twistcn, gelijk gebleeken is ten tyde van Jaffer-chan aan hun opperhoofd, die in de door hen} gesogte troubelcn is omgekomen ; daarom heb ik syncn navolgeren gebooden uyt deese landen te rertrekken ; desniettegenstaande sijn sy_ na ik hoorc_ nog hun logement verbleevcn timimeren die op; weshalven ik UE. ordonneere te besorgen, dat dat volk met Franse schcepen vertrekt: En indien Sy hiertegen inbrengcn, dat Hollanders Engelsen hun in see souden verontrustem off cenige mocye lijkheeden aandocn kunt seggen, dat ik die naties hebbe belast Hn niet te molestceren, welk sylieden my ook belooid hebben hart niet hebben hun JJT T gegevcn woord schenden: Ik hebbe voUr eenige dagen UE een parwanna toegesonden, Inaar renoveere die_ ondat ik begeere, dat die ordre ten spoe: digsten uytgevoerd werde

Onder stond Getranslateerd getekend J” Bliek Ter syde: Casembasaer, den 25 February 1732. Onder stond Accordeert geteekend H” Eyibragt, sworen clercq;

DCCXCVI MOLUKKEN-BATJAN.

31 Mei 1732.[100]

De anstelling nieuwen Sultan Batjan gaf aanlciding hernicuiring Oucc Fcrcrzgc” coor den Torst zin riksgrooten Bevestiging vernieuwing vin sodanige contrac ten van overcenkominge; waarby den E_ heer Elias de Haese_ gouverneur en directeum, benevens den rzad in Molucco_ als representeerende den Hoog-Edelen heere Diderik Durven, Gouverneur-Generaal, ende Edele heercn Raden Van India en dus vanweegen Generaale Nederlandse Geoctroyeerde Oosiindische Coinp” ter eenie, mitsgaders de gezamentlyke rijxstenden van het eyland Batchian ter andere syde, hebben beraamd besloten den kitsjili Hamsa Tarafanoery, Op welgemelde Haar Hoor- Edelens approbatie tot coning 12n1 Batchian ain te stellen; maniere als volgt

Den borengemellcn gourerneur dic 4 synen Tade “yt cragt”an de contractenl, mct ale coningen Aly Allawadijn, Kitsjil Mlousson Malla Fuldin, mtsgaders dle rijrstenden “an rijk Batchian den November 1653, dcnl 28 January 1656, den April 1667, den Mey 1682 [gesloten] by welk laastgenelde contract onder anderen den koning Allawadijn een finaale stand gedaan heeft Falt de volkercn

van Hatuwe geleegen Cerins Noordcust, #aatop belooid heelt nooyt oite nooyt eenige minste pretentie te Sullen maken; item dat ran den 21 April 1703 aangegaan en beslooten, door het orerlyden van dcn ning Kitsjil Rianoe Siri Oelah den !7 February dezes jaars Foot_ gevallen. den 28 May daaraan ten deezen casteele Orange in ecu vergadering, met stuks Batchianse rijxgrooten ehouden overeengekomen sijnde om op approbatie van den Hoog-Edelen heer Goue erner Generaal en de Edele heeren Raden van Iadia plaatsen van evengeielde aigestorren Kitsjil Bianoe Siri Oela tot koning van het rijk van Batchian te verkiesen den Kit sjil Hamja, nu Tarafanoery, so is dat Op heeden Syne gemelte Hooghijd rijxraden Ld Batchian; wederom byeengekomen; S00 Voot hun selren als roor hare onderdanen komelingen, belooren swveeren den inhoud van roorgemelde contracten van den jare 1653, 1656 1667, 1682 en 1703 haar roorgeleesen_ die sy als hier geinsereerd houden, volkomelijk hevliglijk te zullen naatkomnen; doen nzarkomen ende oprolgen; sonder daarvan in het minste af te uken oite naarlatig te zijn, mitsga ders ook alle andere contracten tlie door syne voorsaten met de Comp’ off door derselrer toedoen sijn gemaakt. Gelijk ook den presentcn geeligeerd coning Tarafanoery, nerens syne Tijx raden; Voor haar derselrer naarkomelingen ten eeuwigen dagen belooid en aanneemd jaarlijks tot het werk der specery- extirpatie; zOO Op de Batchianse als Oubyse eylanden, Lelkens wamneer die ondernomen werd, te contribueeren vijiitien mau zonder daarvoor eenige loon off vergeldinge te genieten, Vee min te pretendeeren_

Aldus gedaan_ vernieuwt, overeengekomen rastgestelt, mitsgaders %p de Mahumetaanse wyse beswooren, onderteekend en versegclt in casteel Orange tot Ternaten_ ady ultimo May 1732 by voorschreven heer coning, geassisteerd met desselfs rijxgtoo den goegoegoe Djalal, den capitayn-lauwt Hajaat Uldien, den oudcn dito Cadicn, den hoecumi Djabaroe_ den kinelaha Marasaooleh Laksatana_ ecn bobato Driesden_ ngoffamanjera Dowoga den capitain Baget; den sabandhaar Massia en den hatiebe Madaroc; vanweegen d’E. Comp mede ondertekend door den EEJ Agtbaren heer gourerneur en directeur Elias de Haeze_ den oppercoopman Jacob Boner_ den capitain-militair Picter Jansz, de cooplieden Marten Lelivelt cn W” van Beseler; nevens ondercooplieden Pieter Reael, Bernard, Corn” Backer, Caspar Voges, Egbertus Legrand als raden van op gedagte Edelagtbaren heer gouverneur en directeur Lager stond Compagnies egul, gedrukt roden lacque daatonder : Ter ordonnantie van den EE_ heer gourernett Taad geteekend Heymans, secretaris_

DCCXCVII BENGALEN:

Juni 1732. [101]

Klachten Compagnies opperhooid in Patna over hct door sommige Itecnten cichen doorvccr Compagtics goc derer; tcgen ce Yeritenoc privilegien, warcn oorzaak het opnicuw bevestigen tolvriihcid Tccr Compagnie in provincic Bihar.

Translaat destek onder sceul Van conings du- 4a den hcer Golaan Ali-chan_ tot den vryen handel, ectd onder dato 26 ” Juny 1732, afgegeven den 19” July daaraan:

Dcn presentcn toekomenle modseddies van den sair tot Pattena, alsmede de gomastos der fausdaars de simedaars [102] saowel revier- als landwagters in de Omleggende perganes van souba Behaar moetci wetcn; dat dewiji ontwaait is dat der; capitijn dler Hollandlers, De Munt, fermaans en bevelschriiten van vorige regenten van aleezen inhoud handen heeit, LaT sooreel salpeter, amphiocn Iywatcn andere goederen als hem gelust; in gedagte souba en daaromher, naar derselver wcl- gevallen opkopen Hougly mg rersenden mits den tol van dien in de dendi sjaboutra betaalt werde, mitsgaders ook gecn comt 4an brengen allerweg Tertoerer Ferkopen mag; sonder dat imand wegens pretensie 17781 nadere’ tholwecgsongel den als andere lasten die door den coning verboden siin te vor derem, hem eenige verhinderinge kome te brengen, soo wrerd by deeze gelast naarrolgens den inhoud der firmaans prcres der rorige regenten dit geschrift als ouder gewoonte geen molesten wegen vorderen van geen verboden is, plegen_

Onder stond Getranslateerd door was getekend Redoch: Lager : Gecollationeerd accordeert getekend Voogd_ Adriaansz_ Onder stont; Accordeert getekend H” Eilbragt, geswo ren clercq

DCCXCVIIL SURATTE

15_26 Augustus 1732. [103]

In 1732 rees in Suratte rerzct bij cenige roorname Mohammedaansche e Turksche kooplicden tegen de knevelarije vah den plaatselijken gouverneur So1a chan: Het k#am tot een upemael burgerooriog waarili dc Europesche Compagnicen a3/ wrankelijk neutrza hielden, maar een ccel der bevolking I’ch bij dc opstandelingen Jangool Het cischie alzel- ing Soumab chan; Vlotte torn Exconcenen ook dc zich daa-bij dandlolen geschicdde. Engelschen en Nedcrlardcrs; duor den striid bclangrijke schade hadden geleder; slcteil Augustus contrac snenwerking Ferkieren dell 26en Th mtwem gowrerneu schriitcliike Icezegcing Tanl restituie der Geleden schade.

Tra”slaat schriitelyke overeencoming verbinte nis tusscn den Engels president, heer Lauwter; den Hollandsen directeur Pieter Laurens Phoonsen Siedie Massoet; hooft van den dendara Japoursen vorst Siedie acout-cham verleend den 15* Augustus 1732,

De overeencoming is, dat terwijl een ider van ons hebben pretendeeren de schaden en onge den, geleeden den oorlog, die den Moors cuupman Mir Mhamed Alie tegens dcn nabab Sourab chan begonnen heelt; “Y tot erlanging ran restitutie beslooten hebben inet den anderen in een goede unie te blyven en niets sonaer malkanders weteti toestemming ten deezen belange ondernemen: Hierontrent geren Wy onS woord segul:

Onder stond Accordeert getekent Fisioneel gesworen eerste clercq:

W. Ninaber, pro Translaat moetsilka off verbandschriit, door order Vam den gourerneur Teegbeek-chan uyt naam Far gemeen opgesteld en door Mhamet Alie eemlge ge

Uit ket Comtredbock Ook in de Overgccomen bricen 1733, Faatim deze docunieuici weenlaa vourkoten nameliik 7de boeck, folio 3630 Doece 2de register, folio 159 volremuc[104]

GENEKALE NEDEXLANDSCHE GEOCTROYEERDE

maakte rerandering met zijn zegul (het volgende) den 26” Augustus 1732 oif ’t vierde Rabiel avwel des jaars Tm Mhamets ! lugt 145 bekragtigd,

Den opgeoflerde aan den koning, onderdanig aan het Gemeen, waarbuyten geensints ben, maar het goede betragtende my het geestelijk regt onderwerp en dus cn beste Vin het gemeen wil-Icndc sijn, verbind te volbrengen schuldpligtig te komen ond erstaande poincten ondler dlen eedsweer F7J Godes naam den profeet Mhamet, ten le:

1. sl Fijff hondert mnan nJair Jicnst houden:
2. Om approbatie by behoorlijk sennet commissie ran het hoff te besolliciteeren voor den nieuwen gourerneut; ten genoegen Fan het gemeen, zal ik mijn best; geen andere de minste moeyte doen, nog my minste mclleren alsoo anders Schuldig rerklaare Jan heylige regt
3. Men wil dat Sourab-chan in Magboel-abaad off in mijn Tco ning zoulde wescn Ecn ider staat VrY, met den anderen Vet enigt; denselren z00 hy er iS, met gewelt uyt te haalen ook waar hy n12g Feesen 0mn te docn na hetgunt de gemeente

samen besluyt; ik z1] hem noyt bewzaren soo ik hierin faljeer; ben ik een geloorsrersaaker.
4. Ik ben Op geene der cooplieden te Onvreede en belore niets tot haar nadeel te ondernemen
5. Alle die in deese onlusten oorlog tot ongelden Schaade gcbragt zijn en wat] den Siedie Jacoet-chan van Sijn tkengka offte inkomsten pretendeerd, de hoededragers vreemdelingen zijnde haar met het gemeen hebbende geconjungeerd stzat an hetgene ingekomen [is] en nOg nader (te) binnen gebragt te werden eerst roldaan en het restani 4u ider pro rato deeld te werden

1. Ecn der afschriiten heelt scune [ancre samet. WILsox spelt juister Eanan “ertaalt het luor cartcr privlegc: WILSO : tanki; Meiete Maney maner in gencral[105]

OUST IDISCE COMTAGTIE 1602 1800.

1. Voor dcesen plagt met toestemming Lim het gemeen Attuwa te verblyren 1111 sal ik met hzare toelating zoowel daar als in de stad mijn verblij1 neemen
2. Met bewilliging !an het gemeen de heer Teegbeek-chan in het bewint gesteld den rebel !erdteren God behoede dat er geen inder ordres 0p wicn hoe het mag eesen; van het hoif werd gesonden; alsoo tot desselvs rernieting ik my vetbinde met het gemeen sullen aanspamnen nerems haat #in lot ondergaan

Onder stond Accordeert was geteekcnd Ninaber, prorisioneel gesworen eerste clercg:

Arent Willem

DCCIC: BENGALEN

Augustus 1732.

oplracht Hooge Regecring resolttien G.G. en Rade dd Octoher 1730 moesteli de bedienden van het A ederlandsche kautoor Chinsura sunstra op hun beurt ICC de Fransche colcurtcmlen mabij gelegen Chaidernagore oretecnkomnst 4a aan uitlevering Wederzidsche desertlut?. Fransche Xde Wcrd dit dlacuncnt Uscid Joor Munang Wuider dan Joseph Dupleix:

Contract, gernaakl tussen de heeren Fan den raad tot Chandernagoor de heeren Thielen en de Hamer, leden uyt den raad van Chinchura, ten dien eynde ge deputeerd door de neeren ran den zelidcn raad Tan Chinchura volgens haar gelooffschryvens

van heeden ingerolge de ordres magt; rerkregen Tin Batavia vermelt in de roornoende brieff nopende de deserteurs der twce natien;

Uit hct Contractlock, Ook in de Ova gecomcu bricuc 1733, Waanin Letaa Toorconi #el jOde bacck; folio 5404 cn volgendc, 37slc bocck, clo 60 en “olgende Wani Nederlaidsche t Frausche tekstem naas: elkaar staam Namelijk de geloofsbricf.

Eerstelijk : Dit contract Sz] geen cragt hebben over het gepas seerde, mjar alleen VoC het toekomende; beginnende heden

Dit contract sal raken allen soldater, matrosen ofte degeene, die haar daarvoor uytgeven 1ls sergantem, corporaals, quartier-meesters, pilotiers denoterende daarmede aankwekelingen de stutrmanscunst;

Den raad van Chandernagoor verbint sig aan den riad van Chinchura weder te geven alle soldaten oif matroosen die van Haar Ed’ weg sullen lopen onder de Franse vlag haar toe-vlugt sullen comen neemen ran wit natien deselve zijn, behaive degeene die geboren onderdanen van Sijn Allerchristelijkste Mayestijd sullen weesen; Insgelijks verbind sig den rad Fan Chinchura Jan die van Chandernag eer te geven alle soidaaten matrosen; die van haar sullen wegloopen onder Hollandse vlzg sullen komen haar toevlugt tC nemen ran #at natien sy souden mogen sijn, behalve degeene die geboren onderdanen Van Haar Hoog-mogenden; de Staten-Generaal, sullet sijn

Alle deserteurs, die van wedersyden wedergegeren worden, sullen het leven behouden

Den raad VaTe Chandernagoor behoud voor sig conform het accoord tussen haar en de heeren van den hogen raad van Pondichery, vryhijd om alle de deserteurs die haar van den raad van Chinchura sullen wedergegeven werder, na de eylanden des Bourbon en de France te senden welke deserteurs geen andere strafien VoOr hare desertie sullen ontfangen, als dat sy in die eylanden sullen blyven totdat haar verband sal geexpireert sijn En den raad van Chinchura dort cen diergelijk roorregt voor haar behouden ten opzigte van de deserteurs dewelke die van Chandernagoor 4am haar sullcn wedergeven

Den raad van Chandernagoor zal aan haar wagten pions[106107] andere, die gestelt zijn om het deserteeren te beletten bevelen niet alleen de deserteurs van het France comptoir, maar ook die van het Hollandse comptoir aan te houden ; en wanneer eenige van de laastgenoemde sullen gevat zijn, sal den raad van Chandernagoor dezelve in haar logie laten bewaaren en daarvan ken Hisse geven aan den heer directeur V4ni Chinchura om hem

de zelve over te geven, wanncer Zijn E deselve door soldaaten off pions sa] laten afhalen; den raad vin Chincura verbind sig Op dezelve “yse met die van Chandernagoor dien opsigte handelen:

Indien eenig soldaat of matroos eenig capitale misdaad begaan had anders dan gedeserteerd te hebben dat hy de pro-texie van de Francen vlag kwam versoeken, sOo sal den raad van Chandernagoor niet gehouden eesen dezelve weder te geven; die van Chincura sullen in dat reguard op dezelve wyse han- laiden met die van Chandernagoor:

Dit contract gesloten sijnde en tweevoudig ondertekend door den raad van Chandernagoor en de voormelde heerer gedeputeerden sa[een van die twee eensluydende in handen van den opgemelden raad Soo lange tot het ander sal sijn geratificeerd door den raad van Chincura en wedergesonden aan die van Chandernagoor, om verwisselt te worden.

Gedaan en besloten tot Chandernagoor in de France logie den Augustus 1732, desen gestelt ter handen van opgemelde hee- ren gedeputeerden ommc denselven te doen ratificeeren by den raad vin Chincura en het andere blijft by den raad van Chan- dernagoor w2s geteekend Berenaart, C. Ringh; J van der Brugghen, Thielen, €C’ de Jonge; Orme, J: Hamer, Johan Hendrik van Ewijk, G’ Verrijn: Onder stond Accordeert getekend H’ Eilbragt, geswo ren clerg;

De Franschc tckst is geteckend Dupleix, Buirat, G Guillau du Bourlet; Dhervilliers de la Croix Paul; Groiselle; De Flair, J Thielen en de Hamcr.

DCCC. PASOEROEAN

October 1732.

Onder staand stuk eerste docute:t; waarin wij zekere rechten van de Compagnie Ect Pasoerocansche omschreren vindell De Raad van Irdie Herman de Wilde had in 1707 de Janhangers Socrapati uECcneeidrei Piococan hezet 4lnm 6edert dentic de Compagnic Xcv vcstigd (lork blz . 2740 Tc~GF Opkoutst VIIL; blz. XCV;}

Translaat Javaanse acte, verleend door den Soesoe- hoenan Pacoeboeana Senapatty Ingalaga Abdulrach- Inian Sajidin Panatagana aan den ingabe [108] Djajengrana, regent op Passourouang op Samarang ontfan- gen den 30* December 1732.

Wy, Soesoehoenang Pacoeboeana Senapatty Ingalaga etc” etc etc rcrleenen dese acte aan UE ingabey Djajengrana tot Passourouang; waarby wy UE. komen aan te stellen als hooft regent Jucr Djajalalana op Daringo, ingabey Poespodiredja op Bangil Wyders heb ik tans het Passourouangs land, dat tegenwoordig onder Daringo berustende in drie deelen verdeelt,

waarvan twee deelen aan UE, ingabey Djajengrana, sullen overgegeven werden; en het derde deel sal nog verblyven onder het gcbied van Darirgo Voorts ordorneeren en beveelen wy by desen aan Ulieden, nae mentlijk aan UEJ ingabey Djajengrana, hoofdregent op Passourouang aan de onderregenten van onse steeden Daringo Bangil, dat Ulieden te samen sal mogen hebben 500 koppen tot uwen dienst, gelijk bevorens. En het aandeel; S0o Va recognitie als verdere contanten, 7 de Comp' hebben wy beslooten dat sulx mede Op sijn Ouden voet sal blyven; soomede 30 koppen ten dienste van s E. Comp" logie tot Passourouang Voorts ingabey Djajengrana, ingevalle wy off de Corp" volk mogten benoodigt sijn, soo ordonneeren qualificeeren wy UE, by desen Om alle de Javaanse ingesetenen, alsoo op Daringo als Bangil, byeen te vergaderen Op Passourouang, ten eynde omn ge melde volkeren beneven die onder Passourouang sorteeren, in tijd van nood aan ons off de Comp" tor onsen dienst over leveren want zy sullen van UE gevordert werden: Oversulx ordonneer ik by descn aan Poespadiredja op Bangil Djajala- Iana Op Daringo dat zylieden konnen verdagt sijn Op den inhoud Tat dese Onse acte, die wY tans rerleenen aan UE , irgabey Djajengrana tot Passourouang; want diegeene die den inhoud deses niet na komt, olf VuOr onwaarheyt aanmerkt; sal door de reg- ters Op Cartasoera ten onsen aanschijn opentlijk gestraft werden Op de vergaderplaats Tat Onc hofi tot Cartasoera Adiningrat.

Dese acte hebben wy verleend op Maandag den 22- dag in de maand Rabioeiahir in jaar Wawoe anno 1657 Onder stond: Getranslateerd door was geteekent JA Oostwalt; translateur. Onder stond Accordeert Was geteekent Greven, secretaris

DCCCI: PRINSENEILAND

Maart 1733.[109]

Nada: mtn in 1733 Batavia kennis gekregen had de oprichting ven Ccr nieuwc Oostindische Compagnic Spanje, stegen lct taclait van Munster anderc daarop gcfundecrt dc Bewindhebbcrs Nedcr- lauo opdracht kad ontrangen dadelyke weiringe dese Deuwc onwcttige equipanten nem dt rcgeering recks Maatregeicn Z0o tegcm dcze Ananiardcn Ostendcnaren gtricnt Tot dic maatregclen hoort ck Occuratic het Prinscncilard kct Nicuwe ciland.

Extract uyt de concept secrete resolutien des cas- teels Batavia genomen in Rade Lain India op Vrydag den 6* Maart anno 1733.

Ten vervolge der genomene mnesures tegens den indrang der Spagnaarden of andere usurpateurs en onwettige handelaars die lust hebben mogten sig in dese quartieren te komen nestelen sodanig deselve ten Opsigte der Oostersche provintien reeds be- steld en beschikt zijn ter resolutie van den 23" February passado ook al, sooveel dese regeeringe betreft; haar beslag hebben

erlangt door de afsendinge der daartoe nodige ordres by de circulaire missive aan de respective gouverneurs OIn de Oost, die op voorleden Saturdag reeds is algegaan met het jagt Spieringshoek en de chialoup Langerak Voor Ternate verdere na- burige gouvernementen, erwaarts deselve uyt de Moluccos be- steld moeteu werden althans ook nader in aanmerkinge ge- nomer zijnde de gevaarlyke situatie van het Princen- en Nieuwe eyland, leggende in den mond van Sunda's engte eI Wel mn Suo verre genoegsaam onder den rook Van dese stad 1} ofte ten min- sten nagenocg onder het bereyk van de Nederlandse maght, dog daarom nog al te sorgelyker, indien iemnand uyt de voorschreven Europeese traffiquanten, die in desen tijd soo seer Op den Indischen handel verlekkerd zijn, en selvs ook al, Soo veel de Spagnards concerneerd, Op het occupeeren van landen toeleg schynen te maken, ander pretext dat deseire, en in specie het eerstgenoernde, niemand toebehoren, sig aldaar wilden komen posteeren al was het dat men denselven daarvan dadelijk dede delogeeren door de twisten en disputen, die men uyt hoofde van alsulke ongefundeerde pretensies nog lange nzzr dato ouk selvs tegens de Maatschappye in Europa soude kunnen maken, by- aldien den eygendom Vzn voornoemde eylanden maar eenigen twyfel leed, en vcel meer tegenwoordig, dat soo veel men weet het eerstgenoemde var niemands gebruyk is als tot woning van eenige vissers die in den goeden tijd, Soo men segd, sig aldaar nedersetten om hare neering te doen sonder dat den Bantamsen koning sig med de heerschappye Jver deselve meileert; ofschoon anders uyt hoofde van de algemeene regul, dat de nabyleg- gende eylanden tot de naaste gehooren, ook wel de niaste daartoe wesen soude uyt hoofde van zijn gebied op het land van Java dat sig tot 4in het Westeynde van hetselve, dus tot tegenover het voornoemde Princeneyland, extendeert, en sonder dat ook Compagnies wegen aldaar cenige besettinge gehouden werden kan, om de afgelegentheyt ook om het gevaar van Tovets en ander gespuys, dat onder de gedaante vin vissers Sig aldaar mede veeltijds komt op te houden ten ware men daarvan formeel zijn werk maken wilde, hetgeene tot nog toe niet nodig is geweest en ook niet wel geschieden kan sonder al een tamely- ken ommeslag aldaar aan te leggen; dat in differente opsigten voor en tegen van veel speculatie is, dog daaromme al egter niet wegnemen kan de swarigheyt, die in het occupeeren van ge- melde eyland door eenige Europeese natie opgesloten legd door de presente gesteldheyd van tyden nog al sorgelyker werd, omdat hetselve niet alleen cen bequame ankerplaatse Voor schepen maar ook nOg veele andere avantageuse adspecten heeit, Sc0 door de natuurlyke situatie als uFt andere insighten, die ligtelijk den eenen of andere souden kunnen tenteeren; invoegen dan ook de Engelsen in den jare 1684 daarop al toelez schynen te hebben gemaakt; naar het genoteerde by den brief der HoogEdele Heercn Principalen van den 6*n April 1685 Soo verstaan tot roorkominge Van alle disputen, dic den ecnen ol: anderen Wyt hooide Van cersie occupatie daerop mogte willen formeeren als Op ecn saeke die niemand eygen is eerste bequame gelegentheyt, SOo het

Princer - als Nieuwe eyland het waper van de Generaaliteyt en het merk van Compagnie te laten stellen, evem als op het evland Dindin in de straat Malacca en op meer andere plaatsen [is] geschied,[110] ten blyke van eygendom en ten fine de Comp" ook aan cese kant gerust te stellen; zijnde dit ook het advis van de heeren den Directeur-Generaal en den Raad-ordinaris Wybrand Blom; hoc - wel den cersten dat alleen quam te extendecren Op het Princen- eyland; voorkominge van moeyelijkheden met het Rantamse hoff; onder hetwelke Zijn Edele vermeend wel te weten dat het Nieuwe eyland sorteert, waarby dan ook den heer Valckenier sig quam te voegen, dog niet den heer Raad-ordinaris Joan Francois de Witte van Schooten naardat Zijn Ed's sentiment, even als dat van de twee andere absente heeren was opgehaalt,

Wel ecn weinig overdreven. De Compagnie

aangesien denselven vermeende dat ICTI daartoe niet behoorde te treden dan naar voorgaande gegevene communicatie UCT- kregene toestemming aa0 van het gemelde hof, niettegen- staande de vergadering eenparig betuyht hadde onbewust te zijn dat dien sultan daaraan eenig reght van eygendom heeit exerceert, oversulx by den heere Gouverneur-Generaal med de audere heeren leeden esamentlijk geoordeeld wierd dat men den koning door alsulken communicatie maar gaande maken soude, daar hy integendeel daarop andersints mooglijk geen flectie nemen zal of ten minsten tijdt genoeg is het reght van de Comp'- tot sodanigen gedoente en de reden van dien Zijn Hoog- heyt te demonstreren wanneer daarover eenige vrage van zijn kant werd gedaan. Accordeert : van Imhoff, secretaris:

DCCCII: MAKASSAR SOEMBAWA

30 April 1733.

Nieuwe heitige ontenigheden in het rijkje Dompo Dp Soembawa, ten gc rolge waarvan zelfs d koning een ian53 ziiner riiksgrooten uitweken, maakieen het ingripen Compagtie noodzakelijk De door de Ineeste rijksgrcaten gewenschte Drccnocnm krccg den steuil de Compagnic cI? mocst onderstannc Orcrcenkonst hczucren

Acte van renovatie der beeedigde contracten door zulthan Abdul Cahar, koning van Dompo.

Also Abdul Cahar, voortijds rijksbestierder tot Dompo onder den naamn van vaandrig Mamoe, door de gesamentlyke rijx- grooten te dier plaatse naa haar landwetten en costuume; ten dage als haren coning Camaloeding door twist en tweespalt met sijn onderhorige uyt eyge beweging het Domposen rijk rerlatende; Sambawa uytgeweeken tot coning desselfs[111]

plaas verkoren geintituleerd is Sulthan Abdul Cahar, wer- wegen niet alleen de nodige communicatie opstonds gedaan is aan Comp resident tot Bima en rervolgens door bricren Tat den resident rijxgrooten aan de aeze regs= ering; gevolgt Tan desselfs comst met alle dessells rijxstanden aan dit casteel in dato 22 November de ano passado, ten eynde na het exempel der overwalse vorsten Comp wegen in die waardighijd erkend ende berestigt mogte erden soo heelt men sedert de gedagten iaten gaan soo op dit haar versoek, als dat Fan den meden-pre tendent off Dompo's prinse Aly Ackbaer, om by het verkiesen Telm wettig coning orer Donpo in dat rerwarde riik; door uytwyking Vam een goed aanthal, tans mede hier present sijnde Domponeesen het verijste redres te hewerken door assopieeren van den cene met den anderen; Jait ook ten lesten sicnde de saken niet wel Ferder tot rerdrag orereencons wlaTen brengen, als dat by geschrifte van den cene ander in onsen rade op den April gebleeken is Soo hebben wy ten selven dage daarop reflecteerende Iet unanime vota's voor de mneeste rust in het Dowposen rijk oirbaar dagt; het rersoek roordragen der Dompose rijxstanden ie codlescendeeren cnde mnitsdien ouder gunstige #pprobatie Fan Sijn Edelhijal , den Hoog-Edelert heer Gourernet- Generaal, Edele heeren Raden van Nederlands-India, als coning orer het Dompose rijk te bevestigen evenvoormelde daing Mamoe, onder den eeretitul ran sulthan Abdul Cahar; ende sulks roor alle zyne leevdagen by goed comportement; en anders Oite wel by sterilgeval, dat het eriregt der Dompose successie weder derolveren gl op den prince Aly Ackbaar cn sijn wettige descendenten sooals dat by de rijxstanden versogt door sulthan Abdul Cahar gewillig aangenomen is, by forma van ambulatoire cessie. En waarop deni selven voorgehouden zijnde de contracten en articulen, met sijn voorsaten successive gemaakt en nog jongst door den Edel- agtbaren heer Cornelis Beernink, gourerneur directeur van- wegens den Staat der Nederlandse Oostindische Comp' op den 10 April 1701 opgestelt en door de coningcn van Bima, Dompo Tambora, Sumbawa, Sangar Pekat besworen onderte- Kend, heyliglijk by deezcn renoveert ter opvolging en onder houding, buyten het vernietigde 17* articul, rakende de ambula- toire successie van Tambora blyvende ingevolge van 19* articul de magt aan den Hoog- Edelen heer Gouverneur-Generaal, benevens de Edele heeren Raden van India tot Batavia om de gemelde articulen geene uytgesondert, te mogen extedeeren besnoeyen off wel eenige verandering daarin te mal ken; naardat Haar Hoog- Edelens sulks sullen mecnen behooren alle gecne by gemelde contracten geaccordeert en bedongen, 500 Feel de bondgenoten betreft; even off al hetselve in deesen van woord tot woord ware ginsereert; Tot welken eynde den koning van Dompo voorSchreven contracten ten bywesen van de gouverneurs respective raad duydelijk sijn voorgelesen en verstaan gegeven Om te dienen tot verificatie blijk van de renovatie dersel- vem, soo heeft meermelde zulthan Abdul Cahar dieselve in onsen rade op heden, ten overstaan van alle de Dompose rijxgrooten en verder present sijnde inlandse regenten officieren met het drinken V40]

krissewater hiar lands wyse den alcoran besworen ende tot verificatie van dien deese acte van renovatie met sijn rijxsegul versegelt en evgenhandig onderteekend

Onder stond Aldus gerenoveert beswooren tot Macassar casteel Rotterdam; den April 1733 was getekend J van Arrewyne, J Sautijn; J H Nipoort, J van Steenhoff, H Reyd en A dc Visser: In margine Comp’ segul, gedrukt in roden lacque, daar- onder: Ter ordonnantie van heeren gouverneurs en raad wa5 geteekend J. Cruse secretaris Onder Malijtse stond rijxsegul, gedrukt in roden lacgue daar benevens caracters geteekend Sulthan Abdul Cahar, Aly Ackbaer, Tureliadoe, Jenely-dea Jimely-hoehoe Boeciloema - bocmi, Catoca-djicnna Boema-boemi; Nosjo-bocmi, Parcka:

DCCCIIL MOLUKKEN_TIDORE

23 Juni 1733. Undanks de Overtencomsicn 21-23 Juni en 30 Juli 1728 hiervoor 3, Gingen dic Maba Patani, in Ceen ondendaner Tidore, door zeeschuimerijcn mienschenroof Bovcndien drcvcn de vertegenwoordigers ran de Compaghie in hiun gebied em zetten zich legen cxtirpatic speccrijbocmcn Gouverncr Elias Hazc decd onderetaadde turicemsonse LoE Feu” poging, aar voOr Kotd einde jan maken_ HAGA , Ncdcrloudsch acNaca Gwnc dc Paracschc cilonde1 blz. 213 volgende

GETERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROTEERDE

Nader verbond, conditien en voorwaarden door zijn tegenwoordige Hoogheyt Miri Bifalalihi Adjis Limoe- hijidin Billahi Maliki Manaan-sjah, koning vanl het rijk van Thidori, ncres zyhe rijxgrooten, VOuI haar hunne nakomelingen_ met den heer Elias de Haeze_ gouverneur en directeur in Molucco, nevens die ran zynen rade_ in name Van den HoogEdelen heer Mr. Dirk Va Cloon, Gouverneur-Generaal, de Edele heeren Raden Yin India tot Batavia representeetende hoogste magt en authoriteyt van de Generale Hol- landse Comp in deze landen, aangegaan_ besloten vastgesteld in dezer voegen, te wceten

Articul

Dat den coning van Tidor en zyne rijxgroten_ z00 voor haar als haar nakomelingen alhier, voor bestendig en tot een eeuwig- durende observantie houden alle de successive contracten, van oude tyden aff tot hedigen dage; met de Generale Nederlandse Compagnie aangegaan; bekennende ende verklarende allen halve overvloedig overtuygt te wesen; niet alleen van Comp’ trouwe onbevlekte onderhouding der contracten, maar ook van derselver waare vrundschap, zuyvere neyging iytniun- tende sagtmoedigheyt omtrent hare bondgenoten_ gelijk thans

weergaloos en buyten exempel betoond aan onse rebellige onderdanen van Maba Pattany in genadig aanbieden van cen generaal pardon wegens hunne schendige geweldenaryen en oppositie inno passado tegen E. Comp haare dienaren aldaar ter plaatse gepleegt; mits dat daarover ccn opregt beroutr, roortaan alle afkeer bethonen ran verdere wanbedryren, waarin ecnige de minste schets VTI rerbondbreuk zoude mogen vinden Wesen

Uit hel Cowtractbock Ook in de Oitaccomen brieum 1734, 27’’ = bocck, afdccling Ternaten Jolio 359 en volgende

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

En dewiji tegcn den inhoud ran contract de ano 1689 door den WelEdelen heer Raad-extraordinair RT India commis saris der Moluccos Dirk dc Haas; Wt naame Yam de Generale Nederlandse Comp met onsen loffelyken Tuoi rader; den coning Fan Tidoer Hamza Farahoedin en deszelis rijxstenden besloter en besworen nog jaarlijx eenige onser onderdanen onder den naaIn Fan Papouen sig niet ontsien met meer en minder getal bemande vaartuygen tot moorden; Totc stropen te beg5 CTcM de cust Ceran verdere eylanden, staande onder de juris dictie van de E. Comp- en de regeering van Amboina en Banda z0 heeft den tegenwoordigen coning van Tidoor, Mir Bifalalihi Adjis Limoehidjidin Billahi Maliki Manaan-sjah; alle zyne rijxgroten tot een finale weering ran die inrasie, moord, roof strooperyen, met de Uyttersten “ver #el nader, kragtiger stendiger willen heloren zig inet eede Ferbinden_ met mcer te zullen gedoogen dat Comp’ ingesetene ter cust Ceram_ andere eylanden, sorteerende z0 onder gchied van Amboina als Banda _ en nog veel minder in de Molucos_ door Zijn Hoogheyds onderdanen op geenderhande wvze zuilen werden ontrust off gemolesteerd_ gelijk den coning en zyne babatos $\frac{112}{}$ tot eem feylbaar teeken Tat 4etC opregte trouw welmeenendheyt omtrent de E. Comp’ VOOr haar cn hunne nakomelingen absoluyt beloren daarvoor in te staan; CAeE CCTCn mitsgaders sig cp het kragtigste verbinden en rerpligten by dezen, namentlijk ;

Dat van nu aff aan telkens op de wettige klagten uyt Amboina, Banda_ off elders wegens de invasie off molestien der Papoese andere Tidoreese onderdaner; geen uytgesondert, YOOr elkc cOic cOtTC, prauw off vaartuyg, die onder Comp” territoir op Ceram en vercer ressort van Amboina Banda, buyten pascedulle van den gouverneur; in Molucca konen te verschy- nen den coning en syne rijxgrooten aan d’E Comp zullen ver- beuren en 2l ten eersten sonde; de minste exeptie orerhandigen twee onverminkte; irisse_ gesonde mansslaven_ ter wzarde van veertig rijxdaalders ider item VoOr elke vrye Comp’u inge- setene, die van de Tidoreese onderdanen by sodanige rooftogten werd vermoord oft omi leven

gebragt, twee gelyke lijffeygenen voor ieder gequeste &en dito_ zullende Wanneci de vermoorde oif geblesseerde slaven zijn, maar half zooveel betaald wordcn, dog Foor elke vrye ingesetene die zy komen roven Fer- voeren, beloofd den coning en rijxgrooten twee slaven als boven- vermeld zoo lang in ostagie by d'Ej Comp" Orer leveren_ to1 sulke geroofde menschen wederom gerestitueerd zijn_ En cen verroerde lijfeygene zal met diens waarde worden vergoed, gelijk ook alle andere schade van geroofd geld, goed, meubelen, vrug- ten, vernieling vin huysen, thuynen en verdere elfecten meer, hoedanig en Var wat ntuur die zoude mogen wesen; ook Soo- danig zullen g 'aequivaleerd gerecompenseert worden.

En Wanneer den coning zyne rijxgrooten al sulke roo Vers stropers rerstoorders der gemeene ruste, Orer hunne boose, schendige bedryven rigeur en ten afschrik van andere, aan lijff off goed komt te straffen daardoor tegens den coning; haar wettigen hecr meester, kwamen rebel- leeren en Opposeeren beioofd d'E_ Comp" Zijn Majesteyd_ in cas van eygen Onvermogen; op desselfs versock met raad en daad te assisteerer, om sodanige zyner rebellige onderzaten te helpen beteugelen tot gehoorsaamheyt reduceeren_ gelijk d'E Comp wyders belooid alle haare dienaren en onderhorige, de- welke den coning van Tidoor off zyne onderdanen mogte beledi- gen, na merite der misdaad tot satisfactie Fan Zyne Hoogheyt rigoureuste te zullen doen straften

Aldus gedaan, besloten vernicuwt gecontracteerd combineerde vergadering van den gouverneur en directeur Elias de Haeze, nevens die van zynen raad in Molucco tot Tcrnaten castecl Orange, den 23' Juny 1733 Christen reecqe- ning, hebbende hooggemelde coning Miri Bifalalihi Limoehidji din Billaki Malikil Manaan-sjah met zyne presente rijxstenden; den capitain-lauwt segnadje, goegoegoe-Soema, hockom-Sangari, imin-Noeroedin; katsjil-Salama, kimelaha-Marasaoleh, segnadja - Marieeko-Lassa, kimelaha-Salama dito-Tidore, segnadje-Motier, kimelaha - Togoiha , dito Tongoiha dito-Djigoena dito-Bonawa, dito-Doekiri, dito Gantohe dito Tomadjile, ngoffamaniera-To- matjola. dito-Djawa, secretaris, capitain Naja Abdul Cadir, ver vangende en representeerende de verdere bobatos, segnadje-Kabi, kimelaha-Mare, dito-Boeha_ dito-Tomaidi; dito-Jaharia dito- Bobo dito-Logama, dito-Tomanjira dito-Gamgoa dito-Knora_ dito-Maliga_ ngoffamaniera-Jaba dito-Mahot, dito-Saladina_ melaha-Toegoehboe, dito-Kalaodi dito-Samafoe, "goffamaniero Kinoe, kimelaha-Tomadloea, ditn-Diadie, ngoffamaniere-Kloehoe, kinelaha-Sahabada, dito-Siboe dito-Raragola, iman-Tagalaya en halee Badjoeroe, den eed op den alcoran na hunne wyse afgelegt; mitsgaders met rijxzegel handteekening der bobatos be - krachtigt En vanwegen d'E Conp door den gouverneur rad mct hate handteekeningen Comp zegul econfin- mcerd was geteekent de Haeze; Boner, Lelivelt, Jansen, W" van Beseler, Pr Reaal, Bernaard_ C.Backer; Voges: In margine Compagnies zegul,

gedrukt in roden lacque daarnerens Ter ordonnantie Tan den Edelagtbaren heer gourer- neut raad voormelt getekent F;Fillie_ sec-etaris_

Approbatie van vorenstaande overeenkomst door de Indische regeering Op Dinsdag 19 Januari 1734.

Dewijl de ministers na het genoteerde by evengeciteerde hun- nen briet van den 124* September komen mentie te maken van cen contract, welk sylieden op den 23”” Juny 1733 Inet dcn koning van Tidor en zyne rijxgrooten hadden geslooten tot wei- ring der geduurige moord-= Toot cn sttooperyen benerens den daaronder vermengden morshandel, dewelke zedert reele jaaren herwaarts door de Papoese en andere onderdanen van den Tido- reesen koning custe Ceram en elders waren gepleegd_ waarvan dese regeeringe een origineel aischrift is toegesonden_ SOo 15 na resumtie Vam roorschreven contract verstaan het daarby bedongene wel VOOI een goede zaek aan te sien en de ministers uyt dien hooide te ordonneeren om de executie dzarvan in cas van transgtessie den letter te besorgen maar aangesien zulx wel by ander papier ofte geschrifte hadde konnen werden bedongen sonder een nieuw contract te maken_ dewijl de minis ters daartoc door dese regeering niet zijn gequalificeert geweest, S0o is al verder goedgevonden het ondersoek deser affaire hoedanig het daarmede gelegen den heer commissaris) gelyker voegen aan beveelen ten cynde daaromtrent na vindinge van zaeken ten meesten dienste van Maatschappye te werk te gaan tot stuytinge van voorschreven tomeloos ge- doente sodanige maatregelen te beramen, als Sijn oordeelen zal noodzakeljk te zijn

Batavia in ‘t casteel, dato voorschreven geteekent van Cloon, M, Westpalm, J. F_ de Witte van Schooten_ Oostwalt; A. Valkenier,] P. Schagen, Ab Patras_ J’ Theedens, J’ Bernard, F: J Coyett; G_ van Imhoff en N van Berendregt; secretaris:

DCCCIV, MALABAAR

Juli 1733_

De rijkics Mangatti ci Cartadawil Beltadawil waren in d 174- CeuW hct geslacht Mangatii gckam-n Dc gcwoontc haatond daat, dat de vorst indcren prin; als 4n opvolger adopteerde dikwijls leiding werd tOL geintrigeer gekioei HeitigE Onccnigheden, reeds in 1731 onlstaan; wcrden door gezamsnlijk optreden Compagnic dcn koning Cochin bij onderstaande oterttilonsi biigelegd;

Contract van vreede en eeuwigdurende vrundschap; tegenwoordigheyt van den koning van Cochim en den agtbaren heer Adriaan Maten commandcur deser custe Mallabaar, Canara, Wingurla, bene vens den raad_ als representeerende alhier Haar Hoog- Edelens tot Batavia_ uyt name ende vanwegen de Ge-

nerale Maatschappye, gesloten aangegaan tusschen den ragia van Mangatty alias Cartadawil ter eenre, en desselfs g adopteerden tweeden prins uyt den huyse Mocriannatty ter andere zyde

Dewijl parthyen in den hoofde dezes gemeld, met den anderen nooyt hebben kunnen accordeeren maar ter contrarie zedert dat de prins uyt Moerianatty in Mangatty is g ’adopteerd, telkens dan eens onder deeze geene voorwendselen overhoop gelegen sodanig dat voormelde Mangatty rijk in volkomen vlam des oorlogs gesteld geweest, zijn parthyen eyndelijk te raade eworden de dispositie Orer te geren aan de a bitrage van Zijn Hoogheyd en den heer commandeur; den hooide dezes meld, die ook tot voorkoming van alle verdere Ferwyderingen_ insolentien, gewelderaryen_ Eti tot weyringe van onlusten, waar- mede rijk Mangatty 33 jaren tot groote prejuditie van ’t Cochims hoff en de Generaale Maatschappye onophoudelijk, in weerwil van alle aangewende moeyten, is geplaagt geweest; om vele pregnante redenen motieven hebben goedgevonden:

Eerstelijk zal de ragia ran Mangatty, alias Cartadawil, gan- sche land van Mangatty, Belta Cartadawiel absoluyt als coning regeeren en gebicd roeren OYct 16000, mits gehouden blyvende van den prins dagelijks Op te brengen tot zijn guastos 10 fanums parra’ nely,[114] mitsgaders Van alle andere in komsten, boetens etc van yder 10 twee, gelijk syne voorsaten getrocken hebben_ En tot roorkoming van alle verdere cavillatien zal de tabaks- pagt aan den prins orergegeven werden zyne guastos daaruyt trecken cn cen stuk Jand tt erlanging van de gemelde nely.

Ten tweeden zullen de schulden, by den prins gemaakt ten behoeve van rijk, betaald moeten werden door den coning vn Mangatty, ten bedrage van 130000 fanums den prins in gendeel zal verpligt wesen de goudwerken juweelen uyt de schatkist gchaalt versel; weder daarin te brengen; zonder iets agter te houden; e zoomnede de koperwerken en vaartuygen, Beltadawil ; zie Cor pus IV, blz 514. Guastos of Oicosich hier die levensonderhoud; ianum is munt trr wairdc pagode ; natiz riistmiat circa 40 pond: Ncly padi of rijst in den bolster:[115] Verpard: daaruyt gevoerd, zullende deze oergave moeten geschieden presentie VA den coning van Cochim en d’E_ Comp’

Ten derde: in dierzelver voegen zal de caymalinne van Cor- retty de opperragiadoor Coerilloeny mede moeten inbren- gen alle zodanige goudwerken en juweelen, als zy met haar beyde medle uyt voormelde kist gehaald hebben

Ten vierde: dewiji de caymalinne Uan Moerianatty, benevens hzren broeder, den presenten prins_ FoOr erfgenamen Man gatty zijr aangenomen CIl, niettegenstaande zy Orvrug tbaat [is] bevonden_ zal egier; doordien de oude koninginne overleden is_ als wettige koninginne_ C1 de caymalinne van Corretty als princes oft by atilyvigheyt als haar opvolgster, moeten op- treeden,

genietende alle prerogativer, gelijk als hare voorsaten Vour dezen enoten hebben: Dog opdat hieruyt niet weder als VONII eenige disputen zouden resulteeren; z0o zullen twee der rijxgroten als opsigters oter alle de landerycn_ toebehoorende den Staat Tam de Frouwelyke sexc, aangesteld worden omme van de revenuen Va dien nodige uastos aan de coninginne de princesse voormeld tot haare onderhoud te geven_ tot voorko- minge van disputen:

Ten vijifde den coning off prins zal, gclijk als voormaals wel is geschied_ geene adoptie in Mangatty mogen doer, nog eenig land van iemand weggeved zonder voorkennisse van chimse coning cn de Generale Comp' want ter contrarie doende, zullen Haare Hoogheden, zoowel als den adopteling uyt de suc- cessie gesteld ille hare ond ernemingen VOOI nul en Krag teloos verklaart werden.

Ten sesde de twee forten Manjally en Poettencotta_ benevens den staat van den derden prins schriitelijk aan Paroe, by forma van accoort of tot verkryging van eenige hulptroupen, overge geven zijnde_ z0 verbinden haar den coning Cartadawill en den tweeden prins dezelve; benerens d'ola van overgave, door minnelyke wegen weder in te vorderen_ dog zulx door dien weg niet wel willende vlctten, za/ tot dies recuperatie Geweld moe ten gebruykt werden, dog niet aleer den coning van Cochim de Generale Maatschappye daarom raad sal wesen gevraagt, en gesamentlijk in de onde erneminge komen te condescendeeren. Ten sevente: de onwettige kinderen uyt den huyse Wallua- natty door Sijn Hoogheyt Cartadiwil aigebragt en volgens coort van den jaare ! 718 door den Edelagtbaren heer admiraal Willem Backer Jacobsz. uyt de successie gesecludeert; EI vast- gesteld wesende, zullen voor haar onderhoud mogen genieten een stuk land, groot 40 parra' zaeyens_ Ten agste in vaste nakominge van geene voorschreven staat verbinden sig den Margattysen coning den prins niet alleen haare personen _ landen, haven en goederen geene uytgesandert; maar ook beloven zy ieder in byzander, namentlijk indien zy een off eenige articulen van vastgestelde niet nakomen; van zijn regt tot crOOn versteken_ door den Cochimsen coning doorlugt tige Comp ten hoogste strafbaar te zijn: Tot bekragtiging van dien z00 hebben zy ook aangenomen om dit alles ten overstaan van Zijn Hoogheyts ragiadoors Comp" gecommitteerdens de pagood Tieroewaloer met eede gestand te doen_ zijnde hiervan gemaakt agt eensluydende verbandschriften_ als vier in de Nederduytse en vier in de Malla baarse tale, zullende zoowel in Mallabaars als Nederduytse by den coning van Cochim, dE_ Comp' en parthyen van yder een geschrift blyven berusten_

Aldus ter presentie van als in den hoofde dezes emelden ge- contracteerd parthyen te vrede gesteld in de stad Cochim, den July 1733, of jaar Coilan 908, den van de maand Miedoe- nam was geteekent met eenige Mallabaarse caracters en daar- omme gesteld Deze caracters zijn eygenhandig gesteld door den ragia

van Mangatty alias Cartadawil desselfs g adopteerden tweeden prins uyt den hvyse Moerianatty. Onder stond In kennisse Lee my was getekent Moo- yaart, secretaris Onder stond Accordeert was getekent P Isaicksz eer- ste clercg: Zie Corpus IV, Blz . 513 514. Versta = zooals in 1718 vastgestcld uat

DCCCV. BANTAM

Juli 1733.[116]

Den 1212 Juli 1733 orerlccd sultan Abot Mochasin Hockamedin Abidin , Icsta gencmd Zein Alabadhin na ern rcgeering 42 jaar. De in 1731 alrtutzcn troomaprolgcr hiervoor, blz. 109 oppositic- party tcRCm zich had Wendde zich SleVr dc Hooge Regccring Bataria, dic kij inwilliging van Janma1 desiderata der C ompagic loezei:

Translaat van een Malais geschrift, door den croon- prins van Bantam geteeckent en versegelt, mitsgaders gedaan ter hanl stellen aan den EE Agtb Heer Julius Valentijn Stein ran Gollenesse _ gesaghebber over het gebicd van Bantam: Luyd als volgt:

Als den heer Gouverneur-Generaal alle de edele heeren Raden van India sal behagen my de behulpsame hand te bieden, dat ik succedeeren mag in mijn vaders plaats, den Sultan Aboe Mochasin Mochamedin Abidin, tot koning aangestelt werd over het rijk van de negory Bantam; beloove ik te sullen obser- veeren alle de poincten_ die contracten sijn opgeslooten dewelke d'E. Comp" met mijn rader en voorouders heeft aange- gaan alle hetwelke door my niet en sal verbroken werden nogte ik van deselve afwyken in het minste deel, dat in de contracten begrepen

Ook beloove ik dat ik sal inwilligen toestaar, dat de beta - ling der peper geschiede door Comp ministers_ en de leve- ranlie aan haar werd gedaan ten overstaan van de Bantamse gecommitteerdens, invoegen als versogt is door den heer Direc - teur-Generaal Michiel Westpalm doe Sijn WelEdele commissaris is geweest in de negory Bantam wegens de Ed, Comp'

Nog sal ik laten opvangen alle fugative lijfeygenen van 's E_ Comp onderhorige volkeren en dat alle die er sijn ende die sig in de negory Bantam schuyl houden, voornamentlijk alle de ge- vlugte Baliers, sullende niet eer rusten voordat sy sijn g'appre- hendeert en aan d'E. Comp' overgegeven, opdat sy na verdienste mogen werden estralt: Ook sal ik die menschen nogte sodanigen soort van volkeren in mijn land in geenendeele gedoogen_

Ook sal ik inwilligen en toestaan dat de duyten hier Op Bantam gangbaar werden emaakt, soodanig als deselve gangbaar sijn tot Batavia_

Nog beloove ik te sullen toestaan dat aan de menschen; die peper Vaf Celeboe [117] alhier in dese negory aanbrengeti _ betaalt werd tegens twaalff Spaanse realen ider barra oplat geen andere volkeren dien corl magtig werden

Boven aan den hooide deses staat den Pangerang Ratoe handtekening in Javaens_ is daarnevens gestelt het signet van dien croonprins in roode lacq: Onder stond Getranslateerd door my, Bantam den July anno 1733 was geteekent van Hamme; gesworen translateur.

DCCCVI BENGALEN:

Augustus 1733

apFocr Rocdcren hooidkantoor Hocgli naar Fatna, Iyoer de Patnasche salpctcr geschiedde grvotendcels met Azattu_ Ecn, die cens Tocvcrs hadden ook mnccst Loor militair gelcide Water rergezeld. Op last van Heeren-XVII sloten de Ben - gaalscle dicnaren Compagnie Ocererнlonacr met bctrokken hooidcn Eolcine UTS ooriOmim Vcrdcrc moeilijkheden.

Translaat schriftelijk contract, door den Kherpour- sen ragie Mhamed Aredsjeer tot een vrve passagie VOOr E. Comp' en afgaande vaartuygen_ in dato 30 Augustus 1733 gepasseerd, luydende als rolgt :

Ik; ragia Mhamed Aredsjeer; siemedaar van Khergpoure gekorende in de serkaar van Mongeer soubabhaar,[118] belove by dezen; dat nademaal de vriendschap contractatie met de Hollanders opnieuwe getroffen zy roortaan in geener manieren "17 dezelve door militairen geconvoyeert worden dan nict, geen de minste molestcn zullen werden aangedaan mitsgaders hunne gomastos die tot drijven van negotie in mytie onderhorige plaatsen gesonden mogten worden alles sodanig zullen maintineeren, dat alle gcene hun behaagt zonder eenige schrcom inkopen allerwegens naar eyge welgevallen Fertoe- ren mogen_ zonder dat iemand myner bediendens zal ermogem op wat wyse ook zy, in derzelver belangen cenige de minste hinder off overlast te pleger ; dog ingevalle iemand tegens dit contract iets mogte komen te onderneemen z0 verbinde ik my daarvoor met beloiten van *t aigenomen te zulien doen uytkee ren de geweldplegers naar behooren te straffen_ wyders alles aan te wenden_ dat tot onderhoudinge van goede vrundschap faciliteeringe hunner handel en belangen strecken mag onder des ook, dat byaldien eenige vaartuygen door onvoorsiene toC - rallen dat den hemel verhoede in mijn gebied mogten komen te verongelucken, alsdan te zullen besorger, dat de myne alle hunne mogelyke vlijt deroir tot salveeringe der goederen barcquen na uytterste vermogen komen aan te wenden. Weshalver bedongen en overeengekomen*

[wordt] dat jaarlijx ses hondert een ropyen benevens de schenkagiegoederen my in de maand November versendinge van alle de vaartuygen zullen toekomen: Tot naarkominge van welk voorschrevene deze aan den Nicolaas De Munt, als presente opperhooit vanwegens de IJol- dragen: In de mniss vcn oo in d approbatie door Gvuverneur-Gencraal Raden Kordm de nazm Gcregnour geschreven Jetnidar, hier vertalen door Lourcricur Zic Corbus Iv. blz. 604. Sircar hier landstrcek; gcbied, Aanolloksau Toce, Suo Kon- ght bekcnd district aan Ganges, Lsscher Murshidavad Patna Vermoedelijk verschrijving Yocr soqoadar sladnoudet Makelaars of opkoopers Het becrag dicr schenkage Werd nade; bepaald 908 iukoops 1736 :7 uitkoops. lencccn approbatic donr Gouearafut Gcneria Rade. ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

landse Comp’ gepasseerd en met mijn zegul bekragtigt heb, in dato 19” vin den maand Rebbiellauwel 15d jaar Van conings regering en 1146 der Hiyerie

Onder stond Getranslatcerd door my 1U7 5 getckent Redoch Lager stond Gecollationeert, accordeert was getekent van der Steng Aukma Onder stond Accordeert getekent H. Eilbragt; gesworen clercq

Approbatie van vorenstaand contract, bij resolutie van Gouverneur-Generaal Rade van Indic d.d. Juni 1734.

Met den ragia van Goregpour door de Pattenase bediendens eindelijk getroffen aangegaan zijnde een contract, waarby tegen een jaarlijkse recognitie van ropias 6l in contant; en 908 inkoops en 1756 7 :8 uytkoops in schenkagiegoederen; vrye pas- sagie voorby syne landen is bedongen voor Comp vaartuy- gen gelijk dat is te beoogen by dies overgekomen Nederduyts translaat en by het Pattenas brietken van den 8” October des voorleden jaars, SOo is verstaan sulx, als cen goede zaek zijnde die de ministers by hunne resolutie van den Augustus d’anno passado hebben goedgekeurd almede te approbeeren

Batavia, casteel, dato voorschreven getekent van Cloon, Westpalm Blom, A Oostwalt; C. Pielat, J P Schaghen A. Patras, Theedens, J Coyett; G W van Imhoff; H van Bayen en N van Bcrcndregt; secretaris;

Rabi Awal. Hedschra:

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

DCCCVII BORNEO BANDJARMASIN

26 September 1733-

In 1711 de Intdische regccring AGar orcrecEzin kanloor Bandjarmasin vestigen Resolicn G.G Rede d4 Februari, 4n Juii BII Evcn als vrocgcr ook Inans deze “cs iginG korten duur 12 Mci 1715 wcrd beslotcn geer bezendirg daarheen ccr dotn Op hcrhaalde uitnoodigingen dcn sultan en de grooten Kende slolit in 1726 Ucer cotitiesatissen derwaarts Eczordcn had hervatting handclsrclatics plnats, [ilt ncg 1729 ncecnottdc Men Batavia als een procfneming c werd besloten voorloopig geen cigcm loge dinr bouwen Resoluticn 6.6. Radc d4. DecotVct 1729 Evcnwcl OCVen de ,commissianten der Compagnie Wcrttzani in 1733 kwam undersiaano”exclusicf” coniact iot stand Het tamelijk onbcholpen gcsteld. (NoOkLANDER Bandjo#iasin Compugnic Inacot helft der Ctn blz: 13 tn

Contract, gemaakt gesloten door den coning Dhamet Doula den pangerang Souria de Laga, regeerders en in heerlijkhijd verheven in het coning rijk Banjermassing met haare Frunden opperhoof den Fan Generaale Geoctroyeerde Nederlandse Oostindische Comp’ den coopinan Christoffel Marre den Ondercoopman David Brouwer, sijnde tot het sluyten dezer geauthoriseert door den Gouver- neur-Generazl Edele heeren Raden van India tot Batavia,

Art: 1,

De coning en pangerang, regeerders ran deeze landen beloven altoos met de Comp’ in vrundschap te leven en hare onderdanen de volgende bevelen te doen verstaan en tot de gehoorsaamhijd derzelve te constringeeren; ook dat dit contract by alle hare na- saten s2l werden gcobserveerd tot eeuwig geheugen hetselve in coper laten snyden, tot cen eeuwige memorie Vin onverganke jijkheid

Uit het Contrartbock Ook in de Bataviasche papicrcn der Kamcr- Zcelaud 4724, alsmedc Ozergccomen bricrcn 1734, waarin hct (wccmaal Voor kom , wcl 5l bocck; folio 3150 en volgcndc, alsmede 28”t bucck; afdeeling Bandjermassing; register, folio 12 vclecndc Di i Hamicocilak; bijgenaamd sultan Kocning: Zic Tocr hcm Nocr LANDER blz . 18 velgende.

GETEE:ALE YFUFELAOSCUE GEOCTROTEERDE

De Cmp” silljaarlijks soo reel jonken hier ter Hamlel tot het rerkopen Fan Chineese wharen eten tollereercn; abs 11;1 dlit coningrijk ofi rivier #illen sterenen.

Een jonk ofi wrankang $\frac{119}{}$ sill door de Comj” mqetem wenlen getollereert; dlat dlezelrc tot xijn volle Ialing 1%n dle Banjarcesen peper inkapt, njar gecn mecr

Wanneer dle jonk off wanking: die gepermitteerd is peper in copena binncn deeze ritier niet !alladlen soudle kunticn wcrden, Wt Trecse #n1 nict sonler gerar buyten dleeze rivier te gera- ken; sil] clezelve het resterende srner Jaling mogen met gontings ofi alere inlanse !aartuygen na btcn brengen, Om roor de bank #etselre te kunnen inneemcn

Tot Fecich koming Fl aile surkeryen a ;a17 het opperhou bfd rln (]’’ #cer n Iper WL Vus ten f Frengen {titn lc jonk afi wanking, eerst kennis moten woralen gegeeven (aan het opperhvoid ran dle Conp” dat die peper Fmm de gepermit- teerde #ankang is, die alan Folgens sijn gvedinlen een oli Tee T7n sijn manschappcn daar Sal opsetten; Om te sicn, dat die cor] jan geen andere raartuygen wefd urergegeetcn als aan dcn geenc die tot den peperhandel is getollereert geworalen:

Ook sn het de Comp’ TTI S[ann ecn raartuyg tot brandwgt leggen by de jonk, die tot dcn jeperhandel gepermitteert weral, om te sien dat dlezele in off buyten deeze rivier geen peper Jin sijn medenackers off andere ergeeit, 2y onder al pretert het soude mogen sijn, suiks niet te megen geschiedlcn

WTFanneer Ymalnd in gontings wankangs off andere vaartuygen die gesloten sijn Tnarmede pepier soude kenncn Tertne

Uost IDISCIIE CONrAGTE 1602_IS00.

Tc buyten en behalren wankang riie jnarlijks moet geper- mittcerd erden; eenige pepcr Ja;d; sal het opperhooid ran ie Comp” de sabandhar Hm Tatas hy hei clocn roepcn tcn orerstaan Tan dlezelren de peper yt dlie raartuygen halen; confisqueeren regcm, gerleelt weralen; een helit Ainl dcnl ning YOUI gecontracteerale rIjs t0 hetalen e de ulere helft Fmr d[e Ccbl’

ameer den lnclhaar T Talas, eff slengeene ‘ic Wt cnings naJM p’ Tat us ix gestelt. b het pperhocoldl Tmi Comp” geroepcn Orcr sake, dlic secn utsiel oif ragtcn kenne reele, cn hy ;anstons nict rerschijna] 5 Sl Vagens Goerlv inden ran hc olcrhenvidl, FiM cnaren hct aleci miogci etrigle het Fali dlienselven efiecl sijn 31

uii cnirgs rulkercnn dar Tcr present gevreest, dloor urstelle n te moeten wagten rur te comen, dat geen sluxkerye Dassceren dat aders ligtelijk soude Gchc Mtcn

cirls sl de (p” ale de 1j’er werden gehrwet ‘lie in ,7 cningrijk #erle Vse)onden het picol ,ff 125 pnden legen Smanse reaal, 50o Foor den peper comings tol, geenc mneerder n0g minder prijs te Sullen mogen bedingen dan boren gesteld, 10. De Comji’ sal verpligt sijn ook alle de pepet , die deese landcn ravrtbrengen; tot de gestelde prijs C 4,4 reaal het picol ofl 123 ponden te moetcn 4anin 21cn, sondler cenige o1 haar stoifig: hijd af te Wyscn.

Mct sul aan de Compagnie drooge en goedle peper moet brcn gen cn dle natte sal mngen werden uytgeligt e eerst gedroogt wericn, eer ncn die hehocit in te slaan

Sanel , stcenen off diergelyke dlingen; die hurten de stui F peper sijn, sal dle Comp’ niet behoeren in te slaan; TOcir cn aleer De kampong Taati Ucne de Cwnp?gnic Iag Dc Icgentrorrdige Verlcrlandsche rersterking hect og Tatas IJe bedoeling cnpngnic dle Aeranfickecrdc FcFrr kriict, mar d Iiclit aim Fuarina S 4driltte

GETERALE NEDERLATDSCIIE GEOCTRO}EERDE

den peper 1s ran alle het geene gesuyrert, dat hem rerralst heeft, JAIT schil, hast aif hetgeene den peper selis an hem geelt, sal men moetcn inwegen s0o het gebragt werd, sonder van ecnige suyveringe te spreken.

De Cmji sal geha len sijn Mmmccr hier en Iogie af pagger heelt gemaakt, off met Scheepen off sloepen is leggende dit Janal Tulkcren ieisuck Fn Ucn 4ing ngerang te ssis- 1ercn, Kneer e Irten uff in deeze riier cenige vyandelijk heeden werd gepeegt, sonder ongeldcn, door de Comp’ ge- daan sal behoeren dour den coning werden gerestitueerd maar sulks oor Comp’ reekening te mocten blyven.

De Banjareezen, ‘tsy wie het suude megen cescn sullien de dienaren van de Comp rerhindert Faten en geen de minste molestcn aandocn oif sodanige, die eenige Comp dienaren off onderhorige aandocn hesteelen of eenige andere onordentelijk-hedlen tegen dezelve pleegen sullen mogen werdcn opgepakt en by de Comj’ Soo 1ang bewaart tot dcn sabandhaar off dengeene, die in deese negerye daartoe is gestelt, is geroepen wanreer dien Kwaaddoender daaraan sal werden Ofergegeren om rolgens de wetten dezes lands door den conirg gestrafit eiden Oter sye begane fouten

De dicnaren onderhorige Fn de Comp’ sullen de Banja- reesen en al de ond erhorige ran den Sulthan geen de minste mo- lesten, nOg haar met drygingen goede ercn afidwingen off moere- lijkheden aandoen; den overtreder; die sulks 3ani argt; sal door conings rolkeren mogen werden opgepakt aan het opper- hoofd ten eersten oregegeren die desulke orer sijn begane quaad na merite sal straffen.

Wanneer cenig]lanjarees oi ailere onclerherige Cn den cning Op de plaatsen kwam daar Comp dlienarcn logeercn, wilde amok speeler, sal men de sodanige daarvan affhouden sien swlks beletten des mogelijk sijnde maar anders sal

tipisch staalic ran st listische bekwaaihedcn der sidllers

Oost-INDISCHE CoMF AGNTE 1602 1800

het de dienaren wel voornamentlijk de schildwagten die haar posten staan; [gcpermitteerd zijn] de sodanige met geweld tegen te gaan niet het ebruyk van zijn geweer en den geweld- pleger daardoor dood off gequest werdende, micn daar den sabandhaar kennis Vin gercm; sonder rerdere rerantwoordinge doen, sodanig ok behandelt Sal werden de Hollanders, K-iC neer die by de Banjareese ook sodanig kwand plegen gequest rakende, Sal daar ook geen narrzgcn Oer sijn

Wanneer eenige Engelsen; Franse Portugeese off andere Europeese natie hier ten handel comen, Soo sal den coning pang erang haar moeten afwysen cn seggen Sy geen goederen hier kenne bemagtigen, met die expressie dezelren aanstons moeten rertrekken, sonder hier iets te mogen verkopen oif kopen

1. Den coning en pangerang geren aan de Comp’ tot voortsetting ran den handel de keur, wat grond sy het bequaamste cordeelen, op te woonen sijnde twee plaatsen hier in dese negery daar- toc aangeweesen het eene waarop nen sedert het jaar 1727 heeft gewoont, en het andere geleegen een wynig lager op de bencedenhoek van de eerste dwarsspruyt daar Men meede door de negery Qud-Banjer na de groote spruyt raart, welke een Vzn byde door de Comp’ can genomen gebruykt werden.

De Comp” sal op de grond die het beste geoordeelt werd tot gebruyk, een logie off pagger mogen maken na sulks goed ge vonden werd, dan wel met scheepen jaarlijks een besending doen, sooals mien sedert het jaar 1727 gedaan heeft, sonder dat men genoodsaakt sal sijn een pagger off vastighijd te bouwen, geen in het geheel aan het goedvinden Fan den Gourerreur- Generaal en de Raden ran India blijft gerefereert.

Onder stond : Aldus econtracteert in dle Regery Cyutinge gelegcn in coningrijk Banjermassen, den 26 Septemher 1733, Lager stond connigs e pangerangs segul, gedrukt in roode lacque, met die Tan den pangerang in swart; Onder stond ; Accordeert was geteekend Brouwer.

Hct hitrroor Ecnotmdc Tatas. Kajoe-Tangi.

GFTRRE ~EJEFLLISL F VECICTFOTEERDF

Ratificatie 4; Forenst;anc urerelnet dct Guretueur-(;enctal Ka] T17 Talic’_ . Mnart 1734’)

Dcn Gurerncur-Gener;a Mr. J)irk V kum ‘e Rnct represcnteercn e dn Staet Icr creenigele celrlantk mits- Xlers ’le Generale Gtra “cerl Vantsehappve in Indli Gesicn, Z4csen 4”Tclc camncet heinnnele’ d’ [uinc tcn anticuln 1711 Te[- en lumlgemuttseh;p’ 1ussdcn “elremekle Wanischanve S Ct Ae rhunlgtixen sulhan hamicalla, 4 gehierler Fn Banjermassing: CL Jungerlg ’liptly Setia i Ljga 4cin de udlere zde Atesteert [I7 vastgestel] sodanig de-selve den 2/ Sejuerber Ed : I”ssje ,kuu M;le gecmnit- teerlens. den €leatn “Irislufidl de are mlera <’1M1n1;441 Dwrid Brouwer W feorma 1 cen hehcurlijk contract in alle o regtighei l gesloten cmale ;ngcgie mnitsg,tders Uor het zegul Fn gemekle sulthiin e ngerang Ielwurlijk hevestigt gewordcn zijn, Fetklren W dereu de crschreve articuln coilitien r kcnen iU ertere c’Ile #arceeren, reliik: ’lezelre 8 Ggrecert Ile Geratificcert werskn Iw clesxen helende urer aux ’lesche wincten Tin Ficuab- Iunige ;t-chzed tes-telijk e ter gveder 1rowe sullen clcrhantlen E n odler- houdn, hiet Siht) Iange dicnswegen (lcwur rnormelde hare se-committeerders of iemanl amlcrs 1n harentwegen met den sul-than cn pangerang nader oereengekunen mogte zijn Ten welkcn ernde TTF dese Onse ratiiicatie mnet GSC cgcne handtekening cn het zegul ran hooggemelle Compagnie hebben Iekrugtigt Gelaen cisteel Batavia elna (T’u- V3. ’en 17 Maart 173+ Ae geteek cnal van Cloon, M Westpalm J F Witte van Schooten; Oostwalt; ValkenieI, J.C Pielat, J P. Schagen; A, Patras Thedens, Coyet, G van Imhoff, H van Bayen Accuneert van Berendregt, secretaris

Uit r (Jrarr irW hric H 1734, M hnxck, folio SXu} Zi Krsulicu { Gourerncw-Gcucraal Fada 20 Fcbruari 1734, aarechijulijk ccn rerschriiving Wr

UUS INDISCHE (OMPAGIE 160z -1800,

DCCCVIII KOROMANDEL

October 1733.

Oneewich edcn tusschn d Innecnscnc Fonfiem gonvcrieura ouderline hcl oplrerten ran roivluckkende Tncroenacu a petsingci Compag- nic $ dicnarct Anor dc plaai-cliikc auoricitcm Juelen zwarighedcn nad sind< ccuiee ngtm harcl in Tanreer-Karamailcl ernstig “culukt Ecrelz 4t Gcsi dat d’ (’mjiaguic anueai Ka &o Hadl needtei Hicrdrrt crmiutlerdcn ok LisIEAen Actraked Terslct Cic Cfnii h ncirekun #westell, Hocsei. Vrachte dt adersiaond canl opeeneren kantere Cem GOci herstell-Vi Znoals rcrdeton zullcn, eclite darielik

Caul, daor de heer Hagie Housseen nahah orer de prorintien Condapiliy, Eioer Ragiemahindrawarom; Ja den E Heer Elias Guillot, opperhooid orer Onr der-Chormandel, rerleend

Ingevailge alcn teneur aler firm:ns dlowr dcn Glcealascn ning Sulthan :elhasscn Cuftalwelmslk: erdlere Frivs legie geschriften alcucor 4cn ccrate gauierincuf ammierouws a3n dle aansicnlyke Conp; der heeren Holiandercm rerleend; alle welke gesckriftcn dorr Sijn Excellentie, de heer Nicsanwel molk: bij sijn parwanna, met desselfs segul hekragtigt, ook heeit gehonnoreerd gerespecteera, SUU heeft gedagte Compagnie lange jaaren in deese gewestcn tot Palicol cn Contera, mitsgaders Daatcherom, zig onthoudcn onbeschroomd T Ta alle thok- Jen, derzelrer negotie gedreren hanre Whaaren hoe die ook genjamt mogte #rescn TI Trank &rer Wede1 orerge1{eta, werwaarts het Haar Ed. behaagdle Tn selrer Iegen hebben gedlagte Compgnies coxplieden der- selver gemagtigdems e alle, die de Comp ondlerdaanig Tatc alleruege tholry cn Tank gepasseerd g erepasseerd, sonder in ietires gemolesteerd te werden Edog zedert eenige jaaren herwaarts; z00 is #relmelde Cmp Jorr de gepleegdle onredelijkheeden e rackadaringen Lain7

Uit d contractenverzamneling Kauer Zcclw , 8365 , afdeeling Jolic 191 volgende. Corfus I, hz 12 en valgende en 516 en volende. Carnus [; 6z367 Kwevelarijcn, Zic (orrus JV tiuM cp’ hiz 2)7 .

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOC TROYEERDE

manuwaren Sobbena en Ramamanarasoe geprangt geworden haar handel op die comptoiren te staaken en de bediendens te roepen: En dewijl die roovers manuwaars door Godes zeegen roemrugtige [aam vin Sijn Excellentie Nisaen Moelmolk met

swaarde verdelgt en de landen in rust zijn verleene ik deese caul of versekerschrift aan den E Heer Elias Guillot navolgens Zijn Ed" versoek, waarop zig dan kan vertrouwen gerust vreedelijk na ouder gewoonte die comptoiren herstellen, en der- selver handel op nieuw beginnen En z0 byaldien Haar Ed cenige plaatsen mogte uytkiesen om aldaar meede handel te dryven; 'tzy tot Narsapoer, Coringi, of waar het ok mogte we sen, konnen sulx vryelijk doen qualificeerende ik gedagte Comnp den ommuur van het dorp Palicol na derselver welbeha- gen wederom te mogen ophalen gelijk ook waar d'E Comp" ge- negen mogte wcesen zig ter zeet te begeeven [120] handel te dryven, zig voorsien en segureeren met cen steene muur Haar Ed" goeddunken; konnende versekerd weesen dat de koop- lieden en volk wassers werers ingeseetenen cn alle welke dE Comp' tot bevordering van Haar Ed's diensten van andcre plaat- mogte komen Op te zoeken; sy gerust en onbeschroomt onder Haar Ed's bestier tot Palicol of elders; daar d'E, Comp' handel sal willen dryven, ter neder mogen setten begeven, erken- nende ik den eygendom van de E. Comp der dorpen Palicol Contera, gclijk Van ouds, mitsgaders voor eeuwig in-pagt neeming van de dorpen Gollepalum e Gondewarom; tegens 150 pagoden Palliacatse munt; Foot beyde jaars, navolgens daarvan onder Haar Ed. berustende parwannas, zoodanig ook een ander volgens oud gebruyk zonder eenig manquement za] zijn en blyven. En beloore wyders, dat aan derselver inge setenen nog onderdancn der bovengemelde dorpen FOg ook der plaatsen, welke Haar Ed. mogten komen te verkiesen, op- houder als kooplieder, gemagtigdens; wassers wevers, en die onder Haar Ed's bescherminge zig begeeven geen minste hin- der of traversie voorkomen zal, door wie het ook zoude mogen

Manuaar, pachtcr der belastingen Dc bcide laatstgcnoemde Waren kustplaatscn, dc cerstgenocmde dric lagen ndl Zich nedtr zetten: Vergelijk het Middelrederlandsche sectse zetel: Zie de documenten uaarnar "crwczen noot op blz. 171. Versta noch dcgecncn, dic zich daar ophouden.

esen, Jud41 ter contrarie hulp bystand a1n d'E Comp soowel als derselver onderdaanen beweesen werden Neemt dan deese caul ter herten, als zijnde verleend uyt een zuyvere en opregte genegentheid kennende versekerd wesen dat gerust ongemollesteerd derselver handel zullen dryven Haar Ed's welgevallen.

Gegeeven Laraille ber 1733,

verleend tot Elocr , den 4n der maand Jamadie jaar 1146, zijnde onsr tijdreekening Octo:

DCCCIX MOLUKKEN NOORD-CELEBES

26 October 1733 8 Januari 1734.')

Herhaalde oncenigheden tusschcn de vorsten Gorontalo Limbotio ecnerziids, Parigi, Paloc andere uklecre bogtconingies” vorstjes uit de bocht Tomini anderzijds, schicpen niet slechts siccr van onius maar brachten ook den handel en de gOLd-exploitatie in Bctaar: Golverucur Tzad Molukker zordcn twcctal scheepjcs ccnige gccommittcerden derwaari in slaagden Ondersazmic rcconciliatie doen teckenen. Het Raprort van de Recommittecrden Caspar Voges Jurgen Weusthofi vindt men de Oirgecomen bricven 1735 , bocck, folio 984 cn rolgcnde

Bevestiging en verbond van broederlyke reconcilia-tie tusschen de coningen van Gorontalo en Limbotto met de coningen van Parigie en Paloe Op vrundelyke adhortatie van den gouverneur directeur der Mo- luccos Elias de Haeze, nevens die van zynen raade, mitsgaders door bemiddeling ten overstaan Vin derzclver gecommitteerdens, in name ende vanwegen den Hoog = Edelen Groot Agtbaren Heer M’ Dirk van Cloon, Gouverneur-Generaal, en de Edele Heercn Ra-

Lces Dschumada cl-Awal, dic voor 1146 AH: begint Op Octobcr 1733 [121] AIs bij vrijwel alle afschriiten in de contractenvcrzancling Komer Zecloul ontbrcckt ook hicr dc ondcrteckening Ui: ketContractboek. Ook Owrgceointr briczrn 1735 , 184* bocck; iolio 1095 volgende

GENERALE NEDERLANDSCIiE GEOCTROYEERDE

den van Nederlands-India tot Batavia, als representee rende de hoogste magt authoriteyt, wegens den staat der Vereenigde Nederlanden in deze gewesten

Eerstelijk beloven en sweren de coningen en rijxgrooten; in den hoofde dezes gemelt, TCOr haar hare nakomelingen, nooyt meer te zullen gedenken aan sodanige oorsaken motieven; die voor dezen aan de eene off andere kant aanleyding tot vyand- schap mogten hebben egevcn, veel min dierwegens eenigen haat te blyven behouden off rerengie te zullen neenen in geer- derley manieren, nog ook te gedogcn, dat zulx door Hne derdanen zal werden gedaan.

Ter contrarie beloren endc swecren gemelde Hvogheden babatos van nu aff Jin ten ecuwigen dage met malkanderen eene opregte, constante, broederlyke vrundschap goede tranquiliteyt, als getrouwe vassalen van d’E Comp betaamd te zullen even en hunne onderdanen almede strict in den band van liefde, vreede en eendragt te houdem Op peene dat degeene die eenige ofiensive actien komen te pleegen off iets onderne men, welk vreedebreuk: gelijkt, dan wel oorsaak daartoe soude kunnen verschaffen; ten

Spiegel en aischrik van aridere tot genoegen van de beledigde parthy door haare coningen rigoreuste zullen werden gestraft bevintenis Van zaken.

Dog gevalle de coningen van Gorontalo en Limbotto, dan wel die van Parigie en Paloe, alsulke hunner onderhorige volke ren, dewelke haar tegens den inhoude e zuyvere bevatting 4aL dit versoencontract mogten komen te vergrypen direct oft indi- rect, door moorden, rover off andere ryandelyke attentaten niet na behoren en merite der misdaden wilden straffen, maar de 20-danige kwanen verschoonen off door de vingcrs te Zienl, Z00 zullen de beledigde off verongelijkte coningen ran Goron- talo en Limbotto, off van Parigie en Paloe, deatover geen wraak nemen off betragten ter sluyp, nog in openbaar; door de 1a- penen off andersints, hoedanig dat ook zoude mogen esen, maar sulx na waarheyt trouwhertig aan den gouverneur en raad [122]

UUS IADISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

in Molucco bekend maken, opdat daaromtrent alsdan zodange middelen Vd redres kunnen adhibeeren, als tot conservatic der rust vreede vin Comp’ ondersaten mitsgaders na er eysch en billijkheyt der zaken zullen agtten te convenieeren

Ook beloven en sweeren de wedersijdse coningen nevens hare rijxstenden; niet alleen Comp’ thans aigaande vzartuygen manschap degeene die indertijd derwaarts mogten worden geexpedieerd, met ytterste vermogen kloekmoedig trouwelijk assisteeren tot verdryven vangen oif ontzielen der Bougineesen Mandhareesen en andere quade gintentioneerde volkeren die de bogt van Tomini langs hoe meer, tegcns den inhoude der contracten, door roven plunderen geweldenaryen ontveyligen mitsgaders over sommige kleene onvermogende bog’ tconingjes den meester speelen, en dezelve zeer elendig men te drucken, maar de gemelde coningen van Gorontalo, Limbotto, Parigie en Paloe beloven en verpligten sig ook in absentie van Comp bodemis steeds een broederlyke correspondentie houden berigt, dat de Bougineese off Mandhareese vers en stropers haar ergens bogt van Tomini bevinden hunne magt samien brengen dic ongepermitteerde swetvers rerjagen en den roortgang Fan hunne kwade bedryven door gevoelige nepen belettcn, zonder Foor wederwraak bedugt te wcesen, dewijl die rerstoorders der gemene rust, Fan hunne wanbedryven in gemoede moeten overtuygt, Comp vermogen te wel bekend zijn.

Wanneer de wederzijdse coningen meergemelt op deeze off geene wyse by attacque, verjaging off andersints eenige namen der voornaanste hoofden van die rorers stropers verbondbrekers met zekerheyt mogten kundig worden, beloven swec Ten dezelve in

alle opregtigheyt by cerste occasie Jan den gouverneur en raad in Molucco schriitelijk op te geven, ten cynde regering tot Macassar also fundament mag erlangen, on dic coningen persuadeeren ter straffe van alzulke kunner buytensporige, kwaadwillige onderdainen, ten afschrik en inkeer van andere

GENERALE YEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Aldus ersoend besloten; 123 mitsgaders ten overstaan van Comp' expresse gecommiteerdens, den ondercoopman Casper Voges vaandrager Jurgen Weusthoff; D'eedigt en ondertee kest door de coningen van Gorontalo en Limbotto revens haare voornaamste rijxgrooten by representatie van alle de andere den 26" October 1733 itern in diervoegen ook voor de coningen van Parigie en Paloe, sampt haare bobatos, bekragtigt sub dato 8' der maand january anno [734, na de Christen reecgening. Onder stond Ten overstaan van 0n5 door de bovengenoemde coningen en rijxgrooten ondertekent; excepto die van Paloe daar Parigies coning voor instaat was geteekent C' Voges Jurgen Weusthoff.

DCCCX JAVA_MATARAM

November 1733.

De Compagnic had nog stccds pun vergocding gekregen voor daor hair Gedane uitgaven z0ogenaamden [wetocn succereic oorlog Mataram; 1719 tot 1723 Vcrder had Ce Socnan bjj acte var 4 October 1705 Corpws IV 250 Zidh Genomen; de ,Gagien cstpcnningtn ad I300 rijxdaalders Spaans pcr maand betalcn voor Vederlandsche Garnizocn in Kartasocra Jan zocgcnaamd gclcgd Was Socrars hof helpcn bewarcn Ook hiervar cicnwc mmmcr berzaic dc Hooge Regccring wilde Faarnt gcld Zicn 1733, pa leisrcvolutic, waarin cok Compagnie rolenad gespeeld, kende Scenan onderstaand docntcnt (De Jowcs, Opkomst XXXVIII rolgende, 220 en velgende).

Contract, vastgestelt overeengekomen tussen den Soesochoenang Pakoebocana Ingalaga Abdulrhaman Sahidin Panatagama, Voor hem ej syne successeurs en de stande off groote mantrijs van het Mattaramse rijk ter eenre, den WeiEdelen Gestrengen heer Fredrik Julius Coyett, Raad-extraordinaar van India comnissaris; ambassadeur cn plenipotentiaris in den naam Fan Sijn Hoog Edelhijd, den Hoof Edelen Heere Mr. Diederik Yan loon, Gouverneur-Generaal, en de Edele heeren Raden van Nederlands-India, presenteerende het hoogste soureraine gebied van- wegen de Generaale Nederlandse Geactroyeerde Oost-indische Comp' in deese landen ter andere sde

Articul Eerstelijk werd besloten rastgestelt, dat de vorige contracten, den 24” September des jaars 1646, den 23” February den 19” en 20r October 1677 item Op den 5d** October 1705, [124] tussen voorsaten Fan den tegenwoordigen Soesoehoenang Pakoeboeana Sinnapatty Ingalaga Abdulrachman Sahidin Panatagama ende den Gouverneu-Generaal Radcn van Nederlands India den Edelen heer admiraal Harman de Wilde; Wyt name van de Nederlandse Comp’ gemaakt, Sullen blyren in rolle kragt in alle hunne articulen mitsgaders ook de rerdere rerleende pre vilegien en octroyen, door den Soesoehoenang Amancoerat Jan den admiraal Cornelis Speelman den commandeur Jacob Couper

Omtrend de voldoening van Syne Majestijds agterstal aan de Comp in contant, wegens betaling van zijn lijffwagt oif het Cartasoerase guarnisoer, somma van eenmaal hondert vijff veertig duysent vier hondert e seren tagtig Spaense rijxdaelders buyten de daarop rerlopenen considerabele renten degeene die de Comp’ door een langer uytstel van die voldoe ning daarop sal moeten missen; accepteert de E Comp egter sal sig, om den Soesochoenang in sne beurse [125] niet ewaar te vallen, Op desselfs gedane versoek voldaan houden met Sijn Majestijds beloften, gedurende den tijd van twee en twintig agtereenvolgende jaren dat aanvang nemen sal het aznstaande ofl eerstcomende jaar 1734, tot Samarang te sullen doen afleggen en betalen ecn somma ran thienduysend riixdaelders Spaans, Soo tot voldoening van Sijn geciteerden schuld, als de daatop Ter. lopene cxcessive interessen waarop de Comp promnpte compleete aflegging van ket geciteerde capitaal jarelijks gedu- rende den tijd van twee en twintig jaren; verklaard geen de min- pretensie te sullen maken off Sijn Majestijd ooyt daarorer aansprakelijk houden.

Voor de assistentie, die de Comp’ in den laasten corlog; sco tegen de Sourbayse rebellen als de uytgewcke princegebroeders gedaan heelt tot miintenuc bescherming van Majestijds voorvaderen Soesoehoenangs Pakoeboeana en Amancoerat Sijn Majestijds eygen bevestiging Op den Javasen troon, mitsgaders het agterstal in Tijs, volgens het contract [van] den jare 1705, verbind den Soesoehoenang Sig den tijd van vijitig agtereenvolgende jaren jaarlijks aan d’E. Comp Batavia met eygea vaartuygen te zuilen doen lereren uyt syne havens een duysend coyangs goede en deugtsame rijst, te beginnen met het aanstaande jaar 1734, mits hetgeene dan ain volle leverantie Fan een jaar door een slegt gewas mogt comen manqueren door Sijn Majestijds bediendens in contante gelden voldaan werden tot Samarang tegens marktgangs prysC sonder eeng uytstel off verschuyving het eerstrolgende jaar, alsoo den Soesoehoenang niet begeert weder in S0O een swaren agterstal by de Cornp” te vervallen; maar alle jaren met svne voldoening effen te staan, waattooi Sijn Majestijd zig alleen aansprekelijk houd ook rerbind altijd vermogen te zullen doen sorge dragen, dat de voldoening in rijst geschiede, alsoo de Comp’

daarmede het best gedient is, en ook niet ge houden eesen contanten te accepteeren dan by absolute ont stentenisse door een misgewas van rijs

Omtrent de betaling vin het Cartasoeroe guarnisoen ofte Z00 coppen, gedraagt den Soesoehoenang sig volkomen 4an het 4CT bandschrift, daarvan door Sijn Majestijds grootvader, den Soe soehoenang Pakoeboeana aan den WelEdelen Heer admiraal Harman de Wilde verleend onder dato [! October 1705 mentlijk omme daarroor de novo Z00 lange de Comp dezelven tot Sijn Majestijds securitijd Cartasoera gelieit Fergun nen, maandelijks te zullen voldoen somma van 1300 rijx daelders Spaans ofte jaarlijks vijiitien duysend seshondert ge Iyke nijxdaelders, bovendien gemelde posthouderen behoorlijk Kejn iijs tot hun mondkost voorsien [126]

Tot verligting van den Jaraser landman animering Fan denzelven tot het aanplanten van peper, [127] de Comp vooriaan ider picol betalen rijxdaelders Hollands, waartegen den Saesoe- hoenang; aisoo met eeze en andere producten Yoot dc Comp roort te planten den landman beter als met de aankweking Fan de cofiy can bestaan belooid aanneemd by placcate omne im sijn rijk te zullen ordonneereni ect totale uytfoeying der coffyplantagien en tefiens te interdiceeren dezelve nergens te mogen aanplanten dan alleen binner' de erven oif omtrek van woningcn ran hoofdregenten der Javanen, die genegen mogten weesen daarbinnen een tuyntie tot haar plaisier cun- sumptie houden, sonder daarinne, hoe ering, onder wat namingen het ook soude mogen sijn te handelen op peene Fan Sijn Majestijds ongenade werdende oversulks 2an de Comp' rolkomen permissie verleend allerwegen in de dorpen ten platten lande, de gebergtens aan de seestranden, sonder onder- schijd de coffy te mogen doen uytroeyen en alle de coffy, die onder Sijn' Majestijds onderdanen na verloop van 6 maanden ter handel off negotie geronden werd, te conlisqueeren ten behoeven Tan den Soesoehoenang, die daarran sodanige portie aan d'E. Comp" geren; als hy sal oardeelen billijk te zijn.

Ook beloofd den Soesoechoenang rerbind sig, in het Jn- staande jaar 1734 door de strandregenten naar oude gebruyke lijkheyd te zullen doen leveren de nodige houtwerken tot Vernieuwing vergrooting van de Samarangse vesting die den berg Danaradja tot Japara mits dat de Comp' het verdere daartoe nodige uyt sijn eygen beurse sa/ moeten bekostigen

Wegens de leverantie van houtwerken voor de Comp' uyt de landen van Japara Damak, Wallery Brebes neemt den Soesoehoenang aan jaarlijks door synen strandregenten 2an de Comp" te doen lereren te weten tot Japara 2000 sware balken 2000 toekoes off ligte balken Damak: 2000 p" balken in soort, off zodanig dic begeert werden: Wallery = 2000 p" balken In SOOrt, off zodanig die begeert werden Brebes 500 p" balken, off sodanig,

die begeert werden; mits dat dezelve ordentelijk werden betaalt, om het welke doen blyken door den Soesoehoenang de Comp' te samen goedgevonden dat voartaan residenten der houtgevende comptoiren by quitantie van de houtleveranciers sullen moeten aantonen; wat sy daarvoor hebben betaalt; belovende den Soe soehoenang dan ook sorge te Sullen doen dragen, dat geci- teerde houtwerken compleet sonder de minste tegenstrebeling ran de Javaanse regenten in de verijste soort en deugt wer- den geleevert, opdat de Comp bevrijt mag blyven van klagten WVlaromirent de Comp ook de verijste ordre stellen sal, dat de Javaanse hoolden geen reden hebben:

Wanneer de Comp' somwylen een extra cys van houtwerken mogte doen en daarom verleegen weesen, en den Soesoehoenang daarvan kennisse gegeven werd, beloofd Sijn Majestijd dezelven na vermogen t€ sullen voldoen

De houtwerker welke door Comp' residenten kwaad werde gekcurd sullen leveranciers weder terugneemen dog aam geen particulieren mogen verkoper, maer dezelve byeen moeter samelen als wanneer van het hooidcomptoir Samarang jaar- lijks een off tweemaal, nadat de partyen comen aan {e groeyen, (met) expresse gecommitteerdens sulleti werden esonden naar de plaatse daar leggen, ten eynde dezelve met de Jaraanse regenten caxeeren voor billyke betal linge voor de Comp aan te nemen;

1. Tegens alle welke redelyke billyke conditien de Comp' 0m te toonen dat se met de Javaanse rolkeren willen leren als eene natie, aan den Soesoehoenang kwijtscheld sijn agterstal rolgens het contract van den jaare 1705, met den Edelen Hecr admiraal Harman de WVilde gesloten, bestaande in 6.537 coyangs rijs, als- mede sodanige onoemelyke somma gelds, als door welge- melde Comp behalven de hiervooren onder articul 2 Fermclde eenmaal hondert vijff en veertig duysend rier hondert en seven tagtig rijxdaelders, rt hoofde ran syne magtige as3istentie in de jongste sesjarigen oorlog tot verkryging 'ler ruste in her Mattaramse rijk en maintenue van Sijn Majestijds rvorvaderen is uytgeschoten regtmatig te pretendeeren heeft, mitsga ders sodanige lasten, als de Comp" gedurende de minderjarighijd van Sijn Majestijd door het houden van sware guarnisoerien heeft moeten dragen; verklarende by deezen daarroor niets begeeren nogte Sijn Hooghijd daerroor ooyt ofte ooyt aanspree: kelijk te sullen houden, mits dat zoowel de roorige contracten ictens oclroyen, door Sijn Hooghijds predesseseuren tcn be hoeve vin de Comp' rerieend, 128 als dit tegenwoordig contract de rolgende pointen in allen deelen sonder eenige infractie door Sijn Hooghijd als desselfs navolgers groote mantrijs Mattaramse rijk sullen moeten onderhouden werden off dat by foute ran dien alle Comp" pretensien ten allen tyden van rolle cragt en valeur sullen blyven

Belangeride de negotie Op Java behoud de Comp ten vollen haar oude voorregten en privelegien, en verbind den Soesoehoe- nang sig dezelve groter florisanter maken mitsgaders sorge [e dragen, dat voortaan het toene garen in groter quan- tititeyt sodanigen soort geleverd wert, als twee monsters welke tans door den Edelen Heer commissaris Sijn Majestijd mct Comp' Syne Hooghijds seguls sijn bekragtigt, en Waar- van de slapers Om alle verwyd ering voor te comen; sullen Tete blyven een onder Sijn Majestijd een onder Haar Hoog Edelens tot Batavia een tot Samarang; alwaar leverantie geschied sullende de Comp voor het garen overecncomende met het eene monster, litterz betalen 36 rijxdaelders Hollands per picol, voor het tweede; littera B, 25 gelyke riixdaelders Hollands mits - gaders de mindere soorten navolgens de monsters daarvan tans mede onder Sijn Majesteyt en den Edelen Heer commissaris be rustende; blyven op den ouden prIS, wiarmede den Soesoehoe- nang sig ter vollen voldaan verklaard.

Het cam- en vleeshout; 129 dat uyt de bossen ran Sedidayoe Toebang off Madura tot Sourabiya alle jaren op Comp' petietie werd geleverd, begeert de Comp niet VUUT niet, alsoo geensins Mcn gedagten sijn den gemeenen at te beswaren; en daarom de Comp voortaan voor ider balk betalen 34 rijxdaelders Hollands, mits dat dezelven dan ook met eyge vaartuygen van de leveranciers werden overgebragt Sourbzya alwaar com- pleete voldoening Van Comp' opperhoofd can werden gevor- dert .

Den Soesoehoenang rerpligt eesen het Cartasourats guar nisoen altijd tcn minsten roor twee maanden te proviandeeren vin rundvee en sal voortaan van ider coebeest, mits halende de hoogte en lengte van de maat, tans ingestelt en onder den Soe soehoenang Comp' commandant berustende, alhier werden betaalt een rijxdaelder Spaans ofl 10 schellingen Hollands, OM mee aldus Javaanse gemeente geen reden van clagten geven:

Tot dienste der vestingwerken andere benodigtheden nt Comp' dienaren alhier, verbind den Soesoehoenang sig FOOI altoos dagelijks te zullen doen leveren tuee hondert recrtig bat- toors off Jaraanse arbijdslieden, sonder dat de Comp gchou- deil sal weesen dzarroor ietwes [e betalen

Aldus gedaan; gecontracteerd en besloten in het hoff ran deu Soesoehoenang tot Cartasoera Ningrat, op den Noremher 1733 was benerens het Javaans gestelt het segul Fam Siju Hooghijd in roden lacque, diaronder sijn handtekeninge Lager stond nog een segel, gedrukt in roden lacque daar- onder de handtekeninge ran de standen ofte groote mantrijs van het Mataramse rijk. Onder de Hollandse tale stond Comp segul, gedrukt in roden lacque, en daarbenevens geteekend F" J Coyet: margine stond Wy,

ondergeschrcven, sijn by het teekenen en rersegulen ran dit contract prescnt geweest wras getec kend Rijckloff Duyvens, Duurvelt; N_ Wiltvang Velsen, H Greving; A_ v. Gils en Swaefken

DCCCXI BANTAM

December 1733

Naar aanleiding het aanbod door det Bantamschen [rconoptoiker gcdazn hicrvoor blz j61 jcsiotcn Comtcencut Gencria Radc dr nicuvcm Yorst Sreuen mits ccfst raldain wetd Jan Janta3 dOoT nen stellen Vcoryit den, Tol regeling Andcr Eing Riu Itdiz Wybrard Blom cuniasaris MAAIC Bantam aat den Icuycn sultan de volgende 01crcenkomsten sloot; (DE JOSGE Onbomst IX XXXV En volgence).

Poincten en articulen; op dato ondergeschreven ge sloten en geteckent tusschen Zijn Hoog-_ Edelheyt, den Heere Mr. Dirk van Cloon, Gouverneur-Generaal, en de WelEdele Heeren Raden weegens de Generale Ne: derlandsche G'octroyeerde Oostindische Comp' ter eenre, mitsgaders Faducca Siry Sulthan Aboel Fatach Mahometh Safai Djainoel Arifin, benevcns zyne broeders naaste rijxgroten ter andere zyde, dienende ter renovatie cn ampliatie der inhouden Fan alle de contracten tusschen voorschreven Hooge Regering Van India ter cenre, de successive Bantamse ko- ningen grooten ter andere zyde sedert den 1Os July anno 1659 opgeregt, luydende aldus

Articul

Eerstelijk werden by dezen gerenoveert alle vorige contracten actens, speciaal die TaM den 17' en 28" April 1684, 15" February 1686, December 1687 , Maart 1691 , October 1708 en 21 Augustus 1731 , met alle verdere conventien overeene komsten tusschen de Generale Nederlandse Maatschappye en rik van Bantam surcessire aangegaan even alsoff dezelve van woorde tot woorde alhier waren g'insereert; VOOr zoverrc daarinne by de tegenwoordige articulen geen ampliatie oif alte- ratie werd gemaakt: Art: 2. Aangaande de pepetleverantie belooid Paducca Siri Sulthan Aboel Fatach Mohamet Safai Djainoel Arilin tot ampliatie nadere verklaringen Van gecne dientwegen gestatueert vastgesteld is by contract van den 15" February 1686 door de gesanten van Zijn Hoogheyts grootvader Paducca Siry Sulthan Aboenazar Abdulcahir en de gecommitteerdens Fan den Gouverneur-Generaal en de Raden van India tot Batavia vastgesteld vervolgens door wederzijdsche principalen geratificeert, dat de pepervaartuyger in tegenwoordigheyt van gecommitteerdens beybe vin den cuning en de Nederlandse Maatschappye, zullen werden gelost, dat dien corl; zoowel die Fan Lampong Silleboe over zee werd aangebragt, als geene in de Bantamse bovenlanden werd ingesameld peperleveranciers degeene voor welkers

rekening die werd opgeslagen, za] werden toege Meten off toegewogen ten haren bywesen, opdat alles billijkheyt mag geschieden, tot genoegen vin beyde, om den aanbrenger door vrome behandeling zoovcel te meer aangemoe- digt [te] werden in dat werk; tot bevordering Fan conings terest CII vergroting van leverantie aan d'Comp'

En opdat men des beter toesigt moge gebruyken, dat ook in de beta) linge van geene Zyne Hoogheyt gewend is aan aanbrengers leverancicrs van de peper betalen en alhier vervolgens Taat Zyn Hoogheyts cyge opgave werden 1n geweeser, alle billikheyt en regtmatigheyt werden g'observeert, z0 i5 al verder besloten en vastgesteld, dat den peper den ontfangst in conings pakhuysen, zoals dat voorwaards is ge: stipuleert, aan de aanbrengers off leveranciers zal werden taald binnen Speelwijk door 's Comp bediendens ten overstaan vanl Zijn Hoogheyts expresse gecommitteerdens tegens voormel- ten prijs waarvoor dan vervolgens Zijn Hoogheyts reekening by provisie za] werden belast, totdat men, naar gedaane leverantie aan d'E Comp" afscheep van die cori 2an boord var Comp' scheepen off vaartuygen in staat wesen zal met Zijn Hoogheyt finaal aff te reekencn en zyne reekening goet te doen den prijs die van ouds by de contracten Comp' wegen is be- loofd, om surplus oite zooveel Zijn Hoogheyt alsdan nog diens wegen competeert, naar aloude gebruyk aan den coning, ofi die van zynen wegen dcartoe zullen wesen eauthoriseert, werden voldaan.

Wel verstaande dat voormelde peper tot den tijd, dat deselve aan &'E. Comp' behoorlijk gesuyvert geharpt ten aischeep werd gelevert, in diervoegen als dat van ouds gebruykelijk is geweest, voor reckening van den sulthan in conings pakhuy Sen zal blyven liggen dat door voorschreven betalinge vooraff daaromtrent geen de minste verandering werd gemaakt, als dienende dezelve alleenlijk om aanbiengers en leveranciers 130 des te spcediger te helpen daardoor den aanbreng te beror- deren; tot vermeerdering der peperlererantie, beybe ten Vocr deele Valn den coning en de Maatschappye Opdat Comp" bedicndens, die (en erstaan V-J47 Comp" gecomitteerlens hetaling Ja dc anbrengers leverancicrs allen doen, mgCn Wetcn hoereel 'Zijn Hoogi heyt esint is aan zijn onderdanen te betalen, rerklaart Paducca Siry Sulthan by dezen beloofd, dat voortaan die Fal Silleboe, off vOQr" de pevet, die uyt district Fan Sillebaer naar Fantan werd aangehragt, "OOT eyne reekening werden betaald Iwaali realen Spaans voor ydler bhaer, also 'Zijn Hoogheyt die prijs tot zoverre genereuselijk heeit gelieven te verhoogen zyne derdanen uyt dat district des te meer aan te moedigen Tan alle sluykeryen aff te houden; blyrende nogthans de peper uyt de rerdere ianaschappen en districten Fan Lampong uyt de Bantamse bovenlanden op den vorigen roet _ orersulx sal Foor deese laatste niet meer betaald noeten werder als agt Spaanse ren Toor de gelyke bhaar Fa drie picols_ mits den

corl rin eene andlere behoorliik: gesuyrert geharpt werde gelevert; waarop de wedersijdse gecommitteerdens by den ontfangst almede zullen heblen te letten_

En naardien de ondervinding heelt geleert, dat baatsugtige ontrouwe erschen zig niet ontsien hebben reelmaals Tcrvalschen conings g'eyckte colox olf gantings meten VI UcT peper gebruvkelijk, niet alleen ler rerkortingen nadeelinge ran degeene_ die daarby is g interesseert maar Ook tot verwecking Fan reele moeyelijkheden tusschen de aalibrengers en de ontfangers 1an die cori, z0 is al rerder besloten vastgesteld, dat voortaan Speelwijk onder bewaring Fan Comp" bediendens zullen blyren berusten eenige met conings merk g'eykte colox off gantings ten fine by den ontfangst var de peper parthyen des begeerende, tot voorschreven maten haar recours mogen neerren, wanncer oret deugdelijkheyt

Maten, wel dc koelak inalls ongcrcer pold riist craticndt en Cc gantang, berallende ongereer 8'2 Liler 0f 121 pond rijst dergeene, die zylieden gebruyken_ tusschen haar ecnige stribbelingen off twyfielingen valt, en dus roor te komen dat niemand daaromtrent in vervolg werd verkort naar de goede billyke intentie van Zijn Hoogheyt

OOST- INDISCHE COXPAGNIE 1602 1800.

Voorts is ook besioten rastgesteld_ dat alle de peperraar [Ve gen, z0 lange die rolladen en buyten leggen voortain ndw_ keurig zullen werden bewaakt, z00 dour rolk van Faducca Siry Zulthan_ als door eenige Nederlanders uyt 't Bantamse guarnisoen, totdat dezelve zullen wesen gelost en de peper in 's conings pakhuysen opgeslagen Foor komen dat Zijn Hoogheyt daaromtrent niet werde verkort otte gefraudeert, daarentegen besorgen dat de Comp ook waarlijk geniete cffect ran de vorige overeenkomsten, mitgaders dat de peper niet door sluykse wegen werde verduystert, riaat dat dezelve tegendeel alle tesamen in Comp" pakhuysen werde opgeslagen.

Het campong der Baliers bewesten Speelwijk al Toor lange by uytstek in laatste der dage Fam den overleden Paducca Siry Sulthan Aboel Moechasan Mochamet Sainoel Abidien dient hebbende tot een berg- en schuylplaats van allerhand weg- lopers quaeddoenders _ veeltijds ook verstrekt hebbende een morsnest r- am allerley sluykeryen clandestine negotie, waardoor conings thollen en inkomsten werden gefraudeert en zijn land ontveyligt, heeft Zijn Hoogheyt dat niet alleen van den beginne zyner regeringe zelfs ten eersten na de dood van zijn overleden heer vader doen raseeren en pruymen; ook vervolgens ter dispositie van de Nederlandse bediendens_ zoils dat in oude tyden ook door

dezelve is gebruykt; orergegeven maar ok alsnu vn voormelte grond geene daar erder toe behoord van de zeestrand al tot beneden de boomn oft tholplaats _ afstand gedaan dezelve ter dispositie van d'E. Comp" in vollen eygendom overgegeven in diervoegen als de daarvan expedieerde aparte donatiebriefi komt aan te wysen_ Tenun- cieerende Zijn Hoogheyt dienvolgende van alle regt, dat hy op voormelte grond heeit gehad, laatcnde aan d'Comp de vryheyt, om dezelve ten haaren meesten dienste te gebruyken_ zooals zy te rade werden eni goedvinden zal, mitsgaders d'Comp' Jan- ncemt beloofd zorge te zullen dragen_ dat voortaan diergelyke geboefte aldaar niet meer komen tc nestelcn_ waardoor den ning zyne onderdanen eenig geweld off overlast kunnen lyden land van Bantam ontveyligt en ontrust zoude werden_

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

En gelijk Paducca Siry Sulthan uyt eyge beweginge en betho- ninge Fan zyne Goede wille omtrent de Maatschappye, beloofd aangenomen heeft Nederlandse copere duyten mct Conip" stempel in zijn rijk gangbaar te zullen maken tegens den prijs, zoals die Batavia haar vaste cours hebben, $\frac{131}{}$ mentlijk agt voor een dubbele stuyver; inroegen dat ook reeds werkstellig is gemaakt door de publicatie van placcaat, op den July ezes jaars door Zijn Hoogheyt dientwegen g'emanneert; alsoo is ook by deze gelegentheyt overeengekomen; dal, ter foldoening aan eze zyne begeerte, voorschreven duyten roortaan in dierroegen op Bantam 70 OP bazaars als onder den inlander_ altoos gangbaar zullen blyven zonder eenige veranderinge= waartegen d'Comp' aanneemt en belooid land ran Ban- tam altoos Fan eze Iint enoegsaam tot roorschreven prjs te sullen roorsien; tot gerieff Fan de inwonende onderdanen orer weder.

Wyders beloofd Paducca Sity Sulthan, naar de gedurige commandatien Uaat den Gouverneur-Generaal en de Raden Fan India alle mogelyke ordre te zullen stellen_ dat 't land van Ban- tam zooveel doenlijk gezuyvert werde van allerley weglopers geboefte, ingevolge de aloude contracten, en in spetie dat van den 21* Augustus 1731, waarby dientwcgen door Zijn Hoog heyds overleden heer vader nog jongst Op de kragtigste wyse toesegging is gedaan nadien dat strekt tot welvaren van rijk en tot de onderhouding Var goede vrundschap en intelligentie tusschen den Paducca Siry Sulthan de Nederlandse Maatschappye

Aldus gedaan, geaccordeert en besloten in casteel den Dia mant tot Sourousouan; grootste stad in coningrijk Bantam, den December 1733, en na de Mahometaanse tijdreekening den 2* dag der Injan6 Radjab 1146 in jaar Djin 4as geteekent W.Blom. In

margine: Ons present als gecommitteerdens was gete- kent en met erzelver zegels bekragtigt J.V.Stein van Gollenesse, van Gessel, Wognum Cornclis van der Sluys__ Floris Satink:

Op denzeliden d1g Deceinbcr 1733 Weroen wtersziden de VTocg ” gcsloten ovcrcenkomsten bevestigd, waarbij Compagnic afstard cecd paat geldelijke pretensien Banat tezen monopolic pcperuityocr Inyccr {atocnen gccdcren

ons, Paducca Siry Sulthan Aboel Fatach Mochamet Safai Djainoel Arilin; tegenwoordigheyt Onset broederem, Van naanie Pangerang Ariff Goesti Panambahan Mochamed Kahir, Pangerang Madura Nagara; Pangerang depatti Bantam, Pange- rang Hari di Santibia_ Pangerang Radja Ningrat, Pangerang Radja Santika_ Pangerang Radja Dikara_ Ratoe Bagus Derma- poetr? Ratoe Bagus Dermacoesoena_ Ratoe Bagus_ Poetracoe- soema Radeen Djajaningrat; Radeen Dermaningrat, Raden Der- managara_ Ratoe Bagus Derma di Radja Ratoc Bagus Hayoewa di Radja_ benerens de 14 gequalificeerde Bantamse rijxraden_ Pangerang Pourbanagara, Pangerang Caly Samsoedin, Pange- rang Coesoema Diradja, Pangerang Coesoema Ningrat, Pange ring Wangsa Doeta, Pangerang Tadjoe Dalem, Pangerang Raxa Widjeja, Pangerang Asta Patty, Pangerang Soera Diradja_ Pan- gerang Singaradja_ Pangerang Ningadidjaja Ratoe Bagus Coc- soema Widjaja Haria Soera Doeta_ Haria 132 Wignia Doeta gelesen en overwogen zijnde de acte-obligatoir, maand Juma di lauwel den 2k dag; zijnde Maandag omtrent 11 uuren des tijds in jaar Dal, ce lcere onses propheets Mohamet 1095, onsen overleden heer grootvader Paduca Siry Sulthan Abdul Nazer Abdul Cahar, groot ses hondert duysend rijxdael- ders_ ten behoeve van de Nederlandse Oostindische Comp’ Fer - leend, ter zaake van degelijk uytgeschotene penningen edurende de assistentie tegens de rebellen van Bantamse rijk, wel- eer door Zijn Hoog) Edelheyt, den heere Johannes Camphuys; de WelEdele Heeren Raden Fan India _ op instantelijk versoek van den welgemelden overleden sulthan, onsen heer grootvader, den jare 1093 na de reecquening van onsen propheet gedaan_ gelijk mede octrooy, tot erkentenis van de ontfangene diensten aan de bovengemelde heer Gourerneur-Generaal Raden Fan India, representerende de Nederlandse Comp rerleend, 133 staande daarin, dat boren voldoen der penningen kosten, dic de E Comp’ in deselve assistentie verschoten heeft, die_ als boven gesegt; de somma Fin ses hondert duysent rijx daclders bedragen gemelde E_ Comp gepriviligeerd werd met uytsluytinge ran alle natien, wie ofte ran wat conditien deselve mogten wesen; Omn alle de peper; in de Bantamse, Lampoengse en Sillebaarse landen vallende alleen te mogen opkopen uytvoerer, insgelijx daarentegen in te brengen en verkopen alle zoonten Fan witte geschilderde kleeder, zonder dat iemand, onder OnSC gehoorsaamheyt staande d’E Comp” daaromtrent geene de minste verhinderinge zullen mogen toebrengen maar ter contrarie alle hulpe adsistentie voorts hoe de

voorschreveten acte-obligatoir dato December 1687 , cff naar de Ja- vaanse reecquening in jaar Jim 1099 met - geboorte des propheets_ den 29”” dag Vanl maand Moharam, by den Paducca Siry Sulthan Aboe Falalil Magomet Jaja met den heer commissaris Jacob Jorisz. Pits vernieuwd maar ook boven des op den 3”*2 dag Vam de maand Juma dilachir in jaar Zaa 1102, ofte na de Nederlandse tijdreecquening Op den 3d* Maart 1691, onsen overieden vader Aboel Mochasin Machomet Zeinoel Abidin; met den heer Isiic de Sainct Martin nader gerenoveert bevestigt; welke bovenstaande acte-obligatoir, zodanig dezelve Tan #ouI= de te woorde legt, beloven wY Paducca Siry Sulthan Aboe Fatah Mahoneth Safai Djanoel Arifin _ coning Tan Bantam; in tegen- woordigheyt van de bovengenoemde princen rijxraden, van ons onse erigenamen opregtelijk te zullen onderhouden doen onderhouden_ Ter nakominge ran dien rerbinden ons zelven Ons coningrijk en deszelfs inkomsten;

Aldus gedaan overecngekomen cisteel den Diamant, in de stad Souroesocang ofte Bantam; en met ons conirglijk zegel gewone Signature, mitsgaders met den eed den alcoran bekragtigt jaar Djin maand Radjab den 2”5 dag, zijnde Woensdag, omtrent 8 uuren des tijds; Onder stonden de handteekeninge in Maleyds van de perso- nen in den hoofde dezes gemeld_ cn daarbenevens eenige zegels_ gedrukt in rooden lacque

WE brand Blom Raad-ordinaris van India, expresse commis- saris en afgesant wegens Zijn HoogEdelheyt, den heere Gouver- neur-Generzal Dirk van Cloon, benevens de WelEdele Heeren Raden ran India _ representeerende Generale Nederlandse Comp’ gebleken zijnde hoe bovengemelde Haar HoogEdeles by een acte Fan remnis, onder dato 28 April 1684 in casteel tot Ba- tavia getekent en met groot zegel LanI d’Ed. Comp bekragtigt, om reeden_ in de geciteerde acte van remis nader uytgedrukt, hebben believen den zulthan te remiteeren en kwiit te schelden Sum: Ta seshondert duyzend rijxdaelders_ gedurende oorlog tegens d’Bantamse rebellen rerschoten meermelde acte nader expresseerd , dat cok successive is bevestigt geble- Tci by een nader acte_ op den 3*r” dag van de maand Jumada il achir des jaars Zaa 1102 oite na de Nederlandse tijdreecqu= ening op den Maart 1691, by den Raad-ordinaris commissaris Isaac de Saint-Martin verleend welke bovenstaande acte van remis ik, ondergt eschrevell; Wybrand Blom; Raad-ordinaris van India en commissaris_ uYl kragte als boven en in presentie Fin de ondergetekende getuygen, belove sullen doen standgrypen_ mitsgaders dOor welgemelte heere Gouremneur-Generaal Raden ran India te doen ratificeeren, gelijk deselve als gemelt, successire is bekragtigt geworden, mits dat d’E Comp” onge- kreukt kome te genieten de privative voorregten, in de principale acte Ue remis datum als boven “ytgedrukt:

Gegeren in casteel den Diamant, tot Souroesocang; grootste stad in coningrijk Bantam, den 9t December 1733 was gC- teekent Blom:

Lager stond Ten overstaan Tan ons_ ondergeschrevenen ge committeerdens was geteckent J.V Stein van Gollencsse; van Gessel, Wognum; Jacob Cornelis van der Sluys, Floris Satink

Nog teckende Pantamschc sultan dienzelfden Dccemhcr 1733 duc Uncn waarin hij Ect in ket contraci bedoelde stuk land ten Weaten het fort Spcclwijk de Compagnie afstond.

By my, Paducca Siry Sulthan Aboel Fatach Mohamet Safai Djainoel Arifin, koning van Bantamse rijk met den resorte van dien, benevens myne broederen en rijxrader, in orerweging zijn- de genomen versoek, door den Raad-ordinaris en comnmissaris 1412 den Gourerne cur Generaal en Raden van India aan ons hoff, Wybrand Blom_ name ende vanwegen de Generale Neder- landse G'octroyeerde Oostindische Comnpagnie aan OnIS gedaan _ namentlijk omme ten diensten en behoeven van welgemelde Com- pagnie in vollen eygendom te #illen afstaan in geschenk zeeker stuk and gelegen bewesten de Bantamse rivier, streckende van Cicm beneden onse tholplaats ovet fort Speelwijk; langs 1UOM van gemelde rivier Noordwaard tot aan de zee item van geciteerde zoom der rivier Westwaard taggentig roeden, z00 dat velerhande redenen, ons daartoe moreerend_ heb - ben ermeend dat rerscek niet te mogen afislaan, renuncieerende dierhalven by dezen van alle regt van eygendom dic wy off onse voorsaten daarop ooyt of te eeniger tijd hebben gehad Vera klaren voor Ons en onse nasaten gedagte stuk Jand, in diervoegen als hierboven staat beschreven; in rollen eygendom te schenken a3n ten behoeve Van welgemelde Nederlandse Maatschappye Fan cu Jan voor altoos_ Ten blyke VATC dien zijn $\frac{134}{}$ daarvan gemaakt dese acte van overgave_ dien wY met ens koninglyke zegul en onse handteeke- ning hebben bekragtigt en ook dusdanig doen bekragtigen door onse broederen en de rijxraden:

Gegeven in ons koningrijk Bantam tcn casteele den Diamant tot Soeroesoeang; grootste stad in koningrijk Bantam, den 9'" December ann0 1733_ Daaronder verscheyde zeguls en daarnevens geschreven eenige caracters_

Ten slotte volgcn Trce aciCn ratificatic; geteekend doai Gouverucur Gaeraa Raden Indic &4 15 Juni 1734, waarbij Toufi geratiliceerd Roone het "icuwe comtract met d Bentaisckc tegce ring . als d docr Rlom amICUT rerleellde actt remis.

Den Gouverneur-Generaal M' Dirk van Cloon dc Raden tot Batavia_ representeerende den Staat der Vereenigde Nederian - den mitsgaders de Generale G octroyeerde Maatschappy in India de vorenstaande acte Vin renovatie ampliatie gesicn gelesen hebbende in hoedaniger voegen de heer Ordinaris Raad van India

Wybrand Blom, ingevolge van de aan Zijn Edele ver- lende volmagt niet alleen alle de contracten, voor dezen tus schen de hooggemelte Nederlandse Comp’ ter lente en de suc cessive coningen Uanu Bantam den 17d** April 1684, 15” bruary 1686, December 1687, 3* Maart 169i_ 9ata November 1708 en 21” Augustus 1731 ter andere zyde angegaan mits overleyden van den Paducca Siry Zulthan Aboel Mochasan Mo chamed Seynoel Abidin op den L1*” July des jaars 1733, met deszelfs zoon en successeur, den tegenwoordigen coning tot Ban- tamn) Paducca Siry Sulthan Aboel Fatach Mahomet Safai Djanoel Arifin, benevens zyne broeders en naastc rijxgroten, uyt onsen naame heeit vernieuwt; zooals dat breeder by deselve acte komt te blyken maar ook daarnerens by wegen Yan ampliatie der roorschreven contracten met roornoemde Zijn Hoogheyt heeft g artesteert en vastgesteld zodanige nadere poincten articulen_ als boven dien by meergedagte acte specifice staan uytgedrukt door zegul Yan den Paducca Siry Sulthaan, benevens die Van zyne broeders naaste rijksgroten, behoorlijk zijn beves - tigt geworden_ So verklaren den Gouverneur-Generaal en de Raden 171 India by dezen de gemelte acte van renova tie ‘en amplicatie der con- tracten g’approbeert en geratificeert le hebben gelijk zy. dezelve approbeeren en ratificeeren by dezer_ CYCI in sodaniger VoC gen; alsoff dezelve renovatie ampliatie door haar zelve eygener personen en met den Faducca Siry Sulthan Aboel Fa- tach Mahometh Safai Djanocl Arifin was aangegaan en volbragt Tot bevestiginge van welke dezen met haare eygene handteekeninge en zegel van de hooggemelte Comp’ hebben bekragtigd

Onder stood Batavia casteel, den 15 Juny [734 Was getekent van Cloon; Westpalm; Blom J: F. Witte van Schoten , Oostwalt, Valckenier, J” Christiaan Pielat; J. P Schaghen, Patras, Thedens F” J’ Coyett; van Imhoff, H_ vin Bayen; In margine stond Comp groot zegel, gedrukt roden lacque, daaronder: Ter ordonnantie van Haar HoogEdeles_ der Gouverneur-Generaal en de Raden van India, hiervoren ge- Inelt Was geteekent van Berendregt; secretaris; Ter zyde onder Maleyds en Javaans stond almede Comp groot zegel, gedrukt in roden lacque_ en daaronder = Ter ordon nantie van Hooggemelde Haar Edelens, den Gouverneur-Gene - raal de Raden van India was getekent van Beren- dregt; secretaris;

Den Gouverneur-Generaal M’ Dirk van Cloon en de Raden tot Batavia, representeerende den Staat der Vereenigde Nederlanden en de Generale G’octroyeerde Maatschappye in India verklaren by dezen volkomentlijk te approbeeren en te ratificeeren de bo- venstaande acte, door den heer Ordinaris Raad Van India Wy- brand Blom 0p den 9ur December der voorleeden jaare onder- tcekent e UYI kragte van onse daartoe verleende volmagt aan den presenten Paducca Siry Sulthan Aboel Fatach Mahomet Safai Djanoel Arifin verleend behelsende ccr vernieuwing van de acte van rernis, dewelke door ons op den 28*” April des jaars 1684 aan Zijn Hoogheyts grootvader, den Paducca Siry Sulthan Cahar Aboe Nazaar; z00 mede by renovatie Op den December 1687 en 3”

Maart 1691 aan Ziin Hoogheyts oom, den Faducca Siry Sulthan Abdul Falael Mahometh Jaya, jongst overleden vader, den Paducca Siry Sulthan Aboel Moechasan Mochamned Zeinoel Abidien_ is verleend, en dat wel onder sodanigen voorwaarde conditien; als by dezelre acte van re- novatie, de dato 28 April 1684, breder staan uyigedrukt Tot bevestiginge Iiil welke w dezcn met Ons eygen hand- teekening zegel van hooggemnelte Compagnie hebben bekrag- tigt

Batavia casteel, den 15*” Juny anno 1734 Ws getekent van Cloon, M, Westpalm, W’ Blom, J. Witte van Schoten, A Oostwalt; A” Valckenier, J. C Pielat, J P Schaghen, A” Patras_ J’ Thedens F” J’ Coyet, G van Imboff, H. yan Bayen. In margine stond Comp’ groot zegel, gedrukt in roden lacque, daaronder Ter ordonnantie van Hooggemelde Haar Edelens, den Gouverneur-Generaal de Raden ran Indiz was Kete kent van Berendregt, secretaris.

DCCCXII MAKASSAR_SOEMBAWA

21 Januari 1734.

De in 1731 nicuw opgetrcden koning Socibawa had door zicktc andcr verlct nog steeds conirac CIL, door z0n vcorgangers met de Con- pagtic gesloten, niet opnicuw beecdigd Eindelijk daarioc Makassar Eckomen, 8af hij dcn Jctsch kcnnch, huwcn viardochter van d “TDI des konings ran Goa. De Compagtic zag zaadanige relatic niet Gairne daar ‘toegEr Soembawa onuer Makassar had gestazn Iakassaten hocwcl het ciland than: onder de Compagnic storo rog Ttveel ned hacden_ Lolrcincur K(ak767t mcc5 ten slotte evnwd nazr Batavia schrijven 3gat nC allc gcbruykic middelcn om Tuorschievem huwelijk af 1 radcn swaatsie voorgesteld hebben, potentaetje nict Gltenieerem gewtest is cesselis r-oorncmicn staken ovcrsulx dat huwclijk geconsentecrd hebben’ Dit had 21 Novcmbcr 1733 Mjats en 21”’ Januari da” bezwocr dc vcrst, antcrens nzir Soembawa Ietue te kecrtn, dc bestaande comtticicn (Onuitgcgczer Vanri Mo- kosfr mor Batovia d4 J 1734).

Also den rijxbestierder Datoe Goessing, gesterkt mct de Voot naamste rijxgrooten en oudste der Sumbawareezen in anno 1731 Uit kct Coiracibock: Ock ir de Oicrgecomet bricen 1735 , 191* borck; a(decling Macassar, folio 138 e Folgende: met hun overkomste aan dit casteel, ons oatmoedig versogt heb- ben_ dat in plaats van den door den brand ongeluckig gesneuvel- den coning, Datoe Taliwang mag werden verkoren den prince Mappa Soesoe, als zijnde de wettigste tot deze CIOOIl, 200 is zelve met advijs der gesamentlyke overwalsche bondgenoten onsell rade op den 18” December daaraan onder de nader gun- stige approbatie ran Haar HoogEdelens toegestaan, Inits dat gemeltcn prins z0 haast doenlijk hcrwards zal moeten koomen ter Weediging en renoveering der contracter, met zijn voorsaten successive gecontractecrt aangegaan Edog meermelde prins door ziekte als

andersints niet roor den 28 Juny anno passado alhier rerschecncn, mitsgaders te dlezer occasie na rijp overleg, bckome conces Conip’ vege, gehuwelijkt zijnde met een dogter van de presente Goz coninginne Crain Aganjene, procrecert by desselis Oom, den Salaparrang gesneuvelden coning Amas Madina, genaamt Crain Bontoa zijnde de gesepa reerde huysvrouw van Crain Bontolankas, op den 6” January dezen jaare aan Ons weder versogt hebbende hem als coning van Sumbawa Onder de eeretitul ran Siry Zulthaan Mohamad Kaha- roedin te willen berestigen, z0 is’t dat, nademaal ons geen rede Ien voorgekomen zijn waarom zulx te weygeren en ook niet volgers zijn rersoek door besweeren der contracten in bond- genoodschap der vorsten €n coningen ter overwal te werden aat genomen_ gelijk Haar Hoog Edeles by derzelver gevenereerde missive Van den 29”” Februari 1732 hebben gelieven #ppIO- beeren, is al verder verstaan hem daartoe te admitteeren; gelijk g ’admitteert werd by dezen_ nogthans onder deeze conditie roorwaarde, dat hy; Mohamed Kaharoedin, de contracten en ar- ticulen_ door den Edelagtbaren Heer commissaris Beernink gou- Verneur directeur Lani egen den Staat der Nederlandsc Oost - indische Compa gnic deze prorintie op den 18” April 1701 opgesteld en door de coningen vam Bima Dompo, Tambora; Sumbawa, Sangar en Pekat heyliglijk besworen successive gerenoveert, dies inhoud thans by renovatie den coning Moha- mad Kaharroeding, Tan woord tot woorde in de Maleydse tale Amas Madina sncurelde oorlog der Socinbawantczcn de Baliars: Ziju TTOVA nctiromcc met dcnkoning Goa zin dochicr, dus de stieidochter koring Coz huwde Mappz Soesoc, den nicuwcn vati Soembawa Zic BLor, Bekwoelc Gcschicdenis F het Makussudr - fclg Celebcs, blz. 2 Zie Coreus blz. 192 volgende:

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 _1800.

duydelijk voorgehouder, ende teffens te rerstaan gegeven zijnde_ dat aangesien den Heere Gouverneur-Generaal en Raden Tan Nederlands-India tot Batavia de magt aan haar behouden_ [135] en verders gecne articulen uytgesondert, te mogen extendeeren; besnoeyen en veranderen; nadat Haar Hoog’ Edeles zulx retmnecnen behooren, in al ’t geen de bondgenoten hetreft, Waalciaum den nieuwen coning sig onderregt houd en daaimede rolkomen confirmeert, als waare sodanig cene verandering dezeu Woo delijk rceds g’insereert vervolgens opgemelde comtacien tCn bywesen den gouverneur en raad_ mitsgaders de rijxgroten van Sunbawa_ met drinken van kritsenwater op den alcoran solemneel besworen ziinde_ werd rerder, ten blyke cn rerificatie dezer renovatie_ gecne roorschreven stat met zun riixzegel versegeld en onderteekend met zyne gewone handteekening, benevens die der rijxgrooten t’onser orerstzan

Aldus gerenoreert en besworen tot Macassar in ‘t casteel Rotterdam den 21” January anno 1734 WJS geteekent Johannes Sautijn, J H. Nipoort, T= Vromans; J’ Lursenius_ vzn Reyd, A’ de Visscher_ In margine stond Comp’ zegul, gedrukt in roole lacque, daaronder Ter ordonnantie Tan den EE Agth Heer gouverneur raad we; geteekent J: Cruse, secretaris:

DCCCXIII BENGALEN

25 Januari 1734.

Zic de inleiding hiervont_ Ook Ounifgcgcect: Jesic Beugalen otr Batozia d.d, Maart 1733. Blikers de reso utic Gou- rcrnent Generaal Rade van 30 Juni 1733 Kas Tctls cerdct 0t0i - cenkomst met dezeldc autoriteit gesoten

Translaat Persiaans concept verbandschriit; aan te Gaan met tegenwoordige hooid der sjekwaards,

Zie Corpns I; nool op biz. 30. Uit het Cortractbock, Ook in dc Ocrgcconwu bricaru 1735 , 21* hocc < . Julio 909 cn rolgende. Daar document in het Coutraciboeh oectomend za] hct Eecn concce Eebleren zijn MuaI inderdaad gctcekend Dit moct, MM mccning erbastering zjjn van shckdar, ontranecr der Eelastingcn rechten. Zic WLSON YOcc shikhdar.

GENERALZ NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Ragia Hiracha, tot een vryen kandel in; en ecn secure passagie voorby zyne landen van ’sE_ Comp op- en afgaande vaartuygen.

Ik, Hieracha_ sjekwaar ragia van de perganna Melkie, ge- legen in de scrkaar landstrcek Hazipour; met de Hol- landers in een vaste vrundschap en nieuw contract getreden zijn - de, belove by dezen dat ik derzelver p- en algaande vaartuygen, tzy met off zonder militairen rerseld, onverhindert mijn landen passeeren zal laten haar gomastos, welke bereeds daarin han- delen en verdere zullen komen te negotieren, alle gunste en hulpe bewysen; de ingesamelde goederen na welgevallen Iaten Vetvoeren nauwe zorge dragen zal, dat omtrent een off ander door niemand van de myne ecnige de minste overlast off verhindering toegebragt, veel min eenige gelden, wat naam ook mag weezen afgedwongen werd Dog z0 zulx egter tegens myne wil en begeerte mogte gebeuren, ik daarvoor caveeren en de zelve_ onder tocroegen ram de verdiende straffe aan de overtreders myner ordres, restitueeren, mitsgaders steeds alles ten faveure Fan gemelte Hollanders doen rerrigten, wat Van een Fund kan werden gevordert, mits dat daarroor jaarlijx ran hun in de maand November off naar Fertrek

haarer laaste vaartuy gen Houglywaards zullende genieten een bedragen van ropia 400 In contant; sodanige schenkagiegoederen, als in oude tyden aan min voorsaten goedgunstig zijn algegeven Ter naarkominge van alle welk ik dcze aan presente Hol- Jands opperhooit; Nicolaas de Munt, verleent en met myne handteekening zegel bekragtigt hebbe den 29”” van maand Sabaan 1146, Fesselie; zijnde onse tijdrekening den 25” January anno 1734.

Onder stond : Gecollationeerd, accordeert geteekent W” van der Poel, J” van der Stengh

Perganna district De landslreck hect thans Hajccpore ; den Fen Melkie kin ik niet tcrugvinden Moccrnc Mari Hindostani gomashta makelaar, inkeernsch agen: Borg Grafn Beide aischriften hebben 1141, rerschrijving Schaban 1146 begint Januari 1734, Ioar volgens de Voor-Indie gcbruikeliike rekcning op 27 Deccmber 1733. De 29* dag van die miano valt dus inderdaad Op 25 Januari 1934 Fesselie is de Maam2 Let jaar.

Onder stond 4ccordeert eersic clercq;

Wzs getekent

J” van Behaghel,

DCCCXIV. MALABAAR

17 Februari 1734.

Aan de kust Yan Malabaar mct ziin talrijke rorstendommeties heerschtcn “rijwel cerinaneni oncenigkeden krestics, waarbi de Compagnie zich nict altijd aizijdig oi mocht houden, Zoo bij den strijd in 1733 uitge- Oroerr Lesdked Caran Collastri, toen de Canareesche rcldhttr Rcge- nado dcn aanvang 1734 nct gezigt Cannanoo= magtig Icger gecamipcer: lag gezogt hebbende VCCL ber? Carla cen steene fortres Citrucren Dit werd door de ancnnen Compagnic belet. gevolEde be sprckingen bleck, dat de Cana - Trcirn steeds opkcffing Compazuics loge in hun gebied treurulm Onder Wcguenuing Een aantal cude grieven der Compagnie Wcro Krcdc gcslotcn herstcl ccner Oge uitzicht gesteld (Ouuitac - OcVET briccn AhnltuI oac Balnio 13 Fabniri cn 24 Arril 1734.)

Regenado Oderu_ generaal orer leger Tnn dcn coning van Canaara, thans gecampeert leggende ICO rondsonme den berg van Carla tot Cananoor, verklaare met dit mijn opcntlijk geschrift, uyt name ende vanwegen den grootmagtigen coning, mijn heer en meester als daartoe emagtigt zijnde tcr cener en net de heeren gecommitteerdens; den E_ manhaften capitain- militair Renicus Siersma ondercooplicden A” Harsteede Cp- perhoofd ter fortresse Cananoor, neven: Willen Feling, fiscaal over Mallabaarse

commandement; uyt name vanwegen Doorlugtige Nederlandse Comp daartoe door den EE Agtba- ren Heer Adriaan Maten en politiquen raad tot Cochim gequalificeert; te hebben aangegaan en vastgesteld omme zonder afwy- king onderhouden en naargekomen te werden de volgende conditien, namentlijk :

1. Deze tcekent zich hcrhaaldeliik Jar Bchaghel , aar blijkens de oli- Gect Tnonericoen heete Isiico Behazhel Uit hct Contractbock. Ook in d Ocraccomcn oriccua 1735 , wazrin {wet”naal voorkomt wcl 16” hoeck, folio 2205 volgende 25*t* boeck; ; folio 1467 volgende Borendcn IIOB in de Ozcrgecomen DlIczor 1736 , 30” bocck , folio 1633 Volncnde Ten sloite zcowecl Couracibock al; in d Ovcrgccomem oricak 7 andcrc redactic hetzelide cortraci opgenomen; dic wij achter di: stuk laten voigen.

Belove ik in voldoening der schuld van den gedevaliseerden coopman Sunderdas Wistnadas, bedragende 13.477 pagoden mits gaders Voor de gestrande vermiste goederen uyt ‘t schip Borsselen, samen sullen betalen cen somma van 25.000 pagoden_ vooreerst alhier aan Haar Ed voldoen cen tanto van 15.000 pagoden goude ikeris [136] in contant geld; voorts bin- nen den tijd van twee maanden off zodra Haar Ed”’ residenten tot Barssaloor zullen zijn verscheenen_ nog thien duysent pago den, als SO00 p” [137] in contant de andere SOOO ditos in rijst van heedenjaarsche gewasch, tegens de prijs als die aldaar ter marckt verkogt werd, buyten alle thollen en geregtigheden, ten welke eynde den EE Agtbaren Heer rommandeur alsook tot restabileeren der logie en opweckinge der negotie ten eersten opnieuw residenten en coopmanschappen za gelieven herwaarts te senden omme my ontmoet hehbende met den coopman Gana Sinay die ten fine herwaards werd ontboden voorts naar Barsaloor Otct [C varen met benevens zodanige quitantie, als de heeren gecommitteerders wegens betalinge TAIl vijff- thien duysend pagoden ter myner verantwoordinge zullen geven_

Den coning, mijn meester, zal aan de Ed” Comp’ rergunnen in zyne landen vry en vrank te mogen handelen en wandelen mct zodanige cooplieden_ als Haar E best zal behagen_ en dwar- omtrent voorts doen zooals by successieve contracten den jare 1657 met den Canaresen coning Sivapanik [138] gesloten naderhand door de coninginne Chana-Amagi in de maand April 1693 bevestigt is

Zo wanneer ik den berg fortresse van Carla’ off bazaar der Moorcn onder de gehoorsaamheyt van den coning; mijn meester, kom te brengen wanneer eeniger tijd zelve wederom mogte inclinecren off gedwongen worden te verlaten, daarvan aan niemand; van wat natie hy zoude mogen wesen, affstand doen, dan aan de Edele Hollandse Comp’ off coning Collastry, den wettigen eygenaar alleen.

Desgelijks zal d’E_ Comp’ blyren behouden off nooyt bedisputeerd wercen regt over de bhaay district, gehorende onder de fortresse Cananoor maar alles blyven in zoodanigen Iorma als zulx met den Collastrysen koning successive in jaren 1663, 64, 80 en 81, [139] esen annex, [140] is gesloten en vastgesteld, zonder daarinne eenige vermindering toe te brengen,

Ende zullen hiervan gemaakt werden #es eensluydende instrumenten als in de Nederduytse en in de Canareese tale; Van dewelke twee voor den coning van Cannara twee voor den EEJ Agtbaren Heer commandeur raad tot Cochim; ez twee voor dese fortresse uytgereykt zullen werden

Gemaakt, g accordeert, gesloten in de resting Cananoor den 17*0 February 1734 was geteekent met eenige Canareese car rzcters zijnde de handteekening van de Canareese reldneer Re- genado Oderu R.Siersma_ Harsteede en Willem Feling: Onder stond Accordeert was getekent P. Isaicksz, ge sworen clercq:

Copia contract, door Regoenada Oderoe gemaakt op Cananoor:

Parmaty Sanuatsara Maga Poeda Poenara_ dat is gesegt den 174* February anno 1734, ik, Raguae pa Odderoe met de gecom- mitteerdens ran d’E. Comp’ ter ordre van den commandcur van Cochim gekomen, met namen Reinicus Siersma capitain-militair; het opperhoofd vati Canna= Inoor Adriaan Harstede Willem Feling, fiscaal van de cust Mallabaar, alle drie te samen het veld voor den berg Carla tot Cananoor; hebben vastgesteld maken dit ondervolgende contract: Voor rekening van agterstal nopens de gedane negotie by den onwaardigen coopman Sunderadas in Condapour en ge- borgen goederen uyt een gestrand Hollands schip voor Manga- lcor jaer 1731, geschat op 11.523 pagoden, en de gemelte schuld van Sundaradas groot 13.477 pagoden sznen uytma- kende 25.000 pagoden_ ran dewelke ik eerst alhier door Crusna Sinay, Suba Egodda Duga Sinay betaald heb 15.000 en dien- volgende er nog 10.000 resteeren Dit geld za] na de konste van de residenten op Condapour binnen der tijd van 3 maanden vol- daen werden, te weten 5.000 aan contant en 5.000 aan rijs, die gewoonte geleverd sal worden; en dus maakt het 10.000 pa- goden, dewelke den koopman Gauna Sinay voldoen za1. Maar wegens de schuld van Sundaradas van 13.477 pagoden zullen residenten geven by geschriit een liquide reekening, dat deselve gelijk en voldaan iS_

De residentie van Condapour zal gehouden worden navolgens het schriftelijk contract, met den coning Sivapanaik en de conin- ginne Chana-Amasie gemaakt, sonder eenige inbreuk:

De fortresse T4 den berg Carla, toebehorende den coning Colastry, zal de Moren met geweld afgenomen werden ; deselve sal blyven onder den coning van Canara, door wiens bestier die sterkte ook sal econserycert en aan niemand gegeven werden:

De Hollandse resting tot Cannanoor met desselis district dient in agt genomen te worden als by net gemaakte contrace mct den coning Colastry staat vervat, e gemelt contract zal nooyt ge- brooken worden.

Tusschen den coning van Canara en d'E Comp za] men rrundschap dienen doen aangroeyen toenemen_ zonder eenige differentie te veroorsaken

Dus dit verdrag gemaakt was getekend Sry Nara Hivam, R' Siersma; Adriaan Harstede en Willem Feling: Onder stond Accordeert geteekend Philippe de Sousa. Lager - Voor de translatie_ Cochin den 44*n April 1735 gc- tckend de Brouwer; gesworen translateur; Onder stond ; Accordeert getekent G. G. Franchimont; eerste clercq:

DCCCXV KOROMANDEL_

Mei 1734. [141]

Op het caul; door rabab Hocsein den 13*8 October 1733 verleend hicrtoor blz. 171 gende ging Compagnic #10g niet dadeliik Inaat drong gunstig gclcgen havenolaats einde naac Wzren spoedig mogeliik kunEI verscliepen; dan Yerroen @UAT land scecs aanleiding gaf tot hct afpcrsen van tollen dooftocrtcchtem oliderstaand caul werd dit "erzock ingewilligd

Translaat Persiaanse cau) off versekergeschriit, door den heer Hagie Houseeen _ nabab over de prO- vintien Condapilly, Elocr, Ragiemahindrawarom etc" aan den Edelagtbaren Heer Elias Guillot, gouverncur directeur der Custe Cormandel wegens UIC maarde Hollandse Comp alhier den 16" Juny ont fangen

UEd' afgesondene, Thomas Dirksz . Vrymoet, by my aange- komen wesende, gaff te kennen dat ordre hadde om de cOmp- toiren op Daatcherom, Palicol Narsapour herstellen, ten eynde Comp vervallen handel op tc helderen; edog vermits de bevorens digt by Daatcherom gewcest zijnde canaal, wiar langs de ballagaats = me: lywaten afstaken; geheel en al uyt- gedroogt was, en OI] de doeker; welke ingesameld mogte Wor- den_ over den landweg na Mazulipatnam te versenden Gwaare ongelden en veel moeyten zouden vallen, z0 diende hy, Vrymoet, een plaats, digt by de zee Gelegen te benodigem; ten eynde retouren per mare [142] kunncn docn afscheepen en zulx een wen- schelyke zare tot berordering Tan den handel zoude wesen; doende meteenen aanwyzinge 1-1n7 dorp Kakienara, in de PIO- vintie van Pitapoer gelegen, met

versoek om aldaar cen logie met zijn ommuur te mogen ophalen__ insteerende rerders OI myne gunste en adjule dien aangaande_ Welk by my geconsidereert o”crwugci mitsgaders 4an= gemerkt_ dat ik niet anders rerlange dan de florisantie VaTl der- zelver handel, zoo vergunne en gere licentic aan Haar Ed’ uyt genegentheyt, aldaar tot Kakienara een logie met zijn ommuur derzelver wensch mogen opregten, kunnende versekert wesen dat derzelver belangen nog te water nog lande, geene traversen nogte hindernissen zullen toegebracht werden, door wie ook zoude mogen wesen des op deeze myne rerle cende cJue konnen betrouwen_ Inet opregten ran dat comptoir spoed maken_ en derzelrer handel gerust, rreedelijk: en ongemolesteert dryren werwaarts Haar Ed” behagcn mogte “Ty Frank van alle thollen, na aloud gebruyk

Gegeven en Terleend den eersten der mand Jellaheet jaar 1146, zijnde na onse reecqening den 5** Mey 1734, Onder stond Voor oversetting rolgens vertaling an Compagnies bramine Tellagapa Mazulipatnam, den 17* Juny 1734 geteekent F’]” Thielens_ Lager Accoideert wzs getekent Gcrrit van Coeverden cerste clercg Onder stond Accordeert Ws getekent C. Vicq; cerste gesworen clercq: Kline Inheemschc arthigen Zie Pictrr Dam’ $ Bcschryzinge II, II clossaritim Cortus III; blz . 522. Sic! Aaldringende Dijstand Sic ! Dit is en rerbastcring Dsul-Hiddscka, welkc Tarnd VoOT jaar 1446 inderdaad begint op Mci 1734

DCCCXVI: KOROMANDEL

Mei 1734.

Het volgende DOCHInenL denzelfden datum hct vocrgaande restigt oude vootttchicn Compagtic in Noorder-Koromandel, Gelast 7nbtenanen bcvolking, de Mivocring caninan mede-werking Fcticecen

Translaat Fersiaanse parwanna, door de heer Hagie Housseen_ nabab over de provintien Ragiemahindra- warom, Elour en Condapilly, Op alle zyne substituyten cn volmagten, onder zijn gebied gehorende ten VCOr- deeie der Hollandse Comp rerleent en den 16’ Juny 1734 alhier ontfangen _

Alle moetsedies regenten hooidbramines _ tamnidars, Fisi- doors, z00 der revieren als landen_ manuwaards,; jamindaars _ thollenaars, mitsgaders derselver subsituten volmagten, onder de provintien Condapilly, Eloer en Ragiemahindrawarom sorteerende zijnde gedagte provintien onder Golcondase gebied horende presente als toekomende worden by dezen verstendigt, dat navolgens den inhoud der firmans _ door de Gol- condase coning zulthan Aboelhassan Cottouboelmolk; en verdere privilegiegeschriften, parwanas_ cauls van den eersten gouver-neur En ammatouws mitsgaders parwanna door de heer nabab

Nisiamoelmolk aan de Hollandse Comp’ verleend, met Zijn Exellenties groot zegel bekragtigt, de dorpen Palicol en Contera staande onder Eloer, waaronder de provintie Athilly sortcerd deze voorgedagte dorper geleegen aan de voorname Hol- landse Comp’ vollen eygendom geschonken zijn, hebbende die Comp ook de vryheyt gekregen om derzelver hardel aller- wegen deze landen door , zoo in lywaten als in andere wharen hoe die ook genaamt mogten wesen_ dryven, en dezelve, vrY Van alle thollen over weder te voeren haare cooplieden, ge- magtigdens en volk vIY en vrank onverhindert te passeeren repasseeren; zonder eenige geregtigheyt aan den landheer hetalen insgelijks dat de dorpen Gollepalem en Gondawarom; al over veele jaarcn aan meermelte Hollandse Comp’ in eeuwige pagt gegeven zijn roor 50 pagodcn, Palliacatse munt, ‘s jaars_ Dog vermits gedagte Comp sig met hjare cooplieden en VCT- dlere benodigde onderdanen cen rcex van jaren tot Palicol Contera op die wyse onthouden en haren handel vredelijk ge dreven heeit, dog sedert eenige jaaren herwaards door d’onrede- Iyke gedoentens der rorers maniwaren Sobbena e Ramarasoe gencodsaakt zijnde geworden die comptoiren te ligten haren hande- te stakem, z0 heb ik Haar Edele goede rersekering gege dat - derselver diensten belangen, gelijk voorheen, volgens aloud gebruyk gerust onverhindert hunnen voortgang zullen houden_ Welk dan nodig geagt hebbe UE’ gesamentlijk en ieder in bysonder te kennen te geven_ opdat niemand, wie ook soude mogen wesen_ eenige verhindering aan gedachte Comp dien - sten, belangens nog gedoentens toe te brengen, maar alles punc- eelijk observeeren en nakomen_ navolgens voren aangehaalde opdat Haar Edele sig versekeren kunnen van het gerust dryven harer handel, qualificeere ik dezelve den OtnMUer van dorp Palicol, gelijk voorheen, tot derzelver gerustheyt gurance wederom mogen ophalen mitsgaders zig tot Narsa- pour; off waar Haar Edele behagen mogt; ter zee te begeren_ off een nieuwe comptoir op te regten, Omn derzelver handel bevorderen dryven [hetsclve] te mogen vers erken sekeren met een steene muur om Haar Edeles logie en na baar goedvinden, zonder dat iemand haar diarin zal vermogen stooren_ contraverseeren off eenig belet toebrengen, maar ter contrarie alle hulp en bystand 44m gedagte Comp’ moeten be- toonen die mogelijk opdar de landen tot hun vorige flori- santie mogen geraken door dien Comp” handel en wandel, wel- Kers ongemolesteerde voortgang niet Jan tot welwesen dezer contreyen en derzelver opgesetenen strekt: En nademaal de pagoden en ropyen der Hollandse Comp rrocger jaren zonder opgeld hebben geroulleert; dog nu zedert eenige jaren niet zonder opgeld zijn ontfangen geworden, niet- tegenstaande die geldspetien van goed alloy gewigt zijn, zodat daaraan nicts komt manqueeren, z0 zullen de contante spetien_ gelijk als roorheen; zonder opgeld onderhevig zijn, moeten Toulleeren. Alle welke dan ik verstaan en bevele stiptelijk naargekomen agtervolgt werden volgens den ihoude van deeze myne ordre;

Gegeven rerleent den eersten der maand Jellaheet [143] jaar 1146, zijnde na onse tijdreecqening Mey 1734. Onder stond Voor de orersetting volgens vertaling ranl Comp’ bramine Tellagappa Mazulipalnam, 17 Juny 1734 was getekent F’ J’ Thielens_ Onder stond Accordeert getekent Gcrrit van Coeverden, eerste clercq Onder stond: Accordeert getekent Vicq: eerste gesworen clercq-

DCCCXVII KOROMANDEL_

September 1734. [144]

Zit d inleidingen hiervoor , blz

Translaat 560 Persiaense als Jentiefse caul ersekerschrift; door den heer Hagie Housseen, nabab over de provintien Condapilly, Eloer Ragiemahin drawarom met den aankleve ran dien, aan den Edele Agtbare Heer Elias Guillot, gouverneur en directeur der Custe Cormandel wegens de vermaerde Hollandse Comp” verleend

Nademael UEd’ gemnagtighdens, Thomas Dirksz _ Vrymoet, my te verstaan heeft gegeven, dat ik UEd” bevorens een caul en ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

parwanna verieend hebbe om derselrer handel, s00 op tle comptoiren Narsapour; Palicol, Daatcherom; als tot Kakienara onbeschroomt en sonder de minste #gterdogt te mogen herstellen en opheldеren, cnl nu myne gunst en adjude komt te imploreeren den grond van het onder Kakienara gehorende gehugt Jag; gernaykpalem in eygendom te mogen erlangen, als digt aan de zee gelegen en met spruyten s0o der rivieren 1ls zeemond, beset; des het bequaamste tO: het afaanvoeren rn1 Hier Ed’ waren langs het Cannaal Souringie, lieber VrY van alle Heeren geregtigheyt & joncquan [145] ten eynde OP gedagte gehugt 4’E Comp’ haar logie met een vierkantc Ommuut, Haer Ed’ welbehagen, ook woorplaatsen, SUu roor derselver cooplieden als verdere benodigde dienaren, opgerecht konde werden; dat zonder alle voorschrevene toe stnen Haer Ed’ diensten niet na wensch zullen kunnen Foortgaan Alle welke by my rypelijk overwogcn [zijnde] z00 hebbe ik, thonen dat niet anders dan het welvaren van UEd’ Maate schappye wenschcnde ben hem desselfs versoek instantie goedgunstelijk tcegestaan, eese myne czul verleend; gelijk dan uyt pure genegentheyt de nodige licentie, naarvolgens derselrer versoek en wensch rerleene, om ter gemelter Jaggernaykpalem hare logie, soals bege eeren Met een vierkante ommuur mogen ophalen; ook de noodige #ounS en pakhuysen, sOO tot het seet begeeven van hare cooplieden als verdere benodigde bediendens, konnende versekerd wesen dat Haar Ed” belangen den TEn afvoer; soo door cannaal Souringie als zeemond; strand of wel te lande, VTY Van alle joncquan cours hebben sa], sonder de minste

traversem onderharig te weesen ils heb- bende derweegen reets de benodigde beveelen aan myne subalterne geheel mijn gebied door, laten afgaar om Haar Ed’ in alles de behulpsame hand toe te reyken maer geen de mninste hinder toe te brengen Weest dan gerust gelievd derselver haadel de plaetsen, waat ’ook willen tot florisantic brengen:

Gegeven en verleend tot Pithapour, den 26 der maand Rapilly Sany jaar 1147 , oiic na onse tijdreekening de 25 September [146] 1734. Onder stond Voor d’oversettinge rolgens vertaling van Comnp bramine Tellagappa Mazulipatnam October 1734 was geteekent F” J’ Thielens, Onder stond Accordeert 1as getekent C. Vicq; eerste gesworen clercq

DCCCXVIII KOROMANDEL

25 September 1734. ?)

Het volgendc document sluit azn hij het hicrvoor gaandc van dcnzcliden datum

Translaat SOO Persiaanse als Jentiefse parwanna door den heer Hagie Housseen p den hoofdbramine over Kakinara Sellipaka genoett Naudouri marasoe, uyt Pitapour den 25 September verleend.

Deze dient opdat verstendigt kond’ weser, den gemagtigden van den Ed” Agtbaren Heer Cormandels gouverneur Elias Guillot, Thomas Dirksz Vrymoet; My kennen heeit gegeven, gedagte Maatschappye genegen is Om ten gchugte Jaggernaykpalem, onder Kakienara sorterende een nieuw comptoir Op [te] regten onderzelver handel, wat ook mogte weesen dryven, en ten eynde voorschreven om de nodige caul versogt, weike dan ook derselver begeerte niet hebben geweygert maar positive verleend, soodat Uw aan evengemelte Comp’ hare gemagtigdens de grond van bovengemelte Jaggernaykpalem kond aanwysen ten vollen overgeven en afistaen opdat zy derzelver nodige gebouwen tot een logie, omringt met een rierkante ommuur, na derselver welgevallen, ook woningen daer zig Haer Ed kooplieden en verdere benodigde bediendens ter zeet moeten begeven konnen ophaler, sonder hun in het aldermninste eenig beletsel toe te brengen maer ter contrarie alle hulp en bystand omtrent derzelver diensten; navolgens den inhoud der vericende caul van dato’ als deese, te bewysen cours laten neemcm. Deese ordre sal Uw als eem strikt berel aansien prompt agtervoigen.

Onder stond Voor oversetting rolgens vertalinge Van Comp bramine Tellagappa Mazulipatnam October 1734 W75 getekent J: Thielens Onder stond: Accordeert getekent van Coeverder, eerste gesworen clercq: Onder stond Accordeert, D. C. Vicq, eerste gesworen clercq:

DCCCXIX MOLUKKEN HALMAHEIRA_

11 December 1734.

Ook tcn spit van het conitact van 23 Juni 1733 hiervbor blz: 153 rolgende bleven dc bewoncrs der Oostkust van Halmaheira, namm Patani, zich nog ztesuhliners gedragen KainEI zij de mct Compagnic gesloten ovrcenkomsten nictna De Raad van Indie Johaunes Bernard [147] mnzlio zijn aanwczigheid in dc Molukken als Com Jiiseane Hoore Regeering gebruik, niente omstandig schrcven orcrteenkonst valreren tc S.uiicn, waarbij riet slcchts; zooals gewoonlik me: 25an € staffen tcgen de overtreders Werd Eedreigd, Jnaa waarbij cok jaarliksche uitkecrirger nooldcn Werden [oest kcnd bij goed gcdrag (Zie hct Rofport Over Compogmics TCu Uraole Qos, Flz; 12 HAGA, Ncderlodick Nicuw Luthed Papoeasche cilonden biz, 213, Men vindt het Dagrcgister To”der cot- JntOtis Johoniar Ber#a d in de Ozrgccomer Kich 1736 , 20*trbocck, 2”* afdeeling folio 97 tot 627).

Cortract, conditien voorwaa den beraamt, vast gesteld en besloten door den heer Raad-extraordinaris commissaris Johannes Bernard name Ctl Tatwegen den HoogEdelen Heere Gouverneur-Generaal Mr, Dirk ran Cloon; Edele Heeren Raden, representeerende de hoogste magt en authoriteyt van de Generale Nederlandsche Oostindische Comp’ deze gewesten ter eenre, en de sengadjes [148] en groten der overcust off Halmaheira gelegen landen Van Maba genaamd Nanesso, Weda, genaamt Riki Bitsjoly, enaamt Lamboi, en Simolla, genaimt Sobat, mitsgaders hare gesamentlyke kimelahis ter andere zyde, met voorweten, toestemminge bewilliging Van haren rorst neere, Zijn Hoogheyt Mici Bifalalihie Adjis Limoehyidin Bilahil Malihil Ma naan-sjah Kitsjil Gape koning [149] Dier het rijk Tzn Tidore, nerens zyne rijxgroten:

1. Eerstelijk : aangesien ecn Tan dE Comp’ principaalste maximen off regeringsuyze is, duyt haren name gedane beloften gemaakte verbonden a lderstipste zonder eenige de minste infractie na te komen z00 werd aan opgemelte senghadjes en kimelahas van Maba Weda ingerolge den aan haarlieden den Juny anno 1733 door den gewesen heer gourerneur Elias de Haeze en den raad rerleenden pardonbrieii, by deze wader geconfirmeert bevestigt mitsgaders quijtgescholden en vergeven alle zodanige gedoentens, ongehoorsaamheden en ge weldenaryen, als zylieden off eenige onder haare met dezelver onderdanen in woorden werker op de overcust hunne landen hebben gepleegt uytgeroerd tegeris diegeene, dewelke Comp weegen waren gesonden om naar luyt der besworen contracten aldaar Post te houden en de specerybоomen uyt roeye, mits wanneer aanstaande zylieden oif haare nakomelingen zig in dierwegen off in ecnige hierinne begte eepen poincten wederom mogten komen te misgry pen buy” ten gaan en te rebellecren, dat

alsdan de oude met de nieuwre mis- dader zullen boeten en Tol minste toe vergelden, blyrende in zoo geval dat niet te verhopen is dit articul van nul en eender waarden.

2. Ten tweeden : waarentegen de genoemde sengadjis en kime lahas &’E Comp alderootmoedigste van gantscher herten bedanken voor die onverdiende nooyt verwagte gunste groote genade, mnet belofte versekeringe Van met alle haare kragten cn vermogen in ’t toekomende te zuller werken en hare onderdanen doen werken tot uytrocyen Om} - kappen van alle note- en nagulboomen in de landen en districten onder haer gehorende wasschende;

3. Ten derden : dat deze extirpatien der noten nagelboomen generaliter en zonder de minste exceptie zal geschieden en ge daan werden hert van land midden der bosschen, dc bergen, in de vilcyen; platteland aan de 7e0 strand en in wat plaatsen ook mogten zijn, daar dezelve vallen oif groeyen, van dewelke geene zullen vrygelaten maar alle nauwkeurig doorkruyst en doorsogt werden

4. Ten vierden: z00 belooven senghadjes en kimelahas; dat ingevolge de van oudsher gebruykelyke wyse van doen tot berging Tan lijff goed, mitsgaders rindsoen der Comp dienaren, die op haare landen gesonden werden om de specery- boomnen te extirpeeren, te zullen opmaken bouwen ten haren kosten gevoegelyke adappe $\frac{150}{}$ huysen off woninge, mitsgaders ter handreyking off tot halen VdII waler en brandhout toc voegen en geven zo veel onderdanen, als er hooiden zijn, dan Jf van jeder senghadje off kimelaha een man, buyten be- halven degeene, die in d bosschen de boomen moeten omver kappen en de troepen formeeren:

5. Ten vijffden dat by-en-aldien een landstreek is algewerkt en gevoeglyker en gemakkelyker was volk randsoen over water off zee een inder brenger dan over land te gaan en de bagagie door bosschen te sleepen, z0 beloven cn neemen zy, sengadjes en kimelahas; aan, Op wiens gebied zulx zal komen VOOI tc vallen zonder de minste tegenspraak cen off meerder corre- corten te zullen geven daartoe doen vervaardigen, gelijk ook mede besorgen wanocer de cxtirpateurstroepen zig land verdeelen, dat hun kost bagagie ter behoorlyke plaatse werd gebragt en haarlieden nagedragen:

6. Ten sesden ; beloven zy, sengadjes kimelahas, da: wanneer extirpatie door eenige tegenspoeden off beletselen langer mogte cuuren als men wel vermeynd hadde gegist, mits gaders daardoor mondkost maandelijx randsoen ran Comp” dienaren ten eynde raakte alsdan een corre corre met manschap na Ternaten te senden om sulx aff te halen en haarlieden toe te

brengen, indien Iog elijk is en geene merkelyke inconvenienten in den #cg zijn, dat aan oordeel van Comp en Tidoreese gecommitteerdens werd gelaten

7. Ten sevenden aangesien door de gepasseerde troubles oneenigheeden verscheyde negoryen off verwoest verlaten zijn geworden over des onmogelijk is nu aanstonds specery boomen-extirpatie aan te vatten werkstellig te maken z0 beloven zy sengadjes en kimelahas, hier vandaan te rertrecken inmediatelijk hun uytterste deroir aan te wenden om volk; hier daar verstrooyt; den anderen samelen verlaten woonplaatsen als voren t€ herstellen; Initsgaders, zulks volbragt uytgevoerd wesende; ten alderspoedigsten daarran de weet aan den hcer gouverneur mitsgaders Zijn Hoogheyt, den coning; doen; ten eynde extirpatie voornoemd dan kan aangevat en voortgang hebben

8. Ten agsten maar also land ven Mala ran een seet groote uytgestrektheyt is oversux een te swaren werk Jast voor gemeene volk om de extirpatie behoorlijk op cenmaa te doen; z0 is ten wederzijds genocgen goedgevonden district Vam Maba in drien te verdeelen, ten eynde daarvan alle jazr cen gedeelte aff te werken als eerstelijk ran de plaats, genaamt Coutjate, tot aan Ayer Sengadje; ten tweeden van Ayer Sengadje tot aan Bitjolie, en ten derden van Bitjolie tot aan Wassile zonder dat werk in dat Jaar zal mogen stilstaan voor-en-al-ecr ieder deel afgewerkt:

9. Ten negenden beloofd den coning en de gesamentlyke rijx-groten [151] 't onder Waygamma gehorende eylandje Foelo Pisang by onwilligheyt der Waygammers door de Pattaniers zullen doen bewerken en van specerybоomen te zuyveren:

10. Ten thienden: by-en-al-dien dat sengadjes oif kimelahas komen ontwaren off te ontdecken iemand wie ook zoude mogen wescn die tragte eenigsints d'EJ Comp te misieyden oite bedriegen, zy me: niet ontdekken der specerybоomen off 't dryven van sluykhandel met diezelve beloven zodanige met uyterste vermogen gaan en tragten ontdecken; mitsgaders betrapt en ontdekt hebbende; aan d'E Comp over leveren, gevende daarvan kennisse wam den coning; ten eynde behoorlyke strafie mogen komen ontfang

11. Ten elfden: 2y , sengadjes en kimelahas, belooven ook d'E. Comp' Zijn Hoogheyt, den coning van Tidor ten eeuwigen dage gehouw en getrouw te zullen zijn, nergens buyten derzelver orares en last hostiliteyten te gebruyken dan wel geweldadig : heden plegen, ten waare by forma Fan tegenweer dat eerst aangedaan g 'attaqueert wierdcn; voorts dat by ontdec- King oif ontwaaring in zee omtrent onse Custen van Freemde-lingen, oll dezulke , die niet tot d'E Comp' behoren, Van wat natie ook zoude mogen wesen; 't zy met scheepen chialoupen,

dan wel ander groot of kleen vaartuyg, onder wat henaming ook zy, daarvan ten eersten kennisse aan den heer gouverneur tot Ternaten t€ zullen geven, zonder dezelre aan land te admitteeren, eenig gesprek te houden off contracten verbonden maken, onder een off ander pretext:

12. Ten twaaliden zullen zy, sengadjes kimelahas, geene inlanders in haare landen off gebied ter nandel admitteeren die niet behoorlijk met Comp' Ternaats off Tidors conings passe zin voorsien; mart de zodanige lijff vallen zoeken in haar magt te kiygen, om aan d'E. Comp te kunnen overleveren.

13. Tcn derthienden: Comp wegen gelet zijnde op de schrif- tuure, door de gesamentlyke sengadjes cn kimelahaes aan den Edelen Heer commissaris overgeleverd, vermeldende, dat, dewijl door gestadig en langdurige werken in de bossen zonder de minste beloning tot de uytterste armoede waren geraakt dienthalven versogten eenige onderstand van d'E. Comp' opdat, zulx genietende, met meer vigucur en wakkerheyt in vervolg van tijd den arbeyd konden volvoeren z0 iS dat haarlieden inalle opregtigheyt werd beloofd rersekert, dat voortaan ider sengadje 50 rijxdaelders en ieder kimelahae 25 rijxdaelders van d'E Comp jaatlijx ter geschenk zal genieten, mits dat sengadjes in eygener persoon, dan #el drie haarder roor naamste kimclahas voorsien van een lastbriefi, Op Ternaten ten casteele Orangie dat geld komen afhalen; doordien die penningen buyten des aan niemand, wic ook zoude mogen Icscm zullen afgegeven werden.

14. Ten veerthienden: Comp' regen #erd ook beloofd dat de zodanige; dewelke in der tijd zullen komen aan te wysen specery: boom off boomen op afgelegen plaatsen wasschende: Een eerlijk geschenk en beloning daarroor zullen zenieten hetzy geld off goed, naar derzelrer wille en behage", met erswyzing Tam de namen s0 suIx begeeren En roor (le aanwysing der Ct- borgen boomen de premie zijn rijxdaelders dan wel nieel , Zno een groote quantiteyt is

15. Ten vijfthienden: d'E Comp" versekert mede; dat de peper, om welke cultiveeren aan te planten sengadjes kimielahas beloven met alle naarstigheyt haar onderhorige persuadeeren aan dryven manen; tegens rijff 2en halff rijxdaelders 't picol van 125 aan te zullen nemen, mits die corl zan niemand werd verkogt nogte geleverd dan aan d'E Comp

16. Ten sesthienden nademaa) door contintcel roven e stropen der onderdanen ran gemelte sengadjes en kimelahas gecombi neert met de Papoeas op de cust Ceram en andere resorten der Amboineese prorintie verscheyde malen oneenigheeden TC - wrderingen zijn ontstaan veroorzaakt 70n beloven nenier zy,

sengadjes kimelahas, aan om toekomende hierop zodanigen verbod ordre te stellen, dat zulx door haarlieden nog die onder haar gesteld zijn, niet meer kome te geschieden dezen;

onderwerpen zig gesamentlijk een ider in byzonder, dat zy, nog derzelver onderdanen nergens zullen ver - mogen vaaren de landen der E Comp' oil haar bond- genoten z00 als buyten de Moluccos zy in vrund vyandschap met d'E Comp' zijn, ten waare alvorens by den heer gouverneur, off dien 't gesag voerd Op Ternaten, daartoe by een passe behoorlyke licentie hebben gekregen, die, wanneer retourneeren van reyse, ook mocten restituceren; zullende al degeene dezen contrarie doende; onvermydelijk met de dood gestraft werden, boven de restitutie der goederen, dewelke men za] bevinden door haar geroofd zijn; die zonder minste tegenwerp off uytvlugt op de cerste aanspraak en begeerte van de E Comp mnet en benevens den persoon off persoonen, ter strafle moeten overgelevert werden.

1. Ten seventhienden: z0o beloven de sengadjes kimelahas, z0 ras de extirpatie zal aanvang neemen Op haar land alsdan na Tidoor aff tc senden twee der voornaamste kimelahas off haare kinderen, als ostagiers borgen voor haarlieder gesamentlijk goed gedrag omtrent de extirpateurs; 's Comp weegen daar komende, en de bereydwilligheyt in de te doene extirpatie der specerybоomen welke ostagiers ten koste laste van Zijn Hoogheyt, den coning van Tidoor, Op de fortres Tobo Tobo [152] onder opsigt van den aldaar militairende Europees zcrgeant zullen moeten wonen en huysvesten: En stellen en interponneeren den coning; mitsgaders gesamentlyke bobatos groote als kleene haar alle in 't generale en ider in byzonder niet alleen als borgen Voor de fugie van genoemde ostagiers mwar neemen ook aan, dat wanneer dezelve door den heer gouverneur, off die gcsag voert op Ternaten, gerequirecrt ontboden werden, door een brieff off gecommitteerdens, dan andersints, ten aller uure en stondc haar te zullen over- geven en ten castecle Orange te intrageeren, zonder de minste exceptie off dat door den heer gouverneur zal behoeven reden werden gegeven ten wat cynde wzaromme men die begeert.

2. Ten agthienden zo0 beloofd Zijn Hoogheyt den coning van Tidor en alle rijxgroten de Patteniers uyt al hun vermogen en zonder cenige de minste uytvlugten stiptelijk en letterlijk te zullen doen aanvaerden onderhouden niet alleen alle vorige en dit contract [153], van articul tot articul, maar ook verbond voorwaerden, door haarlieden affzonderlijk in den jaare 1728 den 30 July met den thocn Ternaats gouverneur Jacob Christiaan Pielaat, gemaakt en besworer uyt welken hoofde de specery- boomen-extirpatie haar land mocten doen ook dulden als des noodsakelijk Comp' wegen werd g'oordeelt; dat een merkpylaar naar land opgerigt, mitsgaders Europeese militairen ter besetting gelegt werden waarentegen Comp' wegen beloofd werd, by-en-aldien genoemde Pattaniers

rebellig blyven, zig weerbarstig toonen tot doen Fan een ander niet willen treeden Len eersten, Zijn Hoogheyt den coning alleen geen kans ziende oin haar tc dwingen, Zyne Hoogheyt met oorlogsamonitie volk wapenen te springen hulp komen de Pattaniers; meermelt; door geweld kragt van volk tot reden te brengen. En heeit den coning tot sincere Iyaate nakoming deezes in name ran Zijn Hoogheyt en alle bobatos gepasseerd en verleden cen singuliere borgtogt; Inct rijxzege) bekragtigt, dat articul alleen nopende, die ook agter dezen s3 gevoegt werden:

3. Ten negenthienden : beloven en sweren Zyne Hoogheyt, den coning van Tidor, met alle babatos, haar te stellen als borgen garandeurs voor haare onderdanen van Maba Weda Bitsjoly en Simola dat na alle vermogen by-en-aldien der tijd eenige infractic, dat niet verhopen is, door gemelte onder- danen in deze verbintenis en overeenkomist mogten werden ge- maakt, alsdan dezelve rigoureuste strengste te zullen dwingen noodzaken dezelve letterlijk stiptelijk tc onder- houden, onvermindert alle verbintenisse, voor dato dezes met voorige coningen van Tidor Zyne Hoogheyt gemaakt gepasseert:

4. Ten twintigsten : tot meerder versekering bevestiging am alle deze articulen z00 sweeren Wy sengadjes prescnte kimelahas voor ons zelven als voor de andere grooten die niet tegenwoordig zijn, dog egter hieronder werden begrepen altoos solemnelijk dezelve op aldernauwste onrerbrekelijk onderhouden en doen onderhouden, zonder de minste verande- ring; met beloften z0 en byaldien eenig land off hooid wederom mogte komen te rebelleeren slaan, alsdan andere zullen samenspannen door geweld off andersints noodsaken tot hare pligt te keeren;

5. Ten een twintigsten : wierd tot voorkoming vin rer wyderingen disputen {oekomende hier exact terneder gesteld alle de sengadjes er kimelahas; zoals onder ieder land- schap sorteeren; buyten welke geene z0 al andere en een nog meerder getal door den coning mogten werden gemaaki, gereg- tigt zullen eesen tot deze jaarlyxe gifte vereering rzn d’E Comp’ maar zullen die penningen diervoegen als volgt verdeelt werden namentlijk:

- Voor de ncgory Maba jaariiiks Rd” 362Y als Een sengadje van Maba, genaemt Manesso Bitsjoly, genaemt Lamboi kimelaha Maba genaemt Sanke Gottowassie, genaemt Timoe Wyanly, genaemt Bakary Engeli, genaemt Bosmetta Boely, genaemt Banne Samosso, genaemt Samaoeni Watje, genaemt Boeni Soelebata genaemt Leas gnoffamajera Fan Luypa, genaeint Watje Ses genaemt Sesim capitain vin Maba 12/2
- Voor la negory Weda jaarlijx Rd” 387% als Een sengadje var Weda, genaemt Riki Simola genaemt Sobat kimelaha Sautina genaemt Rantang Kobie, genaemt Samaoeny 25 Wastoena

genaemt Laboba Fidie, genaemt Qualie Twee d” van Kela, genaemt Poeloela Baroe $\frac{154}{}$ Een d” van Wayboela, genaemt Kaoutta Samola genaemt Benoua Walee, genaemt Lawele Mo, genaemt Batang Doti capitain van Weda 12%

- Voor la negory Pattany jaarlijx Rd’ 237V als Een sengadje van Pattany, genaemt Manoery kimelaha Kipay , genaemt Hewi Tipleeuw, genaemt Sonima Mouw, genaemt Toeba Willo, genaemt Seba Kling. genaemnt Sibang Marot, genaemt Marasaly Totulli, genaemt Moeda Semieja genaemt Sarika 25 12’/ 25

En zal den eersten ontfangst geschieden door de 7in Maba Weda z00 ras d’Mabareesen de specery-extirpatie zullen be- ginnen die van Pattaniers tot inkeer komen en zig onderwerpen; wanneer specery-extirpatie op haar Jand zal volbragt zijn genoegen mitsgaders generaliter in vertolg de maand Mey off dat de scheepen Tan Batavia zullen zijn aangekomen ## GENERALE MEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Onder stond Aldus gecontracteert, overeengekomen Ferdrzgen, mitsgaders de Mahometaansc wyse besworen casteel Orangie op Maleye den December anno 1734 voorschreven heere coning, g adsisteerd met zyne rijxgrooten mitsgaders de in den hoofde dezes gemelte sengadjes en kime Jahas, vanwegen de EJ Comp door den Edelen Heer commissaris ten bywesen van den E. Agtbaren Heer gouverneur en raad was getekent Joh’ Bernard, Paulus Rauwenhoff, Marten Leliveld, P: Janssen, W van Beseler, Theodorus Jacobus van den Heuvel Huybertus de la Haye, Jan Smit; Ab Bernard, Corn Backer, en Casper Voges: Ter zyde stond Comp zegul, gedrukt in rode lacque, daarby geschreven Ter ordonnantie van den WelEdelen Hecr commissaris en raad getekent Thcod’ Jacobus van den Heuvel secretaris.

Daarneven onder de Arabische tale, had Zijn Hoogheyt, den coning rijxgroten van Tidoor ncvens voormelte sengadjes quimelahas van Maba en Weda Bitsjoly en Simola derzelver gewone signatuur gesteld daaronder rijxsegel, roden lacque geparapheert. Lager : Accordeert getekent de Rec; secretaris Onder stond Accordeert Was getekent Davids, secretaris.

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602_1800.

Translaat Maleyts borgtogt, door den koning Fan Tidor zyne grooten nopende de Patanyers passeert en op December anno 1734 overgegeven.

Paduka Siry Sulthaen Miri Bifalalihi Adjis Limoehijidin Bilahil Malihil Manaen-sjah Kitsjil Gape, koning, die land Fan Tidor alle dies onderhorigheden bestierd alle bobatos versekeren met alle

opregtigheyd, dat de extirpatie der nagel-notebomen land Fan Pattany voortgang zal nemen dat by dese tijds gelegentheyd den Siry Sulthaan alle de bobatos van gantscher herten aannemen contract, de Patanyers concernerende, dat nu nieuws gemaakt zal werden door den Edelen Heer commissaris Johannes Bernard, representerende Zijn HoogEdelheyt, den Hoog Edelen Heere Gouverneur-Generaal de Edele Heeren Raden van India, mitsgaders den heer gouverneur Paulus Rauwenhoft benevens den raad die Compagnies wegen bestier ten castele Orange hebben Onder stond Geschreven Maendag, den 6”. dag van de maand Radjap in jaar des uyttogts Vin onsen propheet 1147, jaar Aliff. Boven staat het riixzegel, roode lacque gedrukt Onder stond Voor vertolking getekend Theodorus van den Heuvel: Lager stond Accordeert was getekend van den Heuvel, secretaris.

Uit hct Contractboek, Ook in de Ovcrgccomcn bricven 1736, 20”t bocck, 21lt afdecling, folio 1197 volgende Gaat hicr v665.

DCCCXX BENGALEN

12 Dccember 1734.[155]

De Europceschc handelaars in Bengalcn morsitn stteos geldbcurs Fcrccdstzan hun handel ongestoord te kunnen drijvcn. Nergens waren afpersingen groot In 1734 verpacntte onderkoning Bihar provincie Patna rceeni “cor Iak of 1,900.00 ropia aar bedrag; Veritcrtutro noodige handstreer Yoor diverse amhtenaten; IIOGE1 door bevolking vrcemdelingen worden opgebracht. In de botken Compagnie Tincl FCIL jaarliks groot hedrag pecskes recogniticpenningcn cind 1734 rerkrecg Mf ItyCd bedrag Circ 30 00 ropia peeskes onner staard berelschrift. (MissiC Beitgolcu nuar Bdoiio 1l Fcbriari er10 Moert 1735).

Translaat distek bevelschrift door den Patte-nasen naib souba dheer Alawerdi-chan, onder des-zelifs zegel aan d’E Comp tot dryven eener onverhinderden handel provintie Behaar, Ter-leend den 15 der Moorse maand Redjeb 1147 Higerie, oflna onse tijdreekening den 12de December 1734.

Aile tollenaars, doragaas der bedarka convoygelden sjoukidaars vercete wagters van meldene kennelijk, dat de Hollanders aldaar door hun gomastos negotie dryvende in salpeter; amphioen lywaten andere koopman-schappen, dezclve her-derwaarts versenden; mitsgaders volgens conings ordre VIY zijn van alle buyt tenthollen geregtigheden hoedanig die ook mogen wesen of genoemd werden weshalven gylieden mits desen wel expresselijk werd “ordonneerd en bevolen alle hunne goederen, algaande en anl komende, VTY en onverhindert te laten passeeren, zonder daervan op eenige wagtplaatsen, overvaerten etc eenige thol, badarkz off andere weegsgeregtigheeden te vorderen of te nemen mits-gaders zorge te dragen, dat d’Hollanders geen de minste

moeye lijkheeden aangedaan maar integendeel alle hulpe bewesen werd opdat zy hunne negotie gerust mogen dryven in de te meldene

Uit hct Conlracrtbock. Ook in d Overaecomen bricuen 1736, 24ste bocck, Iste aideeling, folio 665 volgende: Naib; dolblc vOrm nrha0 rouvctncur Soubi provincic oor dorzgaas mtn daroga hoofden chokidar opzicncr. Lecs meldene manganiz onder myne regeering staande pergannes Serkaer Mongeri, Behaer; Hasipour Tirhot, Saren, Tjinparer, Sahabaad.[156] districten al5 :

Verleend den 15*, Vin maand Redjeb des jaars 147, Hegerie, of van conings Mahamet-sja' regeeringe het seven-tiende: Onder stond G 'collationeerd accordeert was getekent van der Poel, van der Steng Onder stond Accordeert getekent J I Behaghel, ge-sworen eerste clercq;

DCCCXXI TERNATE TIDORE

22 December 1734.

verbaiid ovcrcenkamst Deccmbcr bewerkte CCA TilSsans Bernard Ferzcem lusschem sultans Terniatc Ihnore (Zie hicrroor Eenoemdc Dagrcgistev den cotmnratic Jolice Bermotd).

Acte van overeenkoming besloten gepasseert om althoos neyliglijk te werden nagekomen tusschen Zyne Hoogheyt Amir Iskandar Djoel Cornaine Savi-oedin Kitsjil Radja lauwt, coning rin Ternaten lenre en Zijn Hoogheyt Miri Bifalahi Adjies Limoe hijidin Bilahil Malikil Manaen-sjah Kitsjil Gape, coning Tan Tidor, ter andere zyde, met en benevens wederzijdse rijxgroten, dat ter presentie, ten oversiain bemiddeling van WelEdele Heer Johannes Bernard Raad-extraordinair van India commissaris der Moliccos name ende vanwegen Zijn Hoog Edelheyt; den WelEdelen Groot-agtbaren Heer Gouverneur Generaal, M' Dirk Vin Cloon, en de Hecren Raden van India tot Batavia als represen-teerende de hoge overigheyt en authoriteyt vanweegen den Staat der ereenigde Nederlanden in dese Oost-indische gewesten:

Door wedersijdse onderdanen omtrent 2 jaren geleden de overkust off Halmahera cen begin van vyandelijkheeden pleegt zijnde, dewelke van tijd tot tijt toenemende, zoo in het Vermoorden van menscher als ruineeren ran dorpen thuyner, eyndelijk z00 TeIIC zijn gekomen dat tusschen ons coningen, schoon daertoe nog raed off daed gegeven hebben, onust vetwy deringe onistaan, die mogelijk nog zouden duuren by-en-aldien de demonstratien vertogen van den Wel-Edelen Heer Johannes Bernard Raed extraordinaris van India Commissaris deser Moluccos door ons niet was overdagt:

Eerstelijk, dat waerlijk het hoogste geluk in deese waerelt YOOI koningen; die begeeren in der dact beschermers en vaders over hare onderdanen te zijn, bestaat in gerustheyt een opregte vreede; dewijl daerdoor geen andere wyse de reyken floreeren de gemeene man met genoegen de vrugten van hunne acker konnen plucken genieten voorts, dat by het opperen en te berde brengen mitsgaders straffen der handdadige en schuldige men nodeloos veel tijds, in naer t€ convinceeren en vatten, zoude besteden verspillen mitsgaders zulx een oneyndig werk zijn, dat niet als stromen van bloet veroorsaken konde soo is dat wY, koningen, dese verkiaren op inter-cessie van welmelte Edele Heer commissaris ons tc bevredigen alles te vergeven en vergeten, wat aan de een off andere kant dato deeses gepleegt off bedreeven; onder belofte van nooyt of ooydt daarvan eenige opperingen te doen off pretensien iormeeren, hoedanig desselve cok mogte zijn ; maer by-en-aldien onderdanen van welgemelte koningen vervolg wederom Op nieuwe cenige moorderyer, hostiliteyten ofi ge weldadigheden plegen, gemelte vorst; welkers onderdanen de aggresseur met denselven niet handelt ingevolge den inhoude van het conttict van assopiatie den jare 1722, Juny, door bemiddeling van den heer gouverneur, Anthony Heynsius tusschen de presente Zijn Ternaatse Hoogheyt Emir Iskander Soel Cornaim Kitsjil Radja-lauwt en Sulthan Hassan Oedin Kitsjil Gassea koning vam Tidor, gemaakt en beslooten, 200 zal denselve aangemerkt werde als een bond-vreede-breeker verders gehouden zijn niet alleen deese, maar Ook de nu gepleegde destrueeringe en moorderyen te moeten boeten

En vermits beyde coningen, ran Ternaten als Tidor, na-volgens hunne beloften met alle vermogen vermeynen de peper-culture VOOr tc scttcn en niet gaerne aan cen of andere kant zouden sien dat daarinne verhinderinge kwam die ligtelijk uytspruyt, off baldadigheyt door sommige, met het uytrucken off omkappen der geplante bomen zoude kunnen werden toe-gebragt bedreven zijn zy Hoogheeden, overeengekomen en veraccordeert, dat by-en-aldien een Onderdaan werd betrapt, bevonden off overwonnen door getuygen dan wel andere blyken cen peperboom ecnes andcren land hebben omgekapt, denzulke aan de eygenaar roor cen enkelde boom za] moeten baeten en betalen vijtf rijxdaelders en za0 der meer zijn vijfithien dan wel straffe aan den lyve, exigentie vin saken zal zodanige, wanneer werd opgeeyscht, getrouwelijk zonder uytvlugt regt gesteld dan wel overgelevert werden Maar by-en-aldien mogte latiteeren weggevlugt zijn, zoo belooft den coning, wiens onderdaan het mogte zijn, denselven te latcn naspeuren opsocken mitsgaders niet vindende, naeste vrienden; zoo der gcene heeft; dorpshooiden re constrin-geeren dwingen, roorensgenoemde boete; dan wel meerder, waervan de uytspraak zal gedefereert blyven aan den gouver-neur, off dien het gezag voert Comp wegen in de Moluccos betalen op te leggen.

Welk voorschreven WY, koningen grooten den een den andere heyliglijk; in presentie vin de Wel Edelen Heer commissaris[157], mitsgaders den Agtbaren Heer gouverneur en raad, belooft hebben te komen cn te onderhouden. En is ten waer teken hiervan gemaakt dit geschrift met Comp en beyder rijxzegel bezegelt mitsgaders bekragtigt met de handtekeningen van welgemelle neer comnissaris; gourerneur raed, mitsgaders ons en onse voornaainste bobatos.

Onder stond Ternaten, in % casteel Orange, den 22 December 1734 was getekent Joh” Bernard, Paulus Raauwenhoff, Lelivelt, pr Jansen, Wr van Beseler; T= van den Heuvel, H’ de la Haye, Smith; Bernard; C’ Backer; Voges. Lager stond Comp zegel, gedrukt in rode lacque, en daar-benevens Ter ordonnantie vin den WelEdelen Heer com-missaris Agtbaren Heer gouverneut; nerens de raed was getekent T’ J’ van den Heuvel, secretaris

DCCCXXII GORONTALO

29 Maart 1735.[158]

Het optreden cen niluvicn koniing Gorontalo leidde, bezock den cammllssaris Bernard daar plaalse, nielwe becediging door ziin voorvaderen Coiipagnie Reslotrn verdragen; (Zic hicrvoir gcrocmde Dagregister Bcrnard).

Berestiging en vernieuwinge van zodanige verbon-den en voorwaarden als’er successive wegens de Generale Nederlandse Geoctroyeerde Compagnie Ier eente, cn de koningen van Gorontalo en hare rijxgroo-ten ter andere zyde, van tijt tot tijd zijn beraemt; rer=accordeert en besloten geworden.

Vermits het den gouverneur en raed der Moluccos op 22 bruary 1734, uyt name cnde vinweg den tegenwvoordigen Hoog-Edelen Heere Gourerneur-Generaal, M’ Dirk van Cloon; d’Edele Heer Raden van Nederlands-India, goedgunstelijk behaegt heeft den ouden koning, Kitjili Lepe, op zyne instantige versoeken Tamc het bestier te ontslaen nijn, Kitjili Kilat, desselfs plaetse tot koning leenheer over de landen van Gorontalo het daeronder sortecrende te verkiesen; S0O belovc Sweete met alle myne rijxgrooten voor OnS onse nako-mnel lingen, alle contracten door de Gorontaelse koningen succes-sive en in den jare 1678, den 25* Maart ; 1681 den 2”” January met den heer gouverneur Padbrugge vanwege d’E. Comp mits gaders den jare 1710 nader by den heer gouverneur Jacob Claesz. er in den jaere 1730, den 26”” September, by den heer gouverneur Jacob Christian ielat on hacre raeden tot Ternaten teil casteele Orange in name alsvooren g

’amplieert, vermeerdert, bevestigt verleuwe UmS voorgelese, promptelijk zonder minste affwykinge heyliglijk te zullen nakomen obserreeren zodanig besloten en bedongen zijn geworden

Aldus vernieuwt en bevestigt binnen Comp logie tot Go-rontalo den 29* Maart 1735, zijnde tot confirmatie deses den eed door opgemelde prins zyne rijxgrooten behoorlyke forma afgelegt e desen met hunne handtekeninge bekragtigt; mitsgaders vanwegen d’E Comnp door den Edelen Heer com-missaris, ter zyde Comp signature, getekent was getekent Joh’ Bernard J” Nebbens; Heymans, H’ de la Haye: Lager stond Comp’ zegel, gedrukt in roden lacque; en daer-henevens Ter ordonnantie van den Edelen Heer commissa-is was geteekent J’ van den Heuvel, secretaris

DCCCXXIII GORONTALO BINTAOENA

2 April 1735.

Van ziin aanwezigheid op Noord-Celebes maakte de comniissaris Bernard gcbruik; Contrac sluiten Ie: nicuu ontrcienaer Tore Bintaacta Dit rijkje was steeds bcschouwd als onderdanig aan Gorontalo Miaar Kordi Ihius of meer zclfstandig verklaard. Dc cenige bcdocling Compagnie hicrbij wcl gewcest zijn; mcer directen invlocd runAT hcbben goudexploitalic Ucze Jarcd UEr dach: iok {Zie hc: mcermmalcn Rcnoende Dogragistcr Rernard}.

Verbond articulem, beraemt, besloten en rastge steld tusschen den Edelen Heer Johannes Bernard, Raad-extraordinaire vin Nederlands-India e commis satis der Moluccos in name vinwegen Zijn Hoog Edelheyt;, den WelEdelen Grootagtbaren Heer Dirk ate loon Gouverneur-Generaal, mitsgaders d’Edele Heeren Raden ran Nederlands-India tot Ba tavia representeerende dc Generaele Nederlandse octroyeerde Oostindische Maatschappye Staet der ereenigde Nede-landen dese gewesten ter eenre, en den prins Kitjili Tolucci, g’eligeerd koning Van Bintaouna nevens zyne rijxgroten ter andere zyde

Alsoo de koningen van Bintaouna voorheenen nooyt geen par-ticuliere verbonden met Comp hebben gemaekt; als genocg-5a31n1 gehouden zijnde aal de contracten, successivelijk Lusschen d’E. Comp en de koningen van Gorontalo en Limbotto aange-gaan, soo heeft nogthans de verandering L4M tijds en saeks ge-steltenis d’Ej Comp thans reeden en oorsaek gegeven, OIIC afsonderlijk met voorschreren prins Tolucci en zyne rijxraden te contrac eeren temeer dewijl hy den eersten van alle zyne VOOI-saten is, die tot berestiging van de koninglyke waardigheyt over het rijk Bintaouna zig aan d’E Comp heeft g addresseert, En nadat zijn Hoogheyt nevens zyne rijxgroten gemelte rerbonden van Gorontalo en Limbotto duydelijk voorgelesen en Ferstaan gegeven waerer, rerklaeren daervan volkomen kennisse en ook steeds nagekome te hebbe, gelijk zy dezelve tot een heylige en

bestendige observantie in desen houden roor g’in-sercert met alzulke overecngekomene bewilligde ampliatic, als de tegenwoordige tjjd en gesteldheyt ier saken z00 ten nutte van d’E Comp als het rijk van Bintaouna rereyscht mede-brengt, als ;

Eerstelijk verbind zig den koning van Bintaouna zyne rijx-groten; nevens koningen van Gorontalo, Limbotto, Bo-lango Attingola na het aloude gebruyk Comp werk son-der de minste tegenspraek te helpen verrigten Soo omtrent den opbouw van Comp logie tot Illolodoa, als het vervoeren der goederen na Tomecalang;[159] en andere diensten meer, die mct de billijk- of noodsakelijkheyt overeenkomstig zullen werden be-vonden en zulx pro rato na het getal en menigte van ieders on-derdanen, werwegens geen exceptie, die na onwilligheyt smaakt, za] mogen hervoortgebragt, maer daerentegen volkonen mocten g’observeert werden Comp regtmatige en onsydige limitatie ofte bemiddeling,ten desen relatief.

Den koning en rijxgroten verpligten en verbinden zig ook by dese alle schilpatshoorn of caret, dat docr haere onderdanen zal werden bemagtigt; ten redelyken pryse na dies valeur ain d’E, Comp niemand anders te doen leveren

Gelijk wyders al*t goud dat door den koning van Bintaouna zyne rijxgroten en onderdanen word bemagtigt; ingesamelt o gcgraven tegens 10 rijxdaelders reacl swaarte Jan de E Comp alleen, dat zuyver en onvervalst, zal moeten gelevert werden, Op peene dat degeene, die dit mineraal mengen off ver-valschen dan wel aan particulieren verkopen op het rigoureuste ten exempel van andere zullen werden gestrafft: Alle welke g’amplieerde articulen, buyten behalven het hiervooren geciteerde contract met de koningen van Gorontalo sullen z00 lang stand houden bestendig blyven, totdat dE Comp goedvind na vereysch van zaken en billijkheyt anders te ordonneeren En sullen de respectieve koningen hun oud gebruyk moeten houden omtrend de zitplaatsen in hunne vergaderingen tot Gorontalo, zonder dat daaromtrent eenige verandcring zal mogen emaakt werden:

Alle welke poincten bevattingen door de prins Tolucci en zyne presente rijxraden tot een heylige duursaic onderhouding solemneel b’eedigt zijnde, werd die Hoogheyt daarop tot coning over het rijk van Bintaoune ten absolute bevestigt

Onder stond: Adus gedaan, besioten getekent, bezegelt besworen in Compagnies logie tot Gorontalo, den 2 April 1735 was getekent Joh” Bernard Lager stont Comp zegel; gedrukt in rode lacque en daar-benevens Ter ordonnantie van den Edelen Agtbaren Heer com-missaris 11s getekent T J” van den Heuvel, secretaris

DCCCXXIV BANDA AROE-EILANDEN

Juni 1735.[160]

Den 13den April 1735 zond de gouvcrncur van Banda gccommittccrden naar Zuidooster-eilanden hutt conacict Inct , welke cenige hiena arien orane kaja' zoudcn Toeten Icekcdcn In ziin missite naar Batavia d.d, Augustus 1735 kon Banda 5 gourerreur IEldr commissianten den 12dent Juli op Banda Wten tcruggckerrd Micuw aangesielde orangkaves Wokam, Oedjier, Wamner, Warkay Krcy %) het haarlicden hand gestelle contract an poinct poinct voorgehouden vcrsiaan gcgevet, initsea dtrs alle orangkayes sclvc articui Totanicui nunnc landsu ysc besworcm Ectekcnd hebben '

Wy, ondergeschrevenen, aigesonden van den Edelagt-baren heere N= Nicolai, gouverneur en directeur over de eylanden van Banda en de aankleve van dien, be-nevens den raad, onder het beleyt van den Hoogedelen Heere M' Dirk van Cloon, Gouverneur-Generaal, mits gaders de Edele Heeren Raden van Nederlands-India tot Batavia tcr eenre, de nieuw aangestelde orangkayen hoofden vin Wammer en Oedjir, sOo voor haarselven, hunne successcuren nakomelingen ter andere syde, Tet-klaren by desen gecontracteerd, vastgesteld en besloo-ten [te] hebben de volgende conditie, als :

Eerstelijk belover d'orangkayen van bovengemelde negorye hun selven met hzar successeuren onderdanen gantschelijk oter geven onder de ongehoorsaamheyd[161] van den Nede-landschen Oostindische Comp haar stellende als getrouwe On-derdanen derselver;

Ten [weeden nemen deselve onveranderlijk aan, welgemelte E Comp alleen; met uytsluytinge van alle andere natien; blanke off zwarte, haer stranden en landen te sullen openstellen geensints toestaan of dulden dat iemand anders daarop Eeat mitteerd vecl min met deselve eenige contracten, belofteil olte verbintenissen aangegaan werd en] -

Ten derden : Uyt dien hoofde beloven gedagte orangkayen allc dop haar stranden en landen aankomende Macassaren Bouton-ders en andere lorrendrayers vyandelijk te sullen attacqueeren, des doenlijk vetovercn mitsgaders wanneer gedagte lorren-drayers andere plaatsen mogten aankomen de zergiant commandant om deselve te overmeesteren wilde uytgaen hem alsdan met manschappen en vaarthuygen te sullen adsisteeren hunne uytterste vermogen om deselve te nemen aanwenden daarop bevondene manschappen geweiren aan dE Comp sonder

de minste agterhoudinge te sullen overgeven ; dvg de ge-namenC vaarthuygen de daarin bevonden werdende goederen sal dE. Comp aan haarlieden voor gedaene moeyte laten behouden

Ten vierden : Beloven emelte orangkayen den zergiant-commandant, 1v7nr eer denselven tot het inruylen off kopen van schildpadshoorn paarlemoerschelpen VOOI reecqcning vall d'E Comp agter land moet weesen, hem alsdan van bequame vaar thuygen en manschap te sullen voorsien, mitsgaders sorge dragen ## GENERALE SEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

DCCCXXV. BANDA- AROE-EILANDEN

Juni 1735.[162]

Zie dc inlcidirg bij hicraan vocnigaande document:

Wy. ondergeschrevcnen, affgesonden van den EEJ Agtbaren Heer Nicolaus Nicolai, gouverneur en directcur over de evlanden van Banda ende den a2nkleve van dien bcnevens den raad; onder beleyt Fan den HoogEdelen Heere M' Dirk van Cloon Gouverneur-Generaal, mitsga ers de Edele Heeren Raden van Nederlands-India tol Batavia ter eenre, ende alle nieuw aangestelde orangkayen en hoofden van de negoryen Longar, Oerec Afairat, gelegen het eyland Werkey, mitsgaders Van het eyland Krey, SoO voor haarselvcn, hinne successeuren en nakome lingen ter andere zyde, verklaren by desen gecontracteerd, vastgesteld beslooten [te] hebben vol gende condities, te weten :

1. Belooven gedagte orangkayen alle schilpads hoorn paarle emoerschelpen dat door haarlieden en derselver onderdanen ingesamelt opgedoken werd aan niemand wie hij ook moge wesen te sullen verkopen off trocqeercn, maar al selve als trouwe onderdanen aan dE, Comp" leveren waarvoor d'E. Comp aanneemt betalen 60 rijxdaelders voor de picol schilpadshoorn; mits alsdan dunne stucken uyige schoten, daar 30, 35 40 rijxdaelders voor de gelyke pikol, nadat uytgeschoten van deugt is, z1l voldaan werden, mitsgaders VOOr de 125 € paarlemoerschelpen 1% rijxdaelder, voor wclke prysen gedagte orangkayen aannemen[^?] een en ander te zellen leveren;

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602_1800.

1. Staen gemelte orangkayen tot teeken hunner welmeening opregtigheyd aan d'E Comp toe om nu off wanncer zulx sal komen te vereysschen, aldaar eenig volk mogen leggen een logie of 1ortres Op te bouwen, in welken geval gedagte

orangkayen [beloven] volk in illes de behulp saeme hand daar het nodig Zy, te bieden, mitsgaders de logizn en fortressen, die d’E Comp aldaar mogte resolveeren te bou Wcn, deselve te helpen opmaker; waarvoor d’E. Comp’ sig UCr hind haarlieden in de bescherminge te neemen even als (over) de goede burgers en Mardykers in Banda mitsgaders de verschillen, die tusschen hair haare landslieden der tijd mogen ont staan, helpen by te leggen vereenigen, wanneer zylieden zulx komen bekend tc maken versoeken

2. Zullen meergemelde orangkaven “rystaen jaatlijx ofte s0o dikwils het hun gelegen koint, met off sonder hare coopmanschappen in Banda te verscheynen ofte haar volk der waarts te laten varen alwaar sy dan wel na behoren als vrun den en goede onderdanen zullen werden ontfangen en getracteert;

3. Vorenstaande articulen belooven #y gesament lijk voor ons onse onderdanen en nakomelingen sonder cenige minste iniractie in alles promptelijk ni [komen sullen agtervolgen; waarop wY dan ook van d’E, Comp’* ontiangen aarineemer een bondbriefl, rottingh met Cen silverknop en prin cerlag, mitsgaders tot meerder bekragtirge op onse landwyse en met de gewoone solemniteyten ran dien doen den eed Van ge trouwigheyd:

Onder stond- Aldus gedaan en gecontracteert; Lager = Accordeert was getekend Jacobus Leborgne pro visioneel secretaris

DCCCXXVI: BENGALEN_

Februari 1736.

In den loop van 1735 ondervond Compagnie wccr ccns mocilijxheden Benga) Jcn, Tai cnkele kebzuchtige groo wnardighcidsbekletders Laar oude rechtcn Barnagoor twijfcl trorken den palmtirrhanar verboden, directcur Joan Albert Sichtcrman; 1nd Rezantschap MNnT dn nihah Socja chin, klachiceh OVCT ondervondcn tceen werkirg; alschrifter der vroegere schenkingsacten privilegien natuurliik rijke geschenken; besprckingen duurdcn lang; vooral hct roorgaandc Ook in die

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

udoor rcle obstaculen cn d’onbeschryiclyken gcldzugt vorsten mignon gel OEgsaam bewindsman van geheel Bersaltr; Hagic Ahmet” maar slottc Ktecs voldocning wcrden volgende

documenten uit Revaardigd (Onnitgegeven iniNe dc gezoutem uit Cassembosadr d d. 23 Fcbrury rnuin 1736, Jcu nrcctu Sichtcrman in Hocgli)

Translaat copia perwarna onder zegel Van den vorst Soeja-chan, luydende als volgt:

Den dapperen Mhamid Alif[163] moet weten; dat dewyle de dorpen Baranegger, gelegen in de pergenna Calcutta en Tjoetjera in de dito Arsa item de basaar Mirzapour onder Begsbender, rolgens koninklyke firmaans, nisaans berelschriften der vorige ricerovs diwans, mits een Vaste betaling de Hollandse Comp zijn toebehorende; aldaar wetks lieden en andere hebben doen huysvesten, mitsgaders den daartoe staanden penning jaarlijx tot Hougly voldaan werd

Weshalren gelast werd thans mede gelijk 1717 ouds gebruy kelijk geweest, selve stand docn grypen geersints eenige molesten ran ongelden, telling der huysen, pressing meerder pretertien hun aan te doen, als zijnde alle desc belas tingen volkome qujjt gescholden

En dewyle voor desen ten selve reguarde een schriftelyke ordre Verleend is, So werd ook rerboden jaarlijx nieuwe orders vor deren, opdat se met geruster harte dies dlorering kunnen betrag (CIl Cn volgens gebruyk daartoe staande opbrengen. unn orer de districten Calcuita etc’[164]

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 602 1800.

DCCCXXVII BENGALEN_

Februari 1736.

de inleiding roorgaincc document,

Translaat perwanna onder zegel alsroren op den Pattenasen viceroy Alawerdi-chan

Naar een vrundelyke aanspraak Bevorens is tot stremming der salpeter andere negotie vanwegens de Hollandse Comp’ tot er tijd gelden vin Baranegger soude wesen voldaan UE. wel aangeschreren ge weest, gelijk ook geschied is, de handelaars verbandschriften doen passeren en [om] de voldoening van gedagte geld door UE wan gehouden werd Dog also den directeur tot Hougly opperhoofd tot Cas simbazaar hunne klagten daarover hebhen ingebragt, wera UE aangeschrevcn permissie tot den inkoop “an salpeter voor de Hollandse Comp’ naar ouder gewoonte te rerlenen Ter bandschriften; de handelaars afgevordert, hun te inhandigen wegens geld Vanl Baranegg welk

de Hollanders quijtge scholden is ginter geen verdere janmaning t€ doen mitsgaders ook weyders genen delen iemand der gedagte natie eenige molesten toe te brengen, opdat se gerust met dryren van den handel kunnen voortgaan;

Onder stond : Getranslateerd door Redoch: Lager stond : Accordeert getekent sworen eerste clercq;

Vs getekent van Behaghel, ge[165]

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

DCCCXXVIIL BENGALEN.

November 1736.

Ondanks dc parwarna Februari 1736, hicrvoor blz. 233-235, belette dc gouverneur Paina ioch LcoT dcn opkoop salpctcr door de Compagnic maaktc diarcoor de gunstige beschikking den nabab waardcloos, Llx Iner Ceem radcr middcl tot redressc wist Uyt tC denker; ancfrmaa onst Souji-chan addresscercn; rasteliik Vertnotienot Ziin Exceilentic, QuaSi den optES C spelem Z1 I1C ordrcs zqudr mizitincren mnoeuten spenderren cenige nieuwe schenkagcs “crkrecg mncn nadrukkeliike bcrcstiging: (Qu Migcgcce bricf mgalcn Konr 97n7nn Octo 1736} .

Translaat nadere perwannJ, door den rorst Soeja- chan op den Pattenasen stedehouder Alliwerdi-chan verleend, van volgende inhoud

Bevorens is tot toestaan Van den inkoop van salpeter voor de Hollandse Comp naar ud gebruyk als teruggeren van de verbondschriiten,[166] die UE Van makelaars handelaars heeit enomen geschreven: Thans komt men te ontwaren, dat UE egter alsncg geen per missie verleend hebt, waeronme gelast werd dat, nademaal Hollanders gehoorsame kooplieden zijn, haar in genen dele den handel belet, naar opzigte der zes perwannes, conform Forige aangeschreven, verloff gegeven moet werden opdat hun regotie blijft voortgaande en den tijd der verzendinge hunner scheepen niet vrugteloos:

Doorsiet geen te doen is met de oproCri erwekkende En gelsen clkers belangen met alle iver gesloten gehouden moeten werden:

Onder stond: Getranslateert door doch

was getekend Re[167]

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

DCCCXXIX CHINA_

December 1736.[168]

Het Nederlandsche Compignic; evemals andere Europraren, nim gclukt; vaste ner CIZ ctlingen China vc krijgen Na jarenlange ondcrhandclingen telkens Wcct Fienye teleurstellingen Mncn sictte vcrgckomicn, gercgeld Compagniesschcpen n17i Canton ver ttokken Waat kantoor had, dat echter nooil blijvend bczct mocht yorcen doch telkens slechts Ualur een ‚Scizoen" half Juli llmo Fcbruari Quurdc Ven bracht Jr speceriien Europecsche ducten hcen kocht thee tn porcelcin Op. Hct tocnemend gcbruik van Ihre Europa nautc dcn handel in dit product behoorliik Kinsletrenu Icorwel ierin de cotcattenit Efcol Word 1735 lagen tctdl Canton ticn Europt cschc schcnen Inec laden, nainelijk rier Ergclsche, FCC Nederlandsche, twtt Fransche, Zwccdsch IDerusch Var dit groolc animo maakien dc Chincczcn Rretig gebruik prijt dc thce hoog op Oritcn ter jl de bctrokkcn autoritciltr mnct nalt dt goutcrncur ondtrkcning Canton; hooge Iasten Tccmdc konpliedcn vordcrden Dcze zagen zich nu penluouzaixt ondanks onderlinge nanver S3c erken; den kcuzer vermindering Jasten vragcn, Het volgende document was hct resultaat,

Translaat mandament van den keyser van China nopens den verminderinge der lasten etc aigegeven door den onderconing van Canton ten opsigte van een ingelevert versoekschrift door de opperhoofden der Europese natien etc" uyt de Chinese in de France en alsnu uyt de laaste-gemelde in de Nederduytse tale overgeset, luydende als volgt

Ajong dit is de naamn van den viceroy van Canton derconing van Canton de omleggende plaatser, OMIme mnet eerbied te gehoorsamen aan d'ordre van den keyser Kieu Lung naam van den thans regeerende keyser gegeeven op den dag vin 11 maand ter gelegentheyt van een ingeleverd request Op den bevorens door eene der mandarijns van het gerechtshoff, dewelke belast is met de zaken rakende de prO vintie Knooy-Tcheou als ten dien opsigte ontfangen hebbende een ordre van den keyser op den derselver maand als :

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Ik den keyser spreekt- verstaan hebbende dat de scheepen der vreemde natien die men noemt schepen van roden wolle menende hiermede dEngelsen nadat zy op de rhede Vam Canton sijn #angekomen en hare ankers hebben nedergelaten vervolgens sig ophouden ter plaatse, genaemt Goongpou, alwaar sy aigeeven haar canon, en dan hunne negotie dryven, hetwelke verrigt sijnde wederkeerer, als wanneer Jan haar dan ook weder um werd ter hant gesteld al het canon wyders dat aangaande gereguleerde ordres ten opsigte der lasten, ider schip, naardat hetselve gevisiteert en bovendien aan beyde de zeyden gemeten betaalt Z0OO thails, gelijk ook mede de regten van haare Euro Pese koopmanschappen dus is het reglement al van roor lange tyden, maaf desniettegenstaande laten jegenwoordig Jin hunne sinlijkheyt omme het geschut in het midden Fan hare schepen te behouden Dog behalven de gereguleerde ordre soo neemt men ook nog van hunne coopmanschappen en contanten dit is de laast opge komen 10 per cento die by dit mandament werden vernictigt; een Van de tien hetgene men heeft bygevoegt boven het gesta tueerde en dit noemt mer Fere cting of kiaosung; dog het en is niet na de Oude reglementen:

Ik, den keyser, agt gevende dat van der beginne aff men [uyt] de scheepen der vreenide natien hun geschut geligt heeft; za] men aisnu zulx; even als in vorige tyden doen observeeren; waarom soude men dese gewoonte veranderen Maar aangaande de ingevoerde belastinge; genaamt vereering geld, tiende penning of kiaosung dit is tegenstrydig met de gevoelens, die ik hebbe, omme de vreemdelingen te begunstigen De oude regten moeten werden nagesien na dies regulementen moet men zig confor meeren; afbrekende hetgeene nodig zal zijn en specificeerende de regten en het gelt, warineer alsdan myne ordres sullen moeten werden aigewagt om deselve in het publicq ter kennisse te bren gen aan alle de vreemdelingen, ten eynde deselve daarvan wel ond errigt sijn, opdat dese ordres met cerbied werden g obser veert de afschriften aan het gerichtshoff gekomen sijnde, dat men dan laat afgaan de geschriften naam der geschriften die de magistraten aizenden rondomme de provintien, omme dat een ider kennisse zal hebben van d’ordre des keysers, wclke gedagte ordre de opperste gebiederen, gelijk mede de onderco ningen, met de diepste eerbied zullen observeerer; besorgen dat deselve overal werden genotificeert, ten eynde een yder het weete, gelijk bevoorens, ingevolge alle oude examinaties, heylig lijk gehoorsamende reglementen keyserlyke dispositien soodat dit alles eren gelijk de vorige ordonnanties, heyliglijk werde geobserveert en onderhouden Gelijk de mandarijns ook mei respect zullen zorg dragen, dat die werde Eepubliceert aan alle de vreemdelingen, ten eynde CCn ider daarvan Kennisse hebben er in naerkominge van dien sullen sy hiervan laten af geven ordres

by geschriite, omme In het openbaar werden bekend gemaekt in alle de factorien en wooningen der Furopese naticn CI insigte Sy, nOg diegeen, die met haar mn correspon dentie zijn hiervan niet onweetende blyven En daarom zal men dit mandament met alle respect mocten nakomen, zonder iets het minste daarvan te violeeren ofte anders uyt te drucken.

Gepubliceert op den 13 dag der elide maand, zijnce den 3 December 1736. Onder stond; Het eerste jaar der regeering van den keyser Kieu Lung: Onder stond Voor de translatie wzs geteekent M’ Romp

DCCCXXX: MALABAAR:

20 December 1736.

Tocn Icgermacht Canara Ycrovering berg Carla Aan Salleim maakte zich Cananoor cmliggcnde staten mcestcr Natn grccp dc Compagrie cindcliik krachtig in, vcroverde Op haar bcurt berg Carla en dwong de Canarceztr to Ucn aitocht, Mdcna Miriu coniract Canaroor stard kim

Contractboct, Ock rolgcnde:

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Nader accoord bevestiging van vrundschap tus schen de Generale Nederlandse G’octroyeerie Oost- indische Comp ter eenre, ende de coning van Colastry ter andere zyde, uyt de naam van Zijn Edelheyt; den Hoog-Edelen Gestrenge Heere Abraham Patras, Gou verneur-Generaal, Edele Heeren Raden van India ter ordere van derselver commandeur ter deser custe; Julius Valenteyn Steyn van Gollenesse en syne raden, gemaakt door den ondercoopman en hoofd ter fortresse tot Cannanoor, Willem Feling:

Aangesien menigruldigde blyken Yait welmeenentheyt Van d’E Nederlandse Comp’ FOom het rijk Collastry hebben ont fangen; die ons nog jongst uyt een oogenscheynlijk en onvermey delijk gevaer heeft gered door het veroveren slegten van de fortresse Carla en het verjagen van onacn magtigen vyand den koning Vam Canara, uyt dese rijk en landen, waarby dan nog komt de gedane promesse door het opperhoolt Willem Feling, in cen byeenkomste op gisteren gehouden, wanneer denselve uyt name van Haer Edele belofte heeit gedaan; met de wapenen te sullen adsisteeren tegens de Cannareesen, en dat ten dien fine een goede magt herwaarts stond gesonden te werden Zoo hebben van onse kant niet wiilen in gebreken blyven om zen de geheele waereld t2 verthoonen dankbaerheyt voor de bewesene adjude Oversulx beloven wy by dit ons openbaer geschrift voor ons en Foor onse

princen en erfgenaame, ragidoors nairos en ver dere onderdanen Vin ons rijk, dat alle voorgaande contracten, tusscher ons en d’E Hollandse Comp’ roor deesen emaekt, zullen weesen, zijn en blyven als voor desen, even alsof deselve door ons waren gemaakt en berestigt; en dat deselve onverbree kelijk in alle eeuwigheyt zullen gehouden worden door my en de myne nu levende ende na my heerenschende

Wyders belove ik jaarlijx aan de E. Comp’ binnen de fortresse Cannanoor te Sullen leveren IO candylen rype drooge en wel geharpte peper 14 ducaten candijl van 500 € Hollands mits gaders 40 candylen deugtsame wel gesuyverde cardamona[169] bariga[170] tegens 55 dukaten candijl vocrmelt; ’tgeene mijn land komt uyt te leveren: by rervolg al

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 800,

Voorts staan wY voor altijd aan d’E. Comp af in volle eygen: dom de berg Carla en sodanige verdere landen als onse vyandcn, de Canaresen, daer omstrecks hebben besceten, en door Comp’ wapenen zijn verovert.

Tot naarkominge deses verbinde niet alleen het geheel rijk van Collastry, maar ook alle desselfs inkonisten regl geregtig heeden, niets uytgesondert, indien by manquemcn: mrne hier vooren aangehaalde belofte niet kom[^?] te Foldocn

Aldus gedaan en gesloten buyten de fortresse Cannanoor den 20 December 1736, ol na de Mallabaarse stijl den van maand Dannoessaar in ’t jaer 912, mitsgaders den der gemelde maand December aan zijn hoff Lot Balliapatnam door Zijn Hoogheyt ondertekend Zijnde van desen inhoude geschreven getekent rier eens luydende instrumenten, twee de Mallabaarse twee in Nederduytse taale; daarvan 4en in mijn handen {ee !am Comp opperhooid tot Cananoor zal gesteld mnitsgaders een Jan de E. Heer commandeiir en raad tot Cochim gesonden Kor den “zs getekent me: eenige Mallabaarse carecters Onder stond: Accordeert getekent G. Franchimont; eerste clercg: Accordeert : G, Cluysenaer, secretaris

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

DCCCXXXI JAVA-MATARAM

Maart 1737.[^?]

In de verschillende Mataramsche oorlogtn kad dc Compagnie geleidclijk- plaztscn landsirckal dc Noordkust van Midden-Java in bczit gckregen. Tusschen d dicnaren der Compagnic in dic gcbieden dc 2-g. strandgouvcrneurs den Socsothocnan Tczcn hcrhzaldelijk flicten Ovet de wederzijdsche jurisdictic In het voorjaar 1737 Lnnacn gczanten Mataram Batariz 34n, nr onderstzancc ovcrccn KOmSt de zaak gercgeld werd

Poincten en articulen van verdrag, op heden gesloo ten, vastgesteld en getekent tusschen de heeren Ra den-ordinaris Joan Paul Schaghen en Pieter Rochus Pasques de Chavonnes en den tweeden secretaris Roe landt Cau uyt name ende vanwegen den HoogEdelen Heere Abrahan Patras, Gouverneur-Generaal, en de Edele Heeren Raden van Nederlands-India wegens de Generale Vereenigde Nederlandse Geoctroyeerde Oostindische Compagnie tcr cenre, mitsgaders den Raden Adipatty Natta Coesoema, den Tommangong Tirta Wiegoenz, den Aria Djaya Santika van Coedoes en den Raden Aria Saeri L aja van Brebes; als ge volmagtigde van den Soesochoenang Pakoeboeana Se nepatty Irgalaga Panatagama uyt nane van haren voormelten vorst en heere ter andere zyde, dienende wederzijdse vaststellinge Tan judicature door de regters van de Generale Maatschappye tot Samarang die Vin den Soesochoenang tot Cartasoera luy dende aldus:

Eerstelijk werd vastgesteld en besloten dat geene Comp’ dienarcn oite onderdanen haar zullen mogen aantrekken off bemoeyen mct eenige geschillen die de Javanen onder malkanderen mogten hebben ofte krygen maar deselve moeten overlaten aan de judi cature van hare eygene ofte des Soesoehoenangs regters, Om na hare wyse en welgevallen daarover te disponeeren ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

Dat alle gemeene Javanen_ beoosten als bewesten Samarang, en in zooverre deselve sorteeren onder het gebied der respective strandgouverneurs_ zonder eenig onderscheyd bv het begaan van ese of geene delicten tegens d’E Comp ofte hare onderdanen, zullen worden geexamineerd gesententieerd tot Samarang door Comp regters aldaar, by welke examinatie V7r egens den Soesoehoenang altoos iemand zal mogen present wezen, gelijk het dE. Comp’ mede TTV za staan des bege eerende; zulx ook te mogen doen tot Cartasoera

Dat zodanige gemeene Javanen, invoegen voorschreren gesententieerd zijnde, na de gebruykelijkheden van vroegere tyden ter presentie van fiscaal en gecommitteerdens zullen werden overge geven aan[171] den Javaansen gourerneur Ol Samarang door zyne oi zoo die tekort mogt schieten alsdan Compagnies geregtsdienaren p de passebaan tot Samarang na haar vonnis gestrait te werden; uytgesondert nogthans by

extraordinair crable ofte aangelegene misdaden, wanneer deselve door den scherpregter ten aischrik Ta andere dienen te werden gestratt.

Dat alle zodanige strand Jaranen gedelinqueert hebbende gens d'E Comp oite hare onderdanen; door de Samarangsche ministers directelijk zullen werden opgeeyscht van de respective regenten der districten, onder wien deselve ehoorem; zonder daarover eerst en alvorens aan de strandgourerneurs ie schrijven, om dus niet te vee tijd te laten rerloopen en de delinquenten geen gelegentheyd te geren ondertusscen met de Flug: te echapeeren

Dat aan sodanigen regent kennis gegeven sijnde, denselven aan de uytgesondene de nodige bystand van volk zal moeten bieden om den misdadiger of misdadigers na te speuren des mogelijk, Op te ligten en te brengen Op Samarang

d'E Comp zal zorgc dragen, dat door haare dienaren ofte onderdanen gcene zodanige ongeregelthede Soo door het op-ligten vin menschen als andersints; gepleegt werden, als den heere Gouverneur-Generaal en de Raden van India alhier tot ver-wondering ongenoegen van de heeren gesandten is te vooren gekomen, maar wanneer daarover cenige klagten komen te VCr-neemen de schuldige verdiensten corrigeeren;

Daarentegen werd vastgesteld dat alle benedenlandse Javanen_ schoon sorteerende onder het gebied der twee strangouver-neurs, indien buyten derselver districten, en oversulx in de bo-venlanden Op Soesoehoenangs territoir, mogten comen te de-linqueeren, zullen moeten werden teregtgesteld tot Cartasoera niet tot Samarang:

Gelijk ook in selver voegen vica versa de bovenlandse Javanen, in de benedenlanden of aan de stranden komende te delinqueeren, zullen werden gecxamineerd gevonnist tot Samarang, en niet tot Cartasoera

En zullen alle benedenlandse of strand-Javanen, in de distric- tcn der strandgouverneurs of van d'E Comp' tegens de Maat-schappye of hare onderdanen gedelinqueerd hebbende; indien haar na het begaan van sodanigen delict met de vlugt quamen te begeven naar Cartasoera of elders in de bovenlanden en Soc-soehoenangs territoir; by agterhaling moeten gesteld werden in handen van de justitie tot Samarang_ zooals ook de bovenlandse Javanen in het district van den keyser cenig feyt begaan hcbbende comende te vlugten de benedenlanden of tot Samarang, door Compagnies bediendens zullen werden overgegeeven aan den Soesochocnang ofte syne ordre

Dat onder de vorenstaande articulen niet zullen wezen bc - grepen eenige Javanen, 't zy bovenlandse of benedenlandse, die eenig bewind gesag hebben vam Soesoehoenangs wegen; Inaar dat die

alle sonder onderscheyd of uytsondering zullen werden opgesonden na Cartasoera _ om door de regters aldaar lands gewoonte teregtgesteld te werden.

Maar Compagnies onderdanen, als Chinesen Maccassaren_ Jalevers, Maleyers Mooren; ofte andere eemdelingen, zullen coniorm het ge articul van het contract, met den heer De Wilde den October 1705 aangegaan, alleen onder Compagnies gcbied blyven staan, tenzy in saken van groot belang 1Oot- comende differenten omtrent deselve_ daar des Soesoehoe nangs Javaanse gouverneurs mede vermengt warcn_ Ikcn wegen de decisie aan den Soesoehoenang den Gourerneur Generaal met de heeren Raden Fan India tot Batavia zal gede- fereerd blyven

Eyndelijk beloven de gesandten_ den hoofde deses gemeld, te sullen besorgen de approbatie en ratificatie van haren orst op de hiervoren vastgestelde poincten_

Aldus gedaan, gecontracteerd en besloten in castee Batavia op het eyland Groot-Java den Maart anno 1737 , o: ni de Mo- hametaanse tijdreekening op Donderdag, den dag van de maand d’Zoel Chayda in jaar 1661. Onder het Nederduyts waaren alle drie onder malkander vol- gende gestcld cachetten ran heeren Raden- ordinaris extraordinaris Johan Paul Schaghen en Pieter Rochus Pasques de Chavonnes_ met den tweeden secretaris Roeland Cau_ daar- nevens wa5 getekend : Jan Schaghen_ dc Chavcnnes R” Cau: Onder het Javaanse stonden mede de Fier zegeis der gesand- den hoofde deses gemeld, daarnevens was in het Ja- vadns getekent = Radeen Adipatty Natta Coesoema_ Tomman- gong Tirtawigoena_ Aria Djaya Santika van Coedoes en Radeen Aria Soera Laya van Brebes_ Accordeert : W” M_ Bruynink, secretaris_ Cou blz . 242 cn volgenide Dc maand ilderdaad 4ontrcdaaricn namcliik Dsul Cada. Het jazr cvenwcl ccn Cakajaar,

DCCCXXXII MOLUKKEN_NOORD-CELEBES

18 Maart 1737.[172]

Het optreden nicuwen Torst ovcr kct rikje Bwaol, Noardeliike landtong van Celebes; yoor den gouverneur der Molulken aanleiding om verdrag Iuesenen da: rijkje dc Compagnic Ter- Wirduen Yullen, laatste rcoral oog Foud - exploitatic.

Ampliatie tot het verbond en voorwaarden, aange- gaan, vastgesteld_ besloten verzeguld tusscha “heer Jacob Kloek, gezaghebber der Moluccos en den raad, den namen ende vanwegen den Hoog Ed_ Heere Christoffel van Swoll, Gouverneur- Generaal, en d’Edele Heeren Raden van India, representeerende de Generale Nederlandse Goctroyeerde Oostindische Comp’ en

Staat der V ereenigde Nederlanden in dese gewesten, de dato 20 July 1714, ter cenre_ Ende Zijn Hoogheyd Quitchil Marcus Pompa Ko- Ning van Bwool, benevens derzelver presente rijx- grooten ter andere zyde; en door gemelte koning Op rijx aanvaarding besloten beswooren gedaan maken door den gouverneur Martinus Storm, bene- vens die van zynen raade ten castecle Orange tot Ter- ten_ [173] in den name en vanweegen Zijn Edelheyd, den Hoog Edelen Grootagtharen Heere Abraham Patras Gouverneur- Generaal, en d'Edele Heeren Raden van India, representeerende dezelve Oostindische Comp' met Zijn Hoogheyd Jacobus Pompa , koning van Bwool, presente riixgrooten_ z00 voor haar als der- zelver nakomelingen ofte erven:

Eerstelijk versekeren den koning en rijxgrooten voor haar hare nakomelingen oite erven, gelijk doen by desen, het hjer- voren genoemde verbond van den 20 July 1714 onverbrekelijk te zullen onderhouden en doen onderhouden zonder daarvan in minste poinct af te wyken, hou ende zclve in desen als LCI - nicuwd.

Gelijk &'E Comp' zig aan den inhoud ran dien ten haren zyde gebonden houd, zonder almede van eenige poincten af te wyken, allecn nader amplieerende het 14* articul ran evCn gereld ven - bond_ waarby den koning van Bwool, dessells rijxgrooten off onderdanen verpligt zijn het caret, adm d'E Comp' ten rede Iyken pryse te leveren, geen sedert dien tijd merkelij?: in prijs esteygert zijnde z00 zal het voortaan door d'E. Comp tegens volgende prysen aangenomen en betaald werden_ weeten de beste sorteering, bestannde ider hoofd stucken_ als aan yder zy middelstucken wegende swaar 3 # 3V2 tegens 70 80 rijxdaelders picol van [25 & en de minder soort; waarvan ieder hoofd weegt 2V2, 2 #]Vz 0, tegens 30 40 rijx- daelders picol:

Het roormeite verbond dus reciproquelijk in alle zyne overige poincten en deelen rernieuwd zijnde_ z0o doet den koning Tam Bwool en desselfs rijxgrooten by dit articul een trouwe verzeker ing, dat zy niet alleen a} het goud, dat op Bwool gegraren werd, tegens 10 rijxdaelders de reaal swaarte aan d'E Comp' zullen leveren en doen lcreren_ maar ook dat zy degeene, die zig zullen verstouten zelven t€ vervalschen off ain particulieren te TeT- kopen, aan d'Ej Comp' zullen overleveren, hy 2y ook wie hy 2y, om ten exempe Van anderen an lijff en goed gestraft werden.

Eindelijk beloven den koning en desselfs rijxgrooten en nenen aan, dese op hare aankomst tot Bwool door andere in haar land verblevene babatos tc doen Jamnemen; goedkeuren en ratifi_ ceeren_

Aldus gedaan, gerenoveerd, g'amplieerd, gesloten, beseegeld, onderteekend en solerneelijk b'eedigt lot Ternaten in casteel Orange, den 18 Maart 1737, zijnde tot bevestiging van dien door Karet of schildpadshoorn Bocpatin $ rijksgrootcn_ den op heden in rade uit naam ende vanwegen d'E Comp VOOr- gestelden

koning tot het gebied van Bwool, Jacobus Pompa_ zyne hier aanwesende rijxgrooten den eed behoorlijk afgelegt e dese met hare handteekening bekragtigt En vanwegen d'E Comp' heeft den gouverneur Martinus Storm mitsgaders Zijn E' raad hare handteekeningen bezyden Comp groot zegel hieronder gesett:

Onder stond : Accordeert provisioneel secretaris_ waj geteekent H Hagadamius_

DCCCXXXIIT MOLUKKEN_NOORD-CELEBES

20 Maart 1737.

Ook mc- dagen alet regecring ~crhong gesloten, Aucc grcnzende Tontoli Wcrd cetige Verbond voorwaarden jangegaan _ vastgesteld, beslooten en erscegeld tusschen den gouverneur Mar- thinus Stort; nevens den raad Molucco ten cas teele Orange tot Ternaten_ In iame ende vanwegen Zijn Edelheyd, den Hoog-Edelen Grootagtbaren Heere Abraham Patras Gouverneur-Generaal, d'Edele Heeren Raden van Nederlands-India als represcntee- rende de Generale Nederlandse Geoctroyeerde Oost-indische Comp en Staat der Vereenigde Nederlanden in dese gewesten ter eenre ende Zijn Hoogheyd Aponee, koning Fan Tontoly; nevens zijn presente rijxgrooten ter andere zyde:

Zijnde in Macasaarse vreedeverbond van den 18" November des jaars 1667 op het 17* articul onder andere landen en vol- keren ten behocven der Ternaatse kroone bedongen, versprooken[174] overgelaten het Jand en de lieden ran koningrijk Tontoly; gelegen op Celebes WVestcust, geen nadcrhand onder de hoorsaamheyd bescherming van d'E. Comp gesteld zy, zoo dat daarop vervolgens tot een vast, bestendig en ceuwig verbond getreeden zijn op den 25* Maart 1678 met de koningen rijxgrooten van Gorontalo cn Limbotto, welke daarin be grecpen poincten articulen in den jare 1681, den Januati, door den coning en rijxgrooten Vin Tontoly bevestigd zijn, werdende dezelve by deezen specialijk, Voof z00 verre die het koningrijk van Tontoly betreffen gerenoveert en g'amplieert in maniere als volgt:

Eerstelijk verklaren en keuren goed den koning Tan Tontoly_ nevens zyne jegenswoordige rijxgrooten Voor zyne hunne nakomelingen en erven_ zodanige opdragt van hunne landen volkeren _ als den koning van Ternaten Zijn Hoogheyd Amster dam, aan "E. Comp by schrift en zegul heeit bevestigd en over gelaten den July 1683, zonder daartegens ten eeuwigen da- gen iets docn te oridernemen, directelijk off indirectelijk; tog ook niet gedoogen daartegens door iemand anders iets gedaan off ondernomen zal-werden_

Oversulx verklaren den koning en rijxgrooten hun land als Ieen van d'E Comp" te nemen aanvaarden_ te houden en be sitten; geen ook by verkiesinge aanneemen van rijk door een ander koning successivelijk moet werden geheft ge- tilt

Zonder welkc omstandigheeden geene koning op roorschreven land zal mogen gekoozen _ nog niet daarvoor erkend werden tenzy Van en door d'E_ Comp werde aangesteld rijk bevestigd, vermogende de rijxgrooten eenelijk iemand daartoe nocmen van wiens bequaamheyd, goede wille en genegentheyd ons alsdan volkomen verzekering moet gedaan werden erde daarop Comp' goedvinden en bevestiging afwagten_

Zullende wyders alle zodanige koningen voor verkiesing aanneming derzelve, voorschreren acte VJm opdragt en dese tegenwoordige voorwzarden moeten goedkeuren beloven in allen deelen en alle poincten te agterrolgen naarkomcm, ook deselve ondertekenen bezweeren;

Den gekozene koning dan op zodanige wyze bevestigd zijnde, zal door niemand rermogen aff cnde andere weder d'plaats aangesteld werden zonder toestemming, goedvinden bewilli- ging van dE. Comp

Den koning zal niet vermogen eenige zyner rijxgrooten_ 'tzy den goegoegoe, capitan-laut, off hoccum; te zetten, reel minder andere in derzelrer plaatsen aan te stellen, dan met Foor weeten, bewilliging en toestemming alsvooren.

En ofschoon 't rijk ran Tontoly &E Comp' in eygendom hoord en zelve maar ter leen laat bestieren; z0o verklart den gouverneur raad nogtans niemant in zyne gewisse off gods - dienst eenig gewelt te willen aandoen_ en zulx geene Mahome_ thanen tot het Christen gelove aan te nemen; als die rar selis; ongepersuadeert_ uit eygene beweging en "tve wille daarom ko men t€ Fersocken_ die ook in sulken gevalle niet verhindert gen werden, latende voorts den koning en al ' volk in de Vrye exerciticn van haren godsdienst, mits dat geen Christenen, zonder onderscheyd hoedanig; daarin ontfangen of daartoe eanitneert mogen werden_

Den koning Fan Tontoly, desselfs rijxgrooten off onderdanen, zullen geen oorlog, tegens wie het zoude mogen zijn, aannemen nogte beginnen, mair wel verweeren z00 wameer door imand mogte werden aangetast en avervallen, wagtende hun vooral wel cerste redenen caartoe geren zullen verders in diergelykc voorvallen goede waaragtige aanteekening houden, omme daarvan te konnen gedient werden daar en alwaar zulx bchoort,

Voorts beloold gemelte koning zyne rijxgrooten_ geen Europeanen zy Spanjaarts, Portugeesen, Francen, Enge sen Deenen, Sweeden, off hoedanig en van waar die zouden mogen zijn, nogte ook geen Macassaren, 'Mandareesen, Javanen Atchin- ders off eenige andere natien hoedanig die ook genaamt mogen werden, in zyne

landen te ontfangen of laten onthouden en dul- den_ maar af en Ternaten_ aan dicgeenen, die in der tijd het gezag van d'Comp" zal hebben; te wysen olf genoegsaam Ver zeekert derwaards brengen_

Zullcnde zig allesints en overa toonen vrunden van Comp' vrunder, vyanden van derzelver vyanden te zijn; ook tOL zodanig togten off oorlogen nevens andere bondgenooten dE Comp ten dienste te staan; als buyten gevaar Vat hun landen naar billijkheyd zal kunnen geschieden waartegens d'E Corp alle voorvallende gelegentheeden ongemacken de- zelve getrouwelijk en na rermogen zal assisteeren tragten te helpen_ voor zooveIte Knood en tijds gelegentheyd vereyschen zal.

Dog zal, als gesegt; den koning ran Tontoly tot zodanigen oorlog d'eerste reden niet geven veel min op omtrent d' lan- den; onder bescherming van d'E_ Comp' staande, dcust van Celebes off ergcns anders_ rooven Ingevalle egter iemand vin zijn onderdanen buyten desselfs kennisse tegen dit articul misdeed_ zoo verbind hy, koning; zig Voor de beledigde in te staan, mitgaders de geleden schade te vergoeden en d zelve zodanig tevreeden stellen dat daaromme by dE, Comp niet zullen behocven te komen klagen nogte vergoeding eysschen.

Blyvende verder gehouden_ gelijk ook mits desen beloven_ alle Comp' vasalen en getrouwe bondgenoten_ in nood ofte door een ander aangetast werdende, hulpsame hand te bieden naar vermogen by stazn_ ofte we zodanige strydende par- thyen Z00 veel doenlijk tragten Fersoenen: Ende byaldien eenige der bondgenoten door openbare vyanden wierden Boor- Joogt, mits de veraigelegentheyd zulx d'E. Comp' niet en zoude bekend gemaakt werden_ zal den koning gehouden zijn zulx spoedigste naar Manado off herwaards over schryven ende d'E Comp dat bekend te maken_

Geen carett off paarlemoer-schulpen zal door den koning van Tontoly desselfs rijxgrooten off onderdanen_ aan geenige particuliere handelaar mogen verkogt werden; dan alleen aan d'E Comp' zullende die dezelve ten redelyken prysC aannemen voldoen waarop den koning, rijxgrooten €n alle onderhorigen ran Tontoly wel expresselijk zullen kebben te letten, op pene Van contrarie doende; daarorer ten exempel van andere g'cor- rigeert werden,

Zoo byaldien mogte gebeuren, dat er eenige lijfeygenen van Comp' dienaren onderdanen hun vlugtig maakten, naar Tontoly off onder gcbicd an dien quamen te begeven, beloofd den koning rijxgrooten deselie by ontwaringe aanstonds t zullen doen opratten en in Cornp handen off derzelver lijff- neeren overleveren_ mits dat voor yder lijffeygen aam d'opbren- gers erselver thien rijxdaelders zak moeten betaald werden_

De vaart van Amboina, Banda Macasser, Magindanauw off waar het ook zijn mogte_ en zal by d'onderdanen van den coning van Tontoly niet ondernomer werder, hy zy wic onder wat voorgeven het ook zijn mogte, dan alleen met speciaal con sent van den gourerneur, off die gezag in d'Moluccos voert; alsdan ook niet verder dan d'plaats off plaatsen_ die haar- lieden aangewesen zullen werden; zullende degeenen die zig hiertegens komen misgrypen , her rigoreuste gestraft werden_

Off by geval door storm, swaar weer, als andersints, eenige Comp' scheepen; chialoupen off andere mindere vaartuygen Ternate Tontoly, of onder dat gebied gehorende_ mogte komen vervallen eenig gebrek hebben, zo0 belooid den koning rijxgrooten alle hulp bystand te doen, d'zelve van geen benodigt mogte Juacset adsisteeren, geen den gouverneur, off die het gezag in Molucco voert, by gelegentheyd zeer gaarne zal vergoeden_

Indien onder Tontolijs gchied specerybomen mogen zijn hunlieden bekend werder, zoo beloofd voorschreven koning rixgrooten dezelve stonds doen uitroeyen oif wel d'E Comp' daarvan kennisse geven_ om door dezelve omgerelt en onder de voet gehakt te werden rerders nooyt gedogen_ dat op hun land cenige specerybomen werden aangequeekt.

Den koning van Tontoly, deszelfs rijxgrooten onderdanen_ zullen gehouden verpligt zijn en blyven al het goud dat op Tontoly gegraven werd aan d'E. Comp tegens 10 rijxdaelders d'reaal swaarte te leveren, zonder hetzelve te mogen vervalsen verbergen off aan particuliere verkopen, op Ferbeurte van lijff goed, wie het ook wescn mogte.

Den koning riixgrooten nemen aan en beloven, zoodra op hun land zullen gekomen zijn, ten haren coste Op Calaontong niet alleen te zullen laaten oprigten sufficante houte logie en paggCr , tot lijfberging van d'Europeese militairen, die thans weder Comp' weegen aldaar geplaast zullen werder, maar ook dhand daaraan houder, Opdat dezelre niet komt te vervallen

Ook beloofd gemelte koning en rijxgrooten, buyten vier man tot den daagelyxen dienst handreyking van de posthouderen; ten allen tyde ook dezelve van het nodige water brandhout te zullen besorgen en voorzien, zonder daaromtrent in gebreken blyven:

Byaldien Comp' resident tot Tontoly een vaartuyg, corre-corre, gilalo, zy tot den afhaal van randsoen van Manado voor de besettelingen en bestellen HM brieven_ off wel eenige houdwerken tot hct maken off repareeren van chialoupen als andertsints, benodigt werden_ zoo zal den koning en desselis rijx-grooten gehouden zijn d'E Comp" in zodanigen gelegentheyd, zooveel doenlijk zal zijn _ genoegen te geven het aan voor-schreven gerieff niet laten ontbreeken;

Welk bovenstaande contrict ik, Aponee, als zijnde ter ordre van den Edelen Heer Raad-extraordinaris van Nederlands-India gewesen commissaris der Moluccos, Johannes Bernard_ door den ondercoopman cn resident tot Manado, Thomas Heymans, tot wettig koning Fan gebied van Tontoly daaronder sorterende landen Op den 30 Maart 1736 tot 'Tontoly g'eligeert verklaart, alhier ook daarvoor aangenomen en gehuldigt nevens alle de na te noemen rijxgrooten van Tontoly by desen VOOr ons en onse nakomelingen verklaren in alle zyne leeden en deelen wel ingesien geresumeert orerwogen hebben latende ons tesamen desselfs inhoud wel gevallen en overzulx belovende voorschreven contract by berestiging en vernietwing. zooals dit legt,; volkomentlijk aan te nemnen en prompt zonder de minste afwykinge te zullen naarkomen en onderhouden_

Aldus gedaan, berestigd rernieuwt ter vergadering ran den gouverneur Marthinus Storm_ mitsgaders den raad in Mo- lucco, ten casteele Orange Ternaten, den 20" Maart 1737_ hebbende opgemelte koning Apozee tot meerdere bevestiging van dien; den eed op den alcoran 4*0 handen van opgemelte gouverneur gedaan aigelegt, gelijk dan ook d'hier aanwe sende rijxgrooten_ met elkander vervangende alle andere bobatos_ hier present en niet zijnde_ insgelijx den eed na hunne wyse op den alcoran aigelegt, en dese met hare handtekeningen bekrag- tigd hebben. vinwegen d'E Comp" heeft den gouverneur Martinus Storm, mitsgaders Zijn raad hare handteekening bezyden Comp groot zegul hieronder gezet: Onder stond Accordeert was geteekend G' H' Duvell, eerste gesworen clercq-

DCCCXXXIV, GORONTALO_

Juni 1737.[175]

Het optrcden nieuwen koning Gorontalo gaf de Compagnie gclegcnhcid ok de conractcn; Yorsicn ran dit rijkjc rocger sloten vullen bepaling Over het goudmonopolie Op conditien, articulen voorwaarden, begreepen in d'contracten der jaren 1678, den 25 Maart; item 9 July 1710 en 26 September 1730 tussen Comp' de koningen van Gorontalo Limbotto onderling aangegaan en besloten; [176] werd den prince en gewesene goegoegoe Batoe-Liga uit kragte van wettige electic, steden van den jongst overleden koning Pyola als twcede koning over rijk en landen van Gorontalo aangesteld en bevestigd, onder teckenen en solemneel besweeren der bovengemelte contracten en dese nadere versekering dat hy, Batoe-tiga nevens zyne presente rijxgrooten, niet alleen al goud dat op Gorontalo resort van dien gegraven werd, tegens 10 rijxdaelders reaal swaarte zonder eenige reserve aan d'E. Comp' zullen leveren laat ook dat zy diegeene, die zig mogten verstouten hetse lve te vervalschen off aan particuliere te verkoopen aan d'E. Comp' zuilen orerleveren, wie het ook zoude mogen weset, om ten

exempeL Val andere aan lijtf en goed gestraft werden; belavende wyders ook dese nadere belofte op haar aankomst tot Gorontalo door den hun land verbleven eersten koning Kibat; nevens desselfs bobatos, mede te doen aannemen ratificeeren.

Nadat dese en d'hierboven geciteerde contracten alvorens in d'Maleydse taal duydelijk en distinct waren opgelesen hierop gedaan zijnde een corporeelen eed in desen, Aldus gedaan en beslooten onderteekend en bezegeld op Ternaten in casteel Orange, den 8 Juny 1737 was getekend M Storm, Lelyveld, P' Jans A" Roos Jan Smith; Meder, H* Haghadamius J" Charron en] Rce.

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Ter zyde stond Comp' zegul, in roode lacque gedrukt, daaronder Ter ordonnantie van den EEAgtbaren Heer gouverneur En raad Voornoemt getekend J' de Rce sccretaris Onder stond Accordeert geteekend Haghadamius secretaris-provisioneel:

DCCCXXXV. SURATTE

23 Juni 1737.[177]

Mocilijkhcden in hct Suratsche gcbicd als gevolg van oorlogstocstand tusechcn Perzie hct rijk "an dcn Groo:mogcl, leidder: tot aipersingenl Compagnie: Jn dc belangrijke plaats Ahmed-abad, tuuccdt stad Gocdjarat, werden nicuwc tollen IY procent opgelegd, bij het Veriotr dergoccercn nog extta lasten in rckcning gcbracht; Hct gelukte den resident dic plaais, Johannes Pekok; nabah of onderkoning nnicrstaaroe #raagpoincten ingewiilligd krigen

Overgeleverde poincten aan d'heer nabab Monin-chan; in dato 13 Juni 1737, om ter gerustheyd ran den handel miet zijn handteecquening en zegul bekragtigd te wor: den

Antwoord door d eer nabab Monin-chan,in dato 23 Juny 1737 op de ne renstaande poincten cy genhandig en onder zijn zegul verleend:

Poinctcn die door het Amadabats hoofd, Johannes Pekok, {er voorlsel en verseekering Vam den handel werden versogt, dat, zooals dezelve na d'ordre Var den koning Alemgiers tijd aff [178] tot "W toc by alle de successive gouverneurs ons toegestaan zijn,

mede na d’erlangde firman in dierroegen zonder rerandering mogen enooicr mitsgaders door Zijn Hoogheyds handtee- Naar de gewoonte ran Hey- cquening zegul tot onsc der Coeli-chans tijd zullen curiteyd bekragtigd wcrden. LWC aifaircn roortgnam

Eerstelijk. De goederen, die tot Dhilly, Agta hier omner besorgt werdenl [werden] Ulci het Gou sourats district aigebragt daarvan massoe Majes teyds verleend gunstelijk firman eenelijk in Souratta betaald, dies Wy deselve derwaards TTY onverhindert Tertoeren Dier nalre rezsoeken continuatic daarin geen rerhindering doOr bedientens 1niag [oe Na de gewoonte sal dit ge gebragt werden schieden.

Ten tweeden

De goederen die in Cambayt; Pattan; Pitlaat; Dolca Nerriaat, Chirgees Brodera werden aangeniaakt, roerd Men Vin daar altoos herwaarts-aan Om het nodige daarran te appropri- ceren Dit rolbragt zijnde Tete rairdigt depessieerd [179] men eu off meer caffilhas; Ver eysch, Souratta-waards; alwaar niet hier den thol konings last betaald, dienrol-

WViscr zcgt Maksul rerenue duty De ambenaren den nabah: Depecheeten, Fcrzenden Karavanen Di 96.

gende onverhindert den Tctroet toegestaan werd Wes wy Zijn Hoogheyts gunste en ordre hier- toe Op zijn bediendens Versoc ken. dat zulx altoos opgevolgt Na de gewoonte te volbren- nag werden gen T4N Heyder Coeli-chan

Ten derde

De goederen; rervairdigt zijn de ter rerzeriding, werden door tholl-bedientens logie opgenomen en gesjipt [180] gewoonte daarvan werd tOT Souratta ej niet hier den tholl betaald, maar wel na aan- komst der goederen aldaar reciet [181] oif quitantie tot bewijs ran dies ontiangst, onder d’re genten hare zegels, verleend herwaards gesonden wanneer hetze” alhier “eder geconfron- teer & Wimt dies welbevinding conings boek geregistreerd werd Dus versoeken dat daarin mede een rerandering mag toe ge bragt, maar aloude ge- Na gewoonte vermelt Wdonie gehandelt worden staat sulx te geschiedlen.

Ten rierden

De goederen, hier verrairdigt zijnde OME Hcr waards die eysschen verzonden te werden werd to: dies secure begeleyding teffens door de respective gou etneuts een escorte verleend ook een gunstige perwanna de wagters in dcn weg, dat de-

Een sjap; Ijap f chiap sicmpcl, Reciept, receptic-bewijs, bewijs ontvangst,

selve onrerhindert mogen pas- Seeten “T radery [182] ; daar- hoopen wvy almede ge- bruyk roidaan te werden.

Zonder faut staar z4ix eschieden

Tcn “ijfden lastkatien reraccordeeren wy ons welgerallen; zonder iemand te kennen gebruy Ken daartoe den geriefelijkste, na den tijdl, Srite oii ligte, UIL (e dorpen ; daarin verhopen dat almede gecn rerhindering Hierin zal niemand Ferhin- mag toegebragt werlen dering toebrengen

Tcn sesden; De arbeydslieden die tot TCt- rairdiging onser goederen Tet evsscicn zijn door geledene extotlicuse behandelingen TI rurige regeering TLT het meerdet gedeelte gerlugt; dus rersoeken tot dies wederno diging een rersekerde parwanna onder Zijn Exellenties zeegel, mogen erlangen dat deselve by retour geen molesten zullen aan- gedaan; maar dat onverhindert met gerustherd haar #erk Kon- ncn roortzerten; tor bevordering van onse belangen, dat daarin Daartoe z1] Cen patu ; 1!1 hebben rerleent #erden:

Tcn serendc

Van aloude tyden heeft men de goederen ter negotie binncn Amedabaad gebragt, zonder

Rahdari, tol- of #cRgciden [183] Zondcr bemocicuis cenige autorilcit

daarvan thol te betaler off aa7 tholhuys rertoonen, Maar werden direct binnem Ol5e logie gebragt, mits daarvan d’ gereg- tigheyd in Souratta betaald caaromme rersoeken dat ons hierin geen verandering zfner tijd mag {Qegebragt Wer Zooals althoos gebruyk is, den; za] zulx mede geschieden:

Ten agsten: Dranken provisien, item kleeren, werden ons jaarlijx ge sunden, dies directen Rantoet Tan buyten binnen Comp’ logie, onverhindert, ons alle regeerings, zonder gerisiteerd werden, toege Saan waarorntrent Wy geen minder gunst verwagten

Dit is vry.

Ten negenden Men heeit by alle regeerings schoon nOg zoo ongehoord uic- nemende gunste 200 omtrend onse persoonen als bevordering tot den handel, genoten Daar- leven wy In hoope die dub- Gunst en genegentheyd zal beldvout van zijn Exellentie ik U toedragen Weesi daarop zullen mogen erlangen. verseekert,

Onder stond: Accordeert geteekend oneel gesworen eerste clercq:

C. Bergh, provisi-

DCCCXXXVI SUMATRA'S WESTKUST

20 December 1737.[184]

Het volgende decument is Tcrnuurcontact niettemin Corhis Eehoort worden obcononeni diir ket ten bewiis is dat cc Com- cagnie, Oschdan zij hte mijnwerk Salidc, Fele jaren Ickort @plctcrcc wcnechic Pttei toch uiac ~ouFereirieitsrccht z vitdruk- keliik nardhaaide:

Conditien of voorwaerden waerop mijnwerk tot Zillida rolgens gerespecteerde ordre vin Haer Hoogedelens tot Batavia is verhuurt aan Radja Nan- xatti, pongul Kleyn Zillida onder borgtogt van Malim Soetham, Maleyds koopman tot Fadang, als

Eerstelijk:

Verbind zig in den hoofde deses gemelde huurder Omme orcr tc nemen alle de gereetschappen; tot mijnwerk behoorende, ende daerroor te betalen de somma Van vierhondert rijxdaelders.

Ten tweeden

Neemt hy aen en belooit voor zijn reekening te sullen houden een quantiteyt van &,350 oud yzer, mits betalende Toor ider picol swacrte een montant van Fijif rijxdaelders

Ten derden Bespreekt hy, Radju Nanxatti, to: huur Fan gedagte myneryen jaarlijks te sullen betaelen de somma van een hondert en sestig rijxdaelders twee termynen, weeten eene helfte by het aenvaerden van dat werk, zijnde primo Januari 738 en de andere helffte onder ultimo Juny, en oversulx altijd ses maenden roCr uyt Ten vierden Verbind zig den voorschreven huurder om opgemelde mijn- werk vijf agtereenvolgende jaren in voegen voorschreren rour zijn reekening sullen houder; tenzy dat d'E Convp' selre

binnen dien tijd wederom quam te hervatten; alswinneer belooft daarvan ten allen tijden tc sullen desisteeren:

Ten vijffden:

Neemt hy meede aun Oin de wooningen aldaar VOor ecm mcn tant van 30 rijxdaelders te zullen in bezitting ncemen mits nog- tans dat bedragen nevens alat der gereetschappen oude yzer eerst verloop Uel ecn Jjar n13 dato deser af te eggen. En

Ten sesden: Om ’t goud, dat uyt dikgewa= egde mynen mogte gewassen o een andere maner gehaelt werden sullen leeveren wan d’E. Comp tegens 14 rijxdaelders yder thayl.

Aldus gedaen opgesteld tot Padang Op Sumatra’s Westcust; den 20 December 1737 was getekent een merk, waerby schreven stond Dit gesteld by Radja Nanxatti nog een dito, vacrby geschreven stond: Dit is het merk van Malim Soethan: Xog lager : Accordeert getekent M” Muller, secretaris

DCCCXXXVII: MAKASSAR

15 Januari 1738.[185]

In 1756 Makassaarschc grcote, Crain Boutolancas, in opstand ccromen had hct land van Maros; Noorden Makassar gelegen; Jeroetro Vettce erwoordigcrs Compagnie eer Fcreed met hct zwaard als ir d 17’ ccur hadden het Jl” tijdlang aang0 zi1en waardoor de oproerlingen hot langer hoc brutalcr wcrden nict echeder Utrs over de Makassaarsche teedc Iciden Compagnics Tlag ondcrste-bovcn geneschcn Hoogc Rezeering ic? den €ouverieur Johanncs Sautiin, buitengewocn Raad Indie, naar Batavia zooge- aJu1 Iaar deskundigc adviczcn kunnem voorlichten Zijn vertangcr Adriaan Hcndrik Smout, krceg mceilijke opdracht; bepcrkte trocpenmacht den zich intusschen krachtig Litgcbrcid ncb benden opstand onderdrukken slotte gcdecltelijk gelukte, en wel cerst in 1737 door herovering Tin de Noorderdistricter later van dc

Zuiderdistricten. Definitief waren cvenwcl de opstandelingcn ng niet ver sagen, Toac ltncdet un (Zie ERFTELESZ Geschicicis rib Gozra, blz. 102 RoELor BLor, Bekwotte geschiedenis het ia- cassourschc Ceicbes ondcrhoorigneden [186]) .

Op heeden, den 15” January des jaars 1738, erscheenen alhier ten esen casteele Rotterdam Op Macassar in de vergadersaele, ongewapend zonder critsen: Crain Mangalon, Glarang Bon- [Oua larang ‘Tancoeroc, Dain Mabella, gemagtigde van Crain Tjelalang van Mandellie; Glarang Caimba, Glarrang Pampangan, Crain jamba Crain Bengero Lomo- Siang, Crain Marrang, Crain Bantimoerong; Dain Manappa zoon Fan den orerleden Crain Blootje, Crain Birao, Dain Magissing emagtigde FAe Crain Malaoca Dain Matiro, zoon gemachtigde van Crain Bengo, Dain Mamanoe schoonzoon en gemagr tigde ran Arou L- bocadja Dain Mangala zoon en gemagtigde van Crain Tjinrana Crain Leya en Dain Mangappa, nieuw aangestelde Lomo-maros, alle regenten €n

onderdanige opperhoofden van Comp’ Noor der-prorentien, z00 am het gebergte &ls de #lakte Uan Maros, welke alle, hoewel den eenen min den anderen meer schuldig, haa; behoorlijk hebben vernedert zeer ootmoedig Omn rerge ring harer misdaden gebeden, welke den jaren 1736/7 hebben misdreren met het opratten der wapenen tegens haa; wettigen heer en Sourerain, d’Ed” Nederlandse Comp’ z0o ook Foor haar zelve, nakomelingen als onderhorige volkeren Fan een ieder, de onderstaande poincten voortaan heyliglijk en opregtelijk te zullen naarkomer onderhouden; cnde het drinken Tan krissewater op den alcoran beswooren, als

Eerstelijk, dat zy renuncieeren, FCtzd ken aisweeren alle superioriteyd ran den rebel en uSlrpateur Tn Comp” vrye landen provinsien om ‘Noord, 2c0 van gebergte als vlakte van Maros, den jongst gepasseerden jare 1737 door magt ende scherpte van’$ Comp’ swaart weder herwomen Dain Mamaloe, alias Crain Bontolancas die zylieden uit eygen vrye wille aan denzelven hadden toegestaan, b’eedigt, ende (in)

hemn dusdanig erkent ; alsmede Fan d’coningen Tan Goah, Tello, Sandrabony off anders, wie ook het zoude mogen weezen, van Foortaan d’E Cornp’ alhier Foor haarlieder oude alleen wettigen heer en souverain houden eIkennen; onder beloite van derzelver geboden, als Fam ouds gewoon zijn; ten allen tyden dagen gewilliglijk gehoorzamen naarkomen, alsmede dengeenen; welke d’E. Comp off nu off op andere tyden als regent off regenten over haarlieden stellen naar goed- vindcn

Ten tweede; dat zy zullen zijn blyren rrunden en vyanden van Comp Vunden vyanden; waar het ook dat Crain Bontolancas aan wien zy al eenmaal als afrallige trouwe hebben geswooren, ofi de coningen, in eerste atticul genaamt, self sig tegens d’E Comp’ quamen Op te stellen

Ten derde, dat se zullen hofidiensten doen roor de Compagnie, zoodanig als zylieden in aloude tyden vOcr koningen van Maccasser gcdaan hebben; hetzy aan d’schans Valkenburg Soero-Jerrang alhier ten desen casteele;, ter plaatse daar het den gouverneur benerens den raad zullen goedvinden.

Ten vierden dat se wyders in ’t geheel zullen aannemen opregtelijk nakomen de contracten, tusschen d’E. Comp en de koningen van Goah Tello successive z0o Voot als na het ver-overen Van Samboppo gemaakt, alsof zy in dezen ran woorde tot woorde waren ge insereert, zonder eenige de minste exceptie, VoO zoovec dezelre maar eenigsints op haarlieden #Pplicabel zijn;

Aldus gecontracteerd, belooid en beswooren, ten dage, maand Ew jare als boven in hoofd dezes gezegt is ter presentie

den prins Datou Baringan en den Boutons capitan-laut [187] nevens den raad dezes casteels, die dezen, nevens Crain Mangalon, Glarrang Bontoua, Glarrang Tankoeroe Dain Mabella, gemagtigde van Crain Tjelalang van Mandellic, Glarrang Caimba, Glarrang Panpangan, Crain Tjamba, Crain Bongero Lomo- -Siang; Crain Marrang; Crain Bantimoerong; Dain Manappa zoon vin den overleden Crain Blotje, Crain Birao Dain Mangissing; gemagtigde van Crain Malacca Dain Matiro oon gemgtigde van Crain Bengo Dain Mamano schoonzoon gemagtigde rin Aroe Labocadja, Dain Mangalon zoon en gemagtigde Tanl Crain Tjinrana Crain Leyja, en Dain Mangappo nieuw aangestelde Lomo-Maros voornoemd hebben ondertekend met haar ge- wone Signature gesubsigncert was geteekent A. H Smout; W” Yam Beseler, J’ P Barncwal, Rooseboom; Hend’ van Reyd, Hend’ Stemer W” van Duyvenvoorde: In margine Comp zegul, gedrukt in roode lacque; daar: onder: Ter ordonnantic van den gouverneur en raad was gc tekend van Boogaard, secretaris

DCCCXXXVIII: MAKASSAR

26 Februari 1738.[188]

Zic inleiding hicrvoor blz. 262, Thans zijn dc kassar gclegen staatjcs beurt

Zuiden

Op heeden, den 26* February des jaars 1738, verscheenen bin nen desen casteele Rotterdam op Macasser in de vergaderzale, ongewapend en zonder critsen Dain Manangara Crain Glissong Carre Mannanie Glarrang Aying Bappa Tjadic, anrongoeroe van Manjalang, Carre Manako, anrongoeroe vin Bonto-Mang - appa Dain Mamaroe anrongoeroe van Poopoo regenten an Glissong Carre Manemba, socloewattang van Poelemban kceng, Carre Mangapa, Glarrang van Bonto Tangz, cn Manren-

Dece warcn de Compagnic trouw Ecbleven:

rang, zoon gemagtigde ran Galarang Bonto-Cadat, [189] thuys verbleven om zijn dorp te bewaaren, gelijk meer andere dorps-hoofden met roorkennisse gebleven zijn om den tot nog toe aldaar woelende “rand tegcn staan, Z0o hebben dese samen haar voor d’E Comp” behoorlijk vernedert een zeer sub- mide om vergeringe ran hare misdaden gebeeden z00 TOpr haar zelve als d’thuys geblevene ondlerregenten gelijk mede Tnor haar nakomelingen en omlerdanen dnderstaandle poincten Foortaan heyliglijk opregtelijk te zulicn naarkomen onderhouden onder het drinken ran crilsenwater den alcoran hare lands wyse beswooren here estigd, als:

Eerstelijk; dat zy renuncieeren verzaaken aisweeren alle superioriteyd des’ konings Tan Goah Crain Sandrabony, Crain Tello en alle uitgewekene grooten der drie erengemelde ryken; wel voornamentiijk Van den rebel eedbreker en rerrader Crain Bontolancas, die 190 zyliedcn aan denzelren wt eygen “rre wille zonder de minste dwank; hadden toegestaan in hem dusdanig erkent, ran nu roortain d’E. Comp alhier alleen Voot haarlieder opperheer tederon Jinnenen; gelijk Fan oudsher geweest en blijtt, onder beloite; derzelver geboden en beveelen ten allen tyde gewilliglijk opregtelijk na te komen gehoor- E7[77 alsmede dengeere, welke d’Ed, Comp’ als regent orer haarlieden zal stellen, hetzy ook wie het zoude mogen wreesen alles na goedvinden.

Ten tweeden dat zullen zijn Trinden vyanden Tan Conip Trinden vranden waar het ook dat den koning Tan Goah oite eenige andere, roornamentlijk diegeene in het eerste articul genaamt, selfs wapenen Legens d’E. Comp’ quamen op te vatten

Ten derde; dat zy voor &’E. Comp hoffdicnsten Zillen dven,

gelijk zylieden van outs voor dkoningen ran Macasser aleer zy door d’E. Comp’ overwonnen waren, altijd gedaan hebben

Ten Fierden, dat, z00 zig Op de landen Vum Glissong off Poe-lembankeeng nu dan wel hier namaals eenige dienaren oltc ondercanen uit andere prorintien ran d’E Comp’ aldaar mogte komen te rerschuylen, ofte uit “Teese voor straff quamen Op te houdcn, zullcn zy deselre by eerste ontlecking alhier ten castecle Rotterdam in handen ran den gouverneur orerg Cm dop z00 zy deselve niet konde krygen; haarlieden aldaar bewaren 14n dese casteele kennisse geven

Ten vijfden, dat wyders in geheel zullen aannemen naarkomen de contracten tusschen d’E. Comp’ en de koningen van Goah en Tello successive z00 voor als na verovcren Van Samboppo; gemaakt, zonder eenige exceptie, roor zoorerre de- selve maar eenigsints op haar pplica bel zijn,

Aldus gecontracteerd, beloofd Cll beswooren ten dage, maand en jare als boven in hooid deses gesegt is, ter presentie ran de princen Datoua Baringan, den Boutonsen capitan-laut Arou Soemalang benerens den raad deses casteels die desen revens Dain Manangara, Carre Manani, Bappa Tjadic, Carre Manakoe; Carre Manemba Carre Mangappa Marenrang Too - noemt; hebben geteekend met hare gewoonlyke signature be vestigd Macasser, in “t casteel Rotterdam dato roorschreven Was gctekend A” H* Smout, W” van Beseler, Rooseboom, Ht van Reyd, Hend* Stemer en W” van Duyvenvoorde In margine Comp’ zegul, gedrukt in

roode lacque daar - onder Ter ordonnantie van den gourerneur en raad getekend J” Boogaart, secretaris Ter zyde stond Voor de collatie 4az geteekent Philippus Naizak; W_ Pietersz.

Glissong Galesong kust Zuiden Ma3552r Pocketn- Dankuenp Togelik hrt daarain Rrenzcnde Tanah Bangka

DCCCXXXIX: MOKKA

Augustus 1738 ## OOST-INDISCHE COXPAGNIE 1602-1800

versian over Jaar Augustus 1737-Augustus 1738 schrijvcn Compagnies rcsidenten uit Mokka De ucgotie; dit de gehtele rel: moet Kaannet houden lejd hier solanig in het ocisand; dat het byna nict sicgter kan 4n1 ontrent ider dnoi quede regte-ing Jand Dic regeering Tor Ecld ran de hadjis. niar Mekka gingen, waaronder Fec avmem Kanem De opbrengst der belastingen bedrocg sommige jarcn 9C0CC Spaansche realen cn dit ontlokt den residenten verzuchting Het was Tenedhe dat Hocha Kaudcl de Veder-Jalidtn vas wel sterk in strijd met de plannen Hooge Regeering dic juist besloten had het kantoor tc Mokka Op le breken, wcgens vooricurende kwcllingen chicanes der Arbieren Toen Compagnies resioeuicn inderdzad aanstalen TcrioC begonnen maken kregen Knam ziin gCuverneur spijt, Farcn zij ook berreesd r represailies. Zij bclooiden allc achterstalligc schuldet zullen Eetilcn aintal Compagnic gervoide gcederen zullen restitueeren; mlits deze tot- zegde, gcet Vjandelijke actien tegen hen beginren. (Onitgcacven bricf 4ocorong radcilen tcocc-ing Batoziia 15 Avgustus 1738).

Wya ondergeteekenden: bekennen by descm met den gourerneur Hagie Saat orereengekomen te zijn, tot herstelling 14n Comp zaaken, dat byaldicn den voormelden gourerneur zulx komt te rolbrengen rolgens gedane eed om het jaar aanstaande restitutie te doen in alles verevenen als het bewind hebbende van d’ Nederlandse Comp beloren rerbinden Ons by desen direct off indirect gecn leed te doen nog aan d’stad Mocha nog aan imams rolk; Inaar vel de Moorse scheepen van Souratta onder Comnp beslag orer brengen wy bekennen te Vreede te zijn met den voormelden gOu- rerncur Hagie Saal, den tweeden Seyt 191 Abdulla Garmoedie en den seraafi Abdulla Resiek; vervolgens dat wy in alle rede- lijkheyd ons zullen laten vinden, gelijk het agterstaande translaat kont aan t iooncna

Mocha, den 15 Augy ustus 1738 wis getckend den Bcrg, Jh Ackersloot en Cailliou

DCCCXL. MAKASSAR:

Augustus 1738, Tijdens den opstand Zuid Celebes had ok koning 61 zich trou brcuk jegcns Compagnie scluldig gemaakt land gexeken had zich bij de Opstandeli gen nangesloten Zie hier roor. blz. 262 [TOuX Gcbleten Guareezem Ncyem zjn kleitzut tot xoning 0it, onder voogdij vanl riksbestuurder, die nV Compagnic uluerstaandc orcrcenkoms 4is,oot. (ERKELESS Geschiedenit het rnk Gor”o blz. 101 102)

Lasan Reesan alias Abdul Cadier, rijxbestierder en stadhouder over het district ran Goa met de resorte ran dien, beloove sweere heyliglijk en opregtelijk in naame van den jongen ver- kozen door Haar Hoog Edelheedens Hoge Indiasche Regeering Op Batavia by provisie aangenomen coning van boren- gemelt rijk, met name Malawan Gaoe; alias Abdul Chaier Man- gUI, te sullen onderhouden in alle deelen en poincten, tot den tijd dat den coning selve den eed hebben aigelegt, de twee laastgemaakte contracten, te weeten het eerste op Bongaya anno 1667 en het andere onder het groot casteel Samboppe in quar- lier Jaccatra anna 1669, mitsgaders de nadere articulen e poinc- ten; by den ailgesetten coning Ismael en verdere grooten mel d’E Comp aangegaan in dato 19 Augustus 1710 en door den laast afigesetten coning Siradjoedin Mappa Orangie anno 1713, den 19 April door kem_ name der Macassaarse rijx gtooten, beswooren Dierhalve tot nacoming van hetselve hebbe dit met myne ge woonlyke signature berestigd onder het drinken ran kritsen- water den alcoran heyliglijk opregtelijk beswooren; in presentie van de ondergeschreeve Goahse rijxgrooten, mitsgaders den Edelagtbaren heer gouverneur en raad alhier.

DCCCXLI BANTAM_LAMPONGS:

September 1738 [192]

Tusschen de ronslen RanaT Palembang bestord geruimen iijd rerschil ran mncenimg Orc de landen langs Toelang Bawang Tivicr, welke de grens vormde usschen Palcmbang en de Lampongs Beide vorsten mmakien aanspmal oD de souvereinteit CrCt deze. peper produceerende, arenlanden De Hooge Regecring strijd willende voorkomen erzoch heide Vorsten grondcm Juuag aauspraken naar Ie willen doch ken- nierzoek acer actic zij het buiten eenigen twijiel, dat de betwiste 1etremem altijd Bantamsch territoir warem gcweest. Ter roorkoming Fcrderc [7lE6e ta”zicht op den pepcruitvocr Fnet hoten Wensche Compagrie aldaar een rcrstetking te IcF- gent en bezet houcen; De Oud-secrctaris ran der Raad van Indie, Willem Manrits Rruynink; als gecommitteerde Bantam ecronucn sloot onder- sandt nvertenromsl (DE Josoz;

Om*onist IX blz. 276 volgende Het ounnari Bruynink Orergecomen orciet 1739, 31 boeck, ajdeeling Bantam iolio 116 volgende,)

Poincten atticulen elke raorgehoudene conferentien tusschen den oud- eersten-secretaris der Edele Hooge Indiase regeering Willem Maurits Bruynink, als daartoe by aparte instructie ander- sints volkomen gelast ende qualificeerd zijnde name en Op approbatic van Zijn Hoog Edelheyd den WelEdelen Grootagtbaren Heere Adriaan Valckenier, Gouverneur-Generaal, d'Edele Heeren Raden Fan Nederlands-India als representeerende de Generale Vereenigde Nederlandse G'octroyeerde Oostindische Comp' eze landen ter eenre,

Padouka Siry Sulthan Aboel Fatach Mochamet Safay Djenoel Arifin, Koning T4n Bantam met zyue broeders en voornaamste rijxgrooten ter andcre zyde, overeengekomcn rastgesteld gesloten en geteekend Z1j rer omtrent dese en geene zaeken concer- nerende de landstreek ram Lampong Toelong Bau- wang; d'extructie eener pagger Op dezelve, het be- zettcn Lln dien door de roormelte Comp' met eenige andere eken; daartoe reiatieve onme te dienen tot ampliatie Op de successive contracten; zoo met welge melte Zijn Hoogheyd zelve, als zijn voorvaderen, 0407- gegaan.

Vermits den heere Gourerneur-Generial de Raaden Vin India om geen andere redencn, dan tot conservatie van Zijn Hoog- heyds regt a3m possessie landschap Lampong Toelong Bauwang en om hetzelve roor een totale erwoesting Le behoe- den hesetting a]aar wegens dle Comj;"e koncn leggen, Zo beloold Paducca Siri Sulthan Aboel Fathachie Mochamet Djanoel Arifin Op de bequaamste plaats die gecommitteerdens Van welgemelten heer Gourerneur-Generaal en d'Raden van India ter harer keuze aan off omtrend de limietscheyding van Zijn Hoog- heyd e den koning Fan Palembang zijn gebied ofi tivier aan landschap voorschreren oif ergens anders daaromtrent zullen komen kiesen, een sufficante pagger van dicke hegte sterke pallisaden, ten zynen kosten te zullen laten ophaalen van zodanigen groote met alzulke gebouwen daarbinnen; als roormelte gecommitteerdens zullen oordeelen nodig weesen naar proportie der thans orergaande manschap, tot bewaring van Comp' effecten, Folgens project, haarlieden [cn dien eynde medegegeven.

Voorts neemt Zijn Hoogheyd aan en belooid, niet alleen Voor- schreven pagger cn gebouwen ten zynen kosten te laten ophalen maar ook na gedaane extructie dezelve onderhouden nodige reparatie daaraan te laten doen als zulx nodig g oordeeld Herd.

Wyders beloofd Zijn Hoogheyd verbind zig de zoldy van de manschappen die den Heere Gouverneur-Generaal Raden ran India althans tot mainctien van Zijn Hoogheyds regt op de meergemelte landstreek komcn derwaarts te zenden, ende

bestaande buyten ecommitteerdens, een resident; een scriba een onderineester, ecn sergiant, corporaals en vier en #intig geneencn, beneren: ccn tambuer, een constabelmaat (Wve bosschieters ofl in der tijd tegens derzelver hoop, nog mogten nodig oordeelen daamatoe te laten orergaan, jaarlijx aan de Maatschappy te restitueeren en deselve aan te merken als van d'Comp geleend;

Verder verbind zig Zijn Hoogheyd na d'extructie Tan gemelte pagger en gebouwen dezelve de grond; daar die op ex- trueerd is nevens nog zooreel land buyten gedagte pagger, den afstand Var hondert roeden rondom dezelve kont uit maken af te staar en in eygendom orer tegeven aan d'E. Comp' zonder daaronder te begrypen de peperthuynen andere vrugt- bareu landen en zonder daaronder te verstaan dat voorschreven eygendom dueren en standhouden zal by Opbrake Van dien, maar dat alsdan dat land aan Zijn Hoogheyt in eygendom wederom zal werden overgegever, invoegen als vorige tyden geschied omtrend Lampong Samanka

Ook staat Zijn Hoogheyd toe om de Lamponders tot rust te brengen te animeeren hemn Voot haren wettigen koning heer te erkennen deselve mponders haare ingezamelde peper, alvoorens na Bantam t€ Vetyveter, in quantiteyd aangeven aan Comp" resident, off die het gezag vanwegen d'E Comp" zal hebben tot Lampong Toulang Bauwang om die alsdan naar Bantam te laten vetvocten onder een briefje van geleyde aan den gezaghebber raad aldaar, ten fine volgens de contracten by d'E Comp' aangeromen, d'Lamponders met hunne be- taling spoedig konnen terug gesonden worden haar daardoor des te williger tc maken tot den dienst van Zijn Hoogheyd.

Eyndelijk accordeert staat Zijn Hoogheyd toe, dat to: weyring van alle zodanige listen sluykeryen als wel eertijds door dese volkeren met haren pe pcer, tot nadeel van d'E. Compi gepleegd ziju, Comp bediendens tol Bantam zoowel als Comp" besettelingen op Lampong Toulang Bauwang g'qua- lificeert zullen wesen aile de peper, dewelke zonder voorkennisse van den resident ter laatstgemelte plaatse vervoerd en agterhaald zal werden ajn te slaan en te confisqueeren evenals dat omrent goederen zonder behoorlyke passe aangebragt werdende, plaats neeft.

Aldus gedaan g'accordeert beslooten casteel den Diamant tot Sourasoang, grootste stad coningrijk Bantam den September 1738 de Makometaanse tijdrekening den 25 dag der maand Djoemadeelawal, jaat H51 ras getekend Wm Bruyninck In Iargine Ten onzen orerstaan geteekend van Riel, van Velsen, van Greuningen, van Wingerden Holstein

Approbatie en ratificatie van vorenstaande orereen- komst, door Gouverneur-Generaal e Raad van Indie, d.d. 12 September 1738.

Den Gouverneur-Generaal Adriaan Valckenier en d’Raden van India tot Batavia, representcerende den Staa der Vereenigde Nederlanden, mitsgaders d’Generale Geoctroyeerde Maatschappy in India, by d’voorenstaande acte van ampliatie gesien en gelesen

En dc Compagnie mccr roordccl zal kunncn bchalcn [193] Er staat; bcscttingen.

hebbende in hoedaniger voegen tlen oud-eersten-secretaris vin derselver regeering, d’E Willem Maurits Bruyninck; ingevolge van d’aan Zijn Ed verleende commissie en qualificatic, in namc op approbatie Tin d’zelve ter ecnte, Paducca Siri Sul- than Aboel Fatachi Mochamet Saiay Djaynoel Arifin, koning Van Bantam met zyne broeders en voornaamste rijxgrooten ter andere zyde over en omtrend diverse zaeken concerneerende de landstreck van Lampong Toelong Bauwang, d’extructie eener pagger Op dezelve en het bezetten ran dien door de voormelte Comp’ met eenige andere aifaires; daartoe relative, by wegen Van ampliatie Cp de contracten Toor desen tusschen gemelte Nederlandse Comp de successive koningen van Bantam op den 17 April 1684, 15 February 1686, December 1687 Maart 1691, 9 October 1708, 21 Augustus 1731 en nog jongst in den jare 1733 op den December, met Zijn Hoogheyd zelve aangegaan, zijn overeengekomen, mitsgaders vastgesteld geteekend ge- slooten hebben zodanige nadere poincten en articulen als boven- dien by gedagte acte specifice staan uytgedrukt, en zc0 door zegels Fan den Padoeka Siri Sulthan als die van zyne broeders voornaamste rijxgrooten behoorlijk zijn bevestigd geworden z00 verklaren den Gouverneur-Generaal de Raden van India by desen gemelte acte van ampliatie de voorengemelte successive contracten g’approbeerd geratificeerd hebben, gelijk zy dezelve pprobeeren en ratificeeren by desen etcm in zodaniger voegen alsoff deze ampliatie door haar zelver in eygener perzoonen mct den Paducca Siri Sulthan Aboel Fatachi Mochameth Safay Djanoel Arifin was aangegaan ende volbragt Ter bevestiging van hetwelk zy desen met hare eygen handtee- kening zege Fan welgemelte Comp’ hebben bekragtigd.

Batavia casteel, den 12 September 1738 was getekend Valckenier, J P. Schagen Thedens, H van Suchtelen Haeze, Schinne, de Chavonncs G. Wouters; Duquesne In margine stond Comp zegul, gedrukt in roode lacgue, daaronder Ter ordonnantie van Haar Ed den Gouverneur-Gene- [194]

raal en d’Raden van India hiervoren gemeit was getekend R: Cau, secretaris: Onder Javaans Maleyds stond mede Comp zegul, in roode lacque, cn daaronder: Ter ordonnantie ran Haar Hoogge- melte Edelens den Gouverneur-Generaal en de Raden van India Batavia was getekena Cau; serretatis,

DCCCXLII MAKASSAR SALEIER-EILANDEN.

17 December 1738 [195]

Op het einde 1738 oierkctd dc rcgent of cersten soogenaainiden Iing ook gctocmd den Bontobanga Salcier, Compagnic Yong het roodig spoedig de opvolging otcr dese s2ctinnige NCCI Freesce vclckercn regelen. Imtners Op Zuid-Ceiebcs het nog Hleed; oorlog tn gToot aantal Saleicreczen wras den Nedcrland cnen rcsi- dent eiiand naar Makassar Eckomen expeditie deel Mrcn als reinkoelies Aans; Onds keerdc the resident Coutricr naar Saleicr IciJe in overeenstemming wcnech c bevolking, Kerd Zuster dcn tetede EOe nfegentinte betocmd 64m aant/ Frootcn nazr Makassar nerwer 172 Dccember Onde staande orereenkomst (Ounitacoce wissic Voiicur raad Aataiso Hoogc Regering Patazia dd. 25 Mici 1739,)

Ik, Daeng Djennang, thans aangestelde regentinne van het district Bontobange op het eyland Saleyer, belove ende sveere als een trouwe regentinne orer Comp onderdanen regee- ren alle trouw onderdanigheyd rolgens het gemaakte contract; aan d'Comp te bewysen onderhouden en doen onder- houden alle dgeene die onder mijn district resorteeren alle eenigheden uyt den eg t Tlymen en gecne conspiratien off onwettige vergaderingen mijn aanbetroud regentschap dulden, laat staan met mijn kennisse ioe tc laten, En z00 zulx buyten mijn weeten mogt komen geschieden en Op die tijd, dat d'zelve gehouden werden, off naderhand deselve ontdeckende zal ik zulx tragten beletten cn aanstonds ian den resident daarvan kennisse geven off laten geven, hetwelke den pongawa off rijxbestierder Amana Tangj met my mede beloofd op d'aller- heyligste wyze te onderhouden en naar te komen;

In teeken der waarheyd z0o besweeren WY, Daing Djennang regentinne Amana Tanga, rijxbestierder van bovengemelte district, dit op de alderplegtigste en naar d'Mahomethaanse wyse met het leggen onser handen Op den alcoran onder het drinken van critsenwater:

Onder stond Aldus gedaan, b'eedigt; beswooren geteekend ten casteele Rotterdam op eyland Celebes, den 174 December 1738 in presentie van den gouverneur en de twee onderteekende exprcsse gecommitteerde leden uit de politycge vergadering was geteekend A H Smout, C J Bogeart en H Stemer In margine stond Comp zegul, gedrukt in roode lacque; daaronder Ter ordonnantie van den EE. Agtbaren Heer gou- verneur raad was getekend van Duyvenvoorde, secretaris Ter zyde stond dese renovatie in de Maleydse letter uitge- drukt, waaronder eenige Inlandse merken,

daarby geschreven stond Gestelt by de Bontabanga den Pangawa [196] Onder stond Accordeert getekend W van Duyven- voordc, sccretearis

DCCCXLIII: MAKASSAR:

20 Juni 1739,

verkiezing mcuwcn Konng Tello, welk rijk Eusterstant samneti Makissar bckend stord, roor ccm Fou- UctuCUT raad op Makassar aanleiding hct apparte contract, den 9 Murt [197] 1668 tussen d'E. Conp' en dit rijk gesloten, doci UaceCr warden opvolgen Blijkens ondcrstaard document werd die bcdoeling voorloopig nereik Spocdig Arentd rerklaarde e Ticde Torst de Compagnie nicts tc makcn willcn hebben. (Onnitgegcvcn thiniz c gouzttnci in Molossar dc Hoogc Regccring Batovia dd. 23 Jimi 1739; ROEF Bzox, blz. 27) Alsoo dcn koning an Tello, Sira Joedin, den 22 [198] Januari dieses jaars 1739 met zijn leven dese wereld en tegelijk zijn rijk ontruymd heeift, z00 belore ik; Sapie Oedin, naar lands wyse wetten ten overstaan Fam Comp' expresse gecommit- teerdens rerkoorem koning over het district Tello, met den resorte Van dien; swere heyliglijk, z00 VOOr miinzelven bioedrer- winten rijxgrooten galarrangs cn rerdere myne onderdanen sullen onderhouden cn doen onderhouden in alle deelen en poinc- ten twee laastgemaakte contracten weten het eerste Bongaya 1667, en het andere jongst onder het groot casteel Samboppo in quartier Jacatra anno 1669, door de vorige koningen verdere grooten van het Maccassaarse rijk met d'E Comp Jangegaan beswooren wel speciaal de nadere bekragtiging van het eerst gemaakte contract Op den 22 van de maand Rammelaan des jaars 1078, of volgens onse Nederlandse rekening den 9 Murt 1668 door Siri Sulthan Aroe Narachit, doenmaals koning van Tello; beswooren En tot nakoming lan hetzelve hebbe ik dit in tegenwoordigheyd van myne twee vader lyke oomen als Mochameth Sait Crain Panaykan Sait Soedin Crain Patene, met mijn gewoonelyke signature berestigd er onder he: drinken Fan critsenwater Op den alcoran heyliglijk beswcoren ter presentie van den ondergetekende Bonyschen Radja Moeda rerdere Goasche en Tellosche rijxgrooten, mits- gaders den heer gourerneur raad;

Onder stond: Aldus gedaan geteekend heswooren tot Macassar casteel Rotterdam, den 20 Juny anno 1739 ws geteekend A. H: Smout; C Rooseboom, J Pekijn, Boogaart, H Stemer, H van Reyd, W van Duyvenvoorde Lager Comp zegul, gedrukt roode lacque, daarby geschreren staat: Ter Ordonnantie van den EE Agtbaren Heer gouverncur raad getekend van Duyvenvoorde, secretaris,

In margine stond dit contract in d’Maleydse tale geschreven daaronder door voorschreven koningen en grooten geteekend Onder stond Accordeert en getekent van Duyven- voorde; secretaris,

DCCCXLIV. TERNATE TIDORE

30 Juli 1739 [199]

Ondalks de overecnkomsten Juli 1728 cn 11 Deceluber 1734 hier vOOr, blz 32 cn 210 Mecrechicn nOR sterds oncenghcdcn Aunsecher Ter- natalcm TidorEtzcn op Halmahcira welke dikwijls Icidden tot spanning tusschen de beide Vorstcn Dc nicuw beuocmde Eouvcrnelr der Molukken, Maticn Lelivelt; aauwe7iGicid konings Tidore Op Tcrnatc Gebruik, cen nicuwc duidclijker Omscnrercn Otercenkomsc Jusscnen beide vorsten tot stalid brengen waarbij Lamcmw erking tusschen hicn heiden de Compagnie verkregen Verd ten opzichte dic licdcn welke Halmahtira Ootisi rcryacn

Anticulen volgens dewelke vastgesteld slooten cen eeuwig- duerende vreede tusschen Zijn Hoogheyd Amier Iscandhar Djoel Carnaine Savi Oedin Kitjil Radja-Lauwt, koning Fan Tcrnaten; ter eenrc, ende Zijn Hoogheyt Miri Bifalalihie Adjies Lemochijidin Bilahil Milakil Manaen sjah Kitjil Gape, ter anderen zyde; benerens hare wederzijdse rijxgroo ten en ter presentie en door bemniddeling van den heer Marten Lelyreld, gouverneur directeur; nevens den raad in Molucco in naam ende vanwegen Zijn Hoog Edelheyd, den WelEdelen Grootagtbarer Heere Adriain Valckenier, Gouverneur-Generaal en d’Edele Heeren Raden van Nederlands-India tot Batavia als representerende dhoge overigheyd authoriteyd Tanw egen den Staat der Vereenigde Nederlanden dese Oostindische gewesten wceten

1. Beloren besweeren Wy, koningen en grooten, te vergeeten rergeren YOoI nu ende althoos alle moorderyen, hostiliteyten geweldenaryen, door wederzijds ond erdanen nu sedert ecn ge- ruymen tijd ran twee jaren gepleegt.
2. Dat voortaan tusschen Haar Hooghedens de koningen Fan Tematen Tidor, nerens hare rijxraden, zal zijn een onrerbrekelyke en eeunigduerende rrcede:

Ten 3

Beloven na het leekcnen cn bekragtigen mnitsgaders ratiiiceeren alomme deser rreede alle geweldenaryen molesten cynd te zullen doen nemen en cesseeren, mitsgaders te stellen alsofi dezelre noort VuC roorgevallen oite gebeurt,

Ten 4

Beloven Giaeten wY, koningen en rijxraden, dat, indien het tekenen besweeren mitsgaders ratificeeren deser vreeden een Tan beyderzeyds onerdanen weder eenig molest, gewelt, moord off rorerven Op des anderens onderdanen mogte komen te plegen, hetzy dan ram den koning vin Ternaten ain des konings van Tidoors onderdanen off ran Tidor aan die ran Ternaten dat niet zullen edogen zulx in ecniger maniere zal werden gereveng cerd, Ten Maar dat den koning, “iens onderdanen off onderdaan zijn verongelijkt; terstond ran voorgevallene aan den gourerneur kennis zal geven die zulx dan aan den koning ran den belediger ook zal verstendiger, alswanncer gemelte koning rerpligt zal zijn de schuldige terstond tc doen opsoeken, apprehendeeren in dhanden Fan d’Comp ter verkryging van-hun welverdiende straffe; UYd te geven.

Ten 6. Dog z00 het mogte gebeuren dat dezelve zig t’zoek gemaakt of wel op d’vlugt begeven hadde, zoo zal dan den koning rerpligt ziin een der roornaamste hoofden ran de negorre #icns rolk dzt gewelt gepleegt heeft, aan dE Comp Umm aan geneene Ivere ken te arbeyden, over geven, tot z00 lange de schuldige in handen van d’E Comp ter straffe zal weesen gesteld:

Ten Is al wyders verstaan overeengekomcn tcr vermyding verhoeding van alle ankeylen den aanstaande, dat wanneer d’onderdanen Van Ternaats off Tidoors koning mogten genegen zijn om eenige Smalle coopnianischap te dryven zoeken Vanl mondkost, off wel tol verrigting ran andere affaires OT overcust Halmahcra zulx door de Onderdanen van den Ternaatsen koning in generly wyse Op dit district en de landen gemelte kust gelegcn cn den koning van Tidoor toebehoorcnde; za] mogen ge schieden, tenzy voargaande kundgeving verkregen permissie van de hoofden van de negory van Tidoors koning, daar zijn de sengadjes van Pattany, Maba, Weda[200] en andere dorpen en gehugten &an dien kant gelegen mitsgaders aan dese kant van dat land aan de Sadaha;[201] zullende Tidors onderdanen in gelyker voegen; wanneer Op het teritoir van den koning van Ternaten eenige zaaken te verrigten hebben; mede #an d’negorijs- hoofden daarvan moeten kennis geven:

Ten 8. Dog zoo zig eenige onderdanen mogten verstouten, om zonder voorgaande kundgeving, hetzy op het district van Ternaats off Tidors koning te komen, zoo zullen d’zelve by ontdecking opge vangen wan den gouverneur rzad werden avergegeven; omme als overtreeders van dat verbond door d’E. Comp gestraft te werden.

Ten 9 Zoo wanneer d’ onderdanen van Ternaten in de thuynen off doussous[202] rin ’Tidcors koning, mitsgaders Tidoors onderdanen in die van Ternzats konings onderdanen cenige overlast mogten doen, met net foren Van thuynrugten, het vervoeren van sagoe omnkappen Yan VTubC tbomen, niets uitgesondert, z00 zal

dengeene die zulx hceft ondernomen; de daardoor geledene schade moeten vergaeden zodanig als d’E. Comp na bevintenis van zaeken zal nordeelen behoorer:

GERERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

Ten 10. Beloven wy coningen, terstond het teekenen sluyten deses, ecommitteerdens in geselschap Tin7 die der E. Comp’ onse afgelegene landen, wel principaal na d’overcust Halmahera, te zullen verzenden, Omme gemaakte vreede tusschen Haar Hooghedens alonme bekend mikcn hunne opperhooiden en onderdanen aldaar tot het ponctueel opvolgen derzelve te verpligten.

Alle hetgeene in voorschreren 10 articulen staat en is begree pen beloven swreercn wy, koningen grooten ons koninglijk woord trouwe door ons onse onderdanen nakomelingen vast en onverbrekelijk onderhouden docn onderhouden. Tot teeken van dien hebben dese nevens onse riixgrooten ter presentie van den heer gouverneur Marten Leli veld en die van Zijn E. raden; met het afleggen der ced op den alcoran onse koninglyke signature bevestigd en gesubsigneert.

Onder stond Tot Ternaten in ‘t casteel Orange op d’groote zaal van gouverneurs wooning; den 30 July 1739 ras geteekend Leliveld, Lubertus Vermehr, P. Jansz: Meder; J’ de Ree; J” H’ Breton. In margine Comp zegul, gedrukt in roode lacque, en daarnerens Ter ordonnantie van den EE; Agtbaren Heer gouvernelir en raad voornoemt geteekend JH, Breton secretaris.

DCCCXLV JAPAN:

Augustus 1739.

In Japan had de Compagnit weinig of nicts te cischer , moest 2ij dcor tegccringslichamcn roorrCs Cnrcven methode handel drijven slaa Isch opvolgen in den loc? de18d Cri blijkt evcnwcl af Mcn Hollardcrs nict mctr Vanircuxt VctzOck ccn cnkele maal de rigoureuze roorschriften afwijkt, Ecn dicr voorschrilten Was ameomsi Hollandsche schcpcI gchcele lading Morsi Vorden nntlost bczichtiging gesteld, IrJirn7 commissic[203] Qanecnc

kooplicden maximum-pruzcn raststelde: Kon Compagnic daarvoor niet Ieveren dar mccst Taren ircet inschtenen mMaanic ckcster Te nicts Hct rolgende document komt aan haar herwatcr tegemoct

Vermits den Hoog edelen Gestrengen Heer Gourerneur-Generaal d'Edele Grootagtbare Heeren Raden ran Nederlands- India deesen jaare ain hunne ministers geordonneerd hebben gecn scheepen Iussen Oatat 42! gesamentlyke dwarskykers en tolken ons Wrt njam T Jen heer Nanigasackise gouverneur rerdere regenten zolemneelijk by geschriite hebben rerbondcn tot het dragen 4d alle kosten ongelden die by den weder-affscheep der goedercn sullen moeten werden gedaan, indien men orer de prysCn niet mogte konen tot ecn billijk accoord en dus d'E. Comp' daardoor genoodsaekt #ierd de aan dwal gebragte coopmnanschappen sonder handel te drrren; wederom na Batavia terug IC voeren verbinden wy 01ls dan in dusdanig geral, en belooven by deesen, dat de E. Comp" daarontrent gecn d'alderminste lasten off ongelden dragen off in reeckening gebragt Gal rerden

Tot certificatie Fan roorenistaande hebbeu Ty deese met onse gewoone chiappen bevestigt: Onder stond Japan, tCI) comptoire Nangasacky, dcn Augustus a030 1739. Liger eenige caracters cn daarboren de namen Kitsdayo Goib Tokdayo, Kisemon, Tsoesero Nangero

DCCCXLVI MOLUKKEN NOORD-CELEBES

Maart 1740.

De rijkjes Lamboenoc , Sjending of Sirdirg Sikahoc, gelegen 'Tominig binnenboesem werden dout Compagnic odengmnen in den Kring staztjcs Noord-Cclcbcs , dic uitsluitcnd mct niar nochlen handelen cn met rame goud VOOr kaar zouden rerzameien Lamboenoe ligt thinb nct landschap Bolana.

Articulen, beraamd, besloten en vastgestelt tusschen den ondercoopman provisioneel fiscaal Anthony Everhard Meder en opperchirurgijn Johannes Pauwen, als expresselijk daertoe geauthoriseerd door ende Vill wegens den EE Agtbaren Heer Marten Lelivelt, gouverneur en directeur deser Moluccos benevens den raed, dat uyt name ende vanwegcn 'Zijn Hoog - Edelheyt, den Hoog Edelen Gestrengen Heer Gouverneur-Generaal, mitsgaders de Edele Heeren Raden Aee Nederlands-India tot Batavia, representeerende de Generale octroyeerde Oostindische Comp" ter eenre, ende Haere Koninglyke Hoogheeden Kitjil Pompe, ning van Lemboenoc, Kitjil Matui, coning van Zinding Toeba; coning van Sikabo ter andere zyde

Articul 1. Orermits den heere gouverneur en raed ons roorgaande ersock heeft gelieven licentieeren, dat wy, bovengemelte vorsten, alhier Op Lemboenoc ons hebben mogen ter nedersetten, terwijl ons door de bovengeciteerde gecomnmitteerdens Ter toond[204] is geworden dat er niet wel een samenwooning van eenige gelijkstandige hoofden kan siju, alvorens OVer de manierc van hacr byeenwooning overeen te sijn gekomen 50o belooven sweeren vorsten contract alle desselfs articulen met alle bereydwilligheyd zullen naerkomen en dat #Y zullen onderhouden cen onderlinge onverbreekelyke bondgenootschap zonder zig van malkander mogen Scheyden, off dat den een off den ander zig van dese plaets vermnag te transporteeren metterwoon te begeven ten waere daertoe expresselijk permissie en consent van de heer gouverneur en raad had erlangt.

Articul 2. Wy verbinden ons almede om vOor des E Comp posthouderen een sterke en suffisante wagt, zergeantswooning en pakhuys zullen maken en deselvc Omheynen ofl omtrecken met cen ruymen en sterken pallisadenpagger even e in dier voegen als hetzelve ons door de gecommitteerdens is aengewesen. Wy beloven ook mits desen van dezelve by cenig manquement te sullen repareeren en Onderhouden.

Articul 3. Zuo zullen wy niet in gebreeken blyven, maar belover solemneelijk van al het goud dat wY mogten magtig worden off in handen krygen aan niemand anders, onder wat benaming het ook zoude mogen wesen als aan den posthoudent zergeant tegen 10 rijxdaelders de reacl swaerte, even en in zelver Foegen Jls Op Gorontalo- te sulien leveren wy verpligten on5 mits descn van zooveel manschappen als immers mogelijk is in de West-mousson ter delving van opgemelt mineraal te sullen senden

Articui WVyders, wanneer het mogte gebeuren dat de Mandareesen Bouginees ofte Paloppers, ofte eenige andere natie, onder wat benaming het ook zoude mogen weesen, dog - die door d’E. Comp’ daertoe zijn gepermitteerd uytgesondert; als Gorantalers en Linbotters etc zig mogten verstouten ran in de alhier naast gelee gene goudmynen te komen graven zoo beloven wy in sulk geval mits desen vin met des E Comp posthoudere haer met alle Onsc magt te zullen tegengaer; en naer ons vermogen dczelve te zullen verjagen off zien te vermeesteren

Articul En terwijl Comp’ besettelingen alhier haere goede maan den, randsoenen, etc van Gorontalo Manado mocten Ont- fangen z00 zullen wy niet nalatig zijn, wanneer den zergeant onS daerover komt aan te spreeken, van hem ten eersten afhael van het bovengemelte met een daertoe capabel raartuyg manschappen [te] voorsien. Insgelijks zoo beloven wy tot de dagelijkse Comp” diensten in la logic de posthouder te assisteeren met vier manschappen: Boven behalven dien; alhier Comp vzertuygen komen aan te landen; z0o zullen wy mede ten eerstcn besorgen dat die voor dit comptoir daarin geladen goederen

worden gebarqueert en ontscheept, mitsgaders dat wy wyders alle diensten, die zig TOuT d'E. Comp' komcn op te docn, hoewel hier niet expresseert, met alle bereydwilligheyd zullen presteeren:

Articul 6. En zoo wy cenig karet, wax en paerlemoerschulpen komen te bemagtigen z0o zullen wy hetzelve almede aan Comp zergeant alhier overgeven, verhopen die alsdan die whaeren betalen roldoen zal na de deugt "an1 geleverde.

Articul 7. En wanneer er iemand welk wy niet verwagten, zig mogte behelpen van het goud te verralsen s0o zal die zoodanige in handen van den zergeant ter erlanging zyner verdiende straffe werden overgelevert:

Onder stont: Aldus gecontracteert en g'accordeert tot Lem boenoe den Maert 1740 wa5 getekent A' E Meder en Pauwen. Onder stond: Accordeert geteekent J' Pauwen, secretaris.

DCCCXLVII MALABAAR

29 April 1740.

IJe talriike voesten Malabzzr, die voortdurend allerlei intrigcs [cgcr elkander sMlccocn maaklcn hct dc Compagnie steeds UfAT lastig. In 1739 had de koning van Tie ancotc , dcscn hoogmocdigcn VOTs zich gcheel onverwacht Mnc Ester gcmaakt ket naburige Coilar; terwijl ~-crcrr aanstaicn Ioaakt ook Calicoilan t veroveren dus dc gronden Icggen tot de opperheerschappy Orcr gants Mallabaar De Comie pagnie bewerkte alliantie met de vorstcn Cochin, Teckencour itT- kencour Porka Signatti, welke beloofden onder leiding de Compagnie gezzmenlik Trevancore ,in 2yw16 gevaarlyke onderremingen tcgen Ricm Zij zegdc" alle IoFeliike medew erking doch des€ schiju - Fnende nafs DenrTEEr Ect spul erustig Ruudc worden Warei 1e huis Geblcven Men krecg op Malabaar erenre sicmm den gouer - ICUT Ccilon e slazgde slorc Iw om den "jand die zich intus schen bekake Coilan. reeus mECsiCr had gemaakt riikjes Faro, Peritally De Marthz Torahai en genoemde rukjes bevrij- (ae Met 4erueu besaande rerdrager VarieMieeo Aeftetny WCE Mcn Pec itally, 4zi Tc4 UTC egentinne' Jam1 (Onuitaeucven"iilsie couitT rmd Cochin Hecrens Seventiene, dulo October 17+0}.

Translaat ola van beloite gedaan door de stenden Tn het rijk Ellerta Soeroewan alias Peritally, natre Koesika Tsjeroewely, Coemaloer Pallywena Camby Nelytanam, Cadeatoe, Killyaloer en d'verdere rijxgrooten; gedaan in presentie van den ragia Van Signatty, de bediendens van dE. Comp' de' E Heer Adriaan Harstede, oppercoopman en secunde van Mal- labaar, den

ondercoopman hooid van Coilan, Hendrik de Jong, mitsgaders de ragiadoors[205] van den koning van Cochim, jaar Coilang 915 den 20” van de maand Maddam, ofte anno 1740, den 29”- April.

Wy beloven in alles te gehoorsamen d’ordres van de princes, geboren op den dag Le Poeyatiroenal Tiroeauwadaram wat Haar Hoogheyt in gemelt rijk za komen te bereelen en dat wY geen geheymen van zelre zullen ontdecken aan de ryanden van gemelt rijk: Zoo den koning ran Trevancoor off iemand anders vyandelijk tegens die ordres komen staam; alsdan beloven T} daar kennisse van te geren aan roorschreren mogentheden tot behulp van haar tegens gemelten vyand den koning van Trevan cOOr, of wie het ook anders zou mogen wesen aan te kanten, ’z5 met pijl boog, swaart z0o Foort, z00 te betragten het welweesen van gemelte princes En dewijl dE. Comp alle dese weldaden aan dit rijk beweesen heeft, zullen w in recompens en tot dlankbaarheyd ons best doen.

Dit rikje Iag tusschen Coilan Trerancorc cencrziids andlerzijds: Ragiador, reGcnt of rzarisnian T-@om deze prinses het volgende comract ran 20 Mei, Alle vier de afschrilten hebbtu het: hct Fehergte dat alle de peper, in ons land vallende, Jan d’E. Comp” zal gegeren worden, zonder toe te staam dat dzelve ter sluyk weggeroert zal werden. En dit beloven wy zonder eenige list off bedrog 200 rijk eenige innerlyke vyandschap mogt komen ontstaan, zullen wy gehouden weesen dat mnetalle mag: VOOr romen weire cn tegen te gaan, on Z0o geen nadeel aan het gemelte rijk toe te laten brengen In teeken der waarheyd berestigen wy dese onse belofte met een eed op den pagood Manadi-pagodi

Geschreven by Toenoetil Keroela Keroela geteekend by de gemelte agt stenden Fan rijk van Peritalie. Onder stond: Voor de translatie; Cochim den 2” May 1740 geteekend van Meekeren; gesworen translateur. Onder stond: Accordeert getekend de Crouse eetsic clercq:

20 Mei 1740.[206]

Zie dcn inleidinz hierroor Op blz 285.

Eeuwig verbond Van vreede vrundschap, aange gaen tusschen de Generale Nederlandse G’ octroyeerde Oostindische Comp en uyttaren naam den commandeur der Custe Mallabaar, Canara en Wingurla, Julius Valertijn Stein van Gollonesse, ter ordre van Zijn Edelheyd, den Hoog’ Edeler Heere Adriaan Valkenier, Gouverneur-Generaal en de Edele Heeren Raeden van Nederlands-India tcr eenre en de coninginne en rix- grootcn van Peritally ter anderen zyde:

De coninginne hare successeurs en de marambins ran ’t rijk erkernen d’E Comp” roor haeren protecteur, die haer van jok van den Trevancoordsen coning verlost en wederom voorige vryheyd gesteld heeit:

Tot erkentenisse van den weldaed, en tot vergoeding van de groote kosten die de E Comp haerentwille heeit mnoeten maker en nog staat te maken; beloofd Haer Hoogheyt rijxgrooten Foor hun hunne nasaten alle de peper, rallende in rijk van Piretally, aan d’E. Comp te sullen lereren ter plaetse daer het d’E. Comp” begeert, tegens de Coilangse prijs.

omn alle rerwarringen voor te komen, beloven de maram bins door haere cooplieden jaarlijks een quantiteyt van duysent caneylen aa3 d’E Comp zullen leveren, maniere als rolgt: den coopman Puyapelly Jaco Targi: candylen 200 Chattenur Colla Carra 200 Arrumulla Uniamen Kira Kara Cunhu Tarien 200 Mullavane Itty Thome 200. Somma candylen OOO.

En belooft Haer Hoogheyt zullen bewerken, dat dit prompt word voldaaz.

Met dien verstande nogtans, dat byaldien door cen aigemeen miswas de voorschreven quantiteyt niet kan gelevert worden, de Comp” zig zal tevreeden houden met hetgeene dat er is; dog een goed gewas en dat meer uytlevert als de voorschreven quan titeyt bedraagt, zal d’E Comp ook zonder manquement het overschot moeten ontfangen.

Byaldien mCnl tol soilacs der onderdanen tot verbetering van den handel mogte noodig oordeelen Om geldspetizn te laten slaen hetselve door Comp volk moeten geschieden ten overstaan van conings gecommitteerdens mits dat aan Haer Hoogheyd betaald word de muntgeregtigheyd, op de voet als tot Cochim gepractiseerd word,

dE Comp’ zal de judicature hebben over alle Christenen, in het rijk woonagtig, die egter gehouden zullen zijn aan Haer Hoogheyt het vereyste respect te bewysen soodanigen geregtigheyt te betalen als van ouds gebruykelijk is geweest

d’E Comp belooft daerentegen van haeren kant “rijk zullen beschermen tegens alle vyandelyke attentaten en invasien van den coning van Trevancoor.

Onder dese conditien, dat Haer Hoogheyt denselven ook niet verongelyken off b’oorlogen mag buyten voorkennis ende goed- kcuring van d’E. Comp

het aan d’E. Comp’ vrystaen tot bescherming Van rijk mainctien van haere exclusiven handel zoodanige vastig- heden in dat rijk te laten maken, als noodig zal zijn tot dies be veyliging:

Wyders zullen alle voorgaande contracten; tusschen dE Comp’ en de koningen van Peritally gemaekt, en wel speciaal die van den 11 February 1688 en 25 Maart 1689, by desen be- vestigt, vernieuwt ende gehouden worden alsoff in desen ginse- reert waerer; vOOr zooverre deselve by desen niet werden annu- luert off tegengesproken En omdat deselve door de inlandse troubelen t’soek geraekt zijn, worden deselve hiernevens in de Mallabaerse tale g ’annexeert overgegeren:

Dezc hcide ovcreenkomsten neb ik niet kunncn vinden.

Aldus ter goeder trouwe in alle opregtigheyt gecontrac. teert, verdragen en besloten Op Pernatte in ‘t hoff van de conin ginne, den 20 May 1740 naer de Hollandse stijl, off den Il” dag van [rava Madat, in jaer Coilang 915, En zijn hiervan ge maekt vier eensluydende geschrifften twee in Nederduytse cn (wee in de Mallabaarse off landstaale waetvan var elk cen in handen van de princesse regentinne; de twee diergelyke secretaty tot Cochim berustende zijn: Was getekend met caracters en daeromn geschre Uen ” Dit is de caracter van de prin- cesse regentinne Onder stonden kruysjes e daeromme geschreven Dit merk gestelt door den coopman Puyalpclly Jaco Targa, d” d” Cattenur Colla Carre Arrumulla Umamen, Kira Cara Cunhu Tarien, Mullavana Itty Thome In margine Wegens den EE; Agtbaren Heer commandeur Julius Valentijn Stein van Gollenesse, als expresse gecommit- teerde wzs geteckend Haerstede en Hend’ de Jong: Onder stont Accordeert getekend P, de Krouse, eerste eswOrCI clercg:

DCCCIL MOLUKKEN SANGGIR-EILANDEN.

September 1740.

Het optreden ccn nieuwcn radja in her rijkje Taroena Op Groot-Sanggir aanlciding Om dezcn roISL de oudc comitaciei coor zijm FCCr Eanzers Wangtkaall opnicuw docn hczwcren

Bevesting en vernieuwing Van zoodanigen contract, welk e8 gens den EE Agtbaren Heer gouverneur directeur Salomon Lesage door den coopman Daniel Fiers den name ende vanwegens dcn HoogEdelen Heer M’ Willem van Oudhoorn, Gouverneur Generaal de Edele Heeren Raden van Needer- lands-India, als representeerende Generaale Neederlandse G’octroyeerde Oostindische Compagnie en Staat der Vereenigde Nederlanden ter cenre;

Het jaar van dc Quilon-era[207] met den algeleefden coning van Taroena Op het eyland Sangir, Don Louis Melangin den jaare 1697 is opgerigt, ter andere zyde mitsgaders sub dato 21 July 1705 door den coning van dat rijkjc, Zacharias Paparang en zyne

rijxgrooten onder de regeering Vim den Edelen Heer Pieter Roselaar; den 24” Augustus 1736 door den jongst afgestorven coning Cornelis Paparang, en zyne rijksgrooten, onder de regeering van den EE Agtbaren Heer Martinus Storin gouverncur en directeur; met den raad der Molucco$, geconfirmeerd en bevestigd geworden, welk CotTaCI prince Cornelis Paparang, uyt kragte van wettige electie in Moluxen rade Fan dato 27 Augustus deeses jaars door den EE Agtharen Heer Martcn Lelirelt, gouverncur directeur, nevens den raad resideerende ten casteele Orange, als representeerende Zijn HoogEdelheyd, den Gouverneur-Generaal Adriaan Valckenier e d’Edele Heeren Raden van Nederlands-India tot het gebied over het rijkje van Taroena en hetgeen verder daaronder sorteerd mitsgaders de hier loco present zijnde rijksgrooten voOr ons en onse nakomelingen verklaaren in alle zyne leden, poincten en deelen wel geresumeerd te hebben waaromme dan ok hetselve contract, eren in diervoegen het legt, Z0o [het] door voorschreven koningen Don Louis Melangin en Cornelis Paparang nevens derzelver rijksgrooten beswooren en onderteekend is geword en; volkomentlijk Janne- men onder serieuse beloften dezelve promptelijk en zonder minste afwykinge te zullen onderhouden, even gelijk of die jegenwoordig door ons opnieuw bedongen aangenomen en op gesteld waren

Aldus gedaan, rernieuwt bevestigd mitsgaders gecontrac- teerd ter vergade ering roormelt tot Ternaten in casteel Orange, den September anno 1740, zijnde door gemelten prins alhier aanwezig zijnde rijksgrooten met den anderen vervangende de rerdere bobatosso; hier niet present, den eed in behoorlyker forma afgelegd, in desen met haere handteekeningen bekragtigd

Dcze TOnze coicten zijn nict Icruggevonden: Hct #erSe coniact Mc: Tarocna datcert cind 1677. Corpi IIL, blz. 89 cn rolgcnde Telkens nielw(koning optrad, had bevcstiging plazts, nt bctrokkcn BOLF vcrncurs volstonden mecstal iededeelinig, dat die bevestiging was geschied zondcn Waariar Kctn nicux acte Maii Balaviz Mogcliik zijn die cocunncnien archicf op Tcrnate vinden Mcestal geschrcren bobatos bocpatihs, riiksgrootcn:

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

ende vanwegen d’E. Comp heeit den EE Agtbaren Heer gouverneur en directeur Marten Lelivelt, mitsgaders Zijn Edeles raad haar handteekeningen en Compagnies groot zegul onder deesen gezet was geteckend Lelivelt, L’ Vermehr, P= Janszen, A’ E” Meder; Pr Reael, P” Mynekes J’ Pauwen P’ C Paparang, Carlos Brasanboma Daaronder stonden drie kruysjes en by het eerste geschreven: Dit is merk van den capitan-laut Ignatius Bode, by twecde Merk van den capitan-laut Mattheus Makodampus, derde :

Merk van Poulus Zanke Wat verder geteekend J’ Makasuour: Daaronder Comp’ zegul, gedrukt rooden lacque, daarby geschreven : Ter ordonnantie Fan den E.E. Agtbaren Heer gouverneur raaden was geteekend Pauwen, secretaris

DCCCL: KOROMANDEL:

19 September 1740.

Alle Europcesche Compagnicen in Iidie sukkelden met gebrek schikt personecl onicrtouct uMuttnaar soldaat, die het Iet zijn chcts nict vinden kon ol stra Wachtcn hnad, krecg galu gelcgenhcid mar concurrent ovcr te Icopcc; Zetr stcr* was dit hct Rcral Kust Koromandel; #lar Nederlanders; Ergelschcn, Franscher, Deren Portugeczen handelden Lartorer haddcn Recds in 1732 hadden de Nederlardcrs daaromtrent een overeenkomst gesloten rct de Atanscnto Bengalen hiervojr; blz Thans geschicdde dit Koromandel

Accoord, gemaakt tusschen den WelEdelen Ge strengen Heer Pierre Benoist Dumas schildknaap, ridder van S’ Michiel, gouverneur vanwegen Zijn Al- derchristelijkste Majesteit van de stad en ‘t fort van Pondechery, commandant-generael vin alle France comptoiren Oost-Indien; directeur-generael der alfaires van de Koninglyke Comp’ in Vrankrijk op geregt wegens den handel in Oost-Indien praesident van de hooge raedsvergadering aldaer, de hecren raaden Fan den hoogen raed vin Pondechery, uyt name van gesegde Comp’ in Vrankrijk opgeregt, ter cenre, den heer Jacob Mossel, gouverneur directcur van de steden [orten en affaires der Ver- eenigde Nederlandse Geoctroyeerde Generaele Comp’ tcr custe Cormandel en Orixa ctc benevens den raed Nagapatnamn, in name ende vanwegen d Edele Hoog- agtbare Heeren Bewinthebberen der welmelde Neder landse Comp’ ende den Hoog-Edelen Heer Gourer- neur-Generael ende Edele Heeren Raden Fin India te Batavia mitsgaders ter g’eerde approbatie en rati- ficatie van gesegde hooge regeering Batavia ter anderen zyde; rakende overleveren van wederzijdse deserteurs en misdadigers

Articul

Tot welwesen onser beyde Compagnieen is besloten en over- eengekomen tusschen 0ns, bovengemelte en onderteekende Dat alle deserteurs, gehorende tot de commercie, militie off zeevaerc ambagtslieden, zijnde in dienst van de eene andere Comp van wat natie dezelve zijn welke deserteeren van comptoiren ter custe Cormandel en sig begeven onder de vlagge der Francen off Hollanders van d’eene en andere syde der ge segde comptoiren, zullen wedergegeven werden uytgesondert eygene onderdanen van beyde natien welkers geboorteplaatsen off vaderland by gebrek aan bewijs off geloofwaerdige getuygen, bewesen sal

werden door de rollen boeken off zoldyregisters der natien ran waer ze zijn gedeserteert; onder beding en conditie, dat aan voormelte eserteurs pardon zal werden: verleend zonder dat dezelve zullen mogen werden gestraft, ’t zy aan het leven off aan den lyve Dp wat wyse het ook zoude weesen ter zake van gesegde desertie Inits dat men dezelve deserteurs egter Vcor cenigen tijd zal vermogen tc verbannen en te doen gaen na andere comptoiren off plaetsen

Dat wil zcggcn dat ccn Franschman die uit Ncderlandschen dicnst nazr zijn landgcnooten orcrioop: amgckecrd nitt bchoci: wonden Llt- geleverd:

Articul 2. Dat gouverneurs, comnandeurs opperhooiden Vin France en Hollandse residentien comptoiren verpligt zullen zijn kennisse tc geven van wedersijdse deserteurs die by hun zijn komen overloopen zig daer onthouden ten eynde dat den gouverneur off oppethoold van de andere natie zijn volck zoude kunnen zenden 0m de dezerteuts Op te zoeken en terug te bren- en aan wien dezelve dan zonder eenige swaerigheyd zal moeten overgegeven werden Op conditien, hiervooren gemelt:

Articul

Dat de schuldige aan Crimcn Laesae MMajestatis van de eerste tweede graad moordenaars struykrovers; rergiitigers, brandstigters, vadermoorders en indere die sig schuldig maakt hebben aa01 swaere misdaden; wederzijds overgegeven worden sonder eenige conditie ; dog zullen middelerwylen bescherming van de vlag konnen toeg estaen werden aan voort- Flugtende van d’een en andere natie; die zig eenelijk zoude willen vyligen VUUI capitale strallen; dic se mogten verdiend hebben volgens de wetten, cn dat eenelijk in geval dat er misdaad niet kan gesegt worden e zijn attroce crimena, waervan de desisie staen zal aan de voorsigtigheyt[208] ran de heeren gouverneurs van Pondechery en Nagapatnam en hun raed

Articul

Dat de slaven van d’eene andere sexe, welke gerlugt zijn en zig verschuylen Op d’een oft andere natien hunne residentie off comptoiren zoodra men kennisse krijgt dat slaven zijn, overgegeven zullen mocten werden aan haer lijffheeren op con- ditie van pardon: Articul Van dit tegenwoordige accord zijn vervaerdigt vier eensluy- dende origineele geschriften ervan twee in Frans ez [wce Hollands, twee Tam dewelke, Van ygelijks ect, zullen berusten onider de magt van de Franse Comp’ en de twee andere gelykelijk van ieder een onder de magt van de Hollandse Comp

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

Aldus overeengekomen en edaen binnen castecl t€ Naga- patnam op Maandag den 19* September 1740 wzs getekent J Mossal, B_ Duyn, J”’ D’ Dafonseca, L Hooreman; €’ L_ Drentclen, Jan Martens; Louis Gravia, Ab Velge, raad secretaris. Ter zyde stond: Ratifie du Conseil Superieur Pondechery, le 12 Octobre 1740 W4s getekerd Dumas, Legou Dumureus, Ingrand De Courbesatze, Miran Signard Lager : Par le conseil getekent Boyellcan: Onder stond Accordeerd getekent Vicq, cerste eswvoren clercq:

DCCCLL MALABAAR:

29 September 1740.[209]

mceiclikhede:, Hiervbor besproken blz . 285 werden Berkencour nog rctetgctd coor gedrag ccn prins-regent, hebbende sig sodanig den drank alle soort Fan engebondentheyd erzegecyen dat dit heerliik rijk niet vcrre !70 z}nen ondcrgang gcbragt hrtwclk dan cindeliik ecnige cordatc Metunen bewogen necft om sig by den (ctofd Sdca prins venicgen halr Vcrsockena sig de saken hcrtcn willcn latcr gaail; alsoo niemand langer onder her sijn Jeren of Eotderen seket Genoemde rcrsten Wren cvcrwel scurocmio sig tegens deten dollen rckcn kanten U@c ceric vernamin dat hij plannen stneedde Om ken allen nar dc andere wcreld te zendcn weterschap, waarin hy wonderwtL bedreven is hebben zij hun tocvlucht tot geweld moeten nemien De Compagnic zcgde haar hulp de kerhaalde instantics aanbicding alle Feper de E Comp’ Filleu lerrcer (Musstyc a/3 blz. 286 genocmd-)

Vernicuwing der contracten van vreede en vriendschap gemaekt tusschen Julius Valentijn Stein vn

Gollonesse, commandeur vanwegens de Generale Ne derlandse Geoctroyeerde Oostindische Comp’ ter custe Mallabaer ter ecnre, den koning van Bcr- kenkoer en zyne successeuren ter andere zyde

Daar zijn van oude tyden aff contracten van vreede en vrind- schap gemaekt tusschen d’E. Comp’ en het rijk van Berkencour;

Edog; dewijl dezelve door het slegt gedrag van den tweeden prins vin Berkencour, die vermits de indispositie Va Zijn Hoog: heyt, den koning, eenige jaren land bestuurt heeft, ten eene- mael overtreeden verbrooken zijn

Zoo betuygt Zijn Hoogheyt den koning en den derden, vierden en vijffden prins haere leedwesen wegens ongelijk en de smaad-heeden, dE, Comp" door voormelten prins-regent buyten haer weten aangedaen

En beloven VOOT haer en hunne nasaten, dat de gemaekte con-tracten speciael dat van den 12 Maert 1665 voortaan nauw keurig en zonder eenige afwyking Sullen onderhouden naer- gekomen worden; alsoff ezelve in esen g'insereert waren:

Alle de peper, vallende in ' rijk van Berkencour en Kisamale- coun, zil aan niemand anders als aan d'E. Comp' gelevert worden

tot meerder versekeringe Kan haere opregte meeninge tot vermyding van alle disputen in den aanstaende beloven Haer Hooghedens jaerlijx aan dE. Comp te zullen leveren ZO00 can-dylen peper 500. & ieder candijl, tegens de Cochimse preys zooals dat van ouds gebruykelijk is geweest:

Zic Corfus II, nool op blz. 317. Zic Cortus II, blz. 3I7 volgcnde In zijn beschriving vari de Mallabaarschc staatjcs nocit CANTER VISSCHE o1. blz. 198 volgende wel Berkenkocr, In7r Feetna ecou~

Ten welken eynde Iede aan d'E Comp werd afgestaen de pagger Beetsjoer met Loovee land daeromstreeks als noodig zal ziin om te spysigen een guarnisoen van 30 mar

De jonkeniers;[210] die zedert eenigen tijd zig verstout hebben bouwstoflen en andere dingen die voor 'E_ Comp' zijn in- gekog: en algebragt, aan te houden dubbelde, ja somtijds vier- dubbelde thollen te eysschen; beloven Haer Hooghedens straffen, en sorge te dragen, dat voortaen alles wat d'E Comp' benodigt is, tholvry en ongehindert zal passeeren.

De weglopers van dE. Comp zy wrylieden dan wel slaven, die zig in 't land van Berkencour mogten verschuylen, zullen opgepakt en aan d'E Comp wederom overgelevert werden:

Daarentegen belooft de Comp het gepasseerde ongelijk sullen vergeten en vergeven.

Wyders belooft dE. Comp' de princen van Berkencour ten opsigte hunner moeyelijkheeden, eygen kosten daarvan sullen bevryden.

Mitsgaders in derzelver landen geen pagood, koebeest nog Braminees quaad te doen

Aldus gecontracteert en vastgestelt

Baykam jaer

Het hicrvoor gcnocmdc Mallabars Woordenbock nocit wcl and strcck Bctocr het land van Atingen Belastinggaarders. Jonkon naam YOOr Vinrottechtun Cory noot Dp blz 204. Zooals micn #ccl was hct fund bi; de Brahmanen ccn hcilig dicr. Het hiervbor ccnige malcr aangchaalde Tcug(Woordenboek hecit : Baykan; dc voornaatste pngoden Malabiar; legt in het Berken- cocrse de groote rivicr, miilen Cochim: Daar is alle jarcn Tna?Tld November gOOLC jaarmarkt; astan1} genaemt; waarop IrEn alles kan koop krygen wat de Mallabaar uytlevert

Coilan 916, den 17* van maend Canny, Mallabaerse stjjl, zijnde na den Hollandsen den 29”” September 1740; was getekend by den derden prins, ter zyden door de gecommitteerdens Comp wegen Andrics Leslorant en Johannes Jacob Corsgens Onder stont Accordeert met het Mallabaers, door My oFer- geset wis geteekent D. Brouwer, tolcg: Onder stond Accordeert getekend P D. Crouse; cersie gesworen clercq

DCCCLII. MAKASSAR

October 1740.

De rtcds in 1737 uitgcbroken opstand in Makassar vorderdc ccn krachug optrcden de Compagnic Uit Batavia en cC Mfolukken werden Vctsiet- kingcn gezorider LouYetnelt Smout; herocmd admiraal “cld- Oreneie geleidelik Compagnies Herx herstellen. Dc Makassaar- sche regccring vernIcuwdc October 1740 het cude Bongaaische rerdrag NB. belangriike contract kort noch in het Contractbock dct Kanier- A msterdam; Doch verzameling Kamer- Zceland voOr (ERKELETS cschicdcris -01; hct ryR Goad blz. 102).

Nader articulen poincten wraarop tusseil den grootmogenden Paducca Siry Sulthan Abdul-chair Mansjur; coning; en de rerdere egenten 1470 Macassar ter eener en Adriaan Hendrik Snout, gouverneur dircc. teur; mitsgaders admiraal en veldoverste van Comp’ crijgsmagt water lande ten desen eylande Celebes; benevens den raad, onder het hoger wrser gesag Tan den HoogEdelen Heer Adriaen Valckenier, Gouverneur-Generaal en de Edele Heeren Raden, representeerende de Hooge Regering en opper- magt vanwegen de Generaele Vrye Vereenigde Ne- derlandse G’octroyeerde Oostindiasche Compagnie al- hier in India ter andere zyde; is gemaakt, gesloten en vastgestelt eeuwigduurende vaste vreede, vrund- bondgenootschap; het goedvinden nader bevestiging im den HoogEdelen Heere Gou- Ferneur-! Generaal Edele Heeren Raden van India, tot Batavia voormelt.

Ten eersten Werden geconfirmeerd, roor goed, rast cn Vdm waarde gehou- den de contracten, in dato 19 Augustus 1660 op Batavia in cas- teel tussen den coning vin Poppo volmagtigde van hooggemelte regering op Macassar ende den HoogEdelen Heer

Gouverneur- Generaa) en de Raden van India idem 2 December 1660 tussen de voorseyde regering den heer Jacob Cau als commissaris van welgemelte Haer HoogEdelhedens gemaakt e esloten alsmede dat van den 18” November 1667 op Barombong Op Compagnies eygen grond, tussen den Grootmogende Paducca Siry Sulthan Hassan Oudijn, coning, en de verdere regering Van Macassar ter eener; en den heere Cornelis Speelman oud-gouver neur van de cust Cormandel, superintendent en commissaris over Oostersche provintien, admiraal crijgsoverste Oier scheeps crijgsmagt; in name van den HoogEdelen Heere oam Maatsuy ker, Gouverneur-Generael, Edele Heeren Raden van Nederlands-India ter andere zyde item dat van den 15* July 1669, tussen meergerelte Maccassaarse regeering en welge- dagte heer Speelman getaakt onder het casteel Samboppo in het quartier Jaccatra heeren admiraels logement, mitsgaders alle de andere na desen gemaekte contracten welke eenige relatie ten opsigte van het verbond tusschen dE. Comp en het Macas- saarse hoff mogten hebben en in desen niet genoemd zijn, zullen zoodanig nagevolgd werden voor zooveel die in desen jegen- woordigen niet en werden wedersprooken

Ten tweeden. Zullen immediaet nacr het bevestigen deser alle Europeese Mardykers Amboineese en Balyse deserteurs, z00 die nog hier off daer mogten sijn of in der tijd ontdekt werden @CI Comp ministers ten casteele Rotterdam moeten orergegeren werden, zoomede alle geroofde, gevlugte verlopene onderda- Jcn Yat d’E. Comp’ het hoff van Bony en verdere respective bondgenoten mitsgaders cenige van haere gerooidc goederen, die men der tijd zoude komen te ontdecken, sonder eenige agterhoudentheyd gerestitucerd werden

Ten derden Verbind sig het hoff in generaal als een dcugdelyke rijxschult te sullen voldoen opleggen en betaelen in goud zilver, canon ol slaven alles tot een redelyke pryse, dan wel soodanig als hetzelve best zal kunnen geschieden dat in’ den tijd Fan zes jaren heeden ingaande, off wel s0o spoedig dat zal doenlijk sijn, cen somma van rijxdaalders ses t’negentig-duysent tagentig, onvermydelijk veronkost in den Jaasten oorlog ‘sedert dat den coning van Maccassar en andere welgesinde sig in ’s E. Comp’ protexie begeven hebben en g accepteerd zijIl

Ten rierden. Het hoff doet affstant van het gedeelte der provintie Sodian in den jare 1734 uyt singuliere goedheit van Haere HoogEdel hedens aan hetselve rerlecnt, net expressc gecommitteerdens aan wederseyde, op deselfde wyse als het by hooggedagte hoff ontfangen is; en dat soo spoedig als dese articulen b’eedigt bevestigd sullen zijn

Ten vijffden In gelyker voegen renuncieerd d’E, Comp” van het coningrijk Macassar en desselis hoofdstad Gozh op deselide roet zooals het roor de laaste geresene troublen was zullende deselve

na het tee- kenen dezes ran Comp’ Bonijs guarnisoen geruymt, door expresse ecommitteerdens in handen ran den coning orer- gelevert werden

Ten sesden. Alle verschillen en pretentien die staende den laaste oorlog tusschen de bondgenoten mogten geresen zijn, zullen een yder dcrzelver haare belangen motiven, daartoe hebbende moeten aangeven, omme naer behoorlijk ondersock tot onderhouding bevestiging van een gocde langdurige vreede in alle regt en billijkheyd afgedaan te werden:

Ten sevenden: Het hoff verbind sig al verder in alle opregte getrouwhijd en yver, hand aan werk te slaan om alle de uytgeweekene Macas- saren soo van hooge als lage conditie, die zig op Bontoparrang of elders onthouden binnen den tijd van seS wceken wcl te verstaan naar het teckenen en zegulen deser by d’E. Comp’ in submissie brengen, om Fan het algemeene hoogst ge- nadige pardon, door Haer HoogEdelhedens, de Hooge Indiasche Regering, verleent, kunnen profiteeren dan wel by manque ment van dien off expiratie des tijds alsulke mesures te neemen als d’E. Comp’ en het hoff tegens sulke hartneckige zullen mce- nen te behoren:

Ten aghsien Eyndelijk dat alle vyandschap, voor en staande het laaste OOr- log aan wederseyde gepleegt, zullen sijn blyven voor cuwig vergeeten en vergeven alsof die nooyt geschied warer; opdat de vreede Frundschap des religieuser onderhouden mag werden Het hoff zal vervolgens dit jaar[211] is het doenlijk dan wel ten langsten het aenstaende voorjaar, descerneeren een aensienlijk gesandschap uyt de rijxgroten, compatibel met de il- lustre perzoonen van Sijn HoogEdelheyt de Edele Heeren Raden van Nederlands-India tot Batavia omme voorcerst te be- sollicitecren verzoeken approbatie ratificatie Op de reno vatie ampliatie der hooggedagte contracten articulen, andere heylsamer naer Haar HoogEdelhedens welbehagen, als- meede haerzelve verootmocdigen en te bedanken FOOI het onver - dienbaar en z0o genadig verlecnt pardoen aan alle de uytge- wekenen; die sig weder onder wettige gehoorsaamheyd van haren coning begeeven hebben die Z00 veel contanten, goud, zilver , canon off slaven afkorting der vorengespecificeerde somma ain Haar HoogEdelhedens over sullen brengen, als het hoff in dien tusschentijd na uyterste vermogen sullen kunnen by den ander krygen

Hiervan sijn gemaakt drie eensluydende origineele afschriften, het eene voor Haar HoogEdelhedens, den Gouverneur Generael ende de Edele Heeren Raden van India tot Batavia het anderc voor ’s E. Comp ministers alhier en het derde voor Zijn Hoog: heyd en rijxgroten, in den hoofde deses vermelt.

Aldus gedaen en besloten en naer aenrooping van Godes heyligen naam besworen, cen yder op zijn Wysc, in het casteel Rotterdim tot Macassar, den 8”* October anno 1740 was geteekent A. H Smout; Rosenboom Pekeyn, C’ J” Bogaert; Stemer, Hit van Reyd, W van Duyvenvoorde In margine stond ‘s E. Comp’ zeegul, gedruckt in roode lacque daaronder: Ter ordonnantie van den Agtbaren Heer gouverneur benerens den raad geteekent G’ Fek, ecretafis

Ratificatie van het vorenstaarde contract:[212]

wierd verstaan te approbeeren €r ratificeeren het con- tract, Op den 8”” October passado met het Goase hof solemnelijk aangegaan waa rdoor IC verhopen wil, dat alle de nog overige uytgeweekene volkeren die haar in gebergte Bontoparrang komen onthouden; hun spiegelende aan de zagtmoedige inschickelyke behandelinge van dE. Comp’ tot inkeer van hare boosheyt gekomen zijnde, hun voorts als goede bondgenoten zullen gedragen; waardoor de solang gewenste rust Op en langs Celebes eens ‘eder mag werden gebooren Batavia casteel, dato voorschreven was geteekent Valckenicr, J P, Schaghen; J’ Thedens H’ van Suchtclen, Pr de Chavonnes Du Quesne E’ Guillot; N: van Berendregt; N Crul, F” Nolthenius, M: van Aerden cn G’ Cluysenaar, secretaris

Resolutien

Gouicrcur-Gnicraal

Rade , d.a. 31 Junwori 1741.

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 602 - 1800

DCCCLIII MALABAAR:

13 October 1740. [213]

In Rcpclin [214] minderjarik Torst andcr voogdijschap stonu ceti Jantal riiksgrooten Oneenigheid tusschen deze voogden werd “onc den koning Cochin ecn aanlciding zich in Repclinsche Zakn micngCl, zougenaamd de geschilien te hclpen bileggcn, dog indcrcaad I0n OCVrs maxcn Kanb het Jaast zin hander heeit uitgestrekt, dat ons rer scheydene klagten dtirover uuciden Fedaan” Compag ie EIttp zcgde, IcEch aistand Le: pepermonopclie hair blijvende bescher ming (Missive als op blz. 286 gcnocmd)

Articulen van vreede vriendschap tusschen den koning en de rijxstenden Va Repolim ter cenre, ez de Generaele Nederlandse G’octroyeerde Oostindische Comp’ ter andere zyde; gemaekt uyt naam van den Hoog- Edelen Heere Gouverneur-Generael Adri97n0 Valckenier en de Edele Heeren Raden van India, door den commandcur ter custe Mallabaer, Julius Valentijn Stein van Gollonesse en synen raede:

Dacr zal wesen een ecuwige vreede en Friendschap tusschen rijk van Repolim en dE Comp

De koning de rijxstenden van Repolim beloven aan d’E Comp alle de peper die in ‘trijk van Repolim valt, te zullen Jeveren naaste gelegene Comp’ comptoir, tot zodanige prijs als aldaer betaelt word daor d’E Comp aan de koop lieden

De koning en de rijxstenden van Repolim beloven in den tijd van een jaer na gedane ondersoek de quantiteyt van de peper te bepalen en by een nader eschrift aen d’E. Comp tc versekeren:

GENERALE MEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Verder beloven dezelve zorge te zullen dragen dat er geen peper door haer land ter sluyk clders word vervoerd miaar dezelve aanhaelen confisqueeren ten voordeele van Zijn Hoog- heyd en d’E Comp ieder voor de helite

Itern alle weglopers van d’E Comip” hetzy blanke off swarte, vrye off slaven geen schuylplaats off passagie door het land te vergunnen maer tcn cersten te Jaten oppacken en aan d’E. Comp over te leveren Voor gewoon Opbrengloon

Alle de Christenen in rijk van Repolim zullen onder Comp judicature staen

De E Comp belooit daerentegen ‘t rijk van Repolim te sullen beschermen tegens zyne vyanden onder dese voorwaarde dat de koningen ook niemand zullen verongelyken off beoorlogen buyten voorkennisse en goedkeuring van d’E, Comp’

Aldus gedact, gaccordeert ende gesloten ten hove van Repo- lim, den 13 October 1740 getekent by den koning van Rcpolim. Ter zyde stond: Vanwegen den EE Agtbaren Heer comman- deur Valentijn Stein Vat Gollonesse, nevens den politiquen raed als expresse gecommitteerdens getekend Berger en I* Isaeksz. Onder stond Accordeert met het Mallabaers door my over- geset geteekend Brouwer; gesworen translateur: Onder stond: Accordeert geteckent P.D Krouse, eerste clercg

DCCCLIV MAKASSAR:

November 1740,

Ock d koning Tella werd weldra in het vredestractaat opgcnomer Zic hicrvoor; blz. 29B.

October

Sapie Oedin naer lands wyse en wettcn ten overstzen van Comp expresse gecommitteerdens verkoren koning over het district Tello met den resorte van dier naer alvorens VCr- nederde behoorlyke instantie, met ‘s E. Comp’ hoog ermo- gende respect overeenkomende; daertoe gedaen te hebben om in het laestgemaakte contract ingelijit te werden, welk my seer goedgunstelijk is g accordeert ; derhalven sweere heyliglijk opregtelijk, Soo Voor mijn zelven bloetverwanten rijxgrooten galarengs, alle myne verdere onderdanen, te sullen onder houden en doen onderhouden in alle deelen cn poincten de rorige successive gemaakte contracten tussen grootmogende konin- gen van Macasser Tello, myne hoogloffelyke voorouderen (tussen) de Trye Verecnigde Nederlandse G’octroyeerde Oost- indische Comp’ alhier te lande en wel ten principalen het laest gemaaekte ten desen casteele Rotterdam; tussCn den gtootIo- genden koning Fan Macasaerse rijk eente en d’E. Comnp’ ter anderen zyde, onder de hoogwyze regering Fan den Hoog Edelen Heer Adriaan Valckenier, Gouverneur-Generaal, d’Edele Heeren Raden ran India duydelijk in de Maleydse tale zijnde voorgelesen; betuyge dezelve agreeren; VOOI goed te Reuren z1jn gehee accepteeren aannemende sonder eenige de alderminste exceptie alle hetgene daerin voormelt staet, gelijk vooren gesegt; heyliglijk te onderhouden roor zooreel mijn magt is te doen onderhouden; en hebbe dierhalren presentie Van den heer admirael den raed, mitsgaders ten overstaen der ondergeteekende Bonyse en Maccasaerse rijx- en holigrooten, alsmede Zijn Hoogheyd, radja-moeda, [215] het ander OP den alcoran onder het drinken Tinl crissenwater solem- neel b’eedigt en bevestigt:

Onder stond Aldus gedaen, b’eedigt e getekend ten casteele Rottcrdam eyland Celebes, den November 1740 IS getekent A” H’ Smout; Roseboom,]’ Pekijn, C’] Bogacrt, H* Stemer; H” van Reyd van Duyvenvoorde Daeronder stont Comp segul, rooden lacque gedrukt, waerby geschreven stond Ter ordonnantie van der Edelen Heer admirael en veldoverste, benevens den raed was getekend Fek; secretaris. Ter syde stond dese confirmatie in de Maleydse tale overgeset en daeronder geteekent door den Koning van Tello, Crain Panay- kan, Crain Patcni: Duaronder Ter presentie Van den radja-moeda den mandan- rang CI tomilalang alle van Bonyse hoff. Lager: Crain Parangi, eerste sabandhaer, Glarang d’Jamba, alle van Goase hofi. Onder stont Accordeert geteekent Gerrit Fek; secretaris.

DCCCLV MOLUKKEN TERNATE HALMAHEIRA

23 Februari 23 Mei 1741.[216]

Ondanks alle Froeneic overcenkomsten weigcrden J7n kimciaka 5 0p Halmaheira ir 1741 hulp tot het extirpccren derspeccrijen leve Aigczanten koniing Tenate derwaarts Fcronden om nen In Ccr minc overteuen hur vCrplichtinger na tc komcm; Wcrdcn met pijl en hoor cnteangen; conferentic den Ternataanscher Torsi in het kisiec Ornje Ucro eaen RuLnle dcrden C Prins Out- noom “ergczeld 1aM 4 Nederlandsche Idaten ender een sergcant; dcrwaarts zcndcn Men vcrtrok 13 Fcbruari [741 Tcrnate Op Loloda Tungen zij het hoofd Aiturnztcute den vaindrig Prins TOF ccgt Europcesche ldaten, die zich bi; Jcn voegden: Het gelukte deze comaissianter onwilligen hun plicht brengen nicuic Uyfi cenionstcr docn Eczwcrcn Omitgcgczen WLSSii€ Govictci raad dcr Molicco $ Hooge Regeering Batazia, dd. 28 Joy 1741)

Contract ende verbandschrift, uyt name ende Yam- weegen den koning van Ternaten Amir Iskandar Doel Carnaine Saffioedin Kaytschil Radja-lauwt, uenerens zijn riixraden vanwegen d’E Comp uyt name van den EE Agtbaren Heer Marten Lelivelt, gourerneur directeur, benerens den raed der Molucos opge stelt door prins Ayan Saha Outhoorn die rolgens besluyt Fan gecommitteerde rergadering is afge sonden ter overcust het groot land Halmahera mine aldaer inspectie nemen Fan alle conings onderdanen overeengekomen met iet senE- hadje van Galilla rerdere dorpshoofdel; die desen solemneelijk hebben beswooren met hun eygen hand onderteekent,

1. Eerstelijk: Beloven Comp extirpatiewerk behoorlijk te sullen verrigten en in acht nemen en wanneer eenige rerborgen nooten oii nagulboomen, 2y Op 0ns dan wel Op een ander dis trict, mogten komen te ontdekken; daervan ten eersten kennisse Rid onsen vorst, den koning van Ternaten sullen geren

2. Ten tweeden ; Zullen wY niets; ran weynig off gtoot belang, vermogen te ondernemen oite volbrengen als met TOOr- gaende kennisse off op bevel Yan onsen koning;

3. Ten derden : Of het mogte gebeureri, dat eenige Comp vaertuygen by ons mogten komen te vervallen, die eenig gebreck hadden, soo beloven wy aen deselve op alle wyse de behulpsame hand te sulien bieden, z00 veel immers in onse magt en rermogen sal zIjn.

4. Ten Tierden = Beloren wy gecn genoor oite ingang te sullen geven aam eenig opperhoold, die buyten last offte ordre Vin onsen koning tot ons mogte komen nog in Echeel nogte ten deele, geensints:

5. Ten vijifden : Byaldien eenig verraed ofte opstand ‘egens onsen vorst, den koning Fan Ternaten; off d’E Comp’ mogte gemachincert ende bedektelijk gebrouwen werden by cenig Op perhoofd en wY daarvan kuntschap komen te erlangen, zoo loven zelve niet te zullen verbergen, maer zulk voornemen ten ecrsten en zonder uytstel a3n onsen koning en d’E. Comp” te zullen openbaren,

6. Ten sesden : Belooven wy Onse onderdanen, die uytgaen hunne levensbehoeftens socken niet overal sullen laten swerven maer binnen de paelen van konings Cornp’ land zullen houden

7. Ten sevenden Beloven Wy van Gallilla, Langno; Gnodio Dikalamo ten dienste van den coning te zullen contribueren 25 man omn Sijn Hoogheyts werk te verrigten die jaerlijx zullen doen vervangen tegelijk zullen nog jaerlyx rijst en paddy contribueeren

8. Ten agsten Wanneer ter eeniger tijd de quade gedagten in ons hert mogten opkomen omme tegens dese onse beloften weder-spannigheyd ofte oproer te beramen tegens onsen koning olte het rijk van Ternaten en d’E. Comp zoo zal den almogenden God ons strailen met de 30 straffen des alcorans, vuur uyt den brandenden berg van Terraten zal 0ns verteeren, ende wy zullen vergaan gelijk zout water, en smelten gelijk wax door het vuur; maer wanneer wy alle dese onse beloften woorden wel onderhouden ende naerkomen, zal God ons zegenen ende sterken en ons leven verlengen in dese wereld: WVaerop ik, senghadje van Galilla benevens de gesamentlyke dorpshooiden alhier alle dese beloften aannemen en met onsen eed bekragtigen en met ons eygen hand onderteekenen

Aldus gedaen geschreven Op Dingsdag den eersten dag van de maend Safar in jaer 1154 was getec ekent Prins Ayar Saha Outhoorn hoecum Tandajan, Prins Sadaha Surwan ngoffamangira Katto, hatib Mawaura, luytenant Sahariboela, luy- tenant Pogel, zergeant Jan Pietersz , schryver Bejan, Kalobo senghadja’ van Galilla, houcum Bauwa hoecum Tabaro quime- laha Hadje, dito Kanusie dito Patja Alpheris, hoecum hoecum Siekemilla, kimelaha Birahi kimel aha Doey. quimelaha Baygoela,

Dit is 18 April 1741.

capitain Tljege, hoecum Lega; quimelaha Doemaely, quitelaha Ika ngofiamangira Olla; noecum Dodoringo, ngoffamangira Denga, ngoffamangira Kalang, quimelaha Kikero, dito Bengula; dito

Daaga dito Katato Onder stont: Door my getranslateert geteekent Enog Christiaan Wiggers Onder stont : Accordeert was geteekent J’ Pauwen, secretaris

Vrijwel gelijkluidend met bovenstaande overeenkomst volgen nog acnt comttacten op denzelfden tocht met diverse 5em- gadji’s gesloten; die wij net extenso orernemen Het zijn achterecnvolgens overeenkomsten

- met Tobelotai;, geteekend op ,Maendag den 24” dag van de maend Dulhadja in jaer 1153 naer de wet van Mahumed” , wat zou zijn 12 Maart 1741, wat evenwel een Zondag 4ds
- mct Tobaro geteekend Saturdag den 21” dag van mraenid Mwharam in het jaer 1154 naer de wet van Mahumed” of 8 April 1741 wat inderdaad ecn Zaterdag Fas
- met Cauw, geteekend op Vrydag den 7d*” dag van de maend Dulhadje in jaer 1153 naer de wet van Muhamet” of 23 Fe- bruari 1741 wat evenwer een Donderdag was
- met Madoli, geteekend op denzelfden dag als het voorgaande
- met Sawoewoe, geteekend op ,Maendag, den 7*” dag ran de maend Rabiulawal in jaer 1154 naer de wer van Muhamed of 23 Mei 1741, wat evenwel een Dinsdag was
- met Talafoe geteekend ,Saturdag den 21” dap van macnd Muharam in jaer 1154 naer de wet van Mahumed” of April 1741 wat inderdaad cen Zaterdag was.

Voor de titels me[Iiist ran vrecmde woorden achtcr dit dec Tobelo-tai. Men zal zict; nict in chronologische volgorde Saana Tobafoe. Kaoc. Vadolc, thans tcr dccl Kaoc. Sakoe: Tololoco.

- met Loloda [217] geteekend Vrydag den Z0* dag van maend Muharam in jaer 1154 naer de wct an Muhamed” of 7 April 1741, wat inderdaad cen Vrijdag was:
- inct Pagu; geteekend op ,Vrydag den 74r” dag van de maend Dulhadje in jaer [153 naer de wet ran Muhamed of 23 Fe. bruari 1741, wat evenwel een Donderdag was

DCCCLVI KOROMANDEL

Februari 1741.

Dit sruk vereischt Gccn toelichting .

Caul van den Tansjoursen rorst:

Den vorst Pretapa Singaja Vasje Sahib an groot vermogen (deesen) verleend dit geschrift aan Jacob Mossel, Gouverneur-Generaal van custe Chormandel de stad Nagapatnam vanwegen de beste Compagnie de Hollandse zijnde een volko- Ten edane zaak in den jaare Soegoersen Hidie Arbem Maya Alaph zijnde na onse tijdreekening anno 1741 Nademaal U WelEdele alle jaaren 4200 pardauws, getande eliphant en 2 aliassen aan recognitie geeft, O1creen gekomen zijn Gaarenboven nog 800 pardauws eliphanten jaars beginnende met dit jaar, te geeven; mitsgaders U Wel- Edele dorpen vcrsogt heeit, z0 geev uyt een goed hert aan Uw Edele de volgende dorpern; te weeten : dorpen uyt de prorintie van Nagapatnam en het onderhorige 4a Chikel, als

de Noarder-Poeyaer de Zuyder-Poeyaer Papacowil Ayweloer, Cadebade

dorpen als boven Wellegaine of Senhora de: Saude genaamd uyt onder- hoorige van Tripoendy, gehorende onder de provintie J Catsjena

dorpen t€ zamen, In diervoegen geev ik ses dorpen, konnende U WelEdele costumados van gemelde dorpen vcor de pagooden brami- neesen conform oud gebruyk aigerer; Cti de dorpen gebruy- ken, mitsgaders daarvoor, beginnende met dit jaat, alle jaaren recognitie volgens geene WelEdele geconsenteerd hebt; aan den duan uytkeeren

In den hooide deeses Stond een zegul van den rorst, in swartcn inkt gedruckt, daarin geschreren Srie Wiera Karra Wasinie Gcn algodsnaam en ter zyde een dito [218] ran den Pesuway Nara Singara- zoon ran Anandarauw. Onder stond Dit hebbe woordelijk na het mondeling bevel Vat den vorst geschreeren Initsgaders daaronder cen kleen zegul van gemelde Pesuway: Lager de eygengestelde handteekeningen Vam Palanagawies of Abje Gowinda-pandidaar, Caaskcel Socdoc Gowinda-nayker Goesernawics of den secretaris Naro-pandidaar, Soegoermes of Malkarauw. Nog lager. Den 10t van de maind Jilhesoe, onse tijdreeke- ning den 27 February Nog lager weder als boven geteekend

DCCCLVII PERZIE

Maart 1741.

In 1740 had de Perzische rcgctring in de Golf van Perzie ZmrEn strijd vocrcn tcgen de vervlockte Hoclasc Arabieren Op vcrzock bevc Perzischc autoriteiten hadden vcrtegenwoordigers Compagnie fWcc schcpen 725 cntic Perzen beschikbaar gesteld en daarmede de Arabieren belangriike nadeclen tocgebracht Als tcgenprestatic vrocgcn z nu rekest ccn mandemen jacrIux zrde Op danige plaatsen Iraen, couleurer soontcn Mitsgaccrs quantitcyL,

Joorct sclvs gelicven sullen; mogen ncgoticcren en Jar eygen land Terveren ook, by hctzelve Tat Werder ordonliccrd dat nicmand hct cok %, Zig hicrmede hemorten dicnuar te pretendetren hebben zal; Het alitwoord onaerstaano nicts-zeggcnd Mindament (Het hcdocldc rckest de Overgecowicu bricen 1742, boetk; iolio 2207 Igende)

Translaat koningiijk mandament, door den koning der koningen recompens an veelvuldige daane croonsdiensten Jan dE. Comp' verleend en per Comp' loopers Hassan Rabie en Hassan Boeloeds uit Masjet aangebragt den April anno 1741.

Boven a2n hoovd staat In den name Gods, die boven alle te pryzen is Lager vorsten zecgul, in zwarte inckt gedrukt, en daar- onder

In den name des aimogende en eeuwigen Gods werd dit Hoog koninglijk bevel gegeven dat den grootsten onder Messias volkeren den capitain der Hoogvermogende Hollandse Comp' Carel Koenad Tan mine onwaardeerbare Hoogkoninklyke gunste overgroote barmhertigheyd volkomen met een verheeven hooft verseekerd zijn kan, Feete, dat desselvs request, in dees tijd ter betuyginge zyner zuyrere cn opregte diensten eschreven aan myne hoogverheevene poorte gezonden, door Zijn Hoog- heyt, den mostoffie el momaleek; onder myne glansryke oogen is gebragt, zijnde daarby vervatte my ten vollen gebleeken, en [219] daardoor de hoogvermogende gunste des konings der koningen omtrent dien grootsten onder Messias volkeren bestendig ge worden, die reden dat Zijn Hoogheyt, den mostoffie TT1O- maleek, altijd waare zuyvere diensten aar mynen hoogs verhevene throon heevt voorgedragcn en myne hoogkoninglyke gunste althoos ter zyden dien grooten onder '$ Messias volkeren myne veelvermogende gedagten geweest en nog steeds blyven zal derhalven moet denselven in allen deelen met vollen gerustheyd seekerheyd hoope den handel der Hoogvermo- gende Hollandse Compagnie onbeschrooma dryven met be raad van Zijn Hoogheyt, den serdaar der benedenlanden; den dicnst Tan my, Zyne Majesteyt, i7 den #cg Fan zuyverheyd ver - ngten, opdat. deselve klaarblykelijk: zijn mogen ; mitsgaders altijd derselver versoeken aan mynen hoogverhevene throon bekend maken wijl ik deselve ten allen tyden een gunstig fiat verleenen za], waarop, zoowel als op myne hooge en onbepaalden koninglyke gunste sig kunnen gerusten, moetende berel in waarde ge- houden werden

Geschreven in de maand Ziehedjed ul Haroem des jaars 1153 off den 8 Maart 1741, Op den dorso stond 't boek der regammen ingenomen En daaronder zegul Vin den ecrsten regamschryver Miersa Magdie Onder stond Aldus volgens opgave van Comp Persiaansch schryver Camber Alie uyt 't Persiaans in Nederduytsch YLt- taald door getekent J de Cranc. Accordeerd de Poorter; provisioneel secretaris [220]

DCCCLVIII MAKASSAR:

25 Maart 1741.[221]

Jcn Novcmbcr 1740 kcrk het kastcel Rottcrdam colc lne -i beededag” gchouden hebben, Tgor EolTctncLT Smout zijn qualitcit amiraa tcidoverste tcgen Wadjo ten eynde de rebcl - Jeerendc rolkeren dicu oirdt wel als ondcr Godcs zccpcn dcze kant van Celebes gelukkig gesuccedeert nict de Wa penen lascn to: hct onderhouden contacton dE. Comp” constringeren Wadjor= Eeied Javuft Tamel dc troebele tijden gebruik gemaakt FiTc gehcc Bori tc Dczettcn Hocwcl hij Vanccn ccnige malen een ernstige nederlaag toebracht kort hij htt niet verder brengen dan ~nondeling accoord Ondcrsttano conccpt-rcrdrar: (issi; c OLN aNTTA ~cldoverstc Smott Hoogc Regcering t Batavio, 18 Mai 1741; RoELOF Blor; Bctnopte Geschicdclis jan hct Makassaarschc Celchcs, blz: volgende}

Nader articulen poincten, waerop lussen den heer Adriaan Hendrik Smout; admirael en reldoverste Fan Comp krijgsmagt water te lande, mitsgaders gourerneur en directeur ten esen eylande Celebes, onder het hooger wyser gesag ran den Hoog-Edelen Heer Adriaan Valckenier, Gourerneur- Generael, en de Edele Heeren Raden van India. repre- senteerende den Staat der Vrye Vereenigde G’octro- yeerde Nederlandse Oostindische Comp’ ter eente, den Arou Mattouway Laedoe Kallang, hoofdkoning van het district Wadjou, benevens de hoofden der drie hoofdvaendels, als Ranrang Toua Daee Pagoely, Ranrang Benting Folla Daing Parany Ranrang Etarre Tenre Toea Sakoeta, ter andere zyde, maekt i5 een vaste eeuwige vreede, Vrund- bond- genootschap, alles Op nader goedvinden approbatie Van Hooggedagte Zijn Hoog” Edelheyd Wel- Edele Heeren Raden van Nederlands India te Batavia ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 _ 1800

GENERALE NEDERLAADSCHE GEOCTRCTEERDE

Voorecrst vooral zal standgrypen en blyven in zijjn volle waerde alsoff het in desen van woorde tot woorde waere ginsereert, contract, gemaekt op Oedjong-Pandang; ten casteele Rotterdam den 23” December des jaers 1670 tusschen den hcer praesident Maximiliaan de Jong Comp’ wegen, en den Arou Mattoway, hoofdkoning van Tosora, in name Lapalily, benevens de andere daerin genoemde coningen en grooten van landschap Towadjo.

Ten tweeden: Nemen die ran Wadjou aan in selver voegen als in borengedag’ contract ten opsigte ran g’secludeerde vaert vermelt, speciael niet te sullen “aeren in de bogt ran Tomilie off Tontoly.

Ten derden: Belooft Wadjou Jan Bony, Timoerong 7aM koninginne te sullen laten, zooals den Arou Mattoway met die vorstinne in den jaere 1737 is orereengekomen.

Ter vierden: Aismede Wadjou soowel de rijx, als des koninginnes eygen goederen, dewelke in Tosora bewaringe zijn, restitueeren laten restitueeren.

Ten vijffden: Voorts zal Bony en Wadjou blyven gelijk het thans is; Bony cn sal over die van Wadjou, nog Wadjou ofer die van Bony iets te zeggen, nog sig den cenen met des anderens bondgenoten off onderdanen in minste off meeste hebben bcmocymaer een yder onder haer wettige bondgenoten vorsten laten genieten cen gerust vredig Jeven en regering, waer dezelve ook gelegen mogten zijn off hoe deselve mogen genaemt werden sonder #ytsondering ran plaatsen off personen.

Ten sesden En opdat dit heyliglijk en onverbrekelijk mogt onderhouden worden, 50o versoeken Bony Wadjou beyde uyt ecn suyver cn genegen herte des dE. Comp’ goede officie middelaarschap; benevens de correctie tegens de overtreders van desen; alles naer lands regten en costumen.

Zic Corpus II, blz 426 volgende. [222] [223]

Ten sevenden en ten laetsten Hiermede zullen ophouden alle feyten van oorloge vyandschap; mitsgaders zal al het vorige zijn en blyven vergeeten vergeever a3nm wederzydem, alsoff hetzelve nooyt geschied ware. oorts zullen alle afgebrokene handelingen weder aangegaen en vernieunt werden weder- sijdse landen en bondgenootschappcn, opdat des te eerder tot het algemeen welsijn ten desen eylande oude vrcede vrindschap, benerens den rorigen bloeye enden staat weder hersteli werden en vOOr altijd mag blyven:

Hiervan zijn gemaekt drie eensluytetle contracten; als een voor Haar Hoog- Edelheedens den Hoog: Edelen Heere Gouvernenr Generael en de WelEdele Heeren Raeden van Nederlands India tot Batavia, een VOor de regeeringe ran dit eyland ten casteele Rotterdam, en een voor de regeeringe grooten van Wadjou.

Aldus geteekent b’eedigt naer de Mahometaanse wyse Op den alcoran en drinken van kritsenwater, Op woonhuys van den heer admirael te Lagousie Orer Tosor?, den 25 Maart anno 1741.

DCCCLIX. KOROMANDEL_

16 Mei 1741,[224]

Den 8*tn Mci 1741 werd i rde Negapatnam besloten, dcn nicurcr Tonst Tanjore Kain becroetcm hcm namens cc Compagnic te erken vinwcteC elaar Edclc ocscnenken De daartoe aanec4ercm gezanten Kerdcn vriendelijk ontvangen de vorst Ketithtiot.

De ondcrteekening ontbreckt. Blikens de missive gouvetncur Smout Gouverneur Gencta7i Radc &d. 18 Mei 1741 hebben seven uyt de Vecr- tig" koningen Wadjo uit naam de alccrem bovengaaro concept Jchol deling gordgckcurd op den 23** Maart 1741. Blok 01. blz. 60 vertel, dat Smout de ondcrhandeling roorbarig hecft afgebroken: door de vcrdecldhtid Wldr de Nederlandsche koofden, dont zickie in het Icgcr, inzonderkcid onder Europeanen ccor de gerechten den opstand der Chinezcn Batavia hebber de JnzCT byna gcwonnen spel moeten aftrekken. Uit de Ozergecomen britvem 1742, 27" hocck; folio 2485. Ook in de zamneli g der Kamer-Z celend, no. 8368.

raul tot bcvestiging pignic gesloten, alle contracten door zin roorrangcrs met de Com- Translaat uit het Marrattysche etc".

Caul, door maharaja Reyasri Pretappa Singaji Raji Sahib an Jacob Mossel, gouverneur van Nagapatnam vant eege en de beste Compagnie, de Hollandsche, VCT- leend.

Tot bevestiging der cauwels, in voorige tyden door de nu in glorie zijnde vorsten affgegeeven, werd het jeegenwoordig[e] verleend om bewaard te werden en daarop gerust te wesen;

Socgoe Sam Jhide Arbein Maya Alaph, den 20" van de maand Saffar, of anno 1741, den 16" Mey. Onder stond Voor de overzetting volgens vertaaling van den bramine Wengataramana- aycn Naga] patnam den 29t0 Mey amno 174] was getekend dc Vos, gesworen translateur; Lager: Accordeert getekend C. Vicky eerste gesworen clercq.

DCCCLX_ KOROMANDEL.

16 Mei 1741.

aansluiting bij het voorgaande document volgt hier het bevelschrift tot uitvoering daarvan:

Translaat T4Tl takiet-parwanna rattijs beschreven, etc' in het Ma-

Ter ordre VaTI Rajasri Pretappa Singaji Raja Maharaja Sahib.

Hicrmaast stond hct ZCceci grootvorst sunarirn gedrukt: Zic voor dcr titel ayen Corfus III, op blz. 32 Ui: de Overgecomen oricvcr 7142, 27" bocck iolio 2485. Ook in de zamcling RJto Lcclnug 8358 Zie hiervoor, noot op blz . 87.

werd deeze takiet-parwanna geregt aan de tollenaars in de landen ran Zijn Hoogheyd, den Tansjourse rorst, door den magtigen en oppersten albeschik; Hasarattol Rajasri Annaji Rauw Chetke.

Nademaal het altijd de gewoonten is geweest van de doeken en lywaten uyt alle kanten van vorsten gebied voor de Holland- sche Comp” naar Nagapatnam aangebragt werdende, maer halve thol ie neemen z00 werden UE’ geordonneert hetzelve in het aanstaande Op de eygenste maniere strict te obserreeren: Die van het Noorden Zuyden werden expresselijk gelast, omn Comp Europeese dienaren, derselver inlandse cooplieden andere, met haar palinquins off tagie, hun meederoerende bagagie, zonder dat die zal mogen werden ondersogt; hun reyse by vertoninge der paspoorten, met het zegel van welmelde Comp” bekragtigd, te laten [passeeren en] repasseetcn, zonder dat zulx zullen mogen weygeren omdat daartoe geen speciaal ordre van den landregent off de opperthollenaars mogten hebben bekomen: De nely en andere eetbare waren, van alle de kanten nRer stad Nagapatnam markt gebragt werdende, moeten in geen- derley Utvsen aangehouden werden Tot Chikel moeten boven reeds geboude boutiques geen andere opnieuw opgehaald werden Uyt kragte van gemelde ordre moct dit alles wel in zijn werk gaan, zonder d’E. Comnp minste molest aan doen; zullende wederspannigen contrair vervallen straffe van den vorst: Hiervan mocten copyen genomen origineel ain d’E Comp’ weder inhandigt werden.

Hier stond het zegel van den Vorst; in swarten inct gedrukt Onder stond Voor de overzetting volgens vertaling VM den bramine Wangetaramana-ayen, Nagapatnam, den 29”” Mey Jnno 1741 was getekend Vos, gesworen translateur: Lager Accordeert was geteekent D’ C Vick, eerste ge sworen clercq:

Sic.

DCCCLXI; JAPAN:

Augustus 1741.’)

Dit stuk bchocit Ecci inleiding het suit 1739, hitrvoor blz. bi; dat Augustus Vermits Hollandse capitainen verklaaren niet VCte ogen toe te staan Om de scheepen te laaten ont laden voor en aleer dat w’ons rerbinden dat de vol- gende capittels sullen werden nagekomen, als

Ten cersten Dat d’E. Comp op sommige coopmanschappen cenige verhoo ging sal erlangen. Ten tweeden; Ontrent het rermeerderen Fan het koopen boven d’ordinaire thien duysen: kistjes beloven wy wel, wanneer de negotie ge- slooten is alsoo men over die saak niet eerder vermogen versoeken onS uytterste vermoogen vlijd te sullen werk stellen dog kunnen verder dierwegens niets belooven alsoo het een gelimiteerde Van eederzyde g ’accordeerde tax is,

thien duysent kisten jaarlijks van hier te vervocren, en wel principaal dewijl dat mineraal door schaarsheyd een seer hooge markt i5 . ten laasten; Dat byaldien men de coop niet cens konden werden, goederen om die reeden wederom in de scheepen moesten werden gelaadel, dat d'E. Comp niets behoeven te betaalen Voo: coelyloonen als andersints;

Soo belooven wy dat het cen ander deugdelijk sal werden nagekomen, gelijk ons voornamentlijk verbinden uyt naam van den stadsrapporteur burgemeester voor de ongelden die by die weederinscheeping soude komen te vallen, dat d'E_ Comp daartoe niets zal behoeven te betaalen:

Tot teeken der waarheyd hebben wy deesen met onse gewone Ui: de Orergecomen britven 1742, 23** boeck, afdecling Japan folio 48 Ecn kistje bcvattc pikocl koncr chiappen bekragtigd, Japan, ten comptoire Nangasacky, den 18**" Augustus anno 1741. Onder stonden de zeguls van Kitsdaye, Gofe; Tockdayo, Kise- mon; Tosabro, Mangero.

DCCCLXIL SUMATRA'S WESTKUST:

21 October 1741,[225]

Nadat dc Westkust van Sumatra jaren lang cen redelike rust had ge heerscht; bcgonncn zick ir Eet tweede kuart Ian de 18** ceuw WCCr tekcncn Fad ontust VOOI doen en in 1740 was "cn groot dccl dcr Hestkust in Tccn opstard Evcn als in de 17** etu stelden die Paoeh Kotta- Tengah zich Wcer de spits; de Priamanners sloten zich bij hcn Dc lciding dcn opstard berusttc bij zckeren Abdul Jalil, hoofd der bergvolkerei" Compagnie, welke in deze jaren door bczuiniging ge- MoODI nanr garrizoencn vermindcren, beschikte Gp de Echerle West- kus- Jaat Orer 108 urontesche soldatcn; leed dan ook belangrijke liezen Zelfs zij pendzaakt haar versterking Priaman nrijs gevct wrarbij MeE58 kanolnen, hoewel rernageld, mloesten #orden achterfelaten den "ijand in handen viclen. dezC ILArC tijden bleren tnkele Qude bondgenooten Coipagnie rou regenten Docwa-poeloc Tigablas Kotta' hermcuwdcn hun contract bordge- noolschad (Missize Sunelra' $ Watensi Hooge Regecring Bofozio d.d. 28 Inuan 1742,)

Accoord ceuwig verbond; geslooten tusscn George Frederik Havermnan; afgaende commandeur; Christiaan Willem van der Feltsz, oppercoopman g'eligeert gesaghebber, vanwegen de Generale Ne- derlandse G'octroyeerde Oostindische Comp bene 12I7 < den raed tot Padang ter eenre, en de gesament- Iyke landgrooten crer Tigablas Douapoelo Cottas ter andere zyde:

Tjap zegcl, In de Overgccomen brieven 1743, 21” boeck; folio 73 vindt Vnor roleende jaar verklaring dic woordelijk mct bovenstaande overeenkomil; Getcekend op 16 Augustus 1742. [226] Uit hct Contractboek Ook in de verzameling der Kamer-Zecland, “o, 3149, alsmedc dc Ovcrgecomen bricuen 1742, 24”7 boeck folic 618 cn volgcrde Ur de dalcerirg ook de naot hct slot van dit docuinent.

Eerstelijk is g ‘accordeerd ende beslooten een ceuwigduurende vreede bondgenootschap tussen voormelte Generaele Comp’ eni zY, heeren grooten van de twintig en dertien goryen: Ten Verklaren 2y, hceren en grooten,; alle Atchinders cnandere Comp’ vyanden mede voor haere vyanden te houden uyt welken hoofde 2y, landgrooten, zig verbinden, z0o eenige vyanden van d’E_ Comnp daer mogten verschynen, jegenwoordig off in toekomende, dezelve, tzy levend off dood, in handen zien te krygen en aan d’Ej Comp Jtcr leveren Alsmede z00 eenige quade g’intentioneerdens van vreemdc off andere volkerer haere landen wilden passeren Om d’E_ Comp eenig quaad, Ofte derzelver gemcente-, strantbewoonders etc aan te docn, zullen haer de doortogt beletten, met vrundelyke vermaningcn tot vreedensgedagten off anders door de wapenen.

Ten Verklaren zY, landheeren en grooten dat nooyt gene bescher-ming van I & an meer sullen rerleenen aan eenige Padang-neesen, Pauwers ofte anderc strandvolkeren en onderdanen van d’E Comp’ dewelke tegens dezelve vyandelijk mogten opstaen, maer sullen gehouden weesen dezelve by verschyning aldaer met de wapenen te onder t€ brengen en tegen gaen.

Ten overeengckomen dat voortien, gelijk als bevorens, cen Tree-digen handel tussen d’E Comp voormelte landgrooten zal wesen. Ten 54t Verklaren 2y, landgrooten, haer Voor haerzelven en haere na- komelingen er onderdanen verbinden, dat niet toestzen nog consenteeren sullen, dat er iemnand var haer ondersaten haer tot den handel ergens anders zullen mogen begeven dan alhier tot Padang en Poeloe-Chinco, alwaer d’E Comp’ den stapel hunner coopmanschappen heeft, en dat voorts sullen besorgen; dat van haer denzelven handel noOyt gestremt, maer altoos bloeyende gehouden word, Ende z00 het ebeurde, dat daerover eenige differenten quamen ontstacn z00 e zullen daerorer niet vermogen in de wapenen komen, maer zullen 2y, landgrooten, ehouden Wcsen questie alhier by d’E Comp’ in der Minne en na behooren kunnen afdoen; Ten Daerentegen belooid d’E, Comp alle aikomende Doua-poulo Tigablas-Cotters alhier tegen de molesten der Padangneesen, S00 groot als klein; te sullen protegeeren na billijkheyd.

Ten 7d Is g ‘accordeert overeengekomen; dat wauneer de ingese-tenen eenig goud presenteeren sullen te verkoopen, de ministers van d’E Comp” zelve, alvoorens een prijs te maken, om alle valsheyd en bedrog roor te komer, sullen vermogen te probeeren

~uur oite Op zoodanigen anderen wysc, als zy zullen goed- Vlden. Ten 8” Wanneer eenig verschil ontstaet oite misdaet mogte begaen worden Iussen off tegen volk Vin d’E. Comp’ ende ymand van de volkeren in dit verdrag begreepen, z0o zal daerover ge cominitteerd worden een gemeene raed, bestaande uyt gelijk getal Nederlanders die van de in esem begrepen landsgrooten, by dewelie hetzelve zal aigedaen ende gesententioneerd worden, sooals redenen billijkheyd oordeelt zal worden be- hooren. Ten Eenig dienaer oite onderdaen van d’E. Compagnie, wie het zy: vrye ofte lijfeygen, hem in de Doua-poulo off Tigabias Cottas komend te versteeken oite schuyl te houden, en zal niemand van alle de mnwoonderen, groot off kleen hen vermogen aan houden ofte verbergen, maer zal een ider desulke gehouden WcC sen terstont aen d’E Comp overhandigen.

Ende opdat hiervan aan een ider en ten allen tyde ten genoege moge blyken; z0o hebben wy dese onse verbintenisse, tot dge trouwe onderhouding van dien, met eygen hand onderteekent, en zullen dit in onse onderhoorige negoryen en plaetsen, alomme daer men gewoon is iets aen de gemeente bekent te maken, voor onse onderdanen en volkeren laten afkondigen.

Aldus gedaen binnen Comp” resting tot Padang %p Sumatra s Westcust; den 21” dag van de macnd October in jaer 1741, sijnde na de Mahometzense stijl den 12’ dag ` van d’maend Saban des jaers 1151, was geteekent Haverman; G_ van der Feltsz, J: E. Lafargue D. MS Muller en C’ Elsevier; Daeronder stont Comp zcgul, rooden lacque gedrukt; en daerby Ter ordre van EE Agtbare Heeren G. F Harer- man, aigaende commandeur, en C. W ran der Feltsz, g’eligeert gesaghebber benevens den raed onder stont Padang Sumatra’ $ Westcust; dato Foorschreven was geteekent J:A. Meulenbeek; secretaris Ter zyde stond dit accoord in ’t Maleyds geschreeven, en was gcteekend door de esamentlyke Doua-poulou en Tigablas-Cotter ponghoulous onse egenten Onder stont: Accordeert geteekent Goede, eerste ge- sworen clercq:

DCCCLXIII MOLUKKEN-BATJAN:

25 October 1741,[227]

Hct opireden wan ricuwen koning op Batjan Voor den gourer - MCu Molukken aanleiding contracten tusschen dat riik en de Compagnit hertiruer bevcstigen: Bevestiging ende vernieuwing I4Tl zodanige cn- tracten Van overeenkomninge, waerby den heer Marten Lelivelt, gouvermeur cn directeur; benevens den raed in Molucco, als representeerende Zijn Hoog- Edelhey:, den Hoog- Edelen Grootagtbaren Heere Adriaan Val- ckenier, Gouverneur- Generael Edele Heeren Raden van India sulx vanwegen Generaele Nederlandse octroyeerde Oostindische Comp’ ter eenre, mitsgaders de gesamentlyke Batchiaense rijx- stenden ter and ete

zyde, hebben beraemd ende be- sloten den Kitchil Dano Colano, nu Mahumed Sjah Oedin, welgemelte Haer Edelhedens approbatie tot coning vin Batchian aen stellen in maniere als volgt:

Den bovengemelden gouverneur en die 17n7 zynen rade, uyt kragte van de contracten met de coningen Aly Alawadin Kitjil Mousim Mallahoedin, mitsgaders de rijxstenden V77 het rijk Batchian den 7* November 1653 den 28” January 1656, den 12” April 1667 en den 9 Mey 1682, welk laestgemelt contract onder andere den koning Alla wadin een iinale afstand gedaan heeit van de volkeren van Hatuwe gelegen op Ceram’s Noord- cust, waerop belooid heeft nooyt oite ooyt eenige de minste pre: tensie te zullen maken item dat van den 21” April 1703,[228] door het overlyden van den coning Kitchil Hamsa Tarafanoerie, den 30” Juny dezes jaers voorgevallen, den 12”” October daeraen ten desen casteele Orange, in een vergadering met 15 stux Batchi- anst rijxgrooten gehouden, overeengekomen zijnde omme #Pprobatie van den Hoog Edelen Heere Gourerneur-Generael en de Edele Heeren Raden van India in plaetse van evengemelte aigestorven Kitchil Hamsa Tarafanoerie tot coning over het rijk van Batchian te verkiesen den Kitchiel Dano Colano, nu Ma- humed Sjiah Oeddin soo is dat op heden Zyne gemelte Hoog- heyd en de rijxraden VaML Batchian, wederom byeengekomen S0o Voor hun selven als voor haere onderdanen nakomelingen, belovcn en sweeren den inhoud van vorengemelte contracten van de jaren 1653, 1656, 1667, 1682 en 1703, haer voorgelesen, en die sy als hier g’inscreerd houder, volkomentlijk heyliglijk zuller; naerkomen ende opvolgen, zonder daervan in het minste af t wyken ofte nalatig te zijn, mitsgaders ook alle andere con tracten; die door syne voorsaten Iet d’E Comp’ door der_ selver toedoen zijn gemaekt.

Aldu: gedaen, vernieunt; overcengekomen en rastgestelt; mits_ gaders de Mahumedaense wysc besworen; onderteekend versegelt in casteel Orange tot Ternaten; den 25 October 1741, by voorschreren heer coning, g’assisteert met desselfs rijxgrooten was getekent Lelivelt, Lubertus Vermehr, P: Jansz, Reael, Jan Wcynekus Wernher. Onder stond Comp”” zegul, gedrukt in roden lacque cn daer- nevcns Ter ordonnantie van den EE Heer gouverneur en raed voormelt was getekent J’ Pauwen, secretaris: In margine onder Maleyds stonden cenige handteekeningen en caracters, zijnde die van den koning en den prins, met de pre- sente rijxraden. Daaronder het rijxzeegel, gedrukt in roode lacke:

DCCCLXIV_ MOLUKKEN_BANGGAI-ARCHIPEL.

November 1741,

Evenecns odrecen tietwen radja orer de Banggzi- cilandeni gerccde aanleiding CCIiIC; tusschen dar rijkje, sultan Ternatc Compagnie Vcricuxen breiden; waarbij vooral aandacht bcsteed werd a20 waarborging Com- pagnies specerijen-moropolic.

Vernieuwinge ende ampliatie van de articulen eide roorwaerden aengegaen; beraemd ende vastgestelt Op den 26”” January 1689 tusschen den Heer Joan Hendrik Tim, gouterneur directeur: benerens den raed in Molucco Zijn Hoogheyd Paducka Siry Sulthan Kitjil Amsterdam, coning van Ternaten tCr eente en Kitjil Kaloekoboelang, subaltern coning regent OVCI de eylanden van Bangay of Gape-Pelin en den ressorte van dien ter andere zyde, welker inhoude thans in stede van zijn overleden vader; Kit- chiel Kaloekoboelang rocrmell; als wettige opvolger tot subaltern coning en regent van de Bangayse eylan- den voormelt werd verkosen bevestigt desselfs zoon, Kitchiel Cassim, en zuix vanwegen Zijn Hoog- Edelheyd, den Hoog Edelen Grootagtbaren Heer Adriaan Valckenier, Gouverneur-Generael d’Edele Heeren Raden van Nederlands-India, en in derseiver namen den E Ieer Marten Lelivelt, gourerneur directeur, mitsgaders den raed van Molucco, Lijn Hoogheyd Paduka Siry Sulthan Kitchicl Radja-lauwt; koning van Ternaten, welke navolgende articulen hy, Kitchiel Kassim bovengemelt, belooit eerlijk en trouw naer komen onderhouden En zijn dezelve als hierna volgt. Eerstelijk zal hy, coning voorschreven en syne grooten geeze Christenen; Europeanen of Inlanderen den dienst van d’E. Comp of zonder dienst en onderdanen van deselve Comp og ook geene Ternataanse onderdaner; die over begaene misdaden of anders, uyt vreese voor straffe hare vlugt tot de landen Van Bangay mogten neman vermogen en te nemen of ontfangen, veel min beschermen, nog ook geene weggelopene slaven maer gchouden zijn deselve wegoverlopers aenstonds goede versekering vast te setteti en by eerste gelegentheyd aen den heer gouverneur in Ternaten; of aen zyne gecommitteerdens over leveren pene dat die hierinne nalatig swaer gestraft sal worden ; ende zullen voor yder overgelopenc slaaff nieten de somma van thien rijxdaelders.

Of het geviel dat by ongeluk of andersints eenige van Comp’ 229 scheepen, chialoupen of wat raertuygen het ezen Inogten des gelijx ook die ran onse burgeren vrienden en boudgenooten, tegen stranden Tan Bargay kwamen verongelukken schade te lyden, in zulken gevalle koning voorschreven alle syne grooten en onderdanen schuldig verbonden zijn alle mogelyke hulpe tot het bergen van menschen ende goederelt brengen ; desgeliix ook alle onderdanen Fan d’E. Comp die van den coning Ternaten die ergens in nuud bevonden worden; met alle hare vermogen daeruyt tragten redden en te helpen.

Zal meede de coning en alle 4ne grootcn mitsgaders al derzelver onderdanen, gehouden wesen alle de nagel- en notenmuscaatbomen de landen van Bangay wassende, hetzy oude of jonge, sonder onderscheyt, met de wortel en al uyt te royen en

verderven, dat niet weder voor kunnen groeien; zonder eenige te mogen laten staen ofte verswygen, op de verbeurte ran leven haere goederen dergeenen, die sulke verbergen; die sulke bomen weet; zal het den E heer gourerneur of aen zyne afgezondene moeten bekent maken selfs ook die in andere bygelegene landen en plaetser, buyten des conings gebied, Telke bomen ook ordre Fan den heer gourerneur der Moluccos zullen moeten selfs uytroeyen en tot allen tyden lyden en gedogen soo dikmaels als den heer gouverneur de risite sal willen laten doen; aen de aigesondenen gecommitteerdens de behulpsame hand te bieden; aernaer haerlieden dan cen noegelyke beloninge zal gegeren werden.

Van gelyken ook, byaldien iemand de landen van Bangay eenige nagel, notenmuscaat of foely Tan andere plaetsen Aema bragte zal dc coning e zyne groten alsulcke aenbrengers by de kop vatten hegtenisse setten, en die gevankelijk aan dcul heer gouverneur der Moluccos of aen zyne gecommitteerdens overleveren.

Wyders verklaerd bovengeroemde koning en aile zyne grcten,

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

haerzelven mlitsgaders hare landen en onderdanen te stellen Oi-er te geven in de magt en onder de bescherminge van d’E Comp gelijk al de andere landen van Zijn Hoogheyd, den Koning van Ternaten onder d’E. Comp overgegeven zijn. En zal den koning voorschreven met zyne groten en alle onderdanen de vrienden en bondgenoten van d’E. Comp moeten erkennen en aensien voor haere vrienden en aen dezelve, daer rereyscht alle hulp en bystand doen Desgelijx ook alle Comp vyanden Voor haere vyanden erkennen en aensien, en deselve alle schade aendoen:

Zoo zal hy, coning, meede Van andere buytenplaetsen gecne vreemde gesanten boodschappcn of brieven mogen aennemen ofte ontfangen; maer die dadelijk aen den heer gouverneur der Moluccos na Ternaten senden opdat alle agterdogt weggenomen en geen oorsaeck van misnoegen gegeven werde.

Gelijk meede of tot eeniger tijd eenige Europeesche natien hetzy Francen Engelschen, etc ook andere Indiaensche natien, hetsy Maccassaren Boetonders diergelyke, des conings an Bangays landen aenkwamen met haere schepen, raertuygen en perzonen, zonder passe of licentie van d’E Nederlandse Comp en aldaer; hetzy met wil des conings of tegen zijn willc, begeerden poogden possessie besettinge nemen of eenige plaatsen vastigheden haere landen maken, Zoo zal den coning met zyne grooten zodanige luyden Vin zijn land verjagen afdryven sulx aen den hecr gouverneur der Moluccos aenstonds bekent maken dic din zonder

de minste tegensprekinge des conings en zyne grooten hetzelve zal rerhinderen beletten en tegen gaen evcn soo als d’E Comp hare eygene landen doet, waertoe dan ook de koning en alle zyne onderdanen haere hulpe kragtiglijk betonen zullen.

Werd ook verstzen, dat geene vreemde raertuygen van anderc plactsen aldaer toegelaten werden negotieeren zonder des E Comp’ passe, 500 weyrig als in andere landen van d’E Comp en den coning van Ternaten:

Insgelijks zal ook de coning met zyne groten met niemard eenigen oorlog beginnen, nog geen Freede maken zonder eten toestaen van d’E Comp macr byaldien ymant van de bueren of andere volkeren haer beledigen of aentasteden zullen zig zoo lange verweeren totdat het E. Comp bekend ge maekt is, die haer dan in een regtvaerdige sacke te hulpe komen cn haer defendeeren en beschermen zal.

En ingevalle d’Ed. Comp in de Moluccos Celebes etc mogte komen te oorlogen, hetzy tegen wien het ook wesen mogte, Zoo beloofd den coning roorschreren met alle zyne grooten en onderdanen d’E. Comp in dien oorlog met alle vermogen ten dienste tc staen.

Daerentegen zoo beloofd cn Ferbind sig d’E Comp ook alsdan dcn koning en alle zyne grooten en onderdanen met alle zyne landen tegens alle vyanden en gewelt en orerlast te helpen en te beschermen.

Dog zal den koning zyne onderdanen tot een oorlog geene oorzaek gever, roornamentlijk Op en tegen de landen bondgenoten, staande onder bescherminge ran d’E Comp hetzy Op Celebes of ergens anders, en dat met malkanders volkeren tc roven als andersints:

Byaldien dat eenig verschil ofte questie tusschen den coning zyne raedsheeren ontstonde, de sacke in der minne nict konde bygelegt werden zoo zal daerinne niets fevtclijks voorgenomen maer goede aanteekeninge gehouden werden, om door d’E Comp en den koning van Ternaten, of Haere E BecOmmitteerdens alles examineert, gehoord en ondersogt zijnde, billijkheyt geslegt, gedecideert en vereenigt te werden:

Zoo zal ook de koting, nog zyne grooten en alle onderalanen, nergers cenige vaertuygen senden zonder licentie en pas van d’E heer gouverneur der Moluccos anders als na Ternaten:

Zal de koning zyne grooten geene nieuwe lobatos, goego egoc capitain atwt; hoecuns of senghadjes mogen ma ken of afzetten, anders als Op goedvinden en approbatie van d’E Comp en den koning ran Ternaten.

1. Opdat ook in toekomende geene ongehoorzaemheyd cnde verwarringe van die van Bangay aen d’E Comp aen Zijn

Hoogheyd, den koning Ternaten meer betoont werde nog Foor en valle zoo zal by aflyrigheyt en rersterf, of ook wel by kwaet comportement aisettinge door d’E. Comp Zijn Hooglerd, coning Va Fernaten van den tegenwoordigen Kitchil Cassim, geen nieuren koning door de bobatos grooten Bangay gemaekt werden maer zullen de babotos eenige uVt haer middel Ternaten aen d’E Comp Zijn Hoogheyd, den coning; afzenden, het oreriyden hares gewesenen conings te renen geven en voorslag doer, wie dat het naeste, bekwaemste waerdigste tot de successie gerecommandeert werd waerop dan den heer gouverneur Zijn Hoogheyd, de konig van Ternaten met Haer E raden en de bobatos ran Bangay delibereeren zullen en een koning rerkiesen, die de beste daertoe zig opdoet.

Welke nieuwe gemaekte coning dan ook een rernieuw contract met d’E. Comp zal aengaan, en openbaerlijk met alle be hoorlyke eere en respect den rolke oorgestelt worden.

1. Byaldien ook de coning Fan Bangay tegen dit contract [230] als andersints zig kwame onbehoorlijk te gedragen, dan zal zondanigen coning afgeset en in zijn plaetse een ander en beeter door d’E Comp en Zijn Hoogheyt van Ternaten; als boren recds gcsegt is, zonder eenig tegenspreeken gestelt werden.

Zal den coning zyne grooten ncrgens in zyne landen rer- mogen eenige Sterkte of vastigheyd te maken, zonder licentie en toestaen van den heer gouverneur.

Maer zal het d’E. Comp vrystaen Op de landen onder den coning voorschreven gehorende, zodanige vastigheden en kriigs volkeren te hebben, als het den heer gourerneur gnet dunken nodig vinden zal, tot welkers aenbouw den koning bovenge nocmt met zyne grooten met het besorgen van de nodige trialen arbeydsvolk; alle hulpe zullen moeten bewysen zodanig een wysC, als met zijn Hoogheyd; de koning van Ternaten, ook bedongen is.

Het Hollandse gelt of munt zal Op de landen van Bangay gangbaer zijn schellingen, dubbeltjes stuyvers, soo als het Ternaten coers heeft en uytgegeven werd.

De gewassen des lands als rijs, pady, enz. en wat diergelyke mcer is ncemt d’E. Comp Jen; sooveel als de Bangayers leveren konner, vin haerlieden te willen kopen, tot sodanigen prijs, als d’E. Comp op andere plaetsen betaelt:

Hct schildpadshooren caret, parlemoerschulpen wax werd wel expresselijk bedongen dat den coning met zyne grooten en onderdanen aen niemand anders als aen d’E. Comp verkopen zullen Op poene van contrairie doende, swaerlijk gestrait Wer den ; en sal d’E Comp daervoor betalen als volgt: Voor het picol schildpadshoorn van 125 pond 40, 50, 60, op hoogst 70

rijxdaelders, nadat de stucken groot deugdsaem zijn: Voor het picol parlemoerschulpen 8 tot 12 rijxdaelders, mits dat deselve groot glansig ziin Voor het picol wax 16 rijxdaelders, wanneer hetselve suyver is.

Byaldien het d'E, Comp begeert; sal hy tot hare versekeringe nakominge van dit contract Fan Bangay mogen eysschen sodanige personen van qualiteyt, Om tot ostagiers en pandsluyden casteel Orange of Op Batavia te houden, Soo lange het d'E Comp goed vinden sal.

Den koning bovengemeld beluoid ook mits deesen Jen Zijn Hoogheyd; den koning van Ternaten, jaerlijx homagium te doen en soodanige schenkagie of tribuyt te senden als gebruylijk en behoorlijk is.

Verders belooit de coning met alle syne grooten d'E. Comp den koning van Ternaten getrouw onderdanig willen sijn, dezelve met alle zyne rerrogen by te staen e haer met alle hare onderdanen ten dienste ran dE. Comp en den coning van Ternaten te laten gebruykeIi.

En aangesien Op het rersoek ran den Bangayzen koning goed gevonden is op Bangay te plaetsen cen Europeesche corporael met vier gemeene soldaten; ten cynde Zijn Hoogheyd in duyt- voeringe der voorenstaende articulen behulpsaem zin S0O reemt den coning acn, Op zijn land aengekomen zijnde, opstonds voor gemelte Europeese militie met goede bchoorlyke pagger en wooninge te zulien laten vervaerdigen alsook te sor- gen daer meede tet; hunnen dienste gestadig een genoegsaen getal quartsvolk gereet zy, omme water en brandhout te halen alsook andere nodige diensten Ie rerrigten.

Ook sal den coning met zyne groten alle drie maenden ecn bemand vaartuyg verschaffen [231]; ten eynde randsoen, maend kostgelden verdere benoodigtheden voor de Europeese be- setting aldaer van hier af te halen; gelijk den koring met zyne groten ook alle andere tyden Sig verpligten, des door Comp' dienaren versogt sijnde, opstonds een vaertuyg klaer te laten maken omme Comp' brief goederen Ternaten aen heer gouverneut orer te brengen.

Ten laatsten belooid den coning zyne grootem, alle voorenstaande articulen; conditien en roorwaerden, als ecn vroom getrouw vasal ran dE. Comp en den coning van Ternaten, in alle opregtigheyd te willen nakomen en onderhouden Fan zyne Onderdanen te docn nakomen.

Aldus gedaen e besloten in het casteel Orange Op het eyland Ternaten, ter presentie van den heer Marten Lelivelt; gouverneur der Moluccos zynen raed, representeerende de hooge regeeringe van Batavia en Sijn Hoogheyt Paducca Siry Sulthan Kitchil Radja- lauwt, coning Vai Ternaten Zijn Hoogheyds raed, op den 9t

November 1741 wis getekent M’ Lelivelt, P: Jansscn, E. Meeder, P Reaal, Pauwen, Jan Wynekes P: Wernher; In margine stond Comp’ zegul, gedruckt in roden lacque, en daeromme Ter ordonnantie Fin den EAgtbaren Heer gOUverneur en raed was getekent Pauwen, secretaris Onder Maleyts stonden eenige caracters en daerbenevens de naemen van den coning cn zijn grooten.

DCCCLXV. BANDA_ZUIDWESTER-EILANDEN_

12 Mei 1742 [232].

Bij de jaarliiksche risite Vuidwcster_chandcr in 1741 bleck nict allc in crde De orang-kaja Kisar had Fevig? oncenighcden Roma_ welkc kem ten Jaua Ol Jeruiuen hebben afgetroggeld Op Fcrzock van d-n Zouvcincui Eanda LJrm cers gerocmdc Johanncs Philippus Backer , vergezelri cousun’ Zacharias Johanncs Backer, naar Banda #zar d bestaande coniracien wcrden hernieuwd en uitgebrcid, hem ter beschcrming klcilc garnizocnswacht Ucto tocgczcgd.

Banda

Hooge Rc-

Wy, Abraham Bernard, gouverneur directeur, benevens den raad der Bandase provintie en Van den aankleven van dien, onder het beleyd van den Hoog- Edelen Grootagtbaren Heer Johannes Thedens, Gouverneur-Generaal egens d’Generale Nederlandse octroyeerde Oostindische Compagnie eente, en Johannes Philippus Backer, opper-orangkay van Makisser, benerens zo ondergetekende landsgroten, Voor hun selven, hunne successeuren c onderdanen, renoveeren vernieuwen amplieeren mits desen het verbond tusschen [233] Edele Comp desselvs voorsaet; Radja Backer, onder dato 11 July 1665 opgerigt; ende vernieuwt onder dato 16 May 1668, mitsgaders met Frederik e Cornelis Backer den 23 Maart 1686 gerenoreert.

Den orangkay als opperste ran verdere orangkays Fan Makisser, ook uyt den naem ran syne successcuren onderdanen omdat nun selven onmagtig bevinden hun land VcOr eenige vyanden te beschermen uyt eygen, onbedwongen; vryen wille ende versoek; ten principalen tot teeken van dankbaar- hijt voor hunne door dEd, Comp ter dier tijd [234] verloste en hun orergelererde 327 ingeboorne zielen, dewelke eenige rorers van Larentouka met hunne consoorten met geweldsaemen hand hun ontrooft op Lethy gevoert hadden, alsook OIII verdere On tallyke iaveuren en weldaden, by hun van d’Ed Comp genoten; sig selven verklaert,

geswooren en beleden te hebben geenen coninck, prins of staet subject te zijn als eenelijk den staed der Generale Nederlandse Oostindische Comp soo is ’t dal desselvs naekomeling: den tegenwoordigen opper- orangkay, Johannes Philippus Backer, benevens onderge tekende landsgroten, Voor nun, hunne successeuten onder- daenen; in gelykervoegen bywegen van renovatic mits deesen sweeren, verklaeren belyden, geen coninck, prins staed onderworpen te zijn als cenlijk den staed van de Generale Oost: indische Comp en i derselver name den Edelagtbaren Heer gouverneur en raed in Banda wiens mandaten en bevelen voort- aen also gehoorsamen als opregte onderdanen Fan Haer Edelagtbare sonder eenige contradictie agterrolgen zullen. Bekennende wY ook, dat de E. Comp de volkomene superio- riteyt ende eygendom over OnSe landen volkeren uyt regt van voorschrevcn motiven vrywillige submissie compe terende.

Wyders belooven en sweeIem dat voortaan geene andere pOtentaten, Eng else, Franse, Portugeesen of eenige andere natien, in hare bereelen sullen ehoorsatnen.

Mitsgaders belooven geene verbonden contracten en alliantien sullen aangaan of houden met eenige andere Europiaanse rolkeren buyten d’E Comp veel min eenige derselve in onse landen t admittercn mjat paresse van groote mag’, die wy niet souden kunnen wederstzen, aen den Edelagtbaren Heer gourernelt voornoemt terstondt de wete laten doen, sonder de minste contradictie.

Sooals “y mede Gierer selie in cas Fan andre Indiaense natie namer tlijk Maccassaren, Boutonnesen, Javanen, Maleyers, etc zullen agtervolgen en haerlieder komste aan onsc stranden niet alleen met alle mogelijkheyd te weren, maar ook soo Mo gelijk deselve gevangen neemen aan TE Comp Oycr leveren, tenwacre sy met behoorlyke paspoorten van dE Comp verscheenen. En wy onvermogens zijn te doen; daarvan alvoren datelijk praeadvertentie Jen den Edelagtbaren Heer gouverneur in Banda te laten tockomen om daarin versien werden alsoo de negotie van slaven als andersints, [die] ons land off daeromtrent mogte vallen, alleenig aen dE Comp te verblyren sonder imand meer.

Wy nemen almede aen, dat byaldien ecnige Nederlanders ofte hunne slaven Op ans land quamen te Joopen, dcselve aen haare meester weder er hand stellen zullen, gelijk ook eenige Van d’inhabitanten ofte haer lijfcygenen by de Nederlanders alsoo [235] overkomende, aen de inwoonders restitueeren moeten, belovend bovendien onse uyterste devoiren te zullen aanwenden ons land met jaty-, sappan- off sassefrasboomen [236] beplant werde.

Alsoo ook, indien d’E. Comp soude geraden vinden een fortje, logie of wagt op te rigten, aldaer voor dag uyt eiker onser negoryen by beurten sooveel arbeytsvolk te zullen contribueren dagelijx te werk brengen als by iders rermogen sal bygebragt

kunnen werden; tot er tijd selve voltooyt zal zijn, zullend’ den opperorangkay Johannes Philippus Backer met zijn negory by de wagt blyven woonen.

Dat daervoor d’E Comnp bescherming ende heerschappye over haer aanneemt tegen alle en een ider, die haar eenige schade off leed aandoen willen gelijk zy dan tot dien eynde tOt hunne bescherming Op haar land geplaetst heeft een corporaal zoldaten en deselre soo met ammonitie ran oorlog als provisien sodanig versien; dat 2y tot de naeste besending uyt Banda Fn alles geen gebrek hebben te lyden voor sig behoudende deselre besettelingen na gelegentheyt des tijds verminderen off ver- meerderen:

Welke bovenstaande artykelen gesamentlijk Toor onse onderdanen en na ekomelinge beloren sonder eenige de minste infractie in illes promptelijk nae komen agtervolgen wagt off andere vastigheyt, die mogte in der tijd gemnaekt et den; vin nodige reparatie te besorgen doende tot bekragtiging var desen by wedersijdse gcmoone solemniteyten den eed van getrouwigheyt.

Onder stond Aldus gerenoveert; g amplieert, bevestigt; b’eedigt, onderteekent uytgewisselt tot Banda-Neira in cas teel Nassau den 12 Mey 1742 was geteekend A Bernard, J de Jongh; G Ht Alephelt; N Bormeester, P Reaal, J Barriel en Jacob Leborgne: Ter syde stond Comp segel, in roode lacque gedruckt; waerby geschreven stond Ter ordonnantie van den EE Agtbaren Heer gouverneur raed voormelt was geteekend H C Finx, secretaris: Nog ter syde segel van den orangkay Backer, in rode lacque gedrukt getekend Johannes Phil. Backer en J Backer; Onder stond: Accordeert was getekend H Finx, secretaris.

DCCCLXVI MALABAAR;

Mei 1742 [237].

Zooals TtFos Voat Bengalen Kust Koronandel gcschied W5 wcrd in opdracht van de Hooge Rcgeering ok dc Kust van Malabaar avcrtenkomst Franschen geslotcn itlcrering ucocr- zijdscke deset teurs misdadigcrs.

Tractaat, gemaakt nsseT mijnheer George Signard, directeur; de heeren van den raad tot Mahd, uit name van de Fransse Ooslindische Cempagnie ter eenre, en den hecr Julius Valenthijn Stin van Golle- nesse commandeur en veldorerste ter custe Malla - baar, benevens den raad tot Cochim; uit name en van- weegen de Generale Nederlandse G’octroyeerde Oost- indische Comp ter andere zyde rakende het over- leeveren der wedersijdse

desertcurs misdadigers op de volgende voorwaarden en Op de ratificatic van den Hogen Raad tot Pondichery van Hooge Indische Regeering tot Batavia.

1. Tot welweesen onser beyde Compagnieen en tot zeekerheyd en gerustheyd onser comptoiren is beslooten en overeengekomen tusscn OIIS , bovengenoemde ondergetekende dat alle deserteurs gehoorende tot de commercic, militie of zeevaert; ambagts- lieden, zijnde in dienst van d'cene andere Compagnie, vin wat natien deselvc zijn, welke deserteuren van dc comptoiren ter custe Mallabaar en zig begeven onder de vlag der France of Hollanders van de eene en andere zyde der gesegde comptoiren sullen wedergegeven werden, onder beding en conditie dat aan voorrielde deserteurs pardon sal werden verleend sonder dat deselve sullen nogen werden gestraft, hetzy aan het leeven of aan den lyve wat wyse het ook zoude mogen eesen, sake van gesegde desertie mits dat men deselve deserteurs egter voor cenigen tijd vermogen bannen te doen gaan andere comptoiren of plaatsen.

2. Dat de directeur, commandeur opperhoofden van France Hollandse residentien en comptoiren deser cust verpligt Sullen ziju kennis t€ geeren van wederzijdse deserteurs die by hun zijn komen overloopen zig daar onthouden ten cynde dat den gebieder van de andere natie zijn volk soude konnen senden om de deserteurs Op te soeken terug te brengen win wien deselve dan sonder cenige swarigheyd sullen moeten uver-gegeven werden op conditie hiervooren gemelt. Dat de schuldige aan crimen laese majestatis van de eerste en tweede graad, moordenaars en struykroovers, vergifters brandstigters; vadermoorders andere; die zig schuldig gemaekt hebben A sware misdaaden, wedersijds sullen overgegeven werden sonder eenige conditie ; dog sullen middelerwylen bescherming van de vag konnen toegestaan werden aan voort vlugtige van de eene en andere natie, die zig eenelijk zoude willen veyligen Foor capitale straffen die mogten verdient hebben volgens de wetten dat eenelijk in geval dat er misdaad nict kan gesegt worden te zijn attrocia crimina, waarvan de decisie staan sal aan de voorzigtigheyd van de heeren directeur van Mahe, commandeur van Cochim en hunne raaden[238]

art: 4

Dat de slaven van de eene cn andere sexe welke gevlugt zijn zig verschuylen op de eenc of andere natie hunne residentie comptoiren, soodra Mcn kennisse krijgt dat slaven zijn, overgegeven sullen moeten werden aan haer lijfheeren, Op conditie van pardon art. Van dit tegenwoordig accoord zijn vervaerdigt vier censlu- dende origineele geschriiten, waervan twee in het Frans en twee het Hollands, twee Va dewelke, van

ygelijks een, sullen berusten onder magt van de France Comp en de twee andere gelykelijk van yder een, sullen berusten onder de magt van de Hollandse Comp

Aldus overeengekomen in de stad Cochim den 19 May 1742 was geteekend Stein van Gollenesse Harsteede J: D van der Brugghen Terburg, F Bowijn, G. Franchimont; J" J" Korsgens G.] Feyth en W. Stiermans Accordeert vd Steeg; eerste clerq:

Ratificatie van bovenstaande overeenkomst door Gouverneur-Generaal Rade hun vergadering van 23 Augustus 1742

Naar resumtie is verstaan te ratificeeren het gesloten contract tusschen den directcur raed tot Mahe, uyt naan van hare superioren, en den commandeur en raad tot Cochim, Lyt naam van de Nederlandsche Oostindische Comp tendeerende tot orer-gave van weederzijdse deserteurs onder conditie van Batavia jn 't casteel, dato voorschreven was geteekent J' Thedens, N van Berendregt; M van Aerden, N Crul, D. Nolthenius, van Sprekens Cluysenaar Cluysenaar; secretaris

Dikwiils geschreven Stucrinans. Volgt ccn parafrase wan hct contract;

GENERALE NEDERLANDSCHE CEOCTROYEERDE

DCCCLXVII: LIMBOTTO.

Juli 1742[239]

Ook Op Limbotto gaf het optreden bevestiging dcr oudc contracten nicuwen radja aanleiding tot

Bevestiging ende vernieuwinge van sodanige cone tracten, als er door den EE Agtbaren Heer Robertus Padbrugge; gouverneur en directeur der Moluccos, en den raed den naine ende vanwegen den Hoog- Edelen Heere Joan Maatsuyker, Gouverneur-Gene rael de Edele Heeren Raden van India, represen- teerende Generale Nederlandse Oostindische Comp en Staat der Vereenigde Nederlanden in India ter eenre Zijn Mogentheyd Kitchil Bea, coning van Gorontalo, Kitchil Goelaedoc, goegoegoc, en Kit- chil Poemale, capitain-lauwt van Limbotto, met der- selver rijxgrooten in den jaere 1678, den 2' January, zijn aengegaen; vastgestelt, besloten verzeg-lt[240] mitsgaders geamplieert in den jare I71O, den 9 July[241] door den EE Agtbaren Hcer Jacob Claasz gouverneur directeur benevens die van zynen rade casteel Orange tot Ternaten, met den tweeden coning van Gorontalo, Kitchil Wallangadje cerstc coning van Limbotto; Kitchil Pelicabaeta en

presente rijxraden, woor haer ende voor d’thuys-verblevene coningen rijxraeden, eyndelijk nog nader g’amplieerd ende vastgestelt in den jare 1730, den 26 September, door de EE. Agtbaren Heer Jacob Chris- tiaen Pielat, gouverneur directeur; den ried der Moluccos, met de princen Tolucco van Gorontalo Taljabo van Limbotto, als expresse afgesanten ende gevolmagtigdens van de alsthoen regerende ningen van Gorontalo en Limbotto

Welke verbonden contracten, overeenkomsten; met alle d’am- pliatien ende den aenkleve van dien ik, Kitchil Goelopango, uyt kragte van wettige clectie Moluxen raede op den 22* deser maend Juny 2’ coning van Limbotto met ende benevens de thans presente rijxgrooten, verklare alle zyne leden poincten deelen wcl geresumeerd te hebben waeromme dan ook voor- melte contracten cven in dier voegen deselve in vroegere tyden zijn besloten ende vastgestelt, besworen ende ondertekent; acnneeme ende bevestige, onder sericuse beloite van deselve heyliglijk zonder minste afwykinge Sullen nakomnen ende observeeren, invoegen ik my tot vaste ende volle verseke- ringe van dien daertoe met solernnelen eede, mitsgaders d’eygen- handige ondertekening, by desen plegtigste verbinde ende verpligte

Aldus gedaen, vernieuwd ende bevestigt tot Ternaten casteei Orange, den July a” 1742, zijnde door voormelte Kitchil Goelopango d’aanwesige Limbotse rijxgrooten den ced ten eynde voorschreven in behoorlyke forma den alcoran alge- legd en desen met hare handtekeningen bekragtigd mitsgaders vanwegen dE. Comp door den EE Agtbaren Heer Marten Lelivelt, gouverneur directeur, benevens den raed der Mo- luccos, ter zeyde Comp’ signateure geteekend was gete- kerd Lelivelt, Hubertus Vermehr, Janszen, A’ E Meder; Jan Weynekes, Petrus Wernher, Lults J W. Schults In margine stond Comp zegel, gedrukt in roder: lacque, en dacromme Ter ordonnantie van en EE Agtbaren Ileer gou- IctncUI en den raed getekend J F Stegman, secretaris Onder Maleyds stonden eenige caracters, zijnde hand- teekeningen Van den koning en rijxgrooten van Limbotto.

Hiervobr, blz &8 volgerde

DCCCLXVIII JAVA_MATARAM:

Augustus_December 1742.[242]

De strijd in Midden-Java; gerolg den nmourd op de Chincezen Bataviz, drork tijd lang ToOr Compagnie gevaarlijk karaktcr, Totd doordat Socnan Pakoc Beworo II zich bij de Chincezcn anneioot Ecn Erool dec] vin dc *usianden wcrd {locr dc “crhonccn vijandcn bezet ; de bezetting Rembang werd uitgcmoord dic van hct fort te Kartasucra Gerineen ecnomien YoOr de kcuze Ecstcid den Islam aan ncmcn Worden gedood Tcgcn het cirde van 1741 zelis

Serarang gckcel door wanden ingesloten. Men JKCCB LOeu echtcr vcrsterking Batavia, als- inede stcun van den Madocrerschcn regen: Tjakraningral; Nu kcerde de kans. Seqaran; sloeg belegeraars en de Socnan Tocg vergiffcnis Hij krccg crcnwel FrOQI zijn ondcrdarcn tcger zich en zifn nood boud hij d strandlanden benevens hct recht Om cen rijksbcstuur tc brrocmen; dc Compagnic indicn dcze hem op [rucn wildc herstellcn Hct vredestractaal [USSC IIEIL Cumpagnie en den Socnan volgt Latcr Wij geven hicr ccrst de verklaringcn ondcrwcerning Compagnic, geletkend dor rerschillende strandregenten.

Translaat Javaans geschrift, geschreven door radecn adepatty Djajaningrat tot Paccalongan tommangong Tjacradjaja tot Batang aan d'Edel Agt- bare Heeren Hugo Verysel, Jan Harman Theling , commissarissen vinwegens Nederlandse G'oc- troyeerde Oostindische Comp" langs Java's Noordoostcust, mitsgaders d'EdelAgtbare Heer Na- thanael Steinmets commandeur veldoverste van opgemelde cust, ontfangen [243] den 28 Augustus 1742. Wy, radeen adipatty Djajaningrat tol Paccalongon tOm- mongong Tjacradjaja tot Batang; beloven Onder ket gesag van de Comp' te willen sorteeren sonder na imands order, bchalven Comp le luysteren Tot bekragtiging van dit hebben wy ONSE seguls in margine met roode lacque gedrukt met eede onse manier bevestigd. Onder stond: Getransladeert door getekent T' Lesueur, translateur.

Daaronder Accordcert getekent Jvan Suchtelen, comm secretafis:

Vrijwel gelijkluidend aan bovenstaand document vinden we in de Ovcrgeconcm bricuci van 1743 , 37" *tot 39*" boeck, nog van verklaringen van strandregenten wcl van Kendal, Kali- woengoe, Brebcs Tegal, Pemalang; alle Vin Augustus 1742, verder van Lasem Joana, Pati, Rembang, alle van October 1742. Ook nog een gelijkluidende verklaring der hoofden van de Ma- leicrs Op Joana, d.d, 27 October 1742. Ten slotte door de regenten Ycll Tampoeran, Demak, Koedoes, Tjenkalsewoe Grobogan, van November en December 1742.

DCCCLXIX_ MOLUKKEN KAIDIPANG

Septembcr 1742. [244]

Ook door Kaidipang werd, licuwen radja Contrac vernicuwd gclcgenheid hct optreden de Oostindisckc Compagnic bevestigd

Bevestiging ende vernieuwing van zoodanig cun tract, geen door den coopman David van Petersom en ondercoopman Jan Walraven de Ia Fontaine expresse gecommitteerdens in den name ende van- wegen den EE Agtbaren Heer gouverneur er direc- teur Pieter Roselaer benevens den raed in Molucco, representeerendc Zijn

Hoog Edelheyt, den Hoog Ede- len Heere M’ Willem van Outhoorn Gouverneur- Generael, mitsgaders d’Edele Heeren Raeden van Ne- derlands-India resideerende tot Batavia en represen- teerende Generaele Nederlandse Geoctroyeerde Oostindische Comp Staat der Vereenigde Neder- landen, Ler eenre Inet den afgeleeiden coning van Caudipan, Willem Cornput, den 17* Maert in den jaere 1702 is aengegaen ende besworen, mitsgaders sub dato Augustus anno 1729 door den jongst afgestorven koning van dat rijkje; Albertus Cornput; onder de regeering van den EE Agtbaren Heer Jacob Christiaen Pielat, gouverneur directeur, met den raed der Molucco’ geamplieerd ende bevestigt

Welk contract ik; prince Jacob Cornput; uyt kragte van wet tige electie in Moluxen raede de dato 28* der jongst - verwekene maend Augustus door den EE Agtbaren Heer Marten Lelivelt, gouverneur en directeur nevens den raed, resideerende ten cas- teele Orange als representcerende Zijn Hoog- Edelheyt; den Hoog-Edelen Heere Johannes Thedens Edele Heeren Raden van Nederlands-India, aangesteld tot coning van het rijkje van Caudipan hetgeen daeronder sorteerd; mitsgaders de alhier presente rijxgrooten, verklaren in alle zyne leeden ende poincten wel geresumeerd te hebben, waeromine dan ook het- zelve contract, even en in diervoegen het legd, en door de voor- schreven koningen Willem Albertus Cornput, nevens der- selver rijxgrooten, besworen en ondertekend is, Voor Ons onse nakomelingen volkomentlijk Jannemen onder serieuse belofte, hetselve promptelijk en zonder de minste afwykinge zullen onderhouden, even en gelijk of het jegenwoordig door ons Op nieuw bedongen, aengegaen ende opgesteld was

Aldus gedaen bevestigd ende vernieuwd tot Ternaten casteel Orange den 34” September anno 1742, zijnde door voor- melte prins en presente rijxgrooten, voor heniieden voor de verdere bobatossen, thans niet present, den eed in behoorlyke forma aigelegd esen met haere handtekeningen bekragtigt. Ende vanwegen d’E. Comp’ heeft den EE. Agtbaren Heer gou- verneur directeur Marten Lelivelt, mitsgaders Zijn E raed hunne handteckening hieronder gestelt getekent M” Lelivelt; Lubertus Vermehr; A’ E’ Meder, J: Smith, Jan Wcy- nekes Wernhcr; W. H: Lults, J: W Schultz In marginc s E Comp zegel, gedrukt in roden lacque,

dacrbenevens Ter ordonnantie van den EE- Agtbaren Feer gouverneur en raed was getekent J” F* Stegman, secretaris Onder Maleyds stonden eenige handteekeningen cirac ters zijnde die van den prins met de presente rijxraden

DCCCLXX: DJAMBI:

13 Februari 1743. [245]

Op het cind van 1742 deed sultan Astra Ingalaga Djarbi wcgens zijn hoogen lecItijd vrijwillig afstand den LIOOM tcn behocve z4n brocdcr, den pangeran D0-Ia Widjaja. Dcze bekrachtigde alle ovcrecnkom- sten; door zin vcorgingcts Cotnpagnic ainecnaan

Geschrift, waarby pangirang Soetz Widjaja, oprolger van Sul- than Astra Ingalaga, benevens alle princen verdere groten, verklaren heyliglijk zonder de minste afwykinge te zullen onder- houden en in allen delen doen stand grypen het gecontrac- ecrde Compagnies wegen door den EE commissaris Abraham Patras loffelyker memorie met gemelte sulthan Astra Ingalaga binnen desselis hoff in jaar Jesu Christi 1721, den 21= dag van de maand October; en de Mahometaanse stijl jaar 1134, genaamt Dalawal, den 30” van de maand Zulhadja op Dingsdag’ nademiddags ten vijff uuren zijnde g approbeerd en g ’ratificeerd door Haare HoogEdelens, den HoogEdelen GrootAgtharen Heere Henric Zwaardecroon Gouverneur-Gene- raal, benevens de WelEdele Agtbare Heeren Raden van Neder- lands-India tot Batavia, den 20”tre Maart anno 1722

Bovenstzand document Iaatste;, dat in ket olficieele Contrectbock der nmiCr Amslerduni is ingeschreven dc belangstclling schecn tcgcr het middcn dcr achtticndc CCb Y rccos gedaald inschriiving der coniracicn noodelooze mocite werd gcacht! Uit latere JarEI ziin Eog wel enkele losse cuniracnen OcuaaTo gcblcven porteieuillc bijeen gevocgd zijn, wclkc zich thzns op hct Rijksarchicf bevindt en cmschreycn als ; Indischc contractcn 1753 -1791. (Koloniaal Archicf Ko 4464 0*)

Jamby, den 13” February anno 1743 Veltman: was getekend

DCCCLXXI: MALABAAR:

22 Mei 1743. [246]

Ordanks talrijkc pogingen den kant der Compagnie, de vrccde Trevancorc nog stceds nict herstcld hicrvoor , biz 285 gende In de Ovcrgecomcn brieic# 1741 , J0”e boeck 2l rcgistcr, folio 237 volgenide, vindt concep:-vredcsvcrdrag ‘an 1740. En hoewe de oorlog in den laalsten tijd Trcvarcore ongunstig Kewcest, toonde de Vorst dit rijk toch lust tot locnadering hebbcn. Zoo Tono hij 124 gerangcr orderdanen der Compagric tcrug Wel blecf e wan ce kust den vorst nzijn ongemecne hcersugt’ - (sic) wantrolwcn, maar Ien girg toch tot bcsprekingen Ovcr; onderstaind onbelolpen gcredi- geetd Wercescontract leidden. (Onuigegeven origincele Tharrina coth ullidCHI- Tat op Cochii Hooge Regcering te Balatja d 19 Octobcr 1743)

Contract van vreede en vrundschap gemiakt tussen Sijn Hoog heid den koning van Trcvancoor; Walia Matanda Warmer ter eenre, vanwegen de Generale Nederlandse Oostindische

Compagnie den Hoog Ede- len Heer Gustaaf Willem Tan Imhoff; Gouverneur- Generaal en de Edele Heeren Raden van Nederlands-India, door haren commandeur; Reinicus Siersina ter andere syde

Alle hostiliteyten sullen ten eersten ran beyde kanten Ces- secren voortaan tussen beide een opregte vreede Vrund= schap onderhouden werden:

De gevangens van de E. Comp' die by den Trevancoorder sijn, sullen ten cersten naar het sluyten en teykenen van dit contract Op Paroe aan Haar Edele overgegeven worden ; de ge- vangens Fan den Trevancoorder, die by d'E Comp' berusten, sullen Haar Ed, aan Signatty overgeven S0o Signatty de- selve niet wil aannemen, zal d'E. Comp haar maar laten lopen:

De deserteurs van dE. Comp" , die uyt haar forten en sterktens wegg ciopen onder de bescherming Fan den Trevancoorder haar begeren hebben, sullen binnen den tijd van maanden, sonder te houden, teruggesonden worden excepto storvene en die weggeraakt sijn; en ondertussen sorge dragen, dat de presente by andere natic haar niet Sullen vervoegen:

Daarentegen belooft d'E. Comp' deselve wegens hunne desertie te sullen pardonneeren wederom in genade aannemen en op generhande wyse daarfvoor strafien

Dog indien vervolg Van tijd imand Fzn Comp" die- naren of onderdanen hetsy Europesen Inlanders slaven, mogten weglopen en sig ,in Sijn Hoogheids land retireeren, sal Sijn Hoogheyd deselve ten eersten sonder daartoe versogt sijnde, laten oppakken en Jan d'E Comp overgcven hetwelke d'E Comp' mede beloolt ten opsigt van sijn Hoogheits ond danen,

Het canon, de sware ketels andere swaare goederen, cOr verre die in de magt Vin Sijn Hoogheyd en dE. Comp sijn, sullen gcwogen worden en door degene, die meerder aan gewigt daarvan heeft; aan den ander contante betaling daarvoor doen

Sijn Hoogheyt belooft jaarlijx aan d'E Comp tot Coilan Peza laten leveren 1200 candylen deugtsame en droge peper,

Hct hiervoor genocinde Mallabars Woordenboe? zcgt : Pcri, land, hoort order Carnapoly ; d E Comp" hccft hier ctn setac pakhuys. navolgens koopmansgewoonte, tegens de prijs van 54 ropyen het candijl van 500 voor welkers voldoeninge Sijn Hoogheid borge blijft: En sal betalinge geschieden in ropyen Spaance realen of deugtsame pagoden ter keuze van den koper, de eerste tegens 20 Cochimse fanums, de tweede tegers 40 gelyke fanums, de laatste tegens 2 rijxdaalders gerekent, somede in ragias, gallioens of staafgoud volgens marxprijs.

Sijn Hoogheid staat toe dat d’E Comp’ des begecrende een steene fort tot Colletje sal mogen bouwen waartoe Sijn Hoog- keyd nodige steenen Janneent besorgen voor betaling.

Daarentegen ncemt d’E Comp” aan, sodra een begin met de extructie van gemelde fortresse sal gemaakt sijn, iin Sijn Hoogheyt jaarlijx de waarde van 100 candylen peper in kruid lood; rond scherp, Snaphaan- en vlintsteenen te laten voldoen; maar wanneer Sijn Hoogheyd voor de extructie van gedagte fort; (van) eenige oorlogsammonitie, hiervoren gemelt, Fan noden mogte hebben sal d’E. Comj” Sijn Hoogheid gerieven met het- gene Haar Ed” aan Sijn Hoogheyd sullen kunnen geven, voor Compagniesprijs.

d’E Comp sa] haren handel in lywaten en andere goederen henodigtheden die Sijn Hoogheyts land uitlevert in het rijk van Trerancoor en in alle verdere landen, onder Sijn Hoogheyts gebied staande; ongehindert mogen dryren op sodanige wyse, als van ouds gebruykelijk is geweest:

Ecr ropia gold 0p de kust van Malabazr 0 Hoilardsche stuivers of L30; cen Spaansche hct dubbele: Ecn pagad gold 1Z0 stuivers; Hollandsche riiksdaaldtr (1 [. Wlttr geld) 60 SmvLts Mct ragias worden lcdoeld de 26. fanums-ragia koningstanums mal 7uurce Vaatd Crarim Cewonc fanumn Gallioens zijn mij nict Eckend: Hct staafgoud wordt berekend maar den prijs mark; Dit Iaatste de Ecbruikeliike gewichlseenneid Toor het #cgen Yan edele mctaien gelik 24 karaat: Colletie: wceiryke plaats, legt mylen Tengapatnam” Dc Com- pagnie nac dur in 1741 cen verslerking gcbouwd, die Trevancore cenige malen rergccfs bestormde slotte mainden belcgerde: Door hevigcn brard gcdwongen; morst Tocn bczctting zich dcn viand ovetetten Vuursteencn Foor snapharcn Jexcte[. Vgl. Duitsch Flint vlurstecn Onder welke Atingen hct Touro?atnse Lts

1. Wyders accordeert Sijn Hoogheit dat d’E. Comp brandvrye logies tot Cottatte Tengapatnan, soals roorheen, Sijn Hoogheids land sal mogen Douwcn ook Op andere plaatsen, navolgens de wedersijdse vertrouwelijkheyd En sal Sijn Hoog- heit sodanige logies Comp’ dienaaren en efiecten, in synen bescherming neemen tegens alle insultes van quade menschen

Alle goederen en koopmanschappen, die Sijn Hoogheids iand door d’E. Comp” gebragt worden sulien volgens oud ge- bruyk gehandelt worden; (van) degene die door &‘E. Comp’ daaruit gevoert worden; sullen almede gehandelt worden volgens oud gebruik Fan het land, dat dat dc cooplieden aar den koning voldoening sullen moeten geven.

De oude schuld van Attingen [247] sal binnen den tijd van cen jaar door onpartydige personen ondersogt en, wettig bevonden sijnde aan de E Comp voldaan worden

Ook belooit Sijn Hoogheid dat de cooplieden tot Cottatte en alle degene die van Sijn Hoogheyds onderdanen eenig geld aan de E Comp mogten schuldig sijn of in der tijd schuldig Wor den; tot de voldoeninge sullen geconstringeert worden, op be- wysen en blyken, volgens gewoonte der cooplieden

Eenige questie onder beydersijds onderdanen ontstaande de eene den anderen komende te doden, sal de schuldige en de doodslager na de wyse en ‘t regt van ider natie gestraft worden by sijn eigen regter, ten overstaan van 2 gecommitteerders en 2 ragiadoors 16. Indien het mogte gebeuren dat eenige scheper, jagten, chia- loupen of mindere vaartuygen van de E Comp’ door stormen of andere ongevallen kwamen verongelucken op Sijn Hoog- heids cust, sal deselve gehouden sijn hetgene van de veronge luckte vaartuygen en goederen geborgen mogte sijml, wederom te geven aan &E. Comp’ sonder eenige pretensie van strandregt. Ez sullen alleen maar betaald worden de bergloner, die daarvoor besteed sijn. ## OOST-INDISCHIE COXFAGNIE 1602 1800.

Sijn Hoogheid staat d’E Comp toe Roomse Europeese geestelyke uit Sijn Hoogheyts onderhorige landen te verdryven, de kerken der Christencn te latcn bedienen door Inlandse priesters naturellen Van dese cust

De koebeesten, braminees vrouwen, mitsgaders tempels sullen door Comp onderdanen niet mogen gemolesteert worden

Wanneer de helfte van de gecontracteerde 1200 candylen peper aan de Ej Comp geleverd word sa] door Haar Edele aan Sijn Hoogheid een peperpasse van 200 candylen, en als contract in gehecl voldaan word cen ander pas van 200 candylen aige-langd worden, nevens een juarlijx geschenk: Wyders sal de E Comp daarenboven vojr elke candijl peper, die aan d’E. Comp geleverd word, aan den koning volgens het gebruyk op Coilan; vereeren fanums ragias sullende egter voormelte 400 candylen peper niet naar de Noord maar alleen naar de Zuyd mogen vervoerd worden.

Ingevalle de Francen om de wille van dit contract Sijn Hoogheyt of desselfs cooplieden eenige moeyelijkheeden mogten ko-Tnet aan te doen sal d’E Camp selve moeten beletten; dan wel gedogen dat de plaats, tot een fort op Colletje gedestineert, aan deselve word overgegeven

Wanneer de Armanesen Sijn Hoogheyd b’oorlogen, sal d’E [248] Comp Sijn Hoogheyd met so veel bombardiers of bosschieters, als sy sal konnen missen, assisteren uit de besetting van het fortres op Colletje.

Wanneer Sijn Hoogheyd na regt reden sjjn pretensie eeniger tijd formeerd den koning van Calicoilan sal d’E. Comnp sig neutraal houden

Dog daarentegen belooid Sijn Hoogheyd van desen jare niets te sullen ondernemen tegens de landen en linien van Coilan

Maar vermits Sijn Hoogheyd sustinccrt een regtmatige pre-tensie hebben een van pallysen vrye plaatse Coettenmangalam, byde gelegen in voorschreven linien, so sal dE Comp moeten consenteeren dat Sijn Hoogheyd een jaar na het sluyten van de vreede, sijn regt op de voormelte 2 plaatsen mag instituceren sonder sig daar tegen te stellen en belooft Sijn Hoogheyt voor die vergunning jaarlijx 30 candylen peper wan d’Ed Comp te sullen leveren buyten de gecontracteerde 1200 dito 5, voor de prijs van 54 ropias candijl;

Het canon en ammonitic goederen, die de Signatty gedurende desen oorlog uit Sijn Hoogheyts land bekomen heeft, sal Sijn Hoogheyd VIY staan van den Signatty te mogen eysschen En sal d’E Comp Haar Edele bewust cat Sijn Hoogheyts geschut of andere goederen onder den Signatty sijn, hetselve aan Sijn Hoogheyt verwittigen

Alle Europesen, dewclke van Francen, Engelse Portu-gesen gedeserteerd en tot Sijn Hoogheid overgelopen sijn, daar-mede sal d’E. Comp niets te doen hebben

Dit contract sal getekend worden by Sijn Hoogheyd, den koning van ’Trevancoor, Hollandsen commandeur Van Compagnies wegen door den twee leden Van synen raad

Grensstreken:

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

En daarvan sullen gernaakt worden vier eensluidende origi-neele instrumenten; twee in Hollands en twee in Mallabaars en ieder twee onder hem houden:

Aldus gedaan en besloten aan het hof tot Mavelicare op ap probatie van Haar HoogEdelheden, Hooge Indiase Regeering tot Batavia, jaar Coilan 918, den 12du van de naand Edda wam ofte den 22 May anno 1743 was getekent met Malla-baarse caracters, by den coning selfs gesteld en R Siersma In margine: Ten onsen overstaan als gecommitteerdens die den koning hebben zien teykenen het bywesen van Zijn Hoogheyts en de Cochinse ragiadoors was getekent G G Franchimont en Joh van Dooreslaar: Lager = Accordeert was getekent J de Krouse eerste clercq

Uittreksel uit de Resolutien van Gouverncur Gene raal en Rade d.d October 1743

So is na resumptie van de gemeene en aparte brieven, item eenige verdere papieren nopens voorschreven vreedehande-ling mentie makende met het contract; dat ten dien reguarde met den meermelten vorst Op den 22 May deezes jaars onder de approbatie deezer regeering is geslooten, Op het voorstel van den Heere Gouverneur-Generaal in overweging genomen sijnde het met den dienste en intrest der E. Comp niet het beste zoude convenieere [249], sonder ons te Ferklzren de dispositie te surcheeren over gedagte materie; die in allen deele deeze tafel seer onaan-genaam is te voren gekomen, sOo om de wille van de schijnbare onnodige precipitantie en de disreputatie, die daarinne voor de Maatschappye opgeslooten legt door de toegesegde leverantie Vin eenige houtwerken tot het weeder opregten van het ge-ruineerd palijs op Coilan de Sima, schaon tot dat werk niet sufficieerende, dog onder de Mallabaren als een teeken van Vet=ootmoediging aangemerkt werdende, buyten dat nog ran TTY wat speculatie en dangereus voorkomt de toegezegde hulpe aan deczen vorst, by het 20 articul, wannecr de Francen Sijn Hoog-heyt Over het aangaan van voormelt contract mogte lastig vallen of eenige moeyelijkheeden aandoen En dan nog de neutraliteyd, dic men soude moeten oeffenen wanneer denselven tecgens den Calicoilangsen koning syne pretensie een der palysen plaats Cottimangelam, item nog eenige andere pretensien soude komen te maken sodanig als dat g’extendeert werd geronden by het 22 en 24 articul van dat contract, 50 wierd goedgevonden gedagte voorstel [250] te amplecteeren om ontwaren in koe-daniger vocgen meermelde vorst sig in de jongste gepasseerde reegenmousson sal gedragen en voldaan hebben aan de poincten, van zyne zyde daarby toegesegt, ten eynde alsdan daarover wecder bevinding Van saken disponeren dog niettemin den commandeur Siersma intusschen by een apart briefje te ge lasten niet alleen ondertusschen minnelijk rindlelijk Inet denselven te verceren, even of de vreede door ons was g ap-probeert in alle sodanige dingen, die geen prejuditie aan de saak ten principale OnS goed regt komen toe te brengen alle hetgeene ten principale herstelbaar is, by provisie ook voort te proccdeeren tot d’uvtvoeringe van de gecenditioneerde arti.culen, sonder egter daaronder te begrypen het voorschrcven 20 articul, maar ook hem om denselven met een seekerder tredt in de behandelinge der Inlandse saken te liten voortgaan doen toekomen sodanige remarques als by deesc Occasie sijn te vooren gekomen Batavia in casteel, dato voorschreven wZs geteekent van Imhofl , dc Chavonnes, van Aerden, N Crul, Nolthenius J Lakeman, Cluysenaer van Parra secretaris

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 180.

GENERALE NEVERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

DCCCLXXII: KOROMANDEL. 27 Juni 1743.

tocncmendc kwcilingcn afpersingen dcr Mocrse regenien jccens dc Europceschc hauotrars leiddcr 1742 vredebreul Wueedner Tanjore Ccmparnic: den volgenden strijd bchaalde dezc ccn aanla militaire successcn Iegde beslag op tal van sckepen inkeemschc KuaD licden en slccg helcg oor sid Tanjore zcli. Mei 1743 zond Fors gemachtigde uar Negapatram; slotte cnderstzand tcedescontract slcst (Oumigcgee JIJTJc comti ur ruou Cormandel Hooge Rcgecring Balavio, &.d. July 1743.) Translaat vreedenscontract tusschen Reja Srie Pre-tappa Singaji Rasja Maharadja Sahib, vorst V77 Tansjenagarang Tansjour en heer Vin Chioli Deesjam; mitsgaders Raja Srie den WelEdelen Agtbaren Heer Jacob Mossel, Raad-extraordinair Fan Nederlands-India, gouverneur directeur custe Cormandel; Carnatica Orisa etc etc bencvens den raad, uyt name Vdm de doorlugtige Hollandse Compagnie aangegaan en geslooten. artikel: Alle verwyderingen vyandschappen die in den geweest sijnde oorlog sijn gepasseert, sullen van heeden aff aan weder-syden werden vergeten veranderen cen eeuwigduurende vaste en onverbrekelyke alliantie en vrindschap; sullende dit con tract by de wedersijdse onderdanen moeten stand grypen conform de contracten en cauls, door de successive koningen van Tansje-nagarang; die tegenwoordig de glorie sijn, verleend, wyders op sodanige conditien en artikelen, als hieronder volgd.

Aan de eygenaars der 10 aangeslagene vaartuygen za] d’E Comp deselve weder restitueeren; te weeten aan Karoeka Awoe Kapoele twee, Natoe-chitty, Mirana Mahamadoelebe Lebe-Tamby, Marie Moetu-poele, Naymappa-chitty, Mapcele-marcair Sawatey Seidoe ieder &en someede de helfte van den arreek; soodanig Op de paspoorten bekend staan

Uit de vcrzamcling Cer Kamir-Zecland , o 3368. Een uitvocrige parairase conttact de Overg-ccothen orzet 1744 , bocck, afdecling Cor-mardel iolio 389 e volgende: Dit beteckent he: land Chiola dus synonicm Chiolz Mandala Koronadcl In het hiernamaals. Piningnoten

De barquiers [251] sullen door Comp aigegeevene arreek; aan den Ceylonsen dessave als Colombose tolk, bene vens alle de vragtolens VOOr haar reekening nenen sullende op de E, Comp geen pretensie weesen Ook sal d'E Comp aan Moeynappa-chitty op dese conditie restitueeren het geld, waarvoor dessells phaar is verkogt ge worder, benevens de helite van de arreek; volgens paspoort.

De schade, in den oorlog geleeden; sal aan wederzeyden wcr den vergeeten sonder ooyt dierweegens pretentie te maken alle het overige sal d'E Comnp neemen

Ook sal d'E. Comp na haar welbchagen in de Nagapatnamse mnt in gehalte en swaarte mogen laten slaan Nagapatnamse, Portonovose sterpagoden e alderhande soorten van fanums mitsgaders Arkadoese en allerhande soorte van ropyen, mits dat dies geregtigheeden volgens oud gebruyk aan Raja Srie Maha-rasja Sahib werden voldaan

Aldus gedaan geslooten in casteel tot Nagapatnam den 27 Juny anno 1743, door Gopaal Ayengaar, in steede van des-selis broeder, Raja Srie Ragoepaddi Ayengaar was geteekend Gopaal Ayengaar.

DCCCLXXIII TERNATE_SOELA-EILANDEN_

Juli 1743.

Hoewel de suans Ternate Tidcre leenmannen Com=pagtlic aTeM ond dcze hct toch wenschelijk, tcgcnover de deze vorecn afhankelijke gcbieden gebruik Maken hun autoriieit dic ijze cen sooTt over soort stelsel nasstn; Dc brtrokken ondcr-danen licten zich daardonr evemwci niet gieeds paaien mct MatmE de be Woners Socla-cilanden (Xula's} varcn dc 18 Tuu nOR ccns lastig. Tegenover den sitan Terllate beriepen xij zich de Comn pagnie; Oingckeerd Op vcrzaek dcn sultan lcgde de Compagnie 1741 cen furtje, de erwachting, met een klein gariizoen In dell 4m1 Vang 174J Ktanicr Fdochaams hoofden der Soela$ daarop naar Ternale Slotcne daar rolgcnde oterecnkunst Uaatin Zonyr plichtingen tegcnorer Compagnic als jcgens den sultan zijn opgenomen:

Contract oif overeenkomste nopens den handel leverantie van rijst en pady ten eilanden Xulla-Bessy, sorterende onder het gebied van Ternatem, aangegaan, besloten vastgesteld tusschen den EE. Agtbarcn Heer Marten Lelivelt, gouverneur directeur, be-nevens den raad in Molucco als representeerende Sijn Hoog Edelheid den Hoog Edelen GrootAgtbaren Heere Johannes Thedens Gouverneur-Generaal, d'Edle Heeren Raden van Nederlands-India

en sulx vanwegen de Generale Nederlandsche G’octroyeerde Oostindische Compagnie ter eenre, Zijn Hoogheid Amir Iskandar Doel Karnaine Saifoeddin Kitchil Radja-lauwt, coning van Ternaten, rijxgrooten ter andere zyde present den salahakan [252] gezamentlyke seng-hadjes van eiland Xulla-Bessy.

COST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

aldaar sal werden ingeoegst, eenlijk aan Comp den resident nwegen d’E. Comp aldaar, met uytsluyting van alle particulieren wie het ook soude mogen wesen lereren, sulx Yoor den gewone prijs ran rijx vijithien voor Jast, cn ses en drie quart VuT last pady te betalen in goede en deugdsame lijnwaten of wel contanten etc;

Behoudens nogtans Sijn Hoogheyts geregtigheid ran land, bestaande in de thiende, die egter almede aan den resident roor melt sal moeten werden afgegeren telkens als er leverantie van rijst of pady gedaan werd En het Zijn Hooghijd vrystaan oormnelte thiende 6f door sijn cigen chialoup jaarlijks ran daar te laten afhalen, of wel sulx aan den gouverneur en raad te Ter soeken, die dan ordre sullen stellen dat voormelde Sijn Hoogheits geregtigheid behoorlijk na herwaarts werde orergebragt en aan Zijn Hoogheit uytgekeerd.

Maar buyten roormelde chialoup of vaartuyg van den koning selve beloofd Sijn Hoogheid aan niemand permissie te zullen geren Junie de Xullas Faren nog 4am eenig onderdaan nog prince, wie het ook soude mogen wesen En is Zijn Hoogheid terrecden, dat alle sodanige particuliere raartuygen syner derdanen niemand uytgezondert, Xulla g’attrapeert zijnde, aangeslagen en verbeurt verklaart werden ten behoere van d’E Comp

Voorts sOo wie sa] beronden werden Xulla aan eenig par-ticulier handelaar, buyten den resident vanwegen d’E Comp rijst of pady verkogt te hebben tot straffe roor yder gan-ting: die dusdanig heeft verkogt, verbeuren thien gantangs tcn behoeve Van den koning En ingevallen zig cen senghadje of ander persoon, die in eenige waardigheid is sal hebben schul-dig gemaakt zan desen morshandel; die sal boven voormelde poenaliteit nog rerliesen de waardigheid, die hy bekleed

Soomede sullen de senghadjes, of wie by hunne absentie de negory beve heeft, gchoude en zijn soo Winreer eenig vreerd vaartuyg, zy van Ternaten dan wel elders komt te rerschynen omtrent hunne negory, zulks ten eersten per cen expresse bode aan den resident bekent te maken opdat die dan Foorts daarop de

nodige [ordre] mogt stellen sullende die in gebreken blijft van daaraan prompteljk te voldoen almeede syne waardigheid rerliesen.

Eindelijk nadat voorschreven articulen den salahakan en seng hadjes van Xulla duydelijk roorgehouden cnde te rerstaan geven waren, hebben deselve belovende verklaard, sig in alle onderdanigheid te onderwcrpen aan de ordres ende bevelen van hunncn koning Sonder in den aanstaande daaryan te zullen DiC tenderen eenige ignorantie olte excipieren eenigerhande manier ende wyse; mnaar veel Ieer promptelijk en den letter den inhoud van voormelde orereenkomste te zullen voldocn S0o als sulx getrouwe onderdanen betaamt. Aldus gedaan geconttacteerd ter gecombineerde vergade ring Tan den EE. Agtbaren Heer Marten Lelivelt; gourerneur directeut, mitsgaders den raad in Moluco, Zijn Hoogheid Amir Iskandar DocLE Karnaine Saifoeddin Kitchil Radja-lauwt, coning van Ternaten en syne rijksgroten hebbende Zijn Hoog-heid en rijksgroten tot meerder bevestiging van dicn den eed den alkoran gedaan afgelegt; gelijk ook den salahakan gezamentlyke serghadjes ran eiland Xulla-Bessy almede met eede op den alkoran hunne gehoorsaamheid, specialijk met be-trekking voormeld accoord aan hunnen koning kebben be-vestigd. En vanwegen d’E. Comp hebben den EE Agtb Heer Marten Lelivelt, gouverncur directeur, benevens den raad in Molucco hare handtekeningen bezyden Comp eroot zegul hieronder gezeth Ternaten in casteel Orange ady vierden July ano 1743 wis getekend Marten Lelivelt; H Stemer, P Janssen Meder, Jan Wynekes Wernher; Stegman, H Herten-berg Ter zyde stond Comp zegul in roode Jak, en daaronder = Ter ordonrantie van den EE Agtb Heer gouverneur er raad was getekend J F. Stegman, secretaris

OOST-IXDISCHE COMPAGNIZ 1602-1800.

Onder Maleis stonden eenige handtekeningen en caracters; sijnde die van de koning en sijn rijxgroten daaronder nings zegul in rode lacq

Approbatie door Gouverneur-Generaad en Rade [253]

Nog is verstaan te approbeeren het contract, met de koningjes volkeren Xulla-Kessie aangegaan onder de mediatie of lierer op de order I7n Radja-Ternaten aan deeze syne onder-norige gegeeren; als sijnde het nieuwe fort aldaar Ook doot Sijn Hooghiid zelfs bekostigt, en het plaatsen Vii een guarnisoen door hem selis versogt, dog de ministers nopens gemelde guarnisoenhouding aan

dien oird de nodige menagie aam beveelem, nademalen Mnct niet sien kan dat buyten den inszam van wat rijst de Comp daat reel progressen sal kunnen ken.

Batavia casteel; dato roorschreven as geteekend van Imhoff, P de Chavonnes, van Acrdcn Crul, Nolthenius J Lakeman, Cluyscnacr P A van der Parra, secretaris

DCCCLXXIV. JAVA_MATARAM

1l-13 Novembcr 1743. [254] Hct duurde Gog November 1743, de tcgenstandcrs Pakoe Boewono I waren rcrsiren hij algcmeen crkcrd werd Voot Gendc verdrag men hicrrcor, blz 342; anikel hicr bencden JO GE Onbomst IX Blz LIXXIX volgende; Ock Bifdrogcn Kouin Elije Justitut 1853, biz . 291 Compagnic Kceb hocgst Ixclang - rijke uitbr ciding grondgcbicd.

Articulen LamC reconciliatie, Frede, vrind-bond-genootschap tusschen de doorlugtige Nederlandsche Oostindise Compagnie ter cener; den Soesoehoe nang Pacoeboeana Senepatty Ingalaga Abdulrachman Sahidin Panatagama ter andere zyde, uyt name en op speciale Jast van Zijn Edelheyd, den HoogEdelen Heere Gustaaf Willem Baron ran Imhoff, Gouver-neur-Generaal ende d'Edele Heeren Raaden van Ne-derlands India, representeerende het hoogste en SOu veraine gebied anwegen Generale Vereenigde Neederlandse G'octroyeerde Oostindische Compagnie in dese landen; door den heer Hugo Verysel, ontfan ger-eneraal ran Compagnies domeynen, commis saris over de zaaken van Java plenipotentiaris tot gemelde vredehandelirige Cartasoera Adiningrat g'arresteerd vastgesteld,

Art, Nademaal de Heeren, den Gouverneur Generaal en de Raaden van India, Op de aanhoudende versoeken van den Soesoehoenang om vergiiienisse van hetg eene in den jaare 1741 tot Cartasoera omtren: de Europese besetting van de Compagnie, rerrolgens geduurende troublen met de Chinesen op Java voorgerallen met betuyging van opregt leedwesen over hetgeene hy in dat stuk van de pligt eenes opregt bontgenoot afgeweken is, verseekeringe dat zulks voornamentlijk aan de quade raadge ringen ran eenige qualijkgezinde ontrouwe ministers moet werden toegeschreven, mitsgaders met belofte om in den aan staande dese nicuup weldaad vam Comp waardoor hy zijn Tijk en reg ceringe als opnieuws vam deselve komt te ontfangen, mct uyterste opregtigheyt en aanklevinge aan de belangen F-an hooggemelde Compagnie ter ailen dage te zullen erkennen uyt naame ende vanwegen de Nederlandsche Oostindische Maat-schappy den gemelden Soesoekoenang vergeven ende geremit-teert hebben alle zodanige redenen van offensie en tot een billyke ressentiment, als in opgemelde gevallen aan Hooggemelde Haar Edelens gegeren sijn, en dienvolgens goetgevonden is den voor-noemden Soesoehoenang Pacoeboeana voor hem en syne erfge-

naamen; zoo lang dit contract heylig onderhouden werd weder tc herstellen Op den Mattaramschen throon waarop zyne FoOr vaaderen, naast God alleen door de hulpe en bescherminge van Nederlandse Compagnie zijn geraakt, z00 verklaare ik, Hugo Verysel, plenipotentiaris Vin Hooggemelde Nederlandse Compagnie van myne kant, uyt naame als voorzeyt is, den gemelden Soesoehoenang Pacoebocana daarin herstellen by desen onder de conditien voorwaarden hierna volgende, en verklaare ik; Soesoehoenang Pacocboeana door de barmhartigheyd en mededogentheyd van de Compagnie mijn rijk weder te ontfangen der de voorwaarden; hierna rolgende, dewelke voor my e mne opvolgers op den throon, waarop ik door de hulpe Gods en de magt van de Doorlugtige Nederlandse Oostindische Compagnie opnieuws bevestigd werde; als een eeuwigduurende wet heyliglijk ende opregtiglijk zullen onderhouden werden

Art, 2, Daar za] dan en ten allen dage eene opregte vrindschap ende harmonie wesen tussen de onderdanen Fan de Doorlugtige Nederlancise Oostindische Compagnie en de volkeren van Jara om malkanderen in allerley nood verlegenheyd getrouwelijk met raad daad by te staan, malkanders best te zoeken schaden af te weeren, even alsof het en volk was

Art.

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 18O0.

GENERALE JEDERL ANDSCHE GEOCTROYEERDE

om zulx te beter te bevestigen zullen soowel den rijxbestierder als andere hoofdregenten en alle degeene dewelke aan de stranden cenig gezag hebben, wanneer zy door den Soesoehoenang wOrden aangesteld, alvorens executie van haar amt te worden geadmitteerd tot Samarang in persoon moeten komen afleggen, in handen van den commandeur, die aldaar van weegen de Nederlandse Oostindische Comp’ het gezag zal voeren; den eed van trouwe gehoorzaamheyt, even als omtrent haaren rorst mct gelyke betrekkinge als tot denselven met deese Uytdrukkelyke beloften dat vanrucr beveclen, dic van den eenen zoowel als van den anderen quamen onifangen met den anderen strydig waaren zy altoos de preferentie zullen eeven aan die Tam Hooggemelde Compagnic, totdat zy hare nadere vertoogen, daarover Samarang of Batavia te doen, daaromtrent nadere ordere bekomen

Art . Den Soesoehoenang zal ook niemand tot voorschreven eer- aniptcn van riixbestierder of hoofdregent mogen verheffen, aan de stranden eenige hoolt- of andere regenten mogen aanstellen, dan na voorgaande approbatie van hoogge emelde Gencraal en Raaden Jan de welke de genomineerdens zullen worden tontgedragen tot het erlangen ran derzelver toestemminge, door den Soesoehoenang zelis of zynen rijxbestierder, by cen brief, direct aan Faar HoogEdelens dan wel door den commandeur Op Samarang, nadat her zulks van het hof zal weesen Vet sogt en Opgedraagen, gelijk ook den Soesoehoenang in zelrer- voegen niemand Tan de bovengenoemde regenten uyt haarc diensten zal mogen !erstooten, zonder de redencn ran dien alvo- Tcns te hebben opgegeren alt de hceren Generaa- en Rajden derzelver toestemminge te hebben erlangd, alles om tot een open- baar bewijs dienen, dat da Comp cn Jara roortzan onal- scheydelijk en als een zullen zijn

OOST-INDISCHE COMPAGAIE 1602-1800.

Art; Den Soesochoenang verklaart versekert ook esen niemand van de regenten thans in leren zijnde; oyt eenige de minste moeyte te zullen aandoen ofte deselre tot eenige verant woordinge of rekenschap te zullen trekken Over hetgeen in dese troublen voorgevallen is en het gedrag dat zy daarinne gehouden hebben ; maar gelijk de Compagnie genereuslijk vergeeven heeft alle het groote ongelijk, dat haar is aangedaan, alzoo ook Ziju Hooghijd niets zal revengeeren, maar gaarne vergeven wat zyne onderhorige omtrent hem mogten hebben gepecceerd[255] ; ten minsten zal Zijn Hooghijd niemant uyt de thans in leven zijnde zoo boved- als benedenlandse regenten DTcr vets, dat in dese troublen t'zedert het jaar 1740 voorgevallen is mogen aan- spreeken zonder alvorens de reden te hebben opgegeren aan de Comp' toestemminge daartoe te hebben erlangd Ook zal Zijn Hooghijd niemant van de thans in 't leven zijnde regenten mogen constringueren persoon ten hove te ko men wanneer hy uyt rreese of andere redenen daartoe niet genegen is; Inaar de voorschreren regenten zullen konnen vol- staan met de jaarlijkse revenuen van Ziju Hooghijd hetgeene haare landen contribueeren moeter mnet yemand van hare famnilje of met ander gedistingueerd persoon uyt haar regentschap ten hove op t€ senden; ten ware de Comp' goed rond zulks nevens den Soesoehoenang aan haar te ordonneeren; wanneer zy gehouden zijn dat gehoorsamen poene van uyt haare ampten t€ worden verstooten en aigezet; dog dat zulks noyt door de Compagnie geordonneert worden [zal] zonder alvorens billigheyd te hebben onderzogt de redenen die gemelde thans leven zijnde regenten Tan hare weygeringe komen te geeren:

Art, Den Soesoehoenang verklaart ook by desen aan de Comp cedercn en af te staan het geheele landschap of eyland Madura met alle het regt Fan opperheerschappre, dat Zijn Hoogheyd deszelis roorzatcn op het gemelde eyland hebben gehad, in dier voegcn als by contract ran den 5” October 1705 omtrent Sumanap en Pamacassan is geschiet,[256] zoo het noodig is in allerbeste form, hetzelve geschieden kin, verklaarende voor hem en zijn successeurs in het rijk, nog ten eeuwigen dage, oyt ofte oyt eenig gezag orer landen of volkeren te zullen pretendeeren veel minder exerceeren maar in tegendeel d’roor schreven aistand aan Comp’ ter goeder trouwe te zullen guarandeeren met al zyne magt cn vermogen, zoo menigmaal als hy daartoe door de Comp’ zal werdcn versogt; teegens alle de- geene die de Comp’ in de vreedige beheersinge van die landen eenige hindernissen mogten willen toebrengen, hetzy van binnen ofte van buyten wie deselve ook souden mogen wesen

Art. Den Soesoehoenang beloold ende versekert wyders op het vet- soek van de Comp’ om; ten respecte van deszelfs magtige inter- cessie Voor familie van den tegenwoordigen regent VaI Madura pangerang Tjacraningrat, Foortaan altoos te zullen geeven het regentschap van Sidayoe Ccl van de soons des gerelden pangerangs die door de Compt daartoc zal worden aan den Soesochoenang rcorgedraagen welken regent van Sidayoe niet teffens zal mogen zijn regent van Madura maar by optredinge Van denzelven in dat regentschap zal cen ander uyt die familie aan den Soesoehoenang worden roorgedragen tot het regentschap van Sidayoe, welken regent ook even als alle andere strandregenten den eed Vi trouwe €t gehoorsaamheyd aan den Soesoehoenang en de Comp byde; tot Samarang zal moeten afleggen, alvorens in dat regentschap te konnen treden; en wey ders rerpligt sal zijn jaarlijks herri Moelut ten hove compareeren ten ware de Compagnie hem daarvar excuseerde, waarmeede den Soesochoenang rerklaart te rrede te zullen zijn

Art. In zelver roegen beloofd den Soesoehoenang aan den zoon van den overleedene pangerang Mankoenagara,[257] dewelke thans tot Batavia woond een behoorlijk onderhoud te zullen bezorgen na zyne geboorte, zy dat hy dajr met er woon mogte rerblyren dat hy genegen was en de Comp’ hem permitteerde na Carta- soera terug te keeren, waaromtrent den Soesoehoenang rerklaard zig altoos t€ zullen schikken naar het welbehagen ran de Com- pagnie Art; Alie landen, in desen oorlog door de wapenen van de Comp reroverd rerklaard deselre by desen genereuslijk weder aan dcn Soesoehoenang te restitueeren en in vollen eygendom weder orer te geeren uytgesondert alle die districten, dewelke in het rolgende articul naader zullen worden bepaald; En verklaart den Soesoehoenang met de restitutie, in dier voegen als desele thans geschiet, zig volkomen gecontenteert te houden en dienvolgende

voor hem cn sijn erfgenamen in het rijk te renuncieeren van alle pretentien nopens geledene schade of verlies in desen oorlog, die te eeniger tijd konden gemaakt worden

Art. In erkentenisse van deese genereuse restitutie ende herstelling ran den Soesoehoenang in het Javasche rijk verklaard den Soe- soehoenang by desen aan de Comp te cedeeren en met hetzelfde regt Fan opperheerschappye, dat hy hiertoe op die landen heeft gehad volkomen Over te geeren cn af te Staan: Eerstelijk den Oosthoek ran dit eyland Jara, in dier roegen alsof er een linie getrokken was ran Passoeroeang dan wel eenige naby gelegene plaats of rivier, Zuyd- e Noordwaarts Op tot aan den oerer der zec tot cen limietscheydinge Foor het land van den Soesoehoenang en dat alsoo alles wat beoosten die linie legt, zal Zijn en blyven ran de Compagnie, wt bewesten legt aan den Soesoehoenang eren en in dier voegen als de ririer Losary ain de Westkant de scheyding maakt tussen Zijn Hoogheyts land en dat van de Comp’ welke Oosthoek van Java de Comp voortan sal besitten met netzelve regt Van souveraniteyt, dat dc Soesoe hoenang daarover heeit gecompeteert. zal voornoende plaats; alwaar de limietscheyding zal beginnen ten keuze ran de Comp” gelaten gelijk ook de verdere limiten ten haaren genoe gen, zoo ras gelegcnheyd zuix toclaat, gereguleert worden. Ten tweeden tot generalyk aan de Comp’ afgestaan ses- honderd rveden lands langs de boord ran de zee en eren zooreel langs de boord KAnl alle de ririeren die in zee uytlopen, op en rondom geheel Java met alle regt van eygendor, opperhe= CCr- schappye en gebruyk naar eygen welgevallen verklaarende den Soesoehoenang, roor hem zyne erfgenamen in het rijk, oitr voorschreren zoomen byde van de zec de ririeren geen de minste jurisdictic te zullen oeflenen ter booven bepaalde dis- tintie; zoo meenigmaal als de Comp’ zulx komt tc interdicceren en zig van het voorschteve regt Van eygendom en dese afstant wil bedienen nog ook niemant van degeene die ter voorschrere distantie langs de zee 0f de rivieren geseten zijn, te zullen Con- stringeren Fan daar te verhuysen onder syne jurisdictie komen Wounem wanneer de Comp’ goedvind van dese cessie gebruyk te maken; waarteegen de Comp’ ain den Soesoehoe nang toestaat om het gemelde district lands daar en zoo lange het de Comp’ niet eygent, onder zig mogen houden tot wederzeggens toe zonder dat hetzelve tot eenige consequentie en vee minder tot cenige prejuditie zal mogen strekken van dese generaale speciale aistand die begrepen werd in beste iorma wesen gedaan met alle hoogheden praceminentie, die den roorigen eygenaar daarorer hebben gecompeteerd Ten derden werd in zelver Voegcn miet alle vryheden, heer- ljjkheeden en voorregten van de souverainitijt in vollen eygen- dom aigestaan orergegeven Sourabaya met dier onderhoorige regentschappen of districten, dier voegen als deselve onder den Soesoehoenang tot hiertoe heLben gesorteert e dus ook na diezelfde limiten; dewelke het district dier regenten tot hiertoe heeit gehad, dewelke, zoo er eenig verschil over ontstaan mogte, nader door ervarene inlandse hoofden zullen

worden aangewesen bepaald; beyde ten zekeren getalle an de zyde van de con- tractanten te benoemnen, dewelke verclaren sig nopens dat point ook met derselrer uytsprake vrede te zullen houden Ten Fierden Werd in selrer egen sooals even van Soerabaya gezegt, Ook aan Compagnic gecedeerd en algestaan net geheele district van Rembang; met de houtbossen; daartoe hoorende item Japara met dies houtbossen andere alle VoOT-deelcn, geregtigheeden en inkomisten dier plaatsen, in diervoegen als deselve by den Soescehoenang genoten en geheft zijn, en met zoo volkomen regt als den Soesoehoenang daarop heeft gehad Ten vijfden verklaard den Soesoehoenang ook te desisteren van sabandharyen zoo Op Samarang zelfs als in dies on- derhorigen districten Caligawe; Torbaya en Goemoelak; van eerstgemelde, onaangesien dcn afstand eygendom van die plaatse met dies onderhorige dorpen of zeeplaatsen Torbaya Goemoelak bovengemelt, ingevolge de oude acte ran 15 January 1678 by het contract van den 5” October 1705 aan de Comp” overgegeeven; tot hier toe onder des Soesoehoenangs inkonsten zijn gereekent; dog waartan Zijn Hoogheyt verklaart dat alsnu, met alle hetgeere verder nog aan die afstand voortijds gedaan, in eenige maniere deficieren mogte, zoo volkomen renuncic- ren netzelve met den aankleve van dien, zoodaanig aan de Comp te ceceeren als eenigermate geschieden kan eten en zelver voegen als boven van Madura den Oosthoek deses eylands Soerabaya en dies onderhoorige districten Rembang met dies district en houtbossen, item Japara met dies district hout- bossen is gezegt; belorende de possessie van alle de voorschreven gecedeerde landcn lem La de oorschreren seshondert roeden langs den oerer van de zee en langs de boord der rivieren, altoos zullen guarandeeren zoo meerigmaal hem zulx door Comp’ rerzog: werden zal, waarenboren nog in volle kragt en waarde blijft hetgeene ingevolge zcker geschrift van den jaare 1707, tot nadere interpretatie Van het 10” articul van het bovengemelde contract van den 5t*n October 1705, is geclausu lert, dat het aan niemand dan de Comp alleen Vry zal staan op eenige andere plaatsen Zijn Hoogheyds landen logies forten of vastigheeden extrueeren zig in dezelve te etablis - seren;[258] hetwelke voOr gerepeteerd gerenoveerd wert ge- houden by desen.

Art , Dewijl men ook wederzijds overeengekomen is dat de Comp’ tot meerder gerustheyt van den Soesoehoenan roortain zoo Op Cartasoera als Op den weg tussen het hoff en Samarang, in stede van zoo koppen, by contract van annc 1705 vastgesteld, ecn gar nizocn zal doen houden ran 300 koppen te Foet en 50 ruyters, gerekend op 100 koppen te roet, en dus in alles 400 koppen, zoo belooft den Soesoehoenang het roorschreven volk te zullen be- taalen op den roet als tot hiertoe gebruykelijk is geweest yder man gerekend tor 6%2 reaal Spaans ter maand, of 2600 realen Spaans ter maand 31,.200 jaars in contanten gelde te vol- docn cedecrende Zijn Hoogheyd ten dien cyndc het noodige fonds daartoe rinden aan Compagnie alle sabandharyen an de stranden, dewelke niet onder de boven- staande afgestane landen en

districten gehooren, jaarlijks door de ministers van de Comp ten orerstain Tan Zijn Hoog- heyds gecommitteerden tot Samarang werden verpagt openbaarlijk aan de meestbiedende opgeveyld, mitsgaders dies bedragen by de Comp' te ontfangen, omn diencn tot voldoe - ning van de roorschreren onderhoudspenninger waatvan voor de sabandharyen van Samarang, Japara, Rembang en Sourabaya die onder de afstanden der borengemelde landen in vollen eygen- Jom begrepen zijn, jaarlijks 7200 zegge seven duysent twee hon dert, Spaanse realen zal werdcn algetrokken zullende alzoo de inkomsten der orerige sabandharyen tot Samarang roegen voorschreven te verpagten en by de Comp te heffen; tot vol- doening van het restant tot 24.010, zegge rier twintig duy- sent, Spaanse realen mocter dicnen, waatran het deficierende den Soesoehoenang dadelijk in contanten gelde zal werden gesuppleert, gelijk hem daarenteegen in zulker voegen zal werden betaald alles, Tat voorschreren sabandharyen meer dan het bovenstaande bedragen 24.000 Spaanse realen mogten komen te montecren.

Hiertegen verbind de Comp zig Van haare zyde, het Yoor- schreren getal van troupen altoos zoveel mogelijk voltallig in de bovenlanden te houden, zoowel tot Cartasoera als langs de weg tussen die plaats en Samarang: zal Soesoehoenang ten zynen kosten naar den zin en aanwysinge ran Compagnies ingenieurs laten herbouwen een ruym cn bequaam fort op Carta- socta van steen, hout en aarde zoo als het zal worden geordon- neert, en ter plaatse men het terrain vordlceligst (rdleeld ; item Ook: zoodanige gedetacheerde agten, en de nfdige logementcn t Oot officieren en gemecnen en alles Wat in het generaal daartoe gchoort; en in selver voegen langs de weg van Cartasoera Samarang laten leggen wee of drie reldschansen tot jwsthou - dingen roor OnS volk; ter plaatse, die men daartoe zal aanwyzen om communicatie met dat hooftcomptoir altoos open houdcn En eyndelijk zal Zijn Hoogheyd besorgen de nodige lerens - middelen en battors[259] tot den dagelyxen dienst dier forten het onderhoud der bezettingen; alles agterrolgens het articul 4, 13 van het contract; inno 1733gesloten,[260] geam- plicert naar thans geclausuleerde rermeerdering Fan he: guarnisoen.

Art, 12, Dewijl ook op hetgeene anno 1733 tot Cartasoera Adiningrat met den Soesachoenang door wylen den heer Coyett, uyt name van de Nederlandse Oostindische Comp' gecontracteerd is, om jaarlijks boven de 15.600 Spaanse realen voor het onderhoud van Cartasoerase Guarnisoen 10.OO Spaanse realen den tijd Fan 22 jaaren na dcn andercn en J00O coyangs rijst, den tijd van 50 jaaren na den anderen, jaarlijks te leveren; na verloop ran desc tien jaaren nog maar ZOA.SQ) Spaanse realen 7.309 coyangs rijst roldaan, en dus tot heden toe nog Sp. realen 51.20U segge en Tijitig duysend twee hondert en coyangs rijst 2691 scgge twee duysent ses hondert een en t 'negentig resteerende zijn zoo

zal Zijn Hoogheyd ordre steller, dat deese agterstallen ten spoedigsten en uyterlijk in den tijd van ses jaaren werden verevend

Art: En nademaalen het den Soesoehoenang ondoenlijk of ten minsten zoo zoude vallen nerens dese reeds bedongene vergoe- dinge VoOr excessive kosten door de Comp de vorige Javase oorlogen om de wille van Zijn Hoogheyd et desselis voor- zaten aangewend alhoewel die in vergelyking ran evengemnelde kosten seer gering genomen Op rerre na niet toereykende zijn, verrulg UUk tc mueten dragen de lasten van de jongsten troublen wiartoe hy zekerlijk gehouden ook by desen rerklaard rolkomen genegen te zijn, zoo rerre zijm rermogen iminers strekken kin rersoekende alleen Compagnies mede- dogenthijt over hen zijn thans zoo zeer bedurve land zoo verclaart de Comp onder de roor waarden bereets opgenoemd, verder nog volgende conditien; Jan den vorst niet alleen generaalijk quijt schelden alles wat zy in cas Fan ergoe - dinge Vil schade nopens den jongsten oorlog zoude kunen pretendeeren, Tam Ook daarenboven alles wat zy uyt hoofde ran het erengeciteerde contract anno 1733 nopens de rergoeding der vorige oorlogslasten nog t0 pretendeeren ofte volgcns daarby bepaalde termynen het verrolg TOg reragten heeft, zijnde 120.000 zegge een hondert twintig duysent Sp realen en 40,0C0 zegge veertig duysent coyangs rijst TOOr nict, mits de conditien Fan dit altoosduurend contract IcO volkomen aan Zijn Hoogheyds zyde werden vervuld dat daarop niet het minsten te seggen 15 want andersinds houd de Comp alle kaare pretentien Op het land en de onderdaanen vin den Soe- soehcenang hare volkome kragt gereserveert, schoon ook eenige jaaren den anderen dit contract wel onderhouden daara eerst eenige infractie in de nakominge der articulen Ver nOMen wierd, hetwelke den Soesoehoenang rerklaard wel mogen lyden rolkomen toe te stemmen dat alsdan in geen de minste coniputatie werd gebragt, gelijk hy zig ook in zuik cen geval onderwerpt aan de vergoedinge, niet alleen VTL alle vorige praetentien; maar ook 44n1 die van de jongst gedragene oorlogs lasten enalle daaraan gehoorende schaden winstdervingen; dje de Comp’ eenigermaten zal konnen opmaken, Om te toonen dat Zijn Hoogheyds intentie tot naakominge van dit verbond ge- heel opregt zuyver is DL %6.

Art; En om Van zyne syde erkennen zoo genereuse quijtschel- dinge van zoo considerable agterstallen nieuwe wettige pre- tenticn dewelke, in gelde berekend, wel op de 20 zegge twin- tig maal hondert duysent Sp realen meer zouden lopen, zoo verclaard den Soesoehoenang door zyne oriderdanen van VooT altoos jaarlijx aan de Comp’ over geheel Java te zullen laten leeveren 5.000 segge vijiduysent coyangs rijst , Voor betaling van 10 rijxdaalders courant geld Foor yder coyang; door de leveranciers contant Van lle Comp” tc ontfangen lereren op zoodanige plaatsen als by een apart articul zullen werden aangeweesen, tot het meeste gemak van de Comp Oine trent den afscheep dier granen, ook tot zoovee meer gerief Tan den aanbrenger en leverancier. En

za[voorschreven leve- rantie absoluut moeten volbragt cn verevend worden in yder jaar, peene dat het de Comp” vry staan door militaire executien zoovele daaraan komt te ontbreken, uyt het naaste ain de hand zijnde graan, zy van de boven- of van de benedeni- landen, zig te neemen waarvan dengeener, die in gebreken gebleven zin contingent leveren de schade za] moeten boeten, Waaromme tot beter observantie Van di: articul goed- geronden is by een apart geschrift cen generaale verdeelinge Fan de voorschreven leverantie, naar Compagnies goeddunken, maken opdat men wele wie men jaarlijx aanspreken kan

Art; Den Soesoehoenang beloolt in zelver vocgen te zullen doen leveren 500 lasten cadjang en boonen van yder de helite, tegen 20 rijxdaalders courant voor dc cadjang en 16 rijxdaalders cou- Tant YoOI de boonen, zullende den vorst door zyne ordres de aanplantinge dier aardvrugten in dier voegen doen rergrooten dat het opgemelde getal van lasten ruyn zal kunnen voldaan werden; En is al verder verstaan, dat de leverantie van yder der regenten en de plaats waar deselve moeten geschieden, by een apart geschrift, evenals bevorens van de rijst is gesegt, be- Paald sa] worden ten cynde de nalatige over hetgeere hem op- gelegt is, mede op gelyker wyse kunnen werden aangesproken

Art: By art, van het contract; anno 1733 tussen den Soesoehoenang geteekend Zijn Hoogheyt zig verbonden hebbende het cattoene gaaren grooter quantiteyd te zullen docn leveren, zulx tegen de bedongene prysen Fan 36 rijx daalders per picol roor de eerste soort ol Lit” A en 25 rijxdaalders roor de tweede of Lit’ B zonder dat men zedert van dese be- loften het gewenste gevolg heeit gehad zoo is het dat de Comp” tot meerder anmoediging der leverariciers by teuwe con- tract beloofd de prijs te rerhogen van 36 tot 40 rds vour d eerste van 25 tot 30 rds voor de tieede soort, Dog op dese belolte rerbind zig dan ok den Soesoehoenang tot een jaarrxe rste Ieverantie ran 300 picols of 37.500 ponden raaronder ecn derde ran de eerste zoort; tegens opgemelde prysen zullende roort wat boren dese quantiteyt door den inlander mogt geleeverd werden tegens 50 en 40 rds het picol Fcot [wee opgemelde zoorten betaald, dar wel tot den rerkoop ran dien aan1 de particuliere rryhijd gelaten werden Ant. 17. Ook helooft den Soesoehoenang alomme in zijn rijk de nodige ordre te zullen stellen cat de aanplanting Tami peper met meer rigeur als tot nog toe geschied werde in het werk gesteld, zoodanig dat zijn Hoogheyd in het vijfde jaar dese contracta- tie zig rerbind aan de Comp te leeveren 5.000 picols peper, droog wel geharpt, en roor die tijd jaarlijx onbepaald; Zon reel het land fourneeren kan; in het sesde jaar 6.000 picols; in het sevende jaar &.000 en in het agste jaar 10.000 picols ten pryse Van rijxdaalders courant Four het picol. Dog de Comp’ zal al hetg ene boven die quantiteyd geleeverd werd, betalen tot 5 rijx- daalders het picol, zullende de leverantie Fan dien korl geschic den ter plaatse, daar het de

Compagnie best gelegen kort die af te halen en den Soesoehoenang om dezelre te leveren, waarover men zig indertijd zal verdraagen.

Art, zelver voegen beloofd rerbind zig den Soesoehoenang de indigo culture in deszelfs landen alomiine Op het kragtigste doen voortzetten en de Comp” sal daartoe de noodige Euro- peese bedienden geven tol onderrigting Fan de Javaan zoo menigmaal als daartoe door den Soesochoenang verzock zal werdcn gedaan

Art , En ermits het ware voordeel van een land, gevoegelijk ook het regte interest Van een Vorst, daarin bestaat, dat hetselve allerley voordeelige producten uytlevere waardoor der inwoonder zijn bestaan en den vorst zyne inkomsten soovee te ruymer kan inden z00 met ook overeengekomen, dat in landen van den Soesochoenang zal werden etenteert de voortteelinge der zydewormen dat Zijn Hoogheyd zyne onderdanen houden tot de aanplantinge van genoegsane moerbesiestekken tot voedsel vin dezelve, na de onderrigtinge, die daarvan door Comp bediendens gegeven zal werden ten cynde den Soesochoenang, is het doenlijk, staat moge zijn na rerloop van drie jaaren al was het ook maar 10 pond zyde uyt de producten Fan het land aan de Comp laten leveren en het vijide jaar Vz picol of 62V2 pond in het sesde jaar picol of 125 pond, het sevende jaar Fijf picol o 625 pond en in het agtste jaar 10 picol of 1250 pond; voorts zooveel mogelijk, ten pryse van 125,150, 175, ja tot 200 en 250 rijxdaalders het picol, na proportie van de zoorten; ten eynde door deese langsame opklimminge de inwoonders tijd geeven om de moerbesiestekken tot nodig Foedsel voor die wormen in genoegsaame quantitijt planten. Art. 20.

Al het hout, dat Op Java valt, za privative 44m de Comp moeten geleevert werden met exclusie van alle andere dan die door de Comp daartoe werden gepermitteerd, excepto alleen de eygen benoodigheyd der regenten inwoonderen zullen voorschreven regenten en inwoonders ook alleen voor haare eyge benoodigheyd permnissic hebben tot het aantimmeren Van eenige vaartuygen langs de Javase stranden dog het overschot van het hout, dat zy daartoe benoodigt zijn, zullen zy niet mogen Verkoopen aan particuliere dan met permissie van de Comp Ook zullen zy op haar naam geen vaartuygen mogen timmeren Foor andere menschen buyten Java ook niet ten verkoop Batavia maar zullen Voorschreven benoodigde aantimmeringe, zoowel van groote als kleyne vaartuygen van overwa Ider5, Chinesen en andere natien, allecw tot Batavia voortaan geschieden mogen. Waarenboven niet alleen gerenoveerd word hetgene ten opzigte der houtleverantie by het contract van 1733 art 7, is bedongen, wel nopens het getal van het leverbaar als de taxatie van het onleverbaar hout in dc landen die wan den Soesochoenang verblyven maar men bedingt ook daarenboven dat het aan de Comp vry zal staan die leverantie te vergrooten, nadat men gebruyk dzarvan kan maken en dat den Soesoehoenang door syne volkeren als het nodig is de Comp de

bchulp sime hand zal laaten bieden tot het kappen afbrengen der hoitwerken in de bosschen roorwaards aan de Comp in exgen dom afgestzan En Zijn Hoogheyd zal ook zyne regenten tot de wederaanplantinge houder Op plaatsen, daar het hout bereeds zooveci weggekapt is dat men daardoor in der tijd gebrek konde lyden Art. 21. Nopende de vaart der onderdaanen van den Soesoehoenang erbind zig Zijn Hoogheyd hun te interdiceren alle andere vaart dan direct Tan de eene plaats op Java de andere, en van Jara naar Katavia heen weder Egter sal Baly, om de nabyhijd, als aan di eyland gehoorende z00 cok Madura, wordem ge rckend. Maar verder als het gemelde eyland Baly zullen alle raartuygen Tan Jara kommende, confiscabel zijn En opdat men des te beter verzeekert mug zijn dat de voorschreven gepermit teerde Wjart langs Jara en hecn en weeder na Batavia langs de wal heenen niet komt te strecken om cenige sluykvaart van na de overwal daaronder te mengen z00 zullen alle vaartuygen verder als vijff mylen buyten wal gevonden wordende, door Comp scheepen of vaartuygen mogen aangehouden en opgc bragt worden, als suspect van overtredinge deser ordie schoon ook de pas goed was En zy zullen zelfs confiscabe zijn, als men deselve buyten voorschreve vijf mylen zee Find, schoon ook niets cazrin gevonden wicrd; dat confiscatie op zig zelis subject mogte wesen z00 als in gelyker voegen confiscabel zullen zijn alle vaartuygen van de overwal, wanneer die binnen de voorschreven mylen worden aangetroffen waarvan men de nodige advertentic zoowe Compagnics wegen alsook vanwegens den Soesoehoenang; sal laaten doen, opdat een yder weete waarna hy zig te rigten en Voor schade te wagten hebbe.

Ant 22

Voorts verclaard den Soesoehoenang by desen nog 1an de 261 Comp te cedeeren en af te staan het regt; dat hem als een Sou rerain vorst competeert, on zyne landen munten laten slazn; En zal hy daarvan nog in klyne, nog in groote specien, imnrers voor zig zelis buyten de Comp eenig gebruyk maken: Dog het zal de Comp daarentegen gepermitteert zijn de stempel I den Soesoehoenang z00 zy het goed vind, hare munte te laaten zetten Cn die munte alomme in de landen van den Soesoehoenang te laten slaan verrolgens haare waarde gang baar te maaken, zonder dat den Soesoehoenang daarvoor oyt iets sal mogen pretendeeren, zy dat het goude silvere of kopere lool, groote of klyne muntspecien zijn En zulleu ook alle munt specien, thans by de Comp coers houdende ofte dewelke desen mngten werden gangbaar gemnaakt, eren em in selver VOC gen zonder eenig onderscheyd in de landen van den Soesoehoenang gangbaar Sijn alomme

Att, 23

Byaldien ook oite t’eeniger tijd ontdeckingen mogten werden gedaan van goude, silrer koopermynen ofte eenige dere mineralen in de landen van den Soesoehoenang, z00 bedingt de Comp en beloofd den Soesoehoenang, dat het haar Try zal staan alle bergen ende landen van Zijn Hoogheyd, die eenige gocde pparentien mogten vertoonen, zonder naadere toestem minge van den vorst 0t zyne regenten te laten onderzoeken dat de Soesoehoenang daartoe door het leenen Fan zyne onderdanen het leveren ran allerleye benoodigtheden in sijn land vallende, Voot redelyke betalinge de behulpsame hand zal bieden. Wyders, dat bevindinge Vanl eenige goede apparentie Comp vryheyt hebben zal zoodanige bergwerken Foor eygen reekening te bebouwen a3n andere, wie die ook zijn mogten te verhuurer, 4am te besteden of in pagt of eygendom ovcr te geeven, onder zodanige conditien, als Comp goed Finden zal, En zl den Soesoehoenang de geregtigheden die de Comp voor zulke bebouwing Van berg werken bedingen mogte, met de Comp deelen; mits daartoe door sijn volk latende leveren het noodige hout en andere dingen; die het land geeft, VOor eene dragelyke betaalinge. Art. 24, Eyndelijk en ten laasten omtrent alle zoodaanige pointen, die in dit nieuwe contract van reconciliatie, vrede,riend- en bondgenootschap niet Specialijk zijn aangeroerd, werden by deesen in de beste forme gerenoveert alle de voorige verbintenissen overeenkomsten en contracten tussen de Compagnie en den Soesoehoenang, mitsgaders zyne roorvaders, geslooten aangegaan speciaal dat Tzn dcn jaare 1705 cn 1733, dewelke by desen gehouden werden voor geinsereert, SOVCITC de poincten daarby bedongen; thans gecn reranderinge is gemaakt.

Aldus edaan ende gecontracteert in het hoff van den Soesoehoenang tot Cartasoera di Ningrat, op den 11 November aMnO 1743 Onder stont het Comp zeegel, gedrukt in roode Iack en ter zydc getekent: H: Verysel, J. H. Thcling: Daarnevens Soesoehoenangs en drie andere zegels, met eenige Javaanse caracters daar by gestelt: Daaronder: Wy, ondergeschrevenen, zijn by het teckenen zegulen Fam dit contract geweest getekent van Hohendorff, P. J Bangeman, J van Suchtelen, Lesueut, J: B Toutlemonde: Lager En zijn an dit contract twee eensluidende afschriften op een deselve wyze getekent en besegult, een onder Sijn Hoogheit en Len onder den heer commissaris verbleren. Onder stont : Gecollationeert; accordeert getekent J van Suchtelen: Lager Accordeert: P. van de Parra, secretaris;

Separate articulen, tot het fractaat van reconciliatie, vrede, Friend- en bondgenootschap, alhier tot Cartasoera den Hr Norember 1743 gesloten, behoorende, in diervoegen als dezelve tussen de Doorlugtige Nederlandsche Oostindische Comp ter centr en der Sor- soehoenang Pacoeboeana Senepatty Ingelaga Abdul Rachman Sahidin Panatagama ter andere zyde uyt name en op speciale last van Zijn Edelheyd, den Hoog- Edelen Heere Gustaaf Willern Baron uan Imhoff, Gouverneur-Generaal, ende d’Edele Heeren Raaden Van Nederlands-India representeerende

het hoogste souveraine gebied vanwegen Generale Ver- eenigde Nederlandse Geoctroieerde Oostindische Comp in dese landen, door den heer Hugo Verysel, ontfanger-generaal van Comp domeynen commissaris over de zaken van Java plenipotentiaris tot de vredchandeling Op Cartasoera Adiningrat; zijn paalt en vastgesteld: [262]

Art 1

Aangesien de HoogEdele Heeren, den Gouverneur-Generaal en de Raaden van India uyt enkel mededoogen hebben goetgevon den gehad eCn algemeen pardon te verleenen aan alle uytge wekene Javaansche hoofden en regenten die zig bij de Comp zouden komen onderwerpen, ten eynde door dese zagte wegen de rust van Java des tc spoediger te herstellen en zonder verdere bloetstorting een yder tot zynen pligt te doen wederkeeren ook den Soesoehoenang, daarin het welzijn van zijn rijk aanmerkende, met de Comp overeengekomen om van zyne kant te verg CUCTA wat zyne onderdanen geduurende desen oorlog tegen hem mogten hebben gepecceert; Zoo verklaard Zijn Hoogheyd verder omtrent alle zoodznige ytgewekene, die tot de Comp bereeds overgekomen zijn of nog overkomen zouden mogen, zig te zullen gedragen Jin den raad de begeerte der E. Comp nict alleen hun alle VIY heyd voorschreven amnestie belooft, volkomen te doen ge nieten maar ook ecn behoorlijk onderhoud te zullen verzorgen; inzonderheyd belooit Zijn Hoogheid aan de op Sourabaya overgekomenen [263] Maas Grendie zooveel onderhoud te zullen toevoe gen als den Ceylon overledenen Pangerang Mankoenagara heeft gehad; zulx ter plaatse, daar de Comp zijn verblijit raadzaamst agten zal

Dezc scparatc articulen ziin dagen atcr comract dcn Hete Novcmbcr tocgerocgd Mtn vindt COc7 in de Overgccomen orceh noch bi DE Joxce, cvcnmin in bet ierboven gcnocmde artikel in d Bij- drogen Koninklijk UeLeaMAt Het bestaan bleck mij uit de Rcsolutien G-G Rade; Necr Dr. E C Godec Molsbcrgcn; Landsarckivaris tc Batavia vriendclijkheid ITE ~ctIut- docn kopiccren naar het origineelc tractaat, aanwczig op hct Landgarchiel, Solo , buindcl Latiin peccare zordigcn

Art 2

Om ook voor te korien alle zoodanige Geschillen; als uyt dc judicature der wederzijdse onderdanen z00 van de Comp als van den Soesochoenang den aanstaande zouden ontstaan kunnen rerstaan zig ten vollen te blyven gedragen a1n pointcn en articulen van verdrag, den Maart 1737 Batavia dienaangaande beraamt besloten, onder exjresse limitatie egter, dat alle Javanen die onder Comp gehoorsaamheyd zorteeren, tegen Comp Javanen of onderdanen cenig delict hebben begaan, Comp goetvinden en hare wyse zullen werden te regt gesteld en gestraft; zonder dat daarmede in eeni Eer maniere de Soesoehoenang of zyne

ministers zig zullen mo gen bemoeyen, in zelver voegen als alle gemeene Javanen, die Zijn Hoogheyts onderdanen zijn en onder elkander eenig misdrijf mogten bedreven hebben aan de judicature van Zijn Hoogheyts eygene regters overgelaten zullen worden, zonder dit zig Comp dier zaken in eeniger voegen zal aantrekken.

Art 3

Maar ten opzigte der Javanen Vaatvam articul 10 van het gemelte contract gewaagt, zy boven, zy beniedenlandsche die eenig bewind of gezag voeren principaal dezulke; die uyt hoofde der ona fscheydelyke belangen van den Soesoghoenang de Comp volgens articul ran het contract van reconciliatie den 11 November 1743 gesloten verpligt zijn of zullen zijn den eed van trouwe zoowel zan de Comp als den Soesoehoenang af te lcggen; is nader beraamt vastgesteld dat alzulke hoofden of regenten die hetzy tegen de Comp of hare dienaren onderdinen; dan wel tegen den Soesoehoenang zyne onderdanen in den aanstaande eenig delict mogten begaan of begaan hebben; Zoo van Comp als Soesoehoenangs wegen door een gelijk getal persoonen, daartoe als regters genominecrt; des zulx nodig geagt werd, zulien gexamineert gevonnist worden, die van stranden Op Samarang; en die van den binnenlanden op Cartasoera Dog za tegen zoodanige delinquenten geen vonnis mogen werden ter executie gebragt dan alvorens bekomene approbatie van den Gouverneur-Generaal en de Raaden van India ten welken eynde zoodanig vonnis met alle de stukken, daar by gehoorende, door den commandeur op Samarang na Batavia zal werden gezonden:

Aldus gedaan gecontracteert in het hoff van den Soesoe hoenang tot Cartasocra Adiningrat, den 13 November 1743 was geteekend H Veryssel, H. Thcling:

Wy ondergeschrercne, zijn by het tekenen en zegulen IaT dit contract present geweest Was geteekend JA Hohendorff; pr J Bangeman; van Suchtelen; Th Lesueur; B Toutlemonde

Er zijn van dit contract twee eensluidende afschriften op cen en dezelve wyze getekent bezegult, een by Ziin Hoogheit en een onder den hcer commissaris verbleven: Gecollationneert, accordeert was geteekerd J van Suchtelen; comm secretaris,

Ratificatie met Mataram

approbatie van vorenstaand contract

Den Gouverneur-Generaal Gustaaf Willem; Baron van Imhoff, en de Raden van India, gezien gelezen hebbende de voorenstaande articulen van reconsiliatie; vreede vriend- bondgenootschap, zodanig alg eselve by den door de Comp op zynen throon herstelden Soesoehoenang Facoeboeana Senepatty Ingalaga Abdul Rachman Sahidin Panatagama zyne groten Inet hun

handteekeningen bekragtigt is gclijk ook vanweegens de Generale Vereenigde Nederlandse G'octroyeerde Oostindiscke Comp uyt hare name als daartoe g authoriseert zijnde, gedaan heeft den Ej Hugo Verysel; als haren comntissaris e plenipotentiaris aan het hoff tot Cartasootra de Ningrat Cn den commandeur over Java's Noordoostcust Jan Herman Thcling, tcn overstaan van den majoor Jan Andries van Hohendorff, den ondercoopman en secretaris van politie aldaar Jan van Suchtelen den onder coopman en translateur Thomas Lesueur en den gesworen scriba Balthasar Toutlemonde; verklaren mits dezen dezelve, invoegen als die leggen approbeeren te ratificeeren, belovende overzulx den inhoude van dien Compagnies weegen eeuwig en onverbreekelijk zullen nakomer onderhouden mitsgaders door alle die onder Compagnies gehoorsaamheyd sottecren, doen naarkomen onderhouden, mits welke dit contract door onse ratificatie approbatie met eygen handteekeningen en het zegul van hooggemelde Comp hebben bekragtigd.

Gedaan in casteel Batavia onse vergadering den 31 January 1744 was geteekend van Imhoff;, Ps. Chavonnes M van Aerden; Crul; D Nolthenius, J Lakeman, J S Cluysenaar. Ter zyde stond Comp groot zegul, in roden lacque dzzronder: Ter rdonnantie van Haar Hoog Edelens, den Gouverneur Generaal en de Radcn van India, hiervoren gemeld was getekend P A van der Parra, secretaris

DCCCLXXV. JAVA_MATARAM_

11 December 1743.

aanaluiting

de overetnkomster 11-13 Noremkr had d gende verdecling plaats van de Op brengen cojangs rijst,

Wy, ondergeteekendens,alle Jaraansciie regenten, door den Edel Achtbaren Heere Hugo Verysel, Commissaris, en den Ed, Achtb Heer Jan Herman Theeling, commandeur weegen de Generaale Nederlandsche Geoctroyeerde Oostindische Maatschappy over de zaken van Javaas Noordoostcust; verstendigt geworden zijnde van de onlangs weder vernieuwde vrede en geslotene contracten tusschen de Compagnie ter eenre en den Soesoehoenang Pacoe boeana ter andere zyde, mitsgaders dat den vorst zig daarby VCT bonden hadde om van voortaan jaarlijks altoos door zyne onderdanen aan de Edele Compagnie vijf duysent coyangs rijst, voor tien rds contant geld yder coyang; te zullen laten leveren ende dat op soodanige plaatse als daartoe soude werden TJei gesteld; 200 bekenen en verklaren wy alle te zamen en een ycler van ons in byzonder, by deese, dat welgemelde Haar Ed. Acht baren ons ter presentie van den Adipatty Sindaradja [264] nerens den ecrsten en tweeden administratcur van d'Edele Compagnie ter deser plaatse en den koopman Elso Sterrenberger, onderkoop

man Pieter Joan Bangeman, omstandig over dat punt gesproker, mitsgaders met onzer aller toestemminge e volkomen contente ment, deswegens gemaakt heeit de volgende verdeeling, te weter Regent van Brebes en Wicradessa za leveren coyings de tommongongs Raxa Wieranagara van Tagal Radeen Aria Tjacranagara regent van op Tagal Pamalang 200 Radeen Adipatty Djajaningrat, regent van Paccalongang 8(0 Tommongong Tjacradjaja, regent van Batang 150 op Samarang Ingabey Awanga, regent van Candal 250 Radeen Marta en Wieranagara, egenten van Damak 1200 Radeen Ingaby Marta Widjaija Inga Damak bey Soeracarti, regenten van Grobogan 1100 Radeen Ang0 Coessoemo regent Fan Warong 175 Ingabey Oedadjaja, regent van Sesela, Radeen Aria Magatsari Ingabey Tirtamata regent van Patty 300 op Rembang Ingabey Sebadjaja Nojomarta, regent vzn oana 150 Ingabey Diepoedjaja, regent vzn Tjin kalsewoe op Damak Ingabey Inba Wangsa regent ran Lassum Rembang Regent van Toeban, Sedayo, Grissc en Passocrouang Welke voorschreeven leverantic door Ons alle te zamen en een yder afzonderlijk niet alleen werd aingenomen volbrengen voor het uiteynde van ieder jaar, maar wy verklaren daarby wel expr esselijk, dat Haar Ed Achtb voornoemt ons hebben gepre- Nict ingevuld.

Alles sonder erg oi list. In oircoride der waarheid hebbca W weesen door meerm Haar Ed Achtbaren Ontboder, voor dezelve gecompareert sijnde, met onze gewome handteekening het drucken van ons zegel 0p de plegtigste wyze bekrachtigt, ter presentie Tin heeren administratetrs hooide dezes gemeld. Samarang den 1 December 1743.

Onder stonden zegels handteekeningen van de tomon gongs Raxanagara Wicranagara Inga bey Sasranagara I4T Tagal, radeen Adepatty Djajaningrat van Paccalongang tom mongong Tjacradjaja Fn Batang, Ingabey Awanga van Candal radeens Martanagara Wieranagara Van Damak, radeen Martawidjaja Ingabey Soera Carti van Grobogan, radeen Ango Coessoema Van Warong radeen Aria Magatsarie van Patty, Oedadjaja van Sesela, demang Tirtanata van Patty, Naya Marta van Joana, Depadjaja Fan Tjincalsewoe Ingabey Imba Wangsa van Lassum; Lager Aldus gedaan, geteekent en bezeegelt ten onsen overstaan, datum uit supra (Wg) H: Verysel; J. E, Thecling: E. Ster renberg; P. J. Bangeman:

DCCCLXXVL MALABAAR.

Maart 1744. 265

docuiant rereischt gecn afzonderliike inleiding ; zic artikd

Verbond van vreede en vriendschap, gemaakt tussen de Generale Nederlandse G’octroyeerde Oostindische Compagnie med den commandeur ter custe Mallabaar, rolgende:

Canara Wingurla Reinicus Siesna ter eenre den ragia van Mangatty andere syde:

Alhoewel coningen van Mangatty als stenden van het Cochimse rijk gehouden sijn om voldoen aan den inhoud der contracten, met de coningen van Cochim gemaakt zoo is egter goedgevonden op het Fersoek Tin Zijn Hoogheyt, den conIg van Mangatty, tot een teeken Fan zytie opregte dankbaarheid wegens menigvuldige weldaden, door d’Ej Comp aan zijn rijk en coninglyke familic bewesen een apart contract mnet den selven te maken; wa het rcorbeeld der orerige rijksstenden:

Sijn Hoogheyt de coning beloofd, dat alle de peper; Fallende in zijn rijk; alleen zal gelevert worden aan d’E Comp Voor sodanigen prijs, als d’E. Comp gewoon is tot Cochim voor dien cor te betalen.

De coning sal geen protectie mogen geven aan eenige jug tive dienaren van d’E Comp hetzy Europesen, Inlanders slaven, maar deselve laten oppakken en aan de E. Comp over leveren, die daarvoor sal betalen tot cen erkentenisse zooveel, als by de placcaten beloold is.

Verder beloold Zijn Hoogheyt nooyt geen Europeese papen in zijn land te sullen gedogen als degene, die Comp wegen daartoe gequalificeert zijn.

Indien d’E Comp mogt genegen zijn eenige wagten of volk tot voorkoming der pepersluykerye in land van Mangatty te leggetl, zal Zijn Hoogheyt sulx toestaan deselve tegens alle geweld beschermen

Daarentegen neemt d’E Comp aan; den coning van Mangatty [266] betonen alle hulpe tegens syne vyanden, sooveeb hare magt en de billijkheid sal konnen lyden,

En opdat hicrvan ten allen tyden soude blyken zijn der wegen gemaakt ondertekent vicr eensluydende geschriiten in de Nederlandse Mallabaarse tale; waarvan twee Dy de E Comp twee den ragia Mangatty sa bcwaart werden

Aldus gedaan overeengckomen binnen destad Cochim den 141 Maart 1744 naar de Hollandse reekening cn volgens der Mallabaarse steyl den 7l+0 vanl de maand Minam des jaars 919 ; Was getekent met eenige Mallabaarse caracters den koning Vin Mangatty; voorts getekent : Reinicus Siersma: In margine: Als gecommitteerdens was getekent Joh van Doorcslaar en N Keyser: Onder stond: Accordeert is geteekend J de Krouse, eerste clercg:

DCCCLXXVII JAVA~MATARAM

September 1744. [267]

Het comiract 1L e 13 Norember 1743 (usschen de Compagnic den Socsochocnan werd in [744 gcratificeerd En Lot uitvoerirg gcbracht; In vcrband Jaarmede vcrtrok gczagicbber Java' < Noordoostkus, Eizo Sterrenberg; Iat Kartasocra ~uot de rolgende Zanvdlcndc Otcrccn- kamat (Dz Joxce; Opkonur X blz. XXXIII ev; 41 ev)

Verbandschrift nopens de producte-leverancie

Wy, ondergeteekendens Raden Adepatty Pringalaya en Kiay Adepatty Sindoredja, rijxbestierders ran Java's Oostcust, [268] be kenncn ende verklaren by desen; dat met dc Keeren Elso ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602~I800.

Sterrenberg, oppercoopman gesaghebber; en Joan Andries Baron van Hohendorff, majoor, twede van commandement en resident by den Soesoehoenang- hebben gemaakt zodanigen verdeeling van de producten, die, behalven de rijs_ jaarlijx, Fol - gens het tussen d'E. Comp' en den Soesoehoenang Op den 11* Novcmber anno passato gesioten contract; aan welgenoemde Comp moeten gelevert werden; als hieronder werd geinsereerd:

- T7e cucjang
- Cattoene '82rcd
- Peper
- Indigo picols Picol catty picol cally
- De tominongon Cartanagara 1290 Mankoepradja tot Caddot 1290 Mankocjoeda # 648 Nitteregara Cartasocra 550 Tirtawigocna : 555 Wirjadiningrat 1290 Radecn Aria Malyz Coessrma 1290 3 Tommongong Singagaroegara 649 I Depatty Wirarcdjaanagara 555 16 Land Madicn lerercn Diipan 100 Kadoewarg 22 Djogorogo Kamagetkan Djapang Kalangbrct Rowa Pranaraga 137 alora Kertesano Tjarouban Saranga- halitar Cadirie Wirosobo % Cocdccs Caliwoengoe Pacalongan Paty Wiradessa Patalang Bedragende S00 JO.0O J00 [269]

Nopcns dindigoculture wer het 18"* art; des contracts alleen in generale termen door den Socsoehoenang bcloofd_ selve op het kragtigste te zullen helpen voortzetten, en dat d'E Comp daartoe de nodige Europese bediendens zoude geven; tot onderrigting der Javanen_ Maar nademalen den gesaghebber Zijn Hooghijt en ons heeit vertoont dat de Europeers, dic daar toe gebruykt werden

dicp landwaarts in alleen onder de Ja vanen huyshouden deseive allorhande orerlast aandoen_ zommig zooals Zijn E diverse malen was ter ooren gekomen; hun cen formele schatting opleggen_ zonder zig met het indigo- maken veel te bemoeyen, alzoo de inlanders dat zelvs deden; overal daar die verf groeyde, geen onderwysers meer nodig hadden; Inaar gaarne van die lastige bazer ontslagen waren_ invoegen hier present sijnde regenten, daarnaar gevraagd wordende ook zouden getuigen; oversulx in overweging gevende o het niet beter roor den armen Jaraan zoude ziju, dat Icm alle die Europeese indigomakers aischafte yder regent, wiens district indigo geeit of geven kan, opgelegd wierde om jaars cen zeker quantitijd van die veri te leveren_ geproportioneert na de groote van zijn land z0o hebben WY, Tijxbestierders_ dit voorstel zeer plausibel salutair azng emerkt, mits- gaders uyt dien hoofde; met voorkennisse en rolkomen conten tement van den Sousoehoenang, daarvan zoowel als Vin andere producten, de hierboven gespecificeerde verdeeling gemaakt regenten daarvan kundschap gegeren, mcl cen ernstig berel, dat yder voor de leverantie ran zijn contingent zorge zal moeten dragen_ Wy hebben ook bereyds alomme een begin doen maken met de aanplantinge der moerbesieboomen, ten eynde de zydeculture, evem zowel als anderen, ook mct aller ernst aan gank rake ; dog daartoe Fersoeken Europeesche onderwysers ook eenige zydewurmen, #lswanneer wy niet in gebreke zullen blyren in dit stuk insgelijks te voldocn Aa den teneur ran vOOr- sckreven contract; articul 19. Tot naarkominge van alle het voorschreven verbinden ons op zoodanigen solemneelen wyse, dat WY daaromtrent gebreken blyvende, ons gewillig zullen onderwerpen aan penaliteyten en straffen, die ons Vamt egen d'E. Comp' en den Sousoehoenang zullen werden opgelegd En tot bewijs van dien hebben wy dit verbandschrift eygenhandig ondertekend en met onse cachetten gezeguld. Actun alles zonder erg of list tot Cartasoura desen 24 September anno een duysend seven hondert vicr en veertig: Onder' stond: Inkennisse van my was getekend Sterrenberg en J 4. Hohendorff en R_ van Goens secre taris; [270]

DCCCLXXVIII MAKASSAR 16 November 1744.

Hct volgende dccument Wczcn nict vcel andcrs dan actc bcecdiging Icuutn rcgcnt net registcr dcr Overgeconien bricven 1745 wardt nct crenwel omnecnrcrci 776 : Getckende ampliatie Zale} sc (sic) comiraclcm doar dcn Bonto Bango Dain Fadocny den 20 (sic) November Jmo passado Icmiter besworen Ik, Dain Fadoeny, alias Tappa, thans aangestelde regent van het district Bonto Bange op het eyland Zaleyer, belove en sweere als een trouwe regent over Compagnies onderdanen te regeren, alle trouwe onderdanighijd volgens het gemaakte COn tract aan d'E. Comp' bewysen onderhouden en doen onder houden alle degeene_ die onder mijn district resorteeren, alle eenigheeden uyt den weg te ruymen en geene conspiratien of onwettige vergaderingen in mijn aanbetrouwde regentschap te dulden, laat staan met myne kennisse toe te laten En s0 sulx buyten mijn

weten mogt Komen te gebeuren, en Op die tijd dat deselve gehouden werden, of naderhand, deselve ontdeckende, sal ik sulx tragten te beletten aanstonds aan den resident daarvan kennisse geven of laten geven, hetwelk ik beloove de allerheyligste wyse te onderhouden naar te komen_ In teken der waarhijd soo besweere ik, Dain Fadoeny, regent van bovengemelde district, dit op de alderplegtigste er #aar de Mahumethaanse wyse met het leggen myner handen den alcoran en het drinken van kritsenwater.

Tijdens de aanwezigheid van Sterrenbcrg Mataram werd aan dcn Sociall tuestemming vcrlcend zijn rcsidentie ccn Vut Vcrccr Oostwaarts, Maar rivicr Solu, ~crplaalstn D: nicuwe hoiplaats kreeg den am Soerakarta-di- nInErat Uit de Otergetomcm bricvr# 1746, 16** borck afdeeling Maccassar, folio 15_116.

Onder stond: Aldus gedaan, b'eedigt getekent ten cas teele Rotterdam op het eyland Celebes_ den 16 November anno 1744, presentie van den gouverneur twee ondergete kende expresse gecommitteerde leeden uyt de politicque vcr gadering was getekent Joan Gideon Loten; G. van Beu sichem;]. van Clootwijk Ter syden stont Comp" zegul, gedruckt roden lacque_ daaronder: Ter ordonnantie van de EE Agtbaren heer gou verneur raad getekend P. Godenpijl, secretaris,

DCCCLXXIX_ TERNATE TIDORE:

18-20 October 1745.

Ondanks alle vrocgere rcrdrzgen blercn haat najjver tuseoncn Ternataren Tidorceztn nog stctds cer gevaar Tcor de TLSL in d Oos - tcrschc provincien- Halmaheira bcider VoinZaMSC opcraric-tcrrein lT speciaal 3ea Eroddronnem Ternalaansche koningskirdercn' nctzcer bont Maakcn Met iicite slaagde de golverneut Mo lukkcn roorloopig "apenstilstand Ar cenige maindon Wcrkcn de koop inusschen definitici vredesterdrag I kunnen mnakcn doe[teekenen Hetz0" cvenwel ncg 2% jazr Duren; deze Jaatale wcrscn vervulling ging,

Acte van verbintenisse tot een wedersijdse stilstant van waapenen, tussen de coningen onderdaanen der respective ryken van Ternaten en Tidor; ontwor pen, ingestelt Haar Hoogheden de coningen Fan evengemelte Tyken Paduka Siry Sultan Amir [skandur Djoel Carnaine Saphi-oedin Kitjil Radja- lauwt-sjah, coning van Ternaten syne rijksgrooten ter cenre: Paduka Siry Sulthan Miri Bivalihiel Azis Li mochidin Billahil Malikil Manaar-sjah, coning Fzn Tidor; benevens syne rijksgroote andere syde; g accepteerd ende door Haar Hooghedens expres gecommitteerde gequalificeerde rijksgrooten_ den Ternaats hoecum Tanda hoecum Samaja, quimilaha Marsaoly Bassie, senghadje Mahoeda, senghadje Fak hiri_ sengadje Bille, mitsgaders den Tidorees go

goegoe Banawz, secretaris Hiaja Tarocna Abdul Ra hoef, quimelaha-Salararga Bamie, quimelaha-Tau goubo Barhawa, ngoffamaniera-Solale Clabo_ ngof famanjera-Tamadou Claudi quimalaha-Tomolau Leunttaha; quimelaha-moeda _ uyt naame van Haar Hoogheden reciproque gesubsignificeerd geratifi ceerd door de intersessie Van den EE. Agtb Heer M’ Gerrard van Brandwijk van Blokland, gouverneur directeur, benevens den raad deser Moluccos omme des mogelijk te dienen tot een vasten grond slag Vam generale en onverbreekelyke vreede tus sen voorschreven coningen en onderdaanen;

Eerstelijk Bclooven de cooningen roormelt resiproque C0o Toot Haar Hoogheden sells als derselvers onderdaanen_ alomme een gene rale stilstant van waapenen te sullen onderlouden em doen on derhouden, mitsgaders sullen weeren doen weeten dat door niemant van de hunne eenige reden tot het gebruyk van dien oite de minste beleediginge aan malkanderen op eeniger hande manier ofte plaatse werde gegeven_

Welke wapenschorsinge Haar Hoogheden in dier vocgen be looven te sullen onderhouden ende doen stand grypen_ ten min sten tot ultimo January aanstaande:

Ten welken fine Haar Hooghedens ook respectievelijk aan nemen en beloven om nopens desc overcenkomste en stilstand vau waapentn Ien allerspoedigsten moogelijk alom hunne ryken, districten en landen eene behoorlyke publicatie te sullen volbrengen en de noodige kennisse geven aan die behoord:

Gelijk Haar Hoogheden zig insgelijks verbinden ende beloven 271 omme den overtrecder of overtreeders van den inhoud deses als schenders van Haar Hooghedens ordres stoorders van Comp goede intentie, sonder eenig uytstel te sullen stellen handen van d’E Comp” om Daat gelegentheyd ende bevin tenisse van saaken gehandelt werden_

Tot bekentmaa kinge ran alle herwelk: houcum Tanda_ hocum Samaja, quimelaha Bassie_ senghadji Mahoeda; seng hadje Fakiri en senghadja Bille, als expresse gemagtigdens Van onse cooning en rijksraad van Ternaaten voormeld desen; be nerens de goegoegoe Banawa, secretaris Abdul Rahoef, quime laha Banie quimelaha Berwaha_ ngofiamanyira-Clabo Claudi, quimelaha Lewatasia Moeda, in qualite als gelyke gemag tigdens vanweegen den coning en rijksraad van Tidor, met onse gewoonlyke handteekening hebben gesubsignificeerd tot Ter naaten in casteel Orangie Op Woensdag den 18 October anno 1747 wis geteekend Gerrard van Brandwijk van Blokland_ Hasebroek; Meulman; J Stegman, Rijswijk Schercns; secretaris, Ter zyde getekend hoccums Tanda _ Samaja_ senghadjes Bas sie_ Moeda, Fakiri en Bille_ benerens den goegoegoe Banawa_ secretaris Hiaja Tarocna

Abdul Rahoeff, quimelahas-Salarougie Banie, Tougoubo Barhawa, ngoffamanjiras- Solalee Clabo, Ta madou Clandie_ quimelahas Tomolauw; Liwattaka Moeda_

Welke acte voorts gedaane betuyginge by de respec tive gesanten; van dies inhoud ten genoege te hebben begreepen ende tot de subsignificatie van dien uyt naame vanweegen haarlieder cooningen reciproque volkoomentlijk paraat te sijn, met de Signatuure soo van haarheden als die van den gouver neur en raad, is g'ratificeerd, werdende de respective gesanten, onder recommandatic omme den leneur Fan dien, benevens hunne coningen, steeds te doen observeeren cnde dus den vreede Moluccos weederom crnstig te heipen betragten, ider een origineel acte tot Haar Hooghedens singulier narigt, hand gesteld_ Ende tot een teeken van het gewenste succes daarom trent Comp weegen drie canonschooten Vin dit casteel ge lost

Namclijk in de vergadering den Izad 20 October da

Onder stond Aldus beslooten vastgesteld tot Ternaten, casteel Orrange_ dato als in den hoolde deescs Id 5 ge tekend van B_ van Blokland, J" Hasebroek, Joh" Meuleman en J" Rijswijk Accordeert Schccrens, secretaris.

DCCCLXXX BENGALEN_

October__November 1745. [272]

Ecn belangriikste producien door de Europeescke kooplicden Bengalen gevoerd de salpeter. Bij den uitvccr Mocstcn zij belangriike tollen belalcn aan d27 gouverneur van Bihar de voOfnaamste salpcter-pro duceerende prorincic Klachten den dirertcur Compagnie OiC icit , dat inhecmsche groot-kooplieden de measta salpctcr oncochten uclddcn tot de volgende documenten wazrhij silpeter aankoon vaar Hoedendragcrs {Euroncanen) rerd gercscrvecrd

Translaat Persiaanse motsjelka (verbandschrift), gepasseerd door Amientsjend Dieptjend, kooplie den der stad Pattena, dato October 1745

Wy, Amientjend en Dieptjend, cenige jaaren herwaarts vens Mr. Cooi ?) meer andere hoed edragers, inkoop van sal peter gedaan weder verdebiteerd hebbende, heeit het Zijn Excellentie daartegen ingebragte doleantien Vitl wackiels der hoededragers behaagd_ het noodige diendweegen by een perwanne te gelasten, weshalven wy by deesen belooven ons van den beginne des jaars 1746 niet meer mel den koop Fan sa peter te Sullen bemoeyen oversulks trn cenC maale daarvan af tc sien, op verbcurten van

boeten, ingevallen wy bevonden werden daaromtrent nalatig te zijn_ weshalven wY dit verbandschrift passeeren_ Was getekend Ms. Koning:

Uit hct Contrectenbock XIV (no. 22) op het Landsarchicf Hooid dcr Engelsche loge; Wakil vertegcnwoordigcr.

Batavia

Translaat Persiaanse perwana verleend door den Pattenasen Naib Souba Ali Hassem-chan; Op de iousdaars, siemiendaar en Ineer andere bediendens der districten Hagicpoer, Saren etc ; gehoorende der het soubaschap Behaar;

De motseddies (bediendens) _ fousdaars, siemiendaars en con trolleurs T2m Hagiepoer, Sarcn, en meer anc ere plaatsen; €ehoo rende onder provintie ran Behaar, presente als toeko mende, werden ten deesen ten hunner narigt eadverteerd, dat de wackiels der hoededragers hun beklag gedaan hebben orer dat Amientjent en Diepsjcnt al zeedert eenigen tijd herwaarcts_ zonder de minste voorkennisse vin hunne meesters, inkoop VaII salpeter voor haar eyge selve gedaan hebben, daarby voegende zulks (ook) door andere geschiedend hen dus abreuk ge daan erdende omtrent de negotie, daar vaste nesseranes voor betaalen moesten en hunne logie expresselijk aanhielden_ het voor dezelve ormogelijk wzs langer uyt tc houden, #es halven en omdat het staken van den inkoop etc_ ran salpeter der hoededragers tot nadeel van den koning soude strekken mitsgaders Inen buyten des_ gedane informatie desweegens bevonden heeit het voorgeven der hoededragers met de billijk heyt overeen te komen, Ulieden by deesen werden gelast zorge dragen; dat door niemand buyten hoededragers, geene, welke door haar mogten gesteld werdell, eenige inkoop van salpeter geschiede, meer overmits voornoemde Amient sjend Dieptjend een onderhands rerbandschrift C beurten VdIi bocten beloofd hebben, zig van der beginne des jaars 1746 niet meer met den inkoop Fan salpeter te sullen be mocyen en oversulks de handen dzarvan In geheel af te slaan Gegeven den Schouwaal (4e November), anno 1745 Was getekend = Ms: Koning:

Translaat copia perwanna (bevelschrift), verleend door den heer Naib Soeba van Pattena _ Ali Hassem- Souba oi soeba stadhoudcr; socbaschap provincic Fausdir tolcnaar Suinacar cmadat ocid der politic wnoto Komt kerhaaldelik voo ncsscr nazal dizzct nurzerana Het beteckent Eescnenk ain tn autoriteit CeromsKor TocC chan, Op de fousdaars jagierdaars verdere diendens, die zig in de provintie van Behaar bevin dcn, mitsgaders alhier ontfangen den 26 November 1745.

De fausdaars, controlleurs, invorderaars der tollen; maare laars verdere bediendens presente als toekomende _ van d’districten Saren en Hagicpoer, etc , onder de provintie Behaar geFoerende, werden by desen ter hunner narigt geadverteerd, dat de wackiels

der hoededragers hun beklag gedaan hebben over dat Amientjend Dieptjend zonder de minste voorken nisse 147 haare meesters by continuatie considerable qulantitei ten salpeter #OUN haar eygen selven Inkoopen_ cn dat de hoede dragers in het soubaschap Behaar, principaal om de wyle Van salpeterinkoop estabileerd zijnde en daarvoor ook reel nes seranes moeten afleggen, het VOOI haar zeer bezwaarlijk zoude vallen uyt te houder, byaldien alles genoegsaam door anderen wierd aangeslagen. Weshalven omdat het staaken van den inkoop Vat sa peter VoOr reekening der hoededragers tot Mcr kelijke prejuditie Fan konings tollen zoude strekken, mits gaders voormelde Amientjend en Dieptjend, als het voorschree Vene met de waarheid beronden zijnde te quadreeren beyde een motsjelka (verbandschrift) gepasseerd hebben om swaare boeten te zullen verbeuren; ingevalle zij in het jaar 1153, zijnde anno 1746, eenige inkoop van salpeter mogten komen doen, by desen wel nadrukkelijk werd geinterdiceerd_ dat buyten hoededragers of hunne bediendens, die sy daurtoe mogten willen stellen_ niemand, van weegen de fousdaars_ siemiendaars of andere luyder, geen inkoop van salpeter zal moogen doen haar daaromtrent geen minste verhinderirg toegebragt werden

Gegeven den 9de Souwel (4 Noverber) in het Z8ste jaar des konings regeeringe Was getekend = Koning:

De Vcrsamcling Wonrder hccft : Ansur ecn Besigtgifft of icscnt bywcscn Ectuyec; Nesscrs , sigtofters. 30 Nesferorte; sig”giflt in Bengalen 0ff wellekomst-geschenken Jagir ananigc ambtelijk landbezit jagirdar, apanagchzuder: Omn der wille van Latijn quadrare, passen, uitkomen.

DCCCLXXXI_ MOLUKKEN_NOORD-CELEBES_

November 1745. [273]

De resident Menado, Johan Pauwen ondermam Scptcmbrr 1745 inspccticreis door mlnotds Celcbcs vcrschillendc kestics lusschlen Torsten #Cr Tuitton Op Tontoly, Umar entclc goudmiircn Roudzznd prcduceerende rivicren Waten; had de goudwinning arg stilgestzan wcgcns drcigcndc invallcn Mandarcczen Pauwcn Lrachtt daarin vcorzien coor de rolgende Jyercenkoms

Nadere belofte en versekering door den coning ran Tontoly, Aponce desselfs rijxraaden_ aen den dercoopinan Manadosen resident, Johannes Fau wen gedaan in maniere als volgt:

Zoo beloofd den koning rijxgrooten voornoemt voor haer haer nakoomelingen nooyt eeuwigen dagen niet meer te sullen gedogen off toelaeten; dat alhier op Tontoly dan wel onder het ter ritoir van dien, eenige vreemde natien; hetzy onder wat

benaminge off voorgeven het ook zoude mogen sijn, met hunne vaartuygen off prauwen binnen de rivieren off quallen veel minder per sone lijk op hunne negory sullen komen, dan eenlijk alsulken die met een pas van den HoogEdelen Heer Gouverneur-Generaal de WelEdele Heeren Raaden van India Batavia off wel den EE_ Agtb. Heer gouverneur en raed tot Ternaten voorzien sijn, en andere niet, sullende degeene_ die dit soeken t tenteeren mct geweld werden aflgeweerd des mogelijk zijnde, gevangen nemen off massacreeren_

En nadernael volgens eygen rapport van den coning rijx grooten in den tijd TAT t#ce jacren door de estadige gcrugten dat coningje van Zeol, g'conjungeert met de Mandhareesen en nog eenige andere kleyne negorytjes_ zoude naer herwacrts ko Mcn omme dese vyandelijk aan tasten_ nicts nicm waerdig goud gegraven Is, soo belooft gemelte coning cn rijxgrooten dit,

alswanneer die zaake beslist is dan wel deswegens buyten ge Faer gestelt zijn, ran alsdan het goudtgraren sooreel te krag tiger met alle man te sullen roortsetten, en daarby in het vervolg Van tijd jaerlijks soodanig dan ook continueeren mitsgaders_ des mogelijk sijnde; besorgen dat dit kostbare minerael aan nie Iand anders dan eenlijk en allecn by d'EJ Comp: tegens den ordinare prijs ran 10 Rds: de reaal swaarte onreralst sal werden te coop gebragt; en wie van hunne onderlanen <lit tcr contrarie mogte komen te overtreeden, van alzulke persoonen ter stralfe Comp' handen zullen leveren; gelijk dcu coning en rijx grooten sig dienaengaende selfs ook onderwerpen de poenalitey ten jongst door d'E. Compagnie daertoe gestelt:

Alle moordeners off wie iemand cont Om het leren te Dren gen, hebben sy tot nu toe nog volgens haare oude #santie Tnet de daeders en hacr niest bestaande vrienden tot slaven te Tat kcn; altijt affgestraft, edog belooven thans "an aff voortaan alzulke daders ter strafle in handen der E Comp: zullen leveren, dan wel soodanige zelfs met de doodt doen straf fen, indien hun zulks van &'E. Comp_ mag werden toegestaen

aangesien het tok-tokkie oif het in huspot kappen en mar taliseeren Yin onnosele menschen, die niets misdaen hebben_ ook ander haerlieden tot toe nog volgens haar oude weyse is gebruykelijk geweest, gelijk den coning rijxgrooten ook be tuygt nu onlangs Op Dondo nog gedaan te hebben s0o beloven sy alinede_ als daarvan thans door de goede leere en onderrig Linge ran VootM resident nu ten eenemaal een affschrik en gru wel gekregen hebbende, ran nu af aan nooyt Len ceuwigen dagen dit niet meer te sullen ondernemen 500 imand zulks ter con trarie sal komen doen; onderwerpen sy zich ook: dat SUu danige persoon off persooncn sonder onderscheyd wederon hetsy door haarlieder selfs dan wel d'EJ Comp , met doot gestraft zullen werden_

Onder stond: Aldus beloofd, versekert onderteekent ter Martelcn negory Tontoly, den November 1745 ; was geteekent met dhandteekening van den coning en rijxgrooten: Lager In kennisse van my getekend Joh’ Pauwen. In margine: Ons present als getuygen en getekent Pieter Smith en Ht Fourier;

DCCCLXXXII JAVA_MADOERA:

November 1745.

Iuenaarsrjjd leen Chineezer Mataramimers, in d jaren 1741 1743, de Compagnic krachtig gestcund door den energieken MtaI ctrzuchtigen Tjakraningrat, regent Madorra Wien Tdat uitzicht gesteld Was zijn nndtr Mataramsche opperhuorighcid staino gebicd als vrij land zou tcrugkriiecn Doch oorlog wilde de Compagnic alle gedane toezcggingen Mc[muromen cn de “er toornge Tjakraninigral anI gewcld toevlucht WAId _ zick op Java Noordkust cen gehied ~eorere Exn nerige strijd volgde waarin Tjakraningrat; coor noodlot achtervolgd, slotte Coor Con pagnic Tsai Fajp Gocde Hcop Wetu rerbzunen: Zijn zoon krecg West-Madocra dc Commpagnic Iecn. (De JoxeE: Onomnst blz. IIXIV e7; 84 e%) ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

Conditien voorwaerden, waarop ik; Radeen Tommangong Soeradiningrat; uyt handen van den Edel Heer Raad-extraordinaris en commissaris Hugo Verysel, ende sulx uyt name en tot nadere probatie Tan Sijn Edelheyt, den HoogEdelen Heere Gustaaf Willem; Baron van Imhoff, Gouverneur-Generaal, en de Edele Heeren Raden van Nederlands-India, representerende het hoogste souvetaine gebied vanwegen de Generale Nederlandse G’octroyeerde Oostindische Comp’ deese landen, hebbe ontvangen het divisioneel regentschap subalterne gebied over Comp’ eyland Madura met desselfs dependencie VOOI sooverre hetselve eertijds onder den Wesen pangerang Tsiacraningrat heeft gesorteert, welke conditien voorwaerden, soo als deselve hierna sullen beschreeven worden ik by deese belove my verbinde ter goeder trouwe gedurende mijn gentschap te sullen komen doen nakomen sonder daarvan minste of in het meeste af wyken.

1. Aangesien het geheele eyland Madura door den Sousouhoe nang naar luyd van het conttact tusschen de Comp’ Zijn Hoogheyt van dato November 1743, met alle het regt van eygendom, souverainiteyt en Opperheerschappy aan de Generale Nederlandsche Oostinlische Comp’ is aigestaan gecedeert geworden deselre daerdoor is getreden in alle de voorregten en pre-eminentien die de vorige Sousouhoenangs daerover hebben gehad g excerceert; soo verklare Radeen Tommangong Soeradiningrat, dat ik van dese aistand volkomen onderrigt ben, dat ik evoegelijk het voormelde

regentschap van Madura tyt handen ran de Generale Nederlandse Oostindische Comp’ Als de wettige opperheer hetselre zijnde, ter Jecn tot wederzegginge toe; heb ontfangen, zonder dat hetselve in eerige opsigte myne kindercn familie verdere maastbestaande heriditair of erffelijk is of in het rervolg zal Icscn maar dat de Comp’ gevallen als den heer van hetselve zijnde, daarorer kan disponeeren en hetselve geven zan wien het haar behaagt, sundsr dat mwne kinderen; erigcnanien of naastbesteinde daar- tegen iets kunnen te seggen of in te brengen hebbcn, welke door- lugtige Comp’ ik by dese bekenne en erkenne mijn wettige souverain en opperheer, en ik haar vassal onderdaan te wesen; Inl} ook verbinde aan de ondervolgende articulen voorwaerden:

2. Dat is geen bescnidinge sal doen correspondentie houden delingen ontiangen die verbergen aanhouden of eenige minste assistentie bewysen; toclaten dat myne onderhorige komen doen, aan den rebelleerende en thans voortvluglende regent van dit district, Radeen d’ Joerit; desselfs zooncn of haren aanhang, maar dat ik integendeel mijn uytterste devoir sal doen deselve benerens zyne zoonen Sasra-Rana-Wira-diningrat, item desselfs gewesen pepatty’ Mahodora en Mangsoer; in handen van de Comp over te geven; byaldien deselre in der tijd weder eenige voet op Madura mogten komen te zetten dat ik, als het in mijn vermogen is aan hooggemelde Comp ook sal overleveren alle sendelingen die generaal oite een ider van hacr in particulier, mogten komen af te vaardigem, benevens alle degeene, die beronden sullen worden tot de tegenwoordige oorlog de meeste aanleyding te hebben gegeven indien sulx door de Comp’ begeert word.

3. Dat ik alhet geschut, kruyt verdere ammonitie, dat in mijn onderhorig district gevonden word, aan Comp’ sal overleveren.

4. Dat ik nimmer canon, ammonitie van oorlog, nog gewapent volk sal houden of sterktens opwerpen dan Dier preallabele permissie en toestemminge van de Comp’.

5. Dat ik dit district ten meestcn nit en Voordeel van de Comp’ desselfs onderdanen, waarover ik als hoofd ben gestelt; zal bestieren alles in werk stellen wat tot verbeterirg van hetselve nodig is.

6. Dat ik jaerlijx daarvan in persoon homage zal doen, 4y tot Batavin of tot Samarang soo als dat door de Comp geordonneert zal worden.

7. Dat ik mijn jaerlijx contingent in geld, rijet of andere lands vrugten aan de Comp’ zal opbrengen; als dat nader, volgens de gesteldheyd van dit district, gereguleert zal worden.

8. Dat ik met myne naburige mederegenten op Sumenap en Pamacassan in rust en vreede leeven; en deselve niet beschadigen maar de verschillen die ik; zy over de limniten of andersints met hacr krygen mogte aan de uytspraak van de Comp' overlaten zai.

9. Dat sonder vooralg lande permissie van de Comp' nooyt voet op Java zetten of met de saaken der regenten; myne Overbuurer nog ook met die van de verdere regenten Om de Oost, direct of indirect, my bemoeyen zal.

10. Dat ik geen de minste correspondentie sal houden met de Balizrs en Balemboargers, ook niet ran Celebes Poulo Loebak; Borneo of cenige andere plaatsen ran de orerwal, Feel weyniger met de rebellen in Java s Oosthoek, tot nadeel van de Comp'.

11. Dit ik ook gcen de minste besendingen sal doen naar Celebes, Barneo Baly. Balemboang, Poulo Loebak of andere plaetsen orn de Oost of de overwal, nog ook gedogen dat deselve van daer mijn onderhorig district geschiede of getollereert worde sonder consent van de Comp' maer dat ik alle vaertuygen en semdelingen; die van roorschreven plaetsen op Madura mogten overkomen aan de Comp' zal overlereren.

12. Dat ik niet sal tollereeren eenige vaert van of na de overwal van Borneo, Bliton Banca, Palembang, Ook azl Bveton; Saleyer, Celebes of eenige andere landen; daaromheen leggende; sonder daartoe te hebben erlangt de toestemming van de Comp.

13. Dat ik myne vaertuygen in geheel niet sal laten raren Korwaerds het ook wesen mag; hetzy rerre of naby, sonder passen van de Comp'.

14. Dat ik in 't bysonder $\frac{274}{}$ den inroer Van amphioeri, die niet van de Comp gekogt is sal bcletten en orergeven dan wel docn straffen ordres ram Comp degeene die sig dacraan komen schuldig maken, waervoor de Comp aan my beloolt ten redelyke pryse te sullen betalen alle de kisten, die mijn volk komen 32n te halen welk bedragen de Comp aan my belooit te laten behouden als cen recognitie roOr mijn irer in agterhalen van deselve.

15. Dat ik Op de plaets; daer het ran de meeste nut zal wesen my door de Comp' geordonneert zal worden; ten haren behoeVer; soo zy dat begeert, sonder betaling zal laten bouwen cen steene port; ter besetting van Comp' militie, die ik ook belove in alles behulpsaie hand te sullen bieden an het nodige, sooreel in mijn rermogen is, Foor een dragelyke betaling Ter zorgen.

16. Dat ik ook sal gedogen, dat de Comp’ de inkomende uyt gaandc regten in mijn ondcrhorig district komt te hefien en ten dien eynde; daar zy het goedvint, de nodige sabandhaers stelle, die ik belove te sullen tollereeren admitteeren en regt en billijkheyt beschermer, welke uytgaande inkomende regten ten behoeven V4m de Comp sullen wesen, sonder dat daervan iets sal te pretendeeren hebben Soo de Comp’ mogte goetvinden het selve in het geheel na haer te nemen.

17. Dat ik; wanncer de Comp my ontbieden mogte met scoveel gewapent volk velde sal trekken, als zy tot hare asistentic van my komt te vorderen ik op te brengen vermogend zal wesen; OIII op Java elders; ook selfs buyten lands dienst te docn.

18. Dat wnneer saaken in mijn onderhorig regentschap tot stilstand gekomen en over Sampang, Balega Arosbaja als de diie hoofdnegoryen Lin mijn district, de noodsakelyke hoofden mantries door de Comp’ sullen weseli aangestclt, geene TnT deselve uyt hare bedieninge sal stooten, nog by hacr orerlyder derseiver plaetsen buyten voorkennisse ende toestetiminge van de Comp vervullen, Tadt myne klagten, i:dirn de selve mogten pecceren of zig tegen my te buyten gaan; ain de Comp’ Sal doen; die alsdan na bevinding van saken in billikheyd daerop sal jugeeren.

19. Dat ik gecn Chineser, Macassaren; Bouginescn, Maleyers; liers o eenige andere buytenla nalse natien in mijn onderhorig dlistrict sal tollereren of admnitteeren dan met speciale voorken nisse tcestemming van de Comp’.

20. Dat ik sonder minste agterhoudentheyd of simulatie alle Madureesen, die tegen de dienaren ran de Comp ufte hare derdanen mogten delinqueeren, de facto en soodra sulx in mijn vermogen is, sal overgeven.

21. Dat ik geen mantries, hoofden of gemeene, die eenig crimineel delict mogten begaan, zy tegen my ofte onder malkander mijn prive Sal vonnisse of ter executie stellen maar deselre neVens myne gecommitteerdens na Sourabaya, dan wel; Soo sulx begeert word Samarang sal senden, om door deselve nevens het opperhooid en syne gecommitteerdens of door den commandeur zyne gecommitteerdens, na regt billikheyt Comp’ wvse, worden teregt gestelt, en dat tot tijd wyle het poinct van judicature, welk in geheel aan de Comp sal verblyren, door den Heere Gouverneur-Gereraal Edele Heeren Raden van Nederlands-India nader sal gereguleert gedecideert wesen.

22. Eyndelijk en ten laasten, dat ik my ook gewillig sal laten Finden byaldien in het vervolg mogte bevonden worden dat in dese het een of ander was uytgelaten eximeert, dat in dese be hoorde plaets te hebben; waeromtrent ik belove de ordres die my door den Heere Gouverneur-Generaal en de Edele Heeren

Radent van Nederlands-India, dan wel door den commandeur tot Samarang sullen worden gegeven, met de uytterste vlijt te sullen na komnen ehoorsamen.

Aldus gedaan, geconditioneert b'eedigt taanse wyse, den 15 November 1745.

Mahomet den regent. Namelijk de gecormitteerdcn

Onder stond Ons present was getekent P' Barnewall, J" Ch" Teckman en N" Harting. Verysel, J"

DCCCLXXXIII KOROMANDEL

17 November 1745

In de 17 eeuw had de Compagnie geruimen tijd loge op Portonoro gchad, M:ai slotie Wegens nOoge kosten opgcbroken: Sedert Wede zak- Fedaan doordu: geregeld prsoncel de loge cecrcpattam dcrwairts Trols Dc innccmsche machthebbers Op Porto- MoVo wilden €r gaarre wctt blijvende restiging der Compagnic heb bcn Wcecns stoliclijke Fooruccien Reeds gouycraicWr Aacon Mossci had dier gedacht Geacoc orci gzan; omcal caardoor concurreniie Tusscher gencerde plaais Tegencpalnam Ttanai TOCI dcele ran d Compagnie Zijn opvolger, Galenus MerSct; slaagde nabab Drer de Carnatitaschc bencdenlanden tcgen schenking ccn c2ui verkrijgcn, waa;bij de uitgcvoerde lijnwaden 2/ procent werd gebracht; comptoir WECI gercstabilcerd (Onuitgegeven MIt 9o11'Gttlcuy racu Coririite Ie Hooge Rcoeering d.d. 21 Fcbrueri 1746.)

Caul wegens de logie van Portonovo, rerleend aan den grooten coopman senhor Galenus Mersen; gouverneur vanweegen Hollandse Compagnie te Nagapatnam;

Nademaal my tans ter ooren is gekomen dat UE. een caul begeerd te hebben om weder op Portonovo te komen; Soo werd dese caul verleend komende oversulx a UEdeles volk gerus telijk op Portonovo komen en die stad doen floreeren UEdele gelieve te wecten dat de geregtigheeden van den duan vastge steld sijn op 2V1 per cento VoOr de aangebragt werdende goede ren en per cento Foor hetgeen etvoerd werd oversuix ge lieve UEdele omtrent de negotie te doen handelen oud gebruyk;

Onder stond Den van de maand Sjawaal in den jaare 1158, [275] sijnde onse tijdrekening anno 1745, den 17 November: Lager stond cen meik en in den hoofde het groot zegul van den wabab Annawardi-chan, in swarten inckt gedruckt; mitsga ders ter ommesyde meede ecn merk.

DCCCLXXXIV. MALAKKA_DJOHOR_SIAK

14 December 1745 [276]

In hcr twccdc kwartaa vat dc 184 eeuw bcgcnnen in het Noordwesten den Archipel fondzwervende Bocgineezen groote spelen; hadden zclfs rijk gesticht op Selangor, Westkust Malakka bedreigden daar ut cc verschillenda Malcische Traten Vooral het vrorgcr zoo machtige Djohor was in eet toestand van verval Feraakt door binnenlandsche oneenigheden Er was crschil Ovcr dc opvol ging Orcr de politick opzichte de Boegincezcn; vcle Malcicrs zich Ansloten. Hct z0u de Compignie niet mocilijk gevallen zijn grvoten invilocd verkrijger, LOOT cCm Ccr partijen haar Aeur ZcggCR, Inar zi; onthield zich van elke inmenging en bepialde zich dringen handharing der Inaa Vtocecr Verlecnde handelsprivi- Icgien Daartoc zojd zIjin den ainvanp 1745 den nndcrkoonman Claas Wind 44nt3 Koonwren En ecn militair gelcide nar Riouw, uJir qulad Yertoeide. Deze Ticte denstetn van Compagnic, dicn Dc Wind hem niet toczeggen ataxa tcruggckctrd te 21j5, FCTtTok commilsari ovenlner onmicuu Tazt Riouw, waarop sutam die steeds roclde da: hij d Compagnic roodig kad om zich tegen zin talrijke vianden kumnen handhaven njar Deccmber 1745 geheel Siak voor altoos afstond. Wij laten hier die acte volger uercr inhoud brief suitan den Gourerneur Ocncaa rader bekrachtigd werd, (Zie NETSCRER, Nederlonders Djonor Siak 69 cn volgende,) Opgemcrkt worde dat Siak bczct coor des sultans heitigstc tegenstanders, Radja Kctjil, dat daadwerkelijke bezetting gestane gebicd moeielijken striid noodig makcn Dit hecft Hooge Regeering nict Lcdaan becit zich aistand allcen bcdicnd Radja Ketjil ITcc; te jagen cnhcm daaraoor dwingen, Eeh Ticcrnce concurremien in Siak toe te laten.

In naam van God

Voor het jaar een duizend een honderd acht vijftig naamd Aliep, den twee en twintigste van de maand Dul Caydan.

Siak, zijnde van onze tijdrekening 14 December 1745 sultan Sale man radja Indra Bongsoe draagt aan Sr Claas de Wind op, om aan de Ed. Comp ter kennisse te doen komen dat d negory Siac in geheel voor altoos aan de Ed, Comp’ geschonken wordt door den sultan Saleman met bede om hulp van d’Ed. Comp zoo winneer hy, Saleman te eeniger tijd in ongemakke lijkheden twist met deze of geene naburige volkerer mogt geraken die hem gehoorzaamheid verschuldigd zijn. vertrouw deze geheel op Ed. Comp’ aangaande Slangoer, Calang Lingy bidde ik ook, dat zooals van ouds onder myne gehoorzaamheid mogen wezen, dan zal de oude con tracten met de Ed. Comp kunnen nagekomen worden, alzoo van mijon kant dat niet verenderd is. De Ed. Comp mag dat vast vertrouwen alzoo ik ook in geheel geloof en vertrouw 0p de Ed. Comp.

Gezegeld naar de Maleische of Arabische wyze in 2wirt aan hoofdeind met het zegel van radja Saleman, daarin gegraveert is Sulthan Saleman-Cha; de sulthan Abdul Jaliel Gaagsie, ’t tjap Wd(C den koning en Oenko Radja Indra Bongsoe, Ibienie Dato Bandhara, Sienjo Magha Radja: Onder stond Na het principaal getranslateerd geteekend de Wind.

DCCCLXXXV JAVA-MATARAM

10 Februari 1746 [277]

Nadat dc wrede hersteld c dc zaken Madocra roarloopig geregeld Vafen; besloo dc commissaris Verysel het contract rn November 1743 lang: de gcheele Oostkust praktijk brengen daor het aanstcllen Far rcgentcn regclen hunner verplichtingen crenorcr Compngnie.

Door den Edelen Heer Hugo Veryzel, Raed-extraordinaris van Nederlands-India commissaris wegers de Gererale G’octroyeerde Nederlandse Oostindische Compagnie op Java’$ Oost- kust, aen ons ondergeschrevenen regenten van Toubang, dayoe Grissee Lamongang; gecommuniceerd weesende dat den Scesochoenang agtervolgens het contract van ann0 1743 ver bonden i5 orn jaerlijks SOOO coyangs rijs tegen 10 rijxdaelders Hollands aen de Comp te leveren, whervan volgens de ge Inaekte verdeeling door de landen bewesten Touban 4200 en door die om de Oost, ofi door ons ondergeschreven 800 coyangs moeten gelevert worden op sodanige plaetsen, als het door Comp g’ordonneert sal worden soo verklaren wy alle by deesen dat wy met die verdeeling op het contingent van den Oosthoek tevreden zijn en by desen bannemen ons verbinden d’ onderrolgende quantiteyt rijs jaerlijks Op de navolgende plaetsen voldoen: Touban, Rembang 200 coyangs Sidayoe, op Grissee 300 Lamongang 100 Grissee 200 Te samen 800 coyangs. Nogtans indien omtrent de plaets, alwaer door dit tegenwoor dig verbandschrift die producten staen gelerert te worder, geen verandering oi nadere bepaling in het vervolg mogte gemaekt werden waeromtrent Wy beloven dat ons aen d’ordre van de Comp’ sullen gedragen verbindende ons by desen alderbeste form dat wY aen den inhout van dese acte promp telijk sullen voldoen; verklaren ook, dat wy door den Edelen Heer commissaris ten genocge g’informeert zijn dat de Comp’ byaldien wY in eenige opsigte van dese leverantic gebreke blyven mogten volgens het voorschr contract g’authoriseerd gequalificcerd is het manqueerende bywegen vin militaire exc cutie uyt de naestgelegene districten, mitsgaders bover en be nedenlanden op te halen en na haer te neemen dat degeene, die het leveren WaT sijn aendeel volgens deese bepaeling in gebreke kome te blyven, gehouden sal weesen de schaden, daer uyt volgende, vergoeden.

En opdat dit ten allen tyden soude blyken kunnen hebben wy in teeken der waerkeyd ese met onse gewoone handteekening en Signature bekragtigt.

Onder stont: Sourabaya, den 10 February 1746, ten overstaen van ons WS geteekent Hugo Veryzel, Keyser, J” van Sugtelen, B_ van Doorn, J” C” Teekman en N Harting: In margine in Javaans gesegelt en geteekent door de regen ten van Touban Sidajoe, Grissee Lamongang.

DCCCLXXXVI JAVA-MATARAM

19 Februari 1746

Ik, ondergeschreven, Tomongong Mankoe Nagara regent ran Dejipan, door de singuliere gunst van de Nederlandse Oost-indische Comp’ tot Foorschreven qualiteyt in den name Fen door den Edelen Heer Raad-extraordinzris coinmissaris over Jara’$ Oostkust, Hugo Veryzel, aengestelt wescnde illende als mijn geheele welvaert en bevordering en de Neder landsche Oostindische Comp’ danken hebbende daerroor erkentelijk WeSCt belove en verbinde mY by deesen omn jaerlijks vierhonderd coyargs rijs tegen 10 rijxdaelders Hollands de yang; en de Comp op Grissee te leveren, en dat tot de tijd en wyle het en m} toevertrouwde land van Djipan tot rerhiel sal gekomen weesen; wanneer ik belove die quantiteyt na rato dat het gewas groot werd en aengroeyt; ter discretie van Haer Hoog Edelens, dan wcl tot die van den commandeur en raed van Samarang; te zullen vermeerderen en de te gevene ordres orer dat subject te sullen nakomen, mitsgaders dat ik den inhoude van dit verbandschrift exactelijk sal opvolgen en voldoen.

En opdat dit ten allen tyden soude blyken kunnen heb ik den inhoude Van dien met myne gewoone handteekening, bencrens dic van myne twee soonen, ingabey Pandjic Socranagara ingabey Tjondradirana onderteekent en doen onderteekenen met onse signature bekragtigt.

Onder stont Actum Soerabaya den 19 February anno 1746 Lager Ons praesent was geteekent Veryzel, Keyser, J’ van Suchtelen, B= van Doorn J” C Tcckman secre taris en N’ Harting: Daeronder Accordeert geteekent J” C” Teckman scCto taris.

DCCCLXXXVI JAVA-MATARAM

10 Maart 1746 [278]

Conditicn voorwaerden, waerop Wy Tomon gons Setja Sastra Nagara, door den Edelett Heer Raed-extraordinaris en commissaris over Java'$ Oost- CISt, Hugo Veryzel, Op approbatie van Sijn Edelheyt, den HoogEdelen Heere Gustaeit Willem, Baron van Imhoff, Gouverneur-Generael; de Edele Heeren Raden van Nederlands-India regentschap VJnl Compagnies district Sourabaya bevestigt sijn, welke conditien en TootYYZ erden soo als deselve hierna sul len beschreren worden, wy beloven en ons verbinden getrouwelijk te sullen nakomen doen nakomen:

1. Dat wy cenmacl des jaers Samarang, dan wel; so sulkx gerequireerd Word, op Batavia in persoon homage sullen komen doen.

2. Jat wy jaerlijkx 350 coyangs rijst ieder, saemen 700 coyangs, uytterlijk voor het uytgaen van de maent October, ils revenuen van 't land de Comp' als opperheer van zelve competeerende op Sourabaya sullen opbrengen dog byaldien door misg was off cenige andere inconvenienten buyten stzet mogte weesen die quantiteyt in geheel te voldocn dat din egter 500 coyangs sullen lereren roor het mninder bedragen jaerlijks 1C0 Spaense realen ieder; o:2000 samen, aen Comp' sullen opbrengen, alles Ferbeurte van ons regentschap.

3. Dat ten dienste Comp ordinaire werken dagelijks G00 battoors sullen geven sonder betaling, by extraordinaire gerallen van ontlossing en belading van Comp' scheepen Sooe veel door het opperhoofft gerequireerd sal werden tegens een dubbeltje daegs.

4. Dat ten benocren Van guarnisoen Op Soerabaya sovee volwasse koebeesten tegens een Spaense reael Sullen lereren, als hetselve tot onderhout sa benoodigt hebben.

5. Dat byzonder alle indirecten handel; daeronder speciael den invoer van amphioen die niet van de Comp gekogt sullen tegengaen en alle degeene aengeren, die by Ons bekent sullen worden daeraen ecnig deel te hebben. ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Dat wy direct of indirect buyten voorkennis van het opperhooit op geene der tierieren ons onderhorig district; indifferent welke, eenige bandharyen sullen leggen of conniveeren dat door cenige van Onse onderhoorige worde gelegt:

Art. 7. Dat wY onse pepattijs[279] die wy tegenwoordig hebben maels mogte krygen niet sullen afsetten, vexeeren of eenig ander ongelijk aendoen maer dat wY indien desalre sig tegen ons mogte te buyten gaen ons beklag dacrover aen het opperhooit sullen doen die alsdan in billikheyd onder het hoger gezag Lnd den commandeur raed tot Samarang daerover sal jugeeren dat wy derselver plaetsen cas Vin overlyden ook niet dan mel desselfs speciaele voorkennis toestemming sullen Vetvullen.

Art. 8 Dat wy onse tegenwoordige pepattijs of die wY namaels mogte krygen niet sullen afsetten; of na haer staet en caracter behoorlijk onderhout sullen besorgen

Art. 9 Dat, gelijk de Comp' souverein off Opperheer Ovci het ons aenbetrouwde district is; het poinct van judicature alsoo ook in sijn geheel aen haer sal verblyven en dat wy dienvolgende son der aensien vzn personen Fan wat conditie deselve ook soude mogen wcesen, alle deliquenten, indien deselve in ouse magt sijn aCI het opperhooft sullen overleveren Comp' wySC te worden te regt gesteld eri gestraft;

Art. 10 Eyndelijk en ten laesten, dat wy in alle extraordinaire Voor Fallen wicrvin in dese niet speciael is gesprooken die dertijd eenige nadere bepaling mogten requireeren, volgens onse bereeds gepraesteerden eed onS aen het goedvinden Vat Comp sullen gedragen en 'de ordres, die daeromtrent, 'tzy in cas van eenige verandering oite andersins, mogten gegeven worden; met deselfde iever en vlijt sullen nakomen als wy by desen belooven ons verbinden omtrent degeene, die deese beschreeven zijn

En opdat dit ten allen tyden soude blyken kunnen hebben dcn inhoude van dien met Oise handteekeninge onderteekent en met onse signature bekrgtigt

Aldus geteekent gesegelt den 10 Maert anno 1746. Onder stont: Ons praesent was geteekent H Veryzel, Keyser, van Sugtelen, B van Doorn, J C Teekman, N Harting: margine zegels van de tommongongs Setja Sasra Nagara, nevens desselfs gewone handteckening: Daeronder : Accordeert geteckent C. Teekman, secretaris;

DCCCLXXXVIII GORONTALO_LIMBOTTO

19 Maart 1746.[280]

In dc stzatjes langs d Golf van Gorontalo werd in de 1de tuw druk goud-cxploitatic gedaan ; doot cirant Ktem JOC0 man dag Hecrendicnst J0 EevtI De Hooge Rcgeering achttc hct noodig enkcleplaatsen versterkingen bouwcn; TrcT de graote TonS R04

eri cur en Taad dcr Molukken daarbij W5, voldcendc arbciders tc krygen zonder dat daare doo nct a3n goudgravers worden erhinderd. Door ondcrstaandc nvertonOm&t hoopte menl daarin vonrzien (Zic Resolutien vor GDitieKT ToV der Molukken op em 19 Moct 1746.)

Articulen; beraamd besloten vastgesteld tuS schen den heere Mr. Gerardus Van Blokland gouverneur directeur deser Moluccos, benevens die 177 synen rade, in naam ende vanwegen Zijn Hoog Edelheid, den Weledelengeboren Groot agtb Hecr Gus taaf Willem, Baron van Imhoff, Gouverneur-Generaal, mitsgaders de Edele heeren Raden van Nederlands- India tot Batavia representerende de Generale Nederlandsche Geoctroyeerde Oostindische Comp Staat der Vereenigde Nederlanden in deze gewesten ter ecnfe, ende den gocgoegoe Van Gorontalo, Kitchil Mapanga, benevens en capitain-lauwt Vam Limbotto, Kitchil Parada, als expresse algesanten van de thans regerende koningen vin Gorontalo Limbotto, benevens hunne rijxraden ter andere zyde ende sulx specialijk ter reguarde Van het aanstaande of perfectioneeren fortilicatiewerk aldaar:

Eerstelijk sullen alle contracten ende verbintenissen, die met d’E. Comp van tijd tot tijd sijn aangegaan ende door de coningen van Gorontalo en Limbotto benevens hare rijxraden successivelijk beswooren; heiliglijk moeten g’observeerd agtervolgd werden, sonder eenige rerandering, onder wat benaming ofte pretext sulx ook souden mogen WCCSCIA

Der gouverneur en raad im Molucco nemer uyt naame ende vanwegen alsvoren aan, Om yserwerken spykers en dakpannen die tot de perfectie van een diergelijk fortificatiewerk, als by af teekeninge aan de voorschreven esanten is vertoond ende aan den resident tot Gorontalo staat te werden overgesonden, sullen werden gerequireerd buiten intrest ofte vergoeding van de gorontaalse en Limbottose coningen op sijn tijd daartoe te sullen leveren ende besorgen ende daarenboven ook tot een spoedige aanvang ende voltoying Vin dien al ten eersten een tinimnerman metselaar Comp wegen derwaart tc laten vertrekken

Ook nemen den gourerneur raad almede aan omme d’on derhoorige bog’ tconingjes de contributie ran rolk oite arbeiders tot het helpen perfectionceren van geciteerde fortificatie werk; te sullen ordonneeren doen ordonneeren door den resident aldaar, yder mate van getal hunner onderdanen gecalculeerd, soodanig als hierondervolgende staat gespecificeert, namentlijk het coningje van negory Bonc coppen Attingola Boelanga Bintaoena Lcmbouno Sinding Sikaboc Bega Lemboe Tampe makende te zaamen 112 coppen

Vorstjes van dc landen langs Bocht van Gorontalo cf Tomini:

Waarentegen de voormelde gesanten uyt naam ende vanwegcn hunne coningen principalen voormeld aannemen ende zig verbinden omme by retour Op hun land al ten eerste al: vlytige trouwe voorgangers ran erk, tot den aanang ofte besorging Vam esamentlyke nodige materialen tca dien fine, soodanig als sulx door den resident aldaar sal werden geregu lerd cn g'ordonneert, met malkanderen een getal ran 188 coppen, dan wel die van Gorontalo bysonderlijk 125 en die ran Limbotto koppen buyten eenig nadeel ofte vermindering van de ordinaire goudgravers sullen contribueeren deselve of andere in dier stee en diervoegen doen continueren, totdat het werk na behooren zal wesen geperfectionneerd, zonder inmid dens cenige de minste exceptie, van wat natuur die ook zoude mogen wesen daaromtrent te mogen voortbrengen

Voorts sal d' verkiesing ofte aantoninge vin 4' eygentlyke plaats daar de voormelde vastigheyt het geroegelijxt ende quaamst komnen werden g'extrueerd aan den resident Comp egen blyven gedefereerd, sonder eenige minste contradictie by Haar Hooghedens:

Insgelijks zullen de daarbinnen begrepen gebouwen in soda nige forma ende groote mocten werden voltooyt; als deselve blykens d' daarvan ergaande caart alhier sijn bepaalt ende gereguleert, mitsgaders ok binnen de vesting Op de bequaamste plaatsen of twee behoorlyke waterputten werden gegraven tor gerief van Comp' besettelingen.

Ook sal rontom d'vastigheyt gragt ter breete Fan 36 en diepte Vin 10 voeten mocten gegraven ende met den grond van dicn de bolwerken werden verhoogt

Wyders[281] met wederseydse assistentie van volk buyten de voorschreven vastigheyt; tot Gorontalo, in steede van d 'tegen woordige houte logie tot Limbotto, t'effens een steene huys ten behoeve van Comp' resident ende besettelingen aldaar Wcr den gebouwd mits dat, gelijk hiervoren bereets gezegd is zulx almede kome geschieden buyten eenige prejuditie ofte Vermindering van het gestatueerde getal goudgravers

Ook zal genomene exacte informatie by den Gorontaals resident nopens de situatie der plaats daar zig de presente Comp logie tot Limbotto op is bevindendc het aanstaande gebouw in dies steede (des noods) niet mcer als cen twce hondert roeden van daar mogen werden g'extrueerd

1. Eindelijk sal het reguleeren Soo ran als andere werk, mitsgaders het verleenen van de nodige ordres ten dien fine aan d'arbeiders, Toot het orerige in zijn gcheel afhankelijk

blyven aan den resident Comp” wegen tot Gorontalo, die door Hare Hooghedens aldaar mitsgaders coningen ran Limbotto, z0o vette sulx hunnen onderdaner betreffende, daaromtrent sal mocten erden mainctineerd gelijk de voornoemde gesanten uyt nzam cnde vanwegen als bereets gesegd is, almerde aannee mcn ende beloren omme by moetwillige absentie van d’eent andere hunner onderdanen, dewelke tot het fortificatiewerk Vera ordineerd zijn, illico andere te sullen contribueeren en de VOOr schrevene hun aandeel der arbeyders altoos complect te doen blyven tot het werk in zijn geheel zal esen g perfectioneerd behooren:

Allc dese omme borenstaande articulen beloven wY aisen delingen, in naam ran de coninge vn Gorontalo en Limbotto mitsgaders alle rijxgrooten, den woordelyken zin, zonder de minste rerkeerde uytlegging daaraan geven, heyliglijk zullen naarkomen ende met de uyterste neerstigheyt accura tesse ten spoedigsten doen observeeren; in teken van welke onse opregte meninge WY, als expresse g authoriseerdens daartoe den inhoud deses zooverre het ons ende onse principalen is rakende, met onse gewone signature hebben bekragtigt

Onder stond: Geschreven tot Ternaten casteel Orange den 19 Maart 1746, (was getekent) Gerrard van Brandwijk van Blokland, H Stemer, Pieter Jansz, J FF Stegman, J Rijswijk Lager Comp’ groote zegel, in rode lacque gedrukt, en daarby geschreven : Ter ordonnantic VAn den E Agtbaren Heer gOU vericur en raad getekent Scherens, secretaris, In margine geteekent: Goegoegoe vat Gorontalo Mapanga capt-lauwt van Limbotto Parada kitchiel Bankeleh, dito Polondoho secretaris Boekit, dito Bonbonnia

DCCCLXXXIX. JAVA_MADOERA

28 April 1746.[282]

Den 24”f0 Maart 1746 Jn”ta6 dde Gouverncur Gencrzl Van Imhof zijn kckende reis naAT Java ’5 OcstSJst Van Batavia ging nct, Ezhouotns ori oporthoud Retrbang; rechtstreeks taT Grissce Madocra Dit ciland ingevolge artikc: “ar hc contract 1743, door den Soe oehocuan geheel aan de Compagnie aigestaan Van Imhhofl bevestigde door Vcryscl op dit ciland voOriccmP aangcstclde rcecncn gelde verplichiingen jegens dc Compagnie (DE JoNGe; Opeotise Bijcregen Kon {ustitutt (1853}, blz volgende)

Ik, ondergeschrevene, Radeen Tommagong Tsiacra Nagara door de benerolentie van de Doorlgtige Ne derlandse Comp’ tans weder herstelt in het regent schap der landen van Sumanap; verklare en verbinde my by desen nevens alle myne mantries, alsof ik suikx met solemneele eden berestigt hadde:

Dat ik de voorschreven Doorlugtige Nederlandse Maetschap Pye in het voorschreven rcgentschap bestier van haer land schap Sumanap met alle deselve onderhoorige eylanden gehouw en gctrouw weesen en dien dienst ten beste van deselve en haere onderdaenen Sumanap met alle oplettentheyd, gchoorzacm heyd en ievrer YaCriL eemen zal, agtervolgens de beveelen, die my van tijd tot tijd sullen werden gegeeven, ’t zy van den gesag hebber en raed in den Oosthoek en den commandant op Passarouang; of dengeene die by my vanwegens de Comp” geplaetst werden zal, dan wel Van den commandeur en raed tot Samarang en de Hooge Regeering van India tot Batavia

Dat ik eenmael des jaers my persoonlijk sal komen vertoonen tot Samarang, ja selfs tot Batavia, S00 sulks begeert word, OIn niijn eerbiedigheyd bewijsen aan de Comp’

Dat ik tot logement van de posthouding, die de Comp’ goed vinden in haer land Sumanap leggen, soodanige vastig heyd, 2y van steen houd aerde myne eygene kosten laeten maeken; en op soodanige plaetsen, de Comp ordon neeren sal: En dat ik de voorschreven posthouding sal voorsien van water noodige levensmiddelen Voor soodanige betaeling, de Comp goedvinden sa] my daervoor toe leggen ook van ecn dagelijks getal van 15 battoors ten dienste der besetting, sonder betaeling, en voorts van sooveel andere meer, voor twee stuyrers daegs ieder man als de Comp” of gemelde posthou ding benoodigt sijn mogte.

Dat ik my met de negotie die van buyten in het land Sumanap gedreven word, niet verder sal bemoeyen als de Comp my komt te ordonneeren; dog dat ik met alle trouwe en oplettentheyd sal waeken en tegengaen alle sluykeryen en alles, wat tot nadeel van Comp negotie of inkomste alhier mogte werden in werk gesteld Iy mn amphioen, kleeden of andere articulen van handel, van de overwal van Java Baly en de verdere eylanded daer be oosten leggende of ook van de Bavizen of het eyland Lubok; dan wel Borneo elders; van wacr wacrnatoe het soude mogen eesen dat ik in teegendeel de sabandharyen van de Comp’ in het land van Sumanap leggende, volgens de oude ge bruyken sal mainteneeren en isooveel in mijn vermogen is soeken tc verbeeteren, Comp sabandhaar en die sy haerentwegen Op de plaetsen onder voorschreven sabandharyen gehoorende, als[283] Serako, Telango, Ramarienga, Loebok, Parien Doean, Kodoa JVar7l Legon en met een woord Op alle plactsen daer inko mende o uytgaende rcgten geheft kunnen werden mogten leggen; alle behulpsaemheyd en adsistentie sal bewysen wan neer er eenig verschil over de tollen ontstaet, my daermede niet verders te bemoeyen; als de Comp’ begeert, maer hetgeene dacr omtrent Comp weegen g’ordonneert werd, helpen effectu eeren executeeten

Dat ik in erkentenisse deser myne herstellinge tot bewijs Vin myne schuldige trouwe aen de Comp’ item voor het genot der dessas van Pinger, Papas Doenala de eylanden Pody, De langoe,

Gilie, Kangian en andere, onder Comp Jand Sumanap gehoorende, met derselver verdere inkomsten van passers hane egteryen etc dewelke de Comp' my gunstig tot mijn onder houd heeit toegeweesen, jaeriijks zen de Comp sil contribu eeren met het loopende jaar 1746 te beginnen, vijif hondert tak kcrs clapperolie, van vijffentwintig kannen ieder takker;[284] voorts nog in jaer 1747 vijitien coyangs cadjang, anno 1748 dertig coyangs voorts anno 1749 vijftig coyangs, mitsgaders Vin die tijd of jaerlijkx altoos vijftig coyangs cadjang; twee derde groene cen derde witte, sonder eenige betaling, met mijn eygene vaertuygen Op Samarang off Batavia te leverer, daer het de Comp' goed vind dat telkens voor dat de Oostmousson ten ende loopt wacrenboven ik nog beloove alle meerdere pro ducten Wl het land Sumanap, dan die tot recognitie dienen, Op Sourabaya Jen de Comp' des begeerende, te lereren voor marktprijs gelijk ook de tammarijn; gedroogde vis, catoene gaeren zout; 0l wat het sijn mag; dat Op Sumanap valt en by de Comp gerequireert werden mogte wat daervoor Comp weege betaelt werd, beloove ik behoorlijk te sullen laeten toekomen aen den eygenaer, leverantier of planter van voorschre Ven vrugten besorger van voormelde producten, opdat een ieder daervoor het syne kryge

Wyders beloove ik nevens myne pepattijs en jaxa' door de Comp' aen my gegeeven, geene saeken van cenige aangelegent heyd, den onderdaen betreffende af te doen dan met commun catie en toestemming van het Europeesche hooft, dat by mijn geplaest werden sal. En bvaldien wy daerover niet eens konden werden, dat dan de saek sal stellen ter decisie van het opper hooft en raed tot Sourbiyi, waercntegen de Comp' my permit teerd dagelijks kleyne geschillen af te doen als Tan ouds, mits deselve van weynig belang zijn.

Gelijk ook in gemeen beloove de rolkeren van Sumanap, SOO wel groote als kleyne als onderdanen van de Comp" onder mijn regentschap geatelt; alle regt billikheyd behandelen, geene nieuwe lasten op te leggen geene van miyne wantries; veL min jaxa' of pepattijs, te Ferstooten, tc verongelyken of te verwisselem, sonder Foorkemnisse toestemminge van Comp Iaar dat ik, Wanneet iemand van deselve sig ontrouw off onvromelijk tegens my, nog sooveel mneer tegens Comp' gedragen mogte alvoorens daeraff kennisse geven en de adsistentie ran Comp posthouding employeeren sal[285] tot een provisioneele arresteering van desselfs persoon goederen vende de saek dan over ter decisie van het opperhooit cil den raed Op Sourabaya

Laestelijk beloove ik, dat ik my met de regering van het land schap Pamacassan in het minste niet bemoeyen of over het ge nlelde landschap eenig gesag aenmaetigen mnaer integendeel met dengeene, die door de Comp' als regent aldaer sal werden ae0 gestelt, syne onderhoorige, in alle vrede, vriendschap en

goede nabuurschap leven zal, Le meer dat ook Comp” bevel is aen de inwoonders van dat land, € Sulks dus tot de wederzijdse rust en welvaert komt strekken.

Aldus door my, in plaets van eede aengenoomen ende belooft, mitsgaders door myne handteekening bevestigt tot Grissee; den 28 April 1746.

Onder stont My present WJS geteekent Jongsma secretaris margine de gewoone handteekening van Radeen Tomma gong Tsiacra Nagara:

DCCCXC. JAVA MADOERA_

28 April 1746.[286]

Op denzelfden dag werd den nicuus bennundon refent sourlgelijke olcrccukonsb aamtEajn Pamekasau

Ik, ondergeschreven, Radeen Aria Dicara, door de benevolentie van de Doorlugtige Nederlandse Comp’ thans weder herstelt het regentschap dcr landen van Pamacassan; verklaere en verbinde my by desen nevens alle myne mantries; alsoil ik sulks met solem neele ede bevestigt hadde:

Dat ik de roorschreven Doorlugtige Nederlandsche Maet schappye voorschreven regentschap bestier Tan haar landschap Pamacassan, met alle desselfs onderhoorige eylanden gehouw getrouw escn en dien dienst ten besten T4n de scive haere onderdaenen op Pamacassan met alle opletten heyd, gehoorsaemheyd en iever waernemen zal, agtervolgens de bevelen; die my Vin tijd tot tijd sullen werden gegeeren van den gesaghebber en raed in den Oosthoek en de comman dant op Passarouang dengene; die by my ranweegens Comp geplaetst werden sal, dan wel ran den cominanccer raed tot Samarang en de Hooge Regeering van India tot Batavia

Dat ik eenmael des jaers my persoonlijk sal koomen vertoonen ol Samarang, ja selis tot Batavia E0O sulks begeert wrord, om myne eerbiedigheid te bewysen aen de Comp’

Dat ik tot logement Van j sthouding, die de Comp’ inder tijd goedvinden sal in haer land Pamacassan te leggen, soodanige vastigheyd, hetsy V2m steen hout of aerde, op myne eygen kosten sal aeten maeken en Op soodanige plaetsen, als de Comp goed vinden sal, en dat ik de voorschreven posthouding roorsien Va water Cn de noodige lerensmiddelen, voor soodanige beta Ting; als de Comp” goedvinden my daervoor toe leggen ook Fan cen dagelijks getal ran vijitien battoors ten dienste der besetting

sonder betaeling, roorts V1n sooreel andere Meer Toor twee stuyrer daegs ieder man, als de Comp’ of gemelde posthe ouding benoodigt sijn mogte

Dat ik my met de negotie die ran buyten in het land Pama cassan edreven wordt; niet verder sal bemoeyen als de Comp” my komt te Ordonneeren dog dat ik met alle trouwe en oplet tendheyd sal waeken en tegengaen alle sluykeryen, en Alles wat tot nadeel Fan Comp’ negotie ofi inkomsten alhier mogte wer den werk gesteld amphioen; kleeden andere articulen Fan handel van den orerwal vam Java Baly Ferdere eylanden daer beoosten leggende oi ook de Bariaen of het eyland Lubok, dan wel Borneo off elders, Tan Fraer wzernatoe het soude mogen weesen ; dat ik integendeel de bandharyen van de Comp ket Jand van Pamacassan leg gende, rolgens d’oude gebruyken sal maintineeren sovele in my soekcn te verbeeteren, Cornp sabandhaer die sy haerentweegen Op de plaetsen onder voorschreren sabandharyen gehoorende als Tsiejerik; Warenta, Pandellegang, Boendor, Tjandie, Taelang, Kapoeng, Pagagan, en met een woord op alle plaetsen, daer inkonende uytgaende regten ehett kunnen werden mogte leggen alle behulpzaemheyd en adsistentie sal bewysen En wameer er eenig verschil orer de tollen ontstaal, ny daermede niet verder bemoeyen als de Comp’ begeert, maer hetgeene daeromtrent Comp weegen g’ordonneert werd; hel pen effectueeren en executeeren

Dat ik in erkentenisse deser myne herstellinge en tot bewijs van myne schuldige trouwe acn de Comp’ item voor het genot der tlessa’ Vwn Pocloagan; Toedja Pannagoean Djalma, Djadjarecn en Pademmawoe dewelke de Comp’ my gunstig tot mijn onder houd heeit toegeweesen; jaerlijks aen de Comp” contribuec Iet ket loopende jaer 1746 te beginnen, twee hondert vijftig Lakkers clappusolye van vijf en twintig kannen ieder takker; en roorts nog jaer 1747 seven en een halre coyang cadjang; anno 1748 vijitien coyings; roorts anno 1749 25 coyangs mitsgaders ran die tijt aff jaerlijx altoos 25 coyangs cadjang, twee derde groene en ecn derde witte, sonder eenige betaeling met myne eygene vaertuygen Op Samarang of Bataria te leeie Ten daer het de Comp’ goedvinden sal, en dat tclkens voor dat de Oostmiousson sijn cynde neemt; waerenboven ik nog beloove alle andere producten van het land Pamacassan dan die tot cognitie dienen, op Sourabaya aen de Comp” des begeerende, t€ leveren VoOr de marktgangsprijs, gelijk ook de tammarijn, ge droogde vis cattoene gaeren; zout, Of wat het zijn Iag; dat %p Pamacassan valt by la Comp gerequireert mogte worden wal daervoor ’s Comnp” weegen betaelt word, belove ik be hoorlijk te sullen laeten toekomen aen den eygenaer; leverantier planter van voormelde vrvgten en beso ger Wan voorschferen producten, opdat ecn ieder daerrcor het zyne kryge. ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Wyders beloove ik nevens MynC pepattijs en jaxa, door de Comp' aen my gegeren, geene zaeken Van eenige aengelegentheyd, den onderdaen betrefiende, af te docn dan met communicatie en toestemming van het Europeese hoofd, dat by mijn geplaest werden zal byaldien wy daerover niet eens konden worden, dat ik dan de zaek za stellen ter decisie van het opperhooft en raed tot Sourabaya; waerentegen de Comp' my permitteerd daegelijks kleyne geschillen te doen als van ouds mits deselve van weynig belang zijn.

Gelijk ik ook in gemeen belove de volkeren van Pamacassan, soowel groote als kleyne, als onderdanen Fin de Comp' onder mijn regentschap gesteld, in alle regt cn billikkeyd te behande len, geene nieuwe lasten op te leggen en geene van myne Iialntries veel min jaxa of papattijs te rerstooten; te verongelykcn verwisselen sonder voorkennis toestemming den Comp' maer dat ik, wanneer iemand van desele sig cntronnr onvromelijk tegens my, of nog zooveel meer, tegen de Comp' gedragen mogte, alvoorens daeraff kennisse geven ende adsistentie van Comp' posthouding imploreeren sal, tot eene provisioneele arreustering van esselis persoon en goederen, gevende de saek dan orer ter decisie van het opperhooid en den raed op Soerabaya.

Laestelijk beloore dat ik m} met de regeering Ta het Jandschap Sumanap het minste niet bemoeyen off over het gemelde landschap cenig gesag aanmatigcn, maer integendeel met dengeene die door de Comp als regent aldaer sal worden aengesteld, cn zyne onderhoorige in alle vrede, vriendschap en goede nabuurschap leven zal, te meer dat ook Comp bevel is JCIL de inwoonders van dat Jand en sulks dus tot welerzijdse FUEt welvaert konit te strekken:

Aldus door My in plaetse Fan ede aengenomen belooit; mitsgaders door myne handteekening berestigt tot Grissec, den 23" April 1746 Onder stont My praesent Was geteekent Jongsma secretaris. In margine de gewone handteekening Fan den Radcen Aria Dicara,

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 - 1800

DCCCXCI JAVA MADOERA

29 April 1746.

orcretnkdtnSI November 1745 hiervoor 395 en volgende nac dc comnssaris Hugo eryscl den zool dcn Tcrhanucn Tjakraningrz: Fezent WVest-Madocra aangesteld tot nadere AppIo batie Sijn Edelkeyt Gustaaf Wilicm, Baron Inhoff [287] Deze approbccrde

gcroemde oreretikonist rogde daar cemge poinc aan undlergeschreren; Radeen Tommagong Suerildiningrat, altans door de onderlinge goedheyd den Doorlugtige Nederlandsche Comp' tot regent van het district lan7 Bancallang, Sampang; Arosbaya hetgeene mcn gemeenlijk; met onderscheyding TT Pamac Cassan Sumanap, Madura romt noemen onder den eernaem van Radeen Depatty Satjadiningrat Jengestelt; rerFlare belore by desen: alsof ik sulks met eede bevestigt hadde:

Dat ik rourtacn buyten sabandharyen, dewelke aen Comp' rerblyren, tans bestaende die Fan Arosbaya, Bancallang, Soetja, Quanjer en Bobotong, Soekaleela, Baliga, San- Jang, Laboeang, Banjoe Sanka, Kalampit, Pankinon, Sapolo Telago, Biroe Soekawana wer de Comp' elders district mogte goedvinden haere inkomende cn uytgaende regten le laten invorderen in erkentenisse der overige inkomsten Fam dit land, dewelke de Comp' goedgeronden hceft my te laten behouden, jaerlijks ecnmael rier duysent wigtige Spaense reaelen Tan agten, of in stede Fan dien rijiduysent tee hondert tijx- daelders couram geld acn goede rigtige silvere ducatons of andere by de Comp gangbare gvede specie, zy goud of ilver tot ourabaja, Grissee of ook op Samarang of tot Bataria, precies sonder manquement roor het uyteynde ran de maend October aen de Comp' opbrengen en betaelen sal, te meer dewijl ik volgens de gunstige inschikkinge ran de Comp roor dit loopende jaer 1746 sal kunnen Tolstaen met de hellit ran dien ofte tuee duysent realen munte, te betaelen als boven en roorts de volle opbreng der contanten eerst aenrang nemen sal met het rolgende jaer 1747.

Dat ik daerenboven jaerlijks selrer roege Comnp plaetsen te lereren ran dit land aen de Comp' sal opbrengen drie duysend takkers Madurees Dn rier kannen Hollands aEn clappersolie, te beginnen met het volgende jaer 1747, TOQ dit lopende jaer de helft of 500 takkers dan wel ses duysent kannen olic mede ter tijd en plactse als boren te lereren; sonder daer- Voor cenige betaling te prmetendeeren:

Dat ik wyders in het aenstacnde jaer 1747 aen de Comp mede sonder cenige betaling, sal opbrengen veertig, vervolgens anno 1748 daerzen rolgende jaeren altoos jaerlijks sestig coyangs goede versche groene cadjang; de plaets der lererintie aen de Comp keuse verblyrende, dewelke my Fomt dit loopende jaer daeromtrent geexcuseert heeft.

Laestelijk belore ik buyten de rorenstaande quantiteyten cadjang en olie, dewelke ik ten blyke rn myne schuldige trouwe en gehoorzaemheyd acn de Comp kome contribueeren, alle hetgeene rerdler TML dese eenige andere producten, tamariju, gedroogde vis, cattoene gaeren; peper, indigo, of wat hier reeds bekent en waertoe het land bequaem wesen 0F verder bekent of bequaem gemaekt werden mogte, Comp' land Madura onder mijn regentschap gehoorende, komt te vallen of indertijd nog vallen

mogte, roor de ordinaire marktgangsprijs, cn wat de peper, indigo en cattoene gaeren aenbelangt; voor hetgeene daerroor door Comp aen den Soesoehoenang werd betaelt; naer uyterste ermogen te sullen leveren, de Comp’ als mynen heer en weldoender in dese alle andere dingen genoegen te geren.

Aldus gedaen ende aen handen Tal Jen Heer Gourerneur Generaei Gustaeff Willem, Baron Fan Inhoff; in plaetse an ede, belooit Sambilangan, den 29 April 1746. Onder stond My praesent Was geteekent Jongsma sccretaris: In margine de gewoone handteekening rin Radecn Adipatty Satjadiningrat:

DCCCXCII JAVA MATARAM

Mei 1746.

Op zijn [ctletE]S werd Van Imhof Semarang door den Soesochoc erwelkonid reisde ditn Tonsi TLa de hofstad. Socnan beklaagde zich Drer dat de rcgericn dic sirandgetes C a de opbrengsi het 1103 gelaten centoudig weiger den auI scnatting prcncgen leddde ten slottc tot &c volgende nrc- ccnkomse (De Jo:Gr Opromst blz. IXIA III EXXII dragen Kon. Aehanea (1853), blz. 397 volgende.)

Tot nadre explicatie an het genoteerde by het jongste con Hact Fan dcn M1 13 November 1743 [288], nopens de sabandha- yen strandregentschappen; is op hecden tusSCI den Hueg- Edelen Hcere Gui lerneur-Generael Gustaeit Willem, Laron Ianhoft, dcn Soesoehoenang ete’ rastgesteld weder- zyde belooft aengenomcn; da: alle de sabandharyen sullen sijn en blyren ten beloere van de Comnp’ sonder daerran verdre reekening aen den Soesoehoenang te doen; mits dat den Soesoc- hoenang daermeede sal kunnen roldoen tot roldoening Suo Tn het jaerlijkse ondethoud Tilm guarnisoen alhier dat der princen ran zijn huys, die tans op Bataria elders [289] door de Comp’ #erden onderhouden, als raor de agterstallen, het een en anicre- item Fan de rijs, 0P het vorige contract 1n den jare 1733. die Sijn Hoogheyt rolgens het jongste gehouden is te rerelfenen; sooda Sijn Hoogheyt niet verpligt sal 5141 te sup- plecren byaldien de gemelde sabandharyen sooreel niet bedragen mogten #ls roorschreren erschaldigde jaerlijkse betaeling, nog de Comp iets Uyt te Keercn; Soo deselve meer beliepen, maer dat het eene met het andere finael en eenmael roor altoos LCt- effend zal sijn.

Voorts geeft den Soesoehoenang geheel en al aan de Comp’ orer nog orerige districten langs de strander; die niet bc- grepen Sijn onder de landen, by het jongste contract algestaen, ertegens de Comp’ aenneemt besorgen jaerlijks atn Sijn Hoogheyd in contantcn gelde te laetcn voldocen de inkomsten, die Sijn Hoogheyd bevoorens uyt gemelde districten heelt gehad, tans gesteld een summd van vijfi duysent Spaense reaelen, gelijk ook

de Comp’ beloofd de volkeren dier landen, soowel als de hoofden derselie, daertoe steeds te houden, dat Sy den Soegoehoenang alle behoorlyke eete en respect bewysen opdat Sijn Hoogheyts aensien hierdoor niet rermindert werde:

Laestelijk: rerklaert den Soesoehoenang by desen afstind doen van alle tolpoorten hekken afschuttingen der weegen in de boven- benedenlanden, van alle belastingen op Ide gce deren; die soowel langs de weegen als de rievier, soo tot negotie als consumptie, kunnen werden op- en aigevoert, latende geheel acn Comp orer om reguleeren te orronneeren soodanige uyt en inkomende regten op de voorschreven goc deren Fin degeene die in de bovenlanden vallen, aenge- queekt of aergemaekt werden, Fan andere, die Fan buyten inkomen, als de Comp’ denken sal het beste te zijn; met belofte ran de ordre, die de Comp” daeromtrent laet stellen; door syne onderdzenen praecis doen uyt Oeten Waertegens de Comp” belooft jaerlijks aen den Soesochoenang te betaelen een somma Fan negen duysent Spaense reaelen voor het inkomen; dat Sijn Hoogheyt tot hiertoe Van roorschreren tol heeft gehad daer- onder begreepen de pagt der vogelnesjes, de rivier Solo, de t- bakspagt in de Cadoe de bazaers en alles wat tot de voorschre- ven tolpoorten heeft behoort: Waerbenevens la Comp ook nog jaerlijks sa] laeten betaelen een duysent Spaens aenl de Ratoe Amancoerat, een aen ieder der twee rijksbestierders; een Jen de pangerans eerste bediendens van Sijn Hoogheyds hof en twee duysent Spaense reaelen den oudsten wettigen zoon Fin den Soesoehoenang syre oprolgers het tijk; soodra dic ecne behoorlyken ouderdom van 14 jaren sal hebben bereykt e door de Comp’ tot kroonprins verklaart sal sijn:

Aldus edaen Op Soeracarta, den 18 Mey 1746. Onder het Javaans stond het segul Vin Sijn Hoogheyt in roden Iak en daernevens geschreven: Dit is het zegul van den Soesoe- hoenang Pacoeboeana Onder het Nederduyts geteekent: G_ van Imhoff, Jacob Mossel, Jacob van den Bosch en Hugo Veryzel:

Ter zyde Comp’ zegul in roode lak e daeronder: Ter Or- donnantie Yam Sijn Edelheyd, den Heere Gourerneur-Generael geteekend Jongsma secretaris.

DCCCXCIII MALAKKA DJOHOR SIAK

23 Mei 1746 [290].

jansluiling Orcrecnktnisi Decembcr 1765 Ial sultan Ian Djokor in April dzrcn Iar Malalki. 61u VlC tencm de Botgineczen Daar dc gou”erneur n1Og gcct autwoord Hoogc Regecring Batavia had ontvangen zui mpport Over resul ralen miseia Clia: Wind dcn

sultan #€ gccn deiiniticve {oczeggingcn dufM plechtige ontvangst Jecsteti Kcrdcn in Mci besloten dc ondcrtce*eming de volgende acte reztigilg 17n1 conttaci Augustus 1713. (NETECIER blz 73)

In het jaar Aliph, het elf honderd negen rijftigste na den dood Tan Mahomed, den tweeden dag der maard Jemadil aul; zijnde den 23 Mei van het jaar Christi 1746 werd dit ge: schrift in den maam Tam God geschreren ter gedachtenis dat sultan Saleman-Saa, koning Lal Johoor en Pahan, nevens den successcur van troon Ferdere koninklyke familie tor Malakka is geweest, en aldaar ontmoet en gesproken heeft den EE Achtbaren Heer Gourerneur Wilhelm Bernard Albinus, met wicn na de ontvangst ran reel cer beleefdheid alle opregtigheid des harten overeengekomen zijn; dat TOortian het volk vam Malakka mct dat ran Johoor als een volk zullen zijn, gelijk in de dagen van ouds, na het gemaakte contract in het jaar Ha na de geboorte van Mohamed 1126, 0F anno Ckristi 1713 met den heer koning zynen vader, zaliger gedachtenis en de Ed Comp” blyvende de zaken ran Siaca, Op het minnelijk wr- raden van den heer gourerneur, alsof het goede WlT tot dies infasic nOg niet gekomen was, daar het anders den koning Sale man had toegelegd, met oogtnetk om het dan aan de Ed. Comp’ te transporteeren in statu quo, tot de nadere schikking van Zyne HoogEdelheid, den heer Gustaaf, Baron La Imhoff, Gourerneur-Gencraal ran Nederlandsch-Indie, en zulks enkel alleen ter oorzake dat er tusschen den heer gouverneur den koning roornoend een rcin zuirer #it hart is, zijnde tot Ct tceken ran waarheid dit dubbel gesteld en besegeld by dea heer gourerneu de wedergade by den koning, ceuwg aandenken.

Onder stond: Accordeett sioneel secretaris geteekend CF. L. Piazoll, prori-

DCCCXCIV MALAKKA NANING

24 Mei 1746 [291].

Op den 29stcn April 1746 verschenen aigeraardigden Naning in de vergacerirg vanl gobreriieur Enl Taad t2 Malakka Hun wcrd Wezcn Febrauik jaarlijks, bij wijze hominage tienden hub OULIL Komen afdrageti Ecofn cenigen tjid onbruik was Ecraakl; ten merkelyken cisresperte eh geen mninder Ongenocgcn dE COIp Wcgens armoed wilde de Comp” forina-brlaling %c= moegen Mcinem mits de cuut arereenkonito Wcrden rernielial. Dit €e= schiedde hij nldeeszang dccunient

Articulen ende conditien door den EE Agtb. Heer Wilhelm Bernard 4binus, gouverneur directeur orer de stad en fortresse Malacca, nerens den rand roorgeschrercn aan Siry Radja Mera capiteyn,

mits- gaders Macotta Soetan, Paducca Caya Passir Radja, oudstens Fan Nanning, met omleggende dorpen; by deselre plegtiglijk aangenoomen DC- swooicn:

Eerstelijk belooven ende Steeren den rojrSZ. capiteyn ende oudstens, uyt den naame ende ranwegeni de geheele Nanningse gemeente, de doorlugtige Hoog Mogende Heeren Staten-Generaal der vrye rereenigde Nederlanden als hare souveraine; d'Edele Hoog Agth. Heeren Bewindhebberen rar Vereenigde Oost indische Comp' Sijn HoogEdelheyd, den WelEdelen GrootAgtb. Heere Gouverneur-Generaal en de WelEdele Heeren Raden van India, mitsgaders den EE Agtb, Heer gourerneur en directeur deser stede en fortresse, nevens den raad, item alle bevelhebbe ren, die over haar gesteld oite namaals mogen gesteld werden, Genouw getrouw te ziin, ende een ieder na uytterste Ternioe gen in alle behoorlyke gehoorsaemheyd tot den Nederlandschen stnat tet dragen, als getrouwe onderdanen schuidig gehou den zijn, sonder gezamentlijk of yder in bysonder tegens den- selven staat iets oor te nemen, directelijk ofte indirectelijk; Tjar dese articulen Op nieuws in allen deelen hevliglijk en punctuelijk i€ obserreren cn na te koomcn niet docnde alle contracten verbonden; in prejuditie Fn 4E. Comp met ancre rolkeren Foor desen gemaakt olte acngegacn.

Ende in gevalle imand Fan het roik Vin Nanning, kinderen Tan Manicabers Maleyers, heni tegen den inhoud Fan dit contract quame verloopen, oite den heere gOuverneur dlerselrer officieren ongehoorsaem TarcD, sullen den cpitayn oudstcns Fan Nanning gehouden wesen; die aanmaning TI den gouverneur orer te lereren om alhier na rerdienste gestraft te werden:

Den capitain en oudstens, mitsgaders de itwoonders van Nar ning, 70o Manicabers als Malevers, gehouden sijnde ran de rijs- velden alle andere Frugten Ia Coxp geren den thiende, zoO ten aanzien an haarlieder bekende armoede overeengekomen, dat den capitain jaarlijcx tot Malacca in per- soon, wel eenige syner oudstens, aen d'E. Comp" zal doen de verschuldigde homage; tol tceken Tin onderdanigheyd haer telkens aanbieden Fan d'eerstelingen ran het gezaay halve coyang nely.

De inwoonders Tn Nanning, met haer woon willcnde rera trecken naer Malacca, blyven gehouden aen den sjabandhaar te vertooncn ecn schriitelijk alscheydt 1a0 dcn capiteyn, met zijn zcgul getekent, gelijk cok die ran Malacca, haer ter Woon willende begeven de Nanningse landen zodanigen afscheyd aldaar hebben te verthoonen, door den sjabandhaar geteekent; ter ordre Lel den heer gourerneut, zullen Tan beyde kanten moeten teruggezonden worden Wamccr andersints1, haar in Nanning en de omher liggende dorpen zal werden (ocg estaen; hun met den Jandbouw, 2ls planten Van betele &c, Inogen erneren, mits roldoende aen costumcn; gelijk en ncrens andere inwoonderen.

Ouk belooven den capita”n ende oudstens sorge sullen dragen dat al den thin op Siremenanting, Songe Oedjong, Rom- bouw, off elders die streken uyt, rallende, Nanning aigebragt, direct herwaerts vervoert aen d’EJ Comp gelevert werde, waerroor de leveranciers alhier voor elke bhaer Vn 300 katjes, sullen genieten 44 rds contant geld, in Souratse ropycn

De peper, in Nanning en daer omher vallende, beloren zy al neede, wanneer tOt een nACmT € erdige quantiteyt gekomen is, aen dE. Comp te sullen leveren, tegens 12 rds; d ’bhaar.

Den capitayn, oudstens de gemeente van Nannilg zullen niet vermogen met eenige buytenlandse natien te handelen nog traffiqueren macr gehoude en blyren hunne goederen eenelijk af brengen jangs de rericr Tam Malacc, sonder eenige aildere passagie olte frequentatic Met roorschr. teemde handelaats lang rivier Panagie te houden; onder wat pretext zelve zoude mogen Wcesen op verbeurte ran Jiji en goet.

Insgelijks belooven den capitain en oudstens uyt naene Tel7 gcheele Nanningse gemeente, dat wanneer den hoofdgebieder yt de regering komt te treeden, dan wel iets menschelijks mogt overkomen z00 een geval ymand van de naaste be- quaamste sullen roordragen Jcn den heer gourerneur en raad van Malacca erale dadelijk derwaarts zenden dog voor derselver approbatie geensints erkennen, maar wel den soodanige, die den heer gouverneur en raad anderzints te erketnen staat:

Eenige lijfeygener van d’E. Conp ofte van de ingesetenen van Malacca, naer Nanning of omleggende dorpen haer door de Hugt komende begeren, sullen capiteyn ende oudstens der selver met alle de inwoonderen niemant uytgesondert, gehouden wesen verlopene perswnen ast te houden opstonds her waarts te brengen, aa hare neesiens orergelerert Wer- den mils genietende tot cen recognitie erkentenisse 1-77 voorschr. eygenaers thien rds cens, sonder meer;

1. Eenige slaren ofte slarinnen uyt Nannirg Malacce, om Christen te worden, veriopende, sullen de eygenaers Fan sodanige slaven of slarinnen genieten goed gedaan werden regte helft van den prijs derselrer slaven ofte slavinnen, volgens den taxt, door expresse gecommitteerdens ter ordre van den heer gouverneur daar Op te stellen:

Maar die eenig Christen, slaav of vrye iuyden, Fan Malacca, aan Mooren ofte heydenen verkoopt; ofte deselve, ’zy goed- willens dan wel met dwang Tan haar Ineesters tragten t ontre- cken oite Terroeten, insonderheyd die zoodanige Christenen- slaren ofte ! rye luyden laten besnyden, oite met geweld daertoe tragten te bewegen, zullen daedlijk verbeuren hun lijf en goet:

Ende opdat den inhoud van borenstaande articul onrerbre- kelijk naargekomen worde, belooren sweefen voorschr, capi- teyn en oudstens in den name ran de gantsche menigte den EE agtb Heer gouverneur onmiddelijk te zullen restitueren en doen in handen stellen alle soodanige weggeloopene slaren, als bevinden op Nanning of elders wezentlijk te zijn.

Mohamnedallicn;

Eyndlelijk: beloaren endle Succton by den Aleoran den capitain oudstens uyt name ran de gantse Nanningse gemeente, vorenstaande articulen, approbatie van Haar HoogEdelhee dens; den Heere Gourerneur-Generaal de Raden ran India thans voorgeschreren; heyliglijk in allen de delen te sullen onder- houden ende doen nakomnen; ook verbinden zy haar; de orertre- ders te leveren op Malacca aan dE Comp’ om dner te krygen hunne verdicne straffe; hebbende deese tot meerder rersekering Ict hunne gemecne handtekening herestigd met omp egel doen drukken Aldus edaan beswooren Rade Ae Politie der stad fortresse Malacca, dato den 24 May Ao. 1746 was getekend Albinus, Bergen van der Grijp, Overlandcr, Onneke, de Windt en F; L Piazzoll Ter zyde stond Comp’ zegel, in roode lacque gedrukt, daaromnie geschreren Ter ordonnantie ran den #elgem. EE Agtb; Heer Gourerneur cn Raad Was geteekent FL. Piaz- zoll; secretaris

DCCCXCV MALAKKA PERAK

25 Juli 1746. Fan Selangor uit bedreigden de Boegineezen ook Liu-prcdeceerendc statcm der Westkust In opdracht Hoogc Rcgccring lict Yuu - Verneur Malakka Mei 1746 het Yoor de kust liggende OilUc- Wconce eiland Dingding bezetten en zo1d rcryolgens den commissaris Arj Vcrbrugge WFLir buhanncu koning Pperak e herhaal - delik bedreigd door de Bocgircezen, die in relatic stondcn zijn nee Radja Moeda, De oude verzocht de Compagnie, ook inzijn land versterking willen ouaa hopdai niet aeer eriportie sin onmondige dcgtcr in hetselve bergen mogte halic houx-kare Jactem MadI insgelix deselve dcor Comnp” mecdewerking ODTS ITCT Iyden dcen wyttrouwcn acn Sultan Cabc, zcon Siacca, $ Radja Ketjil, die dan; als koning OiCr Pera hccrschende; dE. Comp. den Inin ran nct Jand gcren sotde Dit Iciddc net rolgende coniract [292]

Articulen van reede cn onverbrekelijk verbond, be slooten tusschen den koning van Pera, genaamt Sultan Malpasaar Johan Berdollat Feer Allam tcr ecute, ereenigde Nederlanse octroyeerde Generanle Oustindische C omp ter andere zydc; door ons onder geschrevenen, rerfandelt; als zijnde van dcn EE, Agtb. Heer Wilhelm Bernhard Albinus, gourerneur directeur over de stud en fontresse Malacca, benc- Tens den E_ politiquen raad daertoe gequalificeerd:

Art’ Aangesicn sijn Hoogherd niets lierer dan cen onrerbrekelyke alliantie met d’E Comp: 1S begeerende, presenteerd denselven een plaats beneden koningsfort laxamanas woning; [293] daar tot securiteyd van den gerustcn hindel op te bonwen, a 5 by d’E. Comp: oordeelt sal werden te behooren:

Vergunt roorschrercn Sijn Maresteyt, dat niemand inders dan de Comp allecn met urtslurting van alle andere natien; den thin, in Pera rallend sal mogen inslaan; nits dat de Comp. roor de bhaer ran 375 ponl Hollands, te wegen met Comp” balans gewigt, sal betaalen 26 ducatons d’bhaer, cn roor tol twce Spaense realcn sonaier 7an eralere thollen cn geregtigheden subject te zijn

Dat Zijn Hoogheyd ten eersten mandaet sal laten afkindigen dat de na buyten willend rertuygen eerst aen de besetting sullen aanleggen, gevisiteerd te werden en dat zig Jle mand te ecniger tijd dcn thin ter sluyks rerstoute nz buytcn roeren, of dat by agterhaling hunne geheele lading door die Tin d’E Comp: voor confiscabel verklaart sal werden, d’eene helit ten voordeele van Sijn Hoogheyd de andere helft ter decisie an dE. Comp

Aldus gecontracteerd Op heden den Z5en July Ao. 1746, op de baly vin den laxamana in presentie van Radja Moeda enacmt Siandaar en den Dato Laxamana Nachoda Posama

GENERALE NEDERE ANDSCIE GEOCTROYEERDE

Maleijds was gecachetteert met het zegul van den koning: Onder stond Accordeert getekent Piazzoll; secretaris

DCCCXCVI BENGALEN

Augustus 1746.’)

Tijdens bcwin ran den Gouterncur-Generaal Van Imloff haddcn Heeren-XVI opziin voorstel Joegcstaan; Indie gerestigde vrij burgcrs hon particulicrc nartuigen bepaalde plaatsen paalde artikelen hardcl mochten drijvcn In den 43n4nf 1746 kwanen op de Ganzes een tweetal dergclijke schecpies Fonlcnde d2 Maladivcn en bcladen curis cayer (respectievelik kleine schelpjes, als sieraad En als betaalmiddel zcer I trek waren, cn touw wan klapper-rezels of coir}. De havenautcritciten Bagsbander wilden cvemme ccl: teiling onlading suren icnzi arorcta proccnt irde der lading ats Invocrrccut betaald: Directeur Huycens protestccrce op rcc gronden; Wrcm cauris caycr nooit belast ge Wcest zOlden parliculiere schcepjes, clider Nederlandsche Fleg; zelfde voottcthien Tiytotd genieten als de Compagnic; welke in Bengalen Mr 2 procent nelioctde betalen. Wenschten de Bengaalscke iuto-

riteitcn dit niet toc 51il, dan zouden gecn particulicre schcpen Inecr komen, schade den handel. Mc:punt ging nabab Alliwcrdi-chan akkoord, hij gelasite den btirokken iausdar, dic artikelen Eccm rcchlen cischen. Wat unt betrelt HTOCI nzlr Bengaalsche gewoonte vat het de Com- paguit waard Kas zi En parwania in dicn zin Yan hcin zou kriigen Hozwei Ahet roor Comp zoodanig Eccn beling was, beschouxde zij hct als kwesie van prestige opende besprckingcn; Het slot dat zij tegen betaling van 35.000 ropias cen zoodanig narrann? Ferkrecg. (Rcsolutizn Direcictr ruoa Bengalcn Scptember 1746.) De ingewikkelde ambtelijke tcestarden daar te lande mladaten het roodig dat vcrschillende instanties hitrin Wrtler gckend Riool aamal Rc- schriften T'tro uitgciaardigd,

Translaat copia perwanna verleend door Zijn Ex- cellentie Allawerdi-chan Op de Houglysen naib faus- daar, heer Mirja Pearer, in dato 2 Augustus ontiangen alhier den 30"* daaraan;

Blijkens de Realia dcze overcenkomst besogne ovcr Zafen Malakka, 12 September 1747 Radc Indie gchouden; gcappro-beerd: Uit de Orcrgccome brieien 1748, 19l* bock; folio 302. Fort Guyatus

OOST-NDISCIe COXPAGAIE 1602-1800

Beminde broedler, Deeser dagen is my yt het schryrens der Hollanders gcblce- ken, dat twee particuliere scheepen ran haar; belaaden met couris cn touwwerken tot Hougly aangekomen zijnde bedienders Vam Bagsbandar tot de ontlaading derselve; schoon daarop niets was dat tholgeld deed geen permissie hadden willcn geven het welke inderdaad z0 zijnde, zeer onreedelijk door gemelde bedien- dens gedaan is, wawrom nu UE hjar zulks TOuc dcn An- staande moet interdiceeren Was getekend M Koningh

DCCCXCVII BENGALEN

25 September 1746.')

Zic dc inlciding bij het voorgaande cortac

Translaat Persiaanse bevelschrift, verleend door den nawab Ailawirdi chan de bediendens van de thol- plaats Bagsbander verder daaronder sorteerende districten, ontfangen alhier in copia den 285 Septem ber 1746.

De gezamentlyke bediendens van Bagsbander en meer andere tholplaatsen leggende in de provintie Var Bengalen werden by deesen tcr hunner narigt geadriseerd, dat den wackiel der Hol-landse Comp" heeit bekent gemnaakt de reeden welke direrse Hollanders hadden doen resolveerem, de handen van de particu-

liere negotie af te staan te weeten dat die bestond in het moeten afgeven van 3V1 percento aan tolgeld alzo zy sig daartoe buyten staat bevonden [294] oversulks 2712 percento, zoals de Comp' de - taalt; souden voldoen; Weshalven om reeden zulks andersints tot nadeel van konings tollen zoude strekken, een iegelijk der bediendens van Bagst bander etc werden gerecommandeert; roor particulieren handcl roortaan zowel al5 Toor die Tan

GENFRALC YELERLANDSCHIE GEOCTROYEERDE

Comp' niet meer als 2V2 percento te vordercl, oodat de Hol- ianders daardoor moogen g animeert werden hunne negotie met meer kragt en gerustheyd dan bevoorens voort te zetten het land dus meer en Ineer mag floreeren Was getekend M Koningh:

DCCCXCVIII BENGALEN

October 1746,

Zic de inleiding hiervoor, blz. 432.

Translaat Perziaanse bevelschrift, verleend door Zijn Excellentie de hecr Allawirdi-chan, de respectire [ausdaars, siemniendaars en meer andere bediendens in de soubaschappen ran Bengale; Behaar en Orixa ont fangen alhier in copia den Il" October 1741,

De siemiendaars, motseddies (makelaars), fausdaars (gourer- neurs) cararies (boekhouders) meer andere bediendens presente als toekomende welke zig de soubaschappen van Bengale Behaar en Orixa ophouden werden by deesen gepread- verteert, dat den wackiel van de Hollanders kennisse gegeven hebbende van de door hunne Comp Ferleende licentie tot het dryven der particuliere negotic; ingevallen die op dezelfde wyze als die van haar konde raortgezet werden met rerzock dat dazr- voor uyt dien hooide riiet meer als 2%, percento mogte werden gevordert, z0 werd by deezen in zyne gemelte instantie gecon descendeert en oversulks toegestaan tot dryven der particuliere negotie op dezelfde roet als die van haare Comp weshalven men niet meer voor den particuliere handel zal mogen eyschen als 291 percento, dog waartan behoorlyke talicas tot Bags- bander zullen moeten orergegeven werden; alvoorens den rer- voer van goederen geschied, kunnende zy dan ook in- en verkoo Den daar zy willen, zoowel te water als te lande afbrengen [295] [296]

OOST INDISCHE COCNR 1602 JS00

vervocrcn, werwaards het hun gelegen komt, zonder dat zy gehouden zullen wcesen iets meer daarvoor te betalen den reeds bepaalde thol, schoon hunne vaarthuygen ledig off volladen elders heen weer Vaaren waarroor niets het allerminste door de posthouders der plaatsen die Sy passeerer, zal mogen gevor dert; nog hun eenig molest aangedaan werden opdat dem parti- culieren handel met gerustheyd mag roortgezet werden Was getekend M Koningh

DCCCIC. BENGALEN

October -November 1746.

Zic d inleiding hicrvoor, blz 432,

Translaat Perziaanse bevelschrift, verle eend door Zijn Excellentie Allawirdi-chin de gezamentlyke be- diendens, relke sig in de soubaschappen van Bengale Behaar en Orixa ophouden ontfangen alhier den 6” November 1746.

De motseddies (makelaars), iausdaars (gourerneurs), control- leurs, landroogden EIz z0 presente als toekomende; welke zig in de soubaschappen Lce Bengale, Behaar Orixa ophoude, werden by deesen gepreadverteert, dat den wackiel van de Hollandse Coij’ bekent gemaakt heeft de ordre, welke door dezelve rer- leend wis om den particulieren handel, ingevalle Men die deselfde voet als die van haar konde gereguleerd krygen en daar- Vdor ook niet meer als 24/ percento bepaald wierd, roort te set= ten wzarinne ik wel heb willen condescendeeren, door Ulieden by deesen te gelasten, om van tijd tot tijd den ontfargst van behoorlyke talicas niet meer daarroor als 2 percento aan tol= geld te vorderen; en wyders toe te staan dat de Hollanders hunne goederen, alwaar Sy willen, kunnen verkoopen en allerley waaren die zy begeeren, zullen moogen inkoopen en rerdebiteeren mits- 297 298

GENERALE FEDERLASDSCHE GEOCTRCYEERDE

gaaders Jezeh e, z0 C waater ls te lande, werwaarls het hun geleegen komt, rerroeren, zonder dat hunne raartuygen elders zullen moogen aangehouden of daarroor onderweegen het alder- minste gevordert werden; zullende men van haar aan de Mier- Beher meede geen tholgeld mogen afeyschen hun oversulkx TTy staan alles wa: 2) willen met Comp desteks en af doen voeren mitsgaders ook Fan haar geen tholgeld roor tJrwe; riist meer

anderen etraaren mogen gepretendeert werden opdat zy met gerustheyd hunne negotie moogen blyren dryren Was getekend M Koningh

CM: MOLUKKEN BATJAN

20 December 1746,

In Novcinber 1746 kwam koning Batjan niar Termatc, zich RourerncVr beklagcn Jac het cigcnmachtig optreden djogoegoe Men had Ternate en*ei Oude rekening den konmg te vercfcnen Luir ointrent Bathianse land direrse cCII - duites , direct stry dig teegens 9E Comp gereguleerde maximes; doot speciaal totdorn Sijn Hogheyd Tareu IWALE geracckt" Dit Tend nO Dereui Miad aanleiding, den koning nicuw contac Jaan (Resolwtics ccin crc Tan dcr Meliccos d.d. c" 26 Vozetibcr, 20 December 1746.)

Poincter ar nadere rerbintenisse roor den coning rar Bathian Mamoemed Sja Oeddin, OOrSpronkelijk uyt diverse roorvallen by gewisselde brieien tusschen d'gourerneurs in der tijd commandanten TJTL Bat chian Je dato 16 September 1742, Maart en 19 Mey, 18 en 24 Juny 1743, mitsgaders 17 Juny 1744 ecen seerd ran alle zulke gedoentens, als daarby successive vinden zijn, in dier voegen als den Heere Mr. Ge- rard ran Brandwijk van Blokland, gouverneur en di- recteur deeser Moluccos, in name Fan den Hoogedelen Welgebooren Grootagtbaren Heere Gustaaf Willem Baron ran Imhofl, Gouverneur-Generaal ende d'Edele 299 300

OOSI-IXDISCHE COMPAGNTE 1602 1800

heeren Raaden Tanweegcns d'Geoctroyeerde Generale Vederlandse Oostindische Comp' een particuliere byeenkomst met bovengemelten coning, er voorko- minge Tan diergelyke gevallen sub dato primo No rember is overeengekomen en waarmede de leden des politiquen raides sig resumptie g confirmeerd hebben

Eerstelijk werd en gvegoegoe, Laloni genaamt, ten aansien Fan desselfs halsterigheydt in niet willen observeercn ran de gemaakte overeenkomste ly den heere gourerneur presente koning van Batchian Om in presentie Tut expresse gecommit- teerdens Comp weegcn Siin Hoogheyt in submissie komen egens zyne Hugt rergiffenisse te rersoeken, L4m des - selfs ampt als goegoegoe geprireerd cnde ook roords wel expres- selijk g interdiceerd omme sig huyten speciale licentie ran den hecre gourerneur en Taad deser Moluccos ederom naar Bat- hian te mogen begeven

Het aan den gewezen Bathians goegoegve sijnn bloedver wantcn tot lerensbehoeite rolgens resolutie ran den 17 Norem- ber 1744 toegelegt e docr henliedlen genoten uyt de recognitie- penningen Tan den coning Fan Bathian; neent Zijn Hoogheyd aan in den aanstaande jaar uit zijn dan te goed hebbende recog- utiepenningen te zullen roldoen:

Voorts beloren coning syne rijxgrooten dat in gcvalle daar Papoeen of Cerammers komen te rerschynen; die suspect sijn Fan eenige mensehen geroofd te hebben den sergeant-com- mandant in der tijd sullen behulpsaam siju Om diar on lersoek doen ende haar raartuyg ontwaaring rar diel; ialen risiteercn.

Ten andercn beloven den coning syne rijxgrooten, dat sy gecn Moluccanen, ’t sy Tidoresen Macquianders, Ternatancn off andere, onder het Ternataanse bestier bchoorende, Tin een behoorlyke pascedul, doOr den gourerneur getekend, voorsien sijn, sullen permitteeren aan de wal te koomen; veel inin licentie

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

verleenen tot het Fan sague. wegens welke te nemen mesures den heere gourerneur raad belooven behoorlyke advertentie aan den Tidors coning sullen geren:

Ook beloven den koning en syne rijxgrooten dat sy de Bathi- anse onderdanen niet Sullen laten frequenteren de doussons, welkers sagoeboonen van oudsher onderhoud van de Labou- resen 301 gedispicieerd zijn; ene ter wegruyming van alle dis puten, die daaruyt soude kunnen resulteren; sullen expresse gecommitteerdens Tan Conp als conings weegen, die ga1n risiteeren ende omtrent des Lahourescn sagoeperkcn boomen ee behoorlijk merk moeten werden gemaakt.

Wrders rerbindin sig den koning cn sync rijxgrooten, wvan- neer syne onderdanen eenige van hier of elders derwaards geauffugeerde slaren komen Op te vatten; dat die onder betaling ran opvangloon tegens rds thicn in handen Tan den comman dant sullen overgeleverd werden sonder dat den coning of syne rijxgrooten deselre bevorens sullen vermoogen in de ketting te Jaten slaan dan wel eenige andere, onder syne directe bescher- ming niet enoorende:

Den coning en syne rijxgrooten sullen gehouden sijn een picol sassefras ten dienste ran dE Corp: althoos voorraad houden mits daarroor by lererantie genietende d’ordinaire prijs oif anders den zergeant-Labourees te licentieeren; omme hetzelie op conings land te gaan cappen

OOST-INDISCIE CO#PAGMIE 602 1800

Den coning en syne rijxgrooten rerbinden Sig de noro altoos volk na oud gebruik te zullen contribueren tot transport van ’goede maanden en rantsoenpraauw.

Onder stond Aldus gedaan; overeengekomen rastgesteld mitsgaders rersegult en onderteekent tot Ternatcn in castee Orange, den 20 December 1746 was geteekend Blokland, Jb Hazcbroek; Hk Stemer, Js. Meuleman, Jb Fk Stegman, Jn Rijswijk Lager stond Comp grwut zegul, gedrukt in rode lc4, laarby gesteld : Ter adlonnantic van den EE Agtb heer gOu - Terreur raad rournoemt; geteekent: Jacob Scheerens secretaris In margine was getekent met Arabise caracters daarby geschreven de handtekeninge ran den coning: dito van den capi tain-lauwt; dito prins Djouw Mahera dito Tan den quimelaha- Jodja cn dito Tan den hoffmasuura Sambakki,

CMI BENGALEN

29 Januari 1747.”)

Zie de inleiding hiervobr, blz: 432.

Translaat Perziaanse perwanna rerleend door Zijn Excellentie de heer Nawab Allawirdi-chan Op de re- genten; welke zig alomme het soubaschap an Bengale ophouden, aldus luydende:

De motseddies (regenten) , z0 presente als toekomende, en de bediendens van Bagsbander en meer andere plaatsen ondcr het gebied Fan Bengale gehoorend zy kennelijk dat den wackiel van de Hollandse Comp’ te kennen gegeven hebbende, hoedanig [302]

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTRO EERDE

door rerscheide pirticuliere Hollanders on de wille der betaz- ling van 3V2 percento aan tolgeld die dezelve voor haare negotie aigerergt wierde, daar hunne Comp’ zelis niet meer als 2V4 per- cento betaalde, mitsdien de handen van de commercie algeslagcn WJarCn tot merkelijk nadeel ran lands geregtigheeden door- dien dezelve andersints, oite hunne thol den voet 1am Comp’ gereguleert krygende diverse koopmanschappen uyt derselver land met rolkomcn gerustheyd herwaarts zoude vveren oite meedebrengen waardoor dan den in erkoop alhier TECT als de roorenstaande gevolgelijk ook de thollen merkelijk moesten toenemen Icn daarop beslooten heeft de particuliere Hollanders gerustelijk met haaren handel te laaten OOrlgaan el, soveel de Comp’ geeft; te docn betaalen ; weshalven Ulieden zig hierna in

allen deele zullen hebben te reguleeren en niet meer als bovengenoemde ZVz percento Vin haar moogen vorderen. het welke tot derzelver narigt kan verstrecken

Onderstond Verleend den 19” der maand Moherromn in het 29e jaa5 an konings regeeringe oite den 29 January anno 1747 Ter syde stont het grootzegel ran Zyne Excellentie in inckt gedruckt in dorso Gesien de copia deeses den February behoorlijk ingeboekt Was getekend: M Koningh

CMII BANTAM

Februari 1747.’)

Scdert 1733 rcgecrde in Bantim de zwakke wispeltufige ulian Aboc Fachi, alias Fatach Mohammed Sjafai Xeitloe Ariiin, 3encci ondcr unened stond Tumner vrouxcr Ratoc Sarifa. Zij wist sutan Kcacn cger nudsten roon troomoprolger, Juderc mocdcr Ecborcn; uit rccs foOr zWII lercn Inocst troonntine met tenl aautal zijner ITienden aannangcrg tocrlucht Batavia zocken Sarifa Sticrcn clonzoon den Duoct Sutan eehuwd haar gchoren dochich, a5 kromnprins docn crkenicm [303]

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

geiukte de hardike it;igante zelis; Van Inhofl TouC hiar plamcn IiACN ook steldc dcze cenigc t geneischen Dc gcnoende Ecennnnn Wankerae Sarin, wtrd kroomptins erkend Rilar gcvluchte cnte’ Ktoonpriis door Hooge Rcgccring nazr Ccilon Tcroanncn Direstcur-Generaal Jacob Mossel, die als gevolmachtigde der regcering maur Bantam ging sloot a7nta orcrcenkoinsten waarhi; aroCc Wcro percgeld, KarJi Compagnic wilbreiding grond- gebied Targerang Fnonnd ccltt dc goudwinning in de Lmpongs verkreeg. (DE JoxGE Otkomst X, blz ILVIII er 115 RoniDi LV DER arouit Batlanschc otstand Bijaragcm Koninkliji Insti- Tuul 1881)

Articuien Vin Overeenkomste, uyt naan HAMT gen den Hoog Edelen Hoogagtbare Welgeboore Heer Gustaay Willen, Baron van Imhofi,Gouverneur-Gene- raal; en de Edele Heeren Raden van Nederlands-India, representeerende de Generale Vereenigde Nederlandse Oostindische Comp dese landen, geslooten en ge- tekend by den Heer Jacob Mossel; g’eligeerd eerste Raad e Directeur-Generaal van Nederlards-India expresse commissaris aan het Bantamse hoff ter eenre, mitsgaders Paducca Siry Sultan Aboel Fatgi Moeg- hammad Sifa Zeenoel Arifien. koning Tan het rijk Bantam ter andere zyde

Articul

Eerst vooraf beloven de wederzijdse contrahentcn de trac- taten overeenkomsten tusschen de Comp het rijk van Bantam geslooten, nevens de actens by een derselver rerleend, soover deselve in desen niet werden reranderd, heyliglijk en Op- regtelijk te zullen onderhouden nakomen, doen onderhou- den e nakomen.

Dewijl in Lampon Toelabauwas’ goudrivieren dor de rerre algelegendheid Ua Comps post, Palembangse dieven komen, die met de voordeelen doorgaan de Lamponders daartoe niet mogen opgaan; omdat sulx de peperinsaam zeer benadeeld 200 versoekt de koning aan den HoogEdelen Welgeboore Heer Gus tJav Willem, Baron van Imhofi, Gouverneur-Generaal;

De goudrivieren in hct district Toclang-Bawang, langs de rivicr haan dich

GENERALE *EDERLASDSCHE GEOCTROYEERDE

Edlele Heeren Raudlcn a Vedlerlands-India , daartoe eenig Tulk employe eeren alle andere ran daar te weeren; zullendc lasten 1- J7 zoldy, kost, ammonitie, gereedschappen runing; wit meer nodig zy halv cn halv by de Comp en by den koning gedragen werden, de winsten zullen dus ook halv en halv ge- deeld werden; En z00 de Comp z3[goedrinden dat rerpag- ten; Z0o zal het gekdl van die pagt halv cn halv gedeeld werden

Den koning accordeerd, tat Tin heden af onder Neder” landse Compagnie gesteld werden de landen langs de ririer Tan- gcerang desselrs Wfesterarm rn dc zee tot aan dlessels uot- spronk; nerens alle degeene, die aldnar thins woncn het zy ook ran Iat natie, exepto de egte Bantammers die konings onderhorige urren dog egter de Comp” in alles aIthans zullen moeten ten dienste staan maar niet ten oorlog elders rersonden werden, blyrende deselre strook Jand met al de voordeclen, die daarvan konnen komen; roonaan onder de Comp’ als haa; sowerin eygen goed. En zal den koning een persoon zenden; om die ses- honderd roeden breete te zien mneete en scheydpaalen t stellen.

Aldus gedaan geaccordeerd, beslootcn casteel dcn Diamant, tot Sourousouan, daar den koning van Bantam woond February 1747, en na de Machometaanse tijdreekening den 25en da6 Lam het maanligt Magharam in jaar 1160 genaant Ba wzs etekent Mossel, Gs Cluysenacr, H. Faure, P van den Velde Onder den Maleytschen text staan de zeguls en de handteeke- ningen !an den koning, van den croonprins en verdere rijxgroo- ten as geteekent J Campie, J S Elui, R C van Imhoff,

Translaat am acte V4ll verband, by Paducca Siry Sulthan Aboel Fatgi Moegt hamnad Sifa Zeenoel Arifien, koning van ket rijk Bantam, aan den Hoog- Edelen Hoogagtb Welgeboore Heer

Gustaav Willerr, Baron van Imhoff, Gourerneur-Generaal; en de Edele heeren Raden van ederlands-India verleend op- gedragen; met nedrig versoek Om Comp’ huipe

Den koning, na den anderen sedert eenige jaren by herhalinge Comp hulpe ersogt hebbende tegen den onwettigen indrang

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 -1800

ter Engelse; heeit door hetontstaan ran hetselre mnet har telyke droevheyt moeten zien dat tuu gegaan zijn, dat er thans geen peper Fan Lampon-Siliboe Bantam komt, Naar dat de Engelse die met geweld list alle sig nemcn Hy heeit haar den handel verblijf aldaar roor twee jaar door expresse zendelingen Iaten rerbieden, maar waten beschaamt en weygerden te rertrecken daarop heeft hy weder in October 1746 Comp” huipe rersogt om deselve te docn delogeeren en Comp’ besetting Op bequaame plaatsen in dies steede te leggen En rersoekt Paducca Siry Sulthan den WelEdelen Heer eerste Raad Directeur-Generaal, mitsgaders commissaris Jacol, Mussel, alsnog, OI dese Zuo nodige hulpe tot behoud ran zijn lander, bid den heer Gouverncur-Geuerazl en d Radcn der Edele Hooge Indiase Regeeringe te Batavia ernstig, dit zijn land te suyveren; waartoe den koning best oordeeld met Bakoenat te beginnen; belovend zig verbindende de kosten; die daartoe nodig zijn, maandgelden kostpeuningen, ammonitie, wo ning en wat er meer rereyscht, te zullet; betalen, en rersoekt de posthouding ok in selver voegen ten zynen laste z00 lange het Comp’ noodig zal oordeelen. En zal den koning ernstig zorge draagen; dat aan de peperinzamelaars ten minste zooreel in goed geld voor deselve betaald werde, als de Engelse hun gercn Door my gemaakt den 6-7 van de maand February Anno 1747 geschreven in het fortres den Diamant, Sourousouan daar d koning van Bantam woord den 25 van het maanligt Mogharam jaar 1160, genaamd Ba #as geteekent Paducca Siry Sulthan Aboel Fatgi Moeghammad Sifa Zecnocl Arificn Volgens leesing van den adsistent DanieL Aartsz: tocgenaant Peper;” en Opgare van de heer oud-secretaris der Hooge Regeeringe Cluysenaar, begrijpt dit den inhoud van acte Tinl ver band Ws geteekend Jean Campie, secretaris Hieronder Etain de zegels handteekeningen Fan de rijx-grooten.

Ontbrekcn; uitblijvcn: Het conccpt dcr rcgecrirg had hier na ernstig Adaartoc het nodige Verk stellen’ Blijkbzar di: %p Tcriock den koning krachuger geiformuletrd: Sic !

GERERALE REDERLARDSCHE GZOCTROYEERDE

CMIII: BANTAM:

Februari 1747 .

Zie de inleiding hicrvoor, blz, 440,

Den Faducca Siry Sulthan Aboel Fatgi Moeghammad Sila Lcenoel Arifien koning F-an het riik ran Bantam gelast ci donneere , dat alle prinsen cn hoigrooten in dese de opgeleese familielijst rermell, nercns de mindere dienaren, die in alle gewesten landen sig sijn ophoudende ondcr gehoorsaeihert ran den koning staan sullcn erkenen dev kroonprins pangerang Sariff Abdulla Moeghammad Gafil voor haar wettige successeur Fn het Tijk door de E. Comp in die qualiteyt {Ocg estaan en rastgesteld door den Edelen Heer Eerste Raad en Directeur-Generaal van India cn commissaris aan dit holi, Jacob Mossel, daartoe geauthoriseerd door den Hoog Edelen Welge booren Heer Gustaaff Willem Baron 1-7’7 Imhofi, Gourerneur-Generaal, cn dc Edele Heeren Raden ran Nederlands-India.

Onder stond Het voorsehreven geschrivt, M” dowr dlen koning orerhandigt sijnde, met rerklaring dat hetselre extract is ran de acte var authorisatie aanstelling “70 den pangerang Sariff tot Pangerang-Ratoe, met de naam van Sarift Abdullz Mocg- hammad Galil, gisteren ter onser presentie roorgelesen, v-ersoe kende dat ik daarby soude bevestigcn de krooning rzn FOOr schreeren pangerang tot kroonprins, ten mynen orerstaan schied z0o Is het, dat daaraun genoeg te doen en te blyken daar het behoord desen met mijn signet en signature berestige. Bantam in fort Speelwijk, den Februari 1747 was getekend J” Mosscl Ter svde stond desselrs zegel, in roodcn lacke: Onder stond Accordeert Was getekent J” Mossel. Accordeert van der Parra secretaris

Uit de Oargecomcu briccu 1748 . 3” baeck; folio 790. 2) Kroomprins

OOST- NDISCIIE COMPAGTIE (02 ~1800.

CMIV_ BENGALEN,

11 Maart 1747,

Zie de inlciding hiervoor , blz. 432.

Translaat Terziaanse perwanna (bevelschrift) Ter- leend door de heer Said Ahmet-chan met deszelfs ze gel, op de regenten bediendens welke zig aller- wegen in de prorintic ran Bengale ophouden, en ont- fangen alhier den [9e April anno 1747

De motseddics (rege enten) bediendens Fan Bagsbander cn Tneer andere plaatsen, in het souhaschap van Bengale gelegen zy kennelijk dat de wackiel van de Hollandse Comp’ aan Zijn Excellentie te kennen gegeren hebbende, hoedanig door de par ticuliere Hollanders om de wille der afvordering van 3V percent 31L tolgeld die dezelve VOOF haare negotie moesten voldoen, daar hunre Comp’ nogthans niet meer als 292 percento betaal de handen van den particulieren handel afgeslagen waren tot merckelijk nadeel van konings geregtigheeden dewelke ander- sints, offte ingerallen men den thol der particuliere op den voet van Comp’ bepaalde, niet weynig zoude toenemen door de meerdere quantiteyten goederen koopmanschappen, die alsdan met rolkomen gerustheyd uyt hun land herwaarts ston- den te voeren, het gemelde Zijn Excellentie behaagd heeft een perwama rerleenen; waarby gedagte koopluyden epermit- teerd werden hunne negotie gerustelijk te blyven roonisetten, mct betaalinge Tan 214 ten honderd, Weshalven Clieden by deesen wel expresselijk werden aanberolen rolgens dien inhoud Far gedagt perwrana Mcts meer als den nieuw bepaalde thol ran haar af te eyschen en roorts in allen deele met deselve ee de methode van de Comp’ handelen, welk tot narigt Fan Ulieden moet strecken.

Verleend den eersten Rebbi-ul-auwel (* Maant) 1747, Onder stond De copia deeses den April ingeboekt was getekend Koning:

Uit Controctenbock XIv

het Landsarchief

Batavia

GETERAILE MFIERLATDSCTIE CTOCTROYTEROC

CMV . SANGGIR-EILANDEN.

22 April 1747,[304]

Op de Sanggir-eilalden had dc Compaglie in ket nidden der]8de CquI een post met een kleine bczetting, odcr een sergeamt; op Tahoekan Tus- schenl stwatjcs Gtoc Sanggir, #l, Tabutkan; Kaudallar; Aanga- Mitoc Taroena (waarbij zich de #orst Siauw als viifde rocgde) gaf het hcrhaaldeliik strijd, vooralWcgcns #edcrzijdschc roof Fan Olcerdanen Slaten Dc commandecrende scrgcant; Hendrik Meelhop. trachtte tijdens eEt dezoek Tan

resident Tal Mewado DOUT eenige Juereockomaicu censgezindhcid hcerstellcn ondergeteekende, Jacob Martheyn Lazarus, conilg Fan de Manganeeto, beneevens gesamentlyke bobatossen prinsen Fan Mangenitoe, belooren Inet suyrerheyd waarheyd prC- scntie van den heer gecommitteerde Johannes Pauwen en in pre- sentie van den sergeant-commandant Hendrik Meelhop, benee- Fens bobatossen prinsen van Taboukan Tarouna Chiauw Comp” logie, byaldien ik, coning van de Manga nitoe, binnen den tijd Tan reertien daagen de negorye zal gekoomen zijn zil ik; coning; beneevens rijksgrooten, Otere geeven andere menschen haare onderdaanen slaavcn aan iare leeren byaldien alle heeren daar niet en zijn zal deselve orergeeven handen Fan den sergeant-commandant Hendrik Meelhop, gelijk ik; cooning Fan Mangeneeto beneerens gesamentlyke rijksgrooten, belooren naa deesen dage dat wY geen verbliji meer en zullen geeven of verlecnen aan zulke weg- loopers, beloove d’straife welke d’E. Comp” daartoe bestemd heeft, ondergaan, Voor degeene die andermans onderdaanen slaaven koomen op te houden of te rerhergen Uyt die reeden ben ik; coning en gesanientlyke bobatossen dit beloorende met opregtigheyd en #raaticyd en hebbe sulks met onse gewaone Iyke handteekening onder dit rerbondschrift onderteekend

Onder stond Tabukan den 2Ze; April 1747 w4s getekend Jacob Marthicn Lasarus, de jonge coning Sacharias Tampungang goegoe Pieter Catiandago, dito; captain- laut Salomon Narondo; dito capitain Jacob Borondo, dito sengadje Simon Tatagou.

Uit Coutroctenbock XI (n1o. Zie cok bcneden Mci 1747.

het Landsarchief

Batavia

OOST-I WISCIIE COME 1602 - 1S00.

CMVI; SANGGIR-EILANDEN

Mei 1747.

Zie de inleiding hiervoor, blz

ondergeteekende, Andries Manabon; koning Fin Candar, beneevens de gesamentiyke bobatosscn prinsen van C andhar, beloove met suyverheydt waarheydt; in prescntie ran de heer gecommitteerde Johannes Fauwen cn in presentie ran den segeant commandant Hendrik Meelhop, beneevens de bobatossen prinsen van Tabukan, Tarouna Chiauw, in ’: Comp logie, byaldien ik, coning ran (andhar binnen den tijd 1-317 reertien daagen op de negory zal gekoomen zijn za] coning; benee- recs de rijksgrooten, Overgeeven andermans onderdinen en slaa- ren aan haare heeren

byaldien haare heeren daar niet zijn, zal deselve ter hand stellen wan deil sergeant-commandant Hendrik Meelhop Ook belooi ik, coning ran Candhar , benee ens de samentlyke bobatossen en rijksgrooten naa deesen dage; dat WY geen rerblijff meer en zullen geercn of verleenen aan zulke wcg ioopers, gelijk wy ook belooren de straffe ondergaan weike @’E Comp daartoe bestemd heett roor degeene, die andermans onderdaanen en slaaren ophouden rerbergen Uyt die reeden ben ik. cooning, gesamentlyke bobatossen zulks beloovende mnet opregtigheyt waarheyd hebbe sulks met onse ge woonlyke handteekening onder dit verbandschrift onderteekend

Onder stond Taruna, 2e Mey Ao. 1747 Wzs getekend Andries Manabon, den goegoegoe Makainda Ingal, den captain- lzurt Todote; den hoekum Pande: In margine was getekend Hendrik Mecihop; Juriaan Thomas Zacharias Bouwenthi, Ismail Daniels

1. Git Coutractembock

hct Landsarchief

Batavia

GENERALE “EDERLANDSCHIE GEOCTROYEERDE

CMVII BANDJARMASIN_

18 Mei 1747.[305]

Hetverdrag 1733 werd coor dc Bandjarcezer Maeeromen: licten Chineezen, Engelschen Franschen Portugeezen den pepcr - handc Daa; Compagnic odvtnoncr jaarhks %p dit Fantoor Tcnic Ucl Wtro het weldra opgebroken kregen dus de concurrentcn sl Van Iihoff acltte derln Toraano ongcwcnecnt znng rskader hecr drictal comiesariescn Deze bewerklen ondcrstaande Oter . ecnkoinst caarmede tcn blbverde vestiging Bandjarmnasin Cacx Wtik Bandjarwasi da Cowfagnic (acccr hclft dcr 18l cc1er’. blz.1 rolgcnde

Vernieuwt contract van handel, Trient- bondge nootschap tusschen den sulthan Tamdji Dulla, den pangerang Ratoe Anum benevens de verdere grooten Van Banjermassing, cn de magtige Hollandsche Oost- indische Maatschappye op speciale gegerene Inacht order ran den HoogEdelen Heere Gustaaf Willem Baron van Imhoif, Gouverneur-Generaal, en de Wel- Edele Heeren Raaden Iam Nederlands-India, gemaakt geslooten door derzelver

daartoe expresselijk afge- sondene, den opperkoopman Steren Marcus ran der Heyden benerens de cooplieden Jan ran Suchtelen en Daniel ran den Burch:

Nademaal de voorige contracten tusschen de Nederlandsche Compagnie en de Sultnans Fan Banjermassing niet zodanig als men wel gewenscht had, gestrekt hebben tot welzijn der weder- zijdse onderdanen, en de rolkeren “an Banjer in het onderhouden derselver, inzonderheyt in opzichte Tan het Inatste, met den sulthan Chamidulla geslooten, [306] geheel nalaatig zijn geweest; waardoor het contract genoegsaam aangemerkt is geworden alsof he: niet meer in wesen Was; overzulx heeft den Gouver- eur Generaal en de Raden VaiL India goedgevonden gehad den oppercoopman president Steren Marcus Tan der Heyden; benevens de cooplieden Jan Fan Suchtelen en Daniel Fanl den

Burgh expresselijk in commissie Banjer te senden, met Spe ciale magt last omme nader met den sulthan Tamdji Dulla en grooten derselver landen te confereeren zodanig nieuw contract van handel bondgenootschap sluyten als beter zoude kunnen voldoen aan de intentie ran wederzeydse contrac teerende partyen, welk in deser roege thans ten effecten ge- bragt en vastgestelt is Articul

Eerstelijk za/ tusschen den sulthan, Ratoe Anum, benevens de rerdere grooten en volkeren ran Banjer en tusschen de Holland sche Compagnie zijn en blyren een raste rriendt- en bondgenoot- schap, zoodanig dat men elkanders welvaren ran wederzyden zal trachten te bevorderen zonder daarran af te wyken oite reran- dereen Articul 2. Byaldien eenige vyand dit land Tan Banjer mogt komien Jan te tasten, hetzy te waater of te land, belooit de Comp’ dat haar schip scheepen volkeren zich alhier bevindend, die ran Bandjer Fermogen zullen bystaan, ten eynde zoodanig ecn ryand te helpen afweiren en te rerdryren zonder eenige onkosten 1OOr kruyt of loot te rekenen

Articul 3

Maar wanneer onder de koninglyke Banjareesche familie tusschen twee broeders of [wee zoonen; tweedragt olf oorlog mogt ontstaan; za] de Comp niet behoe- ven of vermogen een der parthyen te helpen maar by sneuvelen van een dier beyde zal den overwinnaar 0f die het rijk behout, aan de articulen vin dit contract moeten voldoen Articul

Daarentegen belooit den sulthan het opperhooft, dienaren onderdanen van de Comp’ die zich alhier zullen berinden, neemen in zijn bescherming en te bezorgen dat dezelve geen leet ol overlast komen te lyden; zy van de rolkeren Fin Banjer ’t zy van andere ; en by aldien zulx mogte geschieden dat de Comp daarin behoorlyke satisfactie gegeren en de schuldige op het strengste gestraft worden, zullende de Comp” van hare kant besorgen, dat haar volk der Banjaresen meede geen geweld DL. %.

GENEKALE NEDERLANDSCHE CEOCTROYEERDE

overlast aandoen, 0f die daaraan schuldig niogt beronden wer- den, naar billikheyt straffe docn erlangen

Articul

Voorts belooft den sulthan en Ratoe Anum alle de peper; die haar landt voortbrengt, geene uytgesondert, aan de Comp’ leveren en te verkoopen; zonider aan eenige anderen, wie het ook 2y, daarvan iets te moogen verkoopen of permitteeren “yt te TOeICD; ook zullen beletten dat door hunne onderdanen off inwoonders aan imant anders dan aan de Comp” alleen eenige peper Ferkogt of gelerert word, ook niet uyt het landt rerroert;

Articul

Ingevolge van dien beloven den sulthan en Ratoe Anumn ook alle Europesche natien, die alhier ten handel mogten willen koo- mnen ofte die door haar mogten werden uytgesonden, alle eene uytgesondert, te Sullen afwysen en niet te permitteeren dat de selre alhier eenige goederen aanbrengen inkoopen, rerkoopen verhand: elen, mitsgaders ook beletten cat eenige Fan hare onderdanen met deselve eenige minste handel dryven En zullen de schuldige, die daerop geattrappeert werden, als Oer- treeders Tn dit contract gestrait werden

Articul 7 Doch zal de Comp’ des sulthans speciaal rersoek permit- teeren dat jaarlijx alhier &ene Chinese wankang aankont, een Meer, met zoodanige goederen als China uytlevert en alhicr vertiert werden egter onder dese LOOI waarde die den sulthan Ratoe opregtelijk belooven naar komen dat door hun rog door hunne onderdanen gene peper ain deselve mogen verkogt, verruylt o in eenige maniere gelerert werden ; maar Jjn de Comp alleen z2] het vrystaan vam haare alhier opge- slagene voorraat aan die wankang peper te rerkopen tegens rijxdaalders Spaans het picol. Atticul Daarentegen belooft de Comp’ alle de peper, Gie lend van Bandjer voortbrengt, te zullen aanneemen betalen tegens rijxdaalders Spaans de picol van 125 pond mits deselve gelevert

Zic hicrvoor, noot 165.

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

werd goed droog zonder vermnenging Tnl sant oi steentjes gesuyvert van alle vuyligheyd Ook zal die peper met Comp’ gewigt schalen gewoogen werden vin wederzeyde, des bege- rende, ten overstaan Tan twce gecommitteerdens ten eynde dese de ontstane disputen zouden kunnen beslissen byal- dien zulx ondoenlijk is za] die beslissing moeten geschieden door Jen sulthan en het opperhooit, dat hier Comj’ wegen zal eecn

Articul 9

En gelijk den sulthan genegen is alle sluykeryen en vertoer ran peper, zooreel in zijn vermoogen is, te vceren tegen tc gaan, geeft Zijn Hoogheyd tot betere bereyking ran dat oog - merk aan de Comp opperhoofden, die alhier zullen zijn, TTy€ magt, alle uytgaande vaartuygen te laaten visiteeren zonder egter de daarop varende persoonen eenig leed te doen maat ontdekking ran peper zal Mnen denzelven mogen Janslaan verdeelen de eene helit TOOr de Comp en de andere ten roor deele van des sulthans schryrers

Articul 10. Wyders belooit de Comp Toot c altoos ZUU lange dit contract ten vollen naargekomen werdt, te zullen toelaten vrye vaart der Banjaresen op Bataria gekeel Jara tot Grisse Sourabaja toe; dog niet Ferder Om Oost, naar Baly, Lombok, Sumbawa en de rerdere eylanden tot Timor toe oi na de Baviaan ook niet naar de West of Noord als na Biliton, Palembang Johoor; Malacca andere custen en landen, daar omher gelegen, tot al hetwelke den sulthan de nodige orders zal geven; opdat zyne onderdanen door het niet naarkomen V7m dien geene schade of ongeluk komen te ontmoeten

Articul

Ook zal de Comp magt hebben alle inkomende raartuygen, waarop suspicie ralt, exactelijk te visiteeren ter ontdekking agterhaling van desulken, die vreemde amphioen of Comp’ spe- ceryen tragten in roeren En zullen Comp” opperhoofden alle vaertuygen waarin speceryen of amphiocn niet by de Comp

Dc gccommittccrdcn. Poeloc Bawean:

GENERALE NEDERLANDSCHE CEOCTROYEERDE

gekogt bevonden worden, met derzclver ophebbende nan- schappen naar Batavia mogen versenden, aldaar naat maate van haar delict straffe te erlangen.

Articul 12, Eyndelijk belooft den sulthan 11n de Comp’ ten genoegen een bekwame plaats huys tot logement der dienaren en ber- ging van goederen handelwaren te bezorgen, mits daarvoor betalend een billyke prijs ; insgelijks geven de sulthan en Ratoe Anum volkoomene Fryheyd om een logie te extrueren ter plaatse daar de Comp zulx mogt komen goed te vinden, ingelyker rnegen als zulx door den voorigen sulthan Chamidulla toe gestaan geworden

Aldus gedaan gecontracteerd in hoff des sulthans tot Cajoetangi, den 18 Mey 1747 . En zijn hiervan gemaakt twee eensluydende aischriften op gelyke wyse getekent en gesegeld, waarvan een onder Zijn Hoogheyd en een onder de commnissian- ten verbleven is Onder het Maleyts stonden twee zeegels een van den sulthan Tamdjidulla cen van Ratoc Anum, mitse gaders onder Hol- lands drie zegels Fan de commissianten en daarbezyden gete kent: S_ van der Heyden, Jan van Suchtelen van der Burgh: Daaronder : Accordeert getekent van Ruymbeek; cretaris

Ratificatie door Gouverneur-Generaal e Raden van Indie

Zo wierd goedgevonden verstaan hetselve te ratificee ren behoudens de separate articulen tcr secrecte resolutic van den 2 deser vermelt, en gemelten opperkoopman Van der Hey- den bereeds toegesonden by missive van den Juny deses jaars mitsgaders de acte van ratificatie diendwegen laten expedi- eeren Ila vorige exempelen; ook speciaal ten Opsigte van Banjer te vinden bij resolutie van den 15 Maart 1734.

1} Uit de Resolulizu Juui 1747 . Hicrvoor blz: 170.

Goxerncur-Gencrcol

Raden

Indiz 4d

OUSI INDISCHE COMTAGNIE 1602_1800.

Batavia castecl, dato roorschreven was getekend van Imhoff, J” Mossel, D Nolthenius J” M’ Cluysenaer, J” van den Bosch; H: Verysel, A” van Broyel,] H. Thelingen, P’ A van dc Parra secretaris:

Separate artikelen; door Gourerneur-Generaal Rade aan het voorgaande contract toegevoegd

Aangesien het jongst gerenoveerde contract ran “riend- schap tussen den sulthan Tamdji Dulla, den pangerang Ratoe Anum en de verdere groten Fan Banjermassing aan de Pene de Nederlandsche Oostindische Comp aan1 de andere zyde der den 17drn May deses jaars 1747 eenige notabele rerande: ringen zijn gemaakt, soowel ten opsigte Fan prijs Fan peper als andersints, dewelke hetselve souden kunnen doen aan- merken als een nieuw contract;, tegens de intentie der contrac- tecrende parthyen, soo is nodig g oordeelt by dit separate articul daaraf de nodige verklaring doen dienvolgende wel DFI drukkelijk te inhaereeren de rarige contracten tussen de Neder- landse Comp’ en het rijk van Banjer, al ran hondert jaren her- waards, gemaakt, als de grond en het fundament ran de tegen- woordige; speciaal die ran den jare 1664 1733, waaraff net presente alleen een nadere vernicuwinge en verklaringe is, en de pointen, daarby vermnelt; allesins te doen standgrypen Foor s0o verre in het laatste contract niet zijn rerandert olte gcheel en al vernietigt:

Ook is tot nader verstand ran het eerste articul der roormelde renovatie, sprekende Fan ernieuwing det vriendschap bondgenootschap, zodanig dat mer elkanders welvaren te derzyden sal trachten te bevorderen, item van het tweede articul, houdende belofte Jan de zyde van de Comp” om het Jand van Banjer, invoegen als daarby vermelt is, bescherıcn nodig oordeelt in desen te rerklaren dat aan de zyde ran den sulthan en pangerang; item de groter Op Banjer, speciaal ook onder de voorschreven vernieuwinge der bondgenootschap Sal gehorer, dat

Sic ! Het contract gcteckend op den 18”*

GESERALE FEDERLANDSCH: GEOCTROYEERDE

aan niemand, die met de Comp’ oorlog eenige schuylplaatse aldaar oi in het geheele gebied van Banjer sal mogen gegeren werden reel min eenige bescherming, maar dat degeene die

Comp’ ’yanden oli rebellen sijn aanstonds sullen moeten werden afgeweesen e7, hetzy goedwillig off quaadwillig, vin daar verdreven; sondler onderscheyt wie het ook zy.

Dese separate articulen sullen werden gehouden Tan Volle kragt c waarde evem oif deselre by het contract Fan den 18 Mey laastleden “an woorde tot woorde Tire g’insereert:

CMVIII PERZIE.

31 Januari 1748.

i 1743 brak in Perzie opstand uit tcgcI? despotieken vorst Nadir-sjah, sedert hlecf dit rik jaren Iang drUS Met groole wreedhcid trad Nadir teger de Opstandelinger o, maar telkens kuzmen weer andere hertogen Tezcn hcm FCrzct Eindelijk; in October 1747, vond dc tiran docd; hij Uetd Fermoord last zijn ncci, 4li Coelickan; die nu zelf der Perzischen troon bestceg: ancet dcn titel Addil-sjah of dlcrticrer koningn In d corlogsjaren had Compagnies hardel duchtig Releden, cn de raad Gamron hopcndc dat dair nu ccr gunstige wending komen Z0u, zond den nieuuen Vors zijn Gelukwenschen gepaard vcrzockschrift Eebruikelijke Geschenkcn wat dc Vorst manvoonoge Iet de rolgende Ia ndemnenerz

Translaat circulair mandament; door den nieuwen Totsa Addil-sjah geschreren aan alle gouverneurs rerdere regenten Van gehecl Persien, mitsgaders alhier [307] op 23 Juny 1748 per een Engcls looper (al” hier) aangebragt:

Het gebod, dat de weereld tc gehoorsamen heelt, is dit: Dat dewijl de vrundschap tusschen my en de hoogrermogende Hoilandsche grooten althoos sterk geweest is, zylieden daar- omie ook Fan myne voorsaaten, onder anderen van mijn ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 _1800

00m, den Nadir-sjah, die God na zig genomen heeft [308] en vin ecr grcoten naam geweest is, reele roorregten genooten hebben behelsende dat de grooten oite capitainen der Hollanderen 700-wcl in Gamron Kirman, Spahan andere plaatse Fan Iracn het geheele rijk g ’estabileerd zijnde, koopen en rerkoopen mooger, mitsgaders door de grooten; die eenig bestier in handen hebben reel vrundschap beweesen moeten werden, nict toe moeten laaten dat imand haar eenig geweld aandoet Derhalven dan conform niet alleen clie roorige manier, Miaar ook cp een Wyse waardoor de ’rundschap Tertrouwkenheyd tusschcn (ns raster CtI Ook haare negutie als ran cudsher florisant mag worden heb ik berrolen cn bereele mits desen 170 alle gebiederen desselvs onderhorige alle dic eenig bestier ran mynen anden in handen hebben, en onder anderen ook de sjabbandaars burgs eneesteren haare supoosteni, mitsgaders darrogas schouten Tzn Spahan Shiraas, Gamron, Kirman etc zigt deses rolgens de manieren ran de oude tyden met

capitainen !an de Hollandsche Comp te hanelen cn haare affaires Op eene goede cn vrindelyke wyse te rerrigten, mitsgaders ook op allerley manier belcefdheeden bewvsen met toe te laaten dat er iets buyten ordlre en regt imand Tan haar aigevordert word, en dal Eiemant sig rerstoute buyten dese mrne ordre te treeden.

Geschreven maand Saifer Mosaiier des jaars 1161, orerecnkomende met onsen schrijistijl den laatsten anuary 1748 Aan hoofd eser konings zegul, in swarten ink gedrukt, daaragter het zegul des konings tweede, Zorab-chan, mede in swarten Ink gedrukt; en nog twee zeguls Fam worsten secre taris denoteerende de ninuten deser in zijn boek te zijn gere gistreerd: Onder stond Aldus rolgens opgaaif Tan ’sE. Compagnies Persiaansch schryver Camber Alie in Tersiaansch @an den tolk Jacob Jan Sahid en vervolgens by nadere vertaaling door denzelten in het Nederduyts te zamen gebragt door was ge teekendt Basse. Nog lager Accordeerd geteekend Basse, cerste gesworen clercq:

CENERALE NEDERL DSCHE GEOCTROYEERDE

CMIX. PERZIE.

Februari 1748.

Zic de inlciding bij het voorgaande document Translaat Persiaansche mandament, door den ning Addil-sjah aan den heer Abraham ran de Welle oppercoopman en gezaghebber deser directie in dato eersten February 1748 geschreven; Op 23 Juny danr aan per ecn Engelsche looper alhier aangebragt

Het bevel, dat de weereld te gehoorsamen heeit; is dit: Dat den oppersten der Christenen Abraham ran de Welle captain vanwecgens d’Hollandsche Comp zig van myne rojale gunste vast rerzekert houden kin; wete dat den brieff en request door Uw oppersten der Christenen, aan my gerigt weegens het filiciteeren van my met den throon, en de betuygde Vrundschap der verdere Hollandsche groote mitsgaders deselve aen mijn leger dat als des hemels groote is gestuurd te zijn, by my ontfangen en al gunt daarin geschreeven, my bekent geworden is; SOO Ook Uw, opperste der Christenens obedientie, waar om ik dan veel gunste ran (W, opperste der Christenen, heb dienvolgende een circulair mandament geschreren aan alle gouTerneurs ditos [309] sjabandhaars en andere bediendens z0o der benedenlanden vin Faars als andere plaatsen eselve daarby gerecommandeert met Uw, opperste der Christcnen, cn al de erdere ’sE Comp bediendens d’aloude !rundschap; als bevoorens geweest is te cultiveeren. L0O op Gamron, Kirman, Spahan, rervolgens Feheel

mijn landt deur, waarvan regenten haaf versekert moeten houden ook sonder reedenen geene geldafvordering Tan uW rolk rerdere bedieridens doen. En moet Uw E; van myne koninglyke gunste steeds VeT. seekert wesen. Wat belangt de pmanschappen X00 aanbrengen, pen verkoopen; zullen naar de rorige Coelme geschieden. Doet ook al wyders uw best om Gamron Verdere daarom- streeks leggende zeehaaven 310 aan haar rorige florisuntie brengen, gunt Uw dan nogmaals recommandeere, gelijk Uw dan ook versekerd kunt weesen, andere zake requestrerende, dezelve niet van de hand wyze, maar daarin te zullen bewilligen staag dese gunste in Uw gedagten te houden

Geschreven in de maand Salfar Moesaffer des jaars 161 off den I” February 1748 Aen hoofd deser konings zegul, in swarten inkt gedrukt, daaragter het zegul Fan des konings tweede, Zorab-chan mede in swarten inkt gedruckt, cn nog twee zeguls van Vorstcn srcretaris, deroteerende de minuten deser in zijai boek te ziju geregistreerd Ondcr stond Aldus rolgens opgaaff van Comp’ Fer siaansch schryrer Chamber-Alie in Persiaansch acn den tholk Jacob Jan Sahid vervolgens by nadere vertaiing door dcr zelven in het Nederduyts te samen gebragt door wis getee kent Basse. Yog lager : Accordeert geteekend Basse eerste gesworen clercq

CMX_ SURATTE

30 Maart 1748.

1n den loop 1747 Kunmen Nede-lander $ Suratte crristige mocilikheden, tcngevolge van ccn soort rcvolutic; De baxi Drcreto stadssoldaten Mia Atsjent, die zich jaren larg als ecn rustig cn plichts-Ectromw amctcraar had gedragcn Llai in dit jaar plotscling in “crzct [tBCm zijn chei den stedeliken gOuvcrteur Me: stcun de strijdiaardige Mahratti’$ wist Mia Atsjent zich Meryitr Makcn kasttet stad, zcttc dcm Rouverncur 21 stcldc zichzcli in dicns plaats Klazrbli kelijk ging mcn aan het hof vart dert Gructmogol Iet deze cigenmachtige wijzigingen akkoord. nicuwe Bouttrneur den officicelen HELM Mir Main Uadin-chan ainnini toondc zich aanvankeliik zccr vriendeliik jegens de Nederlanders, M:ar tocn Ccn:l de macht handcn had, verandtrot dil: Hij #rwcti Kne zich gedurende dcn strijd ncurall haddcn gchoucen: aa/gepoord dcur Engelschen; egde hip hun mociliikheden in den Wc? Niet slechts hadden zij openlijk hoon smaao verdured Urrto de handel rctnoden m1ir ook inkccmsche kooplieden, Ncderlandschc Compagnic gercgeld zaken dcden, Wcrutn vervolgd:

Directeur Jan Schreuder zijn Naad gingen hutnerzijds cok geweld Orcr Nadat zij hcimelik allc comanien kostbaarhcden boord der schepen hadden gebracht, trok cok d groolc meerderheid dcr Ambterarcm VTobW kinderen dairhcen; waitna Iet Teedc alle inhcemsche raarluigcr, die men krijgen in besag nam, om z00 docndc waarborg hebben tcGcn evcntucele vernicling

Nederlandschc loge mct inhoud; Di: optreden bletf niet zondcr sucCCs LuT Miamstc unncemscne navidelanis kenden juistheid de grieven Nccerlanders; Vezer roorceclen welke de Nederlandsche handel ook VOOI den €ouverrcr Ecebrachi; wisten dezen orer halen; bespre kingcn openen Aan dc Aederlandcrs Wceo verzocht; #cnsciicn eischen Op schrift stelien nirtge gouverneur schreef zijn beslissing caarnaas:. Hct gchcelc documncnt Wcrc veryolgens pezegcld, (Gencral: Misia G.G Rodc Heren-XFM 3ld Deccbcr 1748 : Wisiven Aourona War Datavia Mci 1748 25 Mci 1749}.

Concept voordragtspoincten Transiaat antwoord, eygen- om in de Persizanse taal Orer handig door den gouverneur gegeven werden door den Mier Main Uddien-chan op Edelagtbaren Heer directeur ter seyden staande TOu Jan Schreuder aa1; den tegen dragtspoincten gestelt: woordligen gouverneur ran de stad Souratta Mier Mayn Ud dien-chan rulgo Mia Atsjent, den 23 Maart anno 1748 4.

Alles wat de E_ Comp Je firmans n hasbul-hockums ram den koning sowel als by apparte geschrijftens Fan gouverneur deser stad cn door ewoonte nu jongst en Tan ouds rerkregen heelt, sal ook door esen gouverneur toege staan; onderhouden, begun stigt bevordert werder sodaniger voegen dat recteur in alle redelijkhijt daar mede vergenoeg kan sijn.

So als ran ouds rolgens de firmans en koninglyke ordres ook rerkregcne geschrilten ran de successire regenter, belangen verrigt Sun , sullen deselve secuur na die gewoonte haar voortgang blrren behouden.

Dus sullen insonderhijt thollen van de Hollanders nu niet anders genomen gere kent werden als deselve : sedert de jongste twee jaren ge nomen gerekent sijn.

selrer roegen mede genomen werden

Den ontlos en afscheep der #an [€ brengene e te Tcrtoe Tene goederen coopmanschappen Fan Hollanders sal, S0 wel buy ten de stad in Jengiabander, als hinncn stad by de chiappoort mo gen geschieden, nadat recteur sulx nodig oordeelen sal

Altijd is mijn oogmerkt de voortgang ran Uw wetk , dus brengt de goederen in de oude latty cn is het FCT eyschende, brengt die Jengiabander mede; wat is e ain gelegen

En sullen hiertoe door den gouverneur ect meer presse scntyvets aangesteld werden, die althoos gereed saan; opdat men met het werk (laarna niet, gelijk roorheen reeltijds geschied drie ricr dagen heeit te wagten.

De tholbediendens sal al”) geordonneerd om in de roort gang Tan werk geen traig hijt toe brengen Treest daarop gerust:

Omtrent de vermunting ran geld sullen de Hollanders nog dieselfde vryhijt het roorregt genieten, dat door den nabab Saaider-chan roor den oorlog hzar rersoek toegestaan is.

Al wat roor den oorlog ge contracteerd 15 geweest, werd toegestaan

De muur waartoe in Jen giabander rondom E. Comp ersoekt hicrorer U nabab Nesaam-#-Molk

1. De poort; Tiar de ingevcer de #litm wcrden gcchiap: Eestempcld, Dc oude loge in dc stad
2. Misschicn czcn sijn al Van zoodatig rcorregt Jnii nicts bekend Daar dc gcbouwel Jengibandar buiten eigenlike stad lagen;

thuyn bereets de grond legt sa/ mogen voleynd werden so als die begonnen is.

sal mede het nodige voordra gen en niet manqueren tot de verkryging mijn best [te] doen weest diarran erce krert;

Langs de rivierkant in Jen giabander sal mogcn eene stene beschoeying gemaakt cn opgehaalt werden, sodanig als die langs de thuyn der Engel schen.

Alleen cen beschoeying, gelijx de grond indien die ge maakt werd, is daar niet ain gelegen.

Als de E. Comp of in der tijd eens goedvinden mogte 0p die plaats eene logie bouwen, sal daartoe ook ten eerslen permissie rerleent werk, so min als de muur daar rondom, en de steene be schoeying, belet, opgehouden of verhindert; nog de werklie den lereranciers ran kalk; steen hout verboden #er den daaraan niet te werken of daartoe gene materialen te le rered Maar integendeel den gouverneur !erpligt sijn alles de behulpsame hand te hieden selfs des noods besorgen dat aan het be nodigte tot so een werk gecn gebrek sy.

Hieromtrent sal selrer voegen als met articul FJIJ de muur gehandelt werden

Aangaande de oorlog sal de gourerne moeten verclaren schriftelijk opgeven alles

De hartcn kent God wat gelaoi isser aan seggen Van veele menschen slaan hoorde dit nict to: de competentie na bab ondet koning der provincic.

stadsgouvcrneur, I7ar van dcn wat de directeur hem belooft waarin hy sijn woord niet gehouden heelt, sonder iets het minste agter te houden of te Verswygen; wat in Sijn hart besloten legt,

opdat dus de di recteur in staat mag raken sig voor de heele werelt te kun nen rerantwoorden wegens al las wat tot nog toe in sijn na deel uytgestrooy: roorge gcrcn is

Geeft daarop geen agt: trent Ousc vrundschap is gee verandering daar sa] ook geen verandering ko nen wcest daar rersekert Tn.

De goederen, die gene Secuur sal de permissie raal Dhamagie thans nog van zorgt werden de Hollanders aanhoud, sal de gouverneur besorgen dat weder Fykomen ten CCr sten gelargeert werden.

Ook sal besorgen daarroor instaan moeten, dat de Marhetties lange sy in de stad sijn, niemanden van de Comp' derselver dienaren makelaars cooplieden of derhorige, opratten of eenig geweld aandoen, het ook OM wat redenen 0f onder wat roorwendsel hetselve geschie den mogte

Aan de makelaars nog AAT eenige onderhorige ran Comp sullen door niemand geen minste noleste Jan gedaan werden sijt danrran rersekert:

Mantsjerjie $\frac{311}{}$ zal ten eer sten losgelaten, het geld, dat hem afgeperst is wederom ge gevcn en hy met rolle eer en fatsoen den directeur toege sonden werden,

Mantsjerjie is orergegeren aan Abdul Cader Tjillebie Sale Tjillebie wanneer Uw op sijn vorige plaats terugkomt, sal hy by Uw gebragt werden en doet dan hetgeen dat regtis:

Niemand van de stadsregen ten sal in den aanstaande ver mogen eenigen dienaar, make laar coopman of onderhorige ran de Ej Comp' Op teratten geld af te persen of eenig ge wela aan te doen, 2l was het ook orer wat saak het wil Maar wanneer iemand icts t€ gen tliergelyke menschen heeft, Sai sulx aan den directeur he kent gemaakt werden, die dan verpligt sal sijn de saak nzuw keurig te ondersoeken en goed regt te docn;

Volgens de firmins sal het nagekomen werden

Tot en orer de saken ran de Hollanders sal Fast man ran aansien eere , mel helieren Fan den gourerneur Mahonet Alie; aangestelt werden J367 wien mcn sig by roorkomende noodsakelijkhijt addresseren kan om de belan gen van de Hollanders aan den gouvermeur voor te dragen.

Coniorm begeerte mijn soon elast Uw saken waar te nemen.

Laasrelijk sal V1n dit alles een schriftelijk contract ge maakt en hetselve niet alleen door den gourerneut, mzar ook door voornaamnste cooplieden deser stad met hun segul bekragtigt en insonder hijt door den laatsteu beloften gedaan werden, dat sy

voor de nakominge van het een en der borge blyven en niet toe staan sullen, dat daarin eenige verandering gemaakt werde ten ware Sulx geschiede met toestemming ran byde par thyen.

Van war gecontrac teert 1S, sal de nakoming ran weerskanten nodig sijn daarvoor sullen alle VOOr naamste cooplieden borge bly rcn;

Smalschip De jonge Susanne leggende in de mond Tn de Souratse rivier, den 30 Maart anno 1748, Lager ; Voor de translatie van de voordragtspoincten “yt het Nederduytsch in Persiaans en ran het antwoord”yt het Per siaans in Nederduytsch beste kennis wis getekent Sanderus Sijnde alles ingevolge het genomene besluyt Op den 26” cou rant; beantwoord het antwoort, als gesegd door Mia Atsjent eygenhandig geschreven en met vijftien seguls van de roornaam sic cooplieden Foor de guarantie bekragtigt

CMXI TERNATE_TIDORE_

16 April 1748.

Dc wapenatilstand 1745 hierv6br had TAAT korten tijd succcs weldra Halmahcira de strijd VccT dcn Fang; De golrernell der Compagnie zag zich ten sloute genoodzaakt grijpen bcwerkte onderstaano wcdesverdrag, waarbii Compagnie vader inet het tcezicht op twistende kicdcren belast [312]

Articulen, volgens dewelke is vastgestelt cnde ge slooten een eeuwigduurende vreede tusschen Sijn Hoogheyt Amir Iskandhar Djoel Carnaine Saphi Oed ding Kitchil Radja-lauwt-sjah cooning van Ternaten en syne rijksgrooten ter eenre Paduka Siry Sulthan Miri Bifalalihil Azis Li moehiadin Billahil Malikil Manaan-sjah coning van Tidor syne rijksgrooten ter andere zyde ter pre sentie en door de middelinge van den heere M’ Ge rard van Brandwijk van Blokland gouverneur en direc teut, nevens den raad Molucco, naam vanwegen Sijn Hoog Edelheit, den HoogEdelen Wel geboren Grootagtbaren Heere Gustaaf Willem Baron Van Imhoff , Gouverneur-Generaal, WelEdele Heeren Raden van Nederlands-India tot Batavia als representeerende de hooge overigheyt vanweegen den Stait der Vereenigde Nederlanden in dese Oostiridi sche gewesten:

Ten CersicIl

Belooven ende sweeren de coningen cn rijksgrooten ran Ternaten en Tidor te rergeeven en rergeeten voor nu ende altoos alle moorderyen, hostilityten geweldena yen, dewelke voor dato deses, ende wel specialijk t sedert den jare 1742, door haar lieder wedersijdse onderdanen sijn gepleegd geworden.

Ten Dat dienvolgendc Fooriaan tusschen Haar Hooghedens coningen van Ternaten Tidoi, nevens hare riiksgrooten onderdanen sa] sijn een raste onverbreekelyke en eeuwigduu rende Vreede: Ten 3”

Belooven ende rerpligten sig by desen specialijk den Paduka Siry Sulthan, coning van Tidor, benevens syne rijksgrooten; omme mits de reeds gedaane ratificatie na de solemnisatie deses niet alleen de hier in loco onder Sijn Hoogheyds gevolg present sijnde Ternaatse Alphoereesen ilico ofte Op de eerste somiatie gesa entlijk in handen ran d’E Comp’ te sullen overleeveren Ommr vervolgens aan hunne wettigen vorst, den coning 4an7 Ternaten etransporteerd [c werden; maar Ook wel expresselijk Omme de overige nog tot Maba, Wama Waidi en elders waat die sig ook moogen ophouden onder het Tidorees resort ofte gebied huysvestende Olte omswervende gesamentlyke Ternaatse Alphoerecsen SoD mans vrouwen als kinderen, mitsgaders alle soodanige andere wettige onderdanen Fan bet Ternaatse rijk; sy Macqianders, Cayoes Ganeresen Xullaneesen etc als sig present nog aldaar sijn bevindende; ten eersten onder Maba, Warna Maidi, alle op Zuid-Halmahcira, Bedoeld zullen zijn d beworcrs der cilanden Kajoa Ganeh gehoorsaamheyt ende het gebied Fan Ternaatse croon; ten enoegen van den Paduka Siry Sulthan, coning vin Ternaten te doen weederkeeren sonder eenige de minste oogluykinge oite list daaromtrent te sullen gebruyken oi te gedoogen dat sulks door andere werde gedaan, Ten Hierentegen hebben Sijn Hoogheyd, den coning ran Ternaten benevens syne rijksraden meede aangenoomen ende belooft, gelijk Haar HoogEdens Janneemen en belooven by desen, Oml insgelijks eene pertinente orerleeveringe 1e sullen docn aan het Tidoreese rijk ran alie soodanige ’Tidoorse onderdaanen, al5 onder Haar HoogEdens resort mogten werden bevonden fictun domicilium te houden ofte om t€ swerven, dan wel hier oite daar gerangelijk g ’detineerd werden. Ten Waarenbuyten even gemelde Paduka Siry Sulthan rijks grooten van Ternaten ter prerenientie [313] van de te dugten inconvenientie [314], op de persuasie van den heere gouverneur en direc teur, in den hoofde deses gemelt hebben aangenomen en beloo by deesen, omme derselrers gesamentlyke uytgeweekene onderdaznen soowel Alphoereesen als andere, niemant uylge sondert; by retour onder het Ternaatse resort ende rertooninge Fan verpligte submissie F haarlieder wettigen cooning wegens derselrers begaane feyl door de gedaane uytwijking Fanl het Tidorese resort, te sullen verleenen eene generaale amnestic ende pardon Ten 6” . Ook belooft den koning ran Ternaaten VoOr sig in bysonder, Sijn Hoogheyds kinderen verdere princen toom tot haaren pligt te houden, dat door hunlieden geen het minste ge weld, knevelaryen ofte andere vixatien da3t nict dan ongenoegen quaade gevolgen uyt spruyten gepleegd werden w1n sijn onderdaanen in generaal, dan wel aan de thans wederkeerende Alphoereesen ofte wel degeene, die sig tot heeden nog niet van onder sijn gebied begeren hebber, opdat

sy daardoor niet weedcr genoodsaakt worden het gebied van haaren wettigen coning verlaaten, maar stil, gerust en vreedzaam mooge verblyven on der de regering van hunnen wettigen vorst ingevalle egter door misverstand ofte andersints eenige orsaak mogte opdoen, waaruyt eenig ongenoegen konde gebooren werden, dat roorschreven onderdaanen sig alsdan sullen hebben te begeeven tot hunne Opperhoofden; waaronder sy sorteeren die sulks ge houden sullen sijn bekend te maaxen aan den gouverneur ten casteele Orange, ten cynde sig daarop te informeeren, met den kooning Fan Ternaaten spreeken middelen in werk te stellen waardoor dit tot TuSt welsijn Tin Ternaatsche rijk kan verevend “yt den weg geruymt (te) werden. En dat de opperhooiden roormelt eenig leet door des conings kinders oftc andere prinsen aangedaan werdende zy hetselfde spoor meede sullen hebben rolgen; zig ten fine voorschreven aan den gouverneur adresseeren. Ten 7”” Sal de wedersijds geleedene schade en verlics der Ternatanen en Tidoreesen aan clappus sago paty 315- thuynen en andere lan den, boomen; Vrugten eduurende de thans cesseerende beroer tens vyandelijkheden, tegen den anderen eguaal gercekend gccompenseert 316 en quij tgescholden blyven terwijl alle vyandelijk heeden en beroertens althoos daarmeede verseld gaan.

Ten 8”, Belooven de coniugen en rijksgrooten respectivelijk om niar de subsignificatie deses alle geweldenaryen molestatie derselver onderdaanen resiprocquelijk alomme eem eynde sullen doen nlemen cesseeren mitsgaders alles dus te derigeerer, alsof deselve nooyt #aancn voorgevallen ofte gepasseerd

Ten 9” sweeren de coningen Belooren rijksgrooten insgelijks, dat byaldien naar de solemneele voltreckinge deses vreedentrac tats een ValJ bydersijds onderdaanen wederon eenige molest , geweld of rooverye Op des anderen onderdaanen mogte koomen te Onderneemen of pleegen; hetsy de onderdaanen van den COO ning ran Ternaaten Op die ran Tidors cooning, of die vzn Tidor aan1 de onderdaanen Fan Ternaats cooning; dat geencn deele Sullen gedoogen nogte toelaten dat sulks eeniger maniere sal werden gerepresalieerd.

Ten 10t. Maar dat den cooning wiens onderdaan of onderdaanen sijn rerongelijkt ofte beschaadigt, U het roorgerallene terstond aan den heer gourerneur sal doen adrertentie geeven die sulks dan ook aan den cooning ran den belediger sal doen bekend maaken wanneer dicn cooning dan ook sonder eenige de minste exceptie rerpligt sal sijn de schuldige terstond te doen opsoeken; apprehendeeren ende handen ran d’E. Comp Orct leveren omme naar merite gestraft te werden;

Tcn H ## GETERALE FEDERLANDSCIE GEOCTROYEERDE

Dog soo het mogte gebeuren dat diergelyke turbateurs ran de Moluccose rust en vreede sig soek gemaakt oite op der vlugt begeeven hebben, Soo sal den coning verpligt sijn een [der] roornaamste hoofden van de negary, iens rolk het faict geperpetreerd heeit, aan d'E Comp orer te lereren on volgens het gecontracteerde by Haar Hooghedens respectire, in dato 30 Juli 1739,[317] aan Comp" gemeene luerren te arbeyden, tot Soo lange den schuldigen ter strafie [in] Comp handen sal Wueeen gesteld.

1. Alle welke articulen roormelt coningen rijxgrooten Ven Ternaten Tidor ook belooven terstond na het tekenen; rerzegulen besweeren deses derselrer expresse gecommitteerdens geselschap ran die der E. Comp naar haare algelegene landen, en wel principaal naar de overcust Halmahera te zullen zcnder; omme de gemaakte vreede tusschen Haar Hooghedens rijksgrooten alomme bekend tc Maken ende de opperhoofden en onderdanen aldaar tot het punctueel oprolgen deses tractaats te rerpligten.

2. En aangesien door het geduurig omswerven der wederzijdsche onderdaanen door de Molucos buyten voorkennisse olte licentie ran hunne kooningen veeltijds geweldenaryen gepleegd werden sonder dat de Comp' kan onderrigt werden wie desele eygent lijk: geperpetreert hebben, gelijjk sulks selfs Comp' dienaren en scheepelingen van de pantechialiang De Claara den jare 1745 sijn onderhavig geraakt, soo verbinden sig de coningen van Ternaaten en Tidor wedersijds, dat Haar Hooghedens weyringe van alsulke enorm gedoente, als even aangeroerd is wat rerders daaruyt soude kunnen roortkoomen; niemant hunner onderhoorige voortaan te sullen licenteeren ofte permissie geerem, dan we daaryoor kennen ofte houden, als die booven het reeds ingevoerd Comp' schiap Fan harentwecgen sullen vOOr- sien sijn met een behoorlyke pas oite onderteekent vrygeleyde, hetwelk sylieden by ontmoetinge van Comp raarthuygen als gerecquireerd werden sullen moeten vertoonen, Pocne "n als ongepermitteerde swervers aangemerkt; geapprehendeert en in de ketting geklonken te werden on aan Comp' gemeene werken geleegentheyt van siaken te arbeyden.

3. Van den inhoud des eeven roorgaande articuls sullen g'excipicerd weesen degeene die van Tidor ofte Ternaaten direct sig pet prauw dit hoofdcasteel begeeven met dese distinctie egter dat iemand onder dit pretext elders bevonden erdende, daar het hem uyt eren gemeld articul aangewcesen teeken van rrygelyde niet gepermitteerd is Faaren. daarzoe gestatuerde poene sal moeten ondergaan.

4. Welke voorschreven twee articulen gelijk het twzalide bereets is esegd de wedersijdse kooningen rijksgrooten almeede belooven aannemen hunme landen districten alomme te sullen

doen publiceeren, om deselve binnen den tijt van drie maanden na dc onderteekening deses een vol effect te Iaaten sorteeren;

Er staat Veestal Geschrever pantsjaling gcwapend; op inhcemsche wiize Ge tuigd vaartuig; Tjap of zegel; kier gezcgelde pas De slordige copiist schreef hier ofte ordertccktn van vrygelden Het kasteel Orange Malajcc. Lecs Ioutr

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602_1800.

Alle welke voorschreven articulen, onvermindert alle Voorgaande actens contracten verbonden tusschen d'E Comp' (er eedte Ul wedersijdsche kvoningen rijksgrooten {er andere zyde, aangegaan, die alle in haar gcheel sullen blyren, coningen rijksgrooten van Ternaten en Tidor in soovetre ons in gencraa oite ider in 't bysonder aangaan belooven eeren ider voor Sig sullen nakooncn agtervolgen sonder daartegens enige exceptien in brengen mitsgaders den letterlyken sin te doen uytvoeren en standgrypen Tot teeken van dien hebben de wedersijdsche cooningen ncrens de respective rijksgrooten dese, presenitie van den hcer gouverneur M' Gerrard van Brandwijk van Blokland en die ran synen raade, met het afleggen Fan den eed op den alcoran Haar Hooghedens coninklyke signature bevestigd tot Ternaten in casteel Orange, op de groote zaal ran gouverneurs woning den 16 April 1748 was geteekend van Brandwijk van Blokland; Meuleman; J. Stegman Rijswijk: Smeerens C' de Goede; Wendelboe. In Inargine Comp' zegul, gedruckt in rode lacque en daarnevens Ter ordonnantie ran den E Agtbaren Heer gourerneur en raad Foormelt wzs geteekend Smcerens, sccretaris.

CMXII; SANGGIR-EILANDEN

22 Mei 1748

Philips Cornelis Paparang; koning Tarccna owcriecd Februari 1747. warcn verschillcrde pretendenten; dock den 24sh1 Maart 1748 kwamen duteaataic hoofden nar Ternatc, mict mcdedecling, dat hun Kavte gevallen Prins Dirk Rassaballa die ok aaberolen werd resident Menado Trccfcrc ontmocting dcn Rouycrncur gunstiger indruk gemaakt hid Dcn iden April kcurden gouverneur raad zijn benocming Gord; hij Kwam nu ovet teekendt 22 Mci onderstaande ovcncenxonst

Artikelen en voorwaarden, aangegaan ende besloten [usschen den Edelagtbaren Heere Mr: Gerrard Var[318]

GENERALE NEDERLANDSCIE GEOCTROYEERDE

Brandwjjk Van Blokland gouverneur directeur, benevens den Raad in Molucco in nime ende vanwegen den Hoogedelen Welgeboren Grootagtbaren Heere Gustaaf Willemn, Baton van Imhoff, Gouvernetr- Generaal, benerens de WelEdele Heeren Kaden Fan Nederlands India, representerende hoogste Inagt e authoriteyt ran de Generaale Nederlandsche Oostindische Compagnie in deese lander ter ecnre, ende den jongst geeligeerden koning van Tarocna, Dirk Rassaballa benerens syne rijksgrooten ter dere zyde:

Nademnaal het bestier over het leentijkje van Taroena dour het afsterven van het coningje Philip Cornelis Paparang in dato February 1747, bereets vacant is geraakt, ende sub dato 6 April 1748 om verscheyde goede redenen in raade van Molucco is goedgevonden ende geresolveerd, den opgemelden prins Dirk Rassaballa tot synen successeut eligeren ende rerklaeren gelijk dien prins by desen nader tot coning over het voormelde rijkje van Taroena rerklacrd ende erkcnd werd, Soo is dat Syne Hoogheid orersulks ook ter erkentenisse ran de magt en Eendom, die de Edele Compagnie op het rijkje van Taroena is hebbende, naar het voorbeeld syner voorouderen aangenomen ende belooft heeft, de hieronder rolgende artikelen heyliglijk te sullen onderhouden ende doen naerkomcn

Eerstelijk rerklaaren ende erkennen den coning en rijxgrooten Toor haer haerc nacome elingen, althoos hetrijk landen van Taroena en Calanga[319] als eygen aan de Edele Compagnie sijnde, geen het minste regt te kunien funderen; onder wat pretext of roorgeeren sulks ook souden willen tragten te onderremen, ende daerom gecn swarigheid gevonden hebben daarran op nieuws afstand te docn; gclijk sy dat expresselijk sijn doende by desen dat, ende alles wat daaronder gehoord Compagnie cederende sonder oyt of oyt rerrolgens ten eeuwigen dage daarop eenige actie of pretensie te Sullen maken.

OOST-INDISCHE COXPAGNIE 602_1800.

Oversulks verklaren den koning en rijksgrooten hunne landcn als Icenen Vam de Edele Compagnie te nemen en aenvaerden, te houden bestieren welk ook door den coning riixgrooten van Taroena successievelijk by verkiesinge het aannemen ran het rijk moet werden geheft en getilt.[320]

Sonder wclke omstandigheden geen koningen Op voorschreven landen sullen Inogen ekozen, nog niet daarvoor erkend werden terzy Tan er door de Ed Compagnie werden gesteld en in ’t rijk bevestigd rermogende de rijxgrooten eenelijk iemand daartoc noemer; van wiens bequaamheid, goeden wille en genegenthcit alsdan rolkomen versekeringe Sal moeten gedaan daarop Compagnies goediinden en berestiging afwaghten

Sullen yders alle soodanige koningen, voor rerkiesing en aanneming derselre, deze tegenwoordige roorwaarden moeten goedkeuren en belooven in allen deelen en pointen : agtervolgen en naerkoner; ook deselve onderteekenen en besueeren:

De gekorene koningen alsdan op soodanigen wyze berestigt sijnde; Sullen door niemand vermogen af-, of een ander in plaats aangesteld werden; sonder goedvindcn; bewilliging toe- stemming Fan de Ed. Compagnie

Den koning en sal ook niet rermogen eenige zyner rijksgroo- ten, zy den goegoegoe, kapitain-laut, of regter, af te setten; veel min een ander in deszelis plaats of plaatsen a3n te steller dan met voorkenis bewilliging en toestemming alsvoren

Den koning sal niet rermogen onkristen Touw tot zyne gemalinne te trouwen maar alleen soodanige eene die Tan Joaere gereformcerde Christelyke religie is.

CENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Geen ander dan deze gereformeerde Christelyke religie of godsdienst, soodanig als in de Nederlandsche kerker; agtervolgens de algemeene synodale vergadering, gehouden de stad Dordrecht en vastgesteld in den jare 1619 werd geleerd, beloofd den koning e syne rijksgrooten in rijk var Taroena te sullen dulden beloovende wyders de soodanige, die uyt het heydendom Mahometaense secte lot onse religie souden willen overko- men in allen deele behulpelijk te weesen En sal de Comnpagnie, sulx haar gelegen komende, vermogen in dit rijk en de daaronder gehoorende negoryen een of mecr predikanten siekentroosters cf schoolmeesters te plaatsen, tot onderwysinge dergenen die in de gereformeerde Godsdienst sig souden willen begever, sonder dat die persoon personen eenig leed oi schade sal mogen werden toebragt ofte aangedaan maar integendeel gehand haafd nevens andere onderdanen roor alle overlast bevrijd en beschermd werden.

Ende soo sullen ten dien ernde uyt hunne landen en gebied moeten geweert worden alle roomsgezinde Spaensche of andere papen, monikken, priesters schoolmeesters of leeken beloovende geenszints zullen gedoogen dat deselve den voet nan1 land setten

maar aan land, buiten hun kennisse gekomen zijnde, hetselve haer te ontseggen en by wederstrevigheid, geweldig daaruit te dryver, of wel gevankelijk naer Menado of Ternaten zullen zenden alsoo die luyden niet anders dan Ferwarringe onlusten met sig brengen

Ook beloold gemelden koning zyne rijksgrooten geene Europeanen, zy Spanjaerden Portugezen; Franschen, Engel- schen Decnen Zweeden; oitc hoedanig Tat waar die zouden mogen zijn, nogte ook eenige Macassaren Javaenen; Atchinders olte eenige andere natien en Compagnies ryanden, hoe deselve ook souden mogen genaemt wesen, in sijn land te ontiangen oite te laten onderhouden en dulden maar af[321] en naar Maleyoain

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602_1800.

dengene die in der tijd gesag van de Compagnie sal hebben, wysen of genoegsaam derwaarts brengen.

Sullen sig overal thoonen vrienden van Compagnies vrienden vyanden van derselver vyanden te zijn ook tot soodanige togtcn of oorlogen neevens andere bondgenooten de Compagnie ten dienste zijn als buyten gevaar Fan hun landen Tacr lijkheit sal kunnen geschieden. Waartegen de Compagnie in alle roorvallende gelegenheden en ongemakken deselre getrouwclijk sal helpen en tragten te redden, Soo als de nood on tijdsgelegentheid vereysschen sullen.

Geen oorlog nog vrede, net hien het ook Wesen mogte sullen den coning Van Taroeua, nog syne rijxgrooten Ver- mogen aan te gaan hog beginnen; sonder alvorens rin Edele Compagnie daartoe verlof toestemming hebben, dog door andere aangetast, hun selis te Verweeren; sonder rerder iets te ondernemen; tot tijd en wyle de heer gourerneur tot Ternate de kennisse daarran heeft.

Ingeval eenige geschillen onder de bondgenooten of wel onder den coning en rijksgrooten ontstonden daarin zal wederzijds niet gedaan dan goede aanteekening gehouden werden, om naar billijkheid door den gouverneur ofte zyne gecommitteerden partheyen gehoord onderzoch: en beslecht te werden naer ereysch Fan saaken

Soo het egter minder geringer saeken warer die onder elkanderen konden bygeiegd en rereffent worden, kan sulx schieden door keur T4m wederzijdsche scheydsheeren, die partyen niet rerdagt naeme hebben van trouwe rrede lievende mannen te zijn, of anders bij den resident tot Menado; sullende daardoor rele kleine beginselen, tot grooter onheylen een weg banende, kunnen geweerd en in hare geboorte gesmoord werden:

Ten welken fine de koning rijksgrooten aannemcn ende

GENERALE “EDERLANDSCHE GEOCTROTEERDE

bclooren omne, des rict mcer nondig sijndle: ten minste eens alle ciric maandlen expresse rergadering te houden; tot het hooren cn decidercn ra” alle geringe particuliere civiele geschillen die tusschen hunlieder onderdlaren sullen komen tc onistain; Ut wegens ook niet alleen gchouden blyren goede aanteekening te houden maar ook nopens de gedecideerde zaken telkens by ge legentheid aan dcn commandant; of resident tot Menado, dan hel den neere gourerneur alhier, de rereyschte kenmisse te geicn

Blyrende den coning ran Taroena Cn syne rijksgrooten TCr pligt, iemand der bondgenooten in ongelegentheid sijnde o 44m- gerand werdende door imand Fan buytcn te staanl en alle nogelyke hulp tae te roegcu; gelijk de bondgenooten ook Cpr pligt zijn dcn coning ran Taroena el Zyne rijksgrooten, land onderdanen, in diergelijke geral te helpen en naar rermogen reel de tijd, nood en gelegentheid sal vereischen by te staan

Of by geval door storm; swaer reder is anderszins, eenige Compagnies schecpen, chialoepen of andere mindere raartuygen, onder gebied ran Taroena f daaromtrent mnogten komen te rerrallen en cenig gebrek hebben, soa beloofd den coning en riiksgrooten haerliedcn alle hulp ende bystand te bieden Soo Te mogelijk l sijn emle deselie Film geen benoodigt Mog tCn wrezen naar rermogen te adsisteren, geen den Ed, Heer gouverneur by geleegentheit seer gaarne sal vergelden.

De vaart naar Amboina, Makassar, Magindanao of waar het ook zin mogte, zal by de onderdanen ran den koning Tam Taroena niet werden ondernomen, hy %y ook wie hy wy, onder Wat voorgeren het ook zijn mogt, dan alleen met speciaal con sent van den Ed. Heer gourerneur, en alsdan ook niet rerder dan de plaets of plaatsen, die haerlieden aangewescn sal werden sullende dengene die sig tegen desen misgtt eepcn hebben tcn rigoureusten gestrait werden:

Iudicn onder Taroena’$ gebied eenige specerybоomen mogten

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602~1800.

zijn ende hunlieden bekend werden, sOo belooit roorschreven koning rijksgrooten, deselve zanstonds te docn uytroeyen wel de Edele Compagnie daarran kennisse te geren; door deselve

omgereld onder de Foet gehakt mogen werden rerders nooyt gedoogcn sullen, dat in hun landen eenige specerybоomen gequeckt nog aangeteeld werden

Den koning en rijksgrootcn rerbinden zich ook; alle zoodanige slaven, als in toekomende ran Compagnies dienaren en derdanen miogten Komen Joopcn ende naar Taroena rlugten Jan de Edele Compaguie ofte de lijfheeren van dien, te sullen overlereren mits dat van ieder lijfeygene aan de opbren gers derselre, zy in geld of kleedcn tot genoegen ran den laetstcn, tien rijksdaalders sal moeten betaalt werden;

Geen rogelnestjes caret sa] door den coning Fan Taroenz, deszelfs rijxgrooten en onderdanen, aan gecne Vatticuliere handelaars mogen rerkogt werden, dan alieenlijk aan Edele Compagnie; sullende de Ed, Compagnie soodanige rogel- nestjes caret ten redelyken pryse aennemen voldoen, Tijr op den coning, rijksgrooten en alle onderhoorigen ran Taroena wel expresselijk sullen hebben t lettcn op poene rm contrarie doendc, rigoureus Mazi den inhoud Tin placaat gestraft werden:

Byaldien den gourerneur of commandant-sergeant tot Menado, OITI een vaarthuyg corra-corta gelalo, zy tot transport Lam hare gecommitteerdens, predikant, bestellen Fan brieven wel cenige houtwerken tot het maken o repareeren Fan schecpen, chialoupen als anderzins, benoodigd wierd S00 den coning rijksgrooten Fm Taroena gehoud zijn de Ed. Com Dagnie soodanigen gelegentheid S0O reel docnlijk sijn genoegen geren het aan roorscnrercn gerief nict lateu ontbreken:

Scitildpadshoorm: Gilala lange smel arende roeiboot

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Ten laatsten beloof koning: rijksgrooten, hetgeen voorschreven staat, als vroome, getrouwe vassalen en leenmannen van Ed, Compagnie alle deugd opregtigheid onderhouden en ran myne onderhoorigen in allen deelen te doen onderhouder, sonder dat aan dese of geene differenten die in der tijd souden mogen oi komen ontstaan, eenige verbrekinge van roorschreven contract sal geleden werden Welk dan in teeken JAn waarheyd koning, rijksgrooten, nalr den Christen Hollandse gewoonte, met het uiten ran de wooraen “Zoo waarlijk helpe my God almagtig zin berestigende

Aldus gecontracteerd, becedigd gesloten tot Ternaten, casteel Orange, den 22 Mei 1748 was geteekend G.W van Brandwijk van Blokland Haasebroek Js Meuleman, J Stegman Rijswijk Bruins G

de Goede, A Wendelboe: Onder stond Ter ordonnantie ran den Edelagtb Heer gou rerneur en raad was geteekend Scheerens secretaris

CMXIIL MOLUKKEN NOORD-CELEBES_

20 November 1748.

Ook aan Noordziide Celehes coordclijke lardtorg vilde Compaguic fort boutci ter bcscherming dc goudgraverien. daartoe Bwool uitgckozcn, docn dc residcnt op Menado mocstaant den gowrcrntlr der Molukken niclden; dat de grooten Bwool, die hij bespreking Tzar Menado had opgcrocpcn ccneninalc ongencgen Uaren nun kosten il hu: JArUL Vesting Foon de Compagnic DobUEn Wcl boden zji Jan Sicenen Dovxti die de besct telinget Staa stellen zich trcnutem verdedigen Bij het volgende contract worrlt cen ander Eercgeld.

Nader beloiten verseekeringe gedaen door den coning Bwool, Jacobus Pompa, benerens desselis alhier present sijnde rijxgrooten 32l1 den onder- koopman Manado’ s resident Johannes Pauwen s Compagnies wegen; in manieren als rolgt[322]

OoSt-JNDISCIIE COMDAGNIT 1602_IS00.

Eerstelijk sullen alle contracten verbintenisse, die met dE. Comp” van tijd tot tijd door de coningen van Bwool, benevens haere rijxraden successivelijk zijn aangegaan beswooren, heyliglijk moe- en geobserveert en agtervolgt werden, sonder eenige de minste veranderinger, onder nt bena eminge of pretext zulx Ook soude mogen Weeser

Beloven WY; coning tijxgrooten Soo roor ons als onsc comelingen, Soo lang eenige piaatsen ons land sullen te vinden sjjn daat goud schuylt, en de tijd en gesteldheyt vin onse negory en volkeren het toelaet, Omn het goudgraven sonder cenige de minsie tusschenpoosinge Op sijn aldercragtigste te docn roort setten, met telkens onder het gesagh ran een twee bequame opperhooiden sooreel manschappen de goudmijn te senden, als maar eenigsints van de negory missen zullen sijn, welke hoofden dan ook wel specialijk sullen verpligt en gehouden sijn, Fan net nette getal dier goudgravers en hoe lang een ider daarin g arbeyd heeft, mitsgaders hoeveel cen dag met ecn kelde doelang wel geronden is en wat winst oi hoereel swaatte ider Foor sijn hooft heeft opgedaan, accuT te aanteeke ning te houden en daarvan by dies terugkomst p de Iegory aan den coning den commandant een

pertinente notitie over geren, mitsgaders rerders van alles nauwkeurig versiag doen, en wel insonderlijk wat maar de minste opmerkinge omtrend deesen bysonderen arbeyd meriteerd,

Belooven Wy niet alleen alle het ons land gegravene gevondene goud, nemaar ook dat GnS van andere plaatscn negoryen s3 in handen komen, sonder daarvan iets het alderminste te agterhouden of aan anderen te schencken ruylen VCT- koopen wat wyse hctselre maar reralineert kin wcrden opregtelijk en alleen aan d'E. Comnp' onvervalst in trocque van

Groole kouten schctel, gebruikt Voor criscn Ock Bwool lag ccn wacnt andcr uitspocien wasschen SceRcant.

GETERALE "EDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

lywaaten of andere whaaren van onse gading, tegens tien rijx daelders Tear swaarte te zullen leeveren En opdat d'E. Comp' des te meerder Van dat metaal sa kunnen magtig wer- den soo beloven wy al Ferder, dewijl er seer veel van dat minerael, soo aan goude crissen, buykplaaten Jtnj vingerringcn, coraelen etc niet allecn tot eygcn gebruyk, Mijer ook hete selre, soo hier en daar, weder jan particulieren te rerhandelen versmolten rerwerkt werd, om soodrae Wy wrederom op ons land en negory sullen gekoomen sijn, ccn uytroepinge Tan eenige daegen na den anderen aan alle en cen igelijk 1-J17 onsc onderdaenen op het alderkragtigste te zullen rerbieden, dat riemant meer van dat minerael sal mogen laten rersmelten en ver werken als tot sijn eygen gebruyk lighaamscieraad, dat sylieden dan ook niet anders als by hooge noodsaekelijkheyd en groot gebrek, edog niet anders als Mcl voorkennisse Tan den coning den commandant; mitsgaders by verschyninge tot Manado niet anders als met bewillinge voorkennisse Fan den Manadosen resident, zullen moogen verkoopen Bovendien beloren nog almeeden sullen bezorgen daarop 2l ten eerete een seer stipte ordre bepaelen, dat onse onderdaenen, die wY te saemen met de vreemdelingen, die aldaar door d'Ej Comp gepermitteerd sijn, ruym agthondert coppen sterk requenen, rerpligt en gehoude en zullen siju, ieder voor zijn hooit of aandeel, alle half jaar op sijn minst een reael swaarte T7 roormelt metaal a3n d'E Comp te lereren; egter met dicn uytdruckelyken sin en verstande, dat het meerdere, by haarlieder onderdaenen magtig zijnde roorschreven mineraal, almeeden in roegen roorschreren aen d'E Comp opregtelijk sonder het alderminste daervan te rervreemden, sal moeten geleverd JtT den: En ie teegens eenige deser poincten sal komen te misdoen belooven WY dan ook ter strafie sodanig als op dese poincten reeds door Haar Ed" de Hoogillustre Indiase Regeering tot Batavia in anno 1743 beraamt sijn en 0ns by eschriit door TOOt- noemden resident; in het Maleydsche getranslateert; is te kennen

gegeeren en in der tijdt nog verder te beraemen staat, sonder eenige de minste oogluykinge of aansien van persoonen in han den der E. Comp te zullen leveren.

Alle vreemdelingen geen of niemand daarvan uytgezondert

OOST-INDSCIIE COMTAGNII; 1602_I800

beloren verzekeren Wij, buyten speciael consent van Sijn Hoogedelheyt tot Batavia den EE Agtb. Heer gouverneur tot Ternate den Manadosen resident, hetsy ook onder wat pretext het wesen mag, niet onder onse landpaalen, en veel minder in onse quallen [323] of revieren te sullen gedoogen nog permitteeren; maar sullen alle deselven by verschijning onder Ons territor opstonds met alle mogelyke cragt daer vandaan dryven; en in cas van oppositie hen luyden des mogelijk sien gerangen nemen of verdelgen wel insonderlijk het Mangindanzuws Mandhareese Boeginees gespuys, Baliers; Javaanen etc. En opdat hierop dan des te beter reguard sal worden enoomer; soo doen by deesen, met onse volkome sin en genoeger, ten eenemaal afstand van alle de referen quallen, onder ons territor geleegen laaten de magt en beheeringe daarvan alleen volkomentlijk over onder het bewind van den commandant aldaar Comp. wegen of wel degeene die na deesen daar uyt naenie der E. Comp. het gesagh zal roeren; sonder ooyt daarop weder eenige andere pretentie te sulleren, kunnen, of mogen maaken.

Ook soo wie van ons onderdaene of ingesetenen aen cenige misdaeden van importantie sullen werden schuldig bevonden, belooren wij al ten eersten soo het mogelijk is hetsy ook wie het wesen lag sonder onderscheyd of eenige alderminste oogluykinge, ter stralie in handen der E. Comp. te sullen leveren niet neer, gelijk bevoorens door ons, tegens Comp. uytruckelijk verbod en order gedaan is, daar vandaan dryven, tensy de nood omstandigheeden van saaken hier ons toe anders komen te dringen;

En dewijl reel van Onse onderdaenen, soowel mannen als vrouwen; onchristenen Mahometaanse persoonen als Tontolizrs; Paloppers, Cajelereesen etc soo beloven wij ook na deesen een iegelijk van onse onderdaanen dit wel strengelijk te zullen verbieden tenzy dat de onchristenen mannen of vrouwen-persoonen aannemen bekering doen tot onse Christelyke gereformeerde religie by eerste verschyninge van een predikant aldaar te zullen overgaan.

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Insgelijks neemen Wij beloren dat d’E. Comp. sal behaegen aanstaan, al ten eersten op onse negory, ter plaatse alwaer thans Comp. logie staet; dan wel op soodanige plaats aldaar, als d’E. Comp. best sal behaagen, een suffisante, hegte sterre steene huys of logie, met pakhuys daaraan staan, te saamen twaalf vaan Rijnlandse maat, lang, seven vaan breed mitsgaders een diergelyke steene wagt van ses vaan lang en seven vaan breet, omsingelt met een suffisante pagger van goed yserhout vier steene punten voor het geschut, te zullen ophouwen; daartoe alle de benoodige matriaalen besorgen, als steene, goede kalk, yserhoute balken en planken, sparrenlatten wat verders daartoe meer sal benodigt syn, sonder dat d’E. Comp. daatvoor ooyt een duyt aan ons of aan onse nakomelingen behoeren te betaalen, of wij na deesen op gemelte logie zullen kunnen eenige pretentie hebben maaken mits egter d’E. Comp. eeniglijk alleen maar tot dit werk de noodige yserwerken, spykers dakpannen, mitsgaders een timmerman metselaar besorgt: En sullen alsdan ook op onse eygen kosten sonder dat het de minste hinder aen het goudgraeren zal toebrengen, dagelijks, tot de complete perlectie van dit werk; vijftig mannen contribueeren, aangesien een meerder getal zekerlijk eenige hinder omtrent het goudgraeven soude toebrengen mits onse negory gelijk reeds voorschreven staet, met de vreemdelingen die aldaar gepermitteerd zijn, maar in ruym agt hondert weerbaere manne bestaet.

Alle dese omme en borenstaande articulen beloof ik, koning, en rijxgrooten, als trouwe, getrouwe vasallen en leenmannen van d’E. Comp. in alle opregtigheyd sonder minste verkeerde uytlegginge daaraan te geeven alles na den letterlyken sin zullen nakoomen; onderhouden, door mijn onderdaenen allen deelen poincten te doen onderhouden, sonder dat hieromtreunt ooyt eenige de alderminste infractie sal moogen plaats hebben, en oversulx hetzelve dan, tot meerder verseekering van dien; met onse gewoone hantteekening hebben bekragtigt.

Onder stond Aldus onder eeden door ons belooft en verseekert.

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

tot Manado Comp logie, den 20 November 1748 was geteekend Jacobus Pompa, Jacob Balo Bagunda, Manuel Kodite; Dato Naruno, Palus en Bolonka Lager naame en vanwegen d’E. Comp.

geteekend Joh’ Pauwen. Ter onser presentie geteekend Jan Ruysenbeek, W. Lambertsz. Nog lager voor de vertaaling was geteekend Jan Ruysenbeek:

CMXIV BANTAM

28 November 1748.

In het najaar 1748 werd onse Bantamsche sultan die trods lange terynen verstands-verbijstering had gegeven, volslagen waanzinnig; Zoo deed hij zekeren dag Ihren familieleeden, waaronder zijn eigen zuster met haar dochter, ter dood brengen en liet een zijner bij TQuweli die zwanger was, miel rotans geselen. Zelfs de nieuwe kroonprins hiervoor, blz 440 zijn Ihren niet. Met in overleg met Ratoe Sarifa werd de gevaarlijke vorst gearresteerd en tenslotte naar Ambon gevierd. Vervolgens vaardigde de Hooge Regeering onderstaand document uit (DE Jonce, Opkomst blz. XLIX volgende RonIot UNDER de groote Goamucic opstand).

Copia patent, verleent aan de koninginne van Bantam als regentesse van rijk; in dato 28 November 1748.

Gustaaf Willem, Baron van Imhoff, Gouverneur-Generaal, en de Raden wegens den Staat der Vereenigde Nederlanden en de Nederlandsche Maatschappye India allen dengeenen, die dezen sien of den inhout dezes te weten nodig is, Salut doen te weten.

Gouverneur raad der Molukken vonden deze overeenkomste goed; met een wijziging van artikel namelijk dat huwelijken met niet-Christenen niet meer inochten plaats hebben ook niet afwachting Komst predikant, die dan de onchristen echtgenoot(e) doopen, dat de doop voor het huwelijk moest worden ontvangen (Zie resolutie van de raad der Molukken 11 December 1748). Uit de Overeenkomen brieven 1749, 2 boek folio 710 en volgende: Afgedrukt bij DE JoxGE; Opkomst, X, 148-152, DL: 96.

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Nademaal de saken van het Bantamse rijk door eene al lang ontdekte dog eyndelijk tot openbare buytensporigheden vaarlyke rasernyen overgeslagene indispositie van den koning, ’t sedert eenigen tijd reeds seer utte verlopen ten laasten sodanige crisis vreese oor een totaler omkeering en gantschelijk verval gekomen zijn, dat niet alleen de koninginne konings schoonzoon den in anno 1746 door Comp. konings iterative en sterke verzoeken bevestigden kroonprins Pangerang Ratoe Sarieff, nevens konings eygene dogter, maar ook de voornaamste Bantamse rijxgroten

hare toevlugt en retraite hebben moeten nemen de Comp. zowel voor haar leren zorgen als derzelver alsmede bescherming te zoeken, ten cynde de saken van het rijk mogen werden bewaart voor ecne onherstelbare omkeering gevreesden totalen ondergang, ingenomen advis van Comp. bediendens aldaar verder gedaan onderzoek dieswegen bevonden hebben dat soo seer den welvaart van dit nabuurig koningrijk Jacatra Comp. hooftetablissement in hetzelve, met hare besittinge gemeen van ons quamen te eysschen ook ten beste van wederzijdse beiden onderdanen attent te zijn op de onderhouding eener goede geschikte regeeringsforme in dit aan ons soo seer verbondene limitrophe [324] Bantamse rijk, welkers correspondentie met deze hoofdstad nog stil staat, nog gemist kan werder. soo seer ook de tijdts pressance van ons vorderde om ten eersten te stuyten door onse tussenkomste te doen houden de gevaarlyke gevolgen die vreesen waren van de woede waarin den koning van dit rijk deser dagen weder vervallen van tijdt tot tijdt hoe langers hoe meer scheen te vervallen door de bovenvermelde ontsteltenisse zyner hersenen zyne dolle drilten, mitsgaders d'extremiteyten, die daaruyt konden voortspruyten, tot een irreparable schade beyde van dat dit rijk en van het grote belang der Maatschappye in beyde. So is, dat Wij, genoodsaakt geworden zijnde ons te verzekeren van de perzoon des voorgemelden Bantamsen konings, de regeering van het rijk uyt bovengenoemde motiven met advis ende overeenkomste met de voorschreven koninginne Ratoe Sarifa den kroonprins Pangerang Ratoe Sariet, den ouden rijx-

bestierder Pangerang Coessoema Ningrat de verdere Bantamse, soo hier als ginder aanwesende groten, ordre te stellen, goed gevonden verstaan hebben het gehele Bantamse rijk te nemen onder onse bewaring besticring, tot konings dood herstelling; dan wel totdat daarover anders zal werden overeengekomen door ons nader gedisponeert, en dat wij gevolge van dien hebben noodsakelijk oordeelt, goedgeronden verstaan.

Eerstelijk dat de voorschreven Bantamse koninginne Ratoe Sary Sulthan Bantam, die reeds soo lange heeft geregeert, sal hebben het opperbewind over het Bantamse rijk, als regentesse vanwegen de Comp. en uit onsen name gevolgelijk zal exerceeren de koninglyke authoriteyt en het oppergebied over die landen en volkeren, met alle de prerogativen, vryheden, hoogheden en pre-aeminentien, die daaraan g'accrocheert zijn, behoudens de ondervolgende bepalingen; dat zij in dit regentschap en koninglijk gezag over het Bantamse rijk gevolgelijk zal mogen werden erkent, g'eert en gehoorsaamt door een ieder die het aangaat, ook daarin gemainteneert door Comp. bediendens aldaar, agterrolgens de ordre, die daaromtrent van tijdt tot tijdt zullen stellen; des dat

de voorschreven koninginne-regentesse Ratoe Sary Sulthan Bantam niets vermogen te doen dat van eenige aangelegentheyd is, sonder alvorens daarover in te nemen het advis van de volgende voornaamste Bantamse groten; die haar by dezen als een regeeringsraad werden toegevoegt, te weten den kroonprins Pangerang Ratoe Sarief, den rijxbestierder Pangerang Coessoema Ningrat, den Opperregter Kicy Fokkee, den adjunct-rijksbestierder Pangerang Chamied, den secretaris van het rijk, alles overstaan; bywesen onder de directie van dengeenen die Comp. wegen tot Bantam het gezag voert, die de faculteyt zal hebben in twyffelagtige zaken van veel aangelegentheyt waarin sentimenten van den voorschreven raad merkelijk verdeeld verschillend mogten wesen, of selve decideren of de saak die onder handen is te suspendereen en daarover onse ordre vragen en in te nemen des dat in alle gemeene saken zal werden gehandelt na de wetten en gewoontens van het

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

Bantamse rijk, en de onderdanen alzo bewaart werden veel als de grote, by hare regten en vryheden, dat de huysselyke bestellingen van weynig belang zullen staan alleen ter bezorging beschicking van de voorschreven koninginne-regentesse, tot onderhouding van goede ordre en een behoorlijk en nodig aanzien en ontzag onder de gemeente.

Ten tweede dat van de inkomsten van het rijk zal werden gegeven een geregte derde, dan wel, indien men dat in vervolg beter mogte oordeelen met de keuze dat de Comp. eene vaste sommie van vijff en twintig duyzent Spaansche realen jaarlijx, om daaruyt te vinden het onderhoud van den Sulthan, soo lange hy in leven en buyten rijk alwesig is dat van de Pangerangs Ceylon, van den Panambahan hier ter plaatse en van de setting op Lampong en dat hetgeene van voorschreven vijf en twintig duyzent realen Spaans jaarlijx dan nog zal resteeren, sal strecken mindering van de verschotten die Comp. reeds gedaan heeft, aan voorschreven posthoudinge Lampong ’t sedert tien jaren; als omtrent de dertig duyzent Spaanse realen, die in den jare 1731 van het Bantamse rijk door de Comp. zijn opgeschoten tot tijd en wele alle die posten er event zijn houdende de Comp. daarvan behoorlyke rekening, wanneer als de voorschreven voorschotten dens zullen wesen geliquideert; de voorschreven posten van onderhoud alleen zullen overblyven rekenen dat van Lampong op vierduyzend Spaanse realen jaarlijx; dat van de Pangerangs op Ceylon op tweeduyzent een hondert en dat van den Panembahan op vierhondert gelyke realen jaarlijx, makende dus buyten het onderhoud van den koning ses duyzent vijff hondert Spaanse realen jaarlijx; zal oversulx de uytkeering van voorschreven derde gedeelte der inkomsten alsdan ophouden, behoudens de betaling

van voorschreven onderhoudspenningen telkens een jaar vooruyt, dewelke alsdan op de ordinaire peperreekening zullen werden vereffent:

Ten derden, dat by herstellinge van de regeeringsforme Bantam al aanstonds door de koninginne-regentesse sal werden gedaan restitutie aan een ieder van het zyne dat hem in deze dagen door den koning is afgenomen, ook aan de koninginne [325]

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

zelfs en pangerang Ratoe van het hart, dat verder niet gehoort tot het rijk of het hoff van den vorst, alles nogtans met communicatie en onder het oog van dengeenen die vanwegens de Comp. tot Bantam het gezag heeft, en van de rijxraden, die de koninginne-regentesse zijn toegevoegd, ten welkers orerstaan ook zal werden gemaakt duidelyke precise inventaris van alle de juweelen, pieken krissen houwers en andere ornamenten tot het rijk en de koninglyke waardigheyt gehorende des sal de koninginne regentesse dispositie behouden over resterende juweelen, goud zilverwerken en alle andere kleynodien niet tot het rijk gehorende, en haar of den koning toekomende behoudens dat zy van het laaste in staat zy, wanneer het gefordert mogte werden, goede aanwysinge te doen ten genoege van de Comp.

Laastelijk behoud de Comp. aan haar vryheyt, by vervolg van tijt omtrent de voorschreven schicking van het bestier het Bantamse rijk sodanigen verandering maken, als tijdtsomstandigheder mogten vereyschen. Ook zal de koninginne-regentesse moeten bezorgen dat wanneer de Comp. nodig oordeelt deze of geene gronden zijn de stranden of elders op de eylanden of aan de raste wal, te laten opruymen en fortificeren selve ten eersten werde gedaan, dat voor eene redelyke betalinge daartoe, door het volk van Bantam plaats daar het nodig wezen mogte, de vereischte materialen werden gelerert en aangeroert; behoudens dat de eygenaars der gronden, die Comp. in dier voegen in hare fortificatien trekken of opnieuws bestellen of versterken mogte, zullen genie ten een redelijk aequivalent voor dier waerde de opstallen, daarop vinden; ter taxatie van de voorschreven rijxraden. En zal de voorschreven koninginne-regentesse zich zowel in diergelyke als alle andere extraordinaire gevallen niet tot dagelyxe regeering van het land gehorende altoos moeten gedragen naar het goedvinden van dese regeering, ook zonder consent van dezelre hare administratie en regentschap niet mogen nederleggen of zich het maniement van zaken onttrecken of ook iemand van de voorschreven rijxraden zonder consent van Comp. daarvan uytsluyten maar in alles tragten besorgen

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

het welwezen van de Comp. en het rijk van Bantam waarover als regentesse is gesteld, zonder daarvan eniger maniere. Ten welken eynde zy den inhoud dezes door hare ondertekening en zegul in tegenwoordigheyt van Comp. bedienden de voorbenoemde rijxraden, en ander derzelver nedebevestiging: teykening en verseguling zal moeten bekragtigen en zich tot koming aan hetzelve verbinden.

Ordonneeren bevelen dierhalve alle een iegelijk, die onder het Bantamse rijk gehoort; lasten ook een iegelijk onzer onderdanen ingesetenen; byzondere ’s Comp. hoge lage gequalificeerdens tot Bantam voorts een iegelijk dien het aangaat, den inhoud dezes t’obserreeren algevolgen zoo nodig geoordeelt hebben ten beste van wederzijdse landen volkeren op de bestiering van het Bantamse rijk onder Comp. hoger gezag de voorstaande ordres te stellen.

Gegeeren ’t casteel Batavia eyland Groot Java koningrijk: Jacatra desen November anno 1748. Onder stond den Gouverneur-Generaal van Nederlands-India was getekent van Imhoff: Ter zyde stond Comp. zegul, gedrukt roode lacque: Lager: Ter ordonnantie van Hooggenelde Haar Edele was etekent Jongsma secretaris. Nog lager: Accordeert geteekend N. Jongsma, secretaris:

CMXV MOLUKKEN MAKJAN

27 December 1748.[326]

Makjan had zoo oudsher onder de opperheegheid Ternate gestaan; dat op zijn beurt overmits de Compagnie was gekomen hadden de Makjansche hoofden zich het toezicht Ternate onttrokken geweigerd producten op brengen beloofde.

Op aansporing der regeering Batavia riep de gouverneur der Molukken hen op naar Ternate, waar bijeenkomst op 13 December 1748, verklaarden, genoeg weeren over gehoorzaamheid van Ternate zeker keen zij zich wel bij contract onder de Compagnie te willen stellen. Nadat de gouverneur zich overtuigd had, de Ternatansche vorst daarin geen reden tot misnoegen tegen Compagnie vinden kam volgende overeenkomst tot.

Acte van verbintenisse, aangegaan beslooten b’eedigt tusschen den EE. agtbaren Heer Mr. Gerard van Brandwijk in Blokland, gouverneur directeur, benevens den raad in Molucco, name ende vanwege Zijn Hoogedelheid, den Hoogedelen Welgeboren Heer Gustaaf Willem, Baron van Imhoff, Gouverneur-Generaal, mitsgaders de Weledele heeren Raden van Nederlands-India als

representeerende de Generaale G’octroyeerde Oostindische Comp. den Staat Vereenigde Nederlanden dese Indiase gewesten eenre, ende de respectire opperhoofden en dorpregenten van het eyland Macquian, met den resorte van dien, ende zulx wel met speciale bewilliginge ende toestemminge van Zijn Koogheid Amir Iskander Djoe Carnaine Kitchil Radja-lauwt, koning van Ternaten ter andere zyde:

Eerstelijk verklaaren sweeren senghadjes dorpregenten van Macquian, de bovengemelte G’octroyeerde Oostindische Comp. voor ende althoos te erkennen tot onsen oppersten en wettigen leen- en beschermheer, mitsgaders welgemelte Oostindische Comp oversulx ook in allen deelen ende getallcn gehouwen, getrouw, gehoorsaam onderdanig te zullen blyven:

Voorts verbinden verpligten wij ons bysonderlijk om de jaarlijks van Batavia alhier tegemoet gezien werdendc Comp. schepen vaartuygen met onze gesamentelyke negorys coracoras ten getalle van agt stuks, onder geleide van een Europees Comp. dienaar, van het fortres Zeeburg tot Macquiam; tot in strant Patientie of straat Batchian, welke passagie de-

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

selve ook zouden komen te nemen, te sullen tegemoet gaan ende tot op deese rheede helpen bougseeren of alle andere noodige diensten toe te brengen om haar ten spoedigsten mogelijk behoude haven alhier te brengen.

Insgelijx verbinden en verpligten ons bijaldien d’E. Comp. gebrek aan volk tot den overvoer van derselver scheepen naar Batavia of elders mog: onderharig geraken, sooveel van onse onderdanen daartoe te zullen contribueren, als wij vermogens zullen weesen, en dat wel teegens sodanige besoldinge ten dien opzigte weleer is g’accordeert, weten den sergeant marinje rds corporaal rds naendelijx: gemeen rds.

In welker voegen Wij ons almeede verbinden onmiddellijk des noods ofte door de E. Comp. daertoe aangesprooken wordende, al ten eersten 100 stuks van onse onderdanen te sullen contribueeren ter verrigtinge van militaire diensten binnen het casteel Orange ende dat tecgens soodanige gagie als hier boven bereeds is uytgedrukt, mitsgaders voor soo lang als den nood sulx koomen te vereyschen.

Hierenbuyten verbinden verpligten wij ons aan d’E. Comp. by continuatie met goede en verwerkbare kalk te zullen leveren ende dat wel ter quantiteyt van drie hondert maaten jaarlijx, teegens thien stuyrers ieder maat gerekent, waarvan telkens in de maand April (indien Comp. Bataviasche secours schepen of vaartuygen

nog niet zijn genadert) een hondert en vijftig maaten binnen dit casteel sullen moeten werden gelerert; gelijk mede de overige een hondert vijftig maaten in de maand October, dewijl de mousson alhier in die tyden best is toelatende om de kalk na herwaarts drong te kunnen overvoeren.

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

Alle hetgeene voorschreven belooven niet alleen promptelijk sullen observeren en naakomen soo lange als onder het presente directe gehoed en de gehoorsaamheyd van de Comp. sorteeren maer ook altoos sonder de minste afwykinge daerby te zullen blyven continueeren ofischoon ons indertijd weederom onder het gesag en bestier van den koning van Ternaten mogte begeeren.

Onder stond Aldus gedaan, gecontracteert vastgesteld, mitsgaders op de Mahumetaanse wyse beswooren tot Ternaten casteel Orange, den 27 December anno 1748 was geteekend Blokland, J. Fk Stegman, J. Meuleman, Rijswijk, J. Scherens en G. de Goede. Lager, met Comp. groote zegul gedrukt in roode lacque [gesegelt] en daarby geschreven ter ordonnantie van den EE Agtb. Heer gouverneur raed voornoemt geteekent J. Scherens, secretaris.

CMXVI TIMOR

Januari 1749.

Timor bestond naast officiele Nederlandsche Portugeesche vestigingen nog niet-officiele kracht namelijk Topassell sware Portugesen afstammlingen inheemse vorsten eigen hoofd hadden, tenenti-generaal (luitenant-generaal) getiteld. Deze leidden hoofzakelijk over paardendistricten, heffenden op inheemse bevolking, die wat van de Nederlandsche vestiging Koepang verwijderd waren. In 1747 wendden de hoofden van Sorbiano, tussen Lifao en Koepang gelegen, zich tot het Nederlandsche opperhooid aldaar, verzoecken bescherming Compagnie tegen de zware Portugezen om te genieten: Ze wilden zich daartoe onder sovereiniteit te stellen. Daniel van Burgh, het Nederlandsche opperhooid, wendde zich bij schrijven September 1748 tot de Hooge Regering Batavia, wetende dat die Sorbiano andere onderdanen onder Comp. bescherming tegen de Portugezen mogen lanneeren.

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

van Koed intussen Sorbiano reeds door den tenenti-generaal overvallen, alsmede verschillende omliggende vorsten voeren zij tot dese Comp. onderdanen stelden zich tot uytvloeijing onder haar bescherming. ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800

Wy, ondergenoemde, gezamentlyke koningen T Amacone, Jie herwaards gekomen zijn, als Nebe Noni, Kayba Taye boko, Aakenat Natoeng: Atta Tamella, Lamoeme Pumay, Noe Besi Banani Tousala Amaneno Kloe Taka, Taka Liepan; Ta-eka Manoene cn Tanesi Benoe, communiceeren UEd. de reden oorsprong; aatoni UnZC prorintie rerlaten hebben, mentlijk : Zoo als warie Portugezen gehoord hadden, dat die Amanoebang Amphoang zig hadden weet gestcld, Zoo hebben zy onzen broeder, D. Sebastiao en andere koningen ran Sorobiao laten opratten, enz. Zoo zijn uit Vrees n mede gerangen te worden, gevlucht tot de Edele Compagnie, hare benevolentie te profiteeren en als Fasallen reiligheid protectie te genieten Tat Uw Ed Die ran onzen kant gesneurelt zijn, zijn 120 personet, zoo groote als kleine en die herwaards nzar Koepang gekomen zijn, zijn 2305 gewapende mannen; buiten de rouwer en kindercn, alsook die Tin Amacone ner getal W Diet reten, alzoo erstrooid zijn.

Was geteekend met 1l kruisjes en de namen ut supra Ter zyde stond Cocpang; den January 1749.

Wy, onderstaande, koningen van Amanocbang; die herwaards Coepang opgekomen zijn als D. Micquel Fern de Consencao Sebastiao Fern Varella, Anthonie de Consencao, Medardo Sacramento, Louis Nay Tapini, Aleupa Nay Tabella en Ataupa Nay Tailla geven aan UEd. te kennen al het menigruldig bloed Fergieten gerecht; dat alhier is voorgevallen, wanneer Corto Sandolo, de broeder van Caspar de Costa anders genaamd Pas qual de Costa luitenant van de provintie Amanoebang kwam uit Iast Fan Caspar Costa, generaal-luitcnant; alsmede 1Jn den capitain-generaal dier volksplanting, Domingo Fraria desselis schoonvader, die ons zeer valschelijk heelt beticht, alsof wY voornemens waren Om alle de Christencn te rermoorden in die provintic, weshalve zy twee Tat onze tommongongs hebben laten opvatten dezelre, zonder eenige oorzaak of redcn laten om hals brengen Hierop hebben WY, de gezamentlyke koningen Fan Amanoe bang, de wapenen tegen dezelve Opgevat en gestreden winneer zig ter zelver tijd die van Sorobiao met hare gansche magt tegen ons vereenigden de Christenen ondersteundcn; waardnor ran Ons rolk ontrent 500 zoo mannen als vrourcn en kinderen, gcdond hebben waartegen wy niet langer bestand zijnde, genoodzaakt waren te retireren en Ons te rerbergen in eene zeer grootc rolssteen, gena:mid Nia Nanid; alwaar On $ gemelde Christenen met die Fan Sorobiao hebben omsingelt ecne

groote slagting reroorzaakt; waarna Ons het legerhoold der vyanden eenen bricf toczond rerzekeren liet, dat y zonder vrees TTY en frank; konden optrekken en wederkeeren onse plaats dat ons ook de toegebragte schade zoude vergoed KoI den, enz Nu komen ons onderwerpen roor de rocten Fan de Compagnie, net nedrig verzoek, dat Uw Ed. met medelyden aan edaan OTCI onzen droerigen hulpeloozen staat, ons Ter eenige wapenen geliere te assisteeren

Onder stond Uw Ed nedrige dienaren ut supra met nog kruisjes: Coepang; den January 1749.

wa5 geteekend

CMXVII BENGALEN:

September 1749.

Op aandringen Compagnies direcleur UiCto dc particuliere Hollandsche haudelzar: IOcgcstzan, tegcn bctaling billijke rechten ck levensmiddelery uir in Bengalen ecn Roede marki oor was, de haven Chinsura Voeren

1. De Iwarte Portugeczcn.
2. Ui: Coutroctcnbock XIV (No. 22)

het Landsarchiei Batavia

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERIE

Translaat Fersiaans bevelschrift, rerleend door dcn Houglysen fausdaar scheyg Hedejetulla TJrwee gen zynen principaal, heer Serraay-ud-douwl met desselfs zegel sub dato 13de, ontfangen alhier den Z7e September anno 1749.

De motseddies; canoengooys controlleurs alle verdere bediendens Tn 4siemgens Saatgam gehoorende onder Hougly, z0 present als roekomende, erden by deesen geadverteerd dat emaal door den wackiel der Hollandse Compagnie te kennen gegeven is het voornemen om particuliere Hollanders, oninc de volgende eetwhaarer, als rijst, tarwe enz uyt Dhoelia Bakergens, z00 water als Orcr den landweg met hunne eyge desteks te Sunsura doen brengen rervolgens daarinne te handelen, byaldien de prijs der voorsch rirres hcn alhier tot Eue maons Tooi een ropy angereekent en niet meer als 3Vz percento aan tholgeld alle ongelden daaronder begreepen afgerordert, mitsgaders roorts gepermitteerd wierd dic negotie met erustheyd op dien roet aan te rangen, men goed gevonden heeit daarinne bewilligen Ulieden

dienrolgende aan schryren dat de prijs der roornoemde eetuaren hcn tot tucc waons roor }der ropy za] aangereekent niet meer als 314 rOpy ten hondert aan tolgeld alles daaronder begrepen mogen aigehijscht werden waarmede de gedagte Hollanders dan sullen kunnen rolstaan en rirres uyt roorschr andere plaatsen y liber Iet hunne destecks waater als over land te Suntsura laaten aanbrengen; mitsgaders vervolgens rerkoopen het tolgeld Asiemgens voldoeri, welk Ulieden oversulks aldaar moeten ontfangen zonder hen bovendien net allergeringste af te rorderen of on de wille van deese negotie eenige verhindering {oe te brengen ook jaarlijks geen nieuwe ordonnantier belangende deeze affaire, te begeren, dewijl deeze tot een rast regulement Kin moet diencn

Vermoedelijk t Iezen Hadji Tulla Di likt meer iilel dan cn naam Fel, den bekenden Ferzisclen titel chtemaed-ud-dowleh riiksbestuurder . Een InaO Portugcesch Inao Tncesal genotmd gcwicht, Echccl Indie bckcnd TAal niet oreral Elen Acntel MJn variccren tot 160 pond. Zic Hobson-Jobson VOCC maurd Bcngalen rckcndc mcn mccst mans Fan 82pord

Was geteekent Scheyg Hedajetulla Ter syde stond het zegel van den heer Sirraay-ud-douwla, in inckt gedruckt. In dorso stond De copia eeses is by de boeken van Zijn Ex cellentie en den duwan behoorlijk ingenomen Onder stond Ms. Koning:

CMXVIII BENGALEN.

September 1749

Zie de inlciding bij hct roorgaande dacument

Translaat Fersiaanse ordonnantie, rerleend door den Houglysen naib fzusdaar scheyg Hedajetulla met desselfs zegel, sub dato 25 ontiangen alhier den 27e Septemher anno 1749

De onderhoorige bediendens Fan Asiemgens mneer andere hieromstreeks leggende plaatsen present als toekomende kennelijk dat het versoek Fan den wackiel der Hollandse Comp goedgevonden zijnde de prijs van alle eetwharen; die de particuliere Hollanders by parwanna gepermitteert zijn met hunne eygen desteks uit Dhoelia, Bakergens meer andere plaatsen vry en liber; z0 t waater als overland te Suntsura te mogen laaten aanbrengen rerkoopen hen tot twee naons YOOI een ropy aan te reekenen en niet meer als 3V percento aan tholgeld daaronder alle ongelden gereekent a te vorderen, Ulieden orersulks daarran by deesen werden gead erteert tefiens gewaarschunt, dat het de voorschr Hollanders volkomen TrY zal staan om zoveel rijst, Tatwe enz als zy willcn op dien roet te Suntsura te laaten aanbrengen, zonder dat Ulieden het allerminste boren het bepaalde tolgeld Fan hun sullen mogen

afeysschen, veel min eenige verhindering de wille ran dcese negotiz toebrengen, majr integendeel zig m:t die bepaling Folkomen tcrreeden houden en ook geen nieuwe ordres jaarlijks diendweegen moogen pretendeeren dewij dese Voor altoos vastgestelt,

Ter syde stont naib fausdaars zegel, in inckl gedrukt en in dorso Den 2Se deeses is het afschriit hiervan ingeboekt: Onder stond M Koning:

CMXIX, JAVA-MATARAM:

11 December 1749.

teruekcct op Batavia ran zijn Teis Orct Java hiervour blz volgende raardigde Van Iihoft net den Raad van Indie ccn aantal besluiten uit to rcorganisatie het bestuur ovcr Java Ooslkust: Alle strandregenten kwamen MaaT Batavia, om de regccring hulde brengen Semarang werd Landraad ingestcld aar rechtspraak ovcr he CMSC EI den cersien Februari 1748 stelde de regeering Itet Gouver ncnicn Java Noordoostkust Semarang als hoofdstad. Maar de pangcrang Mangkoebocmi, in 1746 door Vant Imhoff opcnliik berisp; had d hofplaats verlaten; strijd tcgen den Soesochoenan de Compagnic begcnncn Te midden der Waandtor onisiange troebelcn werd Pakoe Boewono I[crnstig zick e zijn cinde Toclendt uaderen riep hii Fourcrneur Vcn Hontudorf tot zich, vicn hij voor Compagnic zijn gchecle rik afstond, (DE Joice, Opkomt X blz. XLVI er 136 en volgende: In de Overgccomcv orce 1751. 17 bocck; vindt men folio volgende ket belangrijkc Daghregistcr Hohendor F)[327] .

Acte van afstand en overgaeve vin het Matarm sche rijk door den Soesochoenang Facoeboeana etc etc ten behoeve Kan Doo lugtige Oostindische Comp rerleend by de overgaef van het voorschreren rijk aen den Javasch gourerneur en directeur Johan Andrics Baron ran Hohendorfi.

Soesoehoenang Pacoeboeana Senapatty Ingalaga Abdul Rachman Sahidin Panatagama bekenne verklare mits desen opentlijk, dat alzoo My OI; de swaere zickte waermede van de hand des almogenden ben bezogt, buyten staet bevinde om lan ger het magtig Mattarnische rijk te beheeren, buyten confusic te houden en na bchooren te regeeren, het voorschreren rijk met dependentic, alle gezag magt athoriteyt, welke ik tot dato hebbe gehad over te geren aan de Doorlugtige Oost indische Comp J4n handen ran den hier thans vanwegens opgemelde Comp present %ijnde Jara gouverneur en directeur, in hooide deeses gemeld, docnde orcrzulks by deesen daerran rolle afstand, en verkiaere ran nu af aen daerop geen de minste praetensie mcer t hebben of te houden; mzar rijk roorschre ren, in voegen roormelt; by deesen uyt eygene TTyC onbe dwongene wil gecedeert CI orergegeren

hebben acn roor schreren Doorlugtige Comip [Cn cynde ranuegens dezelre op regeeringszaekcn tot best van land volk: bytijds na genoe gen goedvinden van Zijn HoogEdelheyt Gustaal Willen Karon van Imhofl, Gourerneur-Generaal en de Raden ran India, representeerende het hoogst en souverain gebied vanwegens de Foormelde Generale Nederlandsche octroyeerde Oostindische Compagnie, gesteid kunnen worden de nodige ordres en schickin gen verklaerende en betuygende my daermede en met alle rijks zaeken voorttaen in het geheel niet meer te willen nog zullen bemoeyen, alschoon het ook God-Almagtig mogte komen te be haegen my ran deese ziekte weder Op te beuren nog eenige jaeren den lande der lerendige te houden, manr dat ik zulken gevalle de orerige dagen mijns levens begeer door brengen in stilte zonder de minste bemoeyenis met zacken orerbehouding ran eenige luister, dat deesen voor geresig neerd houde, bereelende mnijn te latene kinderen, Toorna mentlijk den kroonprins Pangerang Adipatty Anom; in de pro texie bescherming van de roormelte Doorlugtige Oostindische Comp En tot teken der waarheyd heb ik drieroudig deese acte eygcn handig onderteekend en met mijn groot cachet bezeguld. Onder stond Soeracarta den Il December anno 1749. In margine stord kysers zegul, gedrukt roode lacque, daernevens stonden eenigc characters, door den sieken Soesoe hoenang Pacoeboeana eygenhandig ter neder gestcld, Lager Ter presentie Tat was getekend Toutle mondc en P Schik

Er staat ma;

CMXX. JAVA-MATARAM:

14 15 December 1749.

De rcgcering (€ Batavia, die een ander bad voorzier; dar de Soenan met zijn oudsten zcon 1alG44czen opvolger Op eesnannen lec [de, had Gouvcrncur Hohendorff opgedragen aar Maani dien Ddsict F@Om Socsochoenan TOEVCII nadat dcze alle brstaardc Detefmctten Compagnie zou hcbben bevestigd Dit geschicdde de rolgende dagen (Zie het hicrroor gcnocmde Daghrcgister Voi Hohendorfi)

Acte-obligatoir, by den eersten prins ran het Mat tarnsche rijk, den paugerang Adipatty Anon ten behoeve van de Doorlugtige G octroyeerde Nederland sche Oostindische Compagnie verleend, rodr dies uytroepinge tot keyser gepasseert, mitsgaders nevens contracten ran den H en 13 Norember 1743 en May 1746 een plegtige wyse publicq beswo Ten nader, dies proclamatie nerens desselfs hoffgrooten geconfirmeerd en met het rijkxcachet zeguld

Nademalen het Zijn Hoog Edelheyd den HoogEdelen Heere Gustaaf Willem Baron van Imhoff, Gouverneur-Generael, WelEdele Heeren Raden Fan Nederlands-India representee rende het

hoogst scuverain gebied ranwegens Door lugtige Nederlandsche G octroyeerde Oostindische Compagnie goedgunstiglijk behaagt heeft m} , pangerang Adipatty Anomn te benoemen en tc bestemmen tot oprolger in het Matarmsche rijk; i steede van mynen vader, den sieken Soesoenoenang Pa coebocana die hetzelve aan weigemelte Doorlugtige Compagnie in rolle eygendom heeft algestaen en geresigneerd zoo verklaar ik mits desen opentlijk, dat my het voorschreren rijk niet komt toe te vallen uyt kragt van eenige vermaking, erffenisse of ge boorte; maar dat ik hetselve alleen uyt enkelde gunst en gene gentheyt, ter beheeringe, uyt handen van de voormelde Door lug tige Compagnie kome te ontfangen, en bekenne te ontfangen de voorwaardcn conditien, mitsgaders onder zodanige restric tien rerbintenissen met mynen rader aangegaan Fon tractcn an den Mlden en 134r Norember 1743 cn 18 May 1746 , welke my alle zijn bekend door den heer Jarasch gourerneur Tn Hohendorff nader in breede duyd en klaarlijk voorge houdcn die ik dienthalven dus by desen en uyt kragt ran dit geschrift bekenne rerkizere houden eren Fan dezelre waardye, kragt en effect; alsof die met my selre gemaakt waeren en hierby generaliter g insereert stonden, belorende heyliglijk cn opregtelijk de bovengeciteerde contracten en alle andere rerbin tenisscn; tusschen de Doorlugtige Compagnie mynenl Yoor melden vader off deszelis preedecesseurs gemaakt en aangegaan speciaal de voorgementioneerde jongste ten allen tyde als een eeuwigduurende wet en rigtsnoer in mijn regeeringe getrouw en opregtelijk te willen en zulien onderhouden, dezelve nog roor ale aenvaarding myner regeering, nerens deeze acte te bezweeren my daaraan dus ten allen tyden rolkomen te binden, en z0n der la minste exceptie door een yder te doen onderhouden in alle poincten, leeden e deelen; niets uytgezondert. En ingerolgc rar dicn zal dus door m} mFne nakomelingen nooit Dog tcn ceuwigen dage geen de alderminste preetensie gemaakt of jiogen gemaakt worden op Mattarmsche rijk, welk ik ecnelijk 117 wegen d’E Compagnie en ujt handen ran den heer gourerneur Van Hohendorft ter bestieringe ontfange bekenne ont fangen; reelmin landen en heerlijkheeden door mynen vader aen de Doorlugtige Comp by opgemelde contracten alge stacr overgegeren geceedeert: Belovende alle de grensge schillen tusschen de stranden en borenlanden, Z0o eenige mogten cesen enoegen en ordre ran de E. Comp uyt den weg te zullen ruymen en roorschreven rijk, c welk de Door lugtige Compagnie my invoegen roormeld komt te dragen te regeeren na de leggende nog t e ontfangene ordres, met welke en alle andere schikkingen, die Haar Hoog Edelhedens tot welzijn Fan rijk en rolk indertijd mogte komen te stellen, my altoos beloore zonder eenige tegenspraek; in alle opzigten te vrceden te houden, het welzijn van het rijk altoos kragtdadig te helpen bevorderen, rOOr het compleet inkoomcr Tan 5 E Comp leverantie neerstiglijk te waeken en niets doen; onder nemen beraemnen, zonder preealable Fonrkenns V4 den hier wegens voormelde Doorlugtige Compagnie verblijf houdende sident en mijn beyde rijksbestierders

Ten teeken dat ik alle geene, waartoe my by dese acte kome te verbinden heyliglijk en getrouwelijk zal onderhouden en komen, mitsgaders doen onderhouden naarkomen heb hiervan drie censluydende [instrumenten] eygenhandig getekend en met mijn zegul bekragtigt, belovende deese acte na mijn pro clamatie ook nog nader, nevens myne holigrooten; te zullen be kragtigen en my dus met al het voorschrevene te conformeeren Soeracarta den 41 December anno 1749 Ter zyde, onder het Javaans stond zegul Far pangerang Adipatty Anom, in roden lacque gedrukt, W4a benevens desselfs handtekening met Javaanse caracters Daaronder Dit is de handtekening van den pangerang Adi patty Anom eygenhandig terneder gesteld, deze acte beze guld ten precsentie van ons VJs getekend B Toutlemonde P. Schrik anno 1749.

Nada: dc kroonprins regcering had z7n*a70 onder dcn titel Pakoc Boewono III, bekrachtigde hij, overcenkomistig de gedare toczegging; nog naucr bavenstaanc actc[328];

Soesoehoenang Pacoeboeana Senapatty Ingalaga Abdul Rachman Sahidin Panatagama bekenne en verklaare mits desen my met den inhoud der hovenstaande acte, by my als kroonprins gepasscert, ten vollen conformeeren contracten, daarby aangehaelt, beloften; aangegaen, heyliglijk te zullen onder houden doen onderiouden, zonder cenige minste tegen spraak: En tot teken dat ik genegen ben dit alles heyliglijk naar te koomen heb ik dit geschrift met mijn rijkszegul verzegult, eygenhandig, nevens mijn eerste ministers onderteekend Inits gaders den inhoud dezer acte nevens de contracten van den 1l en 13 November 1743 en 18 May 1746, heden op den alcoran byzijn van alle myne ministers en hoffgrooten zo0 weerelt lyke als geestelyke, plegtig beswoureml[329], Socracarta den 15 December anno 1749.

Ter zyde, onder het Jaraans; stond zegul ran den Soesoc hoenang Pacoeboena roden lacque mnet desselis handteeke ing in Javaansche carracters dan zegul, almede roden lacque, nevcns desselfs handteekening met Javaansche carracters van den pangerang Adipatty Anom medle de zegul en hand tekening van de twee eerste mninisters Waaronder Dat deese acte aldus, gelijk Tcoren stat door den Soesoehoenang Facoeboeana etc etc, etc, en dessells cerste ministers getekend en hezegult is getuygen Y Tas getekcnd Toutlemondc Schrik; anno 1749, H. Breton: Lager stond Voor de translatie Fa5 getekend van den Heuvel, translateur; Accordeert : Louis Taillefert, secretais

In aansluiting bovcns 2andc docunenten reardigde Rouvcrneur Hohcrdorff den 1597 December nog onderrolgendc urociamatc uit - NB Dit alles geschicdde nog voor het overlijden cuden Soesoe hocnan; de C sier: Jen z0 Decembcr[330]

Froclamatie

Vanwege ens de Doorlugtige Nederlandsche G octroyeerde Oost indische Compagnie word dezen uyt naan ende op hoge ordre van Zijn HoogEdelheyd Gustaaf Willem Karon 12n7 In hoff, Gouverneu:-Generaal; en de Raden van Indiz, representee rende het hoogst souverain gebied vanw egens roormelde Compagnie in dese lande, door den Jara gourerneur e direc teur Van Hohendorff een iegelijk bekent gemaakt dat opge melde Haar HoogEdelheden goedgevonden hebben om in steede van den sieken Soesoehoenang Pacoeboeana die her besticr Tar het Mattarmsche rijk aan voorgemelde Oostindische Compagnie heeit geresigneert; weder tot keyser en wettige Successeur in Javasche rijk te verkiesen er benoemen den Pangerang Adipatty Anom onder den naam en titul van zijn vader voormeld Soe soehoenang Pacoeboeana Senapatty Ingalaga Abdul Rachman Sahidin Panatagama, wordende overzulx uyt naam cnde Fan wegens welgemelde Haar HoogEdelhedens alle hooge lage ministers, prinsen e regenten, mitsgaders dienaren ook onder danen en ingezetenen ran de Comp speciaal alie ende een iegelijk op Java aanbevolen om opgemelde Zijn Hoogheyd voor keyzer en wettigen opvolger in Javasche rijk; waarvoor hy by decsen werd geproclameerd, te erkennen, respecteeren em, Z00 veel sijn onderhoorige aanbelangt, ook te gehoorsamen, alsoo opgemelde Haar HoogEdelhedens zulx tot welzijn van land volk alsoo bevonden hebben te behooren:

Onder stond Soeracarta, den 15u December anno 1749 was getekent J A van Hohendorff: In margine stond Comp zegul, gedrukt in roode lacque, en daaronder Ter ordonnantie van welgemelde heer gouverneur en directeur was getekent P Schik; pro interim secretaris Onder stond Accordeert was getekent P Schik; pro interim secretaris. Accordeert: Louis Taillefert; secretaris

CMXXI KOROMANDEL

23 Maart 1750.

[ctnemendc macht der clkuar neftig jcconcutretrrnut Engclschen Franschen drong dc Nedcrlandsche Compegnie aan Koromandclschc kust aiccoe TFEC par Torgcr Lercorrcchto positic, mcest mocite Locn; om althans Dp haar oudc vestigingen zich tegcnortr dt COm petircuren handhaven: Na langdurige mociliike ondcrhandelingen met den Voret Tanjore slangde zij cr in 1730 in cnkele cauls verkrijgem[331],

Wzardoor haar positic Negapatnam versterkt werd (Onuitgegcvcn Jtit JIJc gouterncut Tad Koraniondel de H. Regeering Heazia dd. Apil 1750,)

Assaracto Gane Maharadja Raja Srie Pretappa Sin gaasji Raasja-Sahib vorst van groot vermoogen Iet leend desen aan M Lieberecht Hooreman gouverneur directeur van de beste Hollandse Compagnie ter custe Chormandel met dies resort, tot Nagapatnam Soegoersin Camasain Maya Alaff (anno 1750) De muntgeregtigheid der pagooden, fanums en ropyen_ welke in de munt Vinnen casteel Nagapatnam geslagen zijn, tot heen den half by den duan en de andere helfte by d'E. Comp' genoten sijnde 500 werd thans gemelde halve geregtigheid, welke den duan is competeerende geweest, aan Uw verkogt voor een sommz van 5,600 pagooden En dewyle gemelde bedrag van vijf duysend en ses hondert pagooden in contant ontfangen hebbe, so ran Uw de geheele geregtigheid van de munt; excepto de gewoone costumados der algooden en braminecsen, tot enoegcn en in gerustheid genieten_

Onder stond Soekalanama Samwa Sarom; den Tan maand Pangoenie anno 1750, den 23 Maart; Lager: Ter ordonnantie van het hoff was geteekend Ha saratoc Raja Srie Nara Singa-rauw Amanda-rauw, peesjewe of segulbewaarder, Taggenda-ambagic; Sochoer-nabies_ Dabhier, Naro-pandidaar Casgeld Madawarauw. hoofde deeses stond vorsten segul, met swarte inckt gedrukt, ter syde, mitsgaders onder, stonden de seguls 47r peesjewe: Nog lager : Den 14 ran de maand Rabilahir den 23 Maart was geteekend Casgeld Dabhier, Soehoer-nabics Palanga nabies en Rabha Nabhar Moesemdaar.

GEXERALE NEDERLASDSCHE GEOCTROTEERDE

CMXXII. KOROMANDEL:

23 Maart 1750.

inleiding bij hel hitrtOor Ezallde drument

Assaracto Gane Maharaasja Raja Srie Pretappa Singaasja Raasja-Sahib_ rorst vin groot vermogen_ Yer leend deesen a7n Lieberecht Hooreman_ gouverneur en directeur ran de beste Hollandse Compagnie tet custe Chormandel met dies resort; tot Nagapat Dat, Soegoersan Camasain Mayaleff (anno 1750)_

Ilewyle Uw omtrent ons cn het hoif sig in alles seer wei heeft gedragen, werd #rt genegendheid aan dE Comp geschon- kcn rolgende dorpen als Papenachery, gehoorende onder Naoer Paringineloer, onder de prorintie Tam Sjikel sortee rcnde: Dus

gemelte t#ce dorper gegeeren sijnde kan &’E Comp clierhalven de rustumados der aigoden en bramineesen; mitsga ders der thuyneri ran de pagooden rolgens oude gewoonte in ge melte dorpen laten genieten de orerige tot genoegen gerustheyd gebruyken

Onder stond Soekalanama Samwa Sarom, den 14 Tan maand Pangoenie anno 1750 dcn 23 Maart Lager Ter ordre van het hoff wis geteekend Hasaratoe Raja Srie Nara Singa-rauw, Amanda-rauw, peesjewe of de segul bewaarder, Jagganada-ambasie, Hoesoer-nawies, Dabhier, Naro- pandidaar, Soehoer-nabies__ Antajie-pandidaar Casgeld Ma dawarauw: In het hoofde deeses vorstens segul, met swarte inkt gedrukt, ter syde mitsgaders onder stonden de seguls ran peesjewe: Kog lager Den 14tn #An de maand Rabilahar; den 23 Maart Wis geteekend Casgeld, Dabhicr, Soehoer-nab bics, Talanga- nabics Raba Nabhar Moesemdaar.

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800.

CMXXIIL KOROMANDEL.

23 Maart 1750.

Zic de inlcidirg hiervoor, blz, 500.

Assaracta Gane Maharadja Raja Srie Pretappa Singaasje Raasja-Sahib, vOrSt van groot rermogen; VCr leend deesen aan M’ Libreckt Hooremat, gouvetneur directetr Vin beste Hollandse Compagnie ter custe Chormandel met dies resort, tot Nagapatnam, Soegoersan Camasam Maya Alaft Anno 1750)

De veraccordeerde aan UE_ rerkogte dorpen sijn de onder-volgende, weeten Coetambarataan-irpoe dies onderhorig- heeden Carweli-palecocr dies onderhorigheeden Neywelie. neens Coedewelic en Akraran-waddacoedic, Bramadeesjam _ Cal-lasjambadie; Palleanoer; Chitty-chery, Aywelie Pallacadoe gehoorende onder de provintie ran Chikel, mitsgaders Oretoer-akraran en Boepatiraasja-poeram sorteerende onder Kalakanie-cherive des te samcn 13 dorpen_ weike derthien dorpen zyn aan Uw rerkogt voor een somma ran pardao’ 52.000. En dewyle VOOI gemelde bedraagen van twce vijltig duysend pardaos voorschreven rerkogt sijn, so kan de costumados der algoden en bramineesen in gemelde dorpen naar oude gewoonte laten ge nicten de overige tot genoegen en in gerustheyd gebruyken

Onder stond Soekalanama Samwa Sarom, dcn Tan maand Pangoenie anno 1750, den 23 Maart Lager Ter ordre Tan het hoif was geteekend Hasaratoc Raja Srie Nara Singa-rauw, Amanda-

rauw, peesjewe o segul- bewaarder, Jagganada-ambesie_ Hoesoer-nabies, Dabhier, Naro- pandidaar, Sochoer-nabies _ Antaje-pandidaar e Casgeld Masa rauw hoofde deeses stond vorsten scgul, met swart inkt ge drukt, ter sydc, mitsgaders onder stonden de seguls Fan peesjewe_

Nog lager : Den 14 van de maand Rabilahor, den 23 Maart en was geteekend Casgeld, Dabhier, Soehoer-nabies, Palanga- nabies Raba Nabhar Moescmdaar:

CMXXIV CEILON MADURA_

13 April 1750.

Sedert eexigen tijd lnLu I4ng beet-an hebbcute rriendschappeliike relatics lusscncn d Compagnie c” Teurcr verbrukcn. Dc Iaaisie cischte YOOr zijn onderdanen vrije risscherij op d pzarlbanken angs de Madin- TCCScNE Aust Vcikc barker dc Comp_ Bnie haar territoir rckende Lewuun rerpachten_ Tenslotte kwam het t0 cpenliike jiandelijk - hcden en Compagnics kline bczctting % Rammenacoyl, alias Patnbc of Pembcnaar gcnoodzaikt de wachtposten aldaar in dn steck Iaten Gotrerneur ratul Ceilon; Ddet wic pok de overwal sortecrde hcsicten 30 Deccmber 1747 den Teuver tot vredc dwingen, donr met kleine tracpen gewapenden “erschillende Daalscn zijn kust o1iverWachi landcn, unvadcrende brandendc; plunderende schade- tocbrengende als met kleyte - magt sorder gcvaar onnen Geschicden Deze taktick had blikbaar succcs scntvcn Decembcr 1748 verklaarde de Teuver, die intusachen ook met Tanjore strijd gereakt, zich bc rcid Urcgee sluiten. Hct duurde {uim ecn ret roar ket #edestractait Weru getcekend (Het Rapport gczanten in Ocrrgccomcn briccn 1751, bocck, folio 1457).

Foincten conditien ran ampliatie Op het contract Fan Ireede alliantie tusschen Doorlugtige Ne derlandsche Compagnie en Zyne Excellentie, den heer Catta Theuver, gemaakt cn geslooten sub dato Sep tember 1690 met dies ampliatie ran den 26 January 1699 nader gecontracteerde poincten den jaare 1709, opgestelt en byeengebragt door het op- perhoofd deser Maduresche custe den opperkoopman Johannes Ferdinandus Crijtsman_ en den onerkoop man en administratetr alhier, Francois Dhacnens, omnie daarop op de ratificatie en approbatie van Haar Edelhedens_ Hoge Indiasche Regeering te Batavia_ mitsgaders den WelEdelcn Groot AgtbarenHeer Raad - ordinaris van Nederlands-India gouverncur en direc teur des eylands Ceylon met dies ressort; Julius Va- lentijn Stein ran Gollenesse_ benevens den raad Colombo #ederom regten te sluyten ecn contract van Treede en alliantie met Zyne Excellen- den heer Irrenie Kitpe Ari Cirari Koele Scgere: muetoe Wiseje Regoenaden Setoepadie Cate Theurer.

Eerstelijk WVorden hiermede gerenoreert alle princten en conditien; TCr- vath by het contract van den September 1690, met dies ame pliatie ran den 26 January 1699, nader gecontracteerde poincten in den jaare 1709 dewelke alle zullen zijn en byren haar volle waarde en raleut; eren alsof dezclre in desen waren herhaalt of geinsereert.

Ten tweeden Overzulx dan zal het comptoir Kilkare en den handel aldaar gerestableert werden Op zodanigen voet en wyze als zulx in vroe- gere dagen geweest is, met alle de privilegien roorregten_ daaraan annex

Ten derden: Zal Zyne Excellentie_ den heer Theurer, dien eyndc Comp' logie tot Kilkare wederom zodanigen staat aan Haar Edele moeten overleveren, als dezelre beroorens geweest is, teiiens moeten toestaan da: dezelve aan de landzyde zooretre werd uytgezet, als hzar bestek aan de zeekant is weggespoelt

Ten vierden Zal de begraaiplaatse, in den jaare 1742 aan den resident tot Kilkare rergunt tocgestaan_ beoosten logie aan het LCC strand ter lengte Oost West ran 60, mitsgaders in de breete_ Zuyden en Noorden van 30 cobidos_ door de onderdanen uan den heer Theuver, wie het ook zoude mogcn wezen_ nooyt in cenigerhande manire mogen werden gemolesteert, maar deselve zal jaarlijks met nieuwe doorns mogen werden omheynt, lange &'E. Comp" gezeeten blijit in het land ran Zyne Excel: lentie. steeds aizonderlijk dienen er begravinge Fan Comp' overledene dienaaren_ zonder dat hetzelve oyt zal mogen werdcn belet of tegengesproken.

Ten vjjfden_ Zal den heer Theuver zyne onderdanen, inzonderheyt Mooren_ die tot Kilkare en elders anders in de landen ran Zyne Excellentie wonen_ met allen ernst Inocten rerbieden letten het enorm sluyken ran en na Putulang, zoowel als andere verbodene harens op Cey lon, waarop zy zoozeer verleckert zijn. zelfs za] Zyne Excellentie, daartoe rerzogt werdende_ Comp' dienaaren daaromtrent de behulpsaame hand mceten bieden; opdat dien schadelyke morshandel tot wederzijds Foor deel eyndelijk eens geheel en al mag werden gedempt

Ten sesden: Vin alle goederen die invoegen roorschreeven zullen werden agtcrhaalt geconfisqueert, za] by Zijn Excelleutie_ de heer Theuver, de eene helit; d'EJ Conp de andere helite genoten werden_

Ten serenden_ Belooft Zyne Excellentic_ den heer Theurer, volgens den houde ran het contract de dato September 1690, en ecnige nader geaccordeerde poincten in den jaare 1709, te zullen toestaan dat Comp' bedientens neffens die Fan Zyne Excellentie ten eylande Pambe geplaatst werden_ om te beletten dat z00 min door het ordinaire canaal als de heylige rerier eenige raartuygen Kan wat natie dezelve ook mogen zijn, zonder pascen van d'E_ Comp mogen ten handel raaren, nog Ook degeene_ die met pas-

cen van d’E, Comp’ voorzien zijn_ eenige contrabande komen te Ferroeren, of ter contrarie zullen geconfisqueert werden ten pro” fyte alsvooren;

Ten agsten: Zullen alle degeene; die geduurende de oneenigheeden tusschen Zyne Excellentie, den heer Theuver, cn d’E Comp” zijn rangen of ove gelopen_ zonder onderscheyd Fan natic ran derzyde moeten teruggegeven uytgelerert werden_

Ten negenden. Zal Zyne Excellentie ook gehouden ezen wederom afstand doen Tan het canon; ammonitie en alle andere effectcn_ die vanwegens d’E. Comp’ ten eylande Fambe rerbleeven zijn, mits gaders dezelve tot Kilkare te laten brengen_ zonder eenige de niinste agterhoudinge-

Ten thienden. Zal Zijn Excellentie; den Theurerheer, gehouden ziju, Zijn Excellentie geduurende de verwyderingen met de Comp”* eenige raartuygen ran Haar Edeles onderdanen mogte in beslag geno men hebben_ deselre weder aan haar Oter te geeren gclk Comp ook beloolt aan Zyne Excellentie te zullen restitueeren de raartuygen van Zyne onderdanen _ dewelke in die omstandig- heeden van tijd op Mallabaar elders door Haar Edele mogten aangeslagen zijn

Op dlien roet zal de rreede en !rindschap tusschen Zyne Ex- cellentic; den Tneurerheer, Doorlugtige Compagnie be- stendig ziju en blyren_ z00 lange zon maan het aardrijk met haren glans verligten; en den handel op Kilkare alzoo “ederom bloeyen Kunnen als in de dagen ran ouds_

Aldus geslooten en overeengekomen in de fortresse Tutucorijn, den 13 April 1750 ; als volmagten van de Generale Compagnie was getekend J FS Crijtsman cn F Dhaenens Onder stond: Accordeert was ` geteekend van Cuylenburgh, gesworen clercq

CMXXV TIMOR

Mei (?) 1750.

Ui: wrazk orcr de door d Hollandcrs a4n enkele inhcemscke poten taatjes rerietndt bescherming, trokken de Fmar Portugcezen in hct Vor_ We 1750 met Eroote tnacht Iceen Koepang Dt vertcgenwoor digcrs der Compagnic haddet caar 1log mttr Jast “an dc zcnuwachige bondgenooten den Tnand Daze werd slotte zin loopgrarcn Noorden Koepang aangevallen totaa Ferslagen. Enkele rorstjes, dic ondcr d Coinp’ gestaah hadden, Tarcn door omstandighedcn gc- oodzaakt seweest zich bij den rijand sluiten zij Selden zich alloop strijd Kcct onder dc rlcugelcn Compagtic, Andere, stetds Portugcesch geweest Gw5en tot de Nederlandcrs Orcr.

Protestatie door Aninattar Tunuama en alle myne tommongongs cn onderhorige rolkeren heden in jaar 1750.

My koningcn tommongons Tan Amanatte_ protesteeren dat wX in roorgaande tyden, beneffens andere koningen, zijnde rasallen geweest ran de Fortugeezen_ ons begeven hebben naar Coepang, onder de gehoorzaamheid van de Edele Compag- nie; en dat door Portugeezen zijn geforceerd geworden, nadat zy reel rolk ran ons rermoord hadden; met andere koningen de fortresse ran de Compagnie te Vermeesterer, het- welk wY gedwongen zijnde, hebben moeten ondernemen; Maar door de groote macht der Ed Compagnie het leger der Portu- geezen geslagen Gaspar Costa met zyne roornaamste officieren gesneureld zijnde, 200 zijn wy uit vrees van ons land en leren te rerliezen; genoodzaakt, om ons aan de Ed. Compagnie onderwerpen, gelijk wyrons met een oprecht en zuyrer herte onderwerpen mits dezer; biddende om rergifienisse Tan onse be gane schuld in dezen, offrerende aan de Compagnie ons rijk met alle syne volkeren producten_ eenlijk Om ons leven te sparen;_ met verzoek vam ons als hare jongste vasallen onder haren stan- daard te willen aamnemen roor altoos secureeren door hare gratie en adjude, enz

Was getekend Don Medardo Sacramento: Voorts 2 kruisjes en daarby geschreren Siial de Luis Homay en Anaquita Nay Ta Ossa, koningen Tan Amanatte_

Protestatie ran de koningen Y4IL Amancssy met der- zelver tommagongs Nay Sai, Nay Naboe onder- hoorige volkeren; heden in jaar 1750,

VB; Deze brief is genocgzaam zoo zakelijk als woordelijk, censluidende met naast roorgaande behoeit overzulks geene vertaling

Was geteekend met kruisjes daarby geschreven : Het tee- ken der koningen Nay Peque de Amanessy, van Don Bernardo Nay Bonta van Nay Sai Don Anthony. Fan Nay Nabu Don Francisco.

CMXXVI BENGALEN.

14 Septembcr 1750.

Scdert ongevccr ccut reeds Vocrdc Compagnie jaarliks gronte hocueciheder zilver naar Bengalen_ Zii had hct recht Legcn bctaling zckerc unts ongelden dat zilvcr in de inhecmsche munt Paina (cigcnlijk in het nabij Patna gelegen Ragiamahal) geld docn slaan Tocn het gczag het rijk van Grootinogol in de I8lc ccuw stccds meer verslapte begonnen plaatseliike hooiden van het door TCcten ziltct tollcn eischen. Op prolest dc Compagnie, verkretg Dnderstaano utetan;

Translaat copia Persiaanse perwarna, verleend door den heer nawab Alla wirdi-chan uyt Patna op den da- roga der Moxudabaadsc munt Elaajaar-chan_ ontfangen alhier neevens een schriftelijk raport van Ed. Comp wackiel te Cassembazaar; sub dato 14 September 1750.

Manhaite, wyze en beminde broeder, Den wackie van de Hollanders Tatna heeft by wyse Tan klagten te kennen gegeren dat sedert den aanleg Fan hunne logien jaarlijks omtrend 6 Jak ropyen Ta zilver van Comp en 8 9 lak van d'Engelschen_ uyt Bengale naar Patna gezorden ende, de muntsthollen daarvoor behoorlijk aigelegt wer- dende; zyne meesters deeser dagen een Iak en vijitig duysent ropyen Jan zilver nair le laastgemelte prorintie hadden opge- sonden_ welk mineraal door de muntsoificianten van Moxudabaad was aangehouden tot merckelyke schaade verhindcring van syne principalen Dan dewijl belangen van die byde souba- schappen gelijkstandig zijn, aanhouding Tn hetselve tot nadeel van konings thollen en reragtering hunner negotie is streckende z0 werd Uw Ed. aangeschreeven Om de muntsbedien- dens te gelasten_ den oproer Fan het silver der Hollanders Tatna niet te beletten, nog hetselve aan te houden ter voorko- ming ran schaade_ die de thollcn daardoor leyden_ Was geteekend Koning:

N,B, De perwanna nopens dit sujet aan Raay Raayaan ge schreeren_ is Ook ran deese inhoud, dog de eertitul anders_

CMXXVII TIMOR_SOEMBA_

1750_

Sccmba hecft ccwwrcd lang gcstoan onder dc oppcrhecrschappij ningen Bima, op Socmbawa Dcze schijncn zich in de]8de Ccuw #cirig eer Soemha te hebbcn bckommerd ahinans hu inlocd belangrijk rerminderd Daarwal Wrachtte acht radja $ Socmba, Joekce Awang Batoc Kapoendor, gebruik makcn zich de supprcmatic Orcrzin collega'$ aan te matigen Dezen wendden zich in 1749 stcun Compagties opperhoofd Titnor rerilaarden zich onder Comp sourcreiniteit willen stelltn. Danicl Burgh TTOCCC instructies uit Batavia, cn daar kcurde de aanvaarding dicr souvcrcini- Rocd Tocn aammraects 7aat Kocpang , ontboden werden slont Joekce Awang zich bij hen Zoo kwamn hec] Soemba Comi pagnic

Opdracht door de koningin van Socmba_ van hunne landen aan Compagnie.

Anno 1750, den hebben de koningen vah acht provintien Ofl landschappen op eyland Sumba, te weten Gela, koning van Maloloe Joekoe Awang Capoendo Poera Lawa Jamnia Patawang Mou Sinjatta Manoekakkc Sanaane Kadessang Songar Sambopreen off Pade Dalloe Lackar Manjellie [cn orcrstaan ran de

Rotty- er Savonesche koningen adn Edele Compagnie rrywilliglijk opgedragen hunne landen en vol keren_ onder solemnelen cede aan handen Tan het opperhoofd, den koopman Daniel van der Burch, Tan trouwe gehoorsaam- heid aan deselre als aan haren wettigen Sou erein_ wel expres- selijk aannemende alle hunne landsproducten aan de Edele Com- pagnie_ des begeerende, te ievcren_ geene Macassaarsche, veel min cenige Europeesche nandelaren in haar land te sullen dul den En hebben gemelde koningen_ wijl op dat land geen schrift bekent is, tcn teeken hierran aan gemelde vorsten versogt, hiervan rennissc t€ dragen _ zoomede “an het opperhooid voor- meld, By het doen van den eed aanvaardt ieder een E Compag nies #lagge een rotting met derselver merk.

Datum niet ingcruld tegenwonrdigc namcn rijkjes ziju = Mtlolo, Kapocndo, Lewz, Iawang,. Lakoka of Makoka_ Kadesa, Samparcnga Mandjeli, Sic: Namelik dic Rotti Sawoc,

CMXXVIII JAVA_MADOERA_

30 April 1751.

aanwizing nicuwcn regent Wecr Scenienep aanleiding tot de hernieuing der bestaalie overcenkoms;, Vergelijk de overcenkomst April 1746 , hicrvoor, blz. 413

Verbondschrift Tn den geeligeerden regent orer de landen van Sumanap, Radeen Tommongong Tirta nagara, aan de Edele Compagnie gepasseert op den 30 April 1751_

Art, Dit hy de E. Compagnie in bestier ran voorschr; regentschap alle desselfs onderhoorige eylanden gehouw en getrouw wezen dien dienst ten beste ran deselre en hare onderdanen oplet- tende en met allen ierer en gehoorsaamheit waarnemcn zal, egter rolgens de ran tijd tot tijd te ontrangen bevelen ran het Soera- bayas opperhooid den Sumanaps resident, dan wel Fan dcn heer gouverneur en raad tot Samarang en de Hooge Indiasche Rege eering te Bataria_

Art, 2. Dat hy sig cens jaars te Samarang of te Batavia_ des be- geerd wordende, vertoonen sal, ter bewysing La sijn respect Aam de Edele Compagnie:

Art: Dat hy ’t nog onvoltooide iort en de daarin ontbreekende logie menten ten cigen kosten s0 schielijk doenlijk oprigten, het een ander in ecn goeden staat onderhouden daarin leggende Compagnies dienaren altoos roorsien 52l e witer en MWO dige vivres_ Voo soodanige betaling. als de Compagnie goedvin- den sal hem daarroor toe te legger, ook een dagelijks getal van 15

battoors ten dienste der besetting_ sonder betaling, cn voort sooveel andere meer als de Compagnie of de gemelde posthou ding benoodigt sal wesen; Foor twee stuyters daags_

Art; Dat hy zich met de van buyten in Sumanapse gedreven wOr-dende negotie niet rerder als de ES Compagnie hem ordonneert bemoeyen dog altoos rigilant en getrouw waken cn tegengaan allen sluykhandel geene tot nadeel Fam Comnp' handel mogte werden in werk gesteld ; dat hy de sabandaryen van de E. Comp Sumanapse liggendle rolgens cude usantie mainteneren soveel mogelijk sal tragten ie rerbeteren ; Comp sabandhar_ of die sy harentwegen mogte leggcn Op alle dle plaatscn, daar inkomende C uytgaande regtcn gehelt kunnen worden_ de behulpzamc hand Vieden eenige rerschillen over de thollen ontstaande hem dnarmerle niet Ferder bemoeyen sal als dle E. Comp' hcgeert_

Art. Dat hy ten dankhaarheid van deze groote gunste cn tot ec teeken zyner trouwe aan de Comp' item Toor genot der tessas Van Finger, Papas en Doemala; alsmede de onder Comp' van Sumanap sorteerende eilanden met dcrselrer rerencn, dlewelke Comp' hen tot sijn ondlerhoud leeit toegeroegd, jaarlijksch sal contribueeren rolgende: koyangs groene kadjang, 700 tackers[332] clappusolie 30 pikols jagerssurker; fijn catoene garen na de monsters, gedroogd hartenheesten-leesch 1C00 stuks groote gedroogde ronide steenbrasem: Verders TDOr contante betaling altoos jaarlijks 250 tackers clappusolie van rijksdaalders de kan rerbindende sig alle dc roorschreren goederen Op eigene kosten cn met exgen raarnu gcnl Samarang Bata! ia sullen lereren dat telkens Vcor uiteinde der Oostmousson daarenboren nog alle andere producten Tan Iand e SumanaD, behalren die tot recognitic dienen Ey de Comp' des begeercnde Toor marktspriis daarroor Comp wegen betaal "erdende hekoorlijk te laten toekomen aan dcn eygenanr; Jererancier en planter rm roorschreren producten.

GEXERALE NEOERLANDSCIF GEOCTROYEERDE

Art, Wyders belooft hy geene zaken van importantie sonder voor-kennis consent van Compagnies resident af te doen, alle misdadigers Compagnies ordre aan den Samarangsen land-raad oter te geren en tevreden te zijn met kleine geschillen te mogen decideeren: Art. Dat hy onder zijn regentschap gestelde ondcrdancn Fam Compagnies volkeren Fan Sumanap regt cn billijk behandelen, deselve geene nieuwe lasten orleggen geen syner mantries veel min jaxas af pepattijs, sonder roorkennis van de Compagnie FCr siocten; erangelyken noch verwisselen, mar wanneer ecn der-selve tegen hem of de Compagnie zig ontrouw o onbetamelijk gedragen mogte daarran rooraf de Compagnie kennisse geven derselver hulp inploreren zal tot eene arreustering van des-selfs persoon goedercn, gerende alsdan die gaak ter

decisie orer #an opperhoofd raad te Soerabaya, of wel aan dcn heer gourerneur te Samarang Art Belooft hy zig noch met de regeering Fam landschap Pama cassan te sullen bemoeyen noch eenig gezag daarover aanma tigen, maar integendeel met den regent aldaar en Sync onder-hoorige altoos vrede rriendschap te leren te meer dat ook Compagnies bevel is aan de inwoonders ran gemeld land.

CMXXIX. JAVA_MADOERA

30 April 1751. ?)

Op dcnzcl[dzn dag erd ccn Geliikluidend comltact aigeslolen Mlet Hen MicCW benocingcd rcgnt Pamekasan[333] daat dcze nog minlderjarig L5 [eckenden Tce als roogden Optredende natihs verhandschriit Zic ook hicrv6or, Wz. 417 <n volgende

De omder [cekering wcggelaic[334]: Uit Contracibock VI, Iio. 4+, op het Laldsarchief tc Balaxia

Verbandschrilt ran den tot regcnt ran Pamacassan geeligeerden Radeen Maas Alamn, aan la Compagnie gepasseert Op den 30 April 1751_

Artikel] 2, 3 komen in allen deele orereen met de arti-kelen 2, 3 en van rerbandschriit met den Sumanapsen gent alsnede artikel wazroy hy VOo genot der dessa” Tan Poelagan, Toedja, Fanogocan Djalma, Djagarecn Padenu-miW’OCy, jaarlijks aan la Compagnie beloct te contrilmeercn 30 coyangs groene cajang; 300) takkers clappusolie, 10 pikols fijn catocne garcn; gedroogd hartebeesten-leesch IC0 stuks groote gedroogde roode steenbrasem.

Ait. 6, komen mede met die !an Sumanap borengemcl overecn behalve dat den Pamacassangs regent rice Ters JalJ- gaande Sumanap belooft, geen den Sumanaps regent by artikel “an rorengemeld rerbandschriit aangaande Pamacassan AallJ-genomen heett.

Verbandschrilt ran de pepattijs 1717 regentschap Pamacassan Maas Pringo Witjitra Onge Mirja gepasseert Op den 30 April 1751_

Gemelde pepattijs belooren sweeren Edele Compagnie qualiteit als roogden orer den geeligeerden Pamacassangsen regent, ecn ieder in byzander , om Compae gnie getrouw te zijn, het ambt als roogden en regenten 4.4 behoorlijk waar te nemen en in la hcstiering des Jands altoos welzijn ran la Edele Compaz Gnie betragten, mitsgaders te sorgen FOor Compag-nies leverantie Toor orerige aa altons te zullen gedragen als getrouwe roogden regenten betaamt

GETERALF XE MFRI.ANDSC iie GFOCTHOYFFRAE

CMXXX_ MOLUKKEN_NOORD-CELEBES

25 Mei 1750. “)”

in het optreden nienten radja Oter rercenigde rijkjes Kaidipang Bolaing- Fitng[335] zic hiervoor blz vord dc Gouverncur der Molukken aanlciding la oude conracei deze -iikjes dit urcluci Foot? ket OOg op dc goudexploitatie,

Articulen 4 roorwaanlen aangegian ende beslou-10n1 tusschen den EE Agtb Heer Jan Elias 1m Hijlendlonk, gouverncur em dlirecteur, henevens den Raad in Molucco in nJmne cnde Ta12 wege dcn Hoog-Edelen Welgeboren Grootagtbaren Heere Gustaal Willem , Baron T-am Imhoff, Gourerneur-Generaal, benerens la WelEdele Heeren Raaden ran Neder-iatds-Indi representercnde hoogste magt autoriteyt ran la G’octroyeerde Nederlandsche Oost indische Compagnie in desen landen ter ecnre, den jongst g’eligeerden coning !an Coudipan en Boulang-Itam, David Cornput, berercns sne rijksgroten [er andere zyde

Nademaal het bestier orer het leenrijkje Tan Coudipan Boulang-Itam[336] door het aisterven ran het coningje Jacob Cor-put in dato primo December 1747 bereids Facan geraekt ende sub dato 25 Mey Jnno 1750 om rerscheyde goede redenen Raade ran Folitie ten deesen casteele, is goedgeronden gc” resolveert; den vorengenoemden prins Dari Cornput tot synen successeur eligeeren ende rerklaren gelijk dien prins desen nader tot coning over het F-oorn rijkje Fan Coudipan Boulang-Itam rerklaard ende erkend werd, 90o dat Sijn Hoogheyd oversulx ook ter erkentenisse ran la magt en evgcn-dom die d’Ed_ Comp orer het rijkje Tan Coudipan en Foulang-

Jtatn hebbende naar het roorbeeld zyner rocrouderen predecesseuren aangenomen beloofd hecft la hicronder rol-gende articulen heyliglijk te sullen onderhouden nacrkonen, doen onderhouden en naerkomen.

1. rerklaren belooren Iv_ coning rijksgrooten Ta Coudipan Boulang-Itam approbeeren, ratificeeren, ran waarde houden en doen houden soodanige contracten rerbonden; als datis 17 Maart 1702[337], Augustus 1729 Scpt: 1742 door Syne Hoogherts pred ecesseuren, respectic-Felijk orerledene Coudipanse coningen Willei Cornjut; Albertus Comnput cn Jacob Cornput; met d’E_ Comp” succus sievelijk zijn aangegaan besworen geworden belooren orersulx ook al eselre promptelijk en sonder la minste afwy kinge te zullen onderhouden even dierroegen of die jegen-woordig Ti woorde

tot #oorde alhier ter neder gesteld en door OnS opnieuws bedongen jangenomen ende beswooren Waren

erklaaren ende erkennen den cening ende desselis rijxgrouten Yot haar nakomelingen altous op het rijk ende land ran Coucli pan Boulang-Itam (als eygen ’ l 4’E Comp’ zijnde) gecn het minste regt kunnen fundeeren onder Wet pretext of roorgeren zulx ook zouden “illen of trachten ondernemen ende daarom ook geen swarighert gevonden hebben daervan opnieuws aistand doct, gelijk dan wel expresselijk zijn doende by desen; dlat; enle illes”at daaronder gehovrd, Ja} d’E Comp cedeerende, sonder ooyt vj ooyt n rerrolgens ten eeuwigen da”gen, daarop actie oite pretentie te sullen naaken.

1. Orersulx rerklaaren den coning rijxgrooten dese hunne landen ran Coudipan en Boelang-Itam als leenen van d’E. Comp’ nemen aanraarden, houden bestieren, welk ook den coning rijxgrooten Fan Coudipan Boelang-Itam successierelijk by rerkiesinge moete (en) #crden geheft tilt:

GENERALE NEDERLANDSCHZ GEOCTROYEERDE

1. Sonder welke omstamligheden geen coningen roorscnt, land sullen mogen verkoren nog niet daarroor erkend uerden, tenzy Tm en door ’E Comp werden aangesteld en trijk berestigd, rcrmogende rijxgroolen eenlijk imand Jnarive noenen rn #iens bequaamhcyd, goeden wille e genegenthcyd sylieden versekert sijn Mariam rolkomen rersekering sal moe-IcH gedacn daerop Comp” Evedinen bevestiging aigewagt moeten wordcn.

Sullen wyders alle soodanige coningen 1oor verkiesing aanneming derzelrer dese jegenwoordige roorwaarden Moencn goedkeuren belooven in allen la deelen poincten agter-rolgen en naarkoncn, Ook deselre onderteekenen em besweeren

1. De gekorene koningen alsdan op soodanige “yze berestigd zijnde, sullen door niemand rermogen af, of een ander in plaats 11n6 esteld werden sondcr goedvinden, bewilliging oe: stemming Fan d’E Comp’

2. De koning sal ook: niet vermogcn eenige syner rijksgrooten sy goegoegoe, capitain-lauwt of rigter af te zettcn veel minder ander in desselis plaats of plaatsen 44 stellen, dan miet roorkennisse, bewilliging toestemminge alsroren.

3. Den coning sa] niet Fermogen cen onchristelyke TTOWY tot zijne gemalinne te trouwren mnaar alleen soodanig eene die TMI Wre gereformeerde Christelyke religic

4. G;eene anderc dan desc gereiormcerde Gudsdicnst, svodlanig als in la Nederlandse kerke agterrolgens la algemeene synodale rergalering gchvuden in stad Dordrecht e vastgesteldl den jare 1619 werd geleerd en gepredikt, belooit den coning en zyne rijxgrootcn rijk ran Caudipan Boelang-Itan sullen dulden; beloorende wyders la soodanigen die uyt het heydendom of mahomedaanse sekte tot onse religie souden willcn orerkomen, allcn deelc behulysaam wesen; sa] &’E

Comp’ sulx haar gelegen komende, vermogen in dit rijk c la daeronder horende negoryen een meer predicanten, sieken-troosters of schoolmeesters te platsen tot onderwysinge der-genem; die gereformeerde Godsdienst sig souden willen begeren sonaler dat die persoon persooncn eenig Jecd schaden zalmogen werden toegcbragt olte aangedian n1ijt inlegendeel g’handhaait nerens andere onderdanen rour alle Oreriasr bevrijd bescherma sullen erden

Ende sullen uyt dien hoofde en ten dien eynde uyt hun land gebiet mocten geweirt werden alle Roomsgesinde Spaanse of andere papen; monniken; priesters, schoolmeesters of eken beloovende

1. coning en rijksgrooten, in geenen deele te sullen gedoogen dat deselve een roet 33n1 lind setten maer aen lam] buyten Onse kennisse gekomen sijnde, hetzelre haar ontseggcn en by wederstrerigheyd deselve geweldadig daeruyt dryren, wel gevankelijk naar Manado of Ternaten ersenden, also die luyden niet anders dan rerwarringen onlusten iet 8ig brengen,

2. Ook beloolt gemelde coning cade vne rijxgrooten gecne Europeanen Sy Castilianen 0i Spaansche, Portugeesche, Frani: sche, Engelsche; Sweeden Dcencn ofte hoedanig #aer Ld Gicu die souden mogen sijn nogte ook eenige Maccassaren Javaner, Boegineesen Mandhareescn lullockets, Atjehders Djamaringers generamr geene Celebesche of andlere inlandsche volkercn oncer let territoir Tan let gourernement niet sorteerende, sjjn land te ontrangen tracteeren dulden maar 1f en naar Ternaten te Sullen wysen 440 degene die gesag ran d’E Conp’ zal hebben oi henlieden genoeg Snam derwaarts orerbrengcn

3. Ook sullen sig la coning rijxgrooten oreral thonen Ttien-den ran Comp’ rrienden vyanden an derselrer vrandcn zijn; ook tot soodanige togten oorlogen nerens andere bontgenoten d’E Comp’ ten dlienste te zijn, als buyten gcraar

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

1. hunne landen naar billijkheid s2l kunnen geschieden: Waartegen la Comp” in alle roorvallende gelegenheden gemacke deselve getrouwelijk sal helpen en tragten te redden sooals la nood gelegenheyt des tijts sal komcn te rereyschen

2. d’E. Comp oirbaar mogte rinden, hetzy aan stralnt &f binnen latls, onder roorschrerene rijkje restingen aan leggen; belooid den coning & rijxgrooten selre niet alleen te sullen gedragen; maar Ook rererscht werdende mate rialen, die tot la extructie ran deselre benoodigt sijn, uitgeson-derd sprkers rserherken dakpannen mitsgaders SQO) Tee manschappcn als daartoe benoodigt sullcn cscn d’E_ (O1p”” zill requireeren sullen leveren

3. Gelijk den coning srne riixgrooten ook beloren hun sullen Iaten welgevallen; mitsgaders maar te komen soodanige schikkingen decisie, als dEJ omp bereits mogt hebbcn gedacn of inertijd nog sal komen te decideeren egens la ge rescn nuisrerstinder tusschen dlit rijkje ouipan dat Tan Foclang, orer let landstreekje Biontong; “egens let dlifierent (usschen la Coudipanders Atingolas Orer la rivier Dondo Jakko[338]) ; sonder hun eenigerly”rse onder Fat pretext sulx soude mogen #escn, daertegens aan te kanten

4. Ameele belooren Steten Ty , coning ruxgrvoten reout 01’ on5 Iana Icn eersicn aIle riricren sprutcn adaer la dewelke maar eenigsints g prisuneert werden goid rvort te brengen eract te sullcn risiteeren of doen Fisiteeren oi la esumptie ook met la waerheyd is quadrerenle, mitsgaders roorts nopens la Tate berindteniss sunder eenige intermissie omstandige kcnnisse geren aan dcn Manado’$ resident, dan wel den EE Agtb. Hcere Gourerneur deser Moluccos sonder dat egter sullen toelaten dat evengemelde ririer Dondolakko of Alere plaatscn buyten let ressort F oms rijkje door la onse

gefrequenteerd of besogt werden alsoo daarurt notoire Fee-dragt geboren werd.

1. Ook belooren Ty’ coning rijxgrooter; niet alleen .l stoi goud, velk onder limiten ran ons land gegraven werden sal maar ook letgeene “y 0i onse onderdanen Tan la Goron-taalders Limbotters Atingolars, Boelangers, Bwvoleresen, Tontoliers of andere rolkeren mogtcn bekonen cn magtig TrcI dcn tegcns tien rijksdaalders renal swaarte; mtsgaders schildpadshoorn ofte Crel paerlcmoerschulpen, Iat rogelnest-jes cn alle rerdere producten; ten redel;ken pvze naer dies raleur danl d’E Comp sullen lererem, sonder selre a4n ymand anders Op eenigerly manieren te ertrocqueeren mits gaders ook met Ie sullcn

gedoger zulx door cnse onderdanen werde gedaen, op poene dat diegene, dewelke contrurie descn komen te doen rigourers naer luyd der placaten sullcn werdcn gestraft,

2. Wyders, Irquineer mogt komcn gebeuren dit er op iet lerritoir Tin Coudipan Boelang Itan eenige ririeren spruy-ten aders of plaatsen wierden opgedaen bekend, buyten die bereeds bekend zijn, dacr goud te Finden is Soo sal den coning syne rijxgrooten aan Comp” niemand anders; ten eersten daerran moeten kundschap docn om alsdan dierve gcns zoodanige ordres te stellen, als la billijkheid cn Conp’ prerogatief ofi roorregt zal rereyschcn sonder dat hy, coning, zyne rijxgrooten, inmiddels alsulke untdekte plcetsen, alie goud inhebben; dour la Coudipanders Boelang-amse derdaanen sal rermogen te laten mineren; irequenteren he arbeyden; [enzy alvorens ten dien eynde let goedrind_ 4, toe stemminge bewilliging Fin dcn gourerneur rand Molucco hebben erlangd, ais la dewelke ook niet sullen manquce-ren dien zaak ten meesten nutte Mln d’E Comp welwesen T#n Coudlipanse rijkje na3r Fermogen tragten te derigceren Weshzlen ingeralle den koning, zyne rijksgrooten 0i aner-saten sig omitrent dit pvinct mogten komen rcrgt}pCn, niet zoodanige goudmyncn, spruyten, rieviercn of plaatsen, daer dat

GENERALE TEDERI ANDSCHE GEOCTROYEERDE

mineraal gevonden #rerd, geheym te houden of bedektelijk Am haar selis te laten gtaren, dan w cl toe Iatcn dat sulx door indere eschiedt; zullen sonder onderscheyd, van neesc tot la minste, als mernedigers rersn;ders 1I dlit besu Oren contract heylzaam oogmerk Op let rigoureuste, nacr cxigenlie LJn aaken anderen te exempel, #crdlcn gestralt. #aerun den coning svnc rijksgrootcn ook gchouden sijn nicr Yut-pligtcn alsulkc contrarcntcurs Com; handen; sonder connirentie te lererc n

1. Ook sullen #J, coning cn rijksgrooten, nogte Onse onderdanen ook niet rermogens sijn ietwes Tan let Op ons land gegraven oite andersints ingekogte stolgoud rersmelicn laten smie] Ieen onder pretert Tan gemaakt goud aan particuliere rerkoopen; op poene dat la overtredinge ran dicn soodanig dierroegen sal werden gestralt, als ten opsigte 1*711 dcn rerkoop ran stofgoud is gestatueerd.

2. Geen oorlog nog vreede, met wien let ook: souale mogen esen sullen la coning en rijxgrooten Tar Coudipan mogen Fa te gaan nog beginnen tensy alrorens ran &‘E_ Comp’ daertoe speciaal reriof en toestemming hebben erlangd, sonder intusschen iets te oidernemen tenzy den gourerneur rjad tot Ternaten daer kennisse Tan heelt.

3. Ingeralle eenige rerschillen onder la bontgenootcn “el den coning en zye rijxgrooten Ontstonden, dlaerin za] Freder-seyts niet gedaan dan goede aanteekening gehouden werdel nacr billijkheyd door den gouerneur Olte zne gecommittecr-dens parthycn gehovrd; undersogt Tat rereysch rn zaken beslegt te werden.

4. Soo let egter minder geringer zaken Wraeren; die onder elkander konnch bygelegd vererend werden; za] sulx schieden konnen door keur van wederzeydse scheydsheeren die parthyen niet verdagt en la name hebben ran trouwe Frede-lierende manncn te zijn, om llaerdoor rele kleyne beginselen, tot grooter onheylen cen Treg banende smooren:

5. Ten welken fine den konig zyne rijxgrooten Jinnemcn bekwren, (imine, des niet meer noodig sijnde ten minstcn eeus alle drie maanden expresse rergadering te houden tot let hooren cn decidleeren Fan alle particuliere, geringe, cirile, geschillen 4ie tuss cncn henlieder onderdanen sullen komen te ontstzan UCr “egens ook niet alleen gehouden blyren goede aanteekening te houden, maer ook nopens gedecideerde saeken telkens by gelegentheyd FiauJ dcn commandeerend resident tot Manado dan Tel den heere gourerneur alhier; la rererschte kennis tc gercn.

6. En nademaal aan Celebesche koningen door Hoge Ilustre Indiasche Hoofdregering tot Batavia wederom g accor-deert en toegestaan is nelenen Wau halsregt Ordr derselver onderdancn S0O belooft den coning cnde syne rijxgrooten alle roorrallend criminele delicten, sonder rooroordeelen ofte passie niar lands wetten en nJjr luyc der acte Rn authorisatie, donr den Hoog Edelen Heer Gourerneur-Generaal ran Vederlamls-India Joan Tin Hoorn, Ha den overledcnen coning Willem Cornput verlecnd, te sullcn afdocn ronnissen, sonder dat dcn coning op eygen authoriteyt imand sal mogen stralien, reel min Ier dood deen brengen maer za] zulks met toestemming Fan desselfs rijxgrooten mnoeicn geschieden.

7. Biyrende den coning rijxgrouten }an Coudipan rerpligt, iemand der hondgenoten ongelegenheid sijnde of aangeraind werdende dluor emdanc Lail buyten deselre staan en alie mogelyke hulpe tue te roegen, gelijk hondgenotcn ok rer-pligt *jn dcn coning ran Coudipan cn zyne rijksgrooten; land cn onderdanen diergelijk geral te helpen naar rermogen 5(0) reel la tijel, noud cn gelegenhcid sal rereyschen, by te :taan:

8. Off by geval dvor storm, Siaer weder ais andersints eenige Comp’ schepen chialoupen andere minderc rairtuygen ontler gebied ran Coudipan Loelang-Italm of daaromtrcnt

GETERALE NEDERLANDSCHE GEOCTHOYEERLE

mogten komen te verrallen en eenig gebrek hebben, S0O beloott la coning cn rijxgrooten, haarlieden alle hulpe ende bystand zullen docn sooreel mogelijk sal sijn, en deselve ran gene benoodigd mogte escn tot manschappen incluis, naar Yera mogen te assisteeren, geene den E.E. agtb heer gourerneur by" gelegentheyd seer gaarne sa/ rergeldlen.

1. IJe Vaan nwar Amboina, Macassar; Magindanao ct alle andere afgelegene plaatsen negoryen "aar let ook zijn mogte sl by den coning nogte niemand syner onderdancn, hy sy ook #ie hy S8, onder wat roorgeten ook: soude mogte wesen, dan alleen iet speciaal consent Til]l ac EE Heer Gourerneur mogen"rerden ondernomen nog ook niet Ferder dan la paat sen werwaarts licentie hebben eobtineerd, sullende dengene aie sig tegens la deesen nisgrepen hebbcn, rigoureuste, njilr exigentie LAT zakcn, gestralt werden.

2. En belooren "y, coning rijksgrooten, daarentegen om OlIS op la eerste sommatie van den heere gourerneur der Moluccos, sonder eeng let minste dila-tem allcn tden illico rej [ernatenwaarts dan wel najr Manado of elders Terwairts Onse presentie ter verhandelinge riln saeken Comp"ege moge werder gerequireerd, te sullen begeren

3. Indien onder Coudipanse nf Boelang-Itamse district eenige specerybоomcn mogten ontdekt werden 900 belooit raorschre ICIL koning cn riixgrooten, deselre aanstonds tc dlwen uitroeyen; ol wel d'E Comp" daarvan kennisse tc geren OJ door deselve omgeveld vernicld te werden en rerders nooyt te sullen ge-doogen, dat in hun landen specerybоomen gekweeckt nog awn-geteelt werden

4. Den coning rijxgrooten rerbinden zig ook, alle soodanige slaren, als in den aanstaande !an Comp" dienaren onder-danen mogten komen weg loopcn Jial Coudipan oite Boelang-Itamn te +lugtern; iten die zig bereets aldaar onthoudlen mogten, by agterhaling aan la lijiheeren of d'E. Comp" te sullen orerlereren, mits dat Voor ider lijfeigene, tenzy die aan d'E Conp toebehoorden; sy in geld of lywaten tot genoegen Fn den opvanger, thicn rijksdaalders mocten betaal werden XXX Cyaldien den gourerneur of die gesag tot Manado oeflent, oni ec vaatfuyg, corracorra gilalo, sy tot transport van hare gecommitteerdens predikant, bestellen Fan brieven, wel orerroer T-Jm houtwerken tot het maken repareeren Fam schepen chia loupcn rarthuygen als andersints, benoodig l wierd S0o sal den coning nrijksgrooten voormeld gehouden

sijn (’E Comp in shoclanige gelegenheyd, sooveel dloenlijk sl Swu, genuegen gercn; “Ile net aan”orschreren gerief niet Iatcn (thekcn.

IIXZ Eindelijk endle ten laasten beloof ik; coning en rijxgrooten hetgs eene !oorschrerl Staat; als Vtoome getroume rassalen leen mamimen TIi d’E Comp in alle deugd opregtigheyd onderhoudcn sondler dat aen dese of geene differenten die der tijd souden mogen komen ontstaan eemge rerbre kingen ran roorschrevcn contract sal geled en werden.

Welke dan; in teeken der waarheyt, ik, coning rijxgrooten naar den Christen Hollandschc m#sc, met het uyten Fan dese woorden “Soo waarlijk heipe Iny God Almagtig” siin bevestigende.

Aldus gecontracteerd beecdigd geslooten tot Ternaten in casteel Orange; den 25 Mey 1730 4as geteekend JE Mijlendonk, J F. Stegman, Meuleman, Reumer, J: Swe- rens Peenen; Timmerman J Aj Brull, J: H: Borwater Daerondler stond Comp zegul gedrukt roode lacque; cn daarnerens Ter ordonnantie ran den EE Agtb Heer Gou- rerneut @n Raad roorschreren Tas geteekend J: A. Brul, prcrisioneel secretaris, Ter zyde stond beteekenend namen T den coning cn de rijxgrooten.

GEMZRALC NEDERLANDSCIIE GROCTROTEERD

CMXXXI MOLUKKEN_GOLF VAN TOMINI

Juli 1751.’

In 1750 kwame de Eccommitteerden der Compagnic; die jaarliks de Goli Gorontalo Tomini bckruister; Coutac nict Dacur: Manibi, rcbcl uit Parigi, die tcezcgde zich iu ht “crroir Iotie rusiik [339] (dlerdaan 1711 zijn rorst t zullcn gcdragcn De gccommintcerdan bczochicn nak Parigi 2cl Jinar 2i; den Vorst, die de hulp vaw tc Compagilie had ceroencn opotucEcll zichi den ccrstkoucndeh gunstigci eloceeol JaaT Ternale begeren. Tocn d Torst 1751 daaraai !oldeed; ede purer”cur c#} Faad der Molukkcn belangrik comract hicnI Taarbj; hij zich als razal alder tc Compapulie Stelde Natuuriiik mnaakt Tie cxplaitatic belangriik Dunc contract

Verivnci roorwnarden aingegaan rastgestelt; beslooten rersegeld tusschen den Heer Jan Elias 1-JuJ Mijlcndonk; gourerncir cn dlirecteur; mitsgaders den rand der Molucos met dcn [esore Tan dien, in dcn nane cnde ranwegen Sijn Hoog: Edelheyd, den Hoog Ed” Groot Agtb Heer Jacob Mossel, Gourer- neur-Gener:al, cn dle Edle Heeren Raden “an Veder- Jands-India als representeerend Sijn Doorlughtige Hoogheyd, den Heere Prince Fan Oranje Nassou, Eristadhouder, Capitijn-admiral-general Tan Re- publik,

onSet Opper-Gourerneur Generaal en de Ge neraele Nederlandsche G’octroyeerde Oostindische Comp mitsgaders den Staat der Vrye Vereenigde Nederlanden in deese gewesten; eene, Ende den thans hier presenten coning Fan Parigie Kitjil Majunba benerens syne present sijnde Nx grooten, als haer sterk maakende voor de twee nog Parigie sijnde coningen; Mercotte Sourobakkat, benerens rerdlere rijxgrootcn, Kn dewelke [uygden ten deesen esen gequal liliceert; Ier dere zyde; A.ticul Eerstelijk verklaren dcn coning en rijxgrootcn heeden het land”an Parigi als een Jeen Tae d’E. Comp te neemen en aemraer[340]

dlen, te houden tc hesitlen gene ook by verkiesinge & op Janneemen Lee rijk door een ander coning successivelijk geheft en getilt 5a/ moeten werden

Sonder welke omstandigheeden gecn Cuning Op Foorschreven land sal mogen werden voorgedrager; gekoozen, nog ook niet daerover erkent werden, teny 1an1 door d’E Comp “erde aingestell” in rijk: berestight, tcn welken ejnue TiX grooten ran i’atrigi by orerlyden van den presenten coning, sig mnet naeste “eftige pretendenten tot racante Kroone tcn eersten macr Gorontalo zullcn moeten begeeven Jan ‘en resident aIaer roorgedragen werdem dlie, verrolgcns door den gouerneur ried alhier g’approbeert zijnde, nict eerder sal mogen besit Tin het rijk ncenien FJor aleer dit contfct Ier gelyke onderhoudinge Verbintenisse J1n Comp’ onderteekend, rerseguld beswooren sa| hebben

Den coning Op deese “YSC gekoozen berestight zijnde sa| door niemand rermogen af- cn ecn ander wederom in syne plaets mogen gestelt ucrdlcn but speciale toestemminge bewil- liging Tiln d’E Comp’

Ook: zal den coning niet !ermogens zijn, ecn daj Trel meer syner rijxgrootet; Sy den goegoegoe, capitain-lauwt of hoecum af te setten reel niinder andere in derzelrer plaatse aan te stel- Jen, dan mct roorweeten bewilliging toestemming alsrooren

Den coning en riixsgrooten Fan Parigi, dan haare onder- daanen, zullen ook geen oorloge, tegens wie het soude mogen #escn; aanneemen nogte beginnen mier wcl Terwecren; z00 Tannccr door imandt mogten rerden aengetast orervallcn, wagtendle hun roorall wel d’eerste reedenen daertoe te geeven #elken cas d’E Comp” haer ook de noodige assistentic szh locv, mits dat in dliergelyke voorvallen goede cn waeragtige Jan- teekening werd gehouden daarwan konnen dienen djar alwaren zulx gehoort:[341]

En nademael den tot Amphibabon sig onthoudende Mandha- rees Dain Manibi, aan de jongs} in de boght gekruyst hebbende gecommitteerdens; onder belofite sig als cen waer trou bondgenoot te zullen gedragen rersoglt heeit ecn contract met U’E Conp” aan te gaan, z00 belooft den coning cn rijcxgrooten ran

Farigi, thans hicr present, dat ingevallen den roorinelcu Dain Manibi sig tecgens Conp postcn, dlienaercn, Scheepen; chialpen, mindere raartuygen ofi anders yandig komt te tuc- #CH, hem met alle maght, die tot Farigie by den andre kan helt werelen :s ryitnal rn (’ vmp” Ic zullen :aMasle rcrrolgens cn des mogelijk rerdelgen, zulx onder rerhcurten 1n rijk: lanc F”nl Parigi, #nneer hicrin koomien in gC- brecken [e blyren:

oorts beloorch sheeren comng rijxgrooten Om T OaT des E Comp” posthouderen een sterke en sufficante niere “ngt, zergcants- w’oonig e pachuys te zullen maeken den- zelre met eenen nieuwen, ruymen, palisaden, sterken pagger zullen omheinen oif omtrecken; gelijk bereets aan de jonzsi in Tominies boght gecruyst hebbende gecommitteerdens hebben belooft, geliik ook aanneemen om dezelve eenig man quement te zullen repareercn en onderhouden

Den coning en rijxgrooten 1an Parigie, in den jaare 1740 Jan omp’ gecommitteerdens ter becruysinge Tomninics bogt; tlen cuopman en liscaeL Meder cn ondercoopman Paune; ckering gedaan hebhende, hun staat te berinden om jaerlijks quantitijt van 90 IOOO realen 5traarte an stofigoud te kunncn [eereren; S0o helooren den coning rijxgrooten deescn aan dlen cOmandant tot Farigic eene lererantie doen ran voorschreven 900 1OO0 realen; mits daarroor te kun- Hae ruylen soodanige lywaten #ls door haar beste sijn gewilt, dewelke &E. Corp’ belooit altoos 0p de post sullen besorgen.

Ten “elken eynde den coning en rijxgrooten altijt in de gou- mncn soodanigc klocke getal arbyders zullcn houden, dat stait zullen Feesen roorschrercn quantiteyt stoligoud jaarlijx te kunnen lereren mitsgaders, daartoe op zeekeren tijd te Ve- palcn deselre wederon door undere te latcn rerrangen

Den koning cn rijxgrootcn “erbinden sig ook by eesen, Oml sonder nanquement al goud, dat op hun land gegraren were, geene zy elders in dcn boght zouden korinen 0 koomen te bemagtigen, Tvor den gefixeerden pris ran 10 rijksdaelders real straerte Jn d’E Coinp’ te leereren mitsgaders ook zullen besorgen dat hunne onderdanen, sonder de minste unt - houdinge rerrreemdinge; zelre Jan commandant Comp wegen tot Parigie koomen te leereren

Ook belooren gemeiden coning en rijxgrooten sorge te zullen ’rangcn; dat het genoemde minerael zuyrer, S0o schoun ais mogelijk sonder Minsten rervalsching aan d’E Comp” werd te koop gebragt; en dat de orertreeders ran dlien, zoowel As rcrireemders dier goudstofie Aa particulieren, Ja E. Comp ter straffe sullen orerlcevercn

Yog rerbind zig den coning rijxgrooten insgelijks, om alle het WiX caret en parlemoerschulpen, in Soo Fette het ecn ander tot Farigi is rallende als het #ax, mits suyter en Schoon zjinde tegen 14 : i6

Rd’ het picol, caret, naet zyne deught, reges 40, 50 & 60 Rd” picol, pariemoeren schulpen, inalien Sy groot, plat e glansig zijn tegcns 6, 8 Rd: pical, acn dlen comimandant Comp’ “cegen te leereren[342]

ol: beloorcn den coning rijxgrooten Op hun land niet zullcn dulden off lyden alle rreemde Europeesche natien, nogte OOk met Macassatren Boegineesen; Mandhareesct Jaraenen, Atchimalers of eenige andre natiz hoe genaemt; Conpi” 17/1- den zijnde, miaar dezelre met rigeur aliweeren en des mogchijk met hehuip ran den commanlant tot Parigie gevangcn neemncn gesecureert naer Gorontalo orcr te hrcngen.

Ingevallen den coning van Farigi oite synen lande door eenige natie werd aangerand “yandelijk: overrallen, S00 sal den com-mandant besettelingen aldaer hunner adsistentie niet rerder van hun Janbevoolene post mogen afgaan dan dat altoos een Tylige retraite daer naer toe hehouden.

Ingerallen Comp noodlig oorleelt eene becruyssinge in ten boght Tan Tominy te laetcn docn z00 beloorcn cn sweercn den coning en rijxgrooten al tcn cersten, Comp’ gecommit teerdcns des requireerende ten adsistentie mcede te snllen gee rem ecn geta[ran 600 weerbare minntn.

Ook belooren den coning tijxgrooten omne ter rerrigting van het dagelijks werk op ‘s Comp’ post, als water halen brand- hout cappen, de rompe rondom de post schoon te mnacken generael andere diensten etc contineel mannen daegs te zullen Jereren dezelie maandelijks rerwisselen mitsgaders ook Oinme by rerschyningh Tan een Comp raartuyg of rartuy gen tot Parigi, die gebrek aan masthoutcn ot cenige andere noodigheeden die aldaar te bekoomen sijn, hebben mogten looft der coning e rijxgrooten niet alleen volk te zullen leereren tot het cappen der benoodigde houdwerker; maer ook deselve Ia strana in de vaertuygen zullen doen brengen s0o des behoord.

Gelijk den coning rijxgrooten ook: beloofd) de nodige manschappen te zullen leereren tot het lossen laden Fam Comp” raartuygen die aldaer aancomcn.

Daarentegen d’E Comp’ belooft en aanneemt tol Tarigie eene goede heghte sterke praauw-conting[343] te zullen besorgen.

tle lywaten

rirers “OOr de besettinge”zn Gorontalo afi te haalen, tot welk raertiyg den coning riixgrootcn heloorcn altijct de nodige manschappcll zullen lererc n wanneer comimandant Comp weegen

Iywaten oii virers “Jm Go Tontala wil laeten afhaelen mitsgaders ook cis ran nood sakelijkheyd ecn brieff Jn den residlent aldaer Til doen Oter- brengen.

Alle lijfergenen dlie Fan Comp aiienaeren onderdwancn hn rlugtig nn Farigie of otler gebied ran dlien begeren hebben nOg niet overgeleerert Siju, mitsgaders tie sig in der tijd nog fugatieii naar Parigie zullcn stellen; beloolt dcn coning en rijxgrooten te doen opratten en aan d’E. Comp’ off de lijffheeren 1-1n7 dien te sullen orerleereren mits dat roor ydcr lijifeygene 4an1 de overbrcnger derzelve cleede oi in geld, tot genoegcn ran laesten, rijff rijxdaalders wierd be- taelt:

Off by geral door storn Sra21 Teer als andersints eenige Comp raertuygel, scheepen, chialoupen andre mninderc bodens Tuor Parigie of onder dat gebied gehoorende mogten comien rerrallen cenig gebrek hebbcn GoO belooit den coning en rijxgrooten aan de schepelingen alle hulpe cn bystand doen dezelre Tan geene benodight mogtcn wescn adsisteeren geen den goierneur ofi die het gesag in Molucco voert by gelegentheid seer gaeren sal rergoeden

Inlicn onder het Parigies gebied specerybоomen mogten zijn vi in tcr tijdt ontd eckt werden; belooit den coning cn rijx- grooten deseire stonds zullen uytroeren Frel J’E. Canp daarran kennis geeren om door dezelven omgerelt onder de Toet [e werden gehakt, mitsgaaders “oyt tc zulicn gedoogen dat die boomen Op hun Iand werden nangequeekt

Laastelijk beloorcn ik; coning 1an Parigie gezamentlyke present zijnde riixgrooten alle gecne roorschrercn staet, als[344]

Frome, getrouwe bondgenooten en leenmannen van &E. Comp’ in alle deught en opregtigheyt te onderhouden en zorge te zullen draagen, dat onse onderhoorige in alle deelen dcn inhoud Tan dlit contract onderhouden; sonder dat om dese 0f geene diffe- renten die der tijd souden mogen of konnen ontstaen ecnige rerbrekinge zal geleeden werden maer selve alle zijn deelen poinctcn heyliglijk onderhouden doen onder- houden teeken der waerheyd hebben koning ryxgrooten, met het alleggen Taw den eed op den Alkorar en onse signature [dir] bevestigd werdende hetzelre door den heer gouverneur Jan Elias van Mijlendonk en die van synen raade meede onder- teckent en met Comp’ groot zegul becragtight

Aldus gecontracteerd beslootcn tot Ternatcn in casteel Orange, den July anno 1751. J E. Mijlendonk: J’ Tonneman. J H. Holmcr. Stegman van Peenen; J: H Borwater. Ter zyde stond Ter ordonnantie ran den gourerneur (n raad was geteekend Thornton, secretars Voor oplesen Voor nasicn: J” Smit: Bijwegen.

CMXXXII BENGALEN_

18 Juli 1751.

Tcgen hct midden dcr IGde ccuw TZre handci jnrlocd der Comp Benga len hard achieruigegaan: Op aard- ingen Hooge Regecring dedcm mnmisters Comp cenigc pogingcn tot verhctering, Zoo tuslont mcn in 1751 de recds Jane Fenialer Vederlardsclie loge te Dakka occue pceren. Voorloopig Zoud Mcn Inlandsch makelaar nec" oni dc oudc relatics wcer knoopen. Maar de hcbzuchtige aard der regenten inlusschcn niets Tcranoero cn de plaatseliike autoriteit te Dakka rorderde Comp. Mhae 14000 ropijen Omical zij zich Wreer Dakka had gevestigd alvorctis nicuu- Darinna hebben ! crkregen Dc Comp protesteerde ondcrkoning; hair naar rerzcek ouderstaind Mjarwrnila rerieculdt dat echter de Nederlanders Wict bevredigde: (Zie Deuc de docunentcn 20 Javuari, 26 Januari 30 April 1752}.

Transluat cojia Fersiaansc peruanna Ferlecnd dvor Lijn Excellentie Allawirdi-chan den Hecr Nawab Ahtesaam- ud-Doula Bhadur-scha Methjcng (Newazis Mhameth-chan) sub dato 18 en ontiangen alhier den laatsten July anno 1751.

Steun "an dapper edelmoedigheid den manhaltcn roeniden Heer Nawab de gunste des konings zy op UEd neder- dalende: Der wckiel an de Hollandse Comp te kennen gegeren hebbende dat dezelre Tan ouds haare logie Decca hadde; schoon zedert eenige tijd we geen handel Tan harentwegen aldaar gedreren"Og cen gomasto Fan haar t dier plaatste present geweest #s, met rersoek telfens om, nademaal thans zodanig een subject aldaar gekomen 44s de nodige permissie tot een onverhinderde aarneming der negotie an de Hollandse Comp op den roet als roorheen xillen rerleenen, wero deze expresselijk gerigt ten einde UwEd regcering ter roor- schreren stede zoude aanschryren Om den handel "an de Hol= landse Comp in dierroegen als dezelre in rorige trden docr haar gedreren is, weder te aten cours neemen e hiar daaron-[345]

trend in alle deelen tegemoet komen, opdat den "oorschreren gomasto zyne zaken met gerustheid kan blyven Tarnemnen

Onder stond : Getranslateerd door Koning;

geteekend

CMXXXIII CHERIBON:

18 Januari 1752.

Cheribon neereckc dikwijls Feharrcwar door de ingcwikkelde koudingen tuescuen drie sultans Hunne Jistamimnelingen (zie Cortus IV blz, 135 c 277 ev} Rceds van 1749 af had de oudste der

sultans, Scpoch, bij de rcgecrinf Ratariz aangedrongcn dat zijn oudstcn 70ol Aria dtt officicelen titel van Depatih 3domi iogcn vocrcn, wclke Fitcl de betcckents heelt kroonprins terwijl hij Ierce het verzock aan tocvotgde zijn jongsten Jleef, der Paneinbahan reerdcrjarig karcn Deze zou dan inkomsten oaneci handen zin vcogd attfh Ultimo December 1751 schrercn Gourcrmeur-Gcricraal Rade Cncribonschen resident, Hermanus Jacobus ran Suchtelen, dat zij besleten hadden Sepoeh'$ werischcn willigcn Zij wilden cchtcr tevens houdingen Cheribon roor nJ;se Loekoms regelen machtigden Jaar de buitengewone Radcn Indiz Johan Gideon Loten en Picter dcr Veldc dic 18 Januari mct de naar Batavin gckomen Ckeribongche "or de rolgende overtenkomst Sloten

Verdrag oite overeenkomst tusschem de Cheribonse princen, den Sultan- Cheribon den Sultzn Arun den Panembahan item den Pangerang Depatty Anom roor zijn rader, Sulthan Suppoh ende sulx t samen als hoofdregenten Fan Iand ran Cheribon, gemaakt door de bemiddeling tusschensprake ran den Gou-[346] CIMELT Generaal Jacob Mossel Raden U India tot Bataria[347]

Sopphoe Anom er Panembahin, hecft aan de twee eerste het landschap Cheribon algestaan; den laatste die sulthans in rang volgt, noodige tot onderhoud g'ordorneert ; dus is hem sedert toege- roegt duyzerid huvsgezinnen 200 rijxdaelders uyt de pagten: Sepphoe Anomt; beide kindercn ran den ouden Sepphve, hebbcn rijk Cheribon gedeeld: Sepphoc Cheribon Suoncn Mim Sepphoe Anum, soon rn Anom, Werden Joor haar oudste soons by afsterren opge- rolgd Sepphoe gecn kindlercn nalatende, volgd hem Cheribon; Cheribon geen oprolger hebbende, rolgt Sepphoe; Sepphoe Cheribon berdle gech oprolgers hebbende, rulgt Anom. Anom geene kinderen nalatendc, rolgen hem Sepphoe Cheribon een gelyke portie. Sepphoc Cheribon Anom alle geen oprolgers hebbende, rolgt Panembahan: Mogende echter mct toestemming Tan /'E. Conp uyt princen een successeur benoemer, indien geen wettige laten Wanneer een der princen zoons Tan Sulthans onder roogdy staan zullen de roogden nerens de Sulthans geen rang hebben Mondig zijude rolgt denselrcn in plaats Tan zijn rader. dog de rang na zijn oudlerdom van jaren. Majr alle 13n een staak onder roogdy staande mag die ran den anderen staak dlan tcn throon orerbrengen lyt alle de pagten, piljes; topbanen eic" geniet die ran Eerste tak 800 riixdaelders off 400 rder. [348] Anum SOO Fanembahan ZQU

1800 rijxdaelders Ueen En 't jaarlijx geschenk: T7T 700 rijxdaelders werd onder hun alle Veideeld ecn gelyke portie Dit zijn dc 2 E tjatja $ o hooidgclden; door clk gezinshooid 0 brenge Zoo Kartiz cr dus nu dric Sultans, berercns ten Panembahan Hct Gcbruikelijke woord Toc tk Fan iamilie

Namclijk Sepoch e Cheribon

Blyrende Sulthans behoudcn magt Omnc cerselrcr hoofden onderdaner, aff en aan tc zetten dog wanneer cen der tommongongs willen aizetten, moet sulx met overeenstemming ran de verdere Sulthans en den resident; die den eersten in rang zit, geschieden Leverende Sepphoe en Cheribon 10 picols indigo van de eerste zoort, tegens 30 stuyvers, de tweede soort 24 en de derde soort 18 stuyrers pond yder; Anum cren SOO Feel Panembahan hali s0o reel. Maar de lererantie ran Cheribon,[349] die den resident ontfangt, namentlijk 1000 picols coflybonen ran Ydler staak; 1440 pond het picol, werd betaald [met] rijxdaelders soo den resident rooruytschot is Ha Tatu. Mits dat ook in tlcn tijd ran jarcn ider staak komen te Iere- 500 picols peper; een hale rijxdaelder meerder iu prijs dan ile coffyboonen Dog sulx niet geschiedende, zal de rcorschreven coifybooncn tegens rijxdaelders ontfangen wrerden.

Aldus orereengekomcn eraccordectt, mitsgaders reder- sijds onderteekent in casteel Batavia eyland Groot-Java koninkrijk Jaccatra, dezen Januaty 1752, ten orerctahla ran de Heeren Raden-extraordinair oan Gideon Loten en Pieter rin der Velde; dewelke desen als expresse geconmitteerdens uy- name van den Gourerneur-Ceneraal en de Raden Tin Iadia met hare onderteekeninge bekragtigen 17 5 geteekend Joan Gideon Loten, P_ van der Vclde: Onder den Javaanschen tekst staan handteekeningen Lae Sulthan Tjeribon Sulthan Anom Pangeran Dipatty Anom Pancmbahan Tjcribon.

CMXXXIV BENGALEN.

20 Januari 1752_

Het parwalltia van 18 Juli 1751 bevredigde de leiding der Comp. in Ben- galen nict ; zij zond den onderkoning corcept; hoc zii zich cer parwanma Wellschle Daarop Ontving zij Cp aar beuit ULEhT concen als de Hecr Newazis Mhamcth-chan gencecn roortsetting Cotp’ negclic Deccz Cp de -cgering aldaar rcrlecren: Na ’ctl orer Vicer geloof gebie d Vato Fai Lats Kwatnen de rolgende documentem tot stand Translaat copia Persiaanse perwana met het sege ran den Moxudabaadsen Casie Sahed Mhamath chan bekragtigt door den Heer Newazis Mhamath-chan onder desselfs cachet rerleent op den stedehouder in Decca, Hassijn Uddien-chan sub dato 20 ontfangen alhier den 29 January anno 1752.

Steun tan dapper-edelmoedigheid mijn beminde broeder Hassijn-Uddien-chan, leeit onder Godes bescherminge Dezer dagen heeit Zijn Excellentie Allawirdi-chan Verwna met deszelfs zegel ingerolge het erzcek ran der wackiel der Hollandse Comp op my gelieren te verleenen; behelsende dat de gemelde Comp van ouds haare logie in Decca is hebbende, schoon zedert eenige tijd ranwegen ezelre geen negotie aldaar gedreven, nog cen gomasto ginder present geweest was maar dat thans zodanige perzoon ter

gemelder stede verscheenen zijnde, ik overzulks de regering aldaar zoude hebben aan schrijven den handel van de meermelde Comp volgens het aloude gebruyk te laten voortgang nemen, gelijk uyt van schrijven perwana, die hiernevens legd kan gezien werden; dan; dewijl de gedachte hooganger de zaak der af te langene nesserine reeds ten hove heeft afgedaan, zoo werd U ange schrijven om negotie van meermelde Comp die zig ginder zal restableeren, om hinderdt te laten coers nemen mitsgaders overmits reeds perzoon tot voortsetting ran den handel

GESERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

als gomasto derwaarts gezonden is, die van hoededrager staat gevolgd te werden hem naar het gebruyk met een kleed een poard te beschenken en denzelve in den aanbreng in koopmanschappen mitsgaders den in rerkoop van goederen aldaar, zo nin eenige rerhindering toe te brengen als lae trend rerleening ran desteks met zijn zegel, conform het gebruyk, hem ook in het employ der nodige reysbagagien enz niet tegen te staan maar daarentegen nopens zyne te doene billyke instamien de behulpzame hand te bieden ten einde hy de negotie met gerustheid kin blyvcn waarnemen.

Onder stond:

Koning:

CMXXXV BENGALEN

26 January 1752

inleiding bij het hieraan Foori igaande document

Translaat copia Persiaanse perwanna rerleend door den Heer ewazis Mhameth-chan onder deszelfs zegel op den Deccasen stedehouder Hassijn Uddien-chan sub dato 26 ontfangen alhier den 29 January anno 1752.

Steun ran dapper-edelmoedigheid, mijn beminde broeder Hassijn-Uddien-chan; leeit onder Godes bescherming: Door den wackiel ran de Hollandse Comp te rennen gegeren zijude dat de gomasto ran gedachte Comp in Decca gekomen reezende, negotie aldaar voor de rerleening van een perwana begonnen en overzulks den daroga dier stede hem een bandschriit van 14000 ropyen tot eene boete doen passecren had; zoo werd U nademial den voorschreven wackiel voor de rerugkryging van dat papier 2000 ropyen beloofd heeft, zoo geschreven die penningen van den gedachte gomasto ginder ontfangen en hem vervolgens dat

schriftuur wederom te geren; dog ingeralle buyten dit bedragen nog iets leer ten denzelve mogte enomen wezen, alsdan hem zulks omtrend de af langene nesserane etc te goed te doen.

Onder stond M’ Koning-

CMXXXVI. JAVA’S NOORDOOSTKUST

Februari 1752.

De gouverneur Java’s Noordoostkust, sloot den aanvng ran 1752 aantal regenten zijn gebied dut overeenkonsten

Verbandschrift ran den regent van Candal aan Edele Compagnie, gelegeert tommongong Ananga, leste epasseert op den February 1752

Belooit hy de Ed. Compagnie in bestier ran voorschrevengentschap gehouw en getrouw cesen; alsmede selre ten besten van deselre en hare onderdaanen te regeeren; agtervolgens te rerkrygene orders van den heer gouverneur van Samarang of dengene, die metertijd gezag over Java mogte hebben dan wel den resident ran Tagal

Dat sig eens jaars te Samarang dan wel, des begeert trettende; Bataria vertooncn zal ter bewyzing van sijn respect aan de Edele Compagnie.

Dat hy zig met ran huiten in land van Candal gedreven wordende negotie niet verder bemoeren sal, als de Compagnie hem iesserane noudcn komt ordonneeren; doch getrouw oplettend waken tegengaan allen sluykhandel, integendeel Compagnies sabandaryen Candal liggende, rolgens oude usantie mainteneeren en, voorwijl mogelijk is, tragter te emendceren Compagnies sabandaar, die harentwegen mogte wesen op plaatsen daar inkomende en uitgaande regten geheft kunncn wordcn, behulpsame hand bewyzen enige dispuute over tollen existerende sig verder niet als Compagnie geheert, bemoeyen zal, nu net daaromtrent door de E Compagnie geordonneert voortlende zal helpen effectueeren executeeren.

Dit hy alle clandestinen opkoop van rijst in sijn land en mogelijkheid zal tegengaan en buiten dies gepermitteerde opkopers niemand inders in dit gewasch laten opkopcn als tot noodrecht, oplat sijn bepaalde contingent van 250 lasten; ’t welk hy jaarlijks aan de E. Compagnie op verbeurte van sijn regentschap op eygene kosten sig rerbindt leveren, volkomen uitkomen.

Dat hy tegens de ordinaire prijs van 150 rils. Spaans jaarlijks leveren zal 350 stuks zware balken 300 groote swalpen, 2000 duygen, en op Samarang de pakhuyzen pikols koffy geven in soort.

Vyders belooit hy geene importance zaken, den onderdaun cuncernerende, doen sonder speciale permissie aan den gouverneur en raad tot Samarang, voort alle delinquenten in den landraad aldaar te voyeren, tevreden te zijn met de afdoening van differenten van beynig belang.

Gelijk hy ook belooit syne onderdanen billijk en regtraardig te behandelen, alsmede syne Jaxa's en pepattijs niet te rerstooten of te rerwisselen sonder consent van de Edele Compagnie, naar ersta daartegenover ingevalle eenige derseler sig onbehoorlijk tegens hen over Compagnie mogte gedragen, daarvan den heer gouverneur en raad te Samarang te verwittigen.

Dat hy sig in alle extraordinaire gevallen na goedvinden der Compagnie edragen en de gemelde punten in cas van verandering als andersins getrouwelijk zal nakomen en doen nakomen.

Verbandschrift met den tot hoofdregent van Samarang aangestelden depatty Svema Nagara, aan de Edele Compagnie gepasseert den February 1752.

Dit verbandschrift komt ten meeren gedeelte overeen met dat van den regent van Kandal, behalve dat hy by artikel belooft, jaarlijks ten behoore van den tommongong op Caligawe voor niet te leveren 200 swalpen 100 masthouten, 100 knichouten; 100 kromhouten (100 duygen); artikel verbindt zich dagelijks ten dienste van Compagnies publicke werken te leveren 150 battoors; ontlossing belading van schepen als andere extraordinnaire gevallen voorwijl door den heer gouverneur diegene, die indertijd gesag heeft, gerequireerd mogte werden; voor een dubbeltje daags alle noodige praauw-mayangs tegen een schelling daags. By artikel ten behove der besetting en Compagnies paardenstal dagelijks voor niet leveren 150 bossen vers gras; van 30 pond de bos, een quart hamat pady, met bossen brandhout: En by artikel laat punt l'te judicature aan de Compagnie sijn geheel over, zullende hy alle delinquenten zonder uitzien in persoon, in syne magt komende aan den landraad dan wel aan den raad van justitie ter bestraffing overleveren.

De onderteekening verklaren[350] Hamat, Javaansch amet, soortelijk als een man kan dragen, en Manslast.

Verbandschrift van den tot regent van Passoeroeang gelegeerden tommongong Nitie Nagari; aan de Edele Compagnie gepasseerd den February 1752.

Is mede ten meesten gedeelte conform dat van Candal voortmelt: Art. 3 komt mede als voorschreven overeen; excepto dat in stede van 250 hy 60 lasten rijst leveren moet. By artikel verbindt hy sig

voor genot der sabandaryen van Passoeroeang, tegen 200 Spaans maands aan hem eigestaan; buiten de gemelde 60 lasten rijst ook dagelijks ten hoore van Compagnies besetting tot Passoeroeang te leveren 25 battoors. En jaarlijks in de pakhuysen op Samarang 60 pikols mostaartzaad; voor contante betaling tegen rds pikol.

Verbandschrift van den tot regent van Lassem gelegeerden tommongong Soera Dipoera, aan Edele Compagnie gepasseert op den February 1752.

Dit verbandschrift komt mede met dat van Candal ten meeren gedeelte overeen: Behalve dat hy by artikel belooft voor het genot der dessa Boeloe en Tanjongan jaarlijks ten behoore van de Rembangsche timmerwerf voor 500 rds Spaans te leveren 1000 stuks groote balken, of in stede van dien voorwijl meer klein dere houtwerken of balken, mitsgaders te zorgen dat bepaalde contingent van 3000 stuks zulke siane balken in blandong door de locra’s jaarlijks voor 1000 realen Spaans almede geleverd worde: Dat, behalve dat in die de onder Lassen sorterende bosschen door partikulieren geene houtwerken gekapt en tot Boeloe Tanjongan geene particuliere vaartuigen sonder voorkennis van Haar Hoog Edelen of den heer gouverneur te Samarang aangetimmerd werden.

Art. komt mede het als voorschreven overeen, behalve dat in stede van 250 desen regent 75 lasten rijst belooft te leveren. By art. 6 zal hy ten dienste van Comp ordinairc werken by de logie en de pakhuizen te Rembang alsmede tot waterhalen voor de bezetting dagelijks voor niet leveren battoors, praauw-majangs paarden voort zorg dragen dat een gelijk getal volkeren, vaartuigen en paarden door hoofdt Rembang werd geleverd. Doch by extraordinaire gevallen alsmede by ontlossing en heliding van ’s Comp. schepen voor een dubbeltje voorwijl volk, als de resident begeert; en een praauw-majang tegen een schelling daags. Bij art. laat hy in sijn geheel aan de Compagnie over het exercitium judicatura, en belooft alle misdadigers, sonder uitzien van wat conditie, indien deselve in syne magt mogen komen, aan de Compagnie over te leveren, om by den landraad dan wel den raad van justitie bevinding in zaken gestraft te worden.

Verbandschrift van de tot regenten van Soerabaya benoemde tommongongs Sitie Nagara Radeen Indranata, aan Compagnie gepasseert op den February 1752.

Dit verbandschrift komt mede conform met dat van den regent van Candal, uitgesondert by artikel 3 het onderstaande, te weten verbinden zig de gemelte regenten voor genot der tjatjasgelden en verdere revenuen van land Soerabaya, aan de Compagnie jaarlijks voor uyteinde in de maand October voor niet, onder verbeurte van haar regentschap, te zullen leveren 500 koyangs rijst ieder. Bij art. verbinden zy sig, boven de voorschreven 1000 lasten, nog meerder rijst aan de Compagnie als benoodigd sijnde,

sullen leveren; zoo deselve goed rond haar regentschap dien kort tegens de ordinaire inkoopsprijs in te koopen, sig daartegens niet te zullen opponeeren; maar naar vermogen te faciliteren; ende haar gewillig te onderwerpen aan de poenaliteiten die haar, daarontrent in gebreke blyrende, door de Compagnie souden kunnen opgelegd worden. By art 6 verbinden sy sig dagelijks ieder voor niet 30 battoors, en by ontlossing belading van Compagnies vaartuigen schepen te zamen 120, tegen een dubbeltje daags ieder battoor, mitsgaders 100 kromans, mede voor hetalig leveren. Laatstelijk belooven onder anderen each maikander in rrede en vriendschap te zullen leven, mitsgaders hare onderhoorige mede daarin te onderhouden.

CMXXXVII TERNATE

Februari 1752.

December 1751 overleed koning jaar Dcrenac Radja Lauwt, koning Ternate. Reeds in 1736 had Hooge Regeering omtgezegd, dat bij goed comportement zijn oudste zoon hem opvolgen, deze Kitchil Ayan Saha Oudshoorn genaamd, werd inderdaad als opvolger door het Ternateansche Insifrice aangenomen waarbij hoop uitsprak dat de nieuwe vorst, met lang is gesiektcogt hebbeude rijk van Ternaten log aldis wederaan op de benen kelpen zou. Den 8ste Februari daaraanvolgende bezwoer de nieuwe vorst onderstaand pact; dat zijn overgrootvader 1683 had aangegaan.

Bevestiging en vernieuwing van soodanige poincten articulen, waarop den overleedenen koning Quitchil Sibory Amsterdam en alle de Ternateaanse rijksgrooten; naar verkreegene pardon hunner onvoorzichtigen afval opgenomen oorlog tegens de Compagnie haare dienaeren, sijn verloren Ternateaanse rijk en landen, door Comp regtraardige waapenen geconquisteert rerovert, wederom aan deselve Compagnie door Haar HoogEdelheeden, den HoogEdelen Heere Cornelis Speelman, Gouverneur-Generaal, en de Edele Heeren Raaden van Nederlands-India, als representeerende de hoogste magt.

De kroian

Alcine Madoerersche prauw uitleggers[351].

Nederlandse Vereenigde Geoctroyeerde Oostindische Compagnie onder dato 7 July 1683 als een leen sijn ingeruymt en overgegeeven om door hem als cooning ende grooten, elk in haare qualiteyten, de aloude Ternateaanse wyse onder hooger magt van

d’E Comp geregeert te werden, gelijk deselve op den 17 daaraan, zoo voor haar als haare nakomelingen, aangenoomen beedigt ondertekent sijn.

En ademalen het bestier van het rijk van Ternaten door het afsterven van Zijn Hoogheyd Amier Iscandar Djoel Car naine Saffie-Oedien Kitchil Radja Lauwt facant geraakt en het d’E Comp alleenig competeerende is een andere cooning over hetselve te konnen en mogen verkiesen naar haar sin en welgevallen, gelijk by het vierde articul van het voornoemde contract wel uytdrukkelijk is ter neder gesteld, mitsgaders de gouverneur raad deeser provintie ingevolge die magt en op bekoomene ordre qualilicatie van Haar Hoog Edelheeden tot Batavia, vervat by een secreete missive van den February 1736, den 14 December des voorleeden jaars 1751 in raade van politie tot cooning en leenman van het rijk van Ternaten hebben gelegeert en verkooren den oudsten zoon van gemelde overleedenen koning Radja Lauwt; Kitchil Ayan Saha van Oudshoorn ende des daags daaraan op den 15 dito denselve ook van dies rijxgrooten princen daarroor erkent en verklaart geworden zoo is ’t dat wy, Paduka Siri Sulthan Bianajit Allahil Malikil Mannani Allawadin Mantsoer Saha Kitchieli Ajan Saha van Oudshoorn, benevens alle naar te noemene rijxgrooten princen van het rijk van Ternater; by deesen voor ons en onse nakomelingen verklaaren, in alle sijn declen en leeden wel ingezien overwoogen te hebben d’articulen en poincten, by het voorschreven contract terneeder gesteld laatende ons derselver houd wel gevallen; ende belooven en sweeren oversulks selve in alle sijn articulen, soo als die leggen en door hoogstgemelde cooning Sibory Amsterdam aangenoomen ende bevestigt, mitsgaders door den jongst overleedenen cooning Kitchiel Radja Lauwt ende de Ternateaanse rijxgrooten den 16 April 1716 beedigt onderteekent sijn sonder eenige afwykinge volkomentlijk aan te nemen prompt te zullen naarkoomen en onderhouden, even en in diervoegen oft deselve tegenwoordig door ons nieuw welijx bedongen en aangenoomen waaren houdende dies inhoud ten deesen voor ingelijfft.

Vyders belooven en sweeren wy, koning en rijxgrooten, in alle zyne poincten deelen heylig te sullen naarkoomen en agtervolgen soodanig contract, als er eegens den rijst en padihandel ten eylande van Xulla Bessy door den heer gouverneur Marten Lelivelt den raad deeser provintie met hoogstgedagte overleden koning Kitchil Radja Lauwt op den July 1743 is gesloten en beedigt, getekent vervolgult[352]; Nog verklaaren wy, koning rijxgrooten ook te approbeeren ratificeeren vreedenstractaat, welke op den 16 April 1748 tusschen meergemelde cooning Radja Lauwt den thans regeerende cooning van Tidor, Miri Bifalalihil, alias imoc-hoedin Billahil Malikil Manaar-sjah; benevens hunne rijxgrooten, gesloten en gesolemniseert beloovende sweerende wy, koning rijxgrooten, alle de daarby vervat zijnde poincten articulen sonder de minste afwykinge heylig te zullen naarkoomen

met alle ons vermogens werk te sullen stellen, wat maar eenigsints conservatie van de rust en vreede in de Moluccos sal konnen strekken.

Aldus gedaan; bevestigt vernieuwt ter vergadering van den Edelagtbaren Heer Jan Elias van Mylendonk; gouverneur directeur, mitsgaders den raad Molucco ten casteele Orange op Ternaten, den agtsten February 1752, hebbende hoogstgedagte cooning Paduka Siri Sulthan Bianajit Allahil Malikil Allawaddin Mantsoer Saha Kitchiel Ajan Saha van Oudshoorn, tot meerder bevestiging van dien den eed op den alchoran gelyker voegen als zijn overleeden vaader, Kitchil Radja Lauwt, binnen dit casteel gedaan heeft heeden ook aan handen van opgemelten heer gouverneur gedaan en afgelegt, gelijk dan ook de rijxgrooten, de princen van den bloede en stenden, den goegoegoe-Marsaoly, pati-Sarana, de hoccums-Heyroen Samaja, den quimalaha-Marasoly, patty-Latto, quimelahas-Pupululu, Govella en Laba, senghaadjes-Kukunura, Slamat[353].

Tumy, Barkatty, Tokoffo, Gammaknorra en Bakarry, de ngofia-manjiras-Mohibat, Nueretabal Dorattz den imam Beyjan en de hattibijs Capita, Wangsa en Matttamora benevens de princen Borasramma, zoon van Quitchillie Sibory Amsterdam, Jusep broeder van den overleedenen cooning Radja Lauwt, Sahommeedam Swaardekroon soon van den gemelden koning Radja Lauwt; item nog de princen Roomsaha, Ajanhary, Taju wangsz Heyroem Schrifl, zamen vervangende de overige rijxgrooten, princen van den bloede en stenden des Ternateansen rijk; insgelijx den eed hare wyse op den alcoraan affgelegt met hunne naamteekening mitsgaders het rijxzegul bekragtigt hebben, eren en soodanig als zulks in den jaare 1716, den 16 April, by inhuldinge van den jongst overleedenen cooning Quitchil Radja Lauwt is geschied. Vanweegen d’E. Comp hebben den Edelagtbaren Heer gouverneur en directeur Jan Elias van Mylendonk; den oppercoopman secunde Jeronimus Tonneman, den majoor hoolt der militie, Christoffel Friscus den coopman fiscaal Jacob Frederik Stegman; ondercooplieden Matthijs van Pecnen, Jan Hendrik Borwater Thomas Thornton haar handteekening besyden Comp groot zegul hieronder gesteld.

CMXXXVIII BANTAM

16-17 April 1752.

De aanwijzing van Ratoc Sarifa als regent vervinge de Compagnie over Bantam in 1748 hiervoor, blz 440 volgende wexten tevensheid onder leiding priester Kadhi Tappa den prins Ralor Bagoes brak een opstand uit tegen Sarifa Compagnie; standelingen versloegen eenige malen Compagnies troepen de bezorgheid Batavia. Zoo Gouverneur-Generaal Mossel zag in, dat

de maatregelen van Imhoff, de wettige troonopvolging in Bantam hadden verstoord over vele jaren geweest. Hij gaf den Nederlandsch conimandeur Bantam Ratoc Sarifa haar schoonzoon 1748 kroonprins gelykig gevangen nemen naar Batavia. Eenmaal geschiedde; waarna de Compagnie de sultanswaardigheid opdroeg den Maleisch hatib of katib schrijver.

Pangeran Aria Adi Sandika, broeder van den algemeen krankzinnigen sultan hij aanvaardde waardigheid onder den naam Aboel Mochali; alias Maili Mohitmed Wasi Zeinoe Halimin; doch verklaarde uitdrukkelijk, slechts tijdelijk als sultan-regent zullen oplreden, totdat de wettige, naar Ceilon ver vanien Pangeran Gocsti zou zijn hersteld. De Raad Indie Johan Gideon Loolen, als commissaris naar Bantam gezonden, regelde anders op 16 April 1752 werd de Acte van Investituur den nieuwen sultan afgekondigd, waarbij deze op de Lampongs aan de Compagnie stond, terwijl den 17 de Kroone den sultan en de huldiging den kroonprins plaats had (Zie Loolens Report in de Overgekomen brieven 1752, 22 boek, folio 607 e volgende ook De Jonge, Opkomst X, blz. cv.; ROBID la van de groote Bovfomscke Opstand).

Acte van Investiture, waarby de Nederlandse Oost-indische Compagnie het rijk van Bantam opdraagt aan den uytnemende heer Sulthan Aboel Moghalie Moghamad Wasie Halimin, en hetselve by Sijn Hoogheid werd aangeraart.

Het is bekend dat het rijk van Bantam nevens de onderhorige landen van Lampong en Succadana anno 1748 in het uytterste gevaar van een onherstelbaere omkeering totalen ondergang gebragt zijnde door de uytsporigheeden van den te dier tijd regerende koning, die van den hernel by vlagen met ontsteltenis van hersenen besogt is, en daarvan openbare onbetwistbare blyken gegeven hebbende, tot terre dat geene syner onderdaanen van den grootsten tot den klijnsten, hun leven of middelen onder syne regeering langer veilig konden oordeelen, nadat hy alvoren sijn eigen soon van quade aanslagen tegens sijn persoon en gezag verdenkende publicq verstoten en niet gerust hadde voordat denselven ballingschap versonden, tot kroonprins verklaart was een persoon, niet van het koninglyke huys van Bantam stammd, maar aan hetselve slechts door huwelijk vermaagschapt sijnde, en die daartoe geen het minst regt nog eenige talenten hadde om die waardigheid met eere te bekleeden en het rijk tot een stut en steun te verstrekken[354], Compagnie op nadruckelyke klagten, emonstrantien verzoeken van de koninginne als de princen grooten van het rijk, nog heel ongaarne heeft gebragt gesien in de noodsake-. ## OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602-1800

lijkheid om konings persoon van daar te verwyderen tot conservatie der rust welvaart vin voorschreven landen derzelver ingesetenen, dewijl de vrind- en bondgenootschap tusschen de Compagnic het rijk de volkeren Va Bantam subsisteerende, var

haar vereischte daarvoor sofgen, ten welken eynde zy dan het rijk genomen heeft onder hzare speciale bescherming, bewaaring bestiering, tot konings dood herstellinge tac, dan wel totdat daarover met de grooten des rijks anders soude wesen orereengekomen en by deese regeering gedisponeert: Dat de Cornpagnie ingevolge Yin dicn met dat beilzaan oogmerk de koninginne, Ratoe Sarifa het opperbewind Fanl bet rijk heeft opgedragen als regentesse om vanwegens deselve en uyt haren name exercceren koninglyke authoriteit en het oppergebied Oter voorschreven landen rolkcren, verbeelding sijnde dat Haare Hoogheid sig aan het voorgevallene spiegelende, wetende dat het rik niet als souveraine regeerde, maar eenelijk als regentesse, daartoe in voegen VOOr- meld gestelt, niet in gebreke gebleven soude wezen door cen sagtsinnige equitable regeering de harten L4m ’srijks onderdaanen tot Sig te trecken door dat middel haare continuatie in het regentschap te meriteeren conform beloften ten dien cynde Haare Hoogheyd meermalen gedaan, en dat ook den na lange haesitalie Op de lastige en gereitereerde instantien Vau koning koninginne nict sonder tegensin erkenden kroonptins; als fot cerste rijksraad aangesteld sijnde; indien vorstinne al, door voorspoed petulant geworden, tot eenige buytenspoorigheden mogte ovrerslaan; niet soude nalaten hazr daarvan diasuaderen. Dog dat het tegendeel van dit alles maar al te duvdelijk gebeleeken sijnde in den jare 1750, wanncer het misnoegen Over hare regcering Sig het onverwagste openbaarde door een openbare rebellie vin cen deel misnoegden aangevoerd door een vil persoon die, gelijk in het vervolg gebleken is, daarmede niets als sijn eygen grootheid bedoelde, aan wien sig weinige dagen het gantsche rijk, tot de overzeesche provintien Fan Lampong inclusive, onderwierp alleen uytgesondert konings broeder; den prins Aria Adi Santika eenige weinige

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

andere wel geintentioneerde voor rust het welzijn des rijks, wclke in het casteel den Diamant onder beschutting van de Compagnie sijn gebleven. Dat de Compagnie, ziende dat Haare Hoogheid sig den alge meencn haat Van de haare den hals gehaalt hadde en den kroonprins als immobil was gebleven sonder eenige de minste devoiren tot herstelling der ruste vreede aan te wenden niet hebben kunnen goedvinden de gemelde regentesse en kroonprins in het oppergesag, in weerwil van haare onderdaanen te mainteineeren maar best geoordcelt deselve; ofschoon sy direct tegens de Compagnie niets misdaan hadde, by provisie na Batavia laten overkomen Op aansoeking, welke ten dien eynde door de vorstinne selfs gedaan. Dat vervolgens het gantsche Bantamse rjk door Comp’ wapenen niar den wille en onder den bystand des Allerhoogsten geheel en al van onder het jok van den usurpateur verlost weder onder hare gehoorsaamheyt gebragt,

middelerwylen als regent harentwegen door den commanacur rijksgrooten een expres gehouden vergadering rijksdag speciale qualificatie dceser regeering onder den titcl ran Pangerang Ratoe Aboel Mochalie Mohamad Djoenoel Halamin solemnelijk verkoren geproclameert is den voorschreven Pangerang Aria Adi Santika; als de naaste prins van deu bloede en een heer ran een sagtsinnige goedertierene inborst, denwelken deese regeering dierhalven tot ruste van Bantam cen welbehagen genomen hadde, nadat alvoorens de gewesene en sedert overleden regentesse en van buyten ingedrongen kroonprins Om de hiervoren aangehaalde wettige motiven waren vervallen verklaart van alle regt; dat sy ooyt tot de regeeringe successie in het Bantamse rijk gehad hadden of vermeenen mogten te hebben. Dog t'sedert in overweginge genomen sijnde dat Bantam van ouds gewoon is door een sulthan geregeert te worden en dierhalven de presente regeringsiorm door qualijk geintentioneerde als mjir temporeel of onbestendig soude kunnen werden gedecreteett[355] om onder de goede patriotten ecne bedugting van nieuwe veranderingen te verwecken en voeden de onmnosele daardoor van haren verlosser, Compagnie, afkeurig

Maken, en dat niet alleen den in Amboina sijnde koning door sijn onbetamelyke regeringswyze gedrag d'eygentlyke primatieve oorsaak sijnde vin alle d'ongelucken ellenden waarin zylle onderdanen sedert het gemelde jaar 1748 sijn gedompelt eweest, door het rijk te brengen onder dc hcerzuchtige dwinge elandy Van vrouwen vreemdelingen, denselven daardoor reets ran den troon is vervallen dat syne herstellinge Op deselve riet dan ten uyttersten gevaarlijk kan werden geoordeelt, dewijl ligt J4n vlagen van woede subject soude raken, en de debiliteyt syner hersenen geen beterschap belooft, mitsgaders de rust en wrelvaart var het rijk en dies onderdaanen gevaar soude lopen aan syne wriakzucht opgeoffert te werden, Soo is dat den prins regent, de princen van den bloede gesamentlijke rijksraden als het rijk volk vinl Bantam representeerende, sijn te raden geworden de souverainiteyt van dicn d'onderhorige provintien van Lampong-Samanca Cahanda Ligok en Sino Silleboc Pannat Niboeng en Pagadoengang Poeti Depaaytan do: Tellok do. Minanga do. Sacampong do. Radja Baya do. Pogong Colombajang cn do. Toelong Bauwang; nerens alle verdere districten onder de Lampongs gehoorendc item Succadana, schoon de opperheerschappy reets door het regt des oorlogs ofte byrwegen van conquest Jan Compagnie is ofcr gegaan; [cn ove loede solemneelijk aan Haar Edelens dragen ten cynde den Gouverneur-Generaal Raden ran India Bantam d'overzeesche prorintien als eyger considereerende omtrent de regeering van dien sodanige nadere ordre mogten gelieven te stellen, als deselve souden dienstig

oordeelen om rust vreede in hetselve volkomen bestendig te maken. Dat den Gouverneur-Generaal Raden Fan Indiz als den Nederlandschen Staat en Compagnie representeerende, alhoewel

Bantam, als’ gesegt, met reden als een conquest van deselve kan werden aangemerkt, vermits de gantsche Bantamse natie, eenige weinige getrouwet en welmenende in het castee den Diamant uytgesondert, mct haar een openbaren oorlog getreden door het geweld harer wapenen tot onderwerping aan de Compagnie erkentenis ran haaren misslag gebragt was; egter de voorschreven opdragt en afstand als een opentlyke erkentenis van haar oppergezag en souverainiteyt over het rijk Fan Bantatn; d’overzeesche provintien en den resorte van dicn hebben geaccepteert, gelijk deselve nader accepteeren deesen, wyders seer gaarne concurrerende ter bereicking van het voorschreven heilsaam oogmerk van den prins-regent, princen van den bloede en rijksgrooten niets meer verlangende als om roorschreven landen in een florisante staat herstellen ook uyt cenc suyverc genegentheyd en vriendschap voor met de familie van den grooten kooning Hadjie Aboe Nassar Abdul Cahaer speciaal Fan den uytnemenden heer regent Pangerang Ratoe Aboel Mochati Mochanmad Djenoel Halamien het rijk van Bantam met d’overzcesche provintien en hetgeene daartoe verder gehoord cen vrY leengoed overgeven aan Syne Hoogheid, onder den titul Fan Sulthan Aboel Moghalie Wasie Halamien met alle hoogheeden; vryheeden prerogatieven praeeminentien daaraan geaccrocheert, gelastende en injungeerende dienvolgende alle rijksgroten, princen van den bloede en verdere onderdaanen van de Bantamse kroon, Sijn Hoogheyd die koninglyke waerdigheyt te erkennen ils de sodanige te respecteeren en gehoorsamen gelijk ook aan ‘s Comp’ ministers OITI deselve diarinne mainctineeren met raad en daad te assisteren agtervolgens d’ordres, daaromtrent reeds gesteld en nog te stellen ende sulx onder mits de volgende bepalinge en voorwaarden.

Dat van het voormeldte leen van Bantam sal uytgesondert blyven land breed Ses hondert roeden langs rivicr ran Ontong Java off Sidani, Ue de zee totin gebergte, langs

limietscheiding; by contract van anno 1747 aan de Compagnie afgestaan item het hoekje lands beoosten de rivier Songy Dadap inclusive eyland Panjang, anno 1731 aan de Comp in volle en vrye eygendom overgedaan[356]; met alle inwoonders Op de voorschreven landen en eyland welke als van ouds onder souverainiteyt Van Comip’ blyven als eygen land eygen volk en onderdaanen; item het campong of de gang voor of bewesten fort Speelwijk op Bantam grond benoorden van de boom tot 4u de zee, soo bewesten als benoorden Speelwijk, Speelwijk zelve iteni punt Carangantoe, nevens eenig land rondsom:

Dat alle contracten; tusschen de Nederlandsche Comp het rijk Fan Bantam gesloten, roor sovetrc daarinne by deese geene alteratie werd gemaakt, wedersijds stiptelijk sullen wetden nagekomer, evcn] alsot deesen woordelijk geinsereert waren

Den sulthan Aboel Moghalie Moghamad Wasie Halamin sal niet vermogen cenige nieuwe fortificatien aan te leggen als met voorkennis toestemming Fan de Comp ook geene correspondenidenticn buyten lands houden.

En sal de Compagnie, d'extructic van eenige stercktens noodig oordelende; den sulthan daaryan kennis geven welke daartoc dan assistentie sal besorgen.

De sulthan sal onse Europeese of Inlandse overloopers moeten laten opsoeken overgeeven ook slaven menschendieven[357] opvatters mocyte betaalen. En den commandeur sa] bevolen werden insgelijks te doen.

De commandeur sa] vaartuygen laten visiteeren 1ls bevoorens aanhaling geschieden half hali voor Comp en den sulthan.

Zie hicryoor, blz. 442,

De landvrugten van peper en wat Compagnie verder kan dienstig weesen sa] haar gelevert werden, namentlijk de peper tegen Spaans 't picol swarte en 10 Spaans witte d'andere producten tegens d'ordinaire en ordentelyke prysen,

De Lamponders sullen door den sulthan wel betaald werden.

Niemand sal op Bantam in colly mogen handelen; en wat de Comp' meer bepalen zal, moet exclusief aan deselve blyven

cas Fan noodsakelijkheyt door buy ten- of binnenlandsche oorlogen of onlusten sal de Compagnie den sulthan assistentie bewyzen, 50o ver hare eygene omstandigheeden permitteeren, ten koste var rijk, dewijl den sulthan, het rijk en alle d'onderdaanen blyren onder speciale bescherming van de Comp tegen alle vyanden van binnen buyten

Insgelijks sal den sulthan gehouden sijn onder Bartam houden alle de landen wclke daaraan ooyt geaccrocheert sijn geweest, hiervooren benoemnd en de Nederlandsche Comp" des gerequireerd werdende staan tegen haare vyanden met alle de magt van het rijk, water en te lande, gelijk cen getrouwe leenman toestaat cn betaamt:

Ingevalle het tegens verwagting mogte gebeuren; dat den sulthan of iemand met syne toelating nu of in der tijd d'ondank baarheyt hadde tegens de Nederlanders de wapenen Dp te vatten zaal leen immediaat rervallen weederkeeren aan Nederlandse Comp" als den Jeenheer. 13. Chineesen hunne hoofden sullen blyven sorteeren direct onder de Compagnie

Dic Mahometaans werden, sullen wel mede onder de Compagnie blyven, maare haare kinderen het Mahometisdom oproedende, Soo komcn die onder rijk; welke ook de hoofdgelden van alle invordert,

Wetangers off Ooster-Javanen, Maleyers Balizrs Bougineesen, Macassaren cnz zullen blyven onder de Comp 500 ook de kinderen derselve.

Als een Wetanger trouwd met een Bantamse !TOuw zullen de kinderen indiervoegen gedeelt worden, dat de zoons, dc vader volgende, $'Comp" onderdaanen blyven, maar de dogters volgen haare Bantamse moeder.

De sulthan sal jaarlijx, s00 voldoening van de oude schulden en de oorlogskosten, begroot op Sps 200.000, als de besetting Fan casteel den Diamant, aan dc Nederlandse Compagnie doen afleggen blyven betaalen 25.000 reaalen KanL agten Voor den tijd FaTl vijff e twintig jaaren; daarna allcen tcr onderhoud der fortjes te Lampong onderhoud VJn den ge wesen koning en d'uytlandige princerl; Maar z0 lang de troubles n0g mogten continueeren, men inschicken dat den sulthan jaarlijks in plaats van 25.0C) maar 20.000 voldoet; mits de minder betaalinge worde Gesupleerd door langduriger voldoening getal vin jaaren.

De goudrivieren Lampongse sullen hali ten voordeele van de Compagnie en half ten voordeele van rijk blyven; gevolge het tweede articu[358] van tractaat de inno 1747,

En het Fortje aldaar blijit ten laste van rijk; so ook d'on kosten Vin eenig ander, dat men in de andere Lampongs mogte goedvinden aan te leggen.

Het getal der zuykermolens in het Bantamse rijk zal de Nederlandsche Compagnie des noodig bepaalen.

De sultan zal de vervallene bruggen laaten maaken en de waterloozing tot in Spcelwijk brengen, als hetzelve mogelijk zal bevonden werden.

De sulthan sal jaarlijks homage doen door een bezending van 100 baren peper, de helit witte en de hellt zwarte.

Den sulthan zal het voorschreren leenroerig rijk van Bantam en den resorte van dien Op een expres ten dien eynde beschree ven rijksdag plegtiglijk aanvaarden en sig, so wel als de princen Vam den bloede en rijksraden, met eede rerbinden, alle deese bepalingen voorwaarden heyliglijk na te komer, en de Doorlugtige Hoogmogende Heeren Staten-Generaal, Syne Doorlugtigste Hoogheyd den Heere Frince van Orange en Nasszu Erl stadhouder, Capitain Admiraal-Generaal der Vereenigde Nederlanden etc etc etc. de Nederlandsche Oostindiscke Compagnie dcn Heere Gouverneur-Gejeraal, nerens Heeren

Raden ran India, als de Nederlandse souverain in dese gewesten representeerende; als haren leembeschutsheer opentlijk er kennen hulde (te) doen; welken gevalle anders niet; den sulthan Aboel Moghalie Moghamad Wasie Halamin sijn leven lang troon sal blyren bekleeden, gelijk ook de tegenwoordige ministers van het rijk; sulks doende, in hunne ampten sullen continueeren lang het den sulthan en de Compagnie ten beste ran het rijk zullen dienstig oordeelen.

Aldus gedaan, geaccordeert besloten het casteel den Diamant tot Sourousouang grootste stad het koningrijk Bantam; den I6n April 1752 naa Mahometaense tijdree cquening den 30 dag ran de maand Rabyoel Agier 1165, in het jaar Jimmawal was geteekend Joan Gideon Loten, Convent;]: P Barncwal,]. Suchtelen, de Wilde, Jo de Prill, ecretaris Onder den Maleytschen tekst stonden hindteekeningen zegels van den koning, den kroonprins cn rerdere rijksgrooten;

Separaat articul vam overeenkomst, uyt naan vanwegen den Hoog EdelenGestrengen GrootAgtbaaren Hcere jacob Mossel, Gourerneur-Generaal, d’Fdele Heeren Raaden van Nederlands-India representeerende de Generale Nederlandsche Oostindische Compagnie in deeze landen; geslooten geteekend den Raad-extraordinair van India Joan Gidcon Loten, als expressc commissaris aan het Bantamse hof ter eenre, mitsgaders Paducca Siri Sulthan Abocl Moghalie Moghamad Wasi Halamin, koning var het rijk Bantam ter andere zyde, behoorende tot d’Acte van Investiture waarby Zijn Hoogheyd hetzelve rijk aangevaard heeft.

Zijn Hoogheyd volkomen kundig zijuide de Engelsche natie genoodzaakt te zijn geworden hun etablissement van Bantam brecker ter ordre Fan wylen den koning Hadjie Aboe Nassar Abdul Kadir, mitsgaders dat aan dezelve op hunne instantien een verblijfiplaats was vergurd geworden tot Sillebar, onder de speciale voorwaarde; deeze vergunnirg Iaar te zullen stand grypen Voor lange Zyne Hoogheyd off successetrs daarin zouden bewilligen; Dewijl deeze natie hunnen handel meer en meer uytbreydende, zig heeft ingedrongen in Zrne Hoogheyds vrye en eygene Ianden Tan Lampong-Silleboc T4niljar reeds des tegenwoordigen sulthans vader en de nog Op Amboina in leven zijnde Sukthan haar hebben tragten doen delogeeren, meergemeide Engelsche natie zig daartegen altijd heeft aangekant en tot heden haar onwettig etablissement-blijit mainteneeren, Zo verbind zig den sulthan by deeze aparte en speciale conventie, voorgenoemde landen van Lampong Silleboe erct en Op dezelve vOOrwaarde, als by d’ Acte van Investiture ten opzigte ran het geheele Bantamse rijk en de daaraan onderworpene landschappen is bedongen te brengen aan de Generale Nederlandsche Oostindische Compagnie en aan deselve

belooft zullen levercn zonder de minste uytzondering, de pepcr en alle hetgeene waarvan Engelsche nu proliteeren met exclusie van dezelve en van 2lle andere natien

Aldus gedaan, geaccordeerd beslooten in ket kasteel den Diamant tot Socrasoan; daar den koning Vin Bantam woond den 17 April 1752, en naar de Mahometaansche tijdrekening den 30en dag van maand Rabiejoel Agier 1165, in jaar Jimmawal was geteekend Joan Gideon Loten: Onder den Maleytschen tekst stond de handtcekening en zegel van den koning en den kroonprins

Separaat articul van overeenkomst, uyt naam vanwegen den HoogEdelenGestrengen GrootAgtbaj- Heere Jacob Mossel, Gouverneur-Generaal, d'Edele Heereni Raden van Nederlands-India representerende Generale Nederlandsche Oostindische Compagnie in deeze landen, geslooten en getekend by den Raad-extraordinair van India Joan Gideon Loten als expresse commissaris aan het Bantamse hof ter eenre, mitsgaders Paducca Siri Sulthan Aboel Moghalie Moghamad Wasi Halamin koning ran het rijk Bantam ter andere zyde; behoorende tot de Acte van Investiture waarby Zijn Hoogheyd hetzelve rijk aangevaard heeft:

Vermits het den heere Gouverneur-Generaal en de Raden van India behaagt heeft tot meerder bevestiging der regeringsform in het rijk vin Bantam en geannexeerde provinticn, on den Pangerang Gusti te eligeeren en voor den volke als kroonprins en aanstaande Successeur van den nieuw verkoren koning Aboel Moghalie Moghamat Wasi Halamin opentlijk te doen uitroepen onder dcn 7a7t van Pangerang Ratoe Aboel Mafaghir Mohammad Arief DjenoeL Abidin, z0 is 't dat welgemelten hecr sulthan tot betoning zyner liefde en genegentheyt voor dien prins, alsmede omn hem staat t stelicn met die luyster te leven welke Jan prins die zulk een naauwe betrekking tot den Bantam sen kroon heeft; convenable by dit separaat articul belooft en vaststelt dezen kroonprins successivelijk te doen genieten en aan hem uyt te keeren een gerechte vierde portie van alle inkomsten van het gantsche Bantamse rijk en onderhorige landschappen, zonder daarvan iets excepteeren egter dien verstande dat alvorens van die algemeene inkomsten zal aigetrocken werden het g eene wn de Comp' tot afbetaling der schulden by de thans geslotene Acte van Investiture jaarlijx te betalen overeengekomen is.

In gelijker voegen z00 wanneer het de thans regerende sulthan Peeniger tija geraden vinden mogtl uyt de regcering te treden, gelijk menigmalen te kennen gegeven heelt daartoe wel genegen te zijn, en hy, kroonprins, dus als sulthan vanwegen de Comp' het Bantamse rijk komt aan te vaarden, in zulken gevallen neemt hy, kroonprins 44n en belooft reciproque een gelijk quart zullen uytkeeren a30 den geabdiqueerden Sulthan tot soutien van de eere luyster, aan deszelfs beklede staat erknogt geweest, Wyders

zal dit separaat articul vat ezelve kragt zijn gehouden werden alsof hetzelve VAT woord tot woord in de Acte Van Investiture geinsereert stond.

zijn hiervan gemnaakt censluydende aischrilten Nederduytsche Javaansche tale, waarvan twee aan d'E. Comp' een aan den sulthan een aan den Pangerang Ratoe verblyven

Geschreven fort den Diamant tot Sourasoan, daar koning van Bantam woond den 17 April 1752 naar de Mahomethaansehe tijdreekening den 30 dag van de maand Rabie joelagier 1165 , jaar Jammawal Ws geteekend Joan Gideon Loten: Onder den Maleytschen tekst stond de handteekening zegul van den koning en den kroonprins:

Certificeeren en verklaren mits dezen d'ondergetekenden, den brigadier en hooft der militairen vanwegen d'E. Compagnie in India Jan Cornelis Convent, den majoor van dinfantery Johannes Philippus Barnewal, den opperkoopman resident tot Bandjar, Jan Vam] Suchtelen, dat door Ons binnen den dalem bywezen Vam den geeligeerden Sulthan kroonprins gcopent zijn vier verzegulde kisten, behelzende zoodanige rijks- ornamenten nagelaten goederen Fan overledene konin ginne van Bantam als gespecificcert staan twee aa7 deze aangehechte inventarissen waarmede conform gevonden zijnde En al deze goederen een VOUT CCn door ons welgemelten gceli geerden sulthan geintrageert is Tot een blijk deser overgaaf en ontvangst [is] door Zijn Hoogheit cer recepisse de Javaansche tale geschreven, met zijn eigen zegul handtekening,

gelijk ook met handteekening van Pangerang Ratoc kragtigt Actum Bantam in iort Speelwijk, den 28en Maart 1752 dS geteekend J C Convent,] P Barnewal, J van Suchtelen. Onder stond In kennisse van my was geteekend Joh" de Prill.

CMXXXIX BANTAM:

17 April 1752

Ten slotte kondigde Liten den I7den de volgende proclamatic ai, wairbii Hoogc Regccring dcn nicuwcn koring den ricuwtn kroonpris opeh lijk uitricp.

Joan Gideon Loten Raad-extraordinair van Nederlands-India mitsgaders commissatis plenipotentiaris wegens den Hoog-Edelen Heere Gouverneur-Generaal de Heeren Raden Tail India over de zaken van het Bantamsche rijk; salut, doen weten Nademaal ten overiloede bekent is de onverbrekelyke harmonic en ved erzijdse verbonden welke successive zedert meer dan hondert jaren tusschen Nederlandsche Oostindische Maatschappy en de koningen van Bantam hebben plaats gehad, in zooverre dat

het Bantamsche rijk van dien tijd af tot op dezcn dag toe gestadig onder Comp’ bescherminge is geweest; wyders um van geene andere evenementen te spreken, dat zedert byna twee jaaren het gemelde rijk met het uyterste ge vaar van eenen geheelen ondergang is gedreygt geworden door eem openbare rebellie tegen koninginne-regentesse Ratoe Sarifa die den algemeenen haat harer onderdanen Op den hals gehaalt hadde, CIl dus als oorname oorzaak dezer troublen aangemerkt konde werden waarin byna niemant dan den prins Aria Adi Santika eenige weinige andere welgeinten- tioneerden vOor de rust en het welzijn van het rijk in het casteel ## GETERALE EDRRLACOSCHE GEOCTROYEERDE

Diamant onder de beschutting van d’E Comp’ getrouw. zijn gehleven, alwanrom voorschreere Pangerang Aria Adi Santika eer expres gehoudene vergade ering of rijksdag speciale qualificatie der Hooge Indiasche Regeering door den commandeur solemnelijk tot regent over het rijk ran Bantam desselis annexe provintien van Comp’ wegen is verkoren gepraclameert, onder den naam titul van Pangerang Aboe Mochalie Moghamad Djenoel Halamien En alzo zedert het gantsche Bantamsche rijk wederom onder Camp’ gehoorzaamheyt gebracht isgeweest, dus met reden Foor cen conquest van dezelve konde werden aangemerkt, echter ten overvloede deze prins-regent; princen Fan den bloede en de gezamentlyke rijksgrooten als representerende het tijk en rolk van Bantam; rade geworden zijn de souverainiteyt over dat land en alle de Lampongs rerdere districten tot de Lampongs gehorende item Succadana, ain Haar Edelens dragen ten cynde de Gouverneur-Generaal en de Raden Fin India Bantam d’overzeesche provintien als eygen considererende; omtrent regeringe ran dien zodanige ordre mogten gelieven stellen als dezelven zouden dienstig Oor-deelen om de rust en vreede in hetzelre te herstellen en bestendig tc maken Zoa is ’t dat de Gouverneur-Generaal en de Raden van India als de Nederlandsche Staat en Compagnie representeerende; alhoewel Bantam, als gesegt met reden voor cen conquest van dezelve rorde werder aangemerkt, al echter voorschreven opdragt e aistand als een opentlyke erkentenis ran haar oppergezag en souverainiteyt over het rijk van Bantam d’overzeesche provintien den essorte van dien hebben geaccepteert, en ter bereyking 17n het heylsaam oogmerk van welgemelde prins regent; princen van den bloede rijksgrooten, daartoe in den eersten graad in overweging genamen de herstelling vin goede & van ouds in het rijk Bantam gewone regeringsform, waarom de Gouverneur-Generaal en de Raden van India uyt een zuyrere genegentheyt vriendschap VuOr met de familie Fan den grooten koning Hadji Aboenassar Abdul Kahar speciaal van den uytnemenden heer regent Pangerang Ratoe Aboul Mochali Mochamad Djenoel Halamien, het rijk van Bantam met d’overzeesche provintien en hetgeene daartoe rerder gehoort, als een Vy leengoed hebben overgegeven aan Zijn Hoogheyt, onder den titul Vin Paducca Siry

Sulthan Aboel Mochali Mochamat Wasie Halamin, met alle hoogheden, vryheeden, preroga tieven praeeminentien; daaraan vastge hegt:

En opdat deeze overgaaf met des {C Iccr luyster zoude geschieden hebben Gouverneur-Generaal Raden vanl India den in hoofden eses gemelden commissaris cn plenipotentiaris expresselijk uyt derzelver vergadering afgezonden, ten eynde Zyne Hoogheyd opentlijk in het bezit aller deser ryken te stellen plechtiglijk kroonen als baaren sulthan Voor den volcke tc proclameeren; insgelijks ook voor den nanstaande de regeering te bepalen en Op eenen vastgesteldlen voet te doen blyven; den uytmuntenden prins Fangerang Gusty als kroon-prins praesumtive successeur den volke VOOI te stellen opentlijk uyt te roepen onder den naam en titul van Pangerang Ratoe Aboel Mofaghir Mohamad Arif Djenoel Abidil; gelis- tende orerzulks alle rijksgrooten princen van den bloede verdere onderdaanen van Bantamsche Kroon OIT} gemelde Hunne Hoogheden als sulthan deezer landen en als kroonprins te erkennen en als de zoodanige te respecteeren gehoorzaamen gelijk ook aan Comp’ ministers omme dezelve daarin maintineeren ende met raad en daad te adsisteeren.

Eyndelijk dewijl van de zegen Godes over deeze nicuwe regeering verhoopt en toegewenscht word dat het rijk van Bantam onderhorige provintizn eerlang tot volkomen rust dus in haren ouden luyster herstelt raeken; zoodanig dat de voorgevalle troubelen niet mecr gedagt worden en jn overwee ging neemende dat veele der misnoegden of door aanhitzing van anderen of uyt mismoedigheyt tot rebellie tot het helpen uytvoeren van quade daden zijn overgeslagen, die thans daarvan berouw hebben genegen zouden zijn zich voortaan als getrouwe onderdaanen gedragen, ware het niet dat vrees van stralle hun weerhielt, Zoo heeft het den Gouverneur Gene raal en de Raden van India met toestemming van evengemelden nieuw-verkoren sulthan en kroonprins noch behaagt, by dezen openen brieff genereusselijk vergeven vergeeten alle hctgs eene gedurende dezen oorlog onbetamelijks mogte zijn voorgevallen, niet willende dat aan hetselve gedagt, veel min daarna eenig onderzoek gedaan of dieswegens straf geoeffent werde, overzulks belorende een generaal pardon amnestie aan alle uytgewekene, zy princen of andere groten en gemeenen, die in deeze Bantamse troubelen eenig deel gehad hebben zonder eenige exceptie mits een ieder zich alhier elders dzar Comp’ ministers legger; behoorliik aandiene zich van cen pardonbrief voorzien; doch uyterlijk binnen den tijd van twce maenden; verloop ran welke tegen degeene, die onverhoopt Fan deze onze goede wille gencgentheyd nict geprofiteert hebben, als tegen algemecne rustrerstoorders openbare bellen met de uyterste rigeur zal werdcn geprocedeert.

Actum cisteel Speelwijk tot Bantam deezen 17 April 1752.

CMXL BENGALEN

30 April 1752[359].

Translaat copia Persiaanse perwanna door Ict het zegel van Heer Newazis Mhameth-chan, Ver leent op den Deccasen stedehouder Hassijn Uddien-chan; sub dato ultimo April, en ontfangen alhier den laatsten May anno 1752.

Steun vanl dapper-edelmoedigheid, mijn beminde broeder Hassijn-Uddien chan Bhadur, wien God beware; Bcvorens heb ik UwEd; volgens de perwana van Zyne Excel- lentie Allzwirdi-chan wegens voortsetting van den handel der Hollandse Comp' het nodige diendwegen aangeschreren rertrotwe dierhalven dat ingerolge TuM dat bevel haare negotie reeds voorgang genomen heeit; dan, dewijl tnans vinwegen gemelde Comp' een hoededrager als gomasto staat Jan te komen, z0 werd UwEd. aangeschreven om denzelre naar hetvoorbeeld Fan den gomasto der Engelschen met cen paard en Cen eerekleed te beschenken; FUUr hetzelve aflegging der begroeting ran hem ontfangen de 1500 sicca ropyen lakenen Mecr andere goederen, die inlegs gende lijst gespecificeert staan mitsgaders hem voor verdere in zyne te doene billyke instantien naar behoren de behulpzame hand te bieden.

In den hoofde dezer perwanna stond het zegel van den kasie inkt gedrukt, daarorder gezegelt volgens het origineel dezes: Onder stond Koning:

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

CMXLI: MOLUKKEN SANGGIR-EILANDEN_

23 Juni 1752[360].

Articulen voorwaarden Jangegaan ende slooten tusschen den EEagtbaren heer Jan Elias van Mijlendonk, golvermeur directeut, benerens den raad in Molucco in name ende vanwegen den Hoog-Edelen GrootAgtbaren Heere Jacob Mossel, Gouverneur-Generaal, WelEdele Heeren Raden van Nederlands-India, representeerende hoogste magt en authoriteit van de Generale Nederlandsche G'octroyeerde Oostindisch Comp' in dese gewesten ter cenre, ende den jongst g'eligeerden coning van Manganitoe, Daniel Katiandago, benevens zyne present wesende rijxgrooten ter andere zyde.

Naardien den gewesen coning van dit rijkje, Jacob Martin Lasarus, door zyne irreguliere regeering, brutaal wang edrag andere aanstootelijkheden sub dato 8 Augustus 1750 naan Batavia vandaar door Haar Hoog Edelhedens niar Cabo de Goede Hoop gerelegeert en dus dit rijkje daardoor racant geraakt is, ende ingevolge de verleende qualificatie van Haar Edelhedens, rerrat by haare hooggerespecteerde Inissive van den 31 December 1750, sub dato 23 Juny deses jaars om verscheide goede en pregnante reedenen in raade an politie ten casteele Orange is goedgevonden ende geresolveert, den voorengenoemden prins Daniel Katiandago tot successeur te eligeren verclaren, gelijk dien prins by deesen nader tot coning orer het voornoernt rijkje vaz Manganitoe rerklaard erkent wcrd SUu dat Zijn Hoogheid oversuix Uok tot erkentenisse van de magt en eigendom die d'E Comp' over het rijkje van Manganitoe is hebbende nazr het voorbeeld zyner voorouderen predecesseuren aangenomen en bclooft heeit de hieronder voirende articulen heiliglijk te zullen onderhouden naarkomen doen onderhouden narkomen.

1. Eerstelijk rerklaren belooven Wy, coning rijxgrooten Van Manganitoe, te approbeeren ratificieren, Fan waarde houden doen houden soodanige contracten rerbonden; door Zijn Hoogheids predecesseuren respectivelijk met d'E. Comp' successive zijn aangegaan beswooren geworden; en beloren oversulx ook deselre promptelijk en sonder de minste afwykinge te zullen onderhouden en doen onderhouden even en in dier voegen of die tegenswoordig ran woorde tot woorde alhier tcrneder gesteld door ons op nieuws bedongen wan-gegaan e beswooren waren

2. Verclaren erkennen wY, coning en rijxgrooten Toor Ons onze nakomelingen althans o het riik ran Manganitoe als eigen van d'E Comp' zijnde geen het minste regt konnen of mogen fondeeren, zy onder wat pretext zulx zoude mogcn of willen wecsen of tragten ondernemen daarom ook geen zwarigheid maken daarvan cp nieuws afstand te doen gelijk wy expresselijk zijn doende by deescn dat ende alles wat daaronder ehoort aan d'E Comp cedeerende, sonder ooyt ofte ooyt en vervolgens ten eeuwigen dagen daarop eenige actie ofte pretentie te zullen maken

3. Oversulx verclaren den coning rijxgrooten deese hunne landen van Manganitoe als leenen van d'E Comp te nemen aanvaarden; te houden bestieren; welke ook by des conings successeuren successivelijk by verkiesing en op het aannemen V77 het rijk moet geheft ende getilt werden;

4. Sonder welke omstandigheden geen coningen Op voorschrcven land zullen miogen rerkoorcn nog (niet) daarvoor erkent werden, tenzy van en door d'E. Comp' sijn aangesteid en in rijk bevestigd, vermoogende de rijxgrooten eenelijk iemand daartoe noemen, van wiens bequaamheid, goede wille

en geregentheid zylieden versekert zijn, waarvam volkomen versekering zal moeten werden gedaan en daarop Comp' goedvinden en restiging afgewagt moeten werden

5. Sullen wyders alle soodanige coningen voor de verkiesing en aanneming derselver deese tegenswoordige voorwaarden moeten goedkeuren en belooven in allen dcclen poincten te agtervolgen en naarkomen; ook deselve onderteekenen besweeren

6. gekooren coning alsdan soodanige wyse bevestigd zijnde, zal door niemand vermoogen cen ander in sijn plaats aangesteld werden, sonder goedvinden bewilliging en toestemming van d'E. Comp'

7. De coning zal ook net vermoogen cenige zyner rijxgrooten, zy goegoegoe capitain-lauwt, hoecum of regter, af te setten, veel minder cen ander in derselver plaats aan te stellen dan met voprkennisse, bewilliging toestemming als in articul

8. De cooning zal niet vermoogen een onchristen Ttou[361] tot zijn gemalinne trouwen, maar alleen soodanige cen die van waare Christelcke religic is

9. Geen andere dan gereformeerde Christelijke godsdienst, soodanig als in de Nederlandse kerke werd geleert en gepre dikt; beloolt den cooning en rijxgrootcn in Manganitoese rijk te sullen dulden, beloovende wyders de soodanige, die uit het heidendon o de Mahumedaanse secte tot onze religie zouden willen overcomen, in allen deelen behulpzaam t weesen En sal d'E Comp sulx hiar gelegen komend rermogen dit rijk de daaronder ehoorende negoryen eel of meer predicanten; ziekentroosters of schoolmneesters plaatsen; tot onderwyzinge dergeene die in gereformeerde godsdienst sig zoude wilien begeven, sonder dat die persoon of persoonen eenig leed oite schade mogen werden aangedaan ofte toegebragt, maar tegendeel gehandhaaft en nevens andere onderdaanen voor overe last bevrijt en beschermt werden

10. En zullen uit dien hoofde ten dien einde uit hun land ende gebiet mocten geweert werden alle roomsgesinde Spaanse andere papen monniken priesters, schoolmeesters of leeken belorende WY, coning en rijxgrooten; in geenen deelen te zullen edooger dat deselre cen roetaa1 land setten aan land komende buiten onze kennisse; hetselve haar ontzeggen wed erstrevigheid geweldadig daaruit dryven of wel gerankelijk 72zc Manado of ernaten orerscnden, also die luiden niets anders dan rerwarring e onlusten met sig meede draagen

11. Ook belooft den coning zyne rijxgrooten geene Europianen zy Castilianen Spaanse Portugesen, Fransen, Engelsen Sweeden Deenen Oostendenaren oite wat natie en wairvin-daan die

soude mogen esen nogte ook eenige Maccassaren, Jiraanen Bocgineesen Mandhareesen Xullokkers, Atchinders Dumaringers Mangindanauwers, Hedongers en in genc-raal geene Celebesche of Inlandsche volkeren onder hct territoir van dit gourernement niet sorterende, in sijn land te ontfangen olte tracteren dulden, maar naar Ternaten zullen wysen aan die het gesag van dE Comp aldaar sal voeren, of henlieden des moogelijk; naar derwaarts overbrengen

12. nademaal de wreevelmoedigheid van den jongst gewesen koning van Manganitoe Jacob Martin Lasarus sijn behuwtz00n, den prins Tampungo den gouverneur en raad tot Ternaten hebben moeten doen besluiten deselve tot rust en welvaart van het Manganitoese riik naar Batavia verzenden, dog den broe der ran gemelden Tambungo, dewelke Habibi genaamt is diverse moorden heeft helpen plegen voor alsnog niet agterhaald is en het te dugten staat dat denselve met zijn complice niet sa/ ophouden door het plegen ran diergelyke enorme buitensporigheden het Manganitoese rijk te beroeren; zoo belooven den coning en rijxgrooten hy retour Op haar land alle middelen werk te zullen stellen om gemelde Habibi, en die van sijn complot sijn, te agterhaalen, gevangen te nemen en wel gesecu-reerd naar Ternaten overbrengen.

13. Den coning rijxgrooten beloover sweeren haar oreral tezullen thoonen ’rienden van Comp vtienden vyanden van derselver vyanden te zijn; ook tot zoodanige togten of oorlogen nerens andere bondgenooten ten dienste wesen als buiten gevaar van hunne landen naar billikheid zal konnen geschieden; waartegen d’E Comp alle voorvallende gele-gendheid ongemakken deselve getrouwelijk sa] helpen tragten te redden Soo als de nood geleegentheid des tijds komen te vereischen en toe te laaten

14. En soo d’E. Comp’ goedvinden mogt, hetzy Jan strand binnen lands onder het Manganitoese rijkje vestingen aan t€ legger, soo belooft den coning rijxgrooten selve niet alleen te zullen gedoogen, maar ook de vercischte materialen, die de extructic van deselve benoodigt zijn, uitgezondert spykers, yserwerken en dakpannen, te zullen leveren, met zooveel man-schappen; als d’E Comp’ zal requireeren

15. Geen oorlog nog vreede, met wien het ook zoude mogen wcesen zullen de coning en rijxgrooten vermoogen aan t€ gaan nog te beginnen, terzy aivoorens van d’E Comp daartoe speciaal verlof toestemming hebben erlangt, sonder intusschen iets te ondernemen, tenzy den gouverneur en raad tot Ternaten daar kennisse van heeft.

16. gevalle eenige verschillen onder de bondgenooten den coning zyne rijxgrooten ontstonden, daarin sal wedersijds nie: gedaan werden dan dat parthyen goede aanteekening houden om 7a71

billijkheid door den gouverneur raad ofte committerdens van dE. Comp ondersogt en naar vereisch Tin saken beslegt te werden:

17. Waaromme den coning en rijxgrooten belooren haar te zullen laten welgevallen mitsgaders te volgen njar komen zoodanige schikking en decisie als d'E. Comp' bereids mogte hebben edaan of in der tijd zal komen te eciderer, wegens de bereids overlang geresene questie misverstanden tusschen die van Manganitoe e Taroena wegens de limietschyding de plaats Laubawoa, gelijk mede de rerschillen tusschen Chiauw Manganitoe over de plaats Tomuchi, gelijk alle andere schillen questien, die er SOo of in der tijd met een van de Sangirsche vorstjes zouden mogen wcesen of koomen door d'Ej Comp zullen werden beslist, met wiens uitspraak decisie ons ten volle vergenoegen llen, sonder ons ceni-gerley wyze of wat pretext zulx zoude mogen of konnen weesen, daartegens te opposeren of aan te kanten

18. En aangesien er bereits diverse malen tussehen de Sangirsche vorstjes onderling verschib geresen over de frequentasie der Talauwtse eilanden; wel speciaal tusschen den cooning Fan Manganitoe en die vam Taboecan zoo beloooven den coning riixgrooten geene negoryen Op de Talauwtse eilanden sonder erkregene permissie passe rin Taboekans sergcantcommandant zullen bevaren, dan diegecnc, dewelke dependent van het land vin Manganitoe Op ciland Karkalang geleegen genaamt zijn Njampar en Hay, nog ook niet te zullen doogen dat door derseiver onderdanen andere negoryen dan voorschreren; buiten speciaal consent als FOOrCT bevatcti werden

19. Soo er eenige geringe verschillen mogten opkomen, die onder elkanderen konnen bygelegt ende rererend werden soo sal sulx geschieden door keur Fan wederziidsche scheydsmannen die parthyen contendenten niet rerdagt naam hebben Fan ttouw-vreedelievende TATTCI te sijn, omn daardoor reele kleyne beginselen, tot grootere onheilen een weg banende, dc geboortc tc smooren

20. Ten welken fine den cooning rijxgrooten belooven ende aanncmen ommne des niet meer noodig zijnde Ten minste alle drie maanden expresse vergaderinge te houden tot het hoo-ren van all geringe particuliere civiele geschillen, die tusschen hare onderdanen zullen konien te ontstaan, Wddnrin niet alleen gehouden blyven goede aanteekening houden, maar Oox pens de gedecicleerde zaken van belang telkens by geleegentheid kennisse te geven aan den commanderende resident tot Manado dan wel aan den heere gouverneur alhier.

21. En naardien aan de Celebesche cooningen door de Hoogedele Illustre Hooftregeringe Fan India tot Batavia den jaare 1748 wederom g accordeert en toegestaan is het moogen oefenen van halsregt over derselver onderdaanen z0o belooft den Cooning en riixgrooten alle voorrallende criminele delicten sonder vooroordeel ofte passie nawr Jands wetten naar luid der acte van authorisatie, door den Hoogedelen Heere Gouverneur-Generaal Joan Aam Hoorn Eo den overledenen Caudipangs cooning Jacob Cornput verleend, te zullen afdoen vonnissen, sonder dat den coning op eigen authoritcit iemand sal moogen stra ien, veel minder ter dood doen brengen; maar sal sulx moe geschieden Me toestemming van desselfs gesamentlyke rijxgrooten

22. Blyrende den cooning van Manganitoe almeede verpligt iemand der bondgenooten in ongelegentheit zijnde 0F aangerant werdende door iemand van buiteil, deselre by te staan en alle mogelyke hulpe toe te brengen, gelijk de bondgenooten ook verpligt zijn den cooning van Manganitoe en syne riixgrooten, landen onderdaner diergelyken gcval te helpen naar rermoogen; sooreel tijd, nood geleegentheid zal vereischen staan

23. Of by geval door stort swaar wccr als andersints cenige Comp' scheepen, chialoupen of andere mindere vaartuigen onder het gebied van Manganitoe of daaromtrent mogte koomen te vcrvallen en eenig gebrek hebhen aan mondkost, water, brandhout ofte manschiat Ppen, soo belooft den coning rijxgrooten haerlieden alle hulpe, bystand ende adsistentic tc daen, soo Fccl mogelijk sal sijn, geene den EEagtb, heer gouverneur by geleegentheid seer gaarne sal vergelden

24. De vaart naar Amboina, Banda Macassar, Mangindanauw of alle andere aigelegene plzatsen negoryen, Wiar het ook sijn mogte, en sal by den cooning nogte niemand syner onderdanen hy sy ook wie hy sy, onder wat voorgeven ook zouden mogen wcesen dan alleen met speciaal consent en passe van den hccre gouverneur mogen werden ondernornen; nog ook niet verder dan de plaatsen, werwaarts licentie hebben g'obtineert, zullende den-geene die sig hiertegens mogte misgrepen hebben; ten rigo reuste naar exigentie van zaken werden gestrait:

25. Ook belooren WY coning en rijxgrooten om ons Op de eerste sommatie opontbod van den heere gouverneur der Molluccos sonder cenig het mninste dilay ten allen tyden illico Op reis Ternatenwaarts, dan wel naar Manado of werwaarts onse presentie ter verhandeling van saaken Comp wcegcn mag werden gerequireerd te zullen begeren

26. Indien onder het Manganitoes district cenige specerybоomen mogte ontdekt werden soo belooft voorscbreven cooning rijxgrooten desclve aanstonds doen uitroeyen wel dE Comp daarvan kennisse te gecren, om door deselve omgevelt en vernielt werden; en verder nooyt te zullen gedoogen, dat hunne landen eenige specerybоomen gequeekt nog aangeteelt werden

27. Den cooning rijxgrooten verbinden sig Ook OInIn€ Soodanige slaven, als er van de andere Sangirsche vorstjes dan wel Comp" dienarer of andere personen haar Op derselver land ophouden en te agterhalen sijn, aan die eigenaren te zullen restitueeren mitsgaders (ie in der aanstaande van Comp' dienaren onderdaanen mogten komen weg loopen maar Manganitoe te vlugten, by agterhaling aan de lijfheeren of d'E Comp te zullen overleveren mits dat Voor ieder lijieigene, ten waare die aan d'E. Comp toebehoorende, sy in geld Tywaaten, tot genceger ran den opranger, thien rijksdaelders sl mocten werden betaald.

28. Geen caret, wax of andere diergelyke producten en sal door dcn coning desselfs rijxgrootel onderdanen; a3m geene particuliere handelaars mogcn rerkogt werde cn, dan alleenelijk aan d'E Comp sullende d'E Comp soodanige vogelnestjes, caret, #ax ten redelyken pryse aannemen roldoen dierhalven den cooning riixgrooten daarop expresselijk sullen hebben letten haare onderhoorigen waarschouwen poene Van contratie gedaan werdende de overtreeders rigoureus naar den inhout van het placaaat zullen werden gestrait.

29. Byaldien den heere gouverneur den resident tot Manado dan wel den Tabuccans commandant om een vaartuig corra-corra gilalo Zy tot transport Fan hare gecommitteerdens, predicant; bestellen Far brieren of wel cenige houtwerken tot het maken of repareren ran scheepen, chialoupen als dersints, bcnoodigt wierde; soo rerbind sig den cooning rijxgrooten d'E Comp' in soodanigen geleegentheid, Soo veel doenelijk sal weesen, genoegen te geven en het aan voorschreren gerief niet laten ontbreeken.

Eindelijk ende ten laasten beloore ik; coning rijxgrooten alle hetgeene voorschreven staat als rrome, getrouwe vasalen lecnmannen Fan d'E Comp in alle deugt opregtigheid onderhouden en doen onderhouden, sonder dat aan deese of geene differenten die indertijd zoude mogen of konnen onte staan eenige verbreekinge van dit contract sal geleeden werden, welke wy tceken waarheid ik, coning rijxgrooten naar de Christenen Hollandsche wyze met het uiten van deese woorden : "Zoo waarlijk helpe my God almagtig sijn bevestigende:" Onder stond Aldus gecontracteerd, b'eedigt en geslooten tot Tcrnaten in casteel Orange, den 23 Juny anno 1752 was getcekend Jan Elias van Mijlendonk, Jeronimus Tonneman, Jacob Fredrik Stegman,

Matthijs van Peenen , Jan Hendrik Borwater, Thomas Thornton, Adriaan Wasbeek, Willem G'orge Fabcr en Jan Smit. En in margine stond Comp' groot zegul, gedrukt in roode lacque, en daarby geschreven Ter ordonnantie van en EEagtb: heer gouverneur e raad geteekend Thomas Thornton ecretaris:

CMXLII TERNATE MAKJAN:

24 Juni 1752.[362]

Bij contract Dccemhcr 1748 hicrvoor blz: 486 haddcr dic Makjan zcn onttrokken a1n de opperhoogheid van Ternate zich rechtstrccks ender de Compagnic gesteld norzJay daarn Rcwccst, dat zii het Radja Uadel niet vinden konden: Nu deze overleden door zijn zccr bezadigden zonn opgcvolgd, oordcclde de Compagnic hct wenschelik den ouden toestand herstellen , kwam Makjan ccr unocr den sultan Tcrnatc.

Articulen en voorwaarden aangegaan, vastgesteld gesiooten by den Edelagtb Heer Jan Elias van Mylendonk, gouverneur en directeur nevens den raad in Molucco naame ende vanweegens Zijn Hoog- edelheyd den Hoogedelen Grootagtb Heere Jacob Mossel, Gouverneur-Generaal, Weledele Hee ren Raaden Van Nederlands-India tot Batavia , als representeerende Zijn Doorlugtige Hoogheyd, den heere Prince van Oranje e Nassauw, etc, etc. etc, erffstadhouder en capitain- admiraal generaal van Republicq Opper-Gouverneur-Generaal van decse Indiase gewesten mitsgaders Hooge Ove righeyd vanweegens den Staat der Vereenigde Nederlanden in de Oost-Indiin eenre,

Ende Paduka Siri Sulthan Bianajet Allahil Malakil Manani Allawaddin Mantsoeraha Kitchili Ayan Saha van Oudshoorn, cooning an Ternaten ende syne rijxgrooten ter andere zyde, Op dewelke alle de senghadjes verderc dorps- hoofden er onderdanen van eyland Maquiam haar Vin onder Compagnies temporeel gesag begeeven haar wederom aan Sijn Hoogheyd onderwerpen, onder Sijn Hoogheyds bestier begeven sullen

Ten eersten Belooven sweeren wy, cooning rijxgrooter te vergeeven ende te vergeeten FGor endc altoos de rebellie uytweikinge, door de hoofden en onderdanen van het eyland Macquiam, sedert den jaare 1742 gepleegd onder belofte nogte ten eewiege daagen daaraan nict zullen gedenken, noch minder daarover eenige revensie oite wrake neemen nogte gedoogen dat zulx door niemand der rijxgrooten off princen werde gedaen, maar beloofd den cooning Toor hem , byzonder Sijn Hoogheyds kinderen rerdere princen rijxgrooten soodanig toom ende tot haaren pligt te zullen houden, dat door nie- mand ran haar geen het minste gewelt, knerelaryen off andere rexatien dzar niet dan ongenoegen en quaade gevolgen uyt spruyten gepleegt werden aan zijn onderdanen in generaal, veeL minder aan thans haer

onderwerpende Macquianders opdat sy daardoor niet eder genoodsaekt werden haar d’rege- ring van hunnen wettigen cooning te onttrecken elders pro- texie te soeken maam stil, gerust en vreedig moogen verblyven onder het bestier van hunnen vorst; En ingevalle egter door misverstand oire andersints sig eenige oorsaeke mogte koomen doel, waaruyt ongenoegen konde gebcoren werder; suller de Macquiamse hooiden seive mocten bekend maaken adTl den gouverneur ten casteele Orange, ten eynde sig dient: wegen te informeeren met den cooning van Ternaaten daerover sprecken niet Sijn Hoogheyd een middel uyt vinden cn Mn werk te stellen, waardoor de rust en welzijn van de Macquiamders sal konnen werden gebooren en de oneenigheeden uyt den weg sal sijn geruymt; gclijk de Macquianse hoofden datselre spoor sullen moeten volgen haar aan den gouverneur hebben te addresseeren, ingevalle haar door des conings kinderetn andere princen princessen ofte rijxgrooten eenig leet oifte ongelijk sal werden aangedaan.

Ten Tweede Belooven en sweeren cooning en rijxgrooten, uns net dc recognitiepenningen Vin de Macquiamse hoolden direct nogte indirect, niet te zullen beroejen onder wat Foor pretext ZuKx ook soude moogen weescn, nemaer belooven wy deselve door dhooffden van Macquiam in eygene persooncn sell zullen laaten ontfangen evem dier voegen als sulx geschicd wamneer onder Comp temporeel gesagh waaren; onder dit mits, dat de Macquianse hoofiden gehouden en verpligt blyven naar bekoomene ordre Van den gouverneur; d’extirpatie te hel: pen volbrengen, soodanig sulx in toegere dacgen door bun: lieden is verrigt.

Ten Derden. In selver roegen belooven sweeren WYe cooning en Tijx- grooten te zullen sorge draagen dat het inkoomen welk Macquiamsche hoofden soowel als haare onderdanen Vun lands vrugten, die door hunlieden alhier sal werden te koop gebrag:, genieten door haar gerust, vredig sonder eenige de minste knerelaryen sal werden beseetcn soodanig die genooten hebben wannecr onder Comp’ temporeele bescher- ming Waaren.

Ten Vierden: Onvermindert het voorschrerene zullen de Macquiamse hoof- den en onderdaanen gehouden ende verpligt blyven aan den cooning de ordinaire hoffdiensten te bewysen, mitsgaders moeten contribueeren geene Sijn Hoogheyt van syne onderdaanen in regtmaatigheyd tockomt en soodanig selve bevoorens door haar opgebragt.

Ten Vijiden. Belooven Wy, cooning en rijxgrooter, te zullen sorge draagen dat door d’Macquiamse hoofden werd voldaan 2an het tweede atticul van het contract; welk sylieden in den jaare 1748 met d’E Comp hebben aangegaan, namentlijk dat sullen rebhen sorge te draagen, dat sy jaarlijx de van Batavia tegemoet gezien edende Comp scheepen vaarthuygen ner hazre cora- cora ten getalle van vier stuk, Order opsigt van een Europeces Comp

dienaer van het fortres Zeeburg tot Macquiam tot in Straat Patientie off wel de Straat van Batchian, zullen tegemoet scheppen soodra daartoe, Comp’ weegen, ordre a1m haar werden rerleent, cnde deselve scheepen oite vaartuygen tot op deese rheede helpen boegseeren en alle andere noodige dien- sten te bewysen toe brengen om haar ten spoedigsten mogelijk in behoude haaven alhier te brengen.

Ten Sesden In selver voegen verbinden haar den coning en rijxgrooten te zullen sorge draagen dat de Macquiamse hooiden almeede koomen te rolgen het derde articul van het voorschreven contracl, by haar besworen namentlijk ingevalle dE Comp’ gebrek aan volk tot den orettocr van derselver scheepen ofte vaartuygen naar Batavia ofte elders mogte onderhaavig raeken dat alsdan de Macquianders sooveel Van die eylanders zullen moeten leveren als Sij vermoogens zijn en de Comp benoodigt sa Ycezcd dat tegens sodanige besoldiging, als ten dien belange weleer met haar g’accordeert is, als ; Ider zergeant marinje ses rijxdaelders corporaal- Tier per mant gemeene drie.

Ten Sevende Belooven wY, cooning rijxgrooter, dat ingevalle eCn van de Macquiamse hoofden ietwes tegen den cooning, princen offte de rijxgrooten zullcn koomen misdoen deselve niet zullen straffen off doen straffen als met voorkennisse Van d’E Comp’ [363].

Ten Agtsten Belooren wy, cooning rijxgrooten, alle Macquiamise hoofden; soodanig die thans sijn, haare presente bedieninge vitem ofte geduurende haar leeven te zullen laaten conti nuceren, tenwaare door haar wangedrag anders meriteerden, dog sal dengeene, dic iets misdoet, niet als mnet voorkennisse van d’E Comp’ werden g’ corrigeert.

Ten Negenden Belooven en sweeren WY, cooning en rijxgrooten, dat by VCr- sterff V7nJ een der Macquianse hooiden, de successie in de familie Tin den overleedenen sal blyven; weeten dat scnghadja quimelaha ofite ander opperhoofd komende te sterven, soons die in staad sijn oite broeders nalatcnde, de soodanige in plaats ran den afgestorven sal optreeden, 500 vervolgens, Soo Jang cen in de familie van den affgestorrcn sal weesen En geen meer ran soodanigen bloed kunnende werden gevonden soo sa] alsdan met voorkennisse bewilliging an d’E Comp een ander bequaem opperhooid uyt een ander geslagt werden aane gesteld.

Ten Tiende: Belooven cooning en rijxgrooten, dat ingevalle een onder- daen klagte tegens sijn negorijshooit komt in te brengen, de S00 danige niet eerders gelooff geren zullen voor en aleer dat hooit waarover klagtig ralt, mede gehoord sijn belangen inge bragt sal hebben.

Ten Eliden Belooren wY, cooning rijxgrooten te sullen besorgen dat de slarer, dewelke 177 de Macquiamse hoofden otte onderdaanen zullen koomen te auffugeeren, sullen werden

Opgevat en haare lijffheeren ter hand gesteld sullen werden, ten eynde naar TCr- dienste gestralft offtewel elders verkogt te werden.

Alle welke voorschreerene articulen, onvermindert alle voor-gaande actens contracten ende erbonden tusschen d'E Comp" tcr eenre; ende WY; cooning cn rijxgrooten ter andere zyde 4414 gegaan, wy belooren en sweeren te zullen agterrolgen en naar-Koomen sonder daartegens exeptien brengerl, mitsgaders WaaT den letteryken Sil doen agtervolgen stand gtypen.

Tot teeken Fate dien hebben WY . cooning rijxgrooten; deese met ousen eed 0p den alcoran beswooren niet onze handteeke ning en ons coninglyke signatuure berestigt.

Onder stond: Tot Ternaten in casteel Orange den Lager Aldus gedaan gcresolveert tot Ternaten in casteel Orange dato voorschreven was geteekend J: van My- lendonk; Tonncman; J' Stegman; van Peenen, J: H' Borwater, Th: Thornton; Wasbeek; W Faber en Jan Smit: Onder den inlandschen tekst staan handteekeningen Fan den koning van de rijksgrooten. [364]

CMXLIII: MOLUKKEN-SANGGIR-EILANDEN

11 Juli 1752,[365]

Ook di: stuk vereischt gcen afzonderlijke inleiding ; het sluit aan bij dat Juni 1752, hicrvoor; blz. 56+.

Akte van assopiatie tusschen den koning van Taroena Dirk Radjaballi den koning van Mangani- toe; Daniel, Katiandago, gesloten den 11 July 1752.

Alzoo tusschen den in 1747 overleden koning Vn Taroena, Philip Cornelis Paparang en den in 1750 naar Batavia versonden Man ganitoe's koning, Jacob Martin Lazarus Quesjee, cen ver-' schil gerezen over de limietscheiding hunner districten selis tot feitelijkheden sijn orergegaan waardoor al cenige we dersijdsche onderdanen sijn om 't leven geraakt, etc , dierhalven den presenten koning van Taroena die van Manganitoe, be- ntans hare rijxgrooten door tusschenkomst e bemiddeling van den gourerncur raad der Moluccos met den anderer, als Compagnies leenmannen en vredelievende bondgenooten, sijn overeengekomen, dat de limietschyding harer landen sal sijn en blyven bepaald tusschen het plaatsje Lissa hoek Cala - rangan plaats Limbauwa genaamd, soodanig, dat van gerelde plaats na de hoek Calarangan in eigendon sal blyren aan die van gemelde plaats Limbauwa Tnddi Lissa aan die van Taroena sonder dat den ecd van des anders distrikt vruchten sal mogen laten halen, of den

een des anders onderdanen lesteren onder belofte van overtreders ten rigoureusten zullen straffen; zal de E Compagnie, ter voorkoming van nieuwe onlusten, op Limbauwa een merkpilaar doen oprigten opdat wedersijdsche oniderdanen mogen weten, hoe ver een ieder veriag te gaan Verbindende Haar Hoogheden zich wel expresselijk aan kanderen te sullen uytwisseler soodanige slaven als Van wedersyden Sig Op Haar Hooghedens land bevinden en te agter- halen sijn mitsgaders in vervolg eenige slaren op haar land konende van andere Sangirsche volkeren, dezelven illico Eim de eigenaren zullen gerestitueerd worden Belovende de respectieve koningen, ter voorkoming Van iusten over de vaart der Talauwtsche Eilanden, sonder passe van den Tabockan' commandant, geen andere negoryen die cilanden te sullen bevaren; als wezenlijk Van haar dependeert, namelijk Manoesoe onder Taroena, drie negoryen Nanoesoe, Kraton Kekalitong mitsgaders op Karkalang mede onider Taroena Mamare; Bandade en Oinma die van Mar- ganitoe gemeld eyland Karkalang : Niampoer Hay. Irdien tusschen beide koningen eenige oneenigheden mogten ontstaan belooven deselve haar belangen aan den gouverneur raad den Mazado' resident Toor dragen sig met haar decisie revreden houden; sonder daartegen eenigerhande wyse opposerem, maan Ter contrarie Inet den anderen Sangirsche coningen ware rriendschap leven, gelijk als ware Christenen en opregte leenmannen be- taamt.

Aldus gedaan, bezworen en geteekent Compagnies poli- tique vergadering in casteel Orange het ciland Ternaten; op den 11 July anno 1752, ter presentie van den heer gouverneur en raad deser Molucco', die deese acte nevers Ons mede hebben onderteekend (wg: van Mijlendonk, Tonneman Stegman van Peenen Borwater, Thornton; Wasbcek, Fabcr, Smit.

CMXLIV MALAKKA-PERAK.

25 Juli 1752?

Mct den hoogbejaarden koning Perak sloot de Nederlandsche resi- dent aldaar onderstaande overeenkomsl; waarbij d Compagnic het moropolie in den zouthandc verkrcrz.

Translaat Maleyds contract, gemaakt ende gesloo- ten tusschen den koning Va Pera aan d'eene en den luytenant-militair Johan Levin Essche vanwegen de Generale Nederlandse G'octroyeerde Oostindische Compagnie ter andere zyde, en zulx wegens den zout- handel aldaar;

jaar van Mahometh anno 1164, genaemt Djiem, den 79er dag van de maand Radjab, heeft Paduca Siry Sulthan Maliarsa Lilulla Sul Alam, koning Van Pera met sijn genoegen de pagt V2m het zout zen d'E. Comp' gegeven ten tyde dat van deselve Comp hier iactoor was Essche, onder conditie dat d'E. Comp' Jan Jang di

Pertuan jaarlijks geren moet een coyang [zout] , ereritegen nieniant buy ten d’E Comp’ zout zal mogen handelen. diervocgen is Jang Fertuan overeengekomcn et d’E Comp’ en tot teeken is dit papier bovenaan met mijn Siap bekragtigt: Tamat: Onder stond Aldus getranslateerd volgens opgaaft van den Maleydse tolk Intje Oemar door my geteekend Piazzol, eerste gesworen clercq. [366]

CMXLV BENGALEN

Augustus 1752.[367]

Bcrgalen gcbruikelijke aipersingen, thans door plaaisclikc hoold Upaina maaktcn roodig Compagnie zich; met crenccr gebruikelijke geschenk:, onderkaning werdde; Oncct- staance Daruamnz vcriccndc

Translaat Persiaanse perwana; rerleend door Zyne Excellentie Allawirdi-chan Op den WelEdelen Achtb: Heer Jan Kersseboom directeur der Bengaalse direc- sub dafo 14 e ontfangen alhier den 23 Augl ustus 1752.

Voornaamste der kooplieden steun van vrindschap, Jan Kersscboom, directeur wegens de Hollandse Comp leeft Ver genoegt; UE arresdaast [368] heb ik wel ontfangen daaruyt gezien, dat dezelve door het Patnas opperhoofd bedeeld was dat de regering aldaar Op bekomene ordre van Haare Excellentie gesamentlyke handelaars roorkopers van de amfioen en daar- onder ook Comp’ makelaar, door het doen passeeren Fan verbandschriften verboden hadde, die waare elders verkopen voor en aleer de hen door Haar Edele opgedragene quantiteit compleet zoude gelevert wezen mitsgaders dat door de Comp’ nog jaarlijks de wille van den handel swaare spendatien gedaan wierden niettegenstaande Foor dezelve genoegzaam nicts macr overig was als den inkoop van amfioen dat vier schepen expresselijk om dien drop aangehouden werdende; men dice bodemis niet zonder de gedachte waare buyten merkelyk nadeel van die Comp konde laten vertrecken; waarop in ant- woord is dienende dat ik een perwana ten spoedigsten aan den Naib Souba van Patna Ragia Ram Narain afgevaardigt hem daarby aangeschreven heb, dat den verkoop der hoededragers door het geheele land volgens uszntie geschie- dende, zonder dat zylieden in hunne negotie verhindert mogten werden; het dus nict wel gedaan wzs van dezelve anders behandelen hunne dellaals [369] etc verbandschriften te doen passeeren; mitsgaders daardoor derzelver handel tegen hou- den [dat] dierhalven myne begeerte kwam mede te brengen niet alleen dat de rerbandschriften teruggegeven wierden maar ook dat hy Naib Souba, permissie verleende Om den inkoop van amfioen VOO hunne reekening volgens gewoonte zonder het minste Ferlet Jatcn

voortgang neemen dezelve geensints, die vanwegen de regeering geschied, docn wagten Inne tende UE zig intusschen gerust houden Iy als een Voorstander van dessclis belangen aanmerken.

Onder stond M’ Koning

Translaat copia Persiaanse perwina verleend door de Heer Nawab Allawirdi-chan Op den Patnasen Naib Souba, Ragia Ram Narain ontiangen alhier den Augustus anno 1752.

Het arresdaast van den directeur der Hollandse Comp’ Jan Kersschoom heeft my doen zien dat dezelve uyt cen bricf van het Patnas opperhooid vernomen hadde; hoe de regering aldaar op bekomen bevel van Haare Excellentie de gezamentlyke han delaars en voorkopers ran de amfioen dzaronder cok Comp makelaars etc, door het doen passeeren am verband- schriften verboden hadde dic wazren elders verkoopen voor en aleer de hen door Haar E” opgedragene quantiteit compleet zoude gelevert wezen mitsgaders dat door de Comp’ nog jaarlijks om de wille van den handel swaare spendatien gedaan wierd, niettegenstaande er voor dezelve genoegzaam niets meer overig was als den inkoop van amfioen, dat zy daaromtrend verhindert werdende, notoir cen considerable schade zoude moeten lyden, buyten en behalven vier schepen expresselijk na dien drop waaren wagtende; dan; dewijl den in- en verkoo] der hoededragers door het gantse land naar gewoonte gcschied zonder dat iemand hen in hunne negotie mag verhinderen, het niet wel gedaan dat zulks ten haren opzigte heeft plaats gehad door derzelver dallaals etc verbandschriften af te nemen en dus haare handel tegen te houden weshalven op den ontfang dezes die papieren weder aan hen zullen moeten teruggegeren en die luyden gepermitteert werden haare inkoop van am- fioen uso en buyten verhindering te blyren voortsetten onder dat dczelre door die der regering cenige veragtering bchoeven te lyden want het tegendeel van dien gebeurende zullen haare klagten niet alleen toenemen maar ook konings tollen, die tot Bagsbander betaalt werden, mnerkelijk vermin- deren.

Onder stond M’ Koning:

CMXLVI JAPAN,

September 1752.[370]

Bij de volgende artikelen wero ran Japansche zijde aan1 enkele bezwarcn der Nederlanders orcT de regcling den handel Decima [tgttut - gekomcn, en werden tevens ccnige waarborgen gegeven tegen de ,affron ten sommige 4pafin cts dienaren Compagnie, Eil sulx het Fchcle lighaam der Comp’ aandeden.

Wy, ondergeschrevenen Hollandse capitainen verdere leden van dcn raed tot Nangazacky. mitsga- ders opper en ondertolken, representerende, sentie van de manquerende, het gantse tolkencolle gie, verklaren met den anderen dese onderstaande articulen hebben gecontracteerd, ommc dezelve Vjn voortaan getrouwelijk en stiptelijk na te ko- men, namentlijk :

Comp aflaires moeten het regerend opperhoofds woning verrigt werden Comp afgeleverde coopman- schappen te verevenen ten huysc van aankomend opperhoofd, die den dienst Fan twcede waarnemend alle morgen precis afleveringh; zoomede ook de coelyloonen andere gelden van daags Devorens: Dog ingevalle de Hollandse capi- tains eenige Orders van Zijn Kyzerlyke Majesteit, dan wel ran den Nangazackyse heer gouverneur mogte werden roorgehou den Soo zullen zigh vervoegen op de woningh of rergader- plaats vaz stadsborgermeester commissarisse n Fan geldkamer, staande ten desen eylande, door cen der tolken in het benedenhuys behoorlijk werden gerecipieerd en na boren geleyd.

Eli duysend picols staefkoper zullen an d'Ej Comp' tot thailen 12: 3:5. gelevert; de oude prysen zullen Foor Comp aangebragte cooprnanschappen g geren werden:

Ingevalle alhier buyten de afgelegde schenkagie, of die daartoe vervolg zal werden g'employeert, 50.OOO thailen negotie goederen per restant blijft, soo sal d'E Comp" nict meer bc- hoeven aan te brengen dan 2O0.000 thailen en byaldien buyten schenkagie rog groter quantiteyt handelwharen komt rerblyven, zal men pro rato minder goederen aanbrengen z0 dat het restant den nieuwen aanbreng te zamen 250.000 thailen moet uytmaken, waatoor altoos elfduysend picols staefkoper, wat men neer nodig heeft excepto contanten g0- levert werden;

De Hollanders sullen buyten de eliduyzend picols staefkoper sooreel negotiegoederen van hier tragten Tervacren Toor haar mogelijk dienstig za] zijn, dog niets meer benodigd tot geen meerdere inkoop gepersuadeerd.

De tegenwoordige restanten moeten voor lossen der Schepen sijn aigeleverd, dan wel roor dat nieuwe aangebragte coopman schappen van de hand gaen, voornamentlijk de pondgoederen, excepto degene, die beschadigd f onverkoopbaar zijn.

De generale afrekening zal buyten enig nadeel ran Comp geschieden De 60QU thailen opgeld, die borcn den gant- schen rerkoop lange jaren bedongen zijn, sullen sonder cenige afkorting g'geven werden, Comp' generaale atrceke- ning zal zonder de minste verandering sodanig geschieden, als in den jare 1750 en lange jaren bevorens.

Byaldien door een onverhoopt toeval enige verschillen in de aflevering ontfangst van E. Comp' coopmanschappen mogte ontstaan, waardoor den handel gestaakt wierd dan moe ten aan

wal zijnde goederen sonder enig uytstel gevaeglijkste billijkste wyse weder in de schepen geladen werden. Den gehelen handel moet; voor dat de schepen van hier den Papenbergh gan_ zijn afgclopen en na die tijd za niets meer Comp reekening gebragt erded; Dog ingevalle klaar kan werden aangethoond, dat by de generaale afreeckening iets te veel of te weynig mogte zijn opgebragt, 20 zal an wederzyde zulx behoorlijk voldaan werden

Des morgens met den dagh een begin te maken met lossen der scheper, des middags om twaalf uuren Jan boord an de wal behoorlijk te eten cn des avonds als de zon agter Westergebergte is gedaald, moet men uytscheyden [371] [372]

GENERALE NZDERLAADSCHE GEOCTROYEERDE

mour alles Vzt nodig zy gemeen worden, benevens de schen-kagie-lakenen, die men by de maet van ikjc sal afscheuren dog de heele stucken laken sullen oud gebruyk zodanig Trer den aengenomen als die zijn aangeschreven

De percentos uytslagh [373] op de algeleverde koopmanschappen ouder gewoonte te rekenen; niets meer dan ordinair laten korten

s E. Comp affaires moeten den dagh verrigt werden opdat men behoorlijk des naghts rusten kan.

De pennisten of andere E. Comp' dienaeren die by afleveren het ontfangen Fan Comp' coopmanschappen werderl gebruykt, moeten behoorlijk g assisteerd zijn van een leerling of particuliere tolk; die de Hollandse en Japance taal magtig 1s, om aiso alle verschillen moejelijkheeden vermeyden gene in het verleden jaar een zeer ongehoorde wyse geschied is, en waardoor niet dan veel verwarringen zijn te voorscheyn gekomen

Nadat de schepen gelost zijn mocl men met de rapporteurs een calculatie maker wegens alle gere wat vertigt sal werden tot vertrek der schepen Vam Voor stad, van welke calculatie een schriftelyke notitie diend te wesen inhouderide wat van dag tot dag sal werden verrigt, z0o TOr de rapporteur, tolken als Hollanders opdat den gehelen handel behoorlijk en sonder de minste verwarring ten ernde werd gebrag

Niet meer dan €en schip tegelijk lossen, soo als altoos geschiet is, vermits men anders veel abuysen begaat:

De coclijs die in lossen en laden der schepen op eyland komen OI haar werk te verrigten, sullen maer half loon genieten byaldien Men Tdor middag gedaen heeft met den arbeyd

dog 20 dezelve tot orer de middagh in werk zijn, dan wel die tijd eyland komen tot avonds werken; za] haar Gchele arbijdsloon gegeven werden

Stelen der coelijs moet belet werden z0 veel als immers mogelijk is, degene, die op dierery werd g'attrappeerd immediaet van eyland moeten gaer; sonder daar Ooyt weder op te mogen komen

Met de ottena's of eylands reparatie [374] moet begin maakt werden, nadat het opperhoofd ran hier boren VCt trokken; in welke tussentijd alles behoorlijk moet werden gerepareerd- Comp' reparatie, daarmede moet aanstonds een begin gemaekt werden nadat opperhoofd Fan boven gekomen:

De schippers sullen sonder bongjoisen [375] hare schepen varen en aldaar hunne affaires overal ongemoeyd verrigten mits- gaders onverhindert weder terugkeren, gene een igelijk mede gepermitteerd zal zijn, sullende Jan onse kant behoorlijk sorg werden gedragen dat sonder iets behoorlijk, aan VL verschyne

De ligtings uyt de pakhuysen die tijd, als dat van ouds gebruykelijk is af te geven mits dat werd aangetoond dat de goederen tot klederen of enige andere noodwendigheden gemployeert werden

De lappen by 't scheuren der schenkagic-lakenen sullen ouder gewoonte aan het opperhoold gelaten werden; egter onder conditie als by de ligting gespecificeerd staat

Dc ottcnz dc ,burgemccstcr" van het ciland: Zie Piclcr Dam $ Besckryvige, II, 1, glossarium voce Een Gedecltc het ondcrhoud Decina kwam rekening der burgemccstcr, gcdceltc vocr dc Compagnic De ,ottena reparatic" dus dat deel der herstellingen, hetwelk d burgcmecs ct bctalen moel Op de jarliksche hoircis DaN Yedo; 3) Keizerlike ambltnaten belast met het tocricht de Nedcrlandcrs micce Pieler Dam' $ BeschrJvinge, II Rlossarium; op bonjoys

GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROTEEKDI

De hofrhijs-bagage na ouder gewoonte moderaa- risiteeren voornamentlijk omtrent de klederen waarmeede ner Tor Zijn Kyzerlyke Majesteit moet verschynen, en waaromtrent in een of ander; z0 voor de de afrhijs geen de minste FCre anderingh sal moeten gemaakt werden

De opperhooiden en raad moeten in gene delen in haar fatsoen gekrenkt werdcn door de Japansche natie welke een kliin- agtingh T Oot hare minderen moet baren, buyten dat diend TiCr ondersteld Ferden Soo afironten komcn te Irden, sulx het gchelc lighaam vam d'E Comp' werd aangedaen welke In anno vergange op een ongehoorde wyse geschied is.

Alle de dienaers; die jaarlijks de hofrhijs doen moeten dagelijks op het eyland komen niet alleen om haar werk te Ter- rigten maar ook om de manieren der Hollanders haar taal niet te vergeten, want anders kan de thijs niet dan met rerdriet en hartseer gedaen werden, welke de Hollandse capitains niet geloven dat de intentic Tar Zijn Kyzerlyke Majesteit is zect ligt te begrypen dat degene, die z00 een op- altogt doen buytengemeen verlegen zijn, niar LatI onbedreven TTICTI- schen, die niets konnen verstaen, moeten laten bedienen Buyten behalven dit aangehaalde strekt ook ten opsigte der opperhoofden klijnagting, dat haar, Eelijk de mindere, geen dienaers gepermitteerd werden schoon dezelre Eon behoorlijk loon werd toegevoegd,

Gcen dienaers of vaste bediendens Fan het eyland nemen zonder voorkennisse van de opperhoofden, gelijk enige dagen geleden Vam {wee bokluyden de dienaers van regerend opperhoofd geschied rermits die door d'E Comp betaald werden, er ook zeer onredelijk is byaldien de menschen alhier gewend zijn, men zig Var andere onbekwame moet laten dienen, welke niet als onenigheyd verwekt:

Schuitevoerdcrs Fcn bok schepcn cp Tccoc schuit, gebruikt vur het lossch

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

Laastelijk werd den heer stadsrapporteur-borgermeester consideratie gegeven of niet met de billijkheyd soude overeen- komen dat goederen Op de prijscourant vermindert werden, vermits alles, wat daarop bekend staat, tegens een onlydelyke prijs betaald werd.

In teken der waarhijd zijn hiervan gemackt drie eensluydende verbandschriften, die wederzijds met onse gewone hand- tekening chiappen hebben bekragtigd, Japan, ten comptoire Nangazacky, den September 1752 was geteekend Koozaymon, Katszabro Sandaiu; Dannoshy:

CMXLVII KOROMANDEL:

November 1752

Gebrek daboesen klcine kopercn muntcr Rctinge 411rd0 veroorzaakte mocilijkhcden bij den opkoop van docken en klccden lc Jag- Rcrnaikpocram In vcrbind dairmcde drocg de gouverneur van Koromandel dcn rcsidcnt daat plaatse pogigen docn de noodigc par- wanna'$ tc verkrijgen tot hct docm slazn van bcdocldc muntcn donr Comp In zijn missive naar Batavia van April 1753 schriift genoemde Bouvctncur Ldit Jaggernaykpocrams oppcrkoofd Rinck de parWamas tot het slaan van daboesen dazr Icrplaatse wel Reobtincert hceft, mair hy z0 arrogan: gewecst dat desclve Op zyncn nate nict op die van den powVcrnCuT het bchoord hadde; hecft Iaten passceren

Translaat Persiaanse parwanna door den heer Nabab over Ragiemahindrawarom en Siccacol, Jaffer Ali-chan, aan den onderkoopman Stephanus Rinck; opperhoofd Jaggernaykpoeram; verleend dcn 29" van de maand Jallahaje in het jaar van Maho-

Chap of tjap is zcgcl: vcrzaneling dcr Kumcr-Zeclond 8368 ald: folio 216. Dsiil-Hiddscha 1165 begint 10 Octobcr 1752 Dc 29" dag zou dus vallen Novcmber.

CENERALE NEDERLASDSCHE GEOCTROYEEKDE

meth 1165, dat na onsen steyl den 5 $\frac{376}{}$ November 1752 is, zijude van inhoud als volgt

Alle de regenten presente en toekomende, over de provinties van Kakinara en Sallapacka sorteerende onder het gouvernons van Pattapoer en Ragiemahindrawarom en alle onder het hoog gebied van Golconda, zy kennelijk, dat door het meenigruldige geroep en geschry over gebrek en duurte der dabboesen, prin- cipalijk van den gemeenen man, dat niet langer hebbende konnen leyden maar tot tergemoetkominge Fan dien veel liever aan den vermogenden koopman Stephanus Rinck opperhoofd Fin- weegens de Hollandse Comp te Jaggernaykpoeram, rolgens syne gedane vertoogen en sollicitaties van Palicol, off eygentlijk tot Jands welvaart; by dese rolkomc magt en authoriteyt geeven van

tholsvryheid, sonder eenig verhindernisse ran alles; dus niets uytgesonderd eene munt te rigten, want ik alle roorgaande thollen beswaarnissen die daarinne geresideerd off beschreeven geweest zijn als met de penne doorgehaald uytgeroeyd hebbe dat is de Masulipatnamse munts off ’s land- heers geregtigheyd die den fousdaar dier stad heeft genoten gehad opdat na desen niemand eenige lasten op deese ver- lende eygendomsvryheid soude leggen, maar vin alles, dus niets “ytgezonderd, bevrijd blyven dierhalven moe: UE met veel gerustheid te Jaggernayk- poeram soodanig een munt opregten en aldaar coper, silver en wes meer VA UE” gewesten in vollen overvloet ontbieden met segul, waarop des keyers naim uytgedrukt staat, laten mun ten en daardoor betragten des keysers naam groot en doorlugtig te maken ten dien eynde bereele en ordonneeere Ik Py deesen alle regenten betreffende den voortgang van die munt alle hulpe, die vereyscht word, te bewysen, en sorge te dragen dat er in dat werk geen de minste hindernisse werd toegebragt

En dierhalven moet U.E ook de duurte, die onder den dek- mantel van des munts stilstaninge dus lange heeft geschuyld, egneemen en door deese vergunninge makcn dat den gemeenen man en alles weder als roorheen floreert,

OOST-INDISCHE COXPAGNIE 1602 1800.

Dit moet UE. wel ter herte en navolgens desen geschrift doen Rndame neemen;

CMXLVIII: KOROMANDEL

November 1752_

Dit documert behoort bij her hicrvobr gaande Translaat Persiaanse caul, door den heer Nabab ovcr Ragiemahindrawarom Siccacol, Jaffer Ali- chan aan den onderkoopman Stephanus Rinck, op- perhoofd te Jaggernaykpoeram, verleend op 29 van de maand Jallahaji en het jaar van Mahomet 1165, of na onge stijl den November 1752, luydende als volgt : Om het birtere geschry van de gemeene menschen door duurte groot gebrek aan kopere dabboesen; soo is ’t dat ik desen volkomen magt en permissie verleene aan deesen .ver: moogenden coopman om Vry van alle thollen en beswaarnisse, als hebbende alle de daarby geresideerd hebbende lasten dat is Masulipatnamse duans geregtighceden, met penne als doorgehaald daardoor dan volkomen bevrijd gemaakt Yan alle moeyenissen En uyt dien hoofde dan geve ik permissie en verleene deese caul, ten eynde Jaggernaykpoeram een mun: te mogen oprigten, gelijk UE sulks aldaar dan ook ten

eerster moet doen vervolgens ten dien eynde coper, silver wes meer, uit UE’s landen ontbieden; en dic mineraalen met keysers naam laten munten; tot luyster en grootmakinge van des rorstens naam tol verkwickinge van den amer onder betragtinge dat daardoor die mnuntspetie dabboesen goede koop worden. Op desen caul moet UE een goed vertrouwen hebben en vol- gens dies inhoud alles ten eersten werkstellig maken want de- selve caul door my ten dien geen anderen cynde is Ferleend. 377

CENERALE NEDERLASDSCEE GFOCTROYEERDE

CMXLIX KOROMANDEL.

Novembcr 1752.

document behoort bij de bcide hieraan voota igaarde

Translaat Persiaans dastek of vrygeleyde door den heer Nabab orer Ragiemahindrawarom en Sicca- col, Jafier Ali chan, aan den onderkoopman Stephanus Rinck, opperhoofd te Jaggernaykpocram; rerleend op den 29 ran de maand Jellehale in het jaar ran Maho- meth 1165, sijnde onse steylrcekeninge den No- vember 1752

Alle tannidaars, jammadaars, joncqueniers pagters wes meer, die onder het gebied ran de provintie van Ragiemahin- drawarom sortecren; zy kennelijk; dat door het Hollands op perhoofd van Jaggernaykpoeram ten dienste Va de munt “an alle kanten onverhinderd sullen hebben te laten komen off KCte roeren [coper, silver wes meer] sonder daarinne eenige minste hindernisse maar ter contrarie alle hulpe toe breng = Moetende een ieder te syner plaatse sulks strickt nakomen gevolg doen neemen, want dit is mijn order strikt bevel

CML: MOLUKKEN_SANGGIR-EILANDEN

December 1752 .

Ook mct Siauw Werd bij het optreden nicuwen vorst Gchrcidc ovcrcenkomst aangcgan hcnoudtns enkclt kleire veranderin- Etn; gelijkluidend die met Tarocna 22 Mei 1748, Kaidiping ran 25 Mci 1750 Mangaritoe van 23 Juni 1752. 378

OOST-IMDISCRE COMPAGNIE 1602 ~1800.

Articulen en voorwaarden, aangegaan ende gesloo- ten tusschen den EE agtbaaren Heere Jan Elias Van Mijlendonk, gouvcrneur directeur, benevens den raad in Molucco, in name ende vanwegens den Hoog- edelen Grootagtbaaren Heere Jacob Mossel, Gouver- neur-Generaal, ende de WelEdele Heeren Raden van Nederlands-India, rcpresenteerende de hoogste magt en authoritijt van de Generale Nederlandsche Oost- indische Comp" deese lande eente ende den g'eligeerden coning van Chiauw, Ismael Jacobsz nevens zyne present wesende rijxgrootcn ter andere zyde,

Aangesien het bestier over het leenrijckje van Chiauw door het a[sterven van het coningje Danizl Jacobsz de dato ultimo De- cember 1751 b'reids vacant geraakt, ende sub dato eerste De" cember 1. om Ferscheide goede redenen in raade van politie ten desen casteele is goedgevonden ende geresolveerd den voren- genoemden prins tot successeur te cligeeren verklaaren gelijk dien prins by desen nader tot coning over het voornoemde rijkje van Chiauw verclaart erkent werd, s0o is dat Zijn Hoogheid overzulx ook ter erkentenisse ran de magt en eyger- dom; dic d'E Comp Over het rijkje van Chiauw is hebbende, naar het voorbeeld zyner voorouderen en predecesseuren aange- noomen belooit heeft de hicronder volgende articulen heilig- lijk te sullen onderhouden en naarkomcn; doen onderhouden naarkomen

Eerstelijk verklaaren belooven #y, coning en rijxgrooten van Chiauw approbeeren, ratificeeren, van W4d rden te houden en doen houden soodanige contracten en verbonden als er door Sijn Hoogheids pred ecesseuren respectivelijk met d'E Comp successive zijn aangegaan en besworen geworden belooven sulx ook al deselve promptelijk condr de minste afwykinge te sullen onderhouden en doen onderhouden, even en in dier- voegen of die tegenswoordig Vat woorde tot woorde alhier ter- nedergesteld door ons opnieuw bedongen en ~aangegaan beswooren waren.

Verklaren en erkennen wy, coning en rijxgrooten voOr Ons en onse nakomelingen, althans op het rijk van Chiauw, als eyge aan d'E. Comp zijnde, geen het minste regt te konnen of mogen forideeren 't zy onder wat pretext zulx zoude mogen of willen weescn 0F tragten te ondernemen daaroi ook gecn zwarig - heid maken daarvan opnieuws afstand te doen, gelijk wy presselijk sijn doende by desen, dat ende alles wat daaronder gehoord an d'E, Comp cedeerendc sonder ooit ofte ooit vervolgens ten ceuwigen dagen daarop cenige actie ofte prC - tentie te sullen maken:

Oversuix verklaren den coning riixgrooten decse hurne landen Van Chiauw als leenen van d’E. Comp te nemen en aa7- vaarden te houden bestieren, welke ook by des conings successcuren successivelijk by verkiesing het aannemen van rjk moet geheft en getilt werden

Sonder welke omstandigheden geen coningen Op voorschreven land zullen mogen verkooren nog niet daarvoor erkent werden tenzy van door d’E Comp’ sijn aangestelt en in rijk be- vestigt, vermogende de rijxgrooten eenelijk iemand daartoe OcIien van wiens bequaamheid, goeden wille en genegentheid versekert zijn, waarvan volkomen versekering sal moeten werden gedaan e daarop Comip’ goedvinden en bevestiging afgewagt moeten werden

Sullen wyders alle soodanige coningen voor de verkiesing en aanneminge derselver deese tegenswoordige voorwaarden toe- ten goedkeuren belooven in alle poincten agtervolgen naarcomen; ook deselve onderteekenen beswecren;

De gekooren koningen alsdan op soodanige wyse bevestigt zijnde zullen door niemand vermoogen af en een andere in zyne plaats aangestelt werden sonder goedvinden, bewilliging en toestemminge van d’E Comnp’

Den coning zal niet vermoogen eenige zyner rijxgrooten, goegoegoe, capitain-lauwt, hoecum of regter, af te setten, veel minder een ander derselver plaatse aam stellen dan mner voorkennisse bewilliging en toestemming als in articul

OOST-INDISCH? COMPAGNIE 1602–1800.

Den coning zal niet vermoogen cen onchristen VTOuW tot zijn gemalinne trouwen, naar alleen soodanige cen die van waare Christelyke religie is

Geen andere dan gereformeerde Christelijken godsdienst, soodanig als in de Nederlindsche kerke werd geleerd en gepre dikt, beloofd den coning en rijxgrooten in Chiauwse rijke sullen dulden beloovende wyders de soodanige, die uit het hey- dendom Mahumedaanse leere tot onse religie zouden willen overcomer, in allen deele behulpsaam te wcesen. En sal d’E. Comp Sulx haar geleegen komende, vermooger in dit rijk de daaronder hoorende negoryen een meer predicanten siekentroosters of schoolmeesters te plaatsen tot ong erwyzingc dergeene, die in de gereiormeerde godsdienst sig zouden willen begeeven sonder dat die persoon of persoonen cenig leet ofte schade sal mogen werden aangedaan ofte toegebragt, miar tegendeel gehandhaaft nerens andere onderdaanen Voor alle overlast bevrijd beschut werden 10. En zullen uit dien hooiden en ten dien eynde uit hun land gebied

moeten geweerd werden alle roomsgezinde, Spaanse andere pajien en municken, priesters, schoolmeesters of leeken beloovende WY, coning en rijxgrooten in geenen eelen te zullen gedoogen; dat deselve een voet aan land zetten en aankomende buiten onse kennisse hetzelve haar ontzeggen er by wederstre-vigheid geweldadig daaruit dryven wel gevankelijk naar Manado of Ternaten Overzenden alz0 die luyden niet anders dan verwarring onlusten met sig mede brengen

Ook belooft den koning en zyne rijxgrooten gecne Europianen, ’t sy Castilianen, Spaansche, Portugesen Francen, Engelschen Sweeden Deenen, Oostendenaaren ofte wat natie of vanwaar dic soude mnogen WCCScna nogte ook eenige Macassaren Javanen, Boeginesen, Mandhareser, Xullockers, Atsjinders, Dumaringers, Thedongers en mn generaal geene Celebesche of andere inland-

sche volkeren onder het territoir van dit gouvernement niet sOr-terende, in zijn land te ontvangen ofte te tractecren of dulden, maar af en naar Ternaten te zullen wysen aan die het gesag van d’E Comp’ aldaar sal voeren, of henlieden; des mogelijk; n11r derwaarts over tC brengen

Den coning en rijxgrooten belooven en sweeren haar overal te Sullen thoonen vrienden van ‘s Comp’ vrienden en vyanden van derselver vyanden te zijn, ook tot soodanige togten of oorloogen, nevens andere bondgenooten, ten dienste te wezen als buiten ge Vir hunne landen en naar billijkheid sa] konnen geschieden waartegens d’E. Comp’ in alle voorvallende gelegentheden ongemacken deselve getrouwelijk sal helpen en tragten te redden 500 als de nood geleegentheid des tijts Sal komen te vercys schen en toe te laaten:

En S0o d’E Comp goedvinden mogt; zan strand of binnen lands, onder Chiauwse rijkje vestingen aan te leg- gen, so0 belooit den coning en rijxgrooten sclve niet alleen te sullen edoogen, maar ook de vereischte materialen, die tot de extructie van deselve benoodigt zijn, uitgesondert spykers Fzer - werken en dakpanner; te sullen leveren met z00 vecl manschap pen als d’E Comp’ zal requireren:

Geen oorlog nog vrede ’t sy met wicn het ook soude mogen esen, zullen den coning nixgrooten vermoogen aan gazn nog beginnen; tenzy alvorens van d’E Comp daartoe speciaal verlof tocstemminge hebben erlangt; sonder intus- schen iets ondernemen tenzy den gouverneur en raad tot Ternaaten daar kennisse van] becit:

Ingevalle eenige verschillen onder bondgenooten of wel den coning en zyne rijxgrooten ontstonden daarin zal wedersijds niet gedaan werden dan dat partheyen goede aanteekening hou- den, am naar billikheid door den gouverneur en raad ofte ge- committecrcens van dE Comp ondersogt naar ercisch van zakcn beslegt te werden:

OOST ~INDISCHE COMPAGNIE 1602~1800.

Waaromme den koning en rijxgrooten belooven haar te sullen laten welgevallen mitsgac ers te volgen naar comen soodanige schikking en decisic als d'E Comp' b'reits mogte hebbcn gedaan of in der tijt zal komen te decideren wegens de bereits overlang geresen questy en misverstanden tusschen die van Chiauw Maganitoe, #egens limietscheyding van plaats Taranke; gelijk alle andere verschillen en questien die soo of in der tijt met een van Sangirsc vorstjes soude moogen weesen of opkoomen en door d'E Comp' sullen werden beslist, met wiens #itspraak en decisie wy ons ten vollen verge- noegen sullen; sonder ons eenigerley wyse of onder wat pretext sulx soude mogen of konnen weesen daartegens te oppO- sceren of aan te kanten

En aangesien er bereits direrse maalen tusschen de Sangirse vorstjes onderling verschil gerezen is over de frcquentatie der Talauwtse eylanden wel speciaal tusschen den coning Tnn Manganitoe en die van Tabockan soo helooven den cooning rijxgrooten geene negoryen Op de Talauwtse eylanden sonder verkregen permissie passe van den Taboekanse zergeant- commandant te zullen bevaren, dan diegeene dewelke dependent van het land van Chiauw op 't eyland Cabroeang genaamt sijn Mangara Toemdelvaly nog ook niet te sullen gedoogen dat door derselver onderdaanen andere dan voorschreven nego- ryen buiten speciaal consent alsvoren bevaren werden

Soo er eenige geringe verschillen mogten opkoomen, die onder elkanderen konncn bygelegt ende vereffent werden, sOo sal sulx geschieden door kcur van wedersijdsc scheydsmannen dic par- theyen-contendentcn nict verdagt en dc naam hebben van trouwc en vreedelievcnde mannen te zijn, om daardoor vele kleine be- ginselen tot grootere onheylen weg banende, in de geboorte te smooren

Ten welken fine den coning en rijxgrooten belooven ende aan- nemen omme des niet meer nodig zijnde ten minstc alle drie maanden expresse vergadering te houden tot het hooren en ## GENERALE NEDERLANDSCHE GEOCTROYEERDE

decideeren van alle geringe particuliere civiele geschillen, die tusschen hare onderdanen zullen komen ontstaan, waatvan nict alleen gchouden blyven goede aantekening te houden maar ook nopens de geciteerde zaaken kennisse telkens te geeven aan den commanderenden resident tot Manado, dan wel aan den heer gouverneur alhier.

En naardien aan de Celebesche coningen door de HoogEdele Illustre Hoofdregeering van India tot Batavia in den jaare 1748 wederom g'accordeert en toegestaan moogen oeffenen 17 ML halsregt over derselver onderdaanen, Soo belooft den coning en rijxgrooten allc voorvallende crimineele delicten sonder voor - oordeel ofte pissie naar lands wetten naar luid der acte ran authorisatie, door den Hoogedelen Heere Gouverneur-Generaal Joan Yan Hoorn Jan den overleedenen Caudipans koning Willem Cornput verleend, te sullen afdoen en vonnissen, sonder dat den coning Op eigen authoriteit iemand sa] mogen straffen veel minder ter dood doen brengen, maar sulx mocten geschieder met toestemminge Fan desselfs gesamentlyke riixgrooten

Blyvende den coning van Chiauw almeede verpligt, iemand der bondgenooten ongelegentheid zijnde aangeranst wver dende door iemand van buiten, deselve by te staan en alle TTIO gelyke hulpe toe brengen, gelijk dc bondgenooten ook Tet pligt zijn den coning van Chiauw en zyne rijxgrooten, landen en onderdanen in diergelijk geval te helpen T4aA vermogen, Feel tijd, nood gelegentheid zal vercisschen, by te staan

Oif by geval door storm swar wcer als andersints; cenige Comp scheepen chialoupen of andere mindere vaartuigen onder het gebied van Chiauw, 0f daaromtrent, mogte koomen te vervallen eenig gebrek hebben aan mondkost, water, brand hout ofte manschappen soo beloolt den coning rijxgrooten haarlieden alle hulpe, bystand ende adsistentie te doen Soo Fccl mogelijk sal zijn, geen den EEAgtb Hecr gouverncur by gelegentheid seer gaarnc zal vergelden

OOST-INDISCHE COMPAGNIE 1602 1800.

De vaart naar Amboina Banda, Maccasser, Mangindanauw of alle andere afgelcgene plaatsen negoryen wair ook zijn mogte; en zal by den coning nogte niemand syner onderdanen hy zy ook wie hy zy, ondcr wat voorgeven ook soude mogen weesen, dan alleen met speciaal consent en passe van den heer gouverneur; mogen werden onidernomen, nog ook niet verder dan de plaatsen, werwaards licentie hebben 'obtineerd, zullende degeene, die sig hiertecgens mogte misgrepen hebben ten goureuste naar exigentie VaTC saken werden gestraft

Ook belooven coning rijxgrooten ons op de cerste sommaatie cn opontbod van den heer gouverneur der Moluccos sonder eenige het minste dilay, ten allen tyden illico rCIs Ternatenwaards, dan wel naar Manado of werwaards onse presentie ter verhandelinge van saken Comp wvegen mag werden gerequireerd te sullen begeven.

Indien onder het Chiauwse district ecnige specerybоomen mogten ontdekt werden; Soo belooft voorschreven koning rijxgrooten desclve aanstonds te doen uitroeyen, wel d'Ej Comp' daarvan kennisse geven; on door deselve omgevelt en vernielt te werden; en verder nooit te zullen gedoogen, dat in hunne landen cenige specerybоomen gekweekt nog aangeteelt werden

Den coning rijxgrooten verbinden sig ook; omme soodanige slaven, als er van d'andere Sangirse vorstjes, dan wel Comp' dienaren of anderen persoonen haar op derselver land ophouden agterhalen sijn aan de cigenaar te sullen restitueren mits gaders die in janstaande van Comp dienaren onderdaanen mogte komen weg te loopen naar Chiauw te vlugten, by agterhaling aan de lijffheeren of d'E Comp te sullen overleren mits dat voor ieder lijffeigene, ten waarcn die an d'E Comp' toebehoorende geld of lijnwaat, tot genoegen van den opvanger, thien rijksdaalders sal moeten werden betaall : 27. Geen vogelnesjes, caret, wax of andere diergelyke producten, sal door den coning, rijxgrooten en onderdaanen aan geenc particuliere handelaafs mogen verkocht werden, dan alleenlijk 4ac d'E Comp sullende d'E Comp soodanige vogelnesj caret 147 redelyken pryse aannemen voldoen diet halven den coning rijxgrooten daarop wel expresselijk sullen hebben te letten haar onderhoorigen waarschouwen, Op poene Vanl contratie gedaan werdende, de overtreders rigoureus naar den inhoud van het placcaet zullen werden gestraft:

Byaldien den heere gouverneur of den resident [Ol Manado dan wel' den Taboekans conimandant, ran een vaartuig, corta corra gilalo, sy tot transport van hare gecommitteerdens, predicant, bestellen "an bricven we] eenige houtwerken tot maken repareren van chialoupen al5 andersints benoodigt wierde; s00 verbind sig den koning {ijxgrooten, d'Ej Comp' soodanige gelegentheit, veel doenlijk sal wesen genoegen te geven aan voorschreven gericf niet latcn ontbreken.

Eindelijk ende ten laasten beloove ik, coning rijxgrooten, alle hetgs eene voorschreven staat als Tome getrouwe vasalen leenmannen van d'E Comp' in alle deugd opregtigheid onderhouden sonder dat door deese of geene differente die in der tijd souden mogen of konnen ontstaan eenige verbrekinge van di: contract sal geleeden werden, welk wy in teeken der waarheid, ik, coning en rijxgrooten naar de Christen op de Hollandse wyse met het uiten Vin dese woorden Soo waarlijk helpe my God almagtig sijn bevestigende

Onder stond Aldus econtracteerd b'eedigt en geslooten tot Ternaten het casteel Orange, den eersten December anno 1752. Was geteekend van Mijlendonk; J' Tonneman, J* F Stegman, van Peencn, Borwater, Tho Thornton, Wasbeek en J" Smit: Lager Comp' zegul, gedrukt met roode lacq daarby geschrever Ter ordonnantie van den EEAgtb heer gourerneur en raad geteckend Tho Thornton; Secretaris,

VERBETERINGEN

Blz. JL Doner, lees Jb Boner: selsvragt, lees eselsvragt Ielivelt, lees: M. Lelivele 104. cestumen lees : costumen 139. Js Heymans lees: Ths Heymans 204. adjule, lees: adjide 226. Bs Heymans lees: Ths Heymans 295. Mossal, lees: J Mossel, 302. F Nolthenius, lees: D Nolthenius 382. Siesma, lees : Siersma

REGISTERS.

REGISTER VAN GERAADPLEEGDE WERKEN

Aa (P.] B. Robide van dcr): De groote Bantamsche Opstand in het midden der vorige ceuw (Bijdragen Koninklijk Instituut voor de Taal-, Land- Volkenkunde van Ned; Indie, deel 29, 's-Gravenhage; 1881). Blok (Roelof) Beknopte Geschiedenis van het Makassaarsche Celebes (Tijdschriit van Nederl, Indie, Batavia, 1848) Canter Visscher (J.) Mallabaarse brieven (Leeuwarder 1743) Chijs (J van der) 21- Daghregister, gehouden int Casteel Batavia (Batavia- Ps-Hage; 1887 1931) Clercq (F. S. dc) Biidragen tot de kennis der residentie Ternate: (Leiden, 1890) Eerdmans (A. J: A. F.) Het Landschap Gowa. (Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van K. W, deel L, 1897) Encyclopaedie van Nederlandsch-Indic, tweede druk ('s-Gravenhage Leiden 1917 enz) Erkelens (B.) Geschiedenis van het rijk Gowa: (Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap van K. en W, deel L, 1897) Gijsberti Hodenpijl (4. K A) De zwerftocht van Sultan (sic) Pakoeboewana II, na diens vlucht uit den Kraton te Soera- Karta op 30 Juni 1742. (Bijdragen Koninklijk Instituut, deel 's-Gravenhage, 1918) Haan (F, de) Priangan (Batavia 's-Gravenhage, 1910-1912) Haga (A.) Nederlandsch Nieuw Guinea en de Papoesche cilan den; (Batavia s-Hage, 1884) Heeres (J: E) Corpus Diplomaticum Neerlando-Indicum, ('s-Gravenhage, 1907, 1931). Hotz (A.). Journaal der reis van Joan Cunaeus naar Perzie in 1651 1652. Amsterdam, 1908) Cornelis Cornelisz Roobacker' scheepsjournaal Gamron-Basra, 1645 (Tijdschrift Kon Ned Aardrijksk Gen- serie, deel XXIV; Leiden, 1907) Jonge (J: K]: de) De Opkomst van het Nederlandsch gezag Oost-Indie ('s-

Gravenhage Amsterdam, 1862 enz) Mac Leod (N.) De Oost-Indische Compagnie als Zeemogendheid in Azic (Rijswijk Z-HI: 1927) Meylan (G. F) Geschiedkundig Oversicht van den handel der Europeezen Op Japan. (Verhanidelingen v/h Bat. Gen ran K XIV Bataviz, 1833). Netscher (E) Dc Nederlanders in Djohor en Siak (Verhandelingen v/h Bat. Gen ran K en W. XXXV Weltevreden, 1870) Noorlander (J. C) Bandjarmasin en de Compagnie in de tweede helft der 18de euw. (Leider, 1935) Rapport over Compagnies regt op de Groote-Oost: Samen- gesteld in 1761 door R de Klerk;] E van Mijlendonk A. Alting: (Verh. v/h Bat: Gen. van en W. XXXIII, Batavia 1868) Reis van den Gouverneur-Generaal Van Imhoff over Java in het jaar 1746. (Bijdragen van het Konicklijk Instituut, s-Gra renhage 1853) Sewell (R.) and Balkrishna Dikshit (S.). The Indian Calendar. (London, 1896) Stapel W) Corpus Diplomaticum Neerlando-Indicum III en IV (’s-Gravenhage, 1934 en 1935) Pieter van Dam’ Beschryvinge van de Oostind. Compagnie; RG.P. nos 68, 74, 76 (’s-Gravenhage, 1927 11932) Valentijn (Francois). Qud en Nieuw Oost-Indien (Dordrecht EnZ. 1724-1726) Verdam (Middelnederlandsch Woordenboek: (’s-Gravenhage 1885 1929) Vogel (J: Ph:). Journaal ran J Ketelaar’s hoireis naar den Groot Mogol te Lahore, 1711-1713. (Werken der Linschoten- Vereeniging XLT, Gravenhage, 1937). Wilson (H H) A Glossary of judicial and revenue terms of British India. (Lordon, 1855) Wiistenfeld (F.) Vergleichungs-Tabellen der Muhamedanischen und Christlichen Zeitrechnung: (Leipzig 1854) Yule (H:) and Burnell (A C) Hobson-Jobson, being glos saty New edition (London, 1903)

Herhaaldelijk is met succes gebruik gemaakt van een tweetal werken handschrift aanwezig Op het Algemeen Rijksarchief ’s-Gravenhage Hct zijn : Mallabars Woordenhoek, deel uitmakende van de Memorie Un Overdracht van den commandeur van Malabaar, Julius Valentijn Steyn Van Gollenesse, Voor zijn opvolger, Reinicus Siersma 20 Versameling der Woorden, voorkomende Indische brieven, eenvoudig verduytst;, door wijlen Prof: Heeres 221} het Alg: Rijksarchief geschonken

REGISTER VAN PERSOONSNAMEN

Alla Oedin (sultan van Batjan) :

Aartsz (Danitl, bijgenaamd PeAllawadijn zie Alla Oedin. per) : 443. Allawirdi-chan: 221, 235, 236 Abdul Cahar: 150-152 432 435, 439, 509, 533. 537, Abdul Chalim: 563 581 582 Abdul Hasis: 6, 15. Altona (Hendricus) : 101 Abdul Jalil: 320 Amangkoerat 177, Abdul Kaddues: 21 Amsterdam (sultan) : 544, 545 Abdul Kadir: 29 547. Abdul Moesalimie Alisa: 124. Andriesz (Pieter) : 134. Abdul Rachman: 6 Anko Ralo, alias Abdul Chalim; Abdulla-chan: 44, Annawardi-Chan: 402. Aboe Nazar Abdul Cakar (sultan Aponee (radja) = 248, 254. van Bantam) : 184, 189 552, Aroe Kayoe: 23 557, 561 Aroe Mamipoe: 23, Aboel Fafach Mahometh (sultan Aroe

Palakka: 23 Bantam) 184, 189, 190, Aroe Timoerong: 23, 192, 194, 271 274, 440 444. Arrewyne (Johannes van) : Aboel Machasin Moehamad (sul - 152. tan Bantam) 110, 112, 114, Arrewyne (Josua van) : 125. 120, 161 187, 193 195 Aboel Mafaghir (sultan Vin Ban- Asserai (sjah): tam) 562. Aboe’ Mochali (sullan van Ban- Astra Ingalaga (sulian van Djam- tam) : 548, 550, 552, 553, 556 bi) : 345. Attrup (Rasmus) 8, T-13. Augier (Js) : 20. 28. 558 561 562 Aukma (D.): 164. Ackersloot (Jacob) 268. Aurengzib (Grootmogel) : 107 Addil-sjah: 454 , 456 Ayan Saha Oudshoom (sultan Adi Sandika (pangerang aria) = van Ternate) : 307, 308, 544 548 550 560, 561 546, 574. Aerden (Ms van) : 302, 339, 353, 359, 379. Albinus (Wilhelm Bernard) : 425 426, 431 Alephelt (Gerrit Hendrik) : 337. Baarle (Hendrik van) : 13, 16, 120. Coeli- chan: 454. Backer (Cornelis) : 139, 156. Ali Hassem-chan: 391, 392. Backer (Johannes Philippus) 333, Ali Nachie: 77, 86. 334, 336, 337. DL: 96.

Backer (Zacharias Johannes) 333, Boogaard (Cornelis Jan) : 265 , 337 267 , 270, 276, 277, 302, 306. Backer Jacobsz (Willem) 160. Bormeester (Nicolaas) 337 Borondo (Jacob) : 446. Bake (David Johan): 111, 120 Borwater (J. A: 525, 532 , 547, Bakker (Cornelis) : 134, 219, 225 Bangeman (Pieter Joan) : 375, 573, 578, 579 600. 378, 380, 381. Bosch (Jacob van den) : 424, 453. Barnewal (Js P): 265 , 401 , 556, Bosch Theodorus van den) 559, 560. Barriel (J) 337 . Bosch (Vincent) : 22. Basse (Willem) : 455 457 Bottendorp (Jacob): 54 Baven (Herman van) : 120, 164, Bouwenthi (Zacharias): 447 170, 194, 195. Bowijn (Fs) ; 339. Beerninck (Cornelis) : 124, Brandwijk van Blokland 151 196, Gerrard van) 388 390, 409, 413, 436, 439, 463, 469, 470, 476, 487, 489. Behaghel (Joan Iszaq, zich her- haaldelijk teekenende Jan van Behaghel) : 199, 222 , 235 Breton (H.): 499 Berenaart Rogier) 145. Breton Hk) : 281 Brouwer (B. D.) 203 298, 304. Berendregt (Nicolaas van) : 175 164, 170, 194, 195 302, 339 Brolwer (David) : 165, 169, 170. Berg (en) (Willem van den) : 106, Broyel (Arent van): 19, 453 268, 269. Brugghen der) : 339 Bergen van der Grijp van) : Brugghen van der) : 145. 430. Bruins 476 Berger (Daniel) : 304. Bruyn (Pella) Bergh (C.): 260. Bruynink (Willem Maurits) : 245, Bernard (Abraham): 139, 156, 270, 274. 219, 225, 334, 336. Buirat (Franschman): 145 Burgh (DanieL van den) : 448, 452, Bernard ohannes) : 157 210, 219 220, 222, 223, 225 227 , 489, 510, 511 229, 254. Buyk (Edmond): 16, Beseler (Willem van) : 28, 30, 32, 34, 35, 52, 55, 60, 96, 103, 139, 156, 219, 225 265, 267, 270. Beusichem van) : 387 Bijwegen (A.) : 532. Cailliou A,) : 268 Bliek (Joan) 137. Camber Alie: 43, 80, Blok Pieter) 135, 313, 455, 457 . Blok (Roelof) : 23 Camphuys (Johannes) : 190 Blom (Wybrant) : 13, 15, 120, 149, Campie (Jean) : 442, 443 164, 183, 189, ’191 195. Catiandago, zie Kaliandago. Bly (Pieter) : 106 Cau (Jacob) 299. Bogaerd (Godefridus) : Il, 120. Cau (Roelandt) : 242, 245, 275, Boner

(Jacob) :: 19, 28, 34, 52, Charron (Jn) : 255. 60,96, 103, 134, 139, Chavornes; Pasques Chavonnes: Bontolancas (karaeng) : 262 266. Chevalier (Ps) : 20.

Claas (Jacobs) : 89, 226, 340. Datoe Boeisang: Cleen (Leendert de): 55, 56, 79, Davids (Es) : 220. 121, “122, 134. Dhaenens (Francois) : 504, 507 Dhervilliers (Franschman): 145 Cloon (Mr. Dirk van) : 8, 11, Dikkinson (Francois) : 106. 120, 153, 157, 164, 170, 173, Dooreslaar (Johannes van) : 352, 177, 184, 191 193 195, 211, 383 lootwijk (J. D van) 387 . 223, 225 , 227, 229. Doorn var) 405, 406, 408, Cluysenaer (Gs) : 241, 302 , 339, Dormieux (Js): 12, 123. 442, 443. Drenlelen (Cornelis van) 295. Cluysenaer (Js Ms) 339, 353,359, Dubbeldekop (Jacob Willem) : 13, 379, 453 Coeverden (Gerri: van) : 204, 207, Dumas (Pierre Benoist) : 292, 295. 210. Dupleix (Joseph) : 143, 145. Commerdi-chan: 68. Duquesne (Pierre) 274 , 302. Convent (J.): 556, 559, 560. Durven (Mr. Didericus) Cool (Mr:) : 390. 101, 120, 126, 137. Duurvelt (J C): ‘183. Cornput (Albertus) 57, 344, 517. Duvell (G. H): 254 Cornput (David) : 516 Duyn van) : 12, 94 295. Cornput (Jacobus) = 344, 516, 517, Duyvens (Rijkloff) : 183 Cornput (Willem) 19, 20, 58, 344, Duyvenvoorde (Willem van) : 265, 517, 523 598 267, 270, 276 278 302. Corsgens, zie Korsgens Cortenbosch van) : 20, Eilbrag: (Hendrik) : 137, 140, 145, Costa (Don Caspar de) : 490, 508 164 Elsevier (Cornelis) : 323. Couper (Jacob) : 177 Elui (J. S): 42. Courbesatze (De) 295. Essche (Johan Levin) : 580. Coyet (Frederik Julius): 157, 164, Ewijk (Johan Hendrik van): 145 170, 183, 194, 195 Eylbragi; zie Eilbragt: Crane de) 313. Crijtsman (Johannes Ferdinan- dus) : 504 507 Faber (Willem George) : 573, 578, Croix (C de Ia) : [45 Crouse (Js de) : 352, 383. 579. Crouse (Pieter de; sOms geschre ven Krouse) ; 287, 290, 298, 304 Faure (H: 442 Crul (Nicolaas) : 302 339, 353, Feddesen Fek Gerrit) 302 306 359, 379, Feling (Willem) : 199 201-203, 240. Cruse (J.): 152, 197, 298. Fellie (Fs): 134, 156, Cuylenburgh (Ws Bs van) : 507. Feltsz (Christiaan Willem’ van Daiorseca (J: D): 295. der) 320 323 Feyth (G. J): 339. Daniels (Ismail) : 447,

Fillie, Fellic. Haeze (Elias de) 126, 133, 134, Finx (Kk Cn) : 337. 137 139, 153, 155, ’156, 173 Flair (De) : 145. 2117 274. Fontaine (Jan Walraven de Ia) : Hagadamius (Hendrik) : 248, 255 343 256, Fourier (Hendrik) : 395. Hagie Ahinet: : 234 Franchimont (G. G): 203, 241, Hamer (J de): [45 339, 352. Hamidoellah (van Bandjarmasin) : Fraria (Domingo de) : 490, 165, 170, 448, 449, 452, 453 Friscus (Christoffel): 547. Hamme (Cornelis van) : 162 Hanssen (Chr:) Harstede (An): 199, 201-203 286 290, 339. Gabry (Pieter) : 13, ’16. Harting (Nicolaas) : 401, 405, 406, Gallart (MI) : 12 408 Gape (Ketjil) zie Miri Bifalalihi: Gessel van) : 189 192 Hasebroek, zie Hazebroek Gils van) : 183 Hassan Oedin (van Tidore) 224 Gobius (Jan Frederik) : 7, Hassan Oedin Mahomet Alisa (van Gobol (prins) 102. Bima) 124. odenpijll 387. Hassan Uddien-chan (van Dak- Goede 323. ka) 537, 538, 563, Gcede de) : 469, 476 , 489. Hasselaar (Cornelis) : 13, 25, 30, Goens van) : 386. 120. Havelaar (Dirk) : 101. Goesti (pangerang) : 548, 558 562.

Haverman (George Frederik) Copaal-Ayengaar 355 320, 323, Graswinkel (H): 19 Hazebrcek (Jacob) : 389, 390, 439, Gravia (Louis) 295. 476. Grendi (Mas) : 376 Haye (Huyberlus de Ia) : 219, 225, Greuningen van): 273. 226. Creven (H): [47, 183. Hecverman (G. FJ): Greving, zie Greven Hendrix (Wouter) : 13, Groiselle (Franschman) : 145. Hertenberg (H.) : 358 Guillau de Bourlet (G.): 145. Heuvel van den) : 499. Guillot (Elias) : 11 12, 171, 172, Heuvel (Theodorus Jacobus van den) : 219, 220, 225 226, 229. 203 , 207, 209, 302. Gutchi George) : 42, 43, 45, 77, Heyden (Steven Marcus van der) 80, 86, 98, 135 448 , 452 Heye (Ds) : 56. Heymans Thomas) : 20, 139, 226, 254 Haak (Hendrik) : 12. Heyningen van) : 16. Haan (Mattheus de): 13, 16, 24, Heynitz (Michael) : 45, 48, 77, 78, 80, 86, [05, 122, ’135 Haas (Dirk de): 154 Heynsius (Anthony) : 89. Haase; zie Haeze. Hoesein (Hagie) : 17 203, 205 Haasebroek, zie Hazebroek: 207 209. ## REGISTER VAN PERSOONSNAMEN

Hoeven (Cornelis van der) : 19. Hohendorff (Jan Andries; Baron van) 375, 378, 384, 386, 494, Katiandago (Daniel) : 564, 565, 496, 497, 499, 500, 578. Holmer (H) : 532, Katiandago (Pieter) : 446. Holstein (Hendrik) : 273 Kersseboom (Jan) : 581, 582. Hoogkamer (Jacob) Ketelaar (Jan Josua) : 73 Hooreman (Mc Liebrecht) : 295, Keyser (Jerardus) : 405, 406, 408, 501, 50J Keyser (Nicolaas) 383 Hoorn (Joan van) : 523, 570, 598. Kieu LLrg (Keizer van China) : Huygens (Jan) : 432. 239 Huysman (A. L) : 14 Klein (Leendert de) ; zie Cleen. Kleinstrom (Sacharias) : H Kloek (Jacob) ; 246. Koenad (Carel) : 43, 45, 48, 49, 105, 312 Imhoif (Gustaaf Willem, Baron Koesoema Ningrat (rijksbestuurder van Bantam) 120, 150, 157, 164, 170, 483, 194, 346, 353, 359, 360, 375, Koldedehorn (Johan Daniel) Mi 378, 379, 395, 406, 409, 413, 120. 420, 422 424, 426, 432, 436, Koning (Ms) : 390 392, 433 442, 444, 448, 453 464, 436, 440, 445, 493, 494, 510, 470, 481 486 487, 494 496, 535, 538, 539, 564, 582, 583, 499, 516, 547, Korsgens (Johannes Jacob) : Imhoff (R. van) : 442 298, 339. Indra Bongsoe: 403. Krouse; zie Crouse, Iperdijk (Anthony) Isaiksz (PJ): 160, 201 Isaeksz (Isaak) : 304 Labourdette (Abraham) : 25 Lafargue (E) : 323 Lakeran (Jacob) 353, 359, 379 Lam (Pieter ’t) Jacobsz (Daniel) : 593. Lanbertsz (Willem) : 481 Jacobsz (Ismael) : 593 Lasarus (Jacob Martin) : 50, 446, Jaffer AlI-chan: 589, 591, 592, 568, 578. Jaffer-chan: 21. Lauwter (Engelsch president Suratte) : 141 225, 255, 281, 292 325 333, Leborgne (Jacobus) : 231, 337, 341, 358, 413. Legrand (Egbertus) 139 Joekoe Awang: 510, 511 Lelivelt (Marten) : 34, 52, Jong (Hendrik de) : 286, 290. 10313, 139, 156, 219, 225, Jong (Maximiliaan de) : 315 255, 278, 28| 283, 291, 292 Jong (de) : 109 307, 324, 326, 333, 341, 344, Jonge (Cornelis de): 145. 356, 358. Jongh (de) : 337. Leslorant (Andries) 298. Jongsma (N.): 417, 420, 422, 424, Lesueur (Thomas) 312, 375, 378. 486. Leus (Willem de) (Ms van) : 78, 122 Liesig (Lille G. de): 55, 60, 64, 96. Lolen (Joan Gideon) 387 534, 536, 548, 556 560. Lults (W. A): 341, 344. Lursenius (Jacob): 125, 197.

Miri Bifalalihi (sultan van Tidore) : 25, 26, 28, 30, 31, 153, 155, 211, 220, 222, 278, 387, 463, 546. Mohamed Ali-chan: 122 Mohamed Hassiras: 123. Mohamed Ismael: 77, 86 Monin-chan: 256 Moolengraaff (Henric) : 42-44. Mooyaart (Js): 160. Mossel (Jacob) : 293, 295, 310, 317, 354, 401, 424, 441 444, 453, 526, 534, 547, 556, 558, 564, 573, 593. Muller (Dk Ms) : 262 323 Munt (Cornelis de): Munt (Nicolaas de) 140, 163, 198. Mynekes (PJ): 292 Mylendonk; zie Mijlendonk;

Maetsuyker (Joan): 299, 340. Majumba (kitchil) : 426 Malim Soethan: 261, 262 Mamangon (daeng) Mamet Pier: 136. Mamoe (daeng): 150 151 Manaboeang (Andries) : 53, 447, Mangkoeboemi (pangerang) 494, Mangkoenagara (pangerang) 364, 376. Manibi (daeng) : 526, 528. Manombong (daeng): Manoppo (Franciscus) ; 126, 134 Manoppo (Jacobus) : 127. Marre (Christoffel de) : 165, 170. Naarsen (R van) Martens (Jan) : 295. Nadir-sjah: 454, 455. Maten (Adriaan) 157, 199. Naizak (Philippus) : 267, Meder (Anthory Everhard) 255 Nanxatti (radja) : 261, 262, 281 283, 285, 292, 341, 344, 358, Narondo (Salomon) : 446. 528, Nebbens (Jan) : 92, 134, 226, Meekeren (C van) 287. Newazis Mthamet-chan: 533, 537, Meelhop (Hendrik) 446, 447. 538, 563, Melangin (Don Louis) : 291. Nicolai (Nicolaas) : 229 Niesamoelmolk: 171, 172 Mersen (Galenus) : 401 Ninaber (Arent Willem) : 141, 143. Meulenbeek (J A.) : 323 Nipoort, Niport of Nyport (J H): 8, 15, 25, 125, 152, 197. Meulman of Meuleman (Johannes) 389, 390, 439, 469, 476, 489, 525, 489, 525 Nisanmamolk: 107, Mey (Jan Hendrik de): 20, 28, 34, Nolthenius (Daniel) 302, 339, 353, 359, 379, 453 Mhamoet-sjah: 65 Nuyts (E): 7, 8, 15, 25 Mia Atsent: 457, 458, 463. Michielsz (Hendrik Aarnout) : 43,

Miersa Ismael: 121, 122 Miersa Rahim: 135. Mijlendonk (Jan Elias van) : 516, 525, 526, 532, 546, 547, 573, 578, 579, 593, 600.

Onneke (J): 430. Oostwalt (Adriaen) : 120, 157, 164, 170, 194, 195. Oostwalt (J. A): 147

Oranje (Willcm IV van) 526, 556, Poel (Willem van der) : 198, 222, 573 Poerba Nagara (pangerang aria; rijksbestuurder van Bantam) : 110, M, 13. Orme (A.): 145 Overlander (J H.): 430 Outhoorn (Mr Willem van) : 343 Pompa (Jacobus) : 246, 248, 476, 481 Pompa (Marcus) 246. Poorter (EJ de) : 313. Padbrugge (Robertus) : 53, 89, 94, Pretappa (vorst van Tanjore) : 226, 340. 310, 317, 354 Pakoe Boewono I: 146, 176-178, Prill (Johannes) : 556, 560. Pakoe Boewono II: 242, 342, 359-361, 375, 378, Prins W: 12 Prins (vaandrig) 306. 379, 424 494 496, Pakoe Boewono III: 498 500, Pank KJ: M1 Paparang (Cornelis) : 291, 292. Paparang (Philippus Cornelis) : Radja Laoet (sultan van Ternate) 469, 470, 578 222, 224, 278, 307 Parra (Petrus Albertus van de) : 326, 356, 358, 387, 463, 487, 353, 359, 375, 379, 444, 453. 544 547, 573, Pasques de Chavonnes (Pieter Rochus) : 242, 245, 274 302, 353 Rana Manggala (pangerang van Bantam) : 109, 113 359, 379. Patras (Abraham): M 120, 157 Rassaballa (Ditk) : 469, 470, 578

164, 170, 194, 195, 240, 242 Ratoe Bagoes: 547. 246, 248, 345. Rauwenhoif (Paulus): 219, 220, Pauwen (Johannes) 283, 285 225. 292, 309, 325, 333, 393, 395, Reaal (Pieter) : 51, 103, 134, 446, 447, 476, 481, 528. 292, 325. 333 337 Peenen (Malthijs van) : 525, 532, Redoch 140, 164, 235, 236. 547 573, 578 600. Ree (J. de): 220, 255, 256, 281 Regenado (Odero) : 199, 201 Reumer (J.) ; 525 Pekeyn (Jacob) : 270, 277, 302, 306. Reyd (Hendrik), 271, 152, 197, 265, 267, 270, 302, 306. Riel (Cornelis van) : 273 Rijn (Theodorus van): 10l. Rijswijk (Johan) 28, 52, 55, Rinck (Stephanus) : 589 592. 93, 102, 103 120, 170, 194, 195, 217, 226, Ringh (C): 145. 125. 340, 344. Roel (Cornelis) 239. Roman (J): 7, 8 Romp (Michiel) Roos (Abraham) : 255 Rooseboom (Cornelis) : 265, 267, 270, 277, 302, 306.

Roselaar (Pieter) : 53, 89, 94, 291, 343. Ruymbeek (van) : 452 Ruysenbeek (Jan) : 481

Siersma (Reinicus) : 199, 201, 203, 288, 352, 353, 382, 383. Signard (George) : 337 Sijl, zie Zijll Sindaradja (adipatih) : 379. Sivappa-naik: 200. Slingerland (Js van) Sluys (Jacob Cornelis van der) : Sadd Uldien-chan: 65, 189 192. Sacramento (Don Medarda) : 508. Smeerens (Jacob) : 469. Sahid (Elias) : 78, 122. Smit Smith (Jan) : 219, 255, 344, 532, 573, 578, 579, 600. Sahid (Francois) : 81, 82. Smith (Pieter): 225, 395, Sahid (Jacob Jan) : 455, 457 Smout (Adriaan Hendrik) Sahomedam Swaardekroon; 547, 262, Said Mustaffa: 123, 265, 270, 276, 277, 298, 302, 21, Sainct Martin (Isaic de) : 190, 314, 316, 191, Snippe (van der) : 7, 8, 15. Saint Paul (de): 145. Soerapati: 146. Saleman (sultan van Djohor) Soeria di Laga: 165, 170. 403, 425 Soeta Widjaja: 345. Souja-chan: 136, 233, 236. Samisoedin Abdul Joesoep: 14, Sourab-chan: 141, 142 Sanderus 463. Sousa (Philippe de) 203 Sapie Oedin: 277 305 Speelmar (Cornelis) : 177, 299, 481, 483, 547, 549, 560. Sariia (raloe van Bantam) : 544 Sariff (pangerang van Bantam) : Spreekens (T van) 339. 441 444, 482, 483. Sty Nara Hivam: 203. Sas Staal (Theunis Hendriks van) : 94 Satink (Floris) : 189, 192. Stade (Elias van) 20, 52, 55, Sautijn (Joannes) : 152, 197, 262. 88, 96, 103, 134. Scha ghen (Joan Paul): 120, 157, Steeg (H van der) : 339. 170, 194, 195, 242, 245, Steenhofi (Joannes) : 7, 8, 15, 25, 274, 302. 125, 152. Schaller (Christiaan) : 87, 88. Steenhuysen (Js): 12, 13. Scherens (Jacob) : 389, 390, 413, Stegman (Jacob Frederik) : 341 345, 358, 389, 413, 439, 469, 439, 476, 489, 489, 525, 532, 547, 573, Schinne (J van) 274. 578, 579, 600, Scholten (Jacobus) 100. Steinmetz (Nathanael) : 342. Schorer (Nicolaas of Nicolaus) : Sterer (Hendrik): 265 267, 270 70, 75, 78, 276, 277, 302, 306, 358, 413, Schreuder (Jan): 458. 495, 498, 500, Schrik (Petrus) 439, Schuer (van der) : 13, Stengh (van der) ; 164 198 Sterrenberg (Elso) : 380, 381, 383, Schults (J W) : 341, 344. 384, 386 Sepoeh (sultan van Cheribon) : 534 536. Steyn Gollenesse (Julius Valentijn) : 161, 189, 192, 240, 287, Sichterman (Joan Albert) 233, 288, 295, 303, 304, 337, 339,

505 Stiermans (W) : 339 Storm (Martinus) : 246, 248, 254, 255, 291. Stuermans; zie Stiermans Sturck (Jan Willem van der) : 106. Suchtelen (H van) 274, 302, Suchtelen (Hermanus Jacobus van) : 534. Suchtelen (Jan van): 343, 375, 378, 405, 406, 408, 448, 452, 556, 559, 560. Swaefken) : 183. Swerens (J) : 525, Swoll (Christoffel van) : 246.

Thim (Johan Hendrik) : 53, 94, 325, Thomas (Juriaan) : 447 Thornton (Thomas) 532, 547, 573, 578, 579, 600. Tim; zie Thim Timmerian (J) : 525. Tirtanegara (raden): 512 Tjakranegara (regent van Soemenep) : 413, 417. Tjakraningrat (regent Madoera) : 342, 363, 395, 420. Tolucci (prins) 227 Tonneman (Jeronimus) 532, 547, 573, 578 579, 600. Toutlemonde dikwijls tekenende Balthasar (T): 375, 378, 495, 498, 499.

Taarling (Hermanus): Taillefert (Louis) : 499, 500 Takanetang (Martin) : 62. Talolo (daeng) : 13, Uddin-chan (Mir Main) : 457, 458 Tamdji Dulla, zie Hamidoellah: Tampungang (Sacharias) 446. Tappa (kiahi) : 547. Tarafanoerie (sultan van Batjan) : 138. Valckenier (Adriaan) : 120, 149 Tatagou (Simon) 446. 157, 170, 194, 195, 270, 273 Teegbeek-chan: 141, 143, 274, 278, 287, 291, 298, 302, Teekman (Jacob Christiaan) : 401, 303, 305, 314, 324, 326. 405, 406, 408, 409 Velde (Pieter van den) 442, 534, Tellagappa (bramine) 109, 204, 536. 207, 209, 210. Velge (Abraham) : 295 Terburg (Fs)) 339, Velsen (J van) : 183, 273. Teuver: 504 507. Veltman (G.): 346. Thamas (sjah van Perzie) : Verbrugge (Ary) : 430. 79, 80, 121 134. Vermehr (Lubertus) : 281, 292, Thamas Coeli-chan (rijksbestuurder van Perzie) : 70. Verrijn (Gjerrit) : 145. Thedens (Johannes) : 157, 164, Verysel (Hugo) : 342, 360, 361, 170, 194, 195, 274, 302, 334, 375, 378, 379, 381, 395, 401 339, 344, 356. 403, 405, 406, 408, 413, 420, Theling (Jan Harman) : 342, 375, 378, 379, 381, 453. Thielen (J A.): 45. 295, 317, 318, Thielens (Fs Js) : 109, 204, 207, 125, 209, 210. 152, 197

Voges (Caspar) : 139, 156, 173, Wiggers (Enoch Christiaan) : 309. 176, 219, 225, Wilde (Herman de): 146, 177 Vos (J de) : 87, 317, 318. 179, 181, 245 Vromans (Ts): 197. Wilde (de) 556. Vrymoet (Thomas Dirksz) : 203, Wilke (David) : 106. 204, 207, 209 Wilshuysen (Ms): MI, 113. Wiltvang (N): 183. Wind (Claas de): 402, 403, 425, 430. Wingerden (van) 273 Walburg (A.): 25 Witte van Schooten (Js Fs de) Wasbeck (Adriaan): 573, 578, 120, 149, 157, 170, 194, 195, 579, 600. Woeloe (Barend de) 134 Welle (Abrahan van de) : 456. Wognum (Jacob): 125, 189, 192 Wendelboe (A.) : 469, 476. Wauters (C.) : 274. Wengetarama: 87, 317, 318. Wernher (Petrus) 325, 333, 341, 34+, 358 Westpalm (Michiel) : 13, 109, 113, 120, 157, 161, 164, 170, Zijll Jr (Willem van) : 109, 123. 194, 195. Zorab-chan: 455, 457, Weusthoif (Jurgen) : 173, 176, Zwaardecroon (Henric) : 345. Weynekes (Jan) : 325 333, 341, 344, 358.

REGISTER VAN PLAATSNAMEN

Bakergens: 492, 493. Balega: 399 Adamsbrug: 506. Balcmbangan: 398. Afara: 232 233. Bali, Baliers: 162, 187, 245, 299, Agra: 257. 373, 398, 400, 414, 418, 479, Ahmedabad: 65, 69, 256 Balliapatnam: 241, 260 Ballora: 384, Alfoeren: 126, 128, 464, 465, Banda, Bardaneczen: 131, 154, Amacore: 490. 229 233, 252, 336, 337. Amanatle: 508 509 Amanoebang: 490 491 Ambon, Amboncezen 131, 154, 215, 252, 299, 474, 481. Amfibaboe: 528 Banggai-archipel: 325 333, Amphoang: 490. Bangil: 146, 147, Amoerarg: 128 Banka: 115, 398 Andagile: 58, 520. Zie ook Aitin Bankalang: 421, Arabie, Arabieren; 268, 312. Bantam: 109, 120, 161, 162, 183 gola, 195, 270, 275, 440, 444, 481 Arkadoe: 355. Barnagoor: 21, 233 235 Armeniers: 134. Barneveld (fort) : 438 Aroe-eilanden: 229 233. Baros: 98, 101 Barsaloor: 200. Arosbaja: 399, 421. Basra: 55, 104, 105 Arsa: 234. Bassoura zie Basra: Asiemgens: 492, 493. Batang: 342, 380 Atingen: 349. Bataklanden: 99, 100. Atjeh, Atjehers: 16, 129, 251, 321, Batjan: 137, 139, 323 325, 436 Attingola: 58, 102, 228, 410, 439, 487. 520. Batoe Kapoendoe: 510, 511, Attuwa 143. Baviaan, Bawean, Bawean: 398, 414, 418, 451 Baykam: 297. Bega: 410. Beltadawil: 157. Bagsberder: 234, 432, 436, 439 Bender-Abbas zie Gamron 440, 445 Bergalen: 21, 22, 136, 137, 139 379

140 162, 164, 197, 199, 221 Canton; 237, 239 222, 233 236, 390 392, 432 Carla: 199, 200, 202, 239 241. 436 439, 440, 445, 491, 494, Carnatica: 354, 401, 509 510, 533 534, 537, 539, Cartadawil: 157, 160. 563, 564 581, 583, Castiljanen zie Spanje Benjanen: 41, 82, 135 Caudipan, zie Kaidipang: Berkenkoer: 285, 295 298, 382. Ceilen: 484, 504, 506, Bihar: 139, 140, 221 222, 390 Celebes: 19, 20, 23, 25, 392, 434 435, 88 96, 101, 103, 126, 134, 173 Billiton; 398, 451, 176, 225, 229, 246, 256, 262 Bintaoena 226 229, 410. Biortong: 520 Bitjoli: 34, 211, 213, 217, 229. Blitar: 384 398, 476 481, 516, 525, 526 Bodjonegoro: 405. Boegineezen: 88, 92, 93, 129 Ceram Cerammers: 138, 154, 156, 175, 284, 400, 402, 425, 430, 215, 324, 437, 479. Chandernagore: 143, 145 Cheribon: 534 536. Chicacole: 589, 591, 592 Chikel: 88, 310, 318 335, 398. Chinco (Poeloe) zie Tjengkoek China Chineezen 15, 119, 166. 20, 58, 59, 90, 93, 101, 103, 228, 237, 239, 245, 342, 360, 372, 410, 516 525. 395, 400, 448, 450. Chinsura: 143 145, 491, 494. Chiraas zie Shiras: Chirgees; zie Skarkej: Chynpore: 222 Cochin: 158, 160, 199, 201 203, 241, 285, 289, 303, 337 339, 352, 382, 383, Coilan 285, 286, 347, 350 352, Collasiri: 199 203, 240, 241 Colletje: 348 350, 351 Colombo: 505 Condapilly: 169 171, 205, 207. Condapour: 202, Condawira 109. Contera: 171, 172, 205, 206 Cajeli: 479. Coringi: 172 Cottatte: 349. Calcutta: 21, 234 Cananoor: 199 293, 239, 241 Canara: 157, 199, 203, 239 241, Daatcheron; 171, 203, 204, 287. 208 ## REGISTER VAN PLLTSNAXEN

Dakka: 533, 534, 537, 539, 563, 137, 143, 145, 169, 251, 564, 292, 328, 335, 337, 295, 339.

Danisborg: 350, 351, 353, 448, 472, 500.

Dauw, zie Doelang: 519, 567, 595.

Decca, zie Dakka; Decima 583.

Delhi: 65, 257.

Demak: 180, 343, 380.

Denemarken; Denen: 8, 13, 129.

Galela: 307, 308, 237, 251, 292, 472, 519, 567, 595.

Galesong: 267, 595.

Gamron: 43, 47.

Dhoelia: 492, 493, 55, 72, 78, 83, 85.

Diamant (kasteel): 113, 119, 191, 97, 121, 455, 456, 192, 273, 442, 443, 550, 552.

Ganeh: 464, 555, 561.

Gapi: 326.

Dingding: 149, 430.

Ganges: 432.

Djambi: 345, 346.

Glissong; zie Galesong:

Djapang: 384.

Goa (Makassar): 195, 196, 264.

Djipang: 394, 405, 406, 266, 267, 269, 276, 300, 306.

Diogorogo: 384.

Goedjarat: 65, 68, 256.

Djohor: 402, 403, 425, 426.

Goeroelak: 366.

Doeapoeloe Kottah’s: 16, 19, 320.

Golepalum: 172, 206, 323.

Golkonda: 106, 109, 171.

Doelang: 20, 173, 590.

Doelodoea: 95, 102, 228.

Gondewarom: 172, 206.

Doipo: 5, 15, 124, 150, 152.

Goregpour: 164, 196.

Gorontalo: 88, 96, 101.

Dordo: 394, 102, 103, 173-176, 203, 210.

Dondolakka: 520, 225-7229, 249, 255, 256, 284.

Dongala: 393, 340, 341, 4097413, 526, 527.

Dordrecht: 472, 518, 529, 531.

Grissee: 380, 404, 405, 413, 416, 420, 421.

Grobogan: 343, 380.

Guseratte, zie Goedjarat:

Eloer: 171, 173, 203, 205, 207.

Engeland, Engelschen: 22, 41, 104, 106, 123, 129, 137, 141, 149, 236, 238, 251, 292, 328, 335, 351, 390, 391, 443, 448, 457, 460, 472, 500.

Hajeepore: 198, 222.

Halmaheira: 153, 210, 510, 519, 557, 563, 567, 595, 220, 223, 225, 278, 280, 281, 306, 310, 387, 390, 392, 463, 469.

Hatuwe: 138, 324.

Hoegli: 21, 22, 136, 140, 162, 198.

Faars: 78, 97, 122, 456, 234, 235, 432, 433, 492.

Frankrijk, Franschen: 41, 104, 129, 360, 367, 368, 375, 378, 383, 386.

Ilolodoa zie Doelodoea.

Kasimbasar: 137, 235, 509.

Tran zie Perzie.

Kediri: 384.

Ispahan: 44, 79, 80, 82, 455, 456.

Kedoe: 384, 424.

Kelang: 403.

Kema: 93.

Kendal: 343, 380, 539, 541.

Kertosono: 384.

Khairpur: 162-164.

Jacatra: 482, 486.

Kijfhoek:

Jaggernaykpalem: 208, 209.

Kilkare: 505, 507.

jaggernaykpceram: 589, 592.

Kisamalecour: 296.

Japan: 281, 282, 319, 320, 583.

Kisar: 333, 337, 589.

Kishm: 44.

Kirman: 455, 456.

Java Javanen: 109, 120, 129, 146, 150, 161-162, 176-195, 242, 245, 251, 268, 335, 342, 343, 359, 381, 383, 386, 395, 403, 409, 413, 418, 423, 425, 440.

Koedoes: 343, 384.

Koepang: 489, 491, 508, 511.

Kokonorra: 29.

Koromandel: 8, 13, 144, 172, 479, 481-486, 494, 500, 515, 534, 536, 539, 544, 547, 563.

Jengibandar: 65, 69, 459, 460, 401-402, 500, 504, 589, 592.

Joana: 343, 380.

Kolta-Tengah: 320.

Krei 232, 233.

Kwandang:

Kaboeroewang: 597.

Kadoewang: 384.

Kaidipang: 19, 20, 57, 60, 343, 345, 516, 525, 592.

Laboeha: 438.

Lagoesi: 316.

Lamboenoe: 282, 285, 410.

Lamongan: 404.

Lampongs: 116, 118, 192, 270, 275, 441-443, 484, 548, 551, 554, 555, 557, 561.

Kajoa: 464.

Kajoe-Tangi: 169, 452.

Kakienara: 204, 208, 209, 592.

Kalangan: 470.

Kalangbret: 384.

Kaligawe: 366.

Kaliworgo: 343, 384.

Kandahar: 52, 55, 446, 447, 470.

Kaoe: 309.

Karang-gantoe (fort in Bantam): 118, 553.

Karkelong: 569, 579.

Kartasoera Adiningrat: 147, 176, 177, 182, 183, 242, 245, 342, 103, 173-176, 227, 249, 255, 284, 340, 341, 409, 413.

Linggi (Op Malakka): 403.

Loebak, zie Bawcan.

Loeboe: 24.

Loloda: 306, 310.

Longar: 232, 233.

Losari: 365.

Mangatti: 157, 160, 382, 383.

Mangole: 356, 359.

Maros: 262, 263.

Mataram: 176, 183, 242, 245, 342-343, 359, 381, 383, 386, 395, 403, 409, 423, 425, 494, 500.

Mavelicare: 352.

Mazulipatnam: 35, 107-109, 204, 207, 209, 210, 590, 591.

Maba: 25, 153, 156, 211, 213, 217, 220, 280, 464.

Mekka: 268.

Menado: 9, 126, 128, 131, 252, 254, 284, 393, 446, 469, 472, 479, 481.

Madioen: 384.

Madoera: 182, 363, 366, 373, 395, 401, 403, 413, 422, 512, 515.

Madole: 309.

Madura (Voor-Indie): 504, 507.

Magetan: 384.

Magindanao: 131, 252, 474, 479.

Mahe: 337, 339.

Mahratti: 457, 461.

Makassar, Makassaren: 5, 8, 55, 57, 64, 88, 89, 101, 126, 15, 23, 91, 92, 124, 129, 137, 139, 157, 128, 125, 129, 131, 150-152, 175, 210, 220, 222, 229, 195, 197, 230, 245, 251, 252, 246, 256, 278, 281, 282, 285, 262, 267, 269, 270, 275, 278, 290, 292, 306, 310, 323, 333, 298, 302, 305, 306, 314-316, 340, 341, 343, 345, 356, 359, 328, 335, 386, 387, 400, 472, 409, 413, 436, 439, 463, 469, 474, 476, 486, 489, 516, 525, 526.

Makissar, Kisar.

Makjan: 437, 464, 486, 489, 573, 578, 579, 592, 600, 578.

Maksud-Begi: 82.

Malabaar: 157, 160, 199-203, 239, 241, 285, 290, 295, 298, 303, 304, 337, 339, 346, 353, 381-383, 507.

Maladiven: 432.

Malajoe: 219, 472.

Malakka: 402, 403, 425, 432, 589, 580.

Maleiers: 245, 335, 400, 427.

Mandhar, Mandhareezen: 129, 131, 175, 251, 284, 393, 479, 294, 295, 310, 316, 317, 318, 354, 355, 501, 502, 503, 564, 573, 578, 579, 592, 597.

Manganitoe: 50, 52, 60, 64, 446, 564, 573, 578, 579, 592, 597.

Mangarang: 597.

Monghyr: 163, 222.

Mongondo, Bolaang: 21, 509, 510.

Moxudabath: 21, 509, 510.

Nagasaki: 282, 320, 583, 585.

Naning: 426, 430.

Naoer: 502.

Narsapoer: 172, 203, 208.

Negapatnam: 11, 86, 88, 136, 479, 446.

Nieuwe Eiland: 147, 150.

Pasoeroean: 146-147, 364, 365, 380, 414, 417, 542.

Patani (Op Halmaheira): 25, 31, 32, 35, 156, 210, 214, 216, 217, 219, 220, 280.

Pati: 343, 380, 384.

Patientie (straaf): 487, 576.

Patna (in Bengalen): 139, 140.

Pattapoet: 590.

Pekat (op Soembawa): 5, 14, 124, 125, 151, 196.

Peleng: 326.

Pema lang: 343, 380, 384.

Pembenaar: 504, 507.

Perak: 430, 432, 580.

Peritally: 286, 287-290.

Pernatte: 290.

Pekalongan: 342, 380, 384.

Perzie: 55, 56, 97, 98, 121-122, 134, 135, 256, 312-313, 454, 457.

Peza: 347.

Pitapoer: 204.

Poeloe Pandjang: 109, 113, 553.

Poeloe Pangkor: 149.

Poeloe Pisang: 214.

Polgar: 128.

Pondicherry: 144, 292, 295, 337.

Ponnosaccan: 128.

Ponorogo: 384.

Pontak: 128.

Porca of Porka: 285, 303, 382.

Portonovo: 335, 401-402.

Portugal Portugeezen: 417, 420, 421, 514, 515, 129, 136, 169, 292, 335, 351.

Panagie (rivier): 428, 438, 448, 472, 489, 508, 519, 567, 595.

Paoh of Paoeh: 17, 320, 321.

Papenberg: 585.

Papoeasche eilanden: 34, 154, 156, 215, 437.

Papenachery: 502.

Parigi: 91, 173-176, 526, 532.

Paringinaloer: 502.

Paroe (Malabaar): 159, 286, 347, 382.

Pasariboe: 98, 101.

Padang: 16, 19, 262, 320, 323.

Pagoe: 310.

Pagoejama: 93.

Pahang: 425, 426.

Palembang: 270, 271, 398, 41.

Palicol: 171, 172, 203, 205, 206, 208.

Palliacatta: 123, 172, 206.

Paloe: 173-175.

Paloppo: 284, 479.

Pambe: 504, 507.

Pamekasan: 363, 396, 397, 416, 417, 420, 421, 514, 515.

Pranarago, zie Ponorogo.

Priaman: 320.

Prinseneiland: 147, 150.

Putulang: 506.

Ragiamahal: 509.

Ragiemahindrawarom: 35-36, 171, 203, 205, 207, 589, 592, 361, 363, 366, 367, 368, 377, 400, 406, 408, 414, 415, 417, 419, 421, 494, 541-542.

Ramaswaram: 506.

Rammenacoyl: 504, 506.

Rembang: 342, 343, 366, 367, 404, 413.

Rembau: 428.

Repelin: 303, 304.

Riouw: 402.

Roma (eiand): 333.

Rottterdam (kasteel): 6, 125, 151, 152, 263, 267, 270, 276, 277, 300, 302, 305, 306, 314, 316, 387.

Rotti: 511, 557.

Rowa: 384.

Shahabad: 222.

Sharkej: 257.

Shiras: 455.

Siak: 402, 403, 425, 426.

Siauw: 50, 46, 592, 600.

Siccacol, zie Chicacole:

Sidajoe: 182, 363, 380, 404.

Signatti: 285, 347, 351.

Sikaboe: 282, 410.

Silebar: 162, 185, 190, 443, 551.

Sillida zie Salido.

Simola: 211, 217-220.

Sinding; zie Sjending:

Siremenanting: 428.

Sjending: 282, 410.

Sjikel, zie Chikel:

Soediang: 300.

Soekadana: 548, 551, 561.

Soela-eilanden: 356-359, 464, 546.

Soemba: 510, 511.

Soembawa: 5, 8, 13, 15, 124, 150, 152, 195, 197, 514.

Soemenep: 363, 396, 397, 413.

Soengei Dadap: 553.

Soengei Oedjung: 428.

Soerabaja: 182, 365, 366, 367, 376, 400, 405, 406, 409, 415, 416, 419, 421, 543, 544.

Soerakarta Adiningrat: 386, 424, 495, 498, 500.

Soerasowan (Bantam): 113, 119, 189, 191, 193, 273, 442, 443, 564, 573, 578, 579, 592, 600.

Solo: 386.

Solo (rivier): 424.

Sorbiano: 489, 491.

Sorkam:

Saran: 222, 391, 392.

Saranga-balitar: 384.

Sawoe: 511.

Sedajoe, zie Sidajoe.

Sel: 393.

Selangor: 402, 403, 430.

Sellipaka: 209.

Semangka: 272, 511.

Seselo: 380.

Semarang: 180, 181, 243, 244, 342, 563.

Sumatra’s Westkust: 16-19, 101, 261, 262, 320, 323.

Suratte: 65, 141, 43, 256, 260, 268, 457, 463.

Tigablas Kottah’s: 16, 19, 320, 323.

Timoeroeng: 315.

Timor: 489, 491, 508, 509, 510.

Tichut: 222.

Tiroewaloer: 160.

Tjaroeban: 384.

Tjenkaisewoe: 343, 380.

Tjenrara: 23.

Tjoetjera: 234.

Tobaroe: 309.

Tobelo-tai: 309.

Toeban: 182, 380, 404.

Toelang-Bawang: 270-274, 441, 551.

Tomacallang: 58, 59, 90, 92, 93, 102, 228.

Tomini: 9, 91, 173, 175, 282, 315, 526, 532.

Tonsawan: 128.

Tontoli: 131, 248, 254, 315, 393-395, 479.

Torbaja: 366.

Tosora: 315, 316.

Towadjo, zie Wadjo.

Tranquebare: 8, 14, 13.

Trcvancore: 285, 290, 346, 353.

Triwaloer: 87.

Turatte: 24.

Taboekan: 60, 64, 446, 47, 569, 572, 579, 597.

Talafoe: 309.

Talaud-eilanden: 569, 579, 597.

Taliaboe: 356.

Tanbora: 5, 8, 14, 15, 124, 125, 151, 152, 196.

Tampe: 410.

Tampceran: 343.

Tangerang: 441, 442.

Tanjore: 86, 135-136, 310, 311, 316-318, 354, 355, 500, 504.

Tansjenagarang (andere naam voor Tanjore) 354.

Taranka: 597.

Taroena: 290, 292, 446, 447, 469, 476, 569, 578-579, 592.

Tatas: 167.

Teckencour: 285.

Tegal: 343, 539.

Tegenepatnam: 401.

Tello: 264, 266, 267, 276, 278, 305, 306.

Tengapatnam: 348, 349.

Ternate: 25, 129, 130, 133, 139, 155, 213, 214, 216, 217, 222, 225, 226, 246, 249, 251, 252, 278, 281, 291, 306, 310, 325, 333, 341-344, 356, 359, 387, 390, 393, 412, 436, 437, 439, 463, 469, 472, 476, 479, 486, 487, 489, 524, 525, 544, 547, 573, 578, 579.

Tidore: 24, 25, 32, 35, 153, 157, 222, 225, 278, 281, 356, 387, 390, 437, 438, 463, 469, 546.

Valkenburg (schans) 264.

Verwachting (fort): 356.

Wadjo: 314, 316.

Waidi: 464.

Wama: 464.

Wammer: 229-231.

Warkay: 229, 232, 233, 387, 390.

Waroeng: 380.

Waygamma: 214.

Weda: 25, 211, 217-220, 280.

Weleri: 180.

Wingurla: 157, 287.

Wiradesa: 380, 384.

Wirosobo: 384.

Wokam: 229.

Zeol: 393.

Zuidooster-eilanden: 229.

Zuidwester-eilanden: 333, 337.

Zweden: 129, 237, 251, 472, 519, 567, 595.

Xulla, zie Soela-cilanden.

VERKLARING VAN DE IN DE DOCUMENTEN VOORKOMENDE VREEMDE WOORDEN EN UITDRUKKINGEN:

cij fers crwlizcn Naat bladzijdcn, Ya1T woord voorkomt ; vetgedrukte cijfers nazr dic bladzijden, waar Mcn korte omschiUving coms ook ctn litcratuurvcrwijzing aantrelt. Jan woordch; hcrhaaldclijk voorkomoy zijn slechts cnkele plaatsen onecrcrcn:

WREEMDE WOORDEN EX UITDRUKKINGEN

Voot den grootvizier of rijksbestuurder: 49, 135, alia, mannetjes-olifant zonder ayen 0f aja achter persoonsramen slagtanden: 310.

geplaatst ter aanduiding dat de amerie, extra rechten boven Brahmaan tollen, betalen senoemde gewone Basra den tekst veriaald door maekelaerdye: 104.

amir, doubletvorm van emir, vol stentitel, bij de Compagnie Upt-taald door grootvorst: 67.

baar of bahar, gewichtseenheid van ammerouw, verbastering van pikoei cf circa 375 pond. Zie rah, titel voor hooge Mohamme Corpus II, blz. 607: 428, 431.

daansche ambtenaren: 171, 205.

bahadur suffix bij vorstennamen; anrongoeroe Boegineesche titel, beteekenend held: 533, vertaaid door opperhoofd: 265.

balai, vergaderplaats sraad-huis: 266, 431.

areek; areka- of pinangnoot: 354.

ballagal, klein inheemsch vaartuig 355.

Voor-Indie: 204.

armanee of armene naam voor de bandarye zie sjahbandarye: regeering van Madura in Vcor bappa vader, titel voor bejaarden: Indie Zie Corpus IL, noot 265, 266, 267. blz: 32: 350.

bariga, Portugeesch, buik, aan-duiding VOOI tweede kwaliteit cabessa hoofd 314, 315. pec voet, duidden rest pect.

arsdast, verzoekschrift: 581, 582.

asa foelida, duivelsdrek; ccn hars-achtige stof, geneesmiddel gebruikt: 81.

barra, andere naam Voor baar of bahar.

atimad-dauleth, Perzische titel bassa, pasjah of pacha: 101.

baloer Javaansch, volgeling canoengooy lees canongo, ambte-huisbediende, bij de Compaggnie naar bij dc landrente: 492 steeds gcbruikt Voor koelie capitan-laoel, titel inden Ooste-Heerendienstplichtige: 183, 368, 407, 414, 418, 512, 541, 543, 544.

battoor, batoer: 128, 134, 139, 155, 250, 265, 330.340, 341, etc.

baxi, Mohanmedaansche titel; hier gebruikt voor cen militai-ren bevelhebber.

Bakhshi Maleisch. overigens betaalmeester: 457.

bedarka corvooigelden: 221.

begi, Perzisch, heer der heeren, titel VCor een gouver-neur; 97 122.

benjo zie bonjoy:

ben juin bensuim benzoe, wel-riekende hars; 100.

blandong, het verplichte kappen wegsleepen van djatihout in de bosschen van Java’s Ncord-osikust: 542.

bobato, Moluksche titel Voor gent: Vergelijk het Javaansche pikoel of ons: 428.

boepatih: 133, 139, 154, 156, 174, 176, 216, 205, 207, 310, etc.

bok, boot gebruikt bij het van Op een reede liggende sche-pen roeiers heetten boklui Beschryvinge glossarium den: 588.

bonjoy, titeL van Japansche ambtenaren belast met het ToC cayer, Zil coir.

bramine, priester: 297, 311, 350.

2” tolk of inheemsch schrij-vTolw wordt caymalinne ge-noemd; 159. 209, 210, 317, 318.

chaukidaar; zie chokidar.

chiap, zie tjap.

chitty, suffix bij eigennamen aan-duidende dat de genoemde vall handelskaste was Zie cabessa, zie onder bariga Hobson-obson voce chelty: 354, 355.

caffila, Arabisch kafilah, kara-vaan: 257.

chokidar, opzichter; waker: 35, 288, 347, 348, 350, 351.

cobido, inheemische eilemaat van circa cM Zie Pieter: van

carga, baal zijde van 216 K.G. Zie begler-Corpus in de lijst der vreem-de woorden:

cargeeren, in prijs verhoogen: 46.

carra, Boegineesche titel; 265, 266, 267.

carroda, zie karoda.

casie, zie kadi:

casset, Hind kasid, looper of koe-rier: 134.

calief, lijfeigene, banneling: 29.

cattie, gewichtseenheid van 1/100 pikoel of ons: 428.

caul; gunstbrief. Zie Hobson-son in voce cowl: 86, 171, 203, 205, 207, 310, etc.

cquris schelpjes, gebruikt als be-taalmiddel. Zie Pieter van Dam’ s Beschryvinge voce: 432.

caveeren DOrg staan: 198.

cayer, Zil coir.

caymaal, vorstentitel aan de kust Malabaar, vrijheer; Zijn bramine, priester: 297, 311, 350.

cundiz last Yan 480 pond: 240. ## Irzunt WOORDEN EN VITDRUKKINGEN.

diwan-begie, Perzische titel, heer sarium: 505, der justitie: 81

coir, vezels van den klapper

djogoegoe, Ternataansche titel boom het daaruit Vervaat voor den rijksbesturder: 28, 103 digde touw. Zie Hobson-Jobson 128, 139, 155, 250, 255, 330 voce 505 340, 388, etc:

colox zie koelak

djooe, hooge Ternataansche titel, cora-cora; gewapende prauw; gewaaree o.a. sultan werd bruikt Yoor hongi-tochten: aangesproken, beteckenende 27, 131, 132, 213, 254, 475 etc: Heer: 31, 439.

corisje-bassie, zie kurtji-bashi

doelang, groote houten schotel, costumados; Portugeesch, gebruikt bij het uitwasschen van kelijke uitvoerrechten ertsen in de kali: 477. 311, 501.

doesoen, tuin, boomgaard sago-

curcumo gele verfstoi, bereid uit boscn 280, 438. een crocusachtige plant, Maleisch kocnjit. Zie Pieter

duan, ook geschreven diwan, titel Dam' Beschryvinge, Jl; glos sarium hooid der financien; raad des konings: 104, 140, 234, etc:

crain, zie karaeng

dufterdar, hooid der belastingen: 104, 105

dabboe of daboe, kleine koperen munt: 107 108 589, 590, 591

fanum, munt ter waarde van 1/12 daeng, Boegineesche adellijke pagode, waren ook dubbele tel: 23, 150, 151 263, 265 267 koningsfanums (fanum-ragia): 158, 348, 355, 501

dain, zie daeng

daulalaal, Arabisch dalal, makelaar: teekenis, corspr. voor een legerhoofd; later ook voor een

daroga, hooge titel, hoofd of verneur, het hoofd van de munt; perintendent; gouverneug hooid etc : 21 107, 109, 136, 140, 391, 392, 432, 434, 492, etc

firman koninkiijk bevelschrift; gunstbrief. Zie VOGEL, o blz 12: 140, 171, 205, 234, 257, etc.

defterdaer, zie dufterdar.

dendi sjaboutra zie sjaboutria

derogeeren opheffen dessuve

destek, Perzisch dastak; keizerlijk paspoort of "geleydebrief" Zie VOGEL Kelelaar' Hofreis, noot op blz 55: 22 140, 221 492 493, 538, 592

ganting of ganlang, rijstmaat, bevattende circa 84 1/2 pond: 186 357

dinar kleine Perzische munt: 39

gastos, Portugeesch onkosten: 312, 158

geharpt, gezeefd met een 2,g. harp: 185, 240, 371.

jagerssuyker, zie jagira.

jagir of jagier, erfelijk leenbezit, apanage De houder van zC0 n gilalq bezit was de jagirdar: 21, 392. 600

jamindar, zie jemadar

glarang zie galarrang

goeserbanaar Perzisch gurz-E bar. dar, letterlijk knotsdrager

jemadar, titel voor hoofd der Perzische titel. Zie VOGEL blz: 50: 35, 205 391 434 592

gomasto Hindostari gomashta jentief, gentiehin aanduiding vertegerwoordiger; Takelaar: Unor de Hindoes Voor-Indie; 140 163, 198 221 553 537 ter onderscheiding van de Moo- ren of Mohammedanen Het is het Portugeesche gentio, heiden: 207.

guzarban, goeserbanaar

jerieb, Perzische lengtemaat van hamat, Javaansch amet, zoovecl 4000 ges of el een man dragen kan: 541

jonkan, jonkom, joncquam etc: dag Mo- uitvoerrechten; van Tamil hari-Moeloed, van hammed geboorte: 364, chungam. De inners dier rech- ten werden jonkeniers gencemd; hasbulhockum keizerlijk bevelschrift 107, 135 208, 297, 592, Zie Hobson-Jobson voce hosbolhookutm: 68, 458

hatib halibi, zie katib

hoekoem; ambtstitel op Noord-Ce- lebes en omgeving; vroeger voor rechter, thans afdeelings hoofd: 29, 103, 139, 155, 156 kamhoul, gezochte soort roodhout: 250, etc. 182, hoedendragers Eebopeaetere dam duiding voor in het kadi; bekende Moh. titel voor van den Grootmogol: 22, priester en ambtenaar; 3C0 392, 538 563, 582 uitgesproken als kaadsjie, hoekoem; op allerlei wijzen verbasterd lebes en omgeving; vroeger voor casie, khagie kasi, etc: 104, 105 123, 537, 564.

karaeng; Makassaarsche Boe- gineesche titel voor prinsen en rijksgrooten 195, 262 267, 277, 306, etc:

ikje, Japansche lengtemaat circa 3 Hollandsche ellen: 585

karet, schildpadshoorn 102, 586, 133, 228 247, 252, 285 etc.

ikkeri, kleine gouden munt aan de Malabaarsche kust; genoemd naar de plaats Ikkerie: 200.

kasset, zie casset.

ingabey, zie ngabehi.

katib; chatib, hatib Maleisch; schrijver: 139, 309, 547.

katsjil, zie ketjil.

jagara, Javaansch, palmwijnsui- ker; 513

katti, zie cattie

kegoda passent, zijde van prima qualiteit: Zie Corpus IV, blz. 605: 72, 73, admiraal, echter ook gebruikt voor regent: 431

ketjil, prinselijke titel Mo- lukken: 156, 226, 227 324

kimelaha of quimalaha, Moluk- sche titel, tegenwoordig Voor kamponghooid den Compagniestijd Voor een stad- houder van den sultan van Ter- nate: 139 156, 211-219, 308, 309 “rewichtseenticid” 306, etc.

kitchil, zie ketjil

koelak, kolok, rijstmaal, bevatier circa 3 KG: 71, 72, 492

koenjit zie curcuma

koenting of konteng hetzelfde als een prauw-majang, ccn snelle maon zie mon zeilprauw: 530.

koewalo; Malcisch; riviermond

kojang, last Yan circa 30 pikoel: 368 370, 379, 380, 384, 404 passer: 488 576 407, 415

mordyker, vrije Christen inlander: 231, 233 299.

krissenwater, bij bezweringen bruikt waler; waarin de krissen gedoopt zijn Zie Corpus ratte, 257. noot op blz: 3: 15 125, 305.

malcaal of matical, Perzisch mus kal, ecn gewicht; onderdeel van de man. Zie Corpus IV, noot op blz 210: 71

mroman, kleine Madoereesche prauw met uitleggers: 544.

kurtji-bashi, hoofd van de Kurtji’s of grenstroepen in Perzie: marsaoli, Gorontalosche titel voor een districtshoofd: 29, 103.

kwala zie koewala

momaleek, Perzische titet voor den oppermuntmees- ier; 81 in Ambon; Zie de Encyclopaedie mier-beker, heeft in den tekst van Ned. Indie: 332. beteekenis tolplaats Het Perzi- sche mirbahr beteekent echter havenmeester De Versameling der Woorden geeft: mierbaar, waterschout strandvoogd: lak, Kind.

lakh, hoeveelheid van 100.000, meest gezega van ropyen: 221 510.

latty, inheemsche naai van loge in Suratte: 459.

laxamanna, Maleische tifel Voor Grootmogol: 35, 140 205, 391, 434, 435, 439 445 492

moetsilka schriftelijk vastgelegde verplichting, verbandschriit: Zie Corpus noot op blz. 222: 141 390, 392

neli, Voorindische naam voor rijst den bolster, padi: 88, 158, 318, 427

molla, Mohammedaansch geleerde, kenner van den koran: 45 123

nesser o i nesserane; geschenk aan mooren de algemeene aanduiding voor Mohammedanen 134, 392, 537, 539. 200, 245, 429.

npvis, schrijver: 501 503

ngabehi, titel voor vorstelijker bloede: 146, 147, 405

ngoffamanjirah, Moluksche titel, lans voor een kamponghoofd: de 17de 8de eeuw eer net” het algemeen duidt het districtshoofd: 139, 156, 308 309 388, 389.

mustoffie, hooge Perzische ambtenaarstitel, in den tekst onschre- ven door principale secretatis sen van conings gehijmcabi- de woord financieele amotenaren aan e word: dan ook wel vef- taald doar belastinggaarder Bengalen mprincelijk bevelschrift”: 234.

mustoffie momalek, hoofd van de munt en mustof chazineh mustoffie- cossq kanselier van schat- kist: 76, 77, 86, 312, 313

oekoeng; zie hoekoem.

ola; gedroogd palmblad, aIs schrijimateriaal gebruikt, Waut door het WOOrc ook den zin nabab; algemeene titel Voor- Indiz Voor een gouvetreur onderkoning: 215 136, 141, 159, 355 203 205, 221, 256, etc.

orang-kajo, Maleische titel votr hoofd: 229 233, 333, 334, 336

nabies zie nevis

naib doubletvorm van nabab, zie ollena, autoriteit Op het eiland De- aldaar: cima in Japan: 587.

naik vorstentitel aa01 de kust van Madura, “Vrijheer grave’ 200.

naikar, zie naukar.

nGiros, leden Vdnl militaire pagode, gouden munt ter waardl kaste Malabaar, uridders” van 120 Hollandsche stuivers 240. z00 genoemid omdat er een pa- gode (tempel) afgebeeld erz was; 172, 200, 202, 206 348, 355 501

nasir hooge ambtenaar aan het erzische hof: 48

naukar, vertegenwoordiger van

palenquin; palankijn draag- stoel; 87, 318

pandidaar, titel van ecn rcgeni aan Westkust, verbastering van panghoeloe: 98, 100, 261, 323. 501 503.

pantsjaling, inheemsch zeilvaar- tuig in den Archipel: 468

pardao, in Goa geslagen zilveren miunt ter waarde van 300 reis: 310, 503

parro rijstmaal, bevattende circa 40 pond: 158, 160.

parwanno, privilegebrief, nonder racam, koninklijk bevelschriit Zie koninglijk bevelschrift” WILSON voce rakam; Het dres der duwans’ 20, woord is door de Portugeezen 87, 107, 108, verbasterd tot regam: 71

paseban gehoorplaats aloon-aloon: 243

rackadaring; geldafpersing: 171

patih, plaatsvervanger van den radery vorst of een regent: 407, 408, 416, 419, 514, etc:

radix-China, gedroogde wortel, als nedicijn huidziekten ge- bruikt: 72

radju-moeda, kroonprins: 305 241

ragia zie fanum

ragiador, titel voor een regent aan de kust van Malabaar: 159, 240, 180, 200. 286, 352

rahdar, inner van wegtollen (rah van Koromandel, seegulbewacr- weg) De tolgelden werden der rahdari genoemd: 74, 84, 259.

rakam; zie racam

ronrong; titel Zuid- Celebes: 314.

rQuw, hooge titel aan den kust van Koromandel, Hindostani 501 503 362 376, 399.

regom zie racam

pepatty, zie patih

rom pe, rimpel, plooi, vermoedelijk ook de gracht greppel om een versterking: 530.

perganna, Hind. pergana district: 21, 140, 198, 221, 222, 234

peshwa; hoofd der Mahratta': 311.

pesuway, zie peshwa

phaar, inheemsch vaartuig aan de Koromandelkust: 355

sabandhaar, zie sjahbandar.

sadaha Ternataansche titel, thans Voor cen hoofd van lageren rang: 134

poenggowo, Boegineesche titeL voor den opzichter van het tanserf: 276.

sahib, aanspreektitel Voor hooger geplaatsten in Voor-Indie; thans sjonkan, zie jonkan. aigemeen gebruikt tegenover sjoukidaar zie chokidar Europeanen: 317, 354, 355

sahid, zie said.

said, Moh titel, oorspronkelijk Jeen toekomende aan de afstam- melingen van Mohammed' dochter Fatimah: 268, 537

sair, verzamelnaan vooi alle betalen dcorvoerrechten enz. Bengalen: 140. 510.

salahoekoem, titel van stad- houders des konings van Ter- nate omliggende eilan- den: 356, 358.

samoekar, ambtenaarstitel op Ko- romandel: 35

sapandiaar, ambtenaar bij de en uitvoerrechten: 35.

saraaf, geldwisselaar, kassier: 419, 421, 513, 515 268.

sardar, ook wel sirdar; comman- deur: 313

sassefras boom, die zoowel rood- hout levert als welriekende massooi of koelit-lowang: 336, 434, 435 438.

sedjek, zekere belasting van pro- cent in Perzie: 74, 108.

sengadji, in de Molukken gebrui- kelijke titel voor cen regent of districtshoofd: 29 103, 134, 155, 156 201 219, etc:

sennet, privilege of charter in Su- ratte: 142.

serkaer; zie sircur

shekdar, ontvanger der belastin- gen 197, 198

simedaar; zie jemadar

sircar, landstreek; gebied: 163

sjaboutria, de koninklijke waag zie: 48 Hoegli: 140.

sjahbandar, havenmeester, wiens gebied sjahbandarye genoemd werd: 139, 167 168, 306 386, 399, 407, 414, 418, etc:

tjap, sjap of chiap, merk of stem- pel; het merken stempelen heet tjappen: 258, 320, 459, 468, 580, 590.

tjapar, een bode paard in Per- sjaboutria: 48

tjatja, gezin; tjatjasgelden hoofd- gelden op Java: 535 543

toekoe, kleine balk, paal, waa- schijnlijk het Maleische toegoe: 180.

toemallalang rijksbestuurder het Zuid-Celebes: 306.

toemenggoeng, hooge Javaansche titel, bij de Compagnie gebruikt VOOr verschillende inheernsche ambtenaren; als ontvanger fis- kaal, baljuw, etc = 490, 508, 512, 536 539, 542, 543

toman of thoman, Perzische reken houder, munt ter wzarde van circa 42,50 GEL. gld: 39, 41, 43, 71 78, 97 121 met noot [: 67 122 etc:

wakil, Arabisch, plaatsvervanger, vertegenwoordiger = 390, 391, 392, 433, 439 445

wankang, kleine Chineesche jonk: 166, 167, 450.

wazir, minister, groolvizier; wazir momaleek, opperste wazir: 67

wetang ets aanduiding Voor echte Javanen tegenover Bantammers Wetan Oost; worden ook Ooster-Javanen genoemd) 555.

utslag, toegift of overwicht: 486.

vigiador, ortugeesch; bewal ker, titel van een politie-officier = 205

zeet, zetel. Ter zeet begeven zich neerzetten: 172, 208

Footnotes

1. Dit contract 25 Mei 1750 is door schen die van 175[tercht gckomem vergissing bij het copiceren↩
2. De poort; Tiar de ingevcer de #litm wcrden gcchiap: Eestempcld, Dc oude loge in dc stad↩
3. Zie de approbatie hierna achter het document 10 Januari 1727.↩
4. Dit staat in beide alschriften.↩
5. Uit de Resolutiem Gouverneur Generaal Raden Indie, dd. 19 Mei 1727. Uit het Contractboek. Ook int Oicrgecomen briever 1728, I6de bocck, aldeeling Macassar, folio 45↩
6. Corpus blz. 192 volgende.↩
7. Uit de Resolutizn = On Gouvethcit Generaal en Rodc, d.d. 15 Januari 1728.↩
8. Hiervoor schreei de zcer slardige kopiist van het Confractbeek prote geven↩
9. Er s(all beida aischriitcn ; als Forcl↩
10. contract mij niet bckend Dauw is het tcgenwoordige Doclang↩
11. Uit Ovcraccomct bricech 1728 , 19de bcck; afdecling Bengale; 3de registcr, folio 92↩
12. Dit dorp Falm Olcr vcclc Iaircn eigendom de Compagnie; Zic Pictcr Doin” $ Beschryinge I, I, bl. 24↩
13. Er staa:: Tooi Ucn↩
14. Uit het Coutracthock Ook in de Oicraccotcn bricern 1729 , 19de borrck; aideeling Macassar, folio 172 en Yolgende↩
15. De Overgccomnel Cu hckben Totinro Rmjea Woelan. BLox, 39↩
16. Uit het Contraclbock: Ook in dc Ovcrgccomen bricicn 1729, 18dc bocck afdeeling Ternaten, Iolio 2] cn volgende↩
17. Cora-cora $ of gewapende roeiprauwen↩
18. De rijksraden Tidore↩

19. Zie respeclievelijk Cortus II, blz: 348 Corfus blz. Corpuus IV, blz: 180 cv. 236 &. 310 &7↩

20. Merkteckens, Comp’ kpilaar’↩

21. Zie Cormuu IV, biz, 3I-3I2↩

22. Boepatih’ riiksraden. Djogoegoe riksbestuurdcr↩

23. Hockocm oekoeng volkskoofd o opperslc kampcnghaafd Kimelaha had Iroeret de bcteckenis stadhouder. Marasaolih is het Eebied Waaroyer stadhoudcr Was Midja is mans Ilaam Voor kimelaha Marsaoli DE CLERCO Towal e Inot ep blz. J5Q. Opgemerkl worde, het Gorontaalsch marsaoli titel dot districtshoofd Sengadji regent of districishooid Lccs : Kokonorra Het uiterst merkwtardig da: dit Wcora Indie Jang gebruik geblevcn: Caticf is namcliik het Middelrcdcrlandschc kcitijf vgl: Fransch chetil, ellendig ditels substantif beteckende hanneling lifcigene VERDAY Woce↩

24. Namelik dcn sultar Tidcre. Lees Djooe Biang. Djode titel nct de beteckenis heer, Hct aischiit in Coubrociac hceft dajn. Het Cotrucooc hceft hicr vcrschrijving vlugt. Hicr Siia” aincenoemo L.c3s = haaide dezes.↩

25. Uit het Contrectboek Ook in de Overgecome bricven 1729, IBde boeck, afdceling Tcrnaten, toljo 1102 c volgcnde Merkwaardig het ncutrale woorJgeslach↩

26. Hct Conlracbock; dat in deze jaren uitermate slordig bijgewerkt; hceft hier: zullen gelieven: Het Coutrectbock heeft hicr platen. Hicrvoor heeit Courncinoc: dat; Wii zullcn Ferder de talrijke schrijvingen alleen sigralecren twijfel aa7 betcckcnis kunnem hcstain Gocde mainden dc uitdrukking Tocr dat gedceite der gage; dat de dicraren Compagnic uithctzald tondcn krijgen Naar Tncn #cet, mocst altijd bclangrijk dccl wzarborg ay Compagnies boeken hlyren roortloopcn↩

27. Hct Conlracbock; dat in deze jaren uitermate slordig bijgewerkt; hceft hier: zullen gelieven: Het Coutrectbock heeft hicr platen. Hicrvoor heeit Courncinoc: dat; Wii zullcn Ferder de talrijke schrijvingen alleen sigralecren twijfel aa7 betcckcnis kunnem hcstain Gocde mainden dc uitdrukking Tocr dat gedceite der gage; dat de dicraren Compagnic uithctzald tondcn krijgen Naar Tncn #cet, mocst altijd bclangrijk dccl wzarborg ay Compagnies boeken hlyren roortloopcn↩

28. Patari ligt nahij den Hoek van Talocli; dc punt dc Hock van Bitjoli: Onder de Papoeasche eilander werdcn verstaan Oostkust Halmahcirj de uiterste WVestkust Noordwestcn daarvan eilanden tusschcr Nicuw-Guinca↩

29. Uit hct Coitrartboek. Ook in de Overgecomiem bricc: 1729, Zle borck; Jidecling Cormandel, Zle register, folio 118 Ambtcnarcn der kanstiar Allc ambtenaarstitels dc sapandiacr of Foeserbanaar (guzarbhan) is amhtenaar tollcn uitvocrrechtcn; dc chaukidaar (chokidar) opzichter. Stadhouders. Eigcnlijk 50uba prorincic soubidar stadkorder.↩

30. Dstil-Hiddscha; De datecring Hop niet. Volgens de enderteekening de 4de deg Dsul-Hiddscha CD Augustus 1729 Maar Dsul- Hiddscha 1728 begint op Juli 1728, dus valt de 4de dag 13 Juli Dit belangriike decument KOML Vie Voor Controcibock Mazr TCI vindt het driemaal de Overgecomen brch dic van 1729 Jdc hoece iolio 4945, 1730, #dc boeck; fulio 1326, 3Iste bxttk; afdeeling Persia folio 246 rolgende: De Jaatste twcc dcr drie gcrocmdc afschriftcn hebben gine aanteekeningen cnder den titel: Gcringe Aanterckingen op het ncrcns dcscn staandc contract soo als netselve den 18den October 1728 door scer ongchoord Ecwocl onFemccn favorabile voorslagcn ccrst Hem eigendom Waftnarr TOOT Chat 5 UIC lands, hccron Enge schen by dE Comp genocgsacmi al5 gedworgen wilde ear cogwit cuesceren OcinTsanhi heeit Wcacn Wfrofu ingegaen↩

31. Het s/amhuis der Seieviden 2 Dt hierborcn Ecnocmd: ennittckingen ztleci hierbii EDes6- inle} dingc schind als Yetre Tillen {entocner dat dE Conp’ uzmccr den rcgtcn Persischen crigenaam ucder throor quam, alsdan gchouden soudcn Wcsen casleth eiland sacamige Tots oter geved, maar erderen sin ofi dit eerstc a7.icul Ferellectcerd werdcnde, Kan die rcden Keen plaats hebben; off twecde, cigendom bcide absoluit TE Comp’ gchonrd Ormusi:nch cigere Tocom (duspositic Hacr Edckc afgestaan sonder dat dacrop Ymand andcrs cenige de minste practensic heeit. ROLCC nict unncm binden hct roorgacndc, omdal hicr ccccrcn [alsuoriecrti duideliik mct seclusie andere prctendenten ucro acneercsen orgcreckent nog het altoos tijds Genoeg TEdL Tt ingevalle {egten ticenacm al ccns Wccdrom icn Inroon stccg; oyer poirc: i handelen, wlk al ir dict roegcn kunnende 4crden ancr praeteerd, werschiinlijk byaldien de restitutic der consideranic hofsschuld ccns gercrgd Wetd nict andere Ecvolge sude hehben nacr Persiaucn grootste WKe het peschenk castecl ciland mnisscnitn nog dcsci gcerc andure prerogatieven, Fascontrc ductI nadcniaii Fantsch annaten Enert hoi pcsaten sondet gebruyk dwangmiddelen sal Scxeget lUrseM dactiar thicnde dcel, het gcheel, te voldoen↩

32. Deese clansulc is by her gcfundeerd Utrccsc VCOr uytstootinge octeat dcn Agwain hadden; Kelijk Haci nicr, stacnde d onder- handelinge Wle inlardet bediendens gecommitteerdens dEngcl Ischen al5 den Inlander a telkens wicrd ingebocsend heeft uyt dien hooide door gooyeei profitabiler voorsiagen gexlelte Britten VOOI aet brok Hande uytsluytinge onmooglik anders Knirner uicrder ingerigl, MaE

allen schija entouwen hcn onecn opsigte wacierenal #cl vanself slyten 2) Dccsc tcrm, als nodig zy etc", imcedc die bedugtinge gcgrond, UlTldat lange sylicden LCCn- opbrake sape hen darucn Rcckcren dat hun harcn Fyard stonden transportccren, dcrom dat fort, Gelijk boven gesegt, onsentwcger wilden blyven bcwackcn tot Ucn capitain alle syn6, coopnanschappcn Miccr, sclf ovcrkwame, alswanneer sig in alles soudcn gerusten, Gam-on Dit *erd in laatstearticul nog duydelycker verklaerd↩

33. Uit de Ozergecomcn bricren 1729 , 1Olc bocck, folio 4952. Ook in dic van 1730, 3lste boeck; afdecling Persia, folio 240 volgende. Chiraas, Lhaer , Gamzon Tert daerincje Egrcpen↩

34. Wijlen Picter Lami.↩

35. Uit de Oirgecomicn bricen 1729 Ildlc Exck; blz_ 4951. Ook in dic 1730, JIste botck afdeeling Persia_ iolio 243 roigende↩

36. Uit Oveaceomcu bric Cu 1729 Vjc bocck, iolio 4953. Ook in die 1730, Jle boeck; afdceling Persia, olio 245 volgende: 2) Tjapar, bcdt paard. Zie dc aante keringcn bi; Hotz, Cunecus; blz. 97 noot cn blz. 246, nloot 2} Mecstal nasir De Vcrscmcling dcr Woordcv heeit = Nasir, superintendcnt conings Persien werihuyse ; itein dispensicr allc Ruastos Gamron↩

37. P Para, P. Saloengkere, Scka Nitoc Yatmn Rrccp crcn Zuiden P. Karakitang. Tot J0OrCi de insertie der resolutie van 15 Maart 1729. Er staat GOR nnder Accordeerd, Reaal, 'au: le scriba:↩

38. Soms geschreven Manabocang: Zic Cortus III rolgende, Corpus II, 470 volgendc↩

39. Uit de O-crgecomen briccn 1729, 1Ode boeck, {olio 4971. Ook in 1731, 28stc boeck, afdceling Persia, waarin ecmaal voorkomt, Wel folia +Q1 folio 44↩

40. Dit contracl 1702 is mij riet bekend. Zie hicrvoor, noot 0p blz: In Picttr Dom' $ Beschryvinge, IL, 1, blz. 85, Wgrdt gesproken gebcrgte Andagiclc" Het is onderdcci Kwardarg: Met de laatste plaats Murdl waarschijnlijk kcdocld Bolaitg:↩

41. Karet:↩

42. Uit de Ozeroccomcn bricteot 1730, 25ste boeck, aidecling Ternaten 2de register, Iolio 184 volgende.↩

43. Mij niet bekend;↩

44. Borpatih'$ of rijksgrooten.↩

45. Versta opdat:↩

46. aan de rivierkant leggende↩

47. Juwendas Heridas↩

48. zoo praesenst↩

49. Uit de Or”tgecomen bricacu 1731 28stc bocck; aid: Souratta; iolio 105 rolgende: Met Je dateering Yul Ode Hct Augustus 1729 uit Delhi Suratte aangckomen blijkens de ISSAICU die plaats, net koit tc Votan uitgcaardigd Maar gedatctrd den Sden 4ag Rabi-el-3w3 [1142], #elke dag s7menrzt met September 1729. Zie ook enkele rolgende in dit stuk gesignalcerde data_ Ecn plaats koT Soewali Joy cn5 onder n4477 E Comp Weni bekent” Rabi-cl-awal Hindoe.↩

50. in Jengicbander↩

51. De onderteekening weggelaten. bercene over de zaken Suratie; gchouden Rade Indic op 31 Juli 1730, rerklaardcn G-G Rade kct optreden Suratsche ministeric DCZI zaak ,in aller: decle volkomner approbeerer”↩

52. grcotvermogende↩

53. Uit het Contractbeck. Ook de Overgcconcn bricen 1731 , Zoste boeck; aideeling Persia, folio 421 rolgende 1733 , 49stc bocck, folio Folgende Opgemerkt worde het aischilt in det Contructbock, dat vol {outen zit, naa5t do eni nOg twerde redactic afdrukt denzeliden inhoud_ welk stuk wij orcrncmen Reide afschriitten Gcven achter den Maam Tkatas Misschien afkorting beg of dcrgeliiken titel. In ieder Bcial Maet en dercn ei zin hoede 7ijn, daar Ook rijksbestuurder Thamas ncet, vrijwcl steeds cnoemd Thania; Coeli-chan 3) De maandnaam Dsil-Cada; de Ide maand het epitheton Muharramn, Verhcrele Zie Corfis IV noot blz. 435.↩

54. NB. Moct sooiecl Inatcaals Wtset↩

55. Corfns IV 209 cr volgende↩

56. Sic↩

57. Zic voor dit woord Corpus IV uoot blz. 499↩

58. CorMur IV blz. 450 volgcndc Het hictvoor Iecus genoemde 1701. Corrus IV, roigendc↩

59. Lces Zijn Edele: Bccocld namelijk dc Hollandsche gezant Kctclaer↩

60. Lccs Ramadhan Mukarram Zie ~our dit epithcton Corpis IV, noot op blz. 435. Corpus IV, blz, 495 volgende↩

61. Cortus IV, blz 349↩

62. Zie bcncden; Dschumada il Sani 1142 loopt Decerber 1729 Januari 1730. Lees kurtji bashi; hoofd van kiirlji' of Grenstrocpen. Cunacus, blz.69, nodl↩

63. Dc provircic, Waatin Gamror lag Zie Corpus IV. Toc opblz. Het Cowracibock YoUT ceze Jaten uiatermate slordig gekopieerd Hier S[2i. ~OOT ak5 dcezcn schynendc gesigt. Saat Eliats Zahib↩

64. Uit d Overg Ecnuhed oricjel 1731, Z8stc boeck; afdccling Persia, folio 442 rolgcnde Er staat expresscn koning Holland, Erstaat duor; crideni cen rerschrij+ing is↩

65. Zic de inleiding bij dacunent↩

66. Zic de inleiding bij dacunent↩

67. Corfis 354 Aldaar staat het niet gedateerd Dstl-Hiddscha 1134, Maar Dsil-Cada 1134. Wat A5a joctida duiveldrek, harsachtige, genceskrachtige Lit dcn worie ClnAT Pcrzischc plant; veel geliikerde op berzoe De bekende tolk Compagnic, Francois Sahid, Zic pencoci 5) Dit Farticulicre 7aa Ixct document djenaangaande is hiervcor niet gepubliceerd Corfus blz 559. Corfus IV, blz562. Ibidein, biz. E50 DL 96↩

68. Uit kct ComtractEock; Ook in de Overgccomce briczcn 173l, 28stc borck, aidecling Persia, iolio 433 volgende; alsmede in die van 1733, 49ste bocck, folio 514 en valgende: Hct ccrste cn het derdc dicr afschriften zijn in twte kolommen geschreven, die vrijwel kopicen elkaar zijn Wij geven slechts EctsiC Zie hicrvojr, root Qp blz; 5) Zie hicrvoor, Ioot op Blz. 70↩

69. Hiervan zijn mandamenten 1717 1719. Zie Cortw blz. 504 522.↩

70. Nier OURAIUIEEI Ondfr 1722. Opgemcrkt wordc; dat dit dus privilege Fen jerieb is O0 ges off cobidos lengte Bccocld ziin hct tuindorp Maksud Begi, Zic Hotz, Cunecus, blz. Hicrvoor dpfenoncn particuliercn aard Yaat dit Ide artikel abusievelik: doysend hondcrt cn scsten de volgerde Inandamenten zijn 1106. Zie Corf"s [V, blz . rogende.↩

71. Hiervan zijn mandamenten 1717 1719. Zie Cortw blz. 504 522.↩

72. Nier OURAIUIEEI Ondfr 1722. Opgemcrkt wordc; dat dit dus privilege Fen jerieb is O0 ges off cobidos lengte Bccocld ziin hct tuindorp Maksud Begi, Zic Hotz, Cunecus, blz. Hicrvoor dpfenoncn particuliercn aard Yaat dit Ide artikel abusievelik: doysend hondcrt cn scsten de volgerde Inandamenten zijn 1106. Zie Corf"s [V, blz . rogende.↩

73. Voor Atingola Bolaig Boelaang zie hiericor, blz. Oostelijk Gorontalo. De vindplaats Goud, Zie hiervior, blz. Maleisch korwala of kwala Tivicrmond Jicne Noordwestelijke hoek Celcbes.↩

74. Pagcejatra, ten Westen Gorontalo Limbotto. bricf naar Batinz schrijit gouycrncut Piclat, dat dc Gorontaalders slim Genocg zijm te begrijpen, dat Teaa ananc 337 nrer Eoud heel Mccr wardc Eccft dan 10 riksdaalders. Hij Trccst Can oor, da: de vindcr; Goud duurder zullen kunnen verkcopen an de talrike ,swervers Uoma hct Noordoosten deMinahassa; Kaboh nct Oosten Bolaang-Mcngendo↩

75. Uit de Overgecomen brieven 1733, 48ste boeck, folio 565 volgende↩

76. Zie Hobson-Jobson voce tallica. Gouverneur, Zie Hotz; Cumarus blz. 388. Rabi-el-Sani, zndu7c nalm Tcor Rabi-cl-achir. Deze niaand Y4n Hedschra-jaar 1143 begint Op October 1730 en eindigt 11 November.↩

77. Uit de Overgecomen brieven 1732, 24ste borck, aideeling Sumatra’s West- KuS Zde register, folic 649 volzende. Bovendien komit aischriit VoOT in her hierboven genoemde Daghregister, folio 568 Igende. Regenter; Soram: Zic Corfus IV, blz. 30 33.↩

78. Uit het Contractbock Ook in de Overgccomen bricen [735, 47ste bocck, aidceling Mccha iolio 490.↩

79. Cit kct Conractbock. Ook in de Otcrgccomcn briczcn 17jz, Zle bocck, [olio 1253 en rolgende.↩

80. Docloedoco in Bolaing. De vindplaats van Eotd Zic hierroor, blz.58. Wcswcgen;↩

81. Uit de Ovcrgecomen hricucm 1733 waarin dit Gccumlnt twetmaal Tcor Kotit wcl 7de bocck; folio 3618 volgende 495te boeck, folio 3417 volcendc Kadi, Zic Corfus IV 605. Hindostani dulterdar, hoofd der bciastingen. Hobson-Jobson WILso% in FCCC De Verjomeling der Woorden spell : amixe cn omschrijft het: is millc Bassoura destuk pCridcoederen baoven d’ordinaris tol procente.↩

82. Irsptctewr of suncrintenoent Zie WVilsox in Loce Karoda↩

83. De tankszal, Hidostani taksal, 15 de IIYLIM ; dabboc, Telugu dabbu; is kleirc kopcren mun Zie Hobson-Jobson Yoce dub Holianders hadder ket Trcht mulitslag Voor Davcmcn of klcingcld op Golkonda_ Aurcngzib; Zie Foor dit woord tol oi geregtighcid bctcekent, Hobson-Jobson in Voce junkcon:↩

84. Danramn; Voar alsvooren op de heer Mahamadoe Hassan-chan TCT- leend, in dato Wt antc ontfangen.↩

85. Uit het Ccitractbock. Ook afdcclirg Bamam folio 303↩

86. Uit het Comraclbock. Ook in de Overgecouen bricie 1732 343te bocck, aidceling Bantam; folio rolgendc↩

87. Uit hct Contractbock_ Ook in d Overgccomen V 1732 , 34st6 bocck, aidecling Bantam, folio 309 rolgcnde, Mettertiid.↩

88. Gecargecrd is in prijs verhoogd, dus te duut, De Compagnie wilde natuurlijk licver zclf klceden 4n dc Lampongers vcr-koopen:↩

89. (Reference marker present, no definition provided)↩

90. Uit de Overgecemen brieven 1733 , waarin dit stuk twecmaal roorkomt; #c 7dc bocck; iolio 3609 493te borck, folio 1401.↩

91. Zic hiervobr, blz. 77.↩

92. Uyt een brieff van het Palliacats opperhoofd heb ik vernomen_ dat in UE district de Oostendenaren een sterkte opwerpen Dit is een rerderff voor alle de zeesteden langs deese cust daarom schrijff ik UE,, dat UE. de Oostendenaren ernstelijk kunt waanschuwcn Fan geen casteel in UE; gebied bouwen_ zullende andersins groote schade voor alle voorschreren steden wreescn↩

93. Zic hicrvior, noot op biz, 45.↩

94. Uit hc: Coutracthock waarin di 6ocuniennt cnrechl Eedatcerd 28 October 1731. Oox in de Ozergeconicu WaC 1733, 33stc bocck, afdeeling cacastar iolio 167 ev. Zic Corfws 192 e volgerde Dit artikel opgchcven orercelkomnst October 1716. Cort4s blz, 486 cn volgendc_↩

95. Zie daarvo Dr Corpls III, noot Dp blz. 30.↩

96. Uit het Coxtractbock. Ook in de Overg coinch brievcn 1733, 32ste boeck , aidceling Ternaten, folio 1381 voigende↩

97. Zie Corfus II, nooi op blz. 85 sellen. Deze overccnkomst mij niet bckend: Zie hicrvojr, noot op blz.↩

98. Poegiaar is Poiga, kali van dicn naim, nabij d Noordkust; Pon-tak ligt hct middcn van de larcengte, de grens van de Minahassa Bolaang : Bocras kan ik niet tcrugvinden_ YcO Tensabin Ponrosacan zie Co+pus III; 172 en volgende↩

99. Uit d O-ergecomcn Orca 1733, Wzatin ook dit stuk tw eemiaaB roorkont, cn wel 7de boeck; folio 3612 v_ 49se boeck; folio 1406 &% Rakim schriltelik bevel Zie Corprs Llz. 608. Arabisch kasid, kocricr of Icoper.↩

100. Da: 19 Januari. Jlnu cp blz, 136. Uithet Coutroctbock Ook in de O:rgccomnen bricven 1733 , “417in -wecmaal roorkornt, 7de boeck; folio 3636 32ste bocck; aideeling Teraten Folio 1400 cn volgende↩

101. De ten Zuiden Batjan gelcgcn Fruch Ombi-cilanden. Voor dc genocrde titls zie de Verklaring de in dc documenten Mafu komcnde vrcemdc woorden uitdrukkingen. Hatibe verschrijving Yocr katb scnritrt Uit hct CoutracIbock. Ook in de Ozrgccomei bricien 1733 . 37ste boeck, folio 1666.↩

102. Modseddies hooge amnhtcnaren financicele iuncties 7ame o undl Voor scon Duonoerecen betalen passagegelden, Zie Hobsou-Jobson Fcce Fa . Guiastos, plaatsver vangers Aruedarty goutetncu? Jemadate Iana} OOg den of hooiden der politie Pergannah district = Soub1 Drocincic. Nicolaes Munt; koopman Gcoio Patna; Sjaboutria maani dc koninkliikc waag Hoegli, Waar de In- uitgevocrde Eocdcren voar Bergalen Vcrccn gcmngen e de betalen rechten Tercler bepaald_ Wat dend;” hier beteckent mij niet duidelik; het Rcngaalschc dandi, dat oorspronkelik stok Toericm betcekent, Tordt Joowa gcoruikt tcr Kel= duiding rocicrs op_dc Ganges; primitiere draagstoel, staande uit doek zeil, wan stok: gedragen; Missive van Bengalen naa: Batavia, dd 21 Noremnker 1712, Jeron wii: Dhendie Sjaboutre (thol cn wccgplaats)” .↩

103. In 1732 rees in Suratte rerzct bij cenige roorname Mohammedaansche e Turksche kooplicden tegen de knevelarije vah den plaatselijken gouverneur So1a chan: Het k#am tot een upemael burgerooriog waarili dc Europesche Compagnicen a3/wrankelijk neutrza hielden, maar een ccel der bevolking I’ch bij dc opstandelingen Jangool Het cischie alzeling Soumab chan; Vlotte torn Exconcenen ook dc zich daa-bij dandlolen geschicdde. Engelschen en Nedcrlardcrs; duor den striid bclangrijke schade hadden geleder; slcteil Augustus contrac snenwerking Ferkieren dell 26en Th mtwem gowrerneu schriitcliike Icezegcing Tanl restituie der Geleden schade.↩

104.) Zie Corpus IV_ hJoob↩

105. 1. Ecn der afschriiten heelt scune [ancre samet. WILsox spelt juister Eanan “ertaalt het luor cartcr privlegc: WILSO : tanki; Meiete Maney maner in gencral

↩

106. 1. Dit was net Fransche hocidkantoor.

↩

107. 1. Dit c Tray cm-Cnre”En

↩

108. 1. Uit d Overgecomen brieven 1733, S2ste borck; Java's Oostcust; 2de regis- folio 91 volgende Ngabchi.
↩

109. 2} Etn Yrotkett regeling mij niet bekend;↩

110. ") In 1684 Kecck Nederlandsckc Compagnie hct monopolic op Bantat Mor qaEo de Engclschen vcstiging adaar opbrekcn Zij hcbbtr Inacn oogenblik hun OEdC plan, dc dagen Coen De Carpcnticr, Tcer Opgevat, zich Op Zlani Straat Sunda vestigcn; 0zt hcbbcn zich tcn slotic dc Westkust van Sumatra Benkoclcn_nccrgczct: Dingding of Pocloe Pangkor, aan de Wcstkust Malcische Schie- ciland: Dergclijke merkpalcn zijn in de laatste jarcn hcrhaaldelijk teruggevonden, Cerii Halmaneira_ Deze hecrcn waren wcgens zickte alwczig men hun advic; an hun huis"ophaler"↩

111. Uit nct Contractboek. Ook in de Ovcgccomen bridrn 1734, 23*€ boeck; afdecling Macassar folio 59 cn volgende. Merkwazrdig is, dat Mamoe in alle papicren der Compagnic, ook hicr be- ncden di: document steeds gerocmd wordt dain of dacng Mamoc; Deze titel wordt dus hier klaarblikelik vertaald door vaandrig Socmbawa, hicr naalm riland Wr:iod ook Dompo Iag, rar ket meest Westelijke der op dit ciland gclegen staatjcs.↩

112. Boepatih of rijksgrooten↩

113. De Raad-extraordinaris Johannes Bcrnard was aJnEcwtec om ale commissaris Taat de Molukken veriterkct↩

114. Guastos of Oicosich hier die levensonderhoud; ianum is munt trr wairdc pagode ; natiz riistmiat circa 40 pond: Ncly padi of rijst in den bolster↩

115. Verpard↩

116. Namelijk in 1731. Zie hiervoor, biz_ 109 en volgende; DL: 96.↩

117. Ook gcnocmd Silleboe. Bedodd Silcbar zie Corfus II blz. 163. Dc Bantamsche barra of bhaar #1s picol 187Y KG_ Er staat den July, maar Ult de brieven net conlract December dat jaar blikt, dat dit stuk den 31* is geteckend Uit het Comtracibock_ Vermoedeliik Khairpur; een aam dic thans HoR verschillende plaatsen↩

118. In de mniss vcn oo* in d approbatie door Gvuverneur-Gencraal Raden Kordm de nazm Gcregnour geschreven Jetnidar, hier vertalen door Lourcricur Zic Corbus Iv. blz. 604. Sircar hier landstrcek; gcbied, Aanolloksau Toce, Suo Kon- ght bekcnd district aan Ganges, Lsscher Murshidavad Patna Vermoedelijk verschrijving Yocr soqoadar sladnoudet Makelaars of

opkoopers Het becrag dicr schenkage Werd nade; bepaald 908 iukoops 1736 :7 uitkoops. lencccn approbatic donr Gouearafut Gcneria Rade.↩

119. Dit woord CcW der ourdste [ndrnesischc Wainem L-our iiteenisch zeil= schip echter al spoedig Inans Ttc uitsfuitcnd, gebruik Gekomnen als na4in klein SOrt Chileesche jonk: Rralidwrach o1 brandlpiket, rartln “p”acht o ak Fuuriksi uit-gclezl↩

120. Manuaar, pachtcr der belastingen Dc bcide laatstgcnoemde Waren kustplaatscn, dc cerstgenocmde dric lagen ndl Zich nedtr zetten: Vergelijk het Middelrederlandsche sectse zetel: Zie de documenten uaarnar “crwczen noot op blz. 171. Versta noch dcgecncn, dic zich daar ophouden.↩

121. Lces Dschumada cl-Awal, dic voor 1146 AH: begint Op Octobcr 1733 AIs bij vrijwel alle afschriiten in de contractenvcrzancling Komer Zecloul ontbrcckt ook hicr dc ondcrteckening Ui: ketContractboek. Ook Owrgceointr briczrn 1735 , 184* bocck; iolio 1095 volgende↩

122. Boepatih $ of rijksgrooten;↩

123. Het ContracIbock dat, zoJals recds is opgemerkt; vcor dcze jaren aller- slordigst gekopicerd Jouten Tdsele zit, hceft hicr = Qunco Waal bedryren gcnade mfcitn ovcrtuyet in Hct Controctbock heeit hicr commissie↩

124. Respectievelik Corfus III, blz. 336 volgende 392 cn valgende ; 434 ert volgendc 555 volgende, benevens Cor pus IV, blz, 306 rolgende hiervoor, blz. 114 cn rolgende↩

125. Zic respecticvelijk Cortws blz. 483 488; Cortus II, Llz. 39_47 70-79 ; Cortus IV, blz. 242 250. He: Contractboc? hecit : stc beurscm DI 9.↩

126. Er zOu dan betaald zijn 220.000 Spaanscke rijxdaelders Het Coitroctvock’ hecft versuyming; z00 ook De ONGE De Overgcromcn briencn ctenwel Eebben Yerschul ving, mij de juiste Iezing lijkt,↩

127. Waleri, 2) Pees of stuks. De aantallen in het Coutrectboek en bij DE Joxce wiken ccnigszins van dc hicr gegerene ai.↩

128. Voorgeschoten. Coutractbock Echecle passus uitgevallen Joxce deze conupl doordat↩

129. De origincele ‚leggers” Kamhout, roodhout gcrocmd, hct hout salsantasoco wclks welrickcndc stof btwat en wclks Tcnd gckleurd hout gewild Ha mcubelen, Men maake haarramner Vlceschhou: is erenecns roodkleurige houtsoort,↩

130. Zic Corpus III, blz. 348, Dool↩

131. Zie hiervcor, blz: 162.↩

132. Zie Corpus III, blz. 3i6 cn volgcnde↩

133. Zie Corpus III, blz. 342 rolgcnde↩

134. Zie Corpus III, blz. 3i6 cn volgcnde↩

135. (No accompanying text present)↩

136. Wilsox ikkeri, EnA gold coil_struck Ikkeri in Mysore, Pets; afgckort stuks. Het Com’ractbock heelt hitr quaniitcyt.↩

137. Sivappa-naik: Het contract Maart 1657 in CorPns IL; volgerde ; de be- restiging April 1693 is mij nict bckend↩

138. Corpus IL, blz. 250 cn volgende, blz_ 264 en rolgende ; Corfis III blz: 214 volgende blz. 262↩

139. Versta_ dat de genoemde Overcenkomsten bij dit ncuwc contract wcrdcn gecopicerd Dcze redectic hetzclide contract vindl mnen in hcl Conlractbock: Ook de Ovcryccowcu bricien 1736 , 30*4* bocck, iolio 1636 en volgendc↩

140. In de vergaderirg den Raad Indic 0 21 Augustus 1734 werden mn cn besogre oycr Malahaar de veldtocht tegen de Canarcezen ke boven- etzandc CCnirac ampel besproken; Waaniz tenstemmie volgende conclusie wcrd aangcnomen #Soo is verstaan dicnswcgen KcnorLen dcstr regecringe bclcancn dc verrigtingen pencycns gckoudcne concuitc mnlnstere de Cannarese expcditie t€ apprCbetren Couta hacr Ook Ovcrgecomer bricen 1735 , 23*tc borck; jolio 2324 rolgende Gouvcrncur orderkcning.↩

141. (No accompanying text present)↩

142. Uit hct Contractbock: Ook in de Ozcrgecomen Oriiiu 135, 23” boxck folio 2326 e volgcnde Molseddies, hooce a mhtcnaren der kanselarij. Thanadar; hooid politie-aideeling zie Hobson-Jobson VCcC Vigiador, politic-autoritcit Manuaar, Pacnter cen district; jemadar; politie ofiicier. Omrah, titcl voOr hooge Tnlorenaten,↩

143. Zie Corpus III, blz. 20,↩

144. Zie hiervoor, tot 204. Uit het Conlroc(boek Ook in dc Ovrrgecomen bricven 1736 , 23’” hoeck, folio 823 roigende: Evencens de verzateling Anniet Zecland , 8368 , folio 197 cn volgende. Jenticf i5 & de Portugeczcn stamitendc nm 10OF Hindoc= Portugcesche gentio, hciden: Dit mecrroud staat in bcide a schriiten:↩

145. VOOT dit wcord, meestal geschreven sjonkan Cor p1s IV, noot blz. 204. DeOvtrgeconc# bricz e#L hebben hicr : sett begeven; Zic #Venwc hiervior, op blz, 172, en ook het volgende document.↩

146. Lecs : Rabi Sani, Uit het Contraclboek. Ook in de Overgccotcn bricven 1736, 25” E boark, folio 826 cn volgende: Evenetns in de rerzamcing der Kome- eland 8368, folio 199.↩

147. Hieraan vooralgaande Ui: hetControctboek. Ook in de Overgeconen bricren 1736, Z0”te bock; 21* afdecling, folio 1175 volgende, alsnicde 1743 boeck, fclio 2233 volgende↩

148. Sengadji; Tcgen: o1 districishoofd; Hicr in de bctcckcnis kamponghoofden: In de Orergecon# brici# 1736 is de datum nie: irgcvuid ; in het aischrift het Coitrectbock staat: Jun; anro 1739, trident rcrschrijving Zie voor de gcnocmde acte pardon hiervior, ctnd] blz. 156.↩

149. Namclijk Tidore: Namelik specerien.↩

150. Van atap of gedroogde palmbladen: Beide aischrilten hebbcn trappen, aT bencden wordi gesproken van extirpaleurstrocptn.↩

151. Deswcgcn;↩

152. Mischien Tjobx, aan de Noordpunt van Tidore:↩

153. Hicrvoor, blz: 32 cn volgen dc. “) Zie beneden; blz. 220.↩

154. Ngoffaranjirah of districtshooid↩

155. Uit hct Conlracrtbock. Ook in d Overaecomen bricuen 1736, 24ste bocck, Iste aideeling, folio 665 volgende: Naib; dolblc vOrm nrha0 rouvctncur Soubi provincic oor dorzgaas mtn daroga hoofden chokidar opzicncr. Lecs meldene manganiz↩

156. Voor sircar zie hiervcor; noot 0p blz 163. namen districten zijn : Monghyr, Bihar, Hajceporc, Tirhut, Saran; Chynpore Shahabad Ui: hct Coniracibock. Ook in d Ovcrgccomen brievem 1736 20t bocck, 2de register, Iolio 1199 volgenrde;↩

157. Zic Corpss IV, blz.543 volgende: Dit staat z00 in bcide afschriften. Sic. Peperbomen Het Latinsche latitarc, schuilhouden.↩

158. Uit het Comlractbock. Ook in d Overgecomen bricien 1736, 2Ostc borck; folio 12H4 volgende, alsicde rog etis hetzelide bock; 2dc afdccling; iolio 604 e volgende DL; 96.↩

159. Zic hiervoor, blz: 58 en 9.↩

160. De Overgcconicr bricicn hebbcn April; Iaar uit ket Dagrcgister comISSATIS Bernard blijkt, dat ket April moct ziin, 7007i. ook in hct Contractbock Iait it de Ozcrgecomen bricvcn 1736, 19de botrk, aidceling Banda iolio 282 voleendc Allc plaatsen de Aroc eilanden:↩

161. komische verschriving 2) Moropolieschendcrs↩

162. De rest sevenden; wocrdelijk gelijk document_↩

163. unn orer de districten Calcuita etc'↩

164. Sic Pcrgannah i5 district. Toor dczc plaatscn cok Corbus Joi 6 398-399, 405 Firman ol ,onderkoningliik bevelschrift" nsani ~Drincelijck bcvelschrif' Dc onderteckening cnthrcort↩

165. Uit dc Oicruccoio briciCH 1736 , [Ode bocck, [olio 66 67. Ook in die 1737 , 26ste bocck: folio 523-525,↩

166. Er staat verbrandschriiten:↩

167. Ui Ovetgccomcn bricica 1737 Februari 1736↩

168. Vermoedeliik de Europearen in het algerreen; Opgemerkt worde, dat In Japansche geschriften amotcraren Nederlandsche Compagnie steeds wordcn aangeduid als de roodharigen↩

169. Ragiador of regent; Nairos ziin de leden de militaire kastc op Malabaar.↩

170. Cardamon; Maleisch kardanocrfgoc; welrickende spcccrij Paradijskorrei. Bariga is hct Portugeesche #oord TCOI buik; aanduidende 2** kwalitcit; woorden cabessa of cabecz, koofd Toel beteckenen respectievelijk 1' 34* kwaliteit: Een candil Ias: OmecrcCr 480 pond Beide aischriften hebben kon↩

171. Pasebal; : opcn gchoorplaats de aloon alocn_ dikwijls verhaspeld tot passrerbaan↩

172. Uit het Corractbock. Ook in de verzamcling der Kamer-Zeelond No 8149, jolio rolgende alsmiede in de Oucrgecomcn briciich 1739, bocck; Iolio 356 volgende;↩

173. Dit rcrooncsconiract 20 Juli 1714 heb ucrgens aangctraffen↩

174. het Contractbock, Ook in de verzamelicg Katier-Zecland, 8149 , tolio 22 cn volgende; aimcoe Overgecomen htizh 1739 , 194' bocck, folio 345 volgerde.↩

175. Corpus blz. 192 volgende.↩

176. Uit hct € oirucIbock Ook in d verzameling dtr Kamcr-Zcelond No. 8149. alsmcde de Ovcrgcconien hrzch 1739 , bocck, folio 360 Het conitaci 25 Maart 1678 in CorFus III, blz. 127-13 ; dat wan Juli 1710 in Corfus IV blz. 368 _ 372 tn dat van 28 September 17J0 hicrvoor, volgende:↩

177. Uit het Contractback. Ook in de verzamcling dcr Kamter-Zceland, No. 8149, alsmede Ozergeccmem bricven 1739 29”1* bocck, aidecling Souratta, folio 218 volgende Alemgicr was de kroningsnaam den Grootmagol Aurengzib. Zie VOOr hem Corpus III e IV; rcristct .↩

178. Alemgicr was de kroningsnaam den Grootmagol Aurengzib. Zie VOOr hem Corpus III e IV; rcristct .↩

179. WViscr zcgt Maksul rerenue duty De ambenaren den nabah: Depecheeten, Fcrzenden Karavanen_ Di 96.↩

180. Een sjap; Ijap f chiap sicmpcl, Reciept, receptic-bewijs, bewijs ontvangst,↩

181. Zie de approbatie hierna achter het document Tanuar 1727 Uit het Contractboek Ook de Ozcrg COhEH brieven 1728, ZOste bocck, a[decling Kcromandel, iolio 848 ev. Het cerstgcroemde afschrift heelt tal schrijffouter, die wij uit het laatst - gemelde exemplaar hebben verhctero Meestal Danisborg gcnocmd↩

182. Dit staat in beide alschriften.↩

183. In marginc↩

184. Lit hct Coutractbock Ook in dc Ovcrgccomen bricecn J738 , z0*t+ boeck; aideeling Sumatra’s Westkust , 2t dcck, folio 544 rolgendc, alsniede inCc Ferzamcling der Komcr-Zcelard, 2149. Penghocloc, regtnt↩

185. Uit hct Coutracthock. (ok in d Ovcrgccomee briczem 1739 , 19t* bocck, aidecling Macasscr, folio Folgende alsmcde in vcrzameling Kancr-Zcelod No_ 8149.↩

186. Deze zin sluit nict; blijkbaa bij het kopiecren stuk uitgevallen:↩

187. Voor de gebruikte titels - crain 0f karaeng_ dain of daeng, Falcran galarra”g arol arocnp JOMO zie de Encyciofocdic Ned - Jndic, bz. 326 Oak EERDM AXS_ Hal landschap Goacn blz. 45 Folgendc De geraemde staatjcs lagcn allc ten Voorder Voordocsten van Makassar.↩

188. Uit net Contraclboeh Ook Ovcrgccomcn bricven 1739 , boeck ; aldceling Macasser, folio 726 volgence, alsmede verzamcling Kamcr-Zcclavd, 8149.↩

189. Bappa Bana, vader, algemeene titel Amc bcjaarden; amrongocroe, Ict- terliik opperhooid; cattc kare, Inans onbruik gcraakt, dc titel Vdar Lcn Inan guede gcboorte; dic minder hoos dat daeng; soelocwattang of soellewatang, districtskooid Zic voor dcze andere titels EERDMtAXS a[. blz 45_48↩

190. Te wcten die supcrioritci: ” Deze zin schiint cUITuCI ziju:↩

191. Saraai, Gcldwisselaar of geldschieter, Zic AEde aldaar↩

192. Uit het Com(rac bock. Ook in dc rerzameling dcr Kamcr- Zcclavd, 8149.↩

193. Er staat; bcscttingen.↩

194. Zie respectievelijk Corpus IIL; Blz 336 cn volgende; 392 volgende; 434 volgcndc 555 en volgende Corpus IV, blz. 306 en volgendc, Icn sontc hervout blz. 109 cn rolgende, 161 volgende en volgcnde↩

195. Uit het ControcIboce: Oak in d Oarrgccomem bricitm 1740, 17 bocck, a[deeling Macasser, iolio 205 volgendc, asnicdc verzameling Komer_ eclorad, 8149.↩

196. Het roorraamste der regenischappcn of districten_ Bonto Bango.↩

197. Ibidetn, blz. 380 rolgende: Sic ! De Owrgecamcm bricven kcbben vaderlyke namen.↩

198. Zie Corfus II, blz, 370 en rolgende cn 4M1 en volgende↩

199. Uit hct Coutractboek. Ook in de Ovcrgecomen bricen 1740, 16 bocck; aideeling Ternaten_ folio 68 rolgende, ilsmcde in de verzantelirg der Kancr- Zecland, 5149.↩

200. Patani, Maba↩

201. Weda↩

202. de Zuidoostkust van Halinalieira.↩

203. Waarschijuliik verschrijving Faor doussons dotsoens.↩

204. Ui: dc Overgccomen britven 1740 , 184= bocck; aidecling Japan, folio 61.↩

205. Versta Jangetoond↩

206. Uit hct Cortractbock Ook in d verzaieling dr Kamr Zecland , 8149 , Jolio 50 rolgendt, Satte in Ovcraccomen brieven, Wz7tin twcemazl voortomi 1741 boeck, folio 2362 en volgende; 1742 , 30”t bocck; {olio 97 volgende↩

207. Uit de Ovrgecomen bricven 1741, 22”* bocck; folio 1410 en volgende,↩

208. Evident is dit woord hier de vertaling van prucence, I0I de betetkenis bclcid.↩

209. comtract enkele onbeduidcnde redactiewijzigingen, ncr_ Aruto 1741_ Zie d O:agccomen Oen 1742 28*. Augustus boeck; folio 1166 en volgende. Wij achten het nict noodig dezc vernicuwing hicrachter Wcer ncmncn Uit kct Comtraciboek. Ook in de verzareling der Kamer-Zeelend,no. 8149 , iolio 54 en “aiccnog Floite de Overgecomen bizen waarin ook dit documen: tweemaa vootrom wcl 174L_ bocck, {olio 257J cn rolgende, cn 1742, J”tr borck; folio 102 En volgende.↩

210. Het hicrvoor gcnocmdc Mallabars Woordenbock nocit wcl and strcck Bctocr het land van Atingen Belastinggaarders. Jonkon naam YOOr Vinrottechtun Cory noot Dp blz 204. Zooals micn #ccl was hct fund bi; de Brahmanen ccn hcilig dicr. Het hiervbor ccnige malcr aangchaalde Tcug(Woordenboek hecit : Baykan; dc voornaatste pngoden Malabiar; legt in het Berken-cocrse de groote rivicr, miilen Cochim: Daar is alle jarcn Tna? Tld November gOOLC jaarmarkt; astan1} genaemt; waarop IrEn alles kan koop krygen wat de Mallabaar uytlevert.↩

211. Er stzat ; dir na.↩

212. Zie de approbatie hierna achter het document Tanuar 1727 Uit het Contractboek Ook de Ozcrg COhEH brieven 1728, ZOste bocck, a[decling Kcromandel, iolio 848 ev. Het cerstgcroemde afschrift heelt tal schrijffouter, die wij uit het laatst - gemelde exemplaar hebben verhctero Meestal Danisborg gcnocmd↩

213. Uit htl Contrartbock; Ook in verzamneling Kamer Zeelowd, 8149, folio 57 rolgende, ten slotte in de Outrgeconen bricven, waarin oak dit documcnt tucemai vOOIkumit en wcl 1741, 20”[E bocck; folio 2577 olgenae 1742 , 30”: bocck; folio j05 rolgende. Ter Zuiden Porca .↩

214. Uit htl Contrartbock; Ook in verzamneling Kamer Zeelowd, 8149, folio 57 rolgende, ten slotte in de Outrgeconen bricven, waarin oak dit documcnt tucemai vOOIkumit en wcl 1741, 20”[E bocck; folio 2577 olgenae 1742 , 30”: bocck; folio j05 rolgende. Ter Zuiden Porca .↩

215. Uit hct Contractboek Ook in rerzameling dtr Kawicr-Zecland, 81t9. aisnicde in d Overgccomen briezen 1742, 21” hoeck, folio 876 rolgendc↩

216. Tocmailalang rijksbcstuurder. Zie ERDMANS_ Hat londschap Gowo, blz. De bcteckenis van den titel mandanrang is mij nier bekend Uit het Contractbock Ook ir de rerzamelirg der Kamer-Zeclaatd , 3149 ten slotte de Ozergccomnen brieven 1742, 20*t* boeck; folio 259 cn vol- gendc↩

217. Loloda_ 4 Pagoc, inan; deel Kooc. Contractenverzameling Komcr-Zccloid, iolio 202_ 21013.↩

218. pardzo Goa gcslagen Portugcesche zilveren MT Idardc 30) reis. Zie Picter Dam $ Beschryzinge II, glossarium Een alia is'cen mannetjes-olifant ronde- slagtanden, Er staat hccft. Zie hiervoor , blz. 88, noor↩

219. Uit de Overgccomen bricven 1742 , 5" bocck, iolio 2217 volgcnde: Lces Ounat dc bekende Perzische munt Mustofi; tolgaarder, amhtenawr dcr iinancien; miustofi-e-chazineh, kaltselicr de schaikist ; mustoli-e momalik; hooid van de munt↩

220. Perzisch sardir; leider of cotitAndtum "} Dsul-Hiddscha 1153 kcgint op 17 Februari 1741, Het epitheton Harcem Sut slceds bij de namen der rier 2.&, heilige maanden Zic Vout dit voord; dat rakam luide en koninklijk bevel beteckent; Cor pus IV,blz 608↩

221. Jcn Novcmbcr 1740 kcrk het kastcel Rottcrdam colc lne -i beededag" gchouden hebben, Tgor EolTctncLT Smout zijn qualitcit amiraa tcidoverste tcgen Wadjo ten eynde de rebcl - Jeerendc rolkeren dicu oirdt wel als ondcr Godcs zccpcn dcze kant van Celebes gelukkig gesuccedeert nict de Wa penen lascn to: hct onderhouden contacton dE. Comp" constringeren Wadjor= Eeied Javuft Tamel dc troebele tijden gebruik gemaakt FiTc gehcc Bori tc Dczettcn Hocwcl hij Vanccn ccnige malen een ernstige nederlaag toebracht kort hij htt niet verder brengen dan ~nondeling accoord Ondcrsttano conccpt-rcrdrar: (issi; c OLN aNTTA ~cldoverstc Smott Hoogc Regcering t Batavio, 18 Mai 1741; RoELOF Blor; Bctnopte Geschicdclis jan hct Makassaarschc Celchcs, blz: volgende}↩

222. Bedoeld iu de Golt Tomini_↩

223. Het Bori bchoorcnde landschapjc Timocroeng had dc Bonischc vorstin rceds bij det bcgin vin den oorlog Wadjo moeten Aistaana↩

224. Zie de approbatie hierna achter het document 10 Januari 1727.↩

225. Uit het Contractboek; Ook in de Overgecoomen brieven 1728, 16de book, afdeeling Macassar, folio Een Uittreksel contract opgenomen in de Verbaelen-Nederburgh, aldaar gedateerd op 27 December 1726, Het Contractboek heeft gederegeerd Vgl derogare opheffen. Mettertijd↩

226. Hoewel dit juist z0- Siaa in allc dric de aischriften; houd ik hct niettemin voOT verschrijving wan: komen aidoen_↩

227. Dit staat zoo in alle dric &c afschriftcn, mnir H rijn 1154. Dan klopt het nog niet gekeel, Want Schabin 1154 begint 12 Octobcer 1741; de !2 cag M*an0 valt dus op 23 October 1741, Nanelijk dic van Padang: Uithct Cowractbock Ookin de verzanclirg Kemer-Zecland 8149 alsmede in de Overgecomen bricven 1743, 18* boeck; iolio 2267 e tol- Rende,↩

228. Dit staat in beide alschriften.↩

229. Zie Corpus III, blz. 480 volgende. Wat de naam Gapt-Pelin Janejat dcne dat het grootste ciland dcn Banggai-archipc] Peleng hcet, Zuideliikste deel dairy7n Gapi↩

230. Zie voor deze titels de Lijst dcr !rceiide rootdr Cil dccl; Dit staat zoo in alle drie d aischriitcn: uitdrukkingen achter↩

231. Sic, Allc drie d aischriften hebben dit woord Mer “Erwacht 9) Voor &c kwarto of Fcerendiensten zie Corpus IV, blz. 382, ticot 3) Terrate.↩

232. Ux d Overgccomet bricsen 1743, volgcndc, borck, twcede afdceling, folio 508↩

233. Het cerstgenoeinde contract in CorPius II, blz 329__33} hct tweede ibidcm; blz, 389 __392. Itlcvalc var 23 Maart 1686 Jict bckend. In 1668. Zie Picter Dart $ Beschrjvinge , II, blz. 257.↩

234. Er staat ovcrgelcgde Zic echter Corpu: Il, 390.↩

235. Er staat manicrc, wat clident verschrijving↩

236. Dczc bclofte van aanplant Dicll KOml in & vorige contraclen nict Tour Sassairas een bOOtt; wclks kout rooduout Jetert Tre< oast wclriekende stoi bevat ook wcl massooi koelit-lawang wordt genoemd Zic voora Hun Prialgut III 866 rolgendc Vroegcr had cr ook Wacht gelegen, ch was er zelfs ecn schoolmeester gcplaatst. Zic Picter :r Daw $ Beschrjzingc IL, blz. 176, 205, 207, 210 e 257 . 2) Dagelijks?↩

237. Uit dc Overeengecomen bricven 1743 , 134* boeck folio 2792 DL % roigende↩

238. Versta descrtetren. 2) Sic, Bedoeld prudentic:↩

239. Uit hct Contraclbock. Ook in dc verzamcling Kamer-Zeeland, 8149 , alsmcdc de Overgecomen brieven 1743, 18** boeck, folio 2290 en volgende↩

240. Zie Corpus III; blz. 127↩

241. volgende Bedoeld contract cchtcr van Maart 1678 Dc vcrgissing wordt verklaird mcn wect; dat cr ook op dcn 21 Januari 1681 contract lusschcn belrokkencn geslotan, Zie Cor Mus biz . 369. Zie Corpus IV, blz. 368 en volgende, Iaar in dentitel abusivelijk staat Juni 1710.↩

242. DE JoxGe, Opkonist LXXVII volgende; GISBERTI HoDENPIJL De sierf- ocht SuTci (sic !) Pakocbociana IL ne diens Tae “it &cu Hrjlou Kartosoera 0p 30 Juni 1742 in Bijdragen Kon; Instituut 74, 1918↩

243. Uit de Overgccomen brieten 17+3 , 37*t e Foeck; iolio 1936 1937.↩

244. Op Semarang↩

245. Secrctaris de commissarisscn↩

246. Uit hct Couitocinuos Ook in de “erzimcling der Koner-Zeeland, 8149_ alsmcde in dc Ovcrgeconiet brieven 1743, 18d* bocck, iolio 294 gende:↩

247. Het contract ch volgende: 1702 is mij nict bckend; dat van 1729 hiervoor, blz: 57↩

248. Dic van ket aangrenzende Madura_ Hct kof oi d regecring van Madura hcctte dc itmntt_ Zic Corfus III, blz. 32, noot↩

249. Dit is nict in het cotract zclf cpgcromen.↩

250. Nanclijk om dc beslissing Orct dit contract uit 9 Natelijk dn COnianoer Siersm2 .↩

251. Schuitcnvoerdcrs = hicr cigenaars door Compagnie cnomcn Maarilizli die thans werden tcruggegcven↩

252. Uit het Contraclen-bock, X, 18 hct Landsarchief Balavia Salahockocm stadhouder nantens den koning Trrnate. De grocp der Socla-cilanden bestaat uit Taliaboc, Mangole cn Socia-Bcsi: He ctrslte ciland Lto Compagnicstijd niet bij gerekend, maar ais ccn afzonderlijk gebicd brschouwd↩

253. Uit het bcsogne Orcr Ternate, Rchouden Radc Indie Deccm ber 1743, Ovcrgcconien bricven 1746, bocck, folio 72 cn volgende: drukt bij Dz JovGE, Opkoms 444 gende, alsmedc Bijdragen Kouinkhijk Iustitmset 1853 blz. 292 volgcndc:↩

254. Uit het bcsogne Orcr Ternate, Rchouden Radc Indie Deccm ber 1743, Ovcrgcconien bricven 1746, bocck, folio 72 cn volgende: drukt bij Dz JovGE, Opkoms 444 gende, alsmedc Bijdragen Kouinkhijk Iustitmset 1853 blz. 292 volgcndc:↩

255. Latijn peccarc;↩

256. Corpus IV , 244,↩

257. Hari Mocloed de dae Mohammed geboorte, ecn der roornaamsic Islamiitische fecstdageni; Mangkoenagara, zoon Amangkocrat II; in 1726 naar Ccilon verbameti. Zic De Joxce Opeomst IX, blz XXVIL↩

258. Gezuiverd, Zic Corfus II noOt cp blz _ 348.↩

259. Koclics of dragers; Zic hicrvoor, Roct op blz. 183.↩

260. Hiervoor , blz: 176 rolgende.↩

261. Er staat gcbruykt;↩

262. Dezc scparatc articulen ziin dagen atcr comract dcn Hete Novcmbcr tocgerocgd Mtn vindt COc7 in de Overgccomen orceh noch bi DE Joxce, cvcnmin in bet ierboven gcnocmde artikel in d Bij- drogen Koninklijk UeLeaMAt Het bestaan bleck mij uit de Rcsolutien G-G Rade; Necr Dr. E C Godec Molsbcrgcn; Landsarckivaris tc Batavia vriendclijkheid ITE ~ctIut- docn kopiccren naar het origineelc tractaat, aanwczig op hct Landgarchiel, Solo , buindcl Latiin peccare zordigcn↩

263. Zich ovcrgcgeven hebbende: Grendi, dic zich als ‚kcyscr’ had opgewerpen, werd het volgende jaar nzir Ccilon vcrbannen Zic De Joxce; blz. 178↩

264. Uit het Contracibock IV (no 12) , op het Landsarchief Batavia↩

265. Uit de Ozcrgccomct briczem 1745 , 1342 bocck, iolio 92↩

266. De vier rijksstender; ook gcnoemd Pylacrcn rijk Cochin” warcn omhccn liggende staxujes Porca Berkenkoer Zuidelijk Mangati cn Parcc Ncordclijk Cochin; Zie ook Daghregister Botutia, 1663,↩

267. Het comiract 1L e 13 Norember 1743 (usschen de Compagnic den Socsochocnan werd in [744 gcratificeerd En Lot uitvoerirg gcbracht; In vcrband Jaarmede vcrtrok gczagicbber Java’ < Noordoostkus, Eizo Sterrenberg; Iat Kartasocra ~uot de rolgende Zanvdlcndc Otcrccn- kamat (Dz Joxce; Opkonur X blz. XXXIII ev; 41 ev)↩

268. Sic, Uit de Ozrgecomen bricven 1745 , 23”* boeck, Java’$ Ooslcust, iolio 53 Gedrukt bij Dc JovGE; Opkomst X blz. 46 Volgens bet coniact 1743 bcnscmd door de Compagnie,↩

269. In de posten de 2* koloin, de pepcr, moct ecn fout schuilen. Zoo hicr stain het tctaz 9323 picol en 89 kati.↩

270. De poort; Tiar de ingevcer de #litm wcrden gcchiap: Eestempcld, Dc oude loge in dc stad↩

271. De wincnen↩

272. Uit het Contractboek; Ook in de Overgecoomen brieven 1728, 16de book, afdeeling Macassar, folio Een Uittreksel contract opgenomen in de Verbaelen-Nederburgh, aldaar gedateerd op 27 December 1726, Het Contractboek heeft gederegeerd Vgl derogare opheffen. Mettertijd↩

273. Oucrgccomen bricven 1747 1742 bocck, orgcfolicerd gedcelte: 2} Kocwala Tiuetuandino Waarschijnlijk bcdocid de negorij dc kust van Dongala.↩

274. Hiervoor, blz 359 volgende: Het regentschap Madocra omvall sltcats de Westelijke hclft ciland; daarnaast had nog de regentschappen Scemencp pamekatan↩

275. Uit de verzamcling der Kamer-Zeeland DL %.↩

276. Er staat abusicvclijk 1758. Uit NeTSCHER, De Ncdtrlunders in Djokor manuscript Op hct Landsarchief Batavia↩

277. Uit de Oitrgcconen bricven 1747, boeck, folio 1129 Terso. Grdrukt in Biidragen Kon Instituue, (1853), blz. 347.↩

278. Uit dz Ovcraccomien bricven 1747, boeck, folio 413L VCrso; Gedruki Bijdrage# Kor_ {nstituul; (1853). blz. 349.↩

279. Zic hicryoor, noot op blz. 183. 9 Tollen. Palih', De patih de ambtcnalr, dic onniddellik onder dcn rcgcnt volgt↩

280. Uit de Overgecomen bricven 1747, bocck folio 1025 rolgcnde↩

281. Met de 11Z war de in art; gcnocide stzitjes zouden dit dus 300 koppcn zijn:↩

282. Uit de Overgecoriet hrcet 1747, botrk; folio 1155 ~ecsm ccndc. Gedrukt Bijdregen Koninklijk Instituui, (1853), blz. 375↩

283. Bawean of Poeloe Locbak↩

284. Takar bctcckcnt cenvoudig maat; het hceft thans n0g dc bcteckenis drink [n de volgenide rocmttitttcd umen takats 25 kanccn Vcor Tamarinde↩

285. Vcrmocdelijk Iezcn implorecrcn sal.↩

286. Uit de Ozcrgecomcn hricven 1747, hoeck; jolio 1159 c” volgcne. Gedrukt in Bijdragen Kon . Iuslitit, (1853), blz 378 rolgende DL, %6.↩

287. Uit Gedruk↩

288. Uit dc Orrgccomci bricicu 1747, boeck, iolio 118J Gedrukt Biidraga Kou Instilut, 1833, 401.↩

289. Zie hicrvior; blz_ 359 rolgende↩

290. Uit NETSCHER_ Dc Nedcrloxdcrs Djohor Dschumada-il-Awal. Corfis III, blz 440 volgende,↩

291. Uit het Contractenbock VI (No 16) het Lardsarchief te Batavia.↩

292. Uit Coutractembock VI (nJ. 16) op hct Landsarchief Batavia.↩

293. Laxamarna Malcische titel met dc belceketis : admiraal 2} Balai Faadhuis’ Zie Cofus III, blz. 607.↩

294. Uit Contractenboek XIV DI 96.↩

295. Uit Conlraclcnbock XIV (4o. 22) op hct Landsarchicf tc Batavia.↩

296. Factuur, inventarislijst: Zie Hobson-Jobson det tallica.↩

297. Uit Contracteaboch XIV.↩

298. op hct Landsarchic{ Bataria.↩

299. Perz, mirbahr Ma enniecsler hier havenkantoor.↩

300. Uit d Ocrgecomeu JEcsee 1748, 16** bocck, iolio 399 e.↩

301. Dit VOio openedalen . ccn mi; gezondcn kopie uit ket Landsarchie[Bataviz pikelen Ook dit is Fcrmocdlclijk niet juist ; mogelijk bedoeld zijn pockocl, Sapo kloppen In de Molukken bcteckent docsocI, borgaard of sagobosch; Bewoncrs Labxca of Laboeha, het Zuidwesteliike schierciland Batjan. In 1558 vestigden zich Portugeezer dic de bcwoncrs het Chris - tendom brachten: Onder de Compagnie gingen zij dc herrorming orcr gcnoter de speciale bescherming der Compagnie tegen den Mohammedaanschen radin Hun hoofd had den tite: van scrgcan: Op Laboca lag het [ort Barneveld, Sasscfras; ccn karferachtig gewas; als medicijn gebruikt.↩

302. Dezch litel kan ik terecht brengen. Uit Comlracteubock TIV (ro op hct Landsarchicf Batavia.↩

303. Uit Contracteuboeh (no. 9) op het Landsarchief Batavia, Als concept de Ozrrgcromen Vccu 1748 , 25’= hocck folio 186 c.v concept afgc. drukt Fij De OXCE, Opkomsi X, blz. 125 c 126.↩

304. Uit Coutroctenbock XI (n1o. Zie cok bcneden Mci 1747. het Landsarchief Batavia↩

305. Uit de Orcrgecomer briciei 1743 boeck; aidecling Bandjermassing, folio 73 en volgende Ook in de Resolittich Gou Crilcur-Geicraoi Redc, dd. 13 Jumi 1747. Gedrukt bij NoonL ’XDER blz, 161 rolgende Hicrvobr blz 165 en rolgcnde↩

306. Uit de Orcrgecomer briciei 1743 boeck; aidecling Bandjermassing, folio 73 en volgende Ook in de Resolittich Gou Crilcur-Geicraoi Redc, dd. 13 Jumi 1747. Gedrukt bij NoonL ’XDER blz, 161 rolgende Hicrvobr blz 165 en rolgcnde↩

307. Uit de Otrrgccomen bricien 1749, 3” boeck . {olio 1491 cr ” Op Gamron↩

308.

309. De poort; Tiar de ingevcer de #litm wcrden gcchiap: Eestempcld, Dc oude loge in dc stad↩

310. PL gebruikelijke afkorting Voor provisionecl↩

311. Een In Compagnics makclaars↩

312. Uit de Ovcrgecomen brieven 1749 , 2e boecky folio 701 B cn volgende↩

313. Sic Er stail inconvicntie↩

314. Lees : naar↩

315. Lees padi:↩

316. Ook gecompenseerd gerekend Worocn↩

317. Er staa: abusicrclijk 1749. Zic echter hierroor, blz. 278↩

318. Uit kct Contractenbock Xl (No 19) op ke: Landsarchief Batavia↩

319. Kalangatt; Westkust; tusschen Kandakar Tarocha↩

320. Zie Corbus III, noot op blz RS .↩

321. Zie Voor de nu volgende bepalingen ook hel cunrZC[Taboekan Novcmber-Deccmnber 1677, Loen ook bczworen donr Tarocna; Corpus III, blz. 83 cn volgende Verstz aiwyscn.↩

322. Uit de Otcrgccomen briczci 1730, 1442 bocck , folio 621 Op Menado:↩

323. Koewala↩

324. Zie hiervoor, blz. 440↩

325. Zie hiervoor, blz. 41 e volgende↩

326. Uit de Overeenkomen brieven 1750, 14 boek; folio 687 volgende mij door het Landsarchief te Batavia toegezonden aandschrift ontbreken het 6ste artikcl.↩

327. Uit de Ovtrgecomcn bricvem 1751 , boeck; folio 33 e volgerde druk: bij DE JoxGE, Opkomst X, Slz. 159-160. Er staat Agte 7a5a040 ’} Sic:↩

328. Uit de Ovcrgecomen bricecn 1750, 3” bocck, folio 669 Yolgende. Ook 1751, 17’ bocck, folio 43 en volgende: Gedruk: bij DE JoxcE Opkont blz. 160-162. Sic: Hicrvoor , respecticveliik blz.↩

329. Uit de Ovcrgecone# briczmu 175O, 3” bocck, folio 670 verso in die van 1751 , boeck, iolio 70 ey 671. Ook↩

330. DE Joxce; X, XLVI vcrgist zich; als hij schrij ft, dat Pakoe Bvewono II op 16 Decetuber otrrlecd, Zic het miceteemocmuc Daghregistcr Hchendori. De Jonge $ rergissing hcrust op cen Tout in de Gcuierale Missive Dettmivct 1749. Zic blz . 153. Uit d Ovcgccovien britver 1750 , bocck; folio 672. Ook in dic 1751, bocck; folio 61 rolgende↩

331. Uit dc verzameling der Kamer-Zeeland 8368 , aidecling V, folio 211. Ook in dc Ovtrgccomen ntieten 1776 ,]1** bocck, folio 339.↩

332. Ecll takar Jal Zie Hiervddr. ’co 45 Jacarz or palmw ijusuiker . Dit is erident een verschrijring ; Ecstoan lcbbcn ; sturers d kll DL: 9.↩

333. Zic ook hicrv6or, Wz. 417 <n volgende↩

334. De omder [cekering wcggelaic: Uit Contracibock VI, Iio. 4+, op let Laldsarchief tc Balaxia↩

335. Fitng zic hiervoor blz vord dc Gouverncur der Molukken aanlciding la oude conracei deze -iikjes dit urcluci Foot? ket OOg op dc goudexploitatie,↩

336. Uit Comraccubock XL (no 19) op let Landsarchicf Batavia; Door rergissing bij let copieeren contac 25 Mci 1750 afgedrukt na dat rall J0 April 1751 4Deze overccnkomst kotn: roor ccn

groot dtcl woordclijk nlcrech nict dic 22 Mci 1748 mct la Sanggir-cilanden hicrrodr blz volgende Echtcr is dit contrac: uitvocriger, Kt artikelen MeCT↩

337. Dat van 1702 mi niet bekeld ; die 17+2 hiervoor , blz. 57 c.v_ cn 343 &5 2) Zic Corfu III noot op blz. &↩

338. Dulden: Atingeola; cok itl Aulagile geroemd. dc !oor iusle rindplaats zowd, Mamic la hier Seboende Trct “) Laljjn qwadlrare passell; JcCcfola↩

339. Amibaboc↩

340. Uit het Conroctcnbock’ XI hct Landsarchicf tc Batavja.↩

341. Zic Corfus IlI, nOOL blz. 85.↩

342. Die arbeiders DI, %.↩

343. wootu betcckerdc iu de 174 184* ccux plooi; ritnpel. Vcrmoc_ deliik cordt hicr de gracht bedoeid hoututrkcn Lets edyen Konteng kocnting, andcre Tnana Ltur ptaji_ mjjang grootc, gotd-zeilcnde een-mast prauw, met oplocpende stcvene↩

344. Voortvluchtig:↩

345. Uit het Conlruclcubock XIV (Au. 22) op ket Landsarchief Te Hoegli Vertegtrw oordigcr. Inkecmsche makelaar opkooper, Bataria↩

346. Panembahan Gierie Laya↩

347. Ui: Coitractcubock II (1o. 10) op het Laldsarchicf te Eatavia_ Dit was de 2* sultan: Scpoch, was door zwakte niet MCEKC komcn; maat #crd vertegenwoordigd door zijn oudsten tcon Ovcrledc: 1662 Fdar hem Dr JoxGE, Otkomst XI, Blz: 182 en 187, oot↩

348. Namclijk Sepoch e Cheribon↩

349. zoowcl 2< resident Op Cheribon: Bedoeld het landschap Cheribon in zijn gchecl_ Dus 3000 pikocl in tataal: Wannecr resident CrstEn roorscnot vcrlccnd had, wat #ais Tourua Kerd dit van de koffiegelden aigchouden_↩

350. Hamat, Javaansch amet, soortelijk als een man kan dragen, en Manslast↩

351. Uit de O:rgccOIch bica 1754, Hdc borck; iolio 136 rolgendc↩

352. Nog verklaaren WY, kooning rijxgrooten ook te approbeeren ratificeeren vreedenstractaat, welke op den 16 April 1748 tusschen meergemelde cooning Radja Lauwt den thars regeerende cooning van Tidor↩

353. Zie hiervoor, blz 356 volgende: Hiervoor; blz 463 volgende↩

354. Sic !↩

355. Er staat : gedecreecrt↩

356. Ocde Taam Ucot Makassar, door Jan Compagnie vertaald door Kijkhock↩

357. Zie de approbatie hierna achter het document Tanuar 1727 Uit het Contractboek Ook de Ozcrg COhEH brieven 1728, ZOste bocck, a[decling Kcromandel, iolio 848 ev. Het cerstgcroemde afschrift heelt tal schrijffouter, die wij uit het laatst - gemelde exemplaar hebben verhctero Meestal Danisborg gcnocmd↩

358. In marginc↩

359. Zic dc inleiding hiervoor, blz: 533.↩

360. documcnt sprcckt VcOr zichzelf vercischt gcen inlciding.↩

361. Zie Cortis III, LDCL op blz_↩

362. Uit de Overgecomen bricven 1734, Ilde bocck, folio 286 en volgende:↩

363. Zie hiervoor Eoot op blz. 488.↩

364. De datum nict ingcvuld, doch uit hct rcsolulicbock van Ternate blukt; dat de ondcrteekcning bezwering plaats nadden op 24 Juni 1752.↩

365. Uit het Contracienbock XI (No: 19) op hct Landsarchicf Batavia↩

366. Uit het Contrertenboch VII (No Dphet Landsarchicf te Batavia. Dezc datecring klopt niet met de Monammedaanscke; dic in het document zclf wOrdt gcnocmd Jmmtrs Radschab 1164 begint Op 26 Mci 1751, cn dc 76* dar nii7nd zijn Juni 1751, Hier ok ecn titel den koning _ Chiap of tjap, stempel.↩

367. Uit het Controctetbock XIV (No: het L~ndsarchief Batavia↩

368. Arsdast, verzockschrift: Aonton-ongor TOc Medcgedccid De ondcrkoning Allawerdi-chan zelf: De opium Naib ccn doubictrorm Cabah: soubj [dar] siadhouder.↩

369. Makelaars; Mueesta geschreven dallaals . Zic Hobjon-Jobson in voce deloll:↩

370. Uit dc Asialisck Indiscke Archiczen, exemplaren contaci voorkomt; 11548, waarin der arigineele↩

371. t Ordinaire ikje ?) sal twec duymen verlengd, daarmede Eilandje “OOT ingang Nagasaki Kttop kloos lag↩

372. Japansche lengteniaat ovigcvcer Hollanidsche ellen↩

373. Overwicht; doorsiag tocgiit↩

374. De ‚ottena reparatic” dus dat deel der herstellingen, hetwelk d burgcmecs ct bctalen moel Op de jarliksche hoircis DaN Yedo↩

375. op bonjoys↩

376. Er staat:]5 Novembtr. Vermoedelijk lezen golverno↩

377. De ondertcckcning is wegeclaten als bij de mceste aischriften in dcze rcrzameling Uit de verzameling der Kamcr-Zeelawd 8368 , aid. V; blz. 218 stat metKcysct; mnunr atcr Munon- Er staat bekragtinge↩

378. Uit dc vcrzamcling der Kowcr-Zcclar 1 5368, aid V;folio 220, “} Destck; Dsuooi oi vriibricf: Zie Corpus nuol op blz: 276. Tanadar, oificier; zoowel Icger als politic Jemadar hocfd der politic- Jonkidar, tollcnaar; Tanil chungar; Vitrocrtcchirn Uit het Contrackcnbock XI (No het Landsarchici tc Batavia↩

379. De vetgedrukte cijfers verwijzen naar vetgedrukte plaatsnamen↩